

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊՔԵՐԸ

Ողբակցիականները
և Գաղափարական Աշխարհը

Տիկին Սիմոն Վեյլը յայտարարում է թիւները բառական աղմուկ հանեցին ֆրանսական քաղաքական շրջանակներում մէջ, նոյնիսկ մեծամասնութեան պատ — կանոյ : Մինչ ընկերվարական և համայն — նախար քայլ է ընդ կը դատապարտէին և ամերիկեան իր այցելութեան պատ — ուիրակութեան փոխ նախագահը՝ հա — մայնվար երեսփոխան Մարթին «ան — ընդունելի և ծանրակշիռ» կ'որակէր ե — դածը, ՀՀԻ ընդհ. քարտուղար Փոնս կը յայտարարէր. — « Անպատասխանատու — թեան կը վերադրեն իր խօսքերը » : Աւե — լորդ է շեշտել թէ բառական ծանրակշիռ րան է եւրոպական խորհրդարանի նախա — դահի մը համար « անպատասխանատու » ըլլալ : Ի. Տէ. Էֆ. Է. Լուս էր տակաւին : Ընդհանուր պատկերը հետեւեալն է : երեք խումբերու կարելի է բաժնել եւ — իրենց ըստ իրենց դիրքորոշման Ողբ — պիականներու նկատմամբ. — դէմ, թեք և վարանոտ :

Ի՞նչ Միացեալ Նահանգները, Քա — նաաս, Մեծն-Բրիտանիա, Չինաստան (ո — բո համար՝ « Մոսկուա երթալու մեր — ժումը իմաստուն պատասխան մըն է հա — մայնարհային խաղաղութեան պահպան — ման և ողբակցիական ողբի փրկութեան համար ») իսկ 36 երկիրները, որոնք այս որոշումը տուին իսլամապատի ժողո — վին :

Թեք. — Ֆրանսա, Յունաստան (հաւա — տարիմ մնալու համար ողբակցիական ո — դին), Հնդկաստան, Ֆրանսալիս ափ — թիկեան երկիրները, Դանիա, Եռլիոսլա — վիա, Զամբիա :

ՎԱՐԱՆՈՏՆԵՐ. — Եւրոպական Հասա — բաղապետութիւնը, Պրիւսէ, Պոն թէ Հոմ, կառավարութիւնները խոհեմ են : Պեթլիոյ կառավարութիւնը կողմնակից է որ ինքնը հաւաքական միացեալ որո — շում մը տան : Իսրայէլ, դեռ սպասողա — կան դիրքի մէջ է, ծափոն որոշած է չո — բոյն (սպասել ու տեսնել) :

×

Հինգրթի օր, Օռտի մէջ, թատե — բաղը և ակադեմիական՝ Իոնէսքո կոչ մը կ'ընէ ֆրանսացի մարդիկներուն, ուր կ'ընէ թէ մարմնամարզի ալ չափազան — ցութիւնը ժողովուրդներու ափսոսելի դար — ձած է և կը ձաղկէ որ չարաթը հինգ — ժամ մարզանքի դաս ըլլայ դպրոցները և միայն մէկ ժամ երաժշտութիւն : Ամէն տարի, կ'ընէ Իոնէսքո, Ֆրանսայի շըր — շանը հեծանիւով ամիս մը կը գրաւէ հե — ոտանելի բոլոր պատասխանները, բոլոր միջոցները, բոլոր խրդները : Կը ցաւի որ ողբակցիականները աւելի կը հետաքրքրեն մարդիկ քան Քամպուճի կամ այլ ցեղա — սպանութիւններ : Ու իր կոչի վերջաւ — րութեան կ'ընէ. — « Շատերէ ետք, իմ կարգիս, կոչ կ'ընեմ մարզական միջադ — դային դաշնակցութեանց որպէսզի մար — դիկները Մոսկուա չերթան : Կարելի է երթալ Մոսկուա, որ կը հալածէ մտաւո — բականները, որ քանից կ'արգելափակէ լիբերալներու մէջ, որ քնն Սոլժենի — ցինը, որ կը տարադէ Սախարովը և որ շատ կատարելագործուած թեքներու

չորհիւ, ոչ թէ մարմնապէս դաստիա — բաղուած մարդիկ կը շինէ այլ՝ հրէշե — ներ : Կոչ կ'ընեմ բոլոր մարդիկներուն որ Մոսկուա երթալով խաղը չընեն քաղա — քականութեան և որպէսզի մարմնամար — զը դործիքը չըլլայ միակ խկական ար — դիական աշխարհակալութեան : Քաղա — քականութիւնը պէտք է օգտագործէ մարմնամարզը, պէտք է անոր ծառայէ, պէտք է որ քաղաքականութիւնը, ընդ — հակառակն, ծառայէ ֆիզիքապէս չափ — ուած, մարդկային դաստիարակութեան մը » :

×

1920էն ի վեր արդէն քաղաքականութիւնը չէ դադրած դեր խաղալ այս ո — դիմաբիականներուն մէջ : Յիշենք որ 1920 — ին, Անվերսի մէջ Ողբակցիական կոմիտէն արտաքին Գերմանիան և Աւստրիան, այն մտաւախութեամբ, որ աւերակներու մէջ թաղուած երկիր մը դեռ ունի պահած ըլլալ : 1924ին խաղերը Փարիզ տեղի կ'ու — նենային և Ֆրանսա կը մերժէր գերման մարդիկներու մասնակցութիւնը որոնց « պաշտպանութիւնը ապահովելու վտան — չէր » և Փիէր ալ Գուպերթէն մեծ ցաւ կը զգար, քանի ուզած էր որ հաշտու — թեան առիթ ըլլայ : 1928ին՝ Ամսթեր — տամ, միջազգայ մը Գերմանացիներու և Ֆրանսացիներու միջեւ : 1932 Լոս Անձե — լլս, լարուածութիւն Ֆրանսացիներու և Գերմանացիներու միջեւ և կազմակերպիչ — ները երկու պատուիրակութիւնները կը բաժնեն Անվերսիցիները դնելով մէջտեղը, բացման տողանցքին :

1936՝ Պերլին (երբ որոշուած էր հոն ընել դեռ Հիթլեր իշխանութեան դուռն չէր) : Մենատէրը կը խոստանայ յարգել ողին և թոյլ կուտայ որ Հրեաները մաս կազմեն գերման պատուիրակութեան, բայց թոյլ չի տար որ մարդուին... : 1948՝ Լոնտոն, պարտանքները անդադա — լի են, ծափոն և Գերմանիա դուրս կը մնան :

1952՝ Հելսինքի, պաղ պատերազմի միջոցառում : 1956, Մեկուսի, խորհրդա — յին հրապարակեց Փեշտա մտած են, պա — տերազմ Սուէզի շրանցքին վրայ : Իրեւ — իրողը Սպանիա, Հոլանտա և Զուլիցերիա չեն մասնակցի : 1960՝ Հոմ : Ազգ. Զի — նաստան ստիպուած է անդադնել « Ֆոր — մոզ » անունին տակ, դժգոհ են : 1964՝ Թոքիո : Մէջտեղ կ'ըլլէ Արեւելեան Գեր — մանիա և նորածին ափրիկեան անկախ — ներ : Զինաստան միշտ կը մերժէ Ֆոր — մոզիկներու ներկայութիւնը : 1968՝ Մեք — սիքո : Ուղերէն տասը օր առաջ բանակը կը ձգմէ ուսանողներու ըմբոստութիւնը, 300 ուսանող կը սպանուի : Ամերիկացի Սեւեր ալ բողոքելու համար իրենց երկ — րին ցեղային խտրականութեան դէմ ցու — ցատարկանքներով կը ներկայանան : 1972՝ Միւնիխ, Ափրիկեցիները կը սպառնան չմասնակցիլ եթէ Ռոտտեղիա մասնակցի և Ռոտտեղիա տեղը կը մնայ բայց զլիւսոր ողբերգութիւնը « Սեւ Սեպտեմբեր » Պաղեստինցիներու ահաբեկչական ա — բարքն է հրեայ մարդիկներուն դէմ : 1976՝ Մոնթեալ, Ողբ. Կոմիտէն կը մեր — ժէ դուրս ձգել Նոր Զելանտան, 29 ափ — րիկեան Պետութիւններ կը քաշուին :

Ամէն պարագայի մէջ, ողբակցիական ո — դին շատոնց ջնջուած է այս խաղերէն և Փ. ալ Գուպերթէն երազն ալ՝ կը մնայ երազ :

ԲԱՆԻ ՄԵ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՆՈՒԶԻ և Լիբիոյ յարաբերու — թիւնները շատ ձգտուած են : Ներքին նախարարը կը յայտարարէ. — « Այս ոճ — րային յարաբերումը կազմակերպուած և ծրարուած է դրացի երկրի մը կողմէ » : Կ'ըսուի թէ Ֆրանսական երեք ուղիւս — նաւեր կապէսի ծոցը հասած են :

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնիքէս, Յունուար 23-28)

ԱՐԱԳԱՆ ԳԻՒԴԻ
ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԴՊՐՈՅԸ

Արագած դիւղին մէջ բացուած է երա — ժշտական դպրոց մը, որ ունի դաշնակի, ջութակի, թաւջութակի, չեմբուէ և ժո — ղովորական երաժշտական նուագարան — ներու դասարաններ : Դասընթացներուն կը հետեւին նաեւ շրջանի դիւղերէն եկած երախաներ :

Երաժշտական դպրոցներու շինարարու — թիւնը մաս կը կազմէ դիւղերու աշա — կերաններու գեղադիտական դաստիարա — կութեան այն ընդարձակ ծրարին, զոր կ'իրականացնէ Հայաստանի Մշակոյթի նախարարութիւնը : Աւելի քան տասը տարի է որ կը բանի Հայաստանի Երա — ժիշտներու Միութեան նախաձեռնու — թեամբ ստեղծուած դպրոցականի ֆիլ — հարմոնիան, ուր ամէն տարի կը հաւաք — ուին տասնեակ հազարաւոր երախաներ : Գեղադիտական դաստիարակութեան կեդ — րոններ ստեղծուած են Ղափան, Թալին, Հրազդան, Վարդէնիս :

×

« ԻԶՎԵՍՏԻԱ » ԹԵՐԹԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

« Իզվեստիա » թերթը Յունուար 22ի իր թիւին մէկ էջը նուիրած է Հայաստա — նի « Թեւաւորուած ժողովուրդը » ընդ — հանուր խորագիրը կրող էջին մէջ Հա — յաստանի տնտեսական և մշակութային մարզերու մէջ արձանագրուած յաջողու — թիւններու մասին արտայայտուած են գիտութեան, մշակոյթի, կրթական և առողջապահական կեանքի ծանօթ դէմ — քեր : Հայաստան խորհ. Միութեան հո — դամարին 0,13 տոկոսը կը կազմէ, իսկ ընտանիքներու 1,1 տոկոսը, այսուհան — դերձ իր հին պատմութեամբ կը մրցի մեծ Պետութիւններու հետ : Զեռադիր յուշաբ — ձաններէն, պեղումներէն կը յայտնու այն Հայաստանը, որ հինէն ի վեր ծանօթ է հարուստ գրականութեամբ, ինքնատիպ ա ղ ու ե ս ո ղ , շինարարական դուռն — դործոցներով : Թերթը շեշտը դը — րած է նաեւ Հայաստանի գիտական նուա — ճումներուն վրայ, մասնաւորաբար ան — դրադատնալով « Նայիրի » հաշուիչ մե — քենաներուն, որոնք լայն տարածում ու — նին խորհ. Միութեան մէջ :

×

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՏՐԵՏԵԱԿՈՎ
ՊՍԿԵՐԱՍՐԱՀԸ ԿԸՆԴԱՐՁԱԿՈՒԻ

Մոսկուայի կեդրոնը գտնուող Տրետեա — կով պատկերասրահի վերադառնումն ան — կան չէնքին մէջ՝ Պաւել Տրետեակով, 1856ին հիմնած է պատկերասրահ, որ 1918 Յունուար 3ին՝ Լենինի հրամանագրով ազգայնացած է և դարձած թանգարան, ուր հաւաքուած են նկարչական, քանդա — կազմութեան աւելի քան 50 հազար աշ — խատանքներ : Հոն կը գտնուին Մարտի — ռոս Սարեանի կտանները, զորս 1925ին պատկերասրահին նուիրած է Հայաստա — նի Լուսաւորութեան ժողովրդական Կո — միսարութիւնը : Պատկերասրահին մէջ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԼՐԱՏՈՒ

ԸՄԲԵԱՄԱՐՏ

Տուլայի մէջ տեղի ունեցած խորհրդա — յին Միութեան արհեստագիտական միութեան մարզական ընկերութիւններու կեդր. խորհուրդի դասական ըմբշամար — տի ախոյեանութեան մրցումներուն Սա — մուէլ Կարապետեան (57 քիլո) առաջին հանդիսացած է : Էջմիածնեցի մարդիկը վեց յաղթանակ արձանագրած է :

×

ՀԱՅ ԻՐԱՆԱՐԱՐԻՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Միջազգային առաջին կարգի իրաւա — րար Լեւոն Հայրապետեան (Երեւանէն) գլխաւորած է խորհ. Միութեան սամ — պոյի տասը լաւագոյն իրաւաբաններու ցանկը : Ան մաս կազմած է նաեւ խորհ. Միութեան տասը լաւագոյն մարդիկներու ցանկին :

×

ՓԻՆԿ ՓՈՆԿ

Կրանտարմէյսկ քաղաքին մէջ տեղի ունեցած փինկ փոնկի համամիութեան — կան մրցաշարքին, Հայաստանէն Նունէ Սեւեան և Արման Մուշեղեան երրորդ հանդիսացած են (անհատական խաղե — րուն) : Խմբական դասաւորման մէջ « Սե — ւան » ընկերութեան խումբը Յրդ տեղը գրաւած է :

յատուկ բաժիններ յատկացուած են Հա — յաստանի արուեստագէտներու գործե — րուն : Յուշարկուած են Բաժնեւի Մե — լիքեանի, Երուսաղէմ Գոշարի, Մհեր Ա. — րեղեանի, Մինաս Աւետիսեանի, Երանու — հի և Մարիամ Ասլամազեանի, Սուրէն Սաֆարեանի, Գարրիէլ Գիւրջեանի գոր — ծերը : Ներկային պատկերասրահի տա — րածութիւնն է 4500 քառակուսի մեթր. վերակառուցումէն ետք կ'ուսնայ եր — կուքուկէս անգամ աւելի տարածութիւն մը : Տեղերէն է խորհ. Միութեան Գեղար — ուեստից Ակադեմիայի թղթակից անդամ Պ. Լեւեդեւ : Անցեալ տարի պատկերա — սրահ այցելած են մէկուկէս միլիոն հոգի :

×

ԱՐԵՒՄՏ.ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԿԸ ՀԵՏԱԲՐԲՐՈՒԻ

« ՍԵՒԱՆ » ԺԱՄԱՅՈՅՆԵՐՈՎ

Արեւմտեան Գերմանիոյ առեւտրական ձեռնարկութիւնները փափաք յայտնած են զնել Հայաստանի « Սեւան » զարթու — ցիչ ժամացոյցները : Վերջին տասը տա — րիներուն Հայաստանի արտածումի մա — տակարարութեան ծաւալը աճած է հինգ անգամ : Միջազգային շուկայի վրայ փնտռուած են Հայաստանի արտադրու — թիւններէն շարժական ելեկտրական — ները, հաստոցները, երաժշտական գոր — ծիքները եւայլն : Հաստութեան կը ազգա — յին յուշանուէրները, ձեռքով գործուած գորգերը : Ի դէպ, Արեւմտեան Գերմա — նիա այս տարի պիտի զնէ նաեւ երկտրա — չափող սարքեր և քիմիական արտադ — րանք : Հայաստանի գործադուներու մէջ ալ յաճախ կարելի է տեսնել Արեւմտեան Գերմանիոյ հաստոցներն ու սարքերը :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Կ Ա Ջ Ի Տ Ա Գ Ն Ա Պ Ը

ՎԱՌԵԼԱՆԻԹԻ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ

Վառելանիթին տաղանավոր օրուան հարցը դարձած է Արեւմուտքէն Արեւելք: Ծանօթ են պատմաւորները: Հետեւաբար, պէտք է գարմանալ, երբ, ինչպէս այլ երկիրներու մէջ, խնայողութեան ուղղութեամբ յօդուածներ լոյս կը տեսնեն Հայաստանի մամուլին մէջ:

Կազմ մասնաւորաբար հիմնական կա-րեւորութիւն կը ներկայացնէ Հայաս-տանի համար, քանի ընակելի տարածու-թիւններուն 95 տոկոսին հանրային սպա-սարկութիւններու կեդրոններուն շնորհ-ը կ'ապահովուի բնական կամ հե-ղուկ կարգով, իսկ շատ - շատ են բնա-կան կազով բանող գործատուներն ու ձեռնարկութիւնները:

Պարսկաստանէն ներածուած կազը մա-տակարարութիւն մեծ նպաստ կը բերէ: Վերջին իրադարձութիւններէն առաջ, տարին տարւոյ միլիոն խորանարդ մեթր տարողութեամբ բնական կազ կը հոսէր գէյլի խորհ: Միւլթիւն: 1981էն սկսեալ, նոր կազամուղի մը շինութեամբ ասոր տարողութիւնը պիտի հասնէր 11,3 մի-լիոն խորանարդ մեթրի: Արդ, վաստո-րէն, պարսկական կազը հիմնականին մէջ կ'օգտագործուէր առաւելաբար խորհ: Միւլթիւն հարաւային գոտիներուն մէջ, մէջն ըլլալով Հայաստանը:

Բացը, հետեւաբար, նկատուի կը դառ-նար Հայաստան, ուր գործատուներ կը հարկադրուէին կարճ կամ երկար ժա-մանակով փակել իրենց գոտիները, իսկ ձմեռն ամիսներուն բնակարաններ կը զրկուէին կեդրոնական շեռուցումի կա-րելիութիւններէն:

Հայաստանի « Գլխավոր » արտադրու-թեան եւ շահագործման վարչութեան պետը՝ Սարգիս Շահնազարեան, առանց մասնանշելու բուն պատճառները, դի-տել կուտար վերջերս, թէ « Ինչպէս յայտ-նի է, անցեալ տարուայ աշնան - ձմեռն ամիսներին Հանրապետութիւնում, բնա-կան գազի պակասութեան պատճառով, ստեղծուեց դժուարին վիճակ »: (« Սով-Հայաստան » օրաթերթ, Դեկտ. 8): Լ. Միւլթիւն, Հայաստանի կազիֆիկացման վարչութեան անգամ, իր կարգին կը հաստատէր, թէ « Մեր Հանրապետու-թեան համար առանձնապատուկ նշանա-կութիւն ունի գազի անխափան մատակա-րարումը, յատկապէս ձմեռն ամիսներին: Գազունիք է, որ Հանրապետութեան ժո-ղովրդական տնտեսութեան շատ կարեւոր նիւթերի եւ բնակչութեան համար ծանր վիճակ է ստեղծուած գազի սահմանափա-կումների հետեւանում » (« Սով. Հա-յաստան », Սեպտ. 2):

Բնական կազին պակասը պատճառ կը

դառնար, որ ձմեռն եղանակին մագուլթ գործածուի շեռուցման համար: Դ. Ար-շակեան, տեխնիկական գիտութիւնների քեմիստ, դոցենտ, կը հաստատէր հե-տեւեալը. « 1978 - 1979 թթ. ջեռուց-ման սեզոնում գազային վառելիքի խիստ պակասի հետեւանումով կաթսայատների մեծ մասը հսկայական ուշացումով ու ծախսումներով անցաւ քիչ յարմար մա-գուլթային վառելիքով աշխատելու »: (« Սով. Հայաստան », Նոյ. 27):

Տագնապը, ինչպէս կ'երեւայ, սուր բնոյթ կը ներկայացնէ: Այս էր պատ-ճառը, որ խորհ. Միւլթիւն Գերագոյն խորհուրդի վերջին նստաշրջանին, Նո-յեմբերին, երեսփոխան Լ. Սահակեան քանի մը կարեւոր հարցերու կարգին կը մասնանշէր այս կէտը, յայտարարելով, թէ « Հանրապետութեան կայուն վառ-ելիքանաւարարման հարցը պէտք է դառնայ ՍՍՀՄ պետպլանին, համապա-տասնում միմիայնութիւնների եւ գերա-տեսչութիւնների յատուկ քննարկման ա-ռարկան: Հարկաւոր է արագացնել Հան-րապետութեան լրացուցիչ կերպով բնա-կան գազով ապահովելու միջոցառումնե-րի մշակումը » (տես « Յառաջ », Դեկտեմ-բեր 12):

Իրաց այս վիճակին մէջ, եթէ մէկ կողմէ անհրաժեշտ կը նկատուէր բնա-կան կազին կանոնաւոր մատակարարու-մը, միւս կողմէ, խնայողութիւնն ալ օր-ուան դիւրաւոր հարցերէն մէկը կը դառ-նար:

Յատկապէս ձմեռն ամիսներուն, կա-զին կանոնաւոր հայթայթումը ապահո-վելու համար, ներկայիս հաստատուելու վրայ է Դաշին - Մուհամեդ - Դաշին - Մազուրեմօ 426 քիլոմ. երկաւորութիւն ներ-կայացնող կազամուղը: Ասիական կարեւո-րութիւն կը ներկայացնէ Անդրկովկասի Հանրապետութիւններու համար: Ուրա-խային է հաստատել, թէ Հայաստանի վե-րապահուած կազը՝ Իջևան - Դիլիջան, արդէն իսկ կառուցուած է:

Միւս կողմէ, խնայողութեան նպա-տակներով, Հայաստանի կառավարու-թիւնը դեռ 1971 Յուլիսին, կ'որոշէր օդ-տաղորդել ջերմակարակայաններուն ջերմային կարողութիւնները: Միւս - մասնակ, կ'որոշէր փոքր, միջին տարողու-թեամբ տնական, խմբական կաթսայա-տուները փոխարինել մեծ կաթսայատու-ներով, քանի փոքրերուն սպառած կազը 15էն 20 տոկոսով առաւել էր մեծերուն բաղադրումը:

Հակառակ կատարուած որոշ աշխա-տանքներուն, դժբախտաբար, հարցը հիմնական կերպով դեռ է լուծուած:

ԳՊՐՈՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱՐՁԱԿՈՒՐՆԵՐԸ՝ ՊԱՏՐՈՒԱՎ ԹԷ ԱՆՀՐԱՍԹԵՑՈՒԹԻՒՆ

Կրթական նախարարը որոշեց հաստա-տել տարբեր ժամանակացոյց ըստ ակա-դեմիներու, տարածելով մեկնումի եւ վերամուտի թուականները Յունիս 15էն մինչեւ Հոկտեմբեր 1 երկարող շրջան մը: Այսպէս, առաջին անգամ ըլլալով, 1980ին, զանազան ակադեմիաներու աշա-կերտները նոյն օրը արձակուրդի պիտի չմեկնին եւ նոյն օրը տեղի պիտի չունե-նայ գալորցական վերամուտը:

Ինչո՞ւ այս փոփոխութիւնը: Կառավարական շրջանակները կ'ըսեն թէ անհրաժեշտ է նուազեցնել եւ ի հար-կին ջնջել կառուցիներու եւ երկաթուղիի խնոցումները: Բայց արդե՞ք այս է միայն հեռանկարը նպատակը, քանի կարգ մը ակադեմիաներու արձակուրդ - ներու թուականը կը զուգադիպի Յունիս 14ի մեկնումներուն հետ: Կ'ըսուի թէ հարկ է նկատի առնել շրջաններու իրա-կանութիւնները: Բայց լո՞ւրջ է Միջերկ-րականի ակերուն վրայ գտնուող աշա-կերտները աշխատեցնել, քննութիւններու ներկայացնել ամառուան ամէնէն տաք օրերուն, երբ ծովափները կը վիտան գրօսաշրջիկներով: Կ'ըսուի ու կը կրկնուի

Ջեռուցումը ընդհանրապէս կը կատար - ուի փոքր կաթսայատուներով՝ մեծ մասը ոչ արդիական: Աւելին՝ « Հայաստանում լիովին լուծուած չէ կենտրոնական տաք ջրամատակարարման հարցը: Ներկա - յումն Հանրապետութիւնում շահա - գործում են 130.000ից ավելի գազային ջրատաքացուցիչներ, որոնցից իւրաքան - իւրը ծախում է օրական մօտ 5 խորա - նարգ մեթր գազ: Դա Հանրապետութեան մասշտաբով կազմում է օրական 650.000 խորանարդ մեթր: Իսկ Կենտրոնական տաք ջրամատակարարման գէպում կը ծախսուի դրա 50 տոկոսը », դիտել կու տար « Հայկազդղագիտաբանութիւն » վարչութեան գլխաւոր ճարտարագէտը՝ Թ. Աղանց: (« Սով. Հայաստան », Դեկ-տեմբեր 8):

Մասնագէտներ արդէն իսկ կը խօսին հեռանկարներուն մասին: Կը մասնանշեն կարեւորութիւնը ջրէլեկտրակայաննե - րուն եւ Հայաստանի հիւլէական կայա - նին, իրեն երկարութիւն հիմնական աղ-բուր շեռուցումի, տաք ջուրի մատակա-րարումի եւ գործատուներու դործու - նելութեան: Բայց այս մէկը արդէն հե-ռանկար է եւ պէտք է սպասել արդիւն - քին:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ԿԱՐՈ ՅՈՒՍԷՖԵԱՆ

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն 1 9 7 9

ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԻՆ

Ծնողքիս պատկերին տակ կը գտնուի գունաւոր Աւարայրի հերոսամարտը: Զրահապատ Բայն Վարդան, քովը՝ իւր-րորիտ Նիկիտ Վարդապետ, խաչը բար-ձրացուցած դաշոյնի սաստով: Նկար ընդհանրացած: Հայ տան օրհնութիւնն ու պերճանքը: Մանուկէն ծերունոյն հիացման դաինին, դիւցազնութեան հա-ւատքի սիրանքը: Խմորուած հայկա - կանութեան անուրջով... Գեռ մինչեւ այ-սօր ապրումներու զուգահեռ ուղիով, յատկատեսի պէս, կ'ուզեմ կենդանաց - նել նկարչի հոգեկան մղումները ու շա-րահաւանութիւնը: Այսպէս՝ բազմաթիւ ե-րազներու գալարման ընթացքը յազե - ցումի ազդով վրձնում...

Աւարայրի պատկերին աջ կողմը կը գտնուի Սիրիան Հայրիկի նկարը: Պար-տէզը՝ նստած մահճի մը վրայ, ուսն - րը յենած դարաւոր կաղնիի ծառին: Դէմքը տփույն, հիւսած ու մտածկոտ: Սքեմիտակ՝ կարծես՝ սպիտակ գիշերա-

նոցը... անմահութեան պատմութեան: Դեպքը դուրսը, ծածկած ճակտի վահո-թիւնը: Ծախ թեւը կ'ոթնած շարք մը գեր-բերու վրայ: Նկարին պարզութեան մէջ այնքան մտերմութիւն կ'արտացոլէ... Արծուի նայուածքով Ան՝ կը կշտամբէ յանդիմանութիւնը, կամայականութիւնը: Կամ՝ կարծես, պիտի ծի գէմքին վրայ ներումի բարի ժպիտը: Այս նկարը որ-քան յիշատակներով է կապուած պատա-նական կեանքին: Պատգամ, պատուէր, որոնց իմաստը՝ գեռ մինչեւ այսօր ըզ-դալուն յանկերդ դարձած, ցած ծայրով, ինձ կ'օրորէ անոյշ մեղեդիի շոյանքին տակ... Գեռ՝ ականջներու կը հնչէ մօրս քաղցր յորդորները: Վերջին բաժանման խօսքն էր... « Ձաւակ » Ան մեր ամէնուն Հայրիկն էր: Դիտելի Անոր սուրբ ներ - շնչման տակ գտնել կեանքիդ հաւա - սարակչութիւնը: Անոր հայրենասիրու - թիւնը ու զոհողութիւնները մէջը կերտէ գիտակցութեան զգացումը: Այդ ուղղու-

թեամբ՝ սրտիդ մէջ անշէլ պահէ ազ - դիւր մէրն ու արժանիքները... Այս խօս-քերը պատանի տարիքիս հակասական ըմ-բռնման մոգական հրապոյրն ունէին: « Զոհողութիւն, արժանիք, ազգ, սէր », յաճախ լսուած, կը պատկանէին՝ տիտուր, ուրախ օրերու անկայուն շրջանի բառա-միթերքին: Արտայայտութիւններ՝ ընա - ցած, փոփոխական, որոնց իմաստը կը խուսափէր հոլովոյթներու ճահիճին մէջ: Գաղափարական արտայայտութիւն-ներու հիման վրայ, միայն՝ մի քանի լեզուներու քերականական տհաճ ոճը, կը կաղմէր մտային զանգուածիս պաշա-րը: Ո՞ւր կը մնար թափանցել, հետեւիլ մօրս խրատներու, յորդորանքի փիլիսո-փայական իմաստը: Հակա՛ զործածած սասցուածքներու ներութեան...

Արդէն՝ Հայ ըլլալու հանգամանքը ա-ռանձնաշնորհում մը չէր: Կը զգայի, կը գուշակէի օտար նայուածքներու արհա-մարհանքը, չարամտութիւնը... Տեսակ մ'անհասկնալի, անտանելի իրողութիւն մ'էր եղած տղայ դատողութեանս: Երե-կոյան՝ պլլուած մօրս կրծքին, երես - կայութիւնս ազատ կը թաղուէր օրուան գէպերու շուրջ: Կը մտաբերէի՝ խոփոր գէմքերը անհեթեթ, ընկերներու վեր - ու անիւրա վարմունքը... Կ'ուզէի ապա-ւինել մօրս շրջահայեացքին: Կատմել, ըսել կրած տպաւորութիւններու պարա-

թէ անհրաժեշտ է բարեկաւ զրօսալը: շիկութեան եւ պանդուկներու տարաւ - րումները: Արդե՞ք, միւս կողմէ, միջոյ-նեք ձեռք կ'առնուին արձակուրդի չմեկ-նող ընտանիքներու եւ երախաներու հա-մար, կը դիւրացուին երախաներու եւ չափահասներու հաւաքական կայաններու եւ ժամանցներու կազմակերպումը: Կ'ը-սուի նաեւ թէ՛ տարածել գալորցական ար-ձակուրդները, դրդել է ճարտարարուե-տը նոյնը ընելու: Բայց, արդե՞ք դը՞պ-րոցն է որ կը հրահանուէ որոշումին գործառնէրուն:

Արդ, արուած որոշումները սպանու-լիք մըն են: Սպանալիք մը տարեկընդ-աշխատանքին, որ ալ աւելի անկազմա - կերպ կ'ընայ ըլլալ, ի մասնաւորի այլ շրջաններու մէջ, որոնք պիտի բանաւոր-կուին մինչեւ Յունիս 11: Սպանալիք մը յառաջիկայ արձանագրութեանց վարդա-րաններու, լրագներու, արուեստագիտա-կան ուսման լրագներու եւ համարարան-ներու մէջ յատկապէս: Սպանալիք մը այն երկրատարներուն որոնք իրենց գալորցական շրջանի աւարտին առաջին գործի, պաշտօնի, փնտռութիւն մէջ պի-տի ըլլան, կամ ալ անոնց որոնք ամա-նային եղանակին մասնակի եւ ժամանա-կաւոր գործի կը զբաղեն: Նոյնպէս սպա-նալիք մը ընտանեկան արձակուրդնե-րուն, վարձատրութեան համար: Սպա-նալիք մը մասնաւոր օգտիրոսութեան կայաններուն համար որոնք կը կապու-կերպուին ազգային մակարդակի վրայ ինչ որ հայկական ծիրէն ներս պարս-զան է գրեթէ մեր բոլոր օգտիրոսութեան կայաններուն՝ Կապույտ Խաչի, Կարմիր Խաչի, Աւետարանական Եկեղեցւոյ, սկս-ուածական բանակումներու եւայլն:

Ուստի, պատրուա՛կ թէ անհրաժե-տութիւն:

Անհրաժեշտութիւն մը չենք տեսնել Պատրուակ մը, դուցէ: Յանուն ակա-կեդրոնացման, յանուն դաւառականու-թեան պատրուակ մը հաւանաբար քո-ղարկելու համար յառաջիկայ վերամու-տի հարցերը չնորհիւ վերամուտի թուա-կաններու կատարումին, միջոց մը պա-տասխանատուութիւնները նուազեցնելու համար, տալով հարցերուն տեղեկա-րանք, կասեցնելով ընդդիմութեան հա-ւաքական ճակատը:

Այսպէս կամ այնպէս, եթէ գալորցա-կան արձակուրդներու եղանակը, որ կը մնար անփոփոխ 20 տարիէ ի վեր անա-սելով զանազան բնոյթ կրող հովիտի-ները որոնք այլափոխեցին աշխարհի անհրաժեշտ բարեփոխումի պէտք է նե-թարկել, այդ բարեփոխումը ոչնչու-վէտ է տեղի տալ յանկարծականութեան քմահաճոյքներուն: Միայն հաւաքակա-խորհրդածութիւն մը, դիտական մտա-ցում մը բոլոր հասակից կողմերու կրնա վաւերական վարդապետութեան մը յան-գել որպէսզի խնդրոյ առարկայ չզաւառ-ամէն տարի, ինչ որ սովոր է գալորցա-կան բարեփոխումներու պարագային:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ԿԱՐՈ ՅՈՒՍԷՖԵԱՆ

զան. վերջապէս՝ ԻնՉՈՒ՝ հարցական ուր մէջն կը հիւծէր... ԼՈՒՍՍԱՐԱՆԵԼ:

Ինչո՞ւ մեր տան սեմէն դուրս մարդիկ նենգութեամբ էին լեցուն...

Միւս կողմէն՝ վախ մ'ունէի. Եթէ պատմէի, անընդաւանալի անցուղորդի շուրջ, կասկած չկար՝ մայրս պիտի ար-գելէր դուրս ելլելու սովորութիւնս: Կէ-տի վերջնային խաղը, ծովը, գոսանքը... « Ծուռ » ԱԶՍՏՈՒԹԻՒՆՍՍ պրկուած անհաղանդութեան ելք մը պիտի վեր-աւորէր... Մօրս վշտացնելու պարագայն եւս՝ մտքիս մէջ տաղանավ մ'էր: Այսպէս՝ առանց յանգելու որոշ եզրակացութեան, կը խրէի ամբողջովին բարդ լուծումնե-րու մէջ: Մայրս՝ կը հասկնար մտքի-ւրեւս կուրծքէն. աչքերը թափանցող-լուս, երկար կը քննէր վշտաւ գէմքիս տ-րեկոծումը... Երեսնէն խօսք չէր ելլէր: Եթէ ուսումը կը կ'ոթնէր գլուխս կուրծ-քին. ու՛ կ'ըսամարմնին տալով փոքր ձօժում, կը սկսէր անորոշ երգ մ'երգել:

ԿԱՐՈ ՍԱՐԵԱՆ

(Շար-1)

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

Փետրուարը, ընդհանրապէս, փոփոխական եղանակներու ամիս է: Մինչ ամառան սկիզբի օրերուն բարձր լուսնային շրջաններուն մէջ կը մոլեկոնէին ձիւնաբուքներ, կը շարունակուէին ցուրտ, պարզ գիշերներն ու առատ ձիւնը, փետրուարի վերջաւորութեան կը զգացուի դարձան շունչը, Այգեձոր, ուր կը սկսին բացուիլ ծառերու բողբոջները, տակաւին ձիւնէն ամբողջովին չազատած, կիսաառած հողը կը ձեղքեն առաջին ծիրիւրը: Տեղ – տեղ հալուող ջրախառն ձիւնին մօտ իրենց գեղեցիկ պտակաթերթիկները կը բանան ցնծադիւր, քրքումը:

Փետրուարի երկրորդ տասնօրեակին կը սկսի այժմուսնի, ճերմակ ուռնի, թեղիներու, եղբուսի իւր ամիսը ընդհանրապէս փետրուարի ամիսը:

Փետրուարին ամէն տեղ հողի մակերեսին Կ) սանթրիմէթեր խորութեան վրայ կ'արձանագրուի ամէնէն ցած ջերմաստիճանը:

Ի տարբերութիւն ձմրան միւս ամիսներուն, զորանոր սառնամանիքները փետրուարին կը զգացուին միայն գիշերները: Ցերեկը մեծ մասամբ տաք կ'ըլլայ: Ձիւնին ծածկոյը աստիճանաբար կը հալուի, իսկ հարաւային թեքութիւններու մէջ շուտով կը վերնայ: Մակայն փետրուարը վայրի կենդանիներու համար տակաւին սարսափներու եւ ծանր փորձութիւններու ամիս է, քանի որ կը սպառնան անոնց ներքին պաշարները, իսկ դուրսը կերի պաշարները տակաւին աննշան կ'ըլլան: Ձմեռը քուն մտնող կենդանիները՝ արջը, փորսուղը, գետնասկիւռը, քնամուկը, կը շարունակեն քնանալ եւ չեն զգար փետրուարեան արձափըներու ամբողջ դաժնութիւնը: Սովորաբար աղուէները, դայերը, նապաստակները աւելի կը մօտենան բնակավայրերուն, կառուցիններուն, նոյնիսկ երկաթուղիին՝ ուսելու որեւէ բան՝ դանելու ակնկալութեամբ: Գաղտնի կերպով խտրուի ու յարգի դէպքերուն կը մօտենան եղջերուները, այծեմանները, վայրի այծերը: Գիւղերու ծայրամասերը անոնց հանգիստը սովորական երեւոյթ կը դառնայ: Անտառաւորները, արգելավայրերու աշխատողները եւ բնութեան բոլոր սիրահարները այս օրերուն է, որ կ'օգնեն իրենց չորքոտանի եւ փետրուար բարեկամներուն: Կեր կը դնեն անոնց կամաններուն վրայ, կաքաւանակ վայրերու մէջ ցորեն ու դարի չափ կուտան, կ'օգնեն կենդանիներուն, որպէսզի պաշտպանուին գիշաւորներէն:

Իրարու կ'օգնեն նաեւ կենդանիները: Սկիւռը յաճախ ձմեռը կը սպառէ իր պաշարը եւ խաչակտուցները օգնութեան կը

Մարդու Իրաւունքները

Աշխարհի մէջ

(Ընթերցի - ԲԱՆԱՎԷՃ)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԶԱՇՏԱՐԱՆԸ)

Փարիզի 16րդ թաղամասի երեսփոխան եւ Փարիզի խորհրդական ժողով Մեմբէրի նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած երեկոյթը, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 25ին, Ազգային Ժողովի ճաշարանին մէջ, յաջողութիւն մըն էր: Ներկայ էին 180 հոգի: Հաճառակ անոր որ 30րդ պարբերութեան հարցը յատկապէս շեշտուած էր յայտարարին մէջ՝ իրեն օրակարգի գլուխաւոր նիւթ, այսուհետեւ չայնքու թիւը մեծ չէր սրահին մէջ:

Ներկաներուն մէջ կը գտնուէին Փարիզի Արքեպիսկոպոսին օգնական Գերայ. Դանիէլ Պեղերի, « Էքզիլիէ » ի տնօրէնը՝ Ժան-Ֆրանսուա Ռիվէլ, գրագէտ – քննադատ Ժան Լաբուէր, փաստաբաններ Միքէլ, Էմիլ Ասլանեան, Է. Ժալեան (Պրիւսէլի Հայկ. Վարչութեան նախագահ): Բանալէճը վարեց «Անթէն 2»-ի աշխատակիցներէն Պեռնար Փրատինօ Կազմակերպիչն էր Ժ. Սթեֆանսոն:

Պէտք է ըսել որ ընտրուած թեման աւելի քան այժմէական էր: Մանաւանդ որ ճիշդ նախօրէին Պորտ. Միւլթիւնը Սախարովի օրինակով աշխարհին անգամ

հասնին: Մանկելով ծառերու դաղաթններուն գտնուող կոնքերով, ընկոյղներով ու կաղիւններով, անոնք այդ բարեքնքէն « բաժին կը հանեն » նաեւ սկիւռներուն՝ անոնց որոշ մասը թափթփելով ծառերու շրջակայքը: Հաճառակ ձմրան սառնաւ – մանիքներուն եւ դժուարութիւններուն, աղուէները, սկիւռները, կուղերը, նապաստակները Փետրուարին կը սկսին իրենց հարսանեկան « հանգիստները »:

Կան կարգ մը նշաններ, որոնց միջոցով կարելի է փետրուարին գուշակել սպասող եղանակը: Թռչունները տաք եղանակներու նախօրեակին կը նստին ծառերու դաղաթնները: Եթէ երաշտահալը առտու կանուխ կը ծլլան, կը նշանակէ թէ գիշերը սառնամանիք պիտի ըլլայ: Երբ խաճկտիկը Փետրուարին երգէ, կը նշանակէ որ ձիւն պիտի տեղայ եւ եղանակը տաքութեան շնորհիւ հալուի: Եթէ քաղերն ու սագերը ձմեռը « լողան » ձիւնին մէջ կամ ձիւն պառկի ձիւնին վրայ, կը նշանակէ թէ եղանակները պիտի տաքան: Տաք եղանակի պէտք է սպասել նաեւ այն պարագային, երբ աղաղաղը անժամանակ ծուլործուի: Եթէ փետրուարեան սառնամաւ – նիքի առնեն անտառը աղմկէ, կը նշանակէ թէ ձիւն պիտի տեղայ: Եթէ գիշերը եղանակը նստի, ցերեկը բնաւ չի ձիւնը:

ԼԵՒՈՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

ԳՈՂԱԳԻՐ

ԳՈՂԱԳԻՐ

ՅՐԷՋՆՈՅԻ « Մասիս » գերեզմանաւ – տան մէջ, Դեկտեմբեր 31ին, կատարուած է ազգային հերոս Սողոմոն Թեհ – լիբեանի այրիին՝ Անահիտ Թեհլիբեանի թաղումը, Սան Ֆրանսիսկոյէն եւ Ֆրէդ – նոյէն եկած հոծ բազմութեան մը ներկայ – յաւան: Յանուն Հ. Յ. Դաշնակցութեան Արեւմտեան Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէի եւ ընկերներու յարգանքի խօսք արտասանած է ընկ. Նոյաւոր Միւլթի – եան: Ողբացեալին մարմինը ամփոփուած է իր ամուսնոյն յուշարձանի շրջակա – կին մէջ:

մը եւս ցուցադրած էր մարդու իրաւունք – ներու պաշտպանութեան հարցի իր ու – լոյն մեկնաբանութիւնը: Բնականաբար այս հարցով ալ սկսաւ բանալէճը: Մաս – նակցոյնները, Պեռնար Փրատինօյի միջո – ցով, իրենց վրդովումը յայտնեցին եւ խօսք առնողներ իրենց կարգին դատա – պարտեցին Պորտ. Միւլթեան ղեկավար – ներու անմարդկային վերաբերումը:

Պատեցաւ աշխարհի այլ երկրներու մէջ (Հարաւային Ամերիկա եւ այլուր) մարդու իրաւունքներու ոտնահարման դէպքերու մասին, իրատ քննադատելով նման արարքները:

Մէթր Է. Ժալեան բացատրեց 30րդ պարբերութեան էությունը, սպառիչ կեր – պով ներկայացուց զայն նշելով՝ որ հայ – կական ցեղասպանութեան հարցը միշտ – և պահ է իր այժմէութիւնը, մնալով որպէս մարդու իրաւունքներու ոտնա – հարման ամէնէն ցայտուն արտայայտու – թիւներէն մէկը:

Ներկաները հետաքրքրուող հարցը այն էր՝ որ ի՞նչպէս պէտք է պայքարել չա – բիբի դէմ, ի՞նչպէս միջամտել, ի՞նչպէս արգելք ըլլալ: Փաստաբանները յայտնե – ցին այն միահամուռ կարծիքը թէ տը – եալ հարցին մէջ վճռական դերը կը պատ – կանի հանրային կարծիքին: Մամուլը եւ տեղեկատու այլ միջոցներ պէտք է ամէն կերպ աշխատին վեր հանել ճշմարտու – թիւնը: Պէտք է մոռնալ որ ինչպէս իւ – բաքանչիւր յանցագործ կը վախնայ լոյ – սէն, այնպէս ալ ամբողջատիրական կարգ – ունեցող ամէն մէկ Պետութիւն, ուր սովորաբար ոստակոխ կ'ըլլան մարդու իրաւունքները, կը վախնայ միջազգային կարծիքէն: Այս տեսակէտէն ալ շատ կա – բերու է բողոքելը, ստորագրութիւն հա – տալը, հանրադրեր ներկայացնելը: Ուն – կընդերներէն խօսք առաւ Ն. Մալումեան:

Յաջող երեկոյթ մը, որուն ներկայ էին նաեւ մամուլի, ձայն-հեռատեսիլի, ինչ – պէս նաեւ Փրանսական լրատու գործա – կալութեան թղթակիցները:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ՀԱՂԱՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ՆՈՒՆԻ ՄԸ՝

ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ

« Հայ Մշակութային Ժառանգի Պահ – պանման Ընկերակցութիւնը » առաջին իրագործումներէն մէկը արձանագրեց: Ինչպէս ծանօթ է, Փարիզի մէջ այս ըն – կերակցութիւնը հիմնուեցաւ պետական արտօնութեամբ, հայ արուեստի գործեր ստույգ կորուստէ փրկելով, դանոնը Մայր Հայրենիք ուղարկելու համար:

Յաճախ կը պատահի որ հրապարակա – ցին անուրդներու ընթացքին վաճառքի կը հանուին հայ արուեստի գործեր, գեղա – նկարչութիւն, ձեռագիր մատենա, թան – կազին գորգ եւ այլ ձեռակերտ առար – կաներ, որոնք անժխտելիօրէն բարձր – բազ արուեստի կնիքը կը կրեն, եւ ան – դնահատելի արժէք կը ներկայացնեն մեր մշակութային ժառանգութեան դանձա – րանին համար: Փարիզ միջազգային այն ոստան է, ուր յաճախ կը պատահին նը – ման վաճառքներ, եւ եթէ տէր չկանգ – նինք մեր ժառանգին, այս գործերը կը – նան Հայութեան համար ընդմիշտ կոր – սուի:

Ընկերակցութիւնը այս ազգային նպա – տակին նուիրուած է, եւ իր միջոցներուն ու կարելիութեանց սահմաններու մէջ, ամէն առիթով պիտի աշխատի փրկել գործ մը, գործեր: Այսպէս, 1979 Դեկտ. 18ին, « Տրու Ռիվ Կոշ » թիւ 16 սրա – հին մէջ վաճառքի հանուած էր Ժ. դա – րու մեծարժէք Աւետարան մը: 20×16 սմ. այս մատենա կը պարունակէ հայ – կական մանրանկարչութեան 16 գեղեցիկ ստեղծագործութիւններ, որոնք կը ներ – կայացնեն ի միջի այլոց Աւետումը, Ս. Ծնունդը, Մկրտութիւնը, Ս. Ղազարի Յարութիւնը, Ծաղկազարդը, Ոսկուտան, Հոգեգալուստը, Եւայն: Կան նաեւ Մատ – թէոս, Մարկոս եւ Ղուկաս Աւետարա – նիչներուն ղեմանկարները: Փայտեայ կողքը արծաթազարդ է, իսկ պատճէն – ները կը կրեն գունաւոր զարդ սկզբնա – տառեր: Մատենան գրուած է Յովհան – նէս Վասպուրկանցիի պատուէրով:

Ընկերակցութիւնը կը հաւատայ որ կը փրկէ այս գործը, որովհետեւ ան չի գո – հանար զայն դնելով, այլ նաեւ սպահով միջոցով զայն հասցնելով իր իրաւատը – րոյ՝ Մայր Հայրենիք: Արդարեւ, Ըն – կերակցութեան վարչութեան անդամնե – ռէն մին, յառաջիկային, անձամբ պիտի երթայ Հայաստան, թանկագին մատենանը յանձնելու համար Մեքսիկոյ Մաշտոց մա – տենադարանին:

Նման նախաձեռնութիւններ պիտի յա – ջորդեն այս իրագործումին: Միայն գործն է որ պիտի վերջի Ընկերակցութեան գոր – ծունէութեան մասին:

ՍՊԻՏԱԿ ԶԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՅԻՆ

ՄԱՐՏԻԿՆ ՈՒ ԶԷՅՆԱՊԸ

Կը պատմէին, որ Անիէն դաղթած բը – նակիւններէն մէկ փոքր մաս մը իրենց վրանը այդ բերդին տակ դարկած են: Հաճառակ որ Բերդակ քանի մը անգամ թալուած էր քրեականներէ, գիւղացիներ – ըր իրենց զիւնքը շտկած էին նորէն, չը – նորիւ հալալ աշխատանքին: Անոնք որ – քան ալ զրկուած ըլլային, մետաքսէ հիւսած հին շուրջաւոր մը նման կը պահէին իրենց վրայ հին սպիտակաւն գլխի մը:

Մարտիկի հօրըյրը միմուծար կին մըն էր: Ունէր այժ մը ու երկու ծիրանի ծառ: Գիւղացիներու հացին ու լուսաքին օդ – նելով կ'ապրէր եւ սակայն ունէր հին արծաթէ քթաթուղի տուփ մը նորը բան – ուած քնքերով: Կախարչիչն վրայ փորա –

ղըրուած էր Սաթիւնիկի եւ Արտաշէս Բ. ի նկարը գետի երկու ափերուն վրայ: Տօ – նական օրերուն, հօրաքոյրը արծաթէ եր – կար շքեղով մը կ'անցնէր իր վզէն, տուփը կը տեղաւորէր շալի ծալքին մէջ ու Մարտիկի թեւէն բռնած՝ եկեղեցի կ'երթար:

Մարտիկի եկեղեցիին մէջ կը սիւրէր պա – տարազաւոր քահանային շարժումները, անոր ծիրանեղջյն շուրջաւոր, արծաթէ սաղաւարտը, տաճանիկու առաքեալներու պատկերներով նկարազարդուած: Քա – հանան իր այդ տարազով Մարտիկի լը – սած հէքեաթի հերոսներուն բոցէ երես – ները կը յիշեցնէր: Մարտիկի կը զարմա – նար որ քահանան ձի չունէր:

Մարտիկ, թեւերուն երկնաւուն ըս – պատող արծուիկի մը պէս բերդին տակ թառած, կը զիւրէր գիւղին ճամբան, ուրկէ կ'անցնէին այծերու տղանցքը, երբեմն ալ ուղտերու ծանր անցքը, ամ –

պերու պէս դանդաղ: Կը զիւրէր եկեղեցիի հոյակապ դմբէթը արեւին տակ փայլ – փլույն խաշով: Տանիքներու վրայ փր – ուած լաթեր, ու օճառ գողնող անձեղ – ներու սեւ ու սպիտակ թեւեր: Կը տես – նէր արագիլին բոյնը, կը լսէր երկա – թաղորը թռչելի մուրճին ձայնը, նաեւ ջուլհակ Պետոն, որ ճամբուն երկայնքին առէլ կը թափէր, կարմիր, կապոյտ ու ճերմակ:

Այդ բոլորին մէջ միակ իրականն ու հեռաւորը, հօրաքոյրի պատմած հէքեա – թի հերոսներն էին, որ հօր երաժշտու – թեան մը պէս թափ առած էին իր երե – ակայութեան մէջ, այնպէս, ինչպէս վա – նականի մը համար Աստուածամօր ժը – պիտն էր հեռաւոր ու իրական:

Մարտիկ յաճախ եղէգով սրինդ կը շինէր: Կը բանար ծաղիկ, մատները ծա – կերուն վրայ՝ շրթներուն սուււրու ձեւ տուած՝ կը փորձէր եղէգէն ձայն հանել: Եղանակ մը, որ մոռնած էր կարծես, որ նոր պիտի սորվէր: Միայն ձայնը մատ – ներուն հետ երեւէլ շինէր:

Մարտիկ ուրախ էր նոյնիսկ եղեգին հանած խոտ ձայնին համար: Ու այժե – րու, ոչխարներու հօտը իր ետեւ քաշող վարդեա ճովիւրի մը ձեւերը կ'առնէր: Վարդեա սրնգահար հովիւր, հէքեաթի ուրիշ հերոս մըն էր Մարտիկի համար, որ աղբիւրին վազող ծարաւ ոչխարները

իր սրինգի ձայնով կը կեցնէր յանկարծ: Մարտիկ կը սրտմէր, երբ կը տես – նէր, որ այժը խոտը բերանին, ծիծեռ – նակէ մը հալածուած միջատի մը ձայ – նին աւելի ուշադրութիւն կը դարձնէր, քան իր եղէգի խոտ ձայնին: Մարտիկ յուսահատ իր եղէգի ձայնէն, կը սիւրէր ծաղիկ վրայ թառող ոսկեջրուած մեղուի մը թեւերէն բռնել կամաց ու դիտել խա – թոցը: Մարտիկ յաճախ մեղուններէն խա – թուած, ուռեցած շրթներով տուն էր դա – ցեր:

X

Կէսօրը անց էր: Այժմ իր ետեւ ձը – դած՝ Մարտիկ ջուլհակ Պետոյի առէլին մօտ կեցաւ:

– Ըսէ տեսնեմ, Մարտիկ, այժէն ի՞նչ սորվեցար էսօր, – կը հարցնէր ջուլհակ Պետոն, որ կը սիւրէր Մարտիկի հետ կա – տակել: – Այժի էս մօրուքը որ կայ, Մարտիկ, աշխարհի բանները կատարեալ են: Արեւը բերդին վրայէն կ'անցնի, քէօ – սէ Աստուրին երեսն ալ մաղ չի բուս – նիր: Զգիտես, Մարտիկ, քէօսէ Աստուրը իր երեսին վրայ մաղ որ ունենար, քար քարի վրայ չէր մնար: Պէլքի Սուլթանի դահը էշին բեռնէր:

(Շար. – 5)

Fonds A.R.A.M

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Անգինէ Պուտաբեան իր ամուսնոյն՝ Անգրանիկ Պուտաբեանի մահուան տարեգարծին ի յիշատակ 300 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

×

Արամ Ալեան 100 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին ի յիշատակ իր սիրելի դաստիարակուհիին՝ Տիկին Արաքսի Էպիֆանի:

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ

Երգչախումբի համերգը
նուիրուած ԿՈՄԻՏԱՍԻ 110ամեակին
Շաբաթ, Փետր. 16 ժամը 20.45ին
Eglise St. Louis en l'Île
19, rue St. Louis en l'Île, Paris 4e
մասնակցութեամբ
Օր. ՍՈՆԻԱ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ (մեծօր)
ՍԻԻԶԱՆ ՄԵԼՏՈՆԵԱՆ (տաւիղ)
Եւ Պր. ՌԷՆԷ ՄԱՍԻՍԻ (պարիթոն)
ղեկավարութեամբ
Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ
Մանրամասնութիւնները յետագային

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ - ՏԵՍԻՆ

Տէսինի եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը յայտնէ թէ Կիրակի առաւօտ Փետր. 10ին իր մեկնումին առթիւ նոր պաշտօնին զուլթը (Հարաւ. Ամերիկայի Կաթող. Պատուիրակ) եկեղեցւոյ մէջ կը պատահէ չորանին հոգեւոր հովիւը՝ ԴԱԻԻԹ ԵՊԻՍԿ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ:

Յետ պատարագի եկեղեցւոյ վարչութիւնը ճաշ մը կուտայ ի պատիւ Դաւիթ եպիսկոպոսի Մէղիէօյի « Լը Փրեզիտան » պանդոկին սրահներուն մէջ:

Մասնակցիլ փափաքողները կրնան արձանագրուիլ հոգեւոր հովիւին եւ վարչութեան անդամներուն մօտ:

DIMANCHE 17 FEVRIER A 15 H.

THEATRE AXEL TOURSKY

4, Rue Edouard - Vaillant
13003 MARSEILLE

LES BALLETS

ARMENIENS

DE MARSEILLE

Sous la direction d'Edouard Bolikian

vous présente

« LEGENDE DE LA NAISSANCE
DE DAHAGEN »

(Poésie antique et populaire)

Création et chorégraphie :

Edouard Bolikian

Déclamation :

Mme Astrik Sarafian

« Suite chants et danses arméniens »

Location de billets .

— Jacques Chelelekan

Voyage Westells

87, La Canebière

ou à Beaumont au 87-02-13

Mme Sarafian 87-19-92

Mr. Bolikian 35-55-18 et 76-26-96

ՇՆՈՐՀԱԿԱԽԷ

Կապ. Խաչի Ալէն Մօրիսի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է 100 ֆր. Կարապետ Գալուստեանի (Փարիզ), 100 ֆր. Գրիգոր Գալուստեանի (Տէսին) փոխան ծաղիկի, Տիկ. Դուրսանու Գալուստեանի մահուան առիթով:

×

Պր. Օտտօ Թադականութիւնը ստացած է հետեւեալ նուէրները. — Ի յիշատակ Արաքսի Սարգիսեանի մահուան քառասունըփն Պր. Հայկազ Սարգիսեանի եւ զաւակները 200 ֆր., Պր. Արիստակէս Պետրոսեան, Տէր եւ Տիկ. Յարութիւն Արապեան, Պր. Մկրտիչ Մկրտիչեան 100ական, ալբի Տիկ. Անթառամ Փափազեան, Արշակ Միրոյեան, Տէրաբեան ընտ. 50ական, Տէր եւ Տիկ. Սիմոն Փափազեան 30, Սարեան ընտ. 20, Պր. Թադէր Ադամեան 20: Յարութիւն Արապեանի մահուան առիթով Պր. Արիստակէս Պետրոսեան եւ Արապեան ընտ. 100ական, Պր. Հայկազ Սարգիսեան, Տէր եւ Տիկ. Ժողովարեան, ալբի Տիկ. Մկրտիչեան 50ական:

Commemoration du 24 Avril

voyage en arménie

(du 21 avril au 6 mai)

Organisé par SEVAN-VOYAGES et SABERATOURLS

Accompagné par V. Sarkissian

Départs par avion de : MARSEILLE — LYON — PARIS

ԴԵՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՊՐԻԼ 24Ի ԱՌԹԻ

Կազմակերպուած Սեւան-Վոյաժի եւ Սապերատուրի կողմէ:

ԱՊՐԻԼ 21ԷՆ ՄԱՅԻՍ 6

Ընկերակցութեամբ՝ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

Renseignements et inscriptions :

A LYON

sevan voyages

SARKISSIAN Varoujan

50, cours de la Liberté

69003 LYON

Tél. (78) 60 13 66

A PARIS

saberatours

BAGHDASSARIAN Levon

3, rue de l'Arrivée

Imm. CIT 7e étage

75015 PARIS

Tél. 538 67 47

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԿԻ

Տիկին Գոհար Տալեանի զաւակակիծ մահուան առթիւ Արիստեան ընտանիքը 100 ֆրանք կը նուիրէ Սեւրի Մուրատեան վարժարանին, փոխան ծաղիկապակի: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԽԷ

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է 100 ֆր. Տէր եւ Տիկ. Ֆ. Ֆէյրիէ Արամ Սողոմոնեանի յիշատակին:

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Պան Էֆօ — Քաչանի մասնաճիւղին կողմէ, Կիրակի, Փետր. 3 ժամը 15ին
Կը մասնակցի Իսիկ ԱՆԻ երգչախումբը ղեկավարութեամբ
ՀՐԱՆԴ ԱՃԻՄԵԱՆԻ
Թատերական ներկայացում Ալֆորթիլի թատերախումբին կողմէ՝
ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿՈՒՄԵՆԻ
ՀԻԻԱՆԴՏԵՍԸ

MATINEE CULTURELLE

Avec la participation de la chorale ANI et de la troupe théâtrale d'Alfortville
MAISON DES JEUNES DE CACHAN Ave. Louis Georgeon, Cachan

Livres d'Architecture

en diffusion

chez "Parantheses,"

A partir du 1er Janvier 1980, les Editions Parenthèses (1) diffusent la collection des « Documents d'architecture arménienne » et toutes les publications réalisées sous la responsabilité du « Centre d'études et de documentation de la culture arménienne » de Milan.

La collection des « Documents » est le résultat des missions d'étude réalisées en territoire arménien par une équipe de chercheurs de l'Ecole Polytechnique de Milan. Elle présente, pour la première fois, l'ensemble des principaux exemples de l'architecture arménienne avec, pour chaque monument, des photographies inédites et les relevés complets, le tout commenté par une introduction historique critique. Ce travail de référence a été réalisé en collaboration avec les membres de l'Académie des Sciences de la R. S. S. d'Arménie.

Les albums (27x27 cm), sous couverture quadrichromie, de 64 à 116 pages, comportent de nombreuses photographies en noir et en couleur, des cartes et les séries complètes des relevés. Les textes sont en italien, anglais et arménien. Un plaquette réunissant les traductions françaises est en préparation.

La collection doit comprendre 20 titres dont 9 sont déjà parus sous la direction du Professeur Adriano Alpago Novello.
(1) Editions Parenthèses, 13360 Roquevaire, 42/04.14.71

ՇՆՈՐՀԱԿԱԽԷ

Իսիկ Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները Տիկին Արուսեակ Խաչիկեանի մահուան տօնը առթիւ փոխան ծաղիկապակի. — Տիկ. Արիստակէսեան 50 ֆր., Պր. Ս. Մարթայեան 100:

Vienne - Lyon - Grenoble - Valence

L'Organisation Terre et Culture présente, au cours d'une série de réunions tenues dans la région Rhône-Alpes, le bilan de ses trois premières années d'activité en Iran du Nord — exploration des monuments et sites, contacts avec la population arménienne, travaux collectifs de mise en valeur des domaines arméniens — ainsi que les principales perspectives envisagées pour les années à venir.

Կեդրոնական Ֆրանսայի մէջ գումարուած շաբթ մը համաժողովներու ընթացքին, երկիր եւ Մշակոյթ կազմակերպութիւնը կը ներկայացնէ Արապուստ — կանի մէջ առաջին երեք տարիներու իր գործունէութիւնը — ճանաչում պատմական վայրերու եւ յուշարձաններու, շփումներ հայկական բնակչութեան հետ, հայ ազգային կալուածներու վրայ տարուած հաւաքական աշխատանքներ — ինչպէս նաեւ եկող տարիներու համար նկատի առնուած գիտութիւններ:

Conférence - Débat - Diapositives - Film ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՆ - ԼՈՒՍԱՐԱՉԱԿՈՒՄ - ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

VIENNE : Vendredi 1er Février, 21 h. Salle Ipékian, 34 rue Victor Faugier
LYON : Samedi 2 Février, 21 h. Salle de l'église arménienne, 40 rue d'Arménie.
GRENOBLE : Vendredi 8 Février, 21 h. Centre Social Paul Bert, 16 rue George Sand (Saint-Martin d'Hères)
VALENCE : Samedi 9 Février, 21 h., Salle Hussissian, 6 rue Faventine.

Fonds A.R.A.M

ՄՕՏ ՕՐԷՆ

ՄՕՏ ՕՐԷՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺԱՊԱՒԷՆ ՄԸ

ՍԱՍՈՒՆԻ ԶԱՆԿԱՆԵՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

FOOT-BALL

VOTRE RENDEZ-VOUS

Dimanche 3 Février

ALFORTVILLE

STADE MUNICIPAL

Quai Blanqui

Championnat de Paris

Match-Retour :

ALFORTVILLE UJA -

BREVANNES

à 15 heures 30

Match Réserve à 13 h. 30

Buvette

CHARLY - PARIS

Diffusion France - Etranger

boutiques style-jeune

Խ Ն Զ Ո Յ Ք

Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին խնջոյքը, Շաբաթ, Փետր. 9, ժամը 18ին սկսեալ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները Փետր. 2, Շաբաթ, Մշակոյթի Տունը ժամը 3-30ին: Կարեւոր օրակարգ եւ վարչական ընտրութիւն:

Բարեկենդանի Խրախճանք

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի Բարեկենդանի Խրախճանքը մասնակցութեամբ երբեք հայ արուեստագէտներու:

Trio Arménien

Երգ Այտա Յարութիւնեան

Քանոն Էլիա Փեղիվանեան

Կիթառ եւ տափուլ Արթուր Փեղիվանեան

Կիրակի, Փետր. 10, ժամը 13.30ին

HOTEL ARCADE

2, Rue Cambonne — Paris 15e

Սեղանները ապահովելու համար՝

հեռաձայնել 533.06.31 եւ 206.42.50

Մուտք եւ ճաշադին 100 ֆ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊՔԵՐԸ

ԿՈՒԱԹԵՄԱԼԱ

ԳՐԱՌԻՄ ՍՊԱՆԱԿԱՆ ԴԵՍՊՈՆԱՏԱՆ

և արխիվայի վախճանի
40 մեկուկ

Շատ տարբերակի բայց ծանրակշիռ հետեանքներով ահաբեկչական արարք մը պատահած է: Հինգշաբթի դիրքեր հաղորդակցու միայն թէ խուժը մը դիւզա-ցինք դրամած են սպանական զետպա՝ նստունը, պատանդ բռնելով դիւանագի-տական մարմինը, մէջն ըլլալով զետպա-նը: Ըմբոստ դիւզացիները պահանջներ կը դնէին իրենց կառավարութեան, բայց իշխանութիւնները կ'որոշեն յարձակիլ եւ երբ յարձակում կը կատարեն վիճակ ու-ժերը, դիւզացիք որոշած են իրենք զի-րենք զահլ կրակով: Հոս, Ուրբաթ առ-առ զետ յատակ չէր թէ յարձակման հե-տեանքով է որ զետպանատունը բոցե - բու մէջ հրոյ ճարակ եղած է թէ դիւզա-ցիներու իրենք զիրենք այրելու պատ-ճառով: Սպանիոյ զետպանը յաջողած է պատուհանէն ցատկել ու փրկուիլ բայց 40 մեկուկ կայ, որոնց մէջ դիւզացիներ բայց նաեւ սպանացի դիւանագէտներ: Մարտի մէջ, կառավարութիւնը բա - ցառիկ նիստ գումարած էր Հինգշաբ - թիին Ուրբաթ լուսնայիք դիրքեր եւ կ'ըս-ուէր թէ Սպանիա կրնայ անմիջապէս իր յարաբերութիւնները խզել Կուսթե - մալայի հետ, տրուած ըլլալով որ խորա-պէս վրդոված է Կուսթեմալայի իշխա - ութիւններուն բռնած դիրքէն:

Հոյակաւայի Թագուհին հրաժարեցաւ

Ե՛ւ ԳԱՀԸ ԻՐ ԱՂԶԿԱՆ ԿԸ ՅԱՆՁՆԵ
ԱՊՐԻԼ 30ԻՆ

Հինգշաբթի իրիկուն Հոյակաւայիք, երբ կը պատրաստուէին հեռատեսիլէն լսել օրուան լուրերը, անակնկալն ունեցան տեսնել իրենց թագուհին, որ սրտա - ուռլ էլ իր թով մը կը յայտնէր թէ այլեւս չի կրնար վարել իր պաշտօնը: Գահը կը յանձնէ իր երէց աղջկան՝ Պէտրիքսի, Ապրիլ 30ին, այսինքն տարեդարձին օրը ապագայ թագուհին, որ 42 տարեկան էլ ըլլայ: Ինք ալ՝ Ժիւլիանա, Յունուար 31ի թուականն ընտրած էր այս յայտա-բարութիւնն ընելու համար, որ իր 71րդ տարեդարձին օրն էր: Իր ուղերձին մէջ, Ժիւլիանա, խորապէս յուզուած, շեշտած է՝ « Պատասխանատու բան պիտի չըլ-լար աւելի երկար առեն շարունակել վա-րել պարտականութիւնս, վասնզի ուշ թէ կանուխ մարդկային ուժերը կը նուազին եւ ինձի կարելի չէ ստանձնել պաշտօն-ներս ինչպէս առաջ »: Թագուհին աւել-ցուցած է թէ աղջիկը, լաւ պատրաս - տուած, ընդունած է պաշտօնին դուին անցնիլ: Յիշենք որ Ժիւլիանա ինք ալ իր մօրը դահը կը դրամէր երբ Վիկտորին կ'որոշէր քաջուիլ ասիլ 32 տարի առաջ: Պէտրիքս ստացած է այն դաստիարակ - կուլթիւնը, որ սահմանուած է անոնց ո - բնք դահ մը պիտի գրաւեն բայց իր ա-

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մայր Աթոռի դիւանը լիազօրուած է ներկայիս յայտնելու ի դիտութիւն Հա - տատանեայց Եկեղեցիներին եւ հաւա - տացեալ Ժողովրդին, թէ գործնական պատճառներով՝ Ամենայն Հայոց Հայրա - պետ Նորին Սուրբ Օծութիւն Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի դահակալութեան 25 - ամեակին նուիրուած հանդիսութիւնները տեղի պիտի ունենան 1981 թուականի աշնան:

ԴԻՒԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՒԻ

8 Յունուար 1980 ք.

Ս. Էջմիածին

(Կնիք)

մուսնութիւնը բաւական ազմուկ հանեց եւ դեռ վերջնա է միայն որ ապագայ դա - հակից-իշխանը « ընդունուած է » Հո - լանտայի Ժողովուրդէն:

Արդարեւ, իր ամուսինը՝ Քլաուա Փոն Ամպերկ, գերման դիւանագէտ մըն էր, որ « Հիթլերական երիտասարդութիւնե - բուն » մաս կազմած էր: Ծանօթ է սա - կայն թէ գրեթէ աւանդութիւն է Հոլան - տայի իշխանուհիներուն համար, գերման փեսաներ գտնել: Ապրիլ 30ին շատ պարզ արարողութեամբ մըն է, որ պիտի կա - տարուի փոխանցումը:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՒՈԿ

ԺՈՁԷՖ ՅՈՒԹԱՆԵՆ նախկին նախարար Ուրբաթ առաւօտեան մէկին չուրջ երբ իր բնակարանը կը վերադառնար, մա - հափորձի ենթարկուած է եւ շատ ծանր վիճակի մէջ հիւանդանոց փոխադրուած: Կինը յայտնած է թէ որեւէ սպանակիք ստացած չէր: Անցնող կառքի մը մէջէն է, որ կրակ բացուած է իր վրայ եւ երկու դիւզակ ստացած է կուրծքին: Ատեն մը հրատարակեց նաեւ երեկոյեան օրաթերթ մը՝ ԺԵՆՖՈՐՄ, որ քանի մը ամսուան կեանք միայն ունեցաւ: Ուրբաթ առաւօտ ժամը 4էն, վիրաբուժական դործողու - թեան ենթարկուած էր որ ժամը 11ի չուրջ կը վերջանար միայն: Եւ բժիշկ - ները վերապահ էին: Նախկին նախարարը 59 տարեկան է, բայց քանի մը տարի է քաջուած էր քաղաքական ասպարէզէ:

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ՔԻՒՐՏԻՍԱՆԻ մէջ շատ ծանր միջադէպեր պատահած են, ուր 50 մեկուկ կայ 48 ժամուան բարխումներէ ետք, մինչ իրան կը պատրաստուէր խո - մէյնի վերադարձին առաջին տարեդար - ձը տօնել: Կարգ մը աղբիւրներու համա - ձայն, միջադէպեր պատահած են նաեւ թրքական սահմանին մօտ՝ Սալմաստ:

×

ՄԻԱՅՅԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԻՆԵՐԸ կ'ուզեն թու - նուզի օգնել քանի հոն ալ Մոսկուայի մատը կը տեսնեն, վերջին գինեալ միջա - մտութեանց պատճառով: Տեղւոյն վրայ ցոյցեր կան ի նպաստ Պուրկիպայի, մինչ Լիբիա կը մերժէ տէր ըլլալ պատահա - ծին:

ՍԱՍԱՐՈՎԻ դէմ մամուլի միջոցաւ տարուած արշաւը կը սաստկանայ: Կ'ամ - բատանուի դաւաճանութեան եւ լրտե - սութեան համար եւ կ'ըսուի թէ պիտի դատուի: Կրնայ մինչեւ 15 տարի դու - լակի դատապարտուիլ:

ՉԻՆԱՅԻՆԵՐՈՒՆ թիւը մէկ միլիոնի հասած է, ըստ պաշտօնական յայտարա - րութեան փոխ - վարչապետին:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻՋ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 23-28)

« ՊՐԱԿՊԱ »-Ի ԹՂԹԱԿԻՑԻՆ

ՏՊԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ

« Պրակա » թերթը իր թիւերէն մէ - կուն մէջ լոյս ընծայած է իր թղթակցին՝ Լ. Եֆրեմովի մէկ յօդուածը, Հայաստանի մասին: Յօդուածագիրը անդրադառնալէ ետք Արարատի գեղեցկութեան, հիւլէա - կան կայանին, գիտութեան զարգացած մակարդակին նշած է, թէ Հայաստանը կը կարգացուի իրեն գրեթէ մը, որ դըր - ուած է ժամանակին կողմէ: Այդ դիրքը ոչ սկիզբ ունի, ոչ վերջ, ինչպէս ինքը՝ ժամանակը: Ու բանա՛ք, ըսած է յօդ - ուածագիրը, այդ գրեթէ էջերէն մէկն ու մէկը, գրուած է այն ժամանակ, երբ չկար ոչ միայն երկիրը, այլեւ թերեւս բուն Ծիւր Կաթիլը:

Այնուհետեւ Լ. Եֆրեմով անդրադարձած է հայ մշակոյթին, յիշելով տառերու գիւտը եւ Մաշտոցի դերը: 15 դարէ ի վեր Հայաստան կ'արտայայտուի Մաշտոցի դտած նշաններու օգնութեամբ եւ որուն ի պատիւ այդ նշանները՝ տառ առ տառ յաւերժացած են բազմաթիւ տաճարներու պատերուն եւ նոյնիսկ ձուլուած մաքուր ոսկիէ, զարդարուած եւ ազուցուած են թանկագին քարերով, որոնց կայծիկը - տումները կը տեսնենք Էջմիածնի մէջ: Հայկական Օշական դիւղը, ըսած է յօդ - ուածագիրը, թերեւս միակ վայրն է աշ - խարհի մէջ, ուր այրուբենի համար ար - ձան բարձրացուած է:

Մատենադարանին մէջ հաւաքուած եր - կերուն մէջ կը հանդիպինք իրենց ժամա - նակին կատարուած ապշեցուցիչ կոտ - հոււմներու, որոնք գիտութեան մէջ յաղ - թած են միայն հարկւրամեակներ ետք, ինչպէս՝ երկրի գնդաձեւութեան եւ հա - մաշխարհային քաջողականութեան բը - նոյթը: Երեւանի ուսողագիտական մեքե - նաներու գիտա - հետազոտական հիմ - նարկին մէջ տեսած է մեքենայ մը, որ մէկ երկվայրկեանի մէջ արտաքին սար - քերէ կրնայ իր յիշողութեան հաղորդել տեղեկութեանց այնպիսի ծաւալ մը, որ կը հաւասարի Տոլստոյի « Պատերազմ եւ խաղաղութիւն » վէպին: Այդ մեքենան կարելի չէր ունենալ, ըսած է յօդուա - ծագիրը, եթէ գոյութիւն չունենային Մատենադարանի այն աշխատութիւնն - բը, որոնք նուիրուած են ուսողագիտու - թեան:

×

ՌՈՒՍ ԱՐՈՒԵՍՏԱԲԱՆԻՆ ՆՈՐ ԱՇԽԱ - ՏՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԿ. ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՁՈՒ - ԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Մոսկուայի մէջ լոյս տեսած է Տատիա - նա Իզմայլովայի « ԺԱ. դարու Հայկ. Մանրանկարչութիւնը » աշխատութիւնը: Հեղինակը ընթերցողներուն կը ծանօթա - ցնէ միջնադարեան գեղարուեստական սկզբունքները եւ մտածումի առանձնա - յատկութիւնները, նկարչական դպրոցնե - բուն եւ ուղղութիւնները, վարպետներու բազմաթիւ ուշադրաւ դործերը: Անոնց ստեղծման պայմաններու, գեղարուես - տական ու գաղափարական կողմերու վերլուծումով հեղինակը կը բացայայտէ Ժողովուրդի իմացական զարգացման մէջ

ՀԱՆԳԻՍՏ

ՀՐԱՆԴ ԱՐԲ.

ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

Կերակի օր, Յունուար 27ին, Նիւ Եոր - քի մէջ իր մահկանացուն կնքած է Հիւ - սիսային Ամերիկայի Արեւելեան նա - հանդներու Կիլիկեան Թեմի նախկին ա - ռաջնորդը Հրանդ Արբ. Սաշատուրեան, որ շուրջ երկու շաբաթ առաջ հիւանդա - նոց փոխադրուած էր սրտի տագնապի մը հետեւանքով:

Հրանդ Արբ. ծնած էր Հալէպ 1926ին, ուսումը կատարած է Անթիլիասի Դպրե - վանքը, 1948ին արեւայ ձեռնադրուած է, ապա դացած է Ամերիկա իբրեւ հոգեւոր հովիւ՝ Հէյվըրհիլ:

Յետագային նշանակուած, յետոյ ըն - տրուած է Առաջնորդ Հիւսիսային Ամե - րիկայի Արեւելեան նահանգներու Կիլիկ - եան Թեմին, պաշտօն գոր վարած է շուրջ 14 տարի: 1973էն ի վեր Փրավիտէն էր, ուր պատմութեան եւ աստուածաբանու - թեան կը հետեւէր տաքթորայի համար: Օծման կարգը կատարած է Նիւ Եորքի Ս. Գր. Լուսաւորիչ Մայր եկեղեցին, Հինգշաբթի Յունուար 31ին ի ներկայու - թեան Թեմին առաջնորդ Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճեանի եւ Արեւմտեան նահանգներու Թեմին առաջնորդ՝ Եփրեմ Ծ. Վ. Թա - պագեանի:

Հրանդ Արբ.ի մարմինը Շաբաթ օր կը փոխադրուի Անթիլիաս, ընկերակ - ցութեամբ Մեսրոպ Եպիսկ. եւ Կերակի առաւօտ նախադահլութեամբ իրենց եւ Գարեգին Կաթողիկոսներու կը կատարուի հոգեհանգստեան արարողութիւն, Ան - թիլիասի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, ապա մարմինը կ'ամփոփուի Կիլիկ - եան Միաբաններու դամբարանը:

ՎԱԳԸ՝

« ՅԱՌԱՋ

ՄԻՏԲ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ »

Ինչպէս ամէն ամսուան Ա. Կերակին, վաղը լոյս կը տեսնէ « Յառաջ Միտք եւ Արուեստ »-ի նոր (36րդ) թիւը, որու աշխատակցած են՝

ԱՐԱԲՍԻ ԳՄԲԻԹԵԱՆ (Փր. քերթուած մը)

ԽԱԶԻԿ ԹԻՕԼԻՕԼԵԱՆ՝ Բազմիմաստին ընթերցումը

ՉԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՅԵԱՆ՝ Միջկլանին Եւ Վիքթորիա Քոլոմա

ԱԼԵԿՍԱՆ ՊԵՐԻՃԻԿԵԱՆ՝ Նո'ր ար - ուեստ, նո'ր ապագայ

ԳՐ. ՊԼԻՏԵԱՆ՝ Շահան Ռ. Պերպերեան

ՈՒՐԻԵԼՍ ՍԱՐՈՅԵԱՆ՝ Տեսակ տեսակ լեզուներ

Եւ անտիպ թարգմանութիւն մը Յ. Կոստանդեանէ Էմիլի Պրունթի մէկ քեր - թուածին:

այդ գործերուն կարեւոր դերը, Հայաս - տանի եւ դրացի երկիրներու մշակութա - յին, հանրային-քաղաքական յարաբերու - թիւններուն վերաբերեալ կարգ մը հար - ցեր: Տ. Իզմայլովայի նոր ուսումնասի - բութեան հիմք ծառայած են Երեւանի Մատենադարանը, ինչպէս նաեւ աշխար - հի մէջ գտնուող հայկական ձեռագիրնե - բու նկարազարդումները:

ԵՐԵՍՈՒՆՅՈՒՆԳ ՏԱՐԻ ԵՏՔ

ՕԺԱՆԴԱԿ ԵՒ ՅԱՏՈՒԿ ԳԻՇԵՐՈՒԹԻԿՆԵՐ

Անցնող տարւոյն հրատարակչական « նուէր »-ը մամուլի ու մշակոյթի աշխատանքներու գերանդանին՝ հասաւ 1979-ի վախճանին: Ոստիկան, անշուշտ, Յակոբ Օշականի « Համապատկեր Արեւմտահայ Գրականութեան » ծաւալուն գործին եօթներորդ հատորին հրատարակութեան մասին է, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան տպարանէն:

Մէկէ աւելի պատճառներ ունին՝ երեւոյթը ուշադրանք նկատելու: Նախ, պարզ է, Օշականէն անտիպ հրատարակելը ուշադրաւ, ողջունելի երեւոյթ է ինքնին: մանաւանդ եթէ անտիպ երկը կը պատկանի... 1945-ին հրատարակութեան յանձնուած շարքի մը: Արդարեւ, « Համապատկեր »-ի առաջին հատորը երբեք սաղմոսի Սրբոց Յակոբեանց տպարանէն լոյս կը տեսնէր ճիշդ երեսունհինգ տարի առաջ, եւ հեղինակը, իր սղջութեան, գոնէ այդ առաջին հատորին « փրկու-թեան » հաւատարմութեամբ կ'ունենար:

1945-ի եւ այս՝ եօթներորդ հատորի հրատարակութեան միջեւ, յաջորդաբար լոյս կը տեսնէին շարքի Բ. - Զ. հատորները, վերջինը՝ Պէրուսի մէջ (Համապատկեր), նախորդները՝ դարձեալ Երուսաղէմ:

Անկարելի ընդհատուած շարքի մը հրատարակութեան շարունակումը հատուտ եւ հաճախ, կամ՝ իբր ասոր երկարաձգումը, ունինք նաեւ այլ հաճախ մը. կաթողիկոսութեան հովանիին տակ է առնուած «Համապատկեր»-ի հրատարակութեան ծրագրին ամբողջութիւնը. եւ ընթացիկ տարւոյն համար մեզի կը խոստացունին... նաեւ Ը. եւ Թ. հատորները կ'ոթողական այս երկին:

Կաթողիկոսական Աթոռի կողմէ այս կեցուածքը, այս յանձնառութիւնը չեն կարծիր մեկնաբանութեան, չեն կարծիր գնահատումի: Անոնք յուզիչ եւ համակիչ փաստեր են, պարզապէս, հազարամեայ այս Հիմնարկութեան Հայ Եկեղեցիին մօտ՝ «մշակութապահպան» այն գերին, որուն մէջ գտնուած է անայնքան յաճախ: Սակայն կ'արժէ ընդ-գրծել մասնաւոր ճիշդ, որ պահանջած է նման հրատարակութիւն մը: Հատորի մուտքին կը յիշուին արդէն Օշականի ձեռագրի վերծանումին, արտագրում - մեքենադրումին եւ փորձերու սրբազանքն ենթադրած դժուարութիւնները: Եւ ընթացողը կրնայ վստահ ըլլալ, որ Ը. ուսման հետեւորդ գաղափար մը միայն կրնայ տուած ըլլալ իրականութեան մասին:

Քրոնիկի ձեւին տակ նուագադրոյն ու

հայանցիկ արժեւորումն իսկ՝ ծիծաղելի յաւակնութիւն պիտի ըլլար «Համապատկեր»-ին գլխաւոր: Եւ այդ պիտի չըլլայ, անշուշտ, հոս փորձուածը: Պիտի չեղ-տուն միայն տարողութիւնը եւ ստեղծագործական եզրը օշականեան քննադատութեան յղացքին: Ինչհատուած այս գործը, արդարեւ, կատարելի է նկատել Երեւանի հրատարակչական պատմութիւն, եւ Հայոցութեան այս պատմա-կախարհագրական հատուածի հոգեւոր պատմութիւնը, եւ վէպը՝ անոր ամէնէն արժանաւոր գաւազներէն ոմանց - նե-ռարեալ՝ նոյնինքն Օշականը: Ան է՝ առաջին հերթին, ստեղծագործական գրականութեան համագումար նմոյշ մը. այս բոլորէն ետք միայն քննադատական, գրադատական երկ է ան:

Ասիկէ աւելին՝ «Համապատկեր»-ը բնորոշելու համար՝ կրնար կարծել տալ թէ ըստ էութեան խօսք է փորձուածը. բան մը, որ, ըսինք, անհերքելի թեթեւ - մըտութիւն պիտի ըլլար: Բաւ է, պարզապէս, շեշտել հրամայականը, անհրաժեշտութիւնը, մտածուած ու գրուած Բանի նուագադրոյն ճաշակը ունեցող ամէն Հայու համար, թափանցուելու այս գործի ոգիով, կատարելու արարքը հայորդայնութեան՝ մեր ազգային - մշակութային անդուգական այս աւանդին հետ, որ, գոնէ իր վերջին երկու (Զ. եւ Է.) հատորներով, տրամադրելի կը մնայ: Արդարեւ, եթէ 40-ական տարիներու, այսինքն «Համապատկեր»-ի Օշականը չունի այլեւս հատու, ջղուտ ու նորարար շեշտը «Հարքեմէ»-ներու շրջանի Օշականին՝ ան դարձած է ընդունարանը, պարունակը, «Խանգէլ»-ը պիտի ըսէր ինք, ազգային տոհմիկ գգայնութեան դատարանը, անհրաժեշտութեան, եւ անհրաժեշտութեան իր երեւութական բարդութեան եւ հանգոյցներուն: Եւ, շեշտելով այդ հրամայականը հազարամեայ, պարզապէս կրկնած կ'ըլլանք սրտագրաւ կոչը Օշականի իսկ՝ «Համապատկեր»-ի Ա. հատորի Յիշատակարանին մէջ, գործը պարզ ու «իրաւ» հայ մարդուն սահմանող, հետո՛ւ՝ սո-փեստէն ու փղշտացիէն:

Կարելի՞ է սակայն փակել քրոնիկի այս սինակը՝ առանց ընդգծելու նաեւ մութ երեսը մեր մշակութային իրականութեան: Անկարելի այն իրողութիւնն է, ըսական քառամեկուցիչ՝ ինքնին, որ այս քրոնիկի խորագիրը կը թելադրէ, եւ որ նման երկի մը երեսնուհինգամեայ գոյ-նոթման է, կարելի՞ է շանդրադառնալ «ոգիի սով»-ի այն միւս փաստին, որ Օշա-

Ասոնք սահմանուած են մտային կամ ֆիզիքական պակասութիւններ, արատ - ներ ունեցող երախաներու եւ պատանի - ներու կրթութեան: Ներկայիս 28 օժանդակ եւ յատուկ գիշերօթիկներ կան: Վերջին տարիներուն կարեւոր աշխատանք կատարուած է ժամանակակից յարգարժանիքով եւ կահաւորումներով օժտելու համար դասարանները: Հոգե-բաններ եւ մանկավարժներ, իրենց կարգին, նոյնպէս կարեւոր ջանքեր թափած են, որպէսզի ուսման եղանակը, մակարդակը համապատասխանէ աշակերտին - ռուն մտային եւ ֆիզիքական կարելի-թիւններուն: Կիրարկութեան դրուած են բժշկական - հոգեբանական միջոցներ, նպատակ ունենալով նախապատրաստութիւնը աշխատանքներուն, զանազան ձև-գերու մէջ:

Պատկերացնելու համար գործադրու-թեան դրուած եղանակներն ու միջոց - ները եւ, մանաւանդ, հայերէնի եւ հայ գրականութեան դասաւանդութեան կերպերը, ասոնց մակարդակը, քանի մը քաղուածքներ կը կատարենք « Սովետ - Կարգ » շարաթափերի մէջ վերջերս

կանեան տարողութեամբ, բայց մեր ըս-փիւռեան ժամանակին պատկանող ըս-տեղծագործ քննադատութեան բացակա - յութիւնն է: Հոգեւարար երեւոյթը «Հա-մապատկեր»-ի հրատարակութեան ամ-բողջացումին՝ չմոռցնէ՝ մեզի այն միւս հրամայականը, ըստ որում ամէն ժամանակ, ամէն շրջան ճառագայթումի իր սե-փական կեդրոնները պիտի ունեայ, եթէ չուզէր, յետագային, պատմութեան խա-ժարի գոտիներէն մէկը դառնալ, լոու-թեան, մահու վայր նկատուել: Կ. Պոլ-սոյ «անկումէն» ետք կրկնուելով բառը եւ շեշտումը նորագոյն սերունդէն՝ Գ. Պը-տրեանի, այս թերթի իսկ սինակնէ - ռուն), ինչպէս գրականութեան, այնպէս ալ գրադատութեան յղացքը կը կարծի ինքնանորոգման. մինչ տեսնուածը, ըս-ուածն ու գրուածը, այնքան յաճախ տը-գոյն կրկնութիւնն են անցեալ իրականու-թեան:

Եւ եթէ Օշականի «վէպը» գրուեցաւ ի վերջոյ «Համապատկեր» Արեւմտահայ Գրականութեան անունին տակ՝ Օշակա-նէն իսկ «նախապատկեր» որակուած ըս-փիւռքը, անվաւեր ու ստուերային գո-յութիւն, տակաւին կը սպասէ:

Ո՛վ պիտի գրէր վէպը այդ Սփիւռքին, օշականեան տարողութեամբ, օշականեան ստեղծագործական թափով:

«Ազգակ» Ե. ԳԻՇԵՐՈՒԹԻԿՆԵՐ

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն 1 9 7 9 ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԻՆ

Երգը՝ թմբեցուցիչ գլխաւորով կ'որոշէր ներքին պայքարն ու հոգեկան տարածք... Այն ժամանակ օրուան դէմքերը, ա-նիրաւութիւնները, վարկարկումները ոտքի կեցած մաքրի մէջ գրոհ կու տա-յին, անհանգուստ ձեւակերպութեամբ պարեր կը պարէին... Մօրս սպեղանի եր-գը, քրտնաթոր ձակաւի մատներու գրգ-ուանքը ու՝ փրկարար համարյալ սպիտա-կութեամբ կը քողարկէր երազիս այլան-դակութիւնը... Քօղը՝ օդին մէջ կը ցն-դէր, շուրջս բերեղեայ փողի թափելով... Մանրացած մարմինս կ'ուղղուէր ան-կողին, ուր՝ նինջս պիտի օրոնէր հան-գիտի իրաւունքը...

Երկրորդ օրը կէս հիւսնդ, անտրա - մադեր՝ կը ծուլանայի անկողինս մէջ: Նախաճաշիս տաքուկ հոտը՝ մօրս շի - նած համով կարկանդակները ամբողջո-վին կը շղթայէին զիս անուշահոտ սա - ւաններուն մէջ: Կը գլայի մօրս այն - քան հոգածու գործուրանքին պատճա -

ռը. յօժարակամ՝ կ'ընդունէի զինա - թափ վէճակս: Գիտէի... օրս զարդա-րուն չողերով, ուրիշ երկնակամարի տակ պիտի անցնէր: Ուշադրութիւնս զսպում - նոր փուլերու հորիզոնին, հէքեաթը - չկրանորոգած սանձարձակ՝ հարցումնե-րու տեղատարափին իր գունագեղ երազ-ները պիտի գալարէր...

Երէկուան պէս կը յիշեմ... բեմադր - ռութիւն, խա՞ղ, թէ՞ կեանքիս պատ - կանող յուշ... Ահա եղելութեանս սրբ-ները կրկին միտքս կը խոցեն. ձեռքը դառնութեան՝ կու գայ ու կ'անցնի... Յմահ գրողմուսը մարդկային ուղեղի թաքուն անկիւնը. էութեան դաղանիք, զգացումի ճառագայթումով կը լուսա - լորուի. չողը կ'անցնէ սրտի քնարին, ու՝... կեանքի իրական ժխտին անձնատուր կու գայ ու կ'երթայ... այսպէս՝ նոյն իրողութեամբ. անցեալը՝ սուր ճիշդով կը խուժէ մորթին ցցուն գնդիկներէն...

Կ'ընէ միանգամ խորը, ուր՝ շիջը հան-գոյցի եկած, վայրկեան մը մարմինը կ'անգամալուծէ, ու վերստին կեանքը կը գտնէ իր թափը...

Մայրս՝ ծանրախոհ աթոռը կը մօտեց-նէ անկողինս. նստելէ առաջ բարձա կը շաղէ, ձեռքը ձակաւիս կը տանի. թէ չո-յանք է թէ օհնութիւն... Յանկարձ-վիզին կը փաթթուի, համբոյներս քա-նակ չունին... ապահով չըմպատիս միջոցաւ, կը սոնքայ ժամանակի թիք թաքը...

Մայրս՝ ձեռագործը ձեռքը կը նստի: Տխուր ժպիտ մը կ'անցնի գէմքէն... կը պատրաստէ գունաւոր թելերը, ու կը սկսի գործը: Կը ձգեմ իր գրագման: Կ'ու-զեմ գերկընթառնումիս անջրպետը տեղէ, պահէ կարօտագին խանդաղատանքս, ժա-մանակը յաւերժացնէ սրտիս ընդոսա բխումը...

Օղը շուշանքով լեցուն՝ լերկ, մօրս հառաչներէն կ'որոշուէր... յոյնարեկ կուրծքը՝ թախիթի թաւուրը կ'որոշուած, կը մաքառէր տարբալուծելու՝ հոգեկան պառակտումը...

Ո՛վ էր ժամադրուած գրացում - ներուս ըղձարի պարտաճանաչումը... Երթներս քիչ մ'առաջ լեցուն համբոյրի նշխարով, անգիտակից՝ այժմ կը սուչէին

լոյս տեսած համապատասխան յօդուած մը « Յառաջ »-ի ընթերցողներուն համար: Յօդուածագիրն է Ռադիկ Թորոնեան, մասնագէտ - տեսուչ՝ Լուսաւորութեան նախարարութեան բաժնին մէջ:

— Օժանդակի դպրոցներուն մէջ խաղե-րը կը ծառայեն մտաւոր, բարոյական, ֆիզիքական եւ գեղագիտական դաստի-րակութեան: Երախաները կը ձգտին խա-ղալ եւ ասիկա գոհունակութիւն կը պատ-ճառէ անոնց: Ուղերը կը նպատակն ստեղ-ծագործական պրպտումներուն, երես-կայութեան, ուշադրութեան, ինքնակա-արտայայտութեան զարգացումին: Միւս - ժամանակ կը նպատակն երախային ընա-կանոն աճին՝ ֆիզիքական գեանի վրայ:

... Փորձենք փոքր բազմաթիւ մը կատարել ընդհանուր նախալիթարանն-րու եւ օժանդակի դպրոցներու համա-հրապարակ հանուած մայրենի լեզուի եւ գրականութեան ծրագրուած նիւթերուն, մասնաւորաբար դրաւոր աշխատանքն-րուն համար նախատեսուած դասերուն միջեւ: Օժանդակի դպրոցներուն մէջ ներ-կայացուած նիւթը թէ՛ իր բովանդակու-թեամբ, թէ՛ իր բառապաշարով պէտք է հասկնալի ըլլայ տուեալ դասարանին ա-շակերտին համար: Մինչեւ տարեկան Ս. դասարանի (իմա՝ եօթը տարեկան) նախադասութիւնները կրնան կազմուած ըլլալ 4-է 5, երկրորդ դասարանին հա-մար 6-է 8 եւ երրորդին համար մինչեւ տասը բառերէ:

Սովորաբար, օժանդակի դպրոցին առա-ջին դասարանին մէջ դրաւոր դասեր չեն նախատեսուած: Այլուրեքնական նախա-ընթանին հետաքրքրական խաղերու եւ գրադրումներու, ինչպէս նաեւ յատուկ վարժութիւններու միջոցով երախաներուն կը տրուին համապատասխան ծանօթ-թիւններ, նախնական անշուշտ, հայերէ-տառերուն եւ հնչիւններուն մասին: Այս ետք կը սկսի գրահանաչութեան ուսու-ցումը:

Օժանդակի դպրոցին առաջին դասարա-նին մէջ, բանաւոր եւ գրաւոր խօսքի գարգացումը կ'ապահովուի նիւթերու դասաւորուած յօդուածներու, գործն-ական նիւթերու ընթերցանութեամբ, փե-կան երեւոյթները գիտելով, գրօտալը - տոյները կատարելով, գործնական ալ-խատանքներով: Իսկ ամէնէն կարեւորը երախային կարգադրած նիւթին բովանդ-կութիւնը վերապատկերացնելու միջ-ցաւ:

Երկրորդ դասարաններուն աշակերտ-ները պէտք է կարողանան դասադիրքի կամ գրատարակութեան արտադրող ամբող-ջական վանկեր եւ գրեր, առանձին բա-ռակապակցութիւններ, իսկ յետագային հնչիւնային վերլուծութեան գիրաւար-սելի եղանակով, ուսուցչին թելադրու-թեամբ, պէտք է գրեն առանձին բառեր պարզ նախադասութիւններ եւ բառա-կապակցութիւններ:

Ուսակցութեան հետ կը տրուին նաեւ երախաներու վերաբերեալ վարժու-թիւններ:

Աստուած իմ. որքան մանկական խեղ-կատակութեան յորձանքը կեանքին կը շարունակէ իր սնամէջ իրատեսութիւնը... Մայրիկ՝ պատմութիւն մը պատմէ: Մօրս մեայլ նայուածքը այլափոխու-էր գէմքին առաւելութիւնները. կարծես խորհարդը վերապահ, սահմանէն դուրս իր պարտութեան ծեփը քաղացած ըրթնե-րուն...

— Զաւակս՝ այսօր սիրտս նեղն է, պատ-մութիւն չունիմ քեզի պատմելու: Այլ գէշ օրերուն, պէտք է խելքդ պլուրի-թողվես. վտանգները մեզ ամէն կողմէն շրջապատած, չենք գիտեր վաղը ի՞նչ պի-տի ըլլայ մեր վիճակը: Այլեւս ժամա-նակը չէ դուրս ելլել խաղալու կամ ծով վազելու: Կարելի է մեկնինք այստեղէն՝ տուն տեղ ձգենք... Հայրիկդ հիւսնա-նուշադրութիւն՝ մի կշտացնէր իրեն: Եւ բայց, քոյրերդ բոլորն ալ գրադար-պարտականութեան տակ կը գտնուէին Որպէս զի հանդիստ սրտով կարեւոր կարգադրել ամէն ինչ, պէտք է հա-ղանդ բարի վարմունքով կոկիս ինչ-զինքդ. քեզ տեսնեմ մանչս, հոգիս ի մին...

Ընդունելությունը ի պատիւ Արա Պարթևեանի

Փարիզի Թրինիթի տաճարին մէջ, Նոյեմբեր 13ին Պարթևեան Օրաթորիոն ունեցողութենէն վերջ, Սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի Կոմիտէէն հրաւիրող Երեւանի մէջ ներկայացնելու իր գործը, ուր ինք վարած էր Օփերայի մէջ Պետական Երգչախումբէն եւ Նուագախումբը Դեկտ. 21 եւ 22ին, արժանանալով մեծ դնահատութեան:

Իր վերադարձին, Խառնա Բարեկամական Միութիւնը եւ Փարիզահայ Երգչախումբը մեծարանքի ընդունելութիւն մը կազմակերպած էին Յունուար 27ին, Ալեք Մանուկեան հանդիսարանէ: Կա - նուխ՛ն արդէն լեցումով էր սրահը եւ Օր. Զ. Գալուստեան հրաւիրուեցաւ ներկայացնելու հեղինակը:

Բանախօսութիւն կ'ընէր. « Այդ արժանաւոր անձը կը պատկանի, խորունկ արժանաւորութիւն Խառնաի եւ վերջը՝ երգչա - խումբին, որ հիմնած է զայն եւ կը վարէ 38 տարեկան ի վեր. ըսի խորունկ, քանի ան զաւակն է նուիրեալ հայերէնի ուսուցիչ՝ Միհրան Պարթևեանի: Ան փոքր տարեքն ունէր երաժշտական կողմէն: Պարթևեան, հազիւ 21 տարեկան, մտած է Փարիզի Երաժշտանոցը, Պոլիս հետեւել վերջ Խառնա Մանուկեանի: Այս կը մտնէ Սքոլա Գանձորում:

Ձայլ բարձրախոսներով, երկրի առ - նուած Օրաթորիոն լսուեցան հասարակ - ներ, որմէ վերջ, հեղինակը տուաւ մեկ - նարանութիւններ իր դործին մասին: Առաջ ուղեւոր ահազեմական բնոյթ մը տալ այս ընդունելութեան, այլ մտերիմ դրոյց մը այդ դործին համար: Օրաթորիոն բառը երաժշտական հեղինակութիւն մըն է որ հիմ ունի երգչախումբի եւ նուագախումբի եւ մենակատարներու համադրութիւն մը, մանաւանդ հոգեւոր երգի մէջ: Իսկ իր գործը աւելի պատարադի երգեցողութիւն մըն է. օրաթորիոն կարելի էր ըսել երբ ան տար իր հեղինակութեան սարկաւազի եւ դպրի բա - փնները: Մինչ իր գործին մէջ այդ մասերը ջնջուած են:

Պատճառը, ուրեմն, հոգեբանական էր Թրինիթիի եկեղեցին լեցնելու եւ հետա - քրքրելու համայնքը իր պատարադին նը - կատմամբ. եւ այդ յաջողեցաւ: Իսկ Երե - ւան ուղեք ջնջել « պատարադ » անունը թէեւ ըլլայ ան հոգեւոր երաժշտութիւն:

Պարթևեան բացատրեց թէ նոյն ամ - սուան զուգադիպած էին Փարիզի եւ Ե - րեւանի պատրաստութեան զօրարին աշ - խատութիւնները: Այս բացատրեց թէ պատանեկան տարեքն տպաւորուած էր պատարադներու ընթացքին սեղանի վրայ ըլլող ու ծնծղաներու ընկերակցութենէն, ինչ որ ներշնչած էին զինքը գործիական բաժնի մը աւելցնել պատարադին:

Գեղարուեստական բաժնի իր մասնակ - ցութիւնը բերաւ դաշնակահար Պ. Գաս -

— ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ —

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Հայ Օգնութեան Խաչը, Յունուար 19-20ին նշած է իր յիսնամ - եակը, զանազան ձեռնարկներով: Յուն - ուար 19ին, Անթիլիասի Նինաքօ սրահին մէջ բացուած է հայկական տոհմիկ ձե - ուագործներու ցուցահանդէսը, հովանա - ւորութեամբ Կրթական նախարար Պոլթ - րոս Հարպի: Յունուար 20ին, Քաղինօ տիւ Լիպանի մէջ տեղի ունեցած է 50 - ամեակի հանդիսութիւնը, հովանաւորու - թեամբ Խորէն Ա. եւ Գարեգին Բ. Կաթո - ղիկոսներու եւ նախագահութեամբ Կըր - թական նախարար Պոլթրոս Հարպի, որ Հանրապետութեան նախագահին անունով ողջունելէ ետք Լ. Օ. Խաչի յիսնամեակը՝ Առաջին Կարգի ոսկեայ շքանշանով մե - ծարած է Երջ. Վարչութեան ներկայա - ցուցիչը՝ Տիգրէն Տիգրի Թորիկեան: Բա - նախօրեւէն է Սոնա Ջէյրիկեան՝ ՀՕՄԻ Կեդ - րոնական Վարչութեան ներկայացուցիչը Սեդա Խաչիկեան, փոխանցած է Ամերի - կայի կաթոնակերպութեան ողջոյնի խօս - քը: Մակի Խաչեան արարելէն կարգա - ցած է Երջ. Վարչութեան խօսքը: Գե - ղարուեստական յայտադրի գործադրու - թենէն ետք փակման խօսքը արտասանած է Խորէն Ա. եւ Կիլիկեան Մեծ Խաչի շքա - նշանով դնահատած է Լ. Օ. Խաչի հիմ -

պարեան որ նուագեց Պախի Փրէլուտը եւ Ֆիւլը: Այս Պ. Մ. Էլմասան երգեց՝ Վարդը եւ Պարթևեանէ երկու հեղինա - կութիւններ:

Ունեցողուեցաւ Օրաթորիոի վերջին ե - րեք հատուածները, յետոյ Պարթևեան ուղեց տալ Երեւան ճամբորդութեան տը - պաւորութիւնները. ներկաները մեծ շա - հազրգոութեամբ հետեւեցան իր տեղե - կութեանց: Նոյ, 29ի օրը կը հասնէր հայրենիք, արեւաշող երկինքի մը տակ. եւ մէկ ամսուան ընթացքին ոչ անձրեւ եւ ոչ ձիւն:

Պետական երգչախումբը կը վերադառ - նար Սիպրիայէն. շաբաթ մը վերջ փոր - ձերը. համերգը պատրաստուած էր 11 օրէն: Հմայուած էր խումբի կարգապա - հութենէն եւ շաբաթական հինգ օր, եր - կուքէ հինգ փորձերու կանոնաւորութե - նէն: Բարգաւորութիւն կարելի չէր այս - տեղի ամէն կարգի պայմաններուն հետ: Նախատեսուած էր երկու ներկայացում, որոնք խիստ յաջող անցան: Բացարկեց նաեւ Կիրովականի երգչախումբին հետ իր հանդիպումը եւ պատարադի մասնակ - ցութեան ատեն երգէնը նուագած էր Պարթևեան: Պատմեց զրուակներ իր այ - ցէն Երեւան եւ Էլմասան. զրուատեց ամէն ինչ՝ երաժշտութիւնը դարձած էր հոն կէս պարտաւորիչ: Եղբայրակերպ վերադարձի անմոռանալի պատկերները ներկայացուց. մինչ տիկիները կը պատ - ուսաւրէին ներկաները:

ՆԵՐԿԱՅ ՍԱՆ ՄԸ

նադիր անդահաւհներ Հեղուշ Փափազ - եանի եւ Աղաւնի Փափազեանի ծառայու - թիւնը:

×

Նոյն օրը, Քաղինօ տիւ Լիպանի ճաշա - րանին մէջ, տրուած է ճաշ մը, մաս - նակցութեամբ զոյգ Հայրապետներու, Հայ Կաթողիկէ առաջնորդ Անդրէաս ե - պիսկոպոս Պետոյլեանի, Լիբանանի Հա - յոց առաջնորդական տեղապահ՝ Արամ Վրդ. Քէչիկեանի, Հայ Երեսփոխանէ - րու, հրաւիրեալներու:

×

ԹԵՀՐԱՆԻ Թեմին առաջնորդը՝ Արտակ Արք. Մանուկեան, Յունուար 17ին, այ - ցելած է Մաճիտիէ Թաղամասի Հայ հա - մայնքը: « Արարատ » ազգային դպրոցին մէջ հաւաքուած բազմութիւնն ու աշա - կերտութիւնը դիմաւորած են առաջնորդը: Աշակերտութեան կողմէ ուղերձ մը կար - դացած է Անթիլիաս Կարապետեան, որմէ ետք համայնքին կողմէ բարի դալտեան խօսք արտասանած է Արտաշէս Քէչիկ - եան: Արտակ Արք. խօսք առնելով ան - դրադարձած է Էլմասան-Անթիլիաս հա - մերաշխութեան եւ համադրածակցու - թեան, շնորհակալութեան ու գլխի անհրաժեշտութիւնը: Այս վարժա - րանի սրահին մէջ տեղի ունեցած է թէ - յանդէս, որու ընթացքին խօսք առած են Լուիզ Ամիրեան եւ Յասմիկ Սահակ - եան (Հայ Կին Միութեան կողմէ) եւ չը - նորհաւորած Արտակ Արք. ի առաջնոր - դութեան 20ամեակը: Այս առթիւ Արտա - շէս Քէչիկեան յայտարարած է որ Յովիկ Եղգարեան ազգային իշխանութեան նը - լիրած է 850 ք. մեթր հողամաս մը:

×

ԿԼԵՆՏԵՑԻ (Լոս Անճելըս) Հայ Դատի Յանձնախումբը հրապարակ հանած է « Տեղեկատուական գրքոյի » մը (հայե - րէն, անգլերէն), որով կը բացատրուի Հայ Դատը օտարներուն եւ Հայերուն: Անգլերէնով ներկայացուած է Հայաստա - նի պատմութիւնը: Յօդուածներով ծանօ - թացուած են ՀՕՄը, տեղւոյն եկեղեցին, դպրոցը եւ Հ. Ե. Դաշնակցութիւնը: Ըստ ունեցած տեղեկութեանց, Կլենտէյլի եւ շրջակայքի Հայութիւնը հետեւեալ պատ - կերը կը ներկայացնէ՝ 2605 ընտանիք, 135 վաճառականական հաստատութիւն - ներ, 1982 աշակերտներ, եօթը կազմա - կերպութիւններ, հինգ թերթեր, եկեղեցի եւ դպրոց:

×

ԳԱԶԻԲԻ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ, Դեկտ. 16ին տեղի ու - նեցած է « Յորհեմական սրբազան հա - մերք » մը, եկեղեցւոյ օծման 50ամեակի ձեռնարկներու իրեն եղբայրակիչ հան - դիսութիւն: Ներկայ եղած են Գահիրէի

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ԿՐԹԱԹՈՇԱԿԻ

○

Հայ Սաներու Հիմնարկութիւնը, որ ստեղծուեցաւ 1924ին Պրիւսիլի մէջ, հան - դուցեալ Պօղոս Նուպար Փաշայի նախա - ձեռնութեամբ ու նուիրատուութեամբ, պարտականութիւն ստանձնած է նպաս - տել Հայերու մտաւոր զարգացումին, հնարաւորութիւն տալով իրենց ուսումը կատարելագործելու Եւրոպայի համալսա - րաններու եւ բարձրագոյն վարժարաննե - րու մէջ:

Այս ծրագրէն ներշնչուելով, Հիմնար - կութեան վարչութիւնը որոշեց 1980 - 1981 տարեշրջանին համար, նախապատ - ւութեամբ հինգ կամ վեց կրթաթոշակ տալ, իւրաքանչիւրը մօտաւորապէս 2000 տոլարի գումար մը, երկտասարդներու որոնք արդէն իսկ համալսարանէ մը կամ բարձրագոյն վարժարանէ մը վկայուած են, եւ կը փափաքին մէկ կամ երկու տա - րի դիտական աշխատանքներ կատարել մասնագէտ վարպետի մը առաջնորդու - թեամբ բարձրագոյն ուսմանց հաստա - տութեան մը կամ հետազոտութեանց կեդ - րոնի մը մէջ:

Վարչութիւնը տրամադրել է նաեւ ա - ռաւելագոյն բարեացակամութեամբ քըն - նելու ինդրանքները ուսուցչական կամ ազգային ասպարէզի մէջ դասուող անձե - րու անոնց յատկացնելու համար կատա - րելագործման թոշակներ:

Ֆրանսերէն կամ անգլերէն ձեռագիր դիմումագրերը 1980 Մայիս 1էն առաջ պէտք է զրկուած ըլլան հետեւեալ հաս - ցէին.

Secrétariat de l'Oeuvre des Boursiers
Arméniens
Rue d'Egmont, 11
B-1050 BRUXELLES (Belgique).

պապական նուիրակը, Ղաթի, Ասորի ուղղափառ եկեղեցիներու, հայ յարան - ուսնութեանց, դիւանադիւանական շրջա - նակներու, հայ եւ օտար մամուլի ներ - կայացուցիչներ: Թեմին առաջնորդը՝ Զաէն Արք. Չինչիեան, արարեցէն, անգլերէն եւ հայերէն բացման խօսքով անդրադարձած է ձեռնարկի բնոյթին: « Շնորհալի » եւ « Եղիպտահայ » միաց - եալ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Եղ. Յակոբեանի մեկնաբանած է եկեղե - ցական - ազգային - հայրենասիրական երգեր, որոնց երգէնով ընկերացած է Տիկ. Շամիրամ Դարմանեան: Այս ներ - կաները անցած են Առաջնորդարան եւ դիտած՝ դահլիճին մէջ բացուած ցուցա - հանդէսը, ուր ներկայացուած են « Թոր - դոմեան » Ազգ. Մատենադարանին մէջ գտնուող հայկական հնատիպ գիրքերը:

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱԽՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻՆ ՈՒ ՁԵՆԱՊԸ

Քէօնէ Աստուր գեղի ամաններն ու պը - դիւնները մաքրող խալաֆին էր, որ ծեծ կուտը իր կնիկէն:

Ջուլհակ Պետօ մէկ կողմէն առէջները ձգելով՝ կը շարունակէր իր կատակները Մարտիկի հետ: Օր մը հաւատացուցած էր Մարտիկին, որ իր հօրաքոյրը դիշեր - ները բուխերիկէն վեր կ'իւլէ ու կարասի մէջ մտած՝ լուսնական կը թուի:

Մարտիկ չկասկածեցաւ Ջուլհակի խօս - քերուն, որովհետեւ հօրաքոյրը դիտէր բախա նայել ու հատիկ ձգել: Գիւղա - ցիներ յաճախ հօրաքոյրին մօտ կու դա - յին, հատիկ ձգել կու տային երբ իրենց աջը կորուսէր եւ կամ նամակ չկար դա - րիպէն:

Ջուլհակ Պետօն այն օրէն ի վեր աւե -

լի սիրած էր Մարտիկը, երբ յաջորդ օր հօրաքոյրը բարկացած՝ իր մօտ եկած էր:

— Էտ ո՞վ ըսաւ քեզի, Մաքօ, — հար - ցուց Պետօն ժպիտով:

— Մարտիկը:
Մարտիկը՝ ոտքերը գետին զարկած՝ պահանջած էր թոշոյ կարասին տեղն ը - սէ: Կուզէր ինքն ալ լուսնակային թըռ - չիլ: Մարտիկի նոյնիսկ այն գիշերը քը - նացած չէր տեսնելու համար, թէ հօ - րաքոյրը ինչպէ՞ս պիտի ելլէ բուխերի - կէն, կարասի մէջ ինչպէ՞ս պիտի մտնէ:
Ջուլհակ Պետօյի յաջող կատակներէն մէկն էր: Ի՞նչ հոգ թէ հօրաքոյրը բար - կացած էր: Վաղը դռնէն անցած ատենը ներս կը մտնէ, «ողորմիկ Աստուած» մը կ'ըսէ, գիշերն ալ կը խմէ ու գուրս կ'ե - լէ: Ջուլհակ Պետօն այդպէս ալ ըրած էր:

Այդ օրն ալ Մարտիկին կ'ուզէր հաւա - տացնել, որ այժմ Նարեկ, Գործոց, Կիւլ -

րիանոս լմնցուցած է, նոյնիսկ տիրացու Սրապէն աւելի լաւ բան էր կարգացրել:

Վկայ անոր մօրուսը:
Մարտիկ այս անգամ շատ մտիկ չէր ընէր, որովհետեւ միտքը դրած էր ջուլ - հակ Պետօյին քանի մը նաշխուն կծիկներ գողնալ: Միայն կը սպասէր, որ Պետօն կռնակը դարձնէր:

— Կ'երթա՞ս, Մարտիկ: Չմոռնաս ձեր տանը աւետարանը այժի քթին առջեւ բռնել: Որ ակնոց մ'ալ ունենայ, չիփ - չիտակ կ'ըլլայ բողբոջական պատուելի:

Մարտիկ հեռացած էր՝ այժն իր ետե - ւէն:

Ջուլհակ Պետօն, երբ առէջը լմնացաւ, տեսաւ՝ երեք կծիկ պակաս էր: Անտա - րակոյս Մարտիկի գործն է: Յիշեց, որ ուրիշ օր մը ուզած էր այժ կծիկնե - րէն՝ պարսաւորի մը շինելու համար:

Յաջորդ օրը ջուլհակ Պետօն, երբ առ - նէն դուրս կու դար թեւերը սոթած, տեսաւ Մարտիկը քարի մը վրայ նստած, գլուխը կախ՝ ոտքին միտած փուշ մը հանկուղ գրադած: Պետօն կամաց մը գնաց ու բռնեց ակնաշէն: Մարտիկ բըռ - նուած էր: Ակնաշէն ջուլհակի ձեռքին մէջ չէր կրնար ձգել ու փախիլ:

— Ըսէ՛ տեսնեմ, պարսաւորիկը շինե - ցի՞ր:

— Ձէ, չէ, ա՛լ չեմ ընէր. որ ուզես՝ պարսաւորիկը քեզի համար կը շինեմ, —

ըսաւ Մարտիկ ակնաշի ցաւէն, փուշէն կաղացած ոտքի մատներուն վրայ քա - լելով:

Էտ պառաւ հօրքոյրդ՝ վհուկի հէք - եաթներ պատմելով՝ գլուխդ պայխուշ է դարձուցրել: Վարնամ վերջի վերջոյ քեզ աւազակ շինէ՛ս՝ ըսաւ Պետօն ու ակնաշը թոյլ չտուաւ, մինչեւ որ իր տան սեմէն ներս, քէզկախին քով կեցուց:

Ջուլհակ Պետօն Մարտիկի ոտքին փու - շը հանեց, նստեցուց իր մօտ ու ինքն ալ դէզկախին առջեւ նստած՝ դռնաւոր մա - դուքները շտկեց ու խօսեցաւ:

— Հիմա ինձ մտիկ ըրէ՛, Մարտիկ: Էս մէկը քու հօրքոյրդ հէքեաթին չի նմա - նիր: Մեր պապերը պատմեր են, ես ալ քեզի պիտի պատմեմ, եթէ լաւ մը մաք - րես քիթդ, այ, էտպէս:

Մարտիկի կողքին տեղաւորուած էր նաեւ այժմ: Մարտիկ ու այժ սկսան մը - տիկ ընել, երբ ջուլհակ Պետօն երեք դու - նաւոր մագդոններով կուտը կը գործէր ու կը պատմէր:

(Շար. — 6)

Fonds A.R.A.M

ՄՕՏ ՕՐԷՆ ՄՕՏ ՕՐԷՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺԱՊԱՆԷՆ ՄԸ

ՄԱՍՈՒՆԻ ԶՆԻՆԿՆԵՐԸ

ՓԱՐԻՋԻ ՄԷՋ

Une Date
à ne pas manquer

Changement pour le dépôt des fleurs

Le Comité de Libération des Prisonniers politiques arméniens vous invite à vous rappeler l'assassinat de trois patriotes : ZADIKIAN, BAGDASSARIAN et STEPANIAN en venant déposer symboliquement des fleurs devant l'Aéroflot ou l'Intourist à l'Opéra, le Samedi 2 Février à partir de 15 heures.

(Pour les villes de province, nous invitons les Arméniens à faire de même devant les consulats ou autres représentations de l'URSS).

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ - ՏԷՍԻՆ

Տէսինի եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը յայտնէ թէ Կիրակի առաւօտ Փետր. 10ին իր մեկնումին առթիւ նոր պաշտօնին գլուխը (Հարաւ. Ամերիկայի Կաթող. Պատուիրակ) եկեղեցւոյ մէջ կը պատահարէ շրջանին հոգեւոր հովիւը՝ ԴԱԻԻԹ ԵՊԻՍԿ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Յետ պատարագի եկեղեցւոյ վարչութիւնը ճաշ մը կուտայ ի պատիւ Դաւիթ եպիսկոպոսի Մէջոյի « Լը Փրեզիտան » պանդոկին սրահներուն մէջ:

Մասնակցիլ փափաքողները կրնան արձանագրուիլ հոգեւոր հովիւին եւ վարչութեան անդամներուն մօտ:

GRAND NUITEE à Marseille

La Croix Bleue Arménienne de Marseille (Section Ville)

Organise le Samedi 23 Février de 22 heures à l'aube, dans les salons de l'Alhambra, une Grande Nuitée costumée avec l'orchestre de PATRICE VALMONT (de Radio Monte-Carlo)

Réservations et renseignements à la Maison de la Jeunesse et de la Culture Arménienne 12-14 rue Saint Bazile, 13001 Marseille

Tél.: 50-19-15

Tenu sombre souhaitée

Բարեկեցական Խրախճախ

Կապ. Ուաշի Փարիզի մասնաճիւղի Բարեկեցական Խրախճախը մասնակցութեամբ երբեակ հայ արուեստագէտներու:

Trio Arménien

Երգ Այտա Յարութիւնեան
Քանոն Էլիա Փեհլիվանեան
Կիթառ եւ տալուտ Արթուր Փեհլիվանեան

Կիրակի, Փետր. 10, ժամը 13.30ին

HOTEL ARCADE

2, Rue Cambonne — Paris 15e

Սեղանները ապահովելու համար՝
Հեռաձայնել 533.06.31 եւ 206.42.50

Մուտք եւ ճաշարկն 100 ֆ.

Ի ՆՊԱՍՏ ՄԱՐԹԷՅԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ ԴՊՐՈՑԻՆ

(Տօնածառի հանդէսին առթիւ)

Տէր եւ Տիկ. Գրիգոր Դանիէլեան, Պր. Եսայի Պոյաճեան (Էջմ.) 200ական ֆր., Տիկ. Աշխիպաշեան, Պր. Յարութիւն Տէրոյեան 100ական, Տէր եւ Տիկ. Յակոբ Սարգիսեան 50 ֆր.:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՋ

Հայ Կարմիր Ուաշի օգնութեան կայանին կը նուիրեն. — Տիկ. Արշալոյս խանութեան 100 ֆր. իր ամուսնոյն մահուան Ա. տարեկիցին առթիւ: Պր. Հ. Նուրեան (Կրքնոյլ) 50 ֆր. իր կնոջ մահուան քառասունքին առթիւ:

« Ե Ա Ռ Ա Ջ » Ի ԲԱՐԳԱՒԱՅՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԼԻՈՆ. — Պ. Հրանդ Թադէոսեան 100 ֆր. կը նուիրէ ի զինահատութիւն «Յառաջ Մատենաշար» ՍՆԿԱՊ ԷՋԵՐՈՒ հրատարակութեան:

Մ. Ս. Տիկին Գաղանճեան իր թոռնիկին Լուսինի յիշատակին 80 ֆր. կը նուիրէ:

ՊՕՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱԿՈՐԻԶ ԵԿԵՆԵՑԻ

Կիրակի, Փետր. 10ին, Վարդանանցի առթիւ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ. — ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

VOYAGES EN ARMENIE 1980

organisés à l'occasion de :

PAQUES du 3 au 14 avril (12 jours) prix 3090F

Commémoration du Génocide du 21 avril au 3 mai (13 jours) prix 3350F

Départs également en JUIN - AOUT - SEPTEMBRE - OCTOBRE

Brochure détaillée à votre disposition.

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS OCIVER

Spécialiste des Voyages sur l'Arménie depuis 15 ans

Elia PEHLIVANIAN
2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12
tél. domicile : 384 31 28

Renseignements à Décines
M. ISKENDERIAN
CAFE DE LA PAIX
tél. (16-78) 49 25 37

Les places étant limitées, veuillez nous renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN
Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom
Prénom
Adresse
Tél.
Ville Code postal

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du au
ci-joint 25% d'acompte.

2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour :

Rayer les mentions inutiles

UGAB - JEUNE

organise sa soirée

MARDI GRAS

le Samedi 23 Février à partir de 22 heures

- Animation non-stop
- Musique Disco
- Musique folklorique arménienne
- Election des plus beaux déguisements (avec de nombreux lots)
- Déguisement de rigueur

Participation aux frais : 40 et 55 F.

Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
Tél.: 227-12-26

ՇՆՈՐՀԱԿԱԽԷ

Մարտէյլ քաղաքի Կապ. Ուաշի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պուլ. Օստոյի Թաղականութենէն, Պր. Վարդան Մուրատեան 50 ֆր. Կիւզէլ Յովակիմեանի հոգեհանգստեան առթիւ, Տէր եւ Տիկ. Ֆրանկիւլեան 50 ֆր., ընկ. Արաքսի Սարգիսեանի մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկ. Յարութիւն Կիրակոսեան 30 ֆր. Վարդանեանի թաղման առթիւ:

Պոմոնի Թաղականութենէն՝ Տէր եւ Տիկին Փիլիքեան 100 ֆր. Գրիգոր Փանոսեանի թաղման առթիւ, Տէր եւ Տիկ. Մեկընեան 30 ֆր. Կարապետ Թիւթէլեանի հոգեհանգստեան առթիւ:

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Կապոյտ Ուաշի Պան Էէօ - Քաշանի մասնաճիւղին կողմէ Կիրակի, Փետր. 3 ժամը ճիշդ 15ին Կը մասնակցի Իսիլ Անի երգչախումբը ղեկավարութեամբ ՀՐԱՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆԻ Թատերական ներկայացում Ալֆորվիլի Թատերախումբին կողմէ՝ ՆՇԱՆ ՊԵՇԻԿՍԱՆԻՆԻ ՀԻՒԱՆԴՏԵՍԸ

MATINEE CULTURELLE

Avec la participation de la chorale ANI et de la troupe théâtrale d'Alfortville

MAISON DES JEUNES DE CACHAN Ave. Louis Georgeon, Cachan

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԿԻ

Զմիւռնոյ Հայրենակցական Միութեան իր յարգելի նահապետին եւ Միութեան պատուոյ նախագահին՝ ոգրացեալ հրամանատար Զատիկ խանգատեանի յիշատակին փոխան ծաղկեպսակի հետեւալ նուէրները կ'ընէ. — Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին 100 ֆր., Դպրոցատէր Տիկինաց վարժարանին 100, «Յառաջ»-ին 100, Աշխարհին 100 ֆր.:

(Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

ԼԻՈՆ - ՏԷՍԻՆԻ ՇՐՋԱՆ

Կիրակի, Փետր. 10, ժամը 15ին

SALLE MOLIERE

18, Quai de Bondy — Lyon 5e

Երգեր, զուեչոտ, զեղջական պարեր, պիւֆէ:

ՄՈՒՏԳԸ ԱԶՍԱԿ

ՅՐԱՆՍՍՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻՋԻ ՄՍՄՆԱՃԻՂԸ

Կազմակերպած է

ԴԱՍԱԵՕՍՈՒԹԻՆ ՄԸ

Կը խօսի, Հայաստանէն՝ ԱՇՈՏ ԱՐՁՈՒՄՆԵԱՆ ՆԻՔ՝ « Իր երկասիրութեանց մէջ յիշատակած հայ գրողներու գործերը »

Զորեքարթի, Փետր. 6, ժամը 20.45ին

ՄՈՒՏԳԸ ԱԶՍԱԿ

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS

ՀԱՅԵՐԷՆԸ ԱՌԱՆՑ ՈՒՍՈՒՑԻԶԻ

pour apprendre
reviser,
conserver
la langue
Arménienne

Dans le cadre de ses activités, la Bibliothèque publique d'information du Centre Georges Pompidou vous propose une nouvelle production :

L'ARMENIEN SANS MAITRE

une méthode d'auto-enseignement en trois niveaux, comprenant : un manuel et douze cassettes.

Vous pouvez bénéficier d'un prix préférentiel pour un tirage limité à 100 exemplaires.

Pour toute information relative à l'utilisation et au programme pédagogique de cette méthode de langue, vous pouvez vous adresser :

BPI, Médiathèque de langues
Tél.: 277-12-33, poste 44-92

Fonds A.R.A.M

Խ Ն Զ Ո Յ Ք

Տէսինի Մշակոյթի Տան մէջ:

Կապ. Ուաշի Տէսինի մասնաճիւղին խնջոյքը, Շաբաթ, Փետր. 9, ժամը 18ին սկսեալ:

Հալի. ճոխ ուտելիքներ, խորոված: Մուտքը ազատ է: Կը հրաւիրուին բոլոր համակիրներն ու բարեկամները անխտիր:

ԲԱԺԱԿԻ ՕՐ

Խառան Բարեկամական Միութիւնը կը տօնէ իր աւանդական Բաժակի Օրը Կիրակի, Փետր. 10, ժամը 13ին Ալեք Մանուկեան սրահը՝ 118, Rue de Courcelles, Paris 17e

Կը հրաւիրուին սան եւ համակիրները, բաժակ բարձրացնելու աշխարհացրիւ սաներու կենացը:

Ծանօթ իրանահայ երգիչ ՍՈՒՐԷՆ պիտի ոգեւորէ հանդիսութիւնը իր ընկերներով:

Կը խնդրուի յատկապէս փութով ապահովել սեղանները հեռախօսելով ամէն առաւօտ ժամը 7էն 10՝ 372-04-20:

Իսկ՝ Կիրակի Փետր. 3, հոգեհանգիստ կը կատարուի Խառանի հիմնադիրներու յիշատակին, Փարիզի Մայր եկեղեցւոյ մէջ:

Imprimé sur les Presses
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935
du Journal « Haratch »

ՏԵՍԱԿ ՏԵՍԱԿ ԼԵԶՈՒՆԵՐ

Ամէն լեզու երկու լեզու է, բայց Հայերէնը երեք, եւ երբեմն չորս լեզու է: Գերմաներէնը կրնայ ըլլալ բացառու — թիւն մը, որ երկու լեզու չէ, այլ՝ մէկուկէս:

Ժողովուրդի մը բնաւորութիւնը կը կերտուի անոր փորձառութեանց հիման վրայ, եւ Հայուն փորձառութիւնը իրեն սովորեցած է շատ զոյգ խօսիլ, նոյն — նիսի երբ ան ի՛ր իսկ տան մէջ է, իր հարազատներուն հետ: Հայուն լոռքի՛նն իսկ տարբեր է, եւ յաճախ աւելի բան կ'ըսէ, քան իր խօսքը կամ գրութիւնը:

Այնքան լեզուն ալ կայ, եւ խելքը դըլուխը ունէ Հայ աղէկ շուտով կը սովորի իր ընտանիքի անդամներու աչքերու լեզուն կարգալ, մանաւանդ՝ իր հօրը:

Կայ նաեւ մարմիններու լեզուն. մարդոց նստելու կամ կանգնելու ձեւերը

Գրեց՝ ՌԻԼԵԸՍ ՍԱՐՈՅԵԱՆ

Մարմինը կը գործածեն իրեն արտայայտուելու միջոց, մանաւանդ ձեռքերը: Այս լեզուները կարելի չէ չհասկնալ:

Ահաւասիկ արդէն երեքէ աւելի Հայերէններ, Հայերէն լեզուներ մասնա — նընջելը: Վերադառնանք ուրեմն առաջինին, խօսակցական Հայերէնին, որմէ ետք կրնանք մտածել զբաղական Հայերէններու մասին:

Մարդ մը որ խնդուն ձայնով կը խօսի՝ իր ունկնդիրին ուրիշ բաներ կ'ըսէ բաներու արտայայտածէն անդին: Ուրա — խութիւնն ու երջանկութիւնը, անպա — տասխանատուութիւնն ու յիմարութիւնը չեն այդ խնդուն ձայնին բուն պարու — նակութիւնը: Արդեօք ինքզինքն իր լեզուն կը խնդայ: Արդեօք ինքզինքն իր լեզուն կը խնդայ: Արդեօք իր խնդայու բուն պատճառը սրտի ցա՛նն է, այնքա՛ն մեծ կըսկծ մը՝ որ լացը կ'արգիլէ: Արդեօք խօսողը մէկն է այն չարամիւր մարդոցմէ, որոնք հաճոյք կը գրան ուրիշները չը — փոթեցնեն: Եթէ աշխարհը նման մարդոց հետ գէշ վարուի, անոնք ալ անպաշտան ուրիշներուն հետ գէշ կը վարուին: Այս վերաբերումին մէկ ձեւն է իր խնդուքը. դիտէ որ պիտի չհասկնաս իր խնդութիւնն պատճառը, եւ քու շուարումդ իրեն հաճոյք պիտի պատճառէ: Ինչպէս Անգլիացիք կ'ըսեն, — «Եթէ կօշիկը կը յարմարի, հագուէ»: Եթէ իր խնդութիւնը իր խնդութիւնը կը խնդանէ, եկեղեցիի դըլուխն առջեւ սպասող աղքատներուն դրամ չտալը կը յիշեցնէ, լաւ, գէշ զգա՛: Տառապէ՛:

Այս դարու առաջին տարիներուն, Փրէնցիո լեզուն էր Հայ նորեկ գաղթականներով, որոնք կը խօսէին լեզու մը, որ Հայերէնի, Թրքերէնի, քրտերէնի եւ երբեմն մեքսիկեան սպաներէնի ու չինարէնի խառնուրդ մըն էր: Անոնք սովորեցան հասկնալ Ամերիկացիին ձայնի երանգը, նայուածքին իմաստը, ձեռքի շարժումներու, մարմնի կեցուածքի գաղտնի պատգամները: Դրամի անժխտելի իրականութիւնը դիւրացուց միւս լեզուները հասկնալու ճիւղը:

Անշուշտ Ամերիկացիներն ալ հաս — կընալ սովորեցան: Դաշոյն մը, օրինակ, շատ արագ կը հասկցուի, մանաւանդ ա — մերիկացի խուլիկաններու կամ աւազակ ըլլալ յուսացողներու կողմէ: Դաշոյնի շարժումներն, միջաններու լեզուն ալ հաս — կընալ է, օրինակ՝ երբ Պիթիլիցի Արամ Յովսէփեանը մէկ խուլիկան ֆիզիքայէս վերցուց, օգը բարձրացուց եւ նետեց երկրորդին վրայ, որմէ ետք երկուքն ալ ոտքի ելան ու Այ փողոցէն վար վազեցին այնքան արագ որքան որ իրենց միա — լեզու Անկլօ — Սաքսոն ոտքերը իրենց կ'արտօնէին վաղէկ:

Անշուշտ Հայերէնը ունի ձկունութիւն մը եւ նրբութիւններ արտայայտելու կարողութիւն մը, որ մեզի կ'արտօնէ մէկ բան ըսել ու հասկցողին ճիշդ հակա — ռակը հասկցնել: Երբ Լուսինթաղ մեծ — մայրս Հայ Փրէնցիլթէրներն բողբոջական մը կ'ըսէր մեր դռան առջեւ, — «Այո, կը տեսնեմ որ փրկուած ես», մեզի յայտնի էր իր ձայնի մէջ թաքուն կիսափախտէն որ մարդը ոչ միայն փրկուած չէր, այլ անփրկելի: Իր նկարագրը փրկութիւն չէր արտօնէր. այն մարդոցմէ էր, որ եկեղեցի կ'երթար, որովհետեւ իր աղիւս — նէսին համար օգտակար կրնար ըլլալ իր հոն ներկայ գտնուիլը:

Կային նաեւ աւելի՛ գաղտնի լեզուներ խօսողները, — եկեղեցական ու քաղաքա — կան մարդերու մէջ պաշարող խմբա — տրումներու գործակատարները: Անոնք, իրենց գործի բերումով, կը փորձէին չհասկցուիլ բոլորէն (ի բաց առեալ իրենց պաշտօնակիցներէն): Պէտք է ըսել որ ձեռով մը կը ձգէին, քանի որ յիշիմ Հայ հասկցուիլը, իրենց ըսածին մէջ: Զարմիկա՛ Զաւէն Միլանսեանը, կը սիրէր նման ծանօթ գործակատարներ չարչար — րել: Հաճոյք կ'առնէր զանոնք չփոթեցնել — լէ: Երբեմն կը մօտենար անոնցմէ մէկուն, Վան Նէս պողոտային վրայ, երբ գործակատարը իր մտածումներուն մէջ խո — րատուութեամբ կ'անցնէր, ու կը փափար, օրինակ, — «Վաղինալը կ'ըսէ որ գետը կը սպասէ»: «Ի՞նչ, ո՞վ, այդ դաւաճան Վաղինալ Արամանսեանը, ի՞նչ ըսել է, ո՞ր գետը...» Բայց մեր Զաւէնը արդէն վաղէկ, գաղտնի, փողոցի անկիւնը դար — ձած կ'ըլլար: Իր մայրը մօրս կրտսեր քոյրն էր:

Գուցէ ոմանց տարօրինակ թուի, որ գաղթականներու գաւառները խոցելի շատ կէտեր գտնեն իրենց շատ բան քա — շած ծնողներուն մօտ, բայց ա՛յդ է ճշդ — մարտութիւնը, թեւ մէկ փողը մասն է ան՝ աւելի մեծ ճշմարտութեան մը: Մի — աթամանակ կը հիասթափուի աւագ սերուն — դին, եւ Հայոց Պատմութեան հանդէպ մեծ ցաւ, նոյնիսկ կսկիծ ունէին: Աւե — լի ճիշդ է ըսել, ամէնուրեք յայտնի պատ — մութեան, այսինքն Պատմականին, քա — ղաքական պատմութեան, պատերազմի պատմութեան, այսպէս կոչուած Հայ դի — ւանապետական պատմութեան հանդէպ ցաւի իսկական զգացում ունէր նոր սե — րունդը:

Տղեկ մը ամօթահար կը մեծնայ երբ կը պատկանի ժողովուրդի մը՝ որ շատ երկար ատենէ ի վեր պատերազմ մը չէ չահած, ու երբ զանոնք կորսնցուցած է՝ դորձնական ձեւով չէ կորսնցուցած, չօ — շափելի ոչինչ չահած է: Երբ Զաւէն Ա — ւարայրի պատմութիւնը լսեց, պարզա — պէս ըսաւ, — «Ուրեմն մերիկներուն բա — նակը թշնամիի տառապատիկ գործին հետ կոտորեցաւ, եւ անկէ մեզի ի՞նչ ելաւ: Ոչինչ, բացի քրիստոնէութենէն: Նոյն հին պատմութիւնն է այդ»: Կ'ըսուի թէ Հայուն աչքերը տխրութիւն կը պատմեն՝ ու համբերութեամբ շեցուն են, նաեւ ըս — պատումով՝ այն լաւ օրուան համար, երբ տառապողներն ալ պիտի վարձատրուին:

Հայաստանի Հայերուն աչքերը տխուր չեն թուի ինծի. կամ գոնէ՝ ոչ այնքան տխուր, որքան Ֆրէդնոյի Հայերուն աչ — քերը, տարիներ առաջ:

Եւ գործարարար Թրէշնոյի մէջ ներ — կայիս խօսուած Հայերէնը ա՛լ աւելի բարդ է, քան անցեալին, — ձայնը հայ — կական, աչքերը հայկական, բայց լե — զուն՝ Անգլերէն է:

Մեպտ. 20, 1979, Փաքիզ
Թարգմանեց՝ Խ. Թ.

ՆՈՐ ԱՐՈՒԵՍՏ, ՆՈՐ ԱՊԱԳԱՅ

Այս վերջին շրջաններուն հարց դար — ձած Սփիւռքի ինքնուրոյն արուեստ մը ունենալու պարագան հրապարակային ա — լելի լայն բնոյթ կը ստանար Պետրոս Թերզեանի յօդուածով վերջին «ՅԱՌԱՋ ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ»-ին մէջ (6 Յունուար 1980): Ներկայ գրութիւնը պատասխանի մը բնոյթ չունի, այլ՝ ճիշդ մըն է նոյն հարցին անդրադառնալու, յաւելեալ տը — եալներէ մեկնած՝ հաստատելով կարգ մը կէտեր:

Պէտք է ըսել թէ նման մտահոգութեան մը գոյութիւնն իսկ ինքնին դրական երե — տոյթ մըն է, որ կը ձգտի իր հունին մէջ զննել մոլորած իրականութիւն մը՝ որ է Սփիւռքահայուն իրականութիւնը:

Խորքին մէջ հարցը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ «ինգլիմֆ ըլլալ», ինքնուրոյն հարցեր քննարկել եւ անոնց լուծումներ առա — ջաղել՝ մեկնելով նոյն Սփիւռքահայուն պայմաններէն, որուն պատկանելիութեան հարցը եւ անոր հակադրուիլը իր առօրեայ կեանքի պայմաններուն, կը տաղանայեցնեն զինք:

Ներկայի Սփիւռքահայը գաղթական մը չէ. եւ Սփիւռքը Հայաստանի նահանգ — ներէն մէկը չէ: Սփիւռքը Հայաստան չէ, եւ ոչ ալ Հայաստանը՝ Սփիւռք: Անոնք կրնան զերար ամբողջացնել՝ սակայն ոչ մէկը միւսին հաշտին: Առանց այս հաս — տատումին՝ կարելի պիտի չըլլայ յստակ դիմագրծ մը տալ սփիւռքեան արուեստի մը, անտեսելով Սփիւռքի ամբողջակա — նութիւնը կազմող իր անմիջական շըր — ջանքի մշակութային, ընկերային եւ քաղաքական պայմաններուն ազդեցութիւ — նը իր վրայ, որոնցմով կամայ թէ ա — կամայ իր գոյավիճակը կը սահմանուի: Նման երկունութեան մը հետեւանքով, սփիւռքի արուեստագէտ մը չի կրնար մէ — կէ աւելի «լեզու»ներով չխօսիլ. այս պա — րագան կը մերժէ հետեւողականութիւն, այլ՝ կը պահանջէ ինքնուրոյն ըլլալ, մի — այն ինքնուրոյն, որովհետեւ խորքին մէջ Սփիւռքի մը պարագան յատուկ է. եւ յատուկ պարագայ մը յատուկ արուեստ կ'ենթադրէ: Հետեւեալ տողերուն մէջ փորձենք յատկացնել այս արուեստին պայմանները:

Ինչպէս այլ հարցերու պարագային Սփիւռքը կարելի չէ անջատել իր շըր — ջապատէն որպէս անկախ դոյակցու —

թիւն՝ նոյնպէս սփիւռքեան արուեստ մը չի կրնար զարգանալ՝ առանց քայլ պա — հելու արուեստի դժով առնչուող այն հարցերուն հետ, որոնք սեփականութիւնն են բոլոր մարդոց եւ կը յուզեն բոլորը անխտիր: Սփիւռքահայ արուեստագէտին դերը ճիշդ հոս է որ աւելի կը չեչտուի՝ ունենալով կարելիութիւնը բոլորին «խօ — սելու», ըլլալով անհատ մը, որ խառ — նուրդ մըն է այլազան մշակոյթներէ եկող ազդեցութիւններու եւ որ զօրաւոր պա —

Գրեց՝
ԱԼԵԿՍԱՆ ՊԵՐԵՃԻԿԵԱՆ

Հանջըր ունի ինքզինք յայտնաբերելու եւ իրագործելու: Հիմնականը կը կայանայ քաջութիւնը ունենալուն մէջ՝ այս իրա — կանութիւնը դիմագրաւելու, որուն առա — ջին պայմանն է թօթափել այն մշա — կութային գաղութարարութիւնը, որուն ենթարկուած ենք՝ իւրացնելով գեղար — ուեստական արտայայտութեանց այնպի — սի ձեւեր եւ խորքեր, որոնք ոչ մէկ կեր — պով կը դպչին մեր իսկական հարցերուն՝ որպէս Սփիւռքի:

Գաղութարար պետութիւններու մեղ — սակցութիւնը կարծէք չէր բաւեր մեր արմատախիլ ըլլալուն մէջ. անոնց մը — շակութային ըմբռնումներն ալ կու գային այս անգամ ջլատելու մեր ուղեղներն ու երեւակայութիւնը: Արդ, խորքին մէջ գեղարուեստական ազատագրական շար — Ժում մը եւս ի գործ կը դառնայ այդ կայանաւորումէն դուրս ելլելու համար: Հոս է նաեւ որ Սփիւռքի հարցը կը նոյ — նանայ տիրող ընդհանուր ցատումի մը հետ. ցատում մշակութային ամբողջա — տիրութեան դէմ, որ կը կերարկուի ա — մենութեք:

Սակայն առանց քաղաքական ազատա — դրումի ըմբռնողութեան՝ Հայ մշակու — թային ազատագրում: Հազարամեակներէ ի վեր արուեստը նախ ծառայած է փոքր խաւի մը եւ յաճախ անոր կողմէ ան օգ — տագործուած է մեծամասնութեան մը

ԱՆՏԻՊ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ՝

ՅԱՐՈՒԹ ԿՈՍՏԱՆԴԻՆԵ

ԳԻՇԵՐՆ ԻՄ ՇՈՒՐՋ...

Մթագմում է գիշերն իմ շուրջ աւելի՛
Հոգմերի շունչը ցրտագին արշառալ —
Եւ կախարդուած մոգութեամբ այս ամենի՛
Այլեւս երբե՛ք ես հեռանալ չեմ կարող...
Ծառերը մո՛ւր կամարում եմ վիթխարի,
Ծանր ձիւնապատ, կմախճային ճիւղերով —
Խոնարհում է գագաթն արդէն փոքրիկի,
Սակայն մեկնե՛լ ես այլեւս չեմ կարող...
Ամպերի հոծ տարմուքիւնն իմ վրայ,
Քայլերիս դէմ անապատն է ծածանում —
Մեմուք-իւններն այլեւս չեմ յուզում ինձ —
Չըկայ իմ մէջ մի ցամաքիւն, ո՛չ մի իզմ՝
Եւ հեռանալ չեմ կարող...:

ԷՄԻԼԻ ՊՐՈՒՆԹԻ

դէմ՝ որպէս ճնշումի եւ կամ իր իշխանութիւնն ու մենաշնորհները պահելու միջոցներէն մին նաեւ։ Ներկայիս այլասերումի եւ դահալիւսիւսի այս կացու թեան մէջ կարիքն ունինք նոր արիւնի, նոր երազներու, նոր շունչի եւ նոր սրբաբանութեան։ Արուեստը այս ուղղութեամբ մեծ բան կրնայ ընել։ Նոր արուեստի մը ըստեղծումը, արուեստ մը որ մարդս յարատեւօրէն վերանորոգէ միշտ դէպի աւելի լաւը՝ նոր ու լուսաւոր ապագայի մը հեռանկարով, նոյնքան հրամայական հարց մըն է սփիւռքի արուեստագէտի մը համար. ու ան շատ մը տուեալներ ունի, մեկնելով իր իւրաքանչիւր կապութենէն, որոնք կը նպաստեն այս արուեստի ստեղծումին։

Ահաւասիկ զոյգ հարցեր, որոնք կը դրուին սփիւռքահայ արուեստագէտի մը առջեւ. նկարել ըստ մարդոց համար՝ միաժամանակ ըլլալով իմպրիւսիօ, սփիւռքեան, որովհետեւ ինքնուրոյն եւ խոր արուեստ մը ոչ միայն կը հետաքրքրէ Հայ անհատը՝ այլեւ մարդը ընդհանուր առմամբ, քանի որ ան յաւելեալ տարածք մը կու տայ անոր ներշնչութեան, միտքին եւ սպրովմներուն։

Արդ, հարցը կը ստանայ յեղափոխական բնոյթ, եւ այս կենթադրէ յեղաշրջումը անցեալին հաստատուած կանոններուն՝ եւ ի պահանջել հարկին առնոց ջլատումը։ Այս պարագային ձեւին յեղաշրջումը առանձինն հարց չի լուծեր. հիմնականը խորքին, թեմային եւ մեկնարանումի յեղաշրջումն է, այլապէս միշտ կը մնայ անբաւարար՝ զուտ գեղարտական։ Աւելին. խորքը առանց ձեւի կատարելագործումին կը կորսնցնէ իր զօրութիւնը. իսկ ձեւը առանց խորքի զօրութեան (որ կրնայ ըստի մը մէջ ապրուած սպրովմներու խտացումն ըլլալ) կը դառնայ ճապարհ եւ անհետաքրքրաւիւն։

Որքի յեղաշրջումը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ նոր տուեալներու ներմուծումը նը կարելի չէ ներս, որոնք են ընկճուած դասակարգերը, ժողովուրդը յուզող հարցերը, իր սպրովմները, երազներն ու իրօքները։ Յայտնեմ որ այս միտքը ոչ մէկ նորութիւն կը պարունակէ, սակայն անոր կրկին զարկ տալը ամբողջովին կը համապատասխանէ ներկայ մարդուն եւ ըստփիւռքահայու պայմաններուն՝ որպէս ազատագրումի միջոց։ Պարզ սփիւռքահայ ինքնակուծ է նոյն կեղծումներուն ինչպէս ուրիշ պարզ անհատ, ու միայն ժամանակ ինք բաժնեկից է մեքենայացումի զոհ դառնող մարդու այլասերումին, որոնց վրայ կու դան աւելնալու ինքզինք իրագործելու եւ ինքնայայտարարութիւն տալնայնքը, զորս կ'ապրի։ Իրերու այս գրութեան մէջ՝ սփիւռքահայ մը պայքար ունի մեղքի դոյզ հակառակներու վրայ՝ ազգային եւ մարդկային, եւ այս պատճառով իսկ ան կրկնապէս կրնայ յեղափոխական դառնալ ինչպէս իր արուեստը։

Այդ հարցերը արժարժեքը եւ ժողովուրդի մեծամասնութեան «մուտք գործել» արուեստէն ներս ու անոր խորքը դառնալը, ահագանք թող չնկատուի. դժբախտաբար այս գաղափարը նկատի ունենալով՝ շատ մը անհատներու հայեացքը ուղղակի կ'երթայ սովետական քարոզչական նկարչական դպրոցին, որ սակայն յեղափոխական նկարչութիւն մը չէ, այլ՝ շարունակութիւնը 19րդ դարու ուսուցական իրապաշտ դպրոցին։ Միակ փոփոխութիւնը որ տեղի ունեցաւ հետեւեալն էր. այդ նկարչութիւնը նախապես յեղափոխական շրջանին կը նկարէր նաեւ ցաւասանջ, թշուառ ու կեղծեւած բանուոր մը կամ գիւղացի մը (որոնք հարազատ պատկերներ էին), իսկ յեղափոխութենէն յետոյ կը նկարէր զըւարձաւորութեան ու ոչ մէկ հարց ունեցող բանուոր մը եւ կամ գիւղացի մը (որոնք հարազատ պատկերներ չէին) միջինը Անտէ Վատտայի «Մարմարէ Մարդը» ֆիլմը, որուն մէջ հեղինակը կը ներկայացնէ ընկերվարական երկրի մը մէջ գործող բանուոր մը ինչպէս որ է, իր բոլոր հարցերով՝ հակառակ իր այն լուսնայաւոր բնութեան պատկերին, զոր վարձակարգը ինք կը «զծէ» քարոզչական իր միջոցներով։ Ինչո՞ւ այս սպիթաբու մը։ Ծատ պարզ. Ռուսիոյ մէջ նախապես յեղափոխական աւանդապաշտ եւ իրապաշտ նկարչութեան հակադրուող նկարչները (ապագայապաշտութենէն ազ-

դեցութիւն կրողներ, վերացապաշտներ, սիւսիքսիսիսներ եւ ֆուսիսիսիսներ) իրենց վերացապաշտ, զուտ իմացապաշտ եւ դեղադիտական յեղաշրջումը կը խորհէին թէ կը համապատասխանէր նոր յեղափոխական իրականութեան։ Ապարդիւն։ Իրենց արուեստը այդ նոյն շրջանին Արեւմուտքի մէջ զարգացող դեղաարուեստական անհատապաշտ եւ մեքենայացումի յեղաշրջման համընթաց դադող ուղի մըն էր՝ հակառակ յեղափոխութեան հաւաքականապաշտութեան, անհատապաշտութիւն մը որ կը տանէր մինչեւ մեր օրերու ոչնչապաշտութեան։ Այս արուեստը դեղաարուեստականօրէն չկարենալով համապատասխանել նոր իրականութեան նոր տուեալներուն՝ զայն աւելի յեղափոխական դարձնելու համար, կաշկանդումներու պատճառով ստիպողաբար կը լքէր հրապարակը զայն բաց թողնելով զուտ քարոզչական նկարչութեան եւ աւանդապաշտ նկարչներուն առջեւ, հակառակ անոր որ իսկական յեղափոխական նը կարչութիւն չէ որ կ'ընէին, այլ՝ յոռեգոյն պարագային դոնէ իրենց արուեստովը չէին խանդարել վարչակարգը։

Բայց միւս կողմէ նկատի առնենք մեքենայական դպրոցի առաջին շրջանի եւ մաս մըն ալ երկրորդ սերունդի նկարչութիւնը 1922էն 1950ական թուականները երկարող։ Ահա արուեստ մը որ կը համապատասխանէր նոր իրականութեան, որ պատուելով փոքրամասնութեան մը մեքենայարարի դիմակը՝ իր հորիզոններուն կու տար նոր տարածք։ ան իր ուժը կ'առնէր ժողովուրդէն, անոր անցեալէն, ու զայն ներկայի ազատագրական (դասակարգային եւ ազգային) իրականութեան ձուլելով՝ ծնունդ կու տար յեղաշրջող եւ ինչո՞ւ չէ, յեղափոխական արուեստի մը։ Արուեստի դերը կը փոխուէր, ու միաժամանակ ժողովրդային դադափարախօսութեան գէնը մը դառնալով դրամատիքութիւնը կը խանդարէր իր ամենագորաւոր ամբողջին մէջ (Նիւ Եորքի Ռաքիթիլը Սէնթրի մէջ Տիէկո Րիվէրայի որմանկարը այդ կեղծոյնի գեղափարներուն հրամանով կը քանդուէր՝ դեռ չաւարտած, պատրուակ ընելով նկարչին կողմէ այդ գործին մէջ Լենինի դիմանկարին գետեղումը...)։ Այս ձեւով արուեստը առաւել նոր դեր մը կը զգենուր։ Կարգ մը անգամներ դեղաարուեստականօրէն այս դերին մակերեսային եւ սխալ մեկնարանումը չի նշանակել անոր անհանդուրժելի ըլլալը՝ որպէս զուտ քարոզչութիւն։ Անցեալի արուեստին մէջ քարոզչութիւնը չի պակսիր՝ ծառայելով կրօնքին, յետոյ շահագործումի միջոց դառնալով քաղաքին եւ ապա դրամատիքի իրական դասակարգերու ձեռքերուն մէջ։ Սակայն այս արգելք մը չէ եղած որ հրաշալի գործեր չծնին։ Հարցը այդ քարոզչութեամբ չսահմանափակուիլն ու չը պայմանաւորուիլն է արուեստագէտին կողմէ, այլ՝ անոր կողքին գտնուող ապրումի այն խտացումն է եւ մեկնարանումի ու յղացումը, որ յատուկ է մեծ վարպետներուն։ Գաղափարի եւ պատկամի արուեստը միշտ գոյութիւն ունեցած է։

Վերեւ եղած մատնանշումներու նպատակը այդ արուեստը յղացող եւ այդ շունչով ստեղծագործող մեծ կամ փոքր վարպետներու գործերուն նուաստացումը չէ. ընդհակառակն՝ պէտք է օգտուել անոնց դասերէն։ Հոս գրուածը ճիշդ մըն է արուեստը դարձնելու համար ամբողջական՝ բոլոր մարդոց պատկանող, առանց խտրականութեան, առանց սուտի եւ կեղծիքի՝ քաղաքներով ոչ միայն հոգեկանն ու իմացականը, այլ՝ նաեւ ընկերայինը, դասակարգայինը, քաղաքակրթականը, մէկ խօսքով զայն ի սպաս դնելու մարդուն ամբողջական ազատագրումին կանգնեն իր սրբաբանները, որոնք կը լինեն իր ստեղծագործելու թափը՝ ու զինք կը մղեն դառնալու արտադրողական մեքենայ մը՝ միայն ու միայն ծառայելու դրամագրութեան կուտակումին զինք շահագործողներու հաշուին։ Եւ դիմաւորաբար քաղաքական ու ազատագրական այս պայմանաւորումն է որ կը ճշդորոշէ Սփիւռքի մշակութային եւ կեղաարուեստական ուղղութիւնը, որ է՝ անկամէ արուեստ եւ մշակոյթ։ Ասիկա չի միտիլ հաստատելու թէ այս սահմանումէն դուրս ստեղծուած արուեստ մը կրնայ անարժէք ըլլալ՝ երբ ան կը ձգտի ինքնուրոյն դառնալ ու իր ըմբռնած ձեւով

chanson de la dame à la rose

HOMMAGE A CARZOU

A grand arroi de peines
par la plaine des Tartares
arrimant carquois et chars
les cavaliers s'en viennent

leur cœur est de feu
leur dextre d'airain
la colère de Dieu
fait trembler les buccins

voici levée l'aube des farouches tournois
se terrent la gazelle et l'oiseau de proie

déjà les sabres cassent les tars et les sâz
déjà les sables coupent le souffle des achoughs
et pareil courroux cambre bouffons et sages
une rose à la main la reine est à la tour

tandis qu'aux salles d'armes crissent fers et flèches
que dessus les créneaux implorent les chevêches

voici le temps cruel des rudes chevauchées
ce soir à la veillée sans atours ni festin
serrés autour de l'âtre seigneurs et malandins
manqueront du même vin pleureront le même blé

ne sauront ni velours ni laine
réchauffer serves ni châtelines

dans le matin chagrin
une épée à la main
l'autre à son côté
le roi a pris congé

sans diadème ni poulaine
sans manteau de cour
la reine est à sa peine
qui affronte les vautours

par dedans sel et gercure
corde du dernier kamantcha
par dehors miel et feuillure
prime fourrure en frimas

gardienne superbe du fief sans maître
sentinelle suprême contre félons et reîtres

vestale altièrre du temple agressé
scribe irrévocable de la loi transgressée

lave louve aiguade aux douves de la citadelle
dans la nuit des cuirasses géante asphodèle

Novembre 1979

ARAXI KEMPETIAN

զարկ տալ Սփիւռքեան արուեստի մը ըստեղծումին։ Սակայն այս պարագային ան որքանով թարգմանիչը կ'ըլլայ ըստփիւռքեան իրականութեան։ Եւ դեռ՝ կանոններ մը միայն մեկնարանելը բաւարար չէ։ Արուեստը նաեւ ներգործական ուժ ունի. ինչո՞ւ գործի չլծել զայն։

Սխալ պիտի ըլլար ինքնուրոյնութիւն նկատել հայկական դեղաարուեստական անցեալէն (մանրանկարչութիւն եւ եկեղեցիներու խորքայինները) քաղուած ոճով, անոր նկարչական լեզուական կիրարկումով ու ըմբռնողութեամբ միայն նկարուած գործերը։ Նման բան մը կըրնայ միայն օգնական միջոցներէն մին ըլլալ հասնելու Սփիւռքահայ արուեստի ստեղծումին։ Նոր իրականութիւնները նոր լեզուականութիւն կ'ենթադրեն։ Ինքզինք եւ ինքնայատուկ ըլլալ, կամ նոր նկարչութիւն ընել Սփիւռքահայ արուեստագէտի պարագային չի նշանակել «հայկական նկարչութիւն» ընել (գոյութիւն ունեցող կամ անգոյ)։

Ոգին։ Ահա այն հիմնական գիծը, այլապէս առարկայական պայմաններէ տընորինուած, որ դարերը իրարու կը կապէ։ Առանց այդ հայկական ոգիի գոյութեան, դարերու խորերէն եկող, ձեւի «հայկականութիւն» կը դառնայ ճապարհ եւ անհաղորդական։ Բայց ակունք մը պէտք է որմէ խմենք կաղաւորուելու ու նոր թափ ստանալու համար. չարժուաներու եւ արտայայտութեան սեմպոլիզմէն, փոխաբերութիւններու լեզուէն, ինչպէս նաեւ հայկական մանրանկարչութեան, եկեղեցիներու խորքայիններէն եւ ուրարտական արուեստէն այդ ջուրը կը հոսի։ Սակայն Սփիւռքի դերն

ու պաշտօնը զուտ ազգային նկարչութիւն ընել չէ. ան կրնայ արուեստի մը ծնունդ տալ՝ հայկականութեամբ դրուած, որովհետեւ այդ է որ կը կազմէ իր անհատականութեան կորիզը։

Եղափարները։ Ըլլալ ժողովուրդին, պարզ մարդուն եւ ճնշուողին մօտը, անով ներշնչուել եւ անոր համար ալ ստեղծագործել. ահա մեր կարծիքով սփիւռքեան նոր արուեստի մը տուեալները։ Ըլլալ անոր հարցերուն եւ սպրովմներուն մեկնարանը. Ըլլալ հաւաքականապաշտ՝ քան թէ անհատապաշտ. անհատապաշտութիւնը կորուստ է եւ տաղնապ, մինչ հաւաքականապաշտութիւնը մարդիկը իրարու մօտեցնող, կեանքն ու իրականութիւնը աւելի գեղեցիկ դարձնողը, այսինքն՝ մարդը ապագայի մը տեղեկութեան փրօշնակը. Ըլլալ որ մարդը իրարմէ հեռացնելու փորձեր իրարու մօտեցնէ, արուեստ մը՝ որ իր ստեղծագործական փրօշնակն էր դեղեցիկ կերտումին մասնակից դարձնէ մարդը, Սփիւռքահայը, որպէսզի ան մաս կազմէ իր նոր եւ վառ ապագայի կերտումին, ապագայ մը որ ըլլայ յաւիտեական։

Նման արուեստ մը գոյութիւն ունի մեր միտքի ու ներաշնարհներու մօտ. անկիւններուն մէջ, որոնք ծածկուած են դարերու մշակութային կապանքներու թանձր խաւերով եւ դեղաարուեստական չարներով։ Կը մնայ միայն զանոնք թափել եւ պատաստել կամ թողնել մահկանանքի վրայ փոխադրել այդ մոլորականութեան մէջ կալանաւորուած արուեստը։

ՊԻԷՐՍՍՆ, ՊԵՐԵԺԻՔԵԼԵՆ
Fonds A.R.A.M

ի՞նչ պէտք է ստեղծէ արուեստագէտը, ի՞նչ նիւթով, ի՞նչ ոճով եւ մօտեցումով, ու վերջապէս՝ որո՞ւ համար: Ահա հին հարցումներ, որոնք կը թելադրուին անհրազար: Սնտնցմէ ոմանք Պլատոնի օրհնական եկած են, իսկ ուրիշներ կը թելադրուին անդադար 19րդ դարու քաղաքականութիւնն ի վեր, երբ դրակա - նութեան քննադատութիւնը բարոյախօս - սութեան հետ չփոխանցուած մէջ իրենց կար - մամոյ սրնակներու մէջ իրենց կար - ծիքները արտայայտելու հրաւեր ստա - ցան:

Այս հարցումներուն պատասխանները չեն պակսիր, սակայն այնքա՛ն այլազան են եւ այնքա՛ն բացարձակապաշտ՝ որ ոչ գոհացնող կայ, ոչ ալ գոհացող: Եւ ուրեմն հարց - պատասխանը կը շարու - նակուի քիչ մը ամէն տեղ:

«Յառա՞յլ» ի չկերն ալ գերծ չեն մնար նման ելոյթներէ: Օրինակ, «Միտք եւ Արուեստ»ի էջերուն մէջ վերջերս հրա - տարակուսող կտորներէն մէկուն մէջ Ուիլիամ Սարոյեան «զբաղէտը որո՞ւն համար կը գրէ» հարցումին կու տայ իր անձնական, կտորուկ պատասխանը, - զը - բաղէտը պէտք է պարզ ոճով գրէ, պարզ ժողովուրդին համար: Անշուշտ «Յառա՞յլ»ի մէջ պարզութեան ջատագովները երբեք չեն պակսած, սակայն «պարզ»ի պաշտ - փարը այնքան ալ պարզ չէ, որքան դայն կենթադրէ Սարոյեան: Հսկայ սպառում ունեցող արկածախնդրական կամ պոռ - ներկալային վէպերու հեղինակներն ալ կրնան ըսել որ պարզ, թափանցիկ ոճով կը գրեն, պարզ ժողովուրդին համար: Սարոյեանի պարզին ու անոնց պարզին միջեւ հսկայ տարբերութիւն կայ, ան - յուշտ. սակայն «պարզ» բառը այդ տար - րութիւնները չի յստակացնէ: Ընդհա - կառակն՝ խնդրայարոյց բառ մըն է:

Կարծէ ակնարկ մը նետել արուեստա - ցէաներու եւ քննադատներու զանազան տեսութիւններու եւ «Հաւատամք»ներուն վրայ: Վերջնական եզրակացութիւններ անշուշտ անկարելի են, եւ կարծիքներու տեսակները միայն աչքէ անցնելն իսկ հատոր մը ամբողջ պիտի պահանջէր: Ուրեմն՝ հոս կը բաւականանամ միայն մի քանի «տեսակ» տեսութիւններ պարզե - լով: Սկսինք, արուեստագէտներու մէկ համախմբումով:

×

Կան անոնք՝ որոնք կը հաստատեն որ արուեստը չի կրնար ունենալ հասարա - կութեան մը հետ հաղորդակցութիւնը ու - նենալ իբր նպատակ: Այս է հաւատամքը Մալարմէին եւ ձոյսէն ետք ապրող ար - ուեստագէտներու մեծամասնութեան, - արուեստագէտը քարոզիչ, յօդուածա - գիր, փրփախանտիսք կամ բարոյախօս չէ, ոչ իսկ իր գիտցած ճշմարտութիւն - ները՝ արդէն - անփոյթ - եւ - անտար - բեր ընթերցող հասարակութեան մը պատգամող: Արուեստագէտը, ըսենք՝ զբաղէտը, կը գործածէ իր միջոցը, ը - սենք՝ լեզուն, ստեղծելու համար կա - ռոյցներ: Այդ կառոյցները, ըստ Արդիա - պաշտ տեսութիւններու, ոչ հաղորդակ - ցութիւն մը իրականացնելու համար կը ստեղծուին, ոչ իսկ այսպէս-կոչուած «գե - դեցիկ»ը կերտելու համար: Կը ստեղ - ծուին, իբրեւ ձեւ, նոր, խրթին եւ հի - նին հետ պայքարող:

Հսկայ եւ վարակիչ միամտութիւն մը կ'արգիւնէ որ արդիապաշտ շարժումը, որ - ու իրականութիւններ ընդունի, - լեզուի մէջ ձեւ ու իմաստ կ'արելի չէ գտնել ի - բարձր, թէեւ որոշ չափով կ'արելի է իմաստը գտնել հաղորդակցութեան: Ա - մէն լեզուական ձեւ ու կառոյց՝ «կը հը - բալիւն» իմաստը: Եթէ բնութիւնը պա - բապը կամ «վաքիւն»ը չի սիրեր, լե - զուն եւ լեզուական կառոյցն ալ ան - ի մաստութիւնը կը մերժեն: Որքան ալ արդիական, հանգուցուած եւ անթափան - ցելի թուի լեզուի կառոյց մը, նորէն ան ունի իմաստի կարողականութիւնը (փո - թանիւն), նորէն մեզ կը հրաւիրէ որ դանք ու լեզունք մեզի «պարտալ» թուող լեզուական տարածքը՝ իմաստով:

Աւելին: Ամէնէն արդիապաշտ գրու - թիւնը իր այս յատկութեամբ չի տար - րելիք ծանօթ դասական գրութիւններէն, անոնցմէ՝ որոնց ամէն տողն ու նա - խապատութիւնը կարծես կ'աղաղակեն ի - բենց իմաստն ու պատգամը: Այդ դա - սական գործերն ալ հսկայ կարողակա - նութեամբ օժտուած են: Նոր, չնախա - տեսուած, գրապատին կողմէ բնաւ չերե -

ւակայուած իմաստներու հրաւերներ են անոնք: Այսպէս, Բասինի ողբերգութիւն - ները մէկ իմաստ ունեցան թատերադրի ժամանակակիցներուն համար, ուրիշ ի - մաստ՝ տասնիններորդ դարու ազգայնա - մով - քաղքենի քննադատներուն համար, եւ դեռ ուրիշ՝ քսաներորդ դարու մեծ քննադատ Լիւսիէն Կոլտմանին համար: Բասին չէր կրնար երազել որ Կոլտման, իր եւ տասնըթեկերորդ դարու Ֆրան - սական միւս գրականութեան մէջ պիտի գտնէր ընկերային կառոյցներու տաղ - նապն ու դասակարգի մը ամբլացման հո - դեկան ողբերգութիւնը:

«Փոլիսէմի» բառը զոր տառացիօրէն կ'արելի է թարգմանել իբր բազմիմաս - տութիւն՝ նոյնիսկ անգլերէն գրաքննա - դատական լեզուին մէջ մուտք գոր - ծեց Վ Ե Բ Ն Ի ն տասնամեակին: Սակայն զայն մերժողները չատ են, ու զայն սխալ հասկցողները ա՛լ աւելի շատ, մասնաւոր՝ դժբախտաբար Հայ գրաքն - նադատական լեզուին մէջ: «Փոլիսէմի» չի նշանակեր թէ գործ մը մէկէ աւելի իմաստներ ունի, բառ մը՝ զոր կու գան հաստատել Սփիւռքահայ թէ Սովետա - հայ քննադատներ, նոր բան մը գտնողի ցնծութեամբ: Չի՛ բաւեր ըսել՝ որ Չա - բենցի «Գիրք ծանադարհի»ն մէկէ աւելի իմաստներ ունի չի բաւեր նոյնիսկ ըսել, որ ան կրնայ ունենալ, գուցէ ունի, ի - մաստներ՝ որոնց ծանօթ չենք դեռ: Այլ՝ կենսական է ընդունիլ փալիսէմի բազմի - մաստութիւն բառին աւելի բացարձակ նշանակութիւնը, եւ ըսել, - իսկական ար - ուեստի գործը կառոյց մըն է՝ որ ան - համար իմաստներու հրաւեր կը հանգի - սանայ: Այս չի նշանակեր որ ամէն ի - մաստ կարելի է պարտադրել կտորի մը: «Անհամար» չի նշանակեր «ամէն»: Մեկ - նաբանութիւնը երբեմն բռնարարութիւն մըն է, որ արուեստի գործին կը ստիպէ ընդունիլ անընդունելի իմաստներ: Բայց եւ նոյնպէս կը մնայ հիմնական ճշմար - տութիւն մը, որ յստակ ձեւով հաստատ - ուեցաւ միայն վերջին տասնամեակին, արուեստի «մեծ» գործերը, ըլլան դասա - կան թէ արդիապաշտ, անոնք են՝ որոնց կառոյցը բազմիմաստութեան հրաւեր մըն է, անոնք են՝ որոնց կառոյցը կ'ար - տօնէ, կը հրաւիրէ, կը պարտադրէ նոր

ոչ մէկ հրաւեր կամ հրապոյր ունի մէկ սերունդի համար, կրնայ ընթերցողներու ուրիշ սերունդի մը հրապոյրիչ «սիրէ՛ս»ը ըլլալ նորէն:

Բազմիմաստութեան այս սահմանումով կ'ուզեմ ժխտել, ուրեմն՝ «կառոյց», «ձեւ», «լեզու» բառերուն չոր եւ անհը - բապոյր բնոյթը: Արդիապաշտները այդ երեքը չեշտած են՝ հաստատելու հա - մար գրապէտ - ունկնդիր հաղորդակ - ցութեան անկարելիութիւնն ու անբաղձա - լիութիւնը: Իսկ ես փորձեցի բնորոշել թէ ինչո՞ւ հաղորդակցութեան գաղափարը մասնաւոր կարեւորութիւն չունի, եթէ զայն արդիապաշտներուն նեղմիտ ու սահմանափակ ձեւով հասկնանք, եւ միա - ժամանակ, թէ ինչո՞ւ անխառնափախ է հա - ղորդակցութիւնը, եթէ բառը հասկնանք աւելի լայնախոհ ձեւով:

Ձենք դիտել թէ «ինչ ըսել կ'ուզէր» գրողը, երբ կը գրէր: Ո՞վ գիտէ թէ Տանթէն ու Նարեկացին ի՞նչ կ'ուզէին ը - սել: Ան որ կը կարծէ թէ գիտէ անոնց նպատակը, ինչպէ՞ս կրնայ փաստել այդ: Տանթէն ու Նարեկացին գիտէին թէ ճիշդ ինչ կ'ուզէին ըսել իրենք, - հաւանաբար գիտակից էին որոշ չափով, սակայն գոնէ անգիտակից նպատակին հաւատացողն է - որ (եւ շատ են անոնք) պիտի հաստատէին որ ստեղծագործ միտքեր յաճախ նոյն - քան անգիտակից են, որքան գիտակից:

Եւ յետոյ, «ուզել» եւ «ըսել» նոյնը չեն: Քամիւ գրած է որ միշտ կամ մեր ուզա - ծէն աւելի՛ն կ'ըսենք, կամ՝ պակաս, բայց երբեք չենք ըսեր միայն մեր ըսել ուզածը, ճշգրտօրէն: Գրականութիւնը ը - նեւ փորձո՞ղն ալ, սիրային վիճաբանու - թիւնով կ'անոնողներն ալ գիտեն այս խօսքին ճշմարտութիւնը: Մեկնաբանողը (ըլլա՛յ քննադատ, ըլլա՛յ սիրահար) միշտ ուրիշ իմաստ մը կամ իմաստի մը պա - կասը կը գտնէ նման արտայայտութեանց մէջ: Եւ ուրեմն կ'արելի է հաստատել, - նոյնիսկ այն գրապէտը, որ գիտէ թէ ինչ իմաստ կ'ուզէ արտայայտել, միայն այդ չի փոխանցեր գրութեան:

Աւելին: Պարզ կամ բարդ, հաղորդակ - ցութիւնը կ'ենթադրէ ոչ միայն գիտակից գրող եւ հակակռօի տակ եղող գրու - թիւն, այլ նաեւ՝ բնորոշ ունկնդիր:

Ան, որ տեղեկութիւն փոխանցելու հա -

տէ իմաստը զգացական ամէն պարու - նակութենէ, եւ զայն կը վերածէ չոր վե - րացականի մը: Կենսական է հաստատել որ ոչ միայն դասական, այլ նաեւ ռմով արդիապաշտ բազմաթիւ գրողներ զգա - ցած են որոշ տեսակի բազմիմաստ «հա - ղորդակցութեան» մը պէտքը: Այդ հաս - տատումը հոս պիտի ընեմ մէջբերումով եւ չափազանց հակիրճ մեկնաբանութեամբ, յուսալով որ ուրիշ առիթներ կ'ըլլան, աւելի մանրամասն ձեւով հաստատելու համար նոյնը:

Նախ՝ վկայ մը մեզմէ: Յակոբ Օշա - կան գրած է, - «Գրապէտ մը հարազատ է, որքան աւելի շատ տարբեր վերբերէ ցեղային զգայնութեան աւազանէն»:

Այս խօսքով ողբերգուողներ շատ ե - ղած են: Կարծէ հարց տալ որ «հարա - զատ» բառը ի՞նչ տեսակի արժէքներ կը սահմանէ. բացասական իմաստ մըն ալ չի՞ կրնար ունենալ նման նախադասու - թեան (օրինակ՝ կոյր ցեղամոլութեան կարելիութիւնը կա՞յ հոն): Ես կը մէջ - բերեմ յիշնամեակ մը առաջ գրի առնը - ւած այս խօսքը, շեշտելու համար միայն որ «ցեղային» (եւ կը նախընտրեմ ազգա - յիւն) զգայնութեան տարբերու վերբերու - մը գործի մը «իմաստ»էն անկարելի է զատել:

Յետոյ, խօսք մը անգլիածին՝ բայց Ա - մերիկայի մէջ աշխատող քննադատ Մայքլ Ուսէն, 1978ին գրուած, - «Լաւ բանաստեղծութիւնը մէջտեղ կ'ըլլէ երբ բանաստեղծը չփուստ ունի վաւերական ըզ - դացումներու հետ, - անոնք կրնան ըլլալ ի՛ր զգացումները, ուրիշի մը զգացում - ները, կամ ալ իր մշակոյթի զգայնու - թիւնը»:

Չեմ կարծեր որ մարդը Օշական կար - դացած ըլլայ, բայց գուցահեռները հե - տաքըրական են, մասնաւոր եթէ նկատի առնենք որ Նիւ Եորքի արդիապաշտ շըր - ջանակին հետ կապեր ունի գրողը:

Երրորդ՝ խօսք մը Ռուսին Մորկընէն, ամերիկացի Ֆէմինիսթ բանաստեղծուհի եւ արձակագիր (գուցէ ամէնէն պերճա - խօս արձակագիրը)՝ որ կ'ըսէրու ազա - տագրութեան պայքարի մասին գրած է

ԲԱԶՄԻՄԱՍՏԻՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄԸ

Գրեց՝

ԽԱՉԻԿ ԹԵՕԼԵՕԼԵԱՆ

գարերու եւ նոր պայմաններու տակ զի - բենք ճանչցող նոր ընթերցողներուն, որ նոր իմաստներով դիմաւորեն զիրենք:

×

«Պարզ»ի եւ «բարդ»ի հարցը, ուրեմն, երկրորդական է: Տասնհեռորդ դարու (անգլիական միջնադարի) ամէնէն պարզ, մատչելի եւ ժողովրդական տաղերէն ո - մանք այսօր սերունդ մը մասնագէտ ըն - թերցողներ կը հմայեն եւ զբաղած կը պահեն, իսկ տասնհեռութեան արուեստի անգլիական գրականութեան ամէնէն խրթին կտորներէն ոմանք այսօր չոր եւ ընթերցողի ուշադրութեան անարժան հանելուկներ կը թուին ըլլալ:

(Անգլիական միջնադարեան տաղերուն մասին ըսածս կ'արելի պիտի ըլլար ըսել միջնադարեան Հայ գրականութեան մա - սին, եթէ, անշուշտ, բառին լուրջ ա - ռումով ընթերցողներ ունենար այդ գը - րականութիւնը):

Նման խօսք երբեք չի նշանակեր, որ անփոփոխ պիտի մնայ վիճակը՝ ապա - զային: Բազմիմաստութեան ուղիղ հաս - կացողութիւնը կը հաստատէ թէ այն՝ որ

մար կը գրէ, միշտ նոյն տեսակի ուն - կընդիրներ ունի, այսինքն՝ ան որ կը գը - րէ, օրինակ՝ «կապոյտ եւ թանկագին քար մը գտալ», տասներորդ դարուն եւ քսաներորդ դարուն նոյն տեսակի ուղե - դիրներ ունի, եթէ անշուշտ լեզուն կ'ապ - իւր եւ «թանկագին» բառը եւ քարը իրենց իմաստը չեն փոխած: Սակայն տեղեկա - քիւն եւ իմաստ նոյն բանը չեն, եւ ի - մաստ հրաւիրող գործը շատ աւելի տար - բեր տեսակ ու ֆաքթորի - ստորագրու - թիւն ունեցող ունկնդիրներ ունի՝ քան տեղեկութիւն փոխանցող հաղորդակցու - թիւնը:

Ուրեմն, իսկապէս արուեստ եղող կա - ռոյցը ունի գիտակից եւ անգիտակից հե - ղինակներ, ժամանակակից եւ ապագա - յին դալիք բազմատեսակ ունկնդիր - մեկ - նաբաններ, այդ իսկական արուեստի բազ - միմաստ կառոյցը տեսականօրէն եւ յա - լիտենաբար յղի է իմաստներով՝ որոնց զայեակն է բանիմաց ընթերցողը:

×

Կը մնայ պայքարել արդիապաշտ որոշ գրողներու (ո՛չ բոլոր արդիապաշտնե - րու) այն սահմանումին դէմ, որ կը զա -

հաստը մը, «Չափազանցում», որուն մէջ կ'ըսէ, - «Եթէ կը սիրեմ ժողովուրդս, ա - նոր ճշմարտութիւն մը կը պարտիմ, այն ամէնէն կոշտ ճշմարտութիւնը՝ որ կա - րելի է սիրով տալ անոր»: Ահա միասե - ռական կին մը, որուն քերթուածները Հայուն (ոչ միայն Հայ տանտիկինին) կրնան արտառոց թուիլ, բայց որ իր ժո - ղովուրդին «ճշմարտութիւն» տալու մա - սին կը խօսի: Հաղորդակցութեան մը պահանջը զգացողները շատ են, եւ իրենց ապաստանները՝ ամենուրեք:

Վերջապէս, կը փակեմ մէջբերելով ար - դի Ֆրանսայի վէպի (նովել ուման) հե - ղինակ արձակագիր Միշլէ Պիլթօրի In - tervalle գործին (Gallimard, 1973 էջ 157):

Կը մէջբերեմ, առանց մեկնաբանութեան.

J'ai cru, oui, j'ai cru que le sort du monde dépendait, dans une mesure in - finie, certes, mais dépendait de ce que j'écrivais, et lorsque je suis au fin-fond du baigne de mon écriture, je l'avoue, je le crois toujours.

ՃԱՅԱՆ ՌԵԹԵՈՍ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

ՄԻՔԵԼԱՆՃԵԼՕ

և

ՎԻԹԹՈՐԻԱ ՔՈԼՈՆՆԱ

Հազիւ անուն մըն էր տակաւին քանի մը տարիներ առաջ: Իր աշակերտները կը խօսէին բացառիկ ուսուցչի մը հմայքէն, մինչ հոս — հոն համարձակ երգիչներ երբեմն կը մեկնարանէին անոր «Կանճրեւէ Տղաս»ը: Մամուլը պարտողը կրնար անոր ստորագրութեամբ յօդուածներ գտնել անմատչելի հրատարակու — թիւներու մէջ եւ անունը գետեղել թէ — քէտանի, Օշականի, Չարեանի մօտիկ, Բարձրավանքին շուրջ: Իրմէ՛ ո՛չ մէկ գործ, բացի Կոմիտասի մասին գրուած անմատչելի հատորիկէ մը (1):

Հրատարակուեցաւ նախ մատենագի — տութիւնը՝ Ա. Տէր Խաչատուրեանի կողմէ պատրաստուած, ուրիշ ի յայտ կու գար տարօրինակ մարդ մը, հազուադէպ գէմը մը մեր մէջ, որ փոխն ի փոխ երաժիշտ է ու բանաստեղծ, գեղապետ ու արուեստի տեսաբան, իմաստասէր ու հայեցող: Ինչպէ՞ս այս բոլորը կը հաշտուէին իրարու հետ, տալու համար լըրջութեան այն քողը որ կը ծածկէր այս անունը հրապարակի միջակութենէն:

Եկաւ նախ՝ Գեղարքունիքիւն եւ Գեղարքունիստ հատորը (2) ուր ամփոփուած են Ծ. Պէրպէրեանի գեղապետութեան նուիրուած յօդուածներ ու դասախօսութեանց արտադրումները: Հատորի մուտքին գրուած է Ինքնակենսագրութիւն խո —

Գրեց՝
Գ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

բազիրը կրող, հաւանաբար կիսաւարտ, կտոր մը: Այստեղ կը կարգամ:

«Նախ՝ տղայութիւնս, իր էական հակումներով, որոնք կ'արտայայտուէին խաղերու մէջ, կրօնական հակումը եւ գիտութեան հակումը: Կրօնական հակումը, որ կը խոնարհէր տղայութեան վիշտիս հետ, երբ մայրս կը մեռնէր հազիւ ինը տարեկանս ոտնակոխած: Տասներեք տարեկանս կը ծնի մէջս գրական հակումը, կ'երագեմ ըլլալ քերթող եւ գրող: Տասներորս տարեկանս, Եւրոպայ երթալու փափաքս հետ կը ծնի արդէն մէջս իմաստասիրութեան հակումը, որ հետզհետէ պիտի զօրանայ: Նոր «Իարեր» եւ երաժշտութիւնը, իմաստասիրութեան հետ, կը լեցնեն կեանքս եւ իր երազը, մինչեւ շրջանաւարտութիւնս — Յուլիս 1906 — երբ տասներեք տարեկանս եմ»:

Չեմ գիտեր, արդե՞ք այս բազմաթիւ հակումները դասն իրենց իրադրո՞ւմը «գործում» մը մէջ, իրենց համադրութիւնը ձեռք մը մէջ, «գզալիւն» մէջ իրեն ըզգալի», եղա՞ն «գեղեցկութիւն»: Պէտք է սպասել որ հրատարակուին երաժշտի երգերը եւ «քնարախաղերը» պատասխանի մը ձեռնարկելու համար: Ամէն պարագայի Ծ. Պէրպէրեանի իսկ կողմէն է եղած ոչ մէկ համադրական հրատարակութիւն, ինչ որ արժանի է այստեղ ստորագծումի:

Ասիկա ըստ իս, այնքան փնտռելի «առաքինութիւն» մըն է, ժամանակի մը մէջ ուր գրողի, մտածողի եւ նման անուններով ներկայացողի ամէն տեսակ արտադրութիւն տպարան կը յանձնէր, ու կը յանձնուի ալ տակաւին, ողորմելի անախարհութեամբ:

1975-ին ի վեր իրարու յաջորդեցին Արմէնիստ իմաստասիրութիւն մը, Իմաստասիրութեան Պատմութիւն մը եւ Բնագանցութիւն մը, որոնց նիւթը կու գայ Անթիլիասի գաղութներէ դասախօսութիւններէն (3): Այս հատորները ամբողջութեամբ, ինչպէս կ'ըսեն հրատարակիչները, գաղութական դասընթաց — ներքէ կու դան: Դասարանի մէջ առնուած նօթերու արտադրումն է անիկա եւ կը կրէ նման պարագաներով յայտնուող գործերու ժխտական կողմերը. ընդայն — նումի պակաս, տարագրման անճշտութիւններ, պարզացում, մակերեսայնութիւն,

թիւն, կրկնութիւն: Ասոնք չեմ վերագրեր «հեղինակին» որ այդ խօսքերը չէր սահմանած հրապարակման, ո՛չ ալ կը վերագրեմ աշակերտներուն, որոնք արձանագրած են թերեւս ինչ որ կը լըսէին, միայն: Նման աշխատանքներու միջոցն է, շրջապատող ծաւալը որ զանոնք կը դատապարտէ դասազիրը ըլլալու ճակատագրին, երբեմն իրրեւ հոսմտալու ինչ որ առնուած է այլ տեղէ: Իրրեւ ա՛յդ իսկ՝ արդիւնքը արհամար — հելի չէ, երբ նկատի առնենք նման ձեռնարկներու բացարձակ անգոյութիւնը մեր մէջ:

Ծ. Պէրպէրեանի անունը կրող այս յետ մահու հրատարակութիւնները վստահաբար կը փրկեն աւանդում մը եւ կրնան նոյնիսկ դառնալ մասնիկը աւանդութեան մը եթէ կարենանք զանոնք ընդունիլ: Հակառակ իրենց կարելի համակարգայնութեան՝ անոնք «գործ» մը չեն բերեր, ըսել կ'ուզեմ ստեղծում:

Անոնց ծիրը կ'ընթացէ բնագանցութեան մինչեւ գեղապետութիւն եւ յետմերձ Գեղարքունիքի մինչեւ Վալարի: Պէրպէրեանի մտահոգութիւններու գաղափարային է անշուշտ: Հարցը այն է որ այդ մտահոգութիւնները բնաւ ընդհանուր եւ մի հարցադրութիւն չեն դառնար: Իր բնագանցութիւնը գործնական կարիքներու կը սպասարկէ, աշակերտներու մտքին տալով վերացական կազմածներ, ուր կը կորսուի, գրեթէ կը խեղդուի անձնա — կան փնտռումները եւ գիրքորոշումը: Հետաքրքրական է տեսնել թէ ինչպէ՞ս Գեղարքունիքիւն եւ Գեղարքունիստ (հատոր — ընդ որում իրարմէ, ոչ ալ դասաւարտմը կը պատկանին Պէրպէրեանի) գրքին մէջ մտած Դասընթաց Բնագանցութիւնը եւ Կարգադրութիւնը իրարմէ կ'ընդգրկուին: Իր ընդունակութիւնը կը ընդգրկէ: Որոշումին տեղը կը գըրաւէ ընդհանուր ներկայացումը:

Կը մնայ սակայն հիմնական իրողութիւնը. Ծ. Պէրպէրեան չէ ստորագրած այս էջերուն մեծ մասը, չէ ալ գրած զանոնք: Եւ այդտեղ մարդը ըլլալ կը թուի ան, որ կարծէք վարանած է գրի առնելու այս ամէնը: Գիտակցութիւնը՝ որ եղածը իւրայայտութեան զուրկ էր, թէ հակումներու ալոգանութիւնը՝ որ արգիլած էր ի մի բերելու զանոնք Հին իմաստասէրի խոսքով՝ մը արգեօք գրելէն ու տպելէն որոնք մեռելու ու հոգին մեռնող տարր կը թուին:

Հակառակ արտաքին ներկայացման՝ ինծի այնպէս կու գայ որ հիմնական անախարհութիւն մը կը հարուածէ այս բոլոր էջերը, ինչպէս պարագան է արդէն, տառացիօրէն Բրուտի Կրպակին Առջեւ խորագիրը կրող եւ պատմական տըր — թեան համար: Բազմաթիւ ուղղութիւններով աշխատող այս մարդը կարծէք պառակտուած է իր իսկ ուժերուն մէջ:

Իր ժամանակին Սփիւռքի ամէնէն ճշկուն ու հասուն մտքերէն մէկն է Ծ. Պէրպէրեան, երբ նկատի առնենք իր ընթերցումներու ծիրը: Անոր բացութիւնը այնքան խոտոր կը համեմատի շրջանի անխոստալի ըզգիւթեան ու տղիտութեան: Իրմէ՛ որեւէ էջ լըրջութիւն կը պարտադրէ, լըրջութիւնը մտածումին որ իրեն անհրաժեշտ հայեցողութեան մը տեղը կ'ուզէ զոյգ եւ ամուլ վաճառ — կաններու իրականութեան մէջ:

Ինչ որ իմաստասիրութիւն կը կոչուի այս գիրքերուն մէջ, աւելի պահանջ է քան իրադրում, մղում՝ իմաստին հանդէպ խորունկ ու վաւերական սէրէ մը: Իւթոփիք՝ անշուշտ, բայց աղուոր ճիգ մը, որ իր գեղապետութիւնը կ'աւարտէ արուեստի միտքեղանութեան մը մէջ, գրելով՝ «Արուեստը պաշտ — մունք է»:

- 1.— Պուրբէր, 1936:
- 2.— Հաւաքեց եւ խմբագրեց Ա. Տէր — Խաչատուրեան, Պէյրութ, 1975:
- 3.— «Արմէնիստ»-ի խմբագրութիւն, Անթիլիաս, 1976, իմաստասիրութեան Պատմութիւն, Անթիլիաս, 1977, Բնագանցութիւն, Անթիլիաս, 1978:

Մինչեւ Ժ. Գարուն առաջին կէսը, խաղաղի նկարիչները կ'արտայայտուէին տամիկարգութիւնով (Փրեսք), իւզանկարչութիւնը գաղտնիքն էր տակաւին ծրարաններու: Ծանօթացան անոնք իւզանկարչութեան գաղտնիքին, երբ Փլաման նկարիչները սկսան այցելել Իտալիա: Սակայն, երկար առեւ, Փրեսքը մնաց մեծութեան քէֆնիքը: Միքէլան — ճելոյի փոթորիկաւ հանձարը այդ թեքնիքով նկարեց «Վերջին Դատաստանը», անմեկնելի նկարը, որ վաղն ալ ինչպէս այսօր պիտի ապշեցնէ դիտողը հանձարին ստեղծագործ խոյանքին մէջ, որ լաւագոյնս թանձրացուց գեղեցիկին վերացականութիւնը Սիքսթինեան մատուռին հսկայ խորանին վրայ:

Միքէլանճելոյի «Վերջին Դատաստանը» անհաւասար յղացում մըն է, եւ, անհաւասարութեան մէջ կատարելութիւն մը, ինչպէս բոլոր մեծ յղացումները: Որովհետեւ, հանձարը արուեստի քերականութեան գաղափարներն է, անոր ուղղափառութեան հերետիկոսը, որ իր ստեղծագործ խոյանքին մէջ կ'անցնի օրէնքներուն վրային, կը ձգէ տաղանդին արուեստին դատողական մասը, ու ինք կը ստեղծագործէ իր սեփական օրէնքներով, ահա թէ ինչո՞ւ վսեմին արտա — յայտութիւնը շատ անգամ կը մնայ անմատչելի, իրրեւ անհաւասար յղացելի կատարելութիւն: Անհաւասար յղացումի կատարելութիւնն են «Երկնային Կատակերգութիւնը» գրականութեան մէջ: «Վերջին Դատաստանը» նկարչութեան մէջ եւ «Ատուածներու Վերջալոյսը» երաժշտութեան մէջ, ինչ կայ աւելի հրամայիչ եւ առիւնող, որքան խոյանքը հանձարին, որ մեղ կը փոխադրէ անընդ — յին աշխարհներու մէջ, ահա՛ ինչ որ բնաւ խաղաղան հանձարը չորս հարկեր տարուան ընթացքին: Խաղաղան արուեստին ներշնչումի մեծութիւնը ըսել տուաւ Միքէլանճելոյի թէ «Եթէ ուրիշ երկիրներու մէջ մեծ հանձարներ ալ ծնին, պիտի չկարենան տալ լաւ նկարչութիւն մը, ինչպէս կուտայ Իտալիա, որովհետեւ, լաւ նկարչութիւն մը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ ընդօրինակութիւնը Աստուծոյ կատարելութեան»:

Նման խօսքեր կ'ուզէր լսել միշտ մեծ արձանագործին բերնէն բանաստեղծուհի Վիթթորիա Գոլոնես: Սակայն, նկատած էր բանաստեղծուհին, թէ մարդաբաններու արձանագործը յատկապէս կը խուսափէր արուեստներու վրայ խօսելի: Օր մը, նրբօրէն դարձնելով գրական խօսակցութիւնը, բանաստեղծուհին սա հարցումը կ'ընէ իր մեծ բարեկամին. «Ինչ տարբերութիւն կայ խաղաղան եւ Փլաման նկարչութիւններու միջեւ եւ որն է աւելի բարեպաշտը»: Բանաստեղծուհին, այս հարցումով Վերածնունդի երկու մեծ գաղափարներու մրցակցութեան կ'ակնարկէր, որուն կու տայ Միքէլ Անճելօ պատասխան մը աւելի բանաստեղծական քան իրական, աւելի ճշմարտանման, քան ճշմարտ: «Փլամանները — կ'ըսէ — կ'ըստին ու կը խնամեն հաճելի նիւթեր, որոնց մասին կարելի չէ գէշ խօսիլ: Անոնք շատ արցունքներ թափել կու տան, Իտալացիները եւ ոչ իսկ կաթիլ մը: Որովհետեւ Փլաման նկարչութիւնը հաճելի է կ'ընեն, մասնաւորաբար շատ երի — տասարդներուն եւ շատ տարեցներուն: Կրօնաւորներուն ու նաեւ արուեստի երաժշտական զգայնութեան զուրկ կարգ մը ազնուականներուն, որոնք չեն կրնար ըմբռնել բանականութեան պակասը ուրիշ շատ մը պակասներու հետ, որ գոյութիւն ունի Փլաման նկարչութեան մէջ»: Այս դատողութիւնը ուղղուած էր Փլաման Նախնականներուն, եթէ ծնած

ըլլային ծրարան երկու մեծողի հանձարները Ռիպէնս եւ Ռամպրանտ, անշուշտ, Միքէլանճելօ տարբեր բառերով պիտի որակէր Փլաման նկարչութիւնը:

Խաղաղան Վերածնունդի ընթացքին հիւսիսային երկու փոքր երկիրներ, այսօրնք Պէլժիա եւ Հոլանտա միացած էին իրարու հետ պետութիւնով եւ կրօնով: Հակառակ ցեղային տարբերութիւններուն, արուեստը կը զգային միեւնոյթ ձեւով: Չգալու ձեւը փոխուեցաւ, երբ Ժ. Գարուն վերջերս բաժնուեցան իրարմէ ու հիմնեցին երկու տարբեր պետութիւններ, երկու տարբեր դաւանանքներով: Այն առեւ յայտնուեցաւ հոյան տական մեծ նկարչութիւնը, իր անշուշտ փոթելի նկարագիրով: Սակայն, երկար առեւ, Վերածնունդի այս երկու մեծ գաղափարները, մնացին իրարու հակադրութիւն: Խաղաղան նկարչութիւնը, ծնած Փրեսքի լայն տեսողութիւնէն, իր մէջ գաղափարացի գծային հեռանկարը (փերսփէքթիւ): Փլաման արուեստը, ծնած մանրանկարչային սեղմ եւ կուտ տեսողութիւնէն, իր կարգին գաղափարացի եւ քանդակային հեռանկարը այն առիթան որ երբ գտնուինք Փլաման բնանկարի վրայ, չենք կրնար ըսել թէ ուր կը վեր

Գրեց՝
ԶԱՐԵՆ ՄՈՒՔԱՑԵԱՆ

շանայ երկիրը, եւ ուր կը սկսի երկիրը ծրարանները այնքան առաջ տարին դրնի գիտութիւնը (անշուշտ, ոչ մեր ընթերցած ձեւով), յատկապէս վառ էջերը լայններու շրջանին, որ մեր դարուն օրկիրը յայտնուած Փրանսացի քննադատ մը՝ Շելլին, իր ուսումնասիրութեան նիւթն ըրաւ, ու անոր ալ փորձեցն ուսուցան փուլաթիւրիստները նախ, յետոյ՝ ֆոլկերը:

Գոյնի գիտութիւնը միշտ ալ ստեղծութիւն նկարչութեան մէջ ակնային խաղաղութեան անհնգ երկու առարկայ միեւնոյթ ձեւով են միեւնոյթ մեծութիւնով ու թեւեղենք զանոնք միեւնոյթ հեռանկարութեան վրայ մէկը կարմիրով ներկած միւսը որեւէ մէկ գոյնով, կ'ընեն տեսողական խաղաղութեամբ: Կարմիրով ներկուածը աւելի մեծ եւ աւելի մօտ կը թուի, որովհետեւ կարմիրը միակ գոյնն է զոր արեւին ճառագայթները չեն կրնար իւրացնել: Մինչդեռ կ'իւրացնեն բոլոր միւս գոյները, ու որով հեռանկարներն անգին, առարկան կը կորսնցնէ իր տեսանելիութիւնը:

Հեռանկարի գիտութեան զգալ, հակադրութիւն է նաեւ անոնց յօդուածները (քաղաքական) գիտութիւնը: Խաղաղան նկարչութիւնը երկարաշաղկապ է ուրովհետեւ իր մէջ ունի գծային հեռանկար: Եթէ կտրենք որեւէ մաս խաղաղան մէկ ֆոնիօգրաֆիկոնէն, կարողանա՞նք կը զգայնէ իր շարունակելիութիւնը: Եթէ կտրենք որեւէ մաս Փլաման մէկ ֆոնիօգրաֆիկոնէն, կարողանա՞նք զգալու առանձին նկար մը:

Ահա այս երկու մեծ եւ հակադրական գաղափարներն են Վերածնունդին, որ մարդը եղան բոլոր ժողովուրդներու ազգային գաղափարներուն, ու իրենց տուած հրապարակականութիւնը յաւիտեականութիւնը հարստացուցին:

ՕՐՈՒԱՆ

ԴԵՊՔԵՐԸ

ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԵՐ ՓԱՐԻԶ ԵՒ ՊՐԻՍԵԼ

—

Ուրբաթյան Ծառաթ լուսնային գիշերը եղեռնափորձ մը կատարուած է 14 Փլաս Մալգեթայ, ուր կը գտնուի լրատուութեան խորհրդային գրասենեակը: Զոհ չկայ ըստ պայթումին հետեւանքով մերձաւոր ցուցափեղկերը եւ ապակիները ջարդուփշուր եղած են: Այս ահաբեկչական արարքին տէր եղած է, Ֆրանս-փրէս դործակալութեան հեռաձայնելով «Հայ — կական Նոր Դիմադրութիւն» մկրտուած շարժում մը, որու բանբերը ըսեր է թէ այս արարքը կատարուած է «Ի յիշատակ երեք Հայ Հայրենասէրներուն, զնոսկահարուած Մոսկուա, 1979 Յունուար 30 — ին եւ միացեալ, անկախ եւ ընկերվա — րական Հայաստանի մը համար»:

Միւս կողմէ, ինչպէս յայտնի էր «Յա — ուալ»ի մէջ լոյս տեսած ծանուցումին մէջ կատարուած հասցէի փոփոխութենէն, Ոստիկանապետարանը արդիւր ըլլալով ռեւէ հաւաքող Ծան գիշերին Այէրափո — քին առջեւ (ուր Գահերուած էր Հայկ. Ազատագրումը, ծաղիկ դնելու ի յի — շատակ գնդակահարուած երեք հայ երի — տասարդներուն), հաւաքողը փոխադրու — ած էր Օփերայի շրջանը:

Լը Մոնտ կը հաղորդէր նաեւ Ծառաթ գիշեր, թէ երկու ուսմբեր պայթած են Ծառաթ առտու Պրիւսէլ խորհրդային եւ թրքական օգնականային ընկերութեանց գրասենեակներուն առջեւ: Այս երկու դը — րասենեակները նոյն շէնքին մէջ կը գտնու — լուին, պեղծական մայրաքաղաքին կեդ — րոնը: Փարիզեան օրաթերթը կ'ըսէր, Ծառաթ իրիկուն, թէ այդ եղեռնափոր — ձերուն թէեւ տէր եղող չէ եղած, բայց կրնան նոյն ծագումն ունենալ:

Երկու շաբթի առտու, Փարիզի եղեռ — նափորձին արձագանգ կ'ըլլար, քանի մը տողով Լը Մաթէն, իսկ համայնավար պաշտօնաթերթը՝ Խմանիքէ կը գրէր՝ «Հակախորհրդային եղեռնափորձ» խո — բազրին տակ:— պայթուցիկով եղեռնա — փորձ մը կատարուած է Ծառաթէն Կի — րովի գիշերը («Յաուալ» պէտք է ըլլայ Ուրբաթի Ծառաթ քանի Ծառաթ օրուան մամուլը արդէն արձագանգած էր) խոր — հրդային լրատուութեան գրասենեակին դէմ, Փլաս Մալգեթայ: Պայթումը ըրն — նիշներու կողմէ «միջին» որակուած վնաս — ներ պատճառած է եւ դրացի յարկարա — ժիներու ապակիները ջարդուփշուր ե — ղած են: «Հայկ. Նոր Դիմադրութիւն» կոչուած խմբի մը տէր եղած կ'ըլլայ այս եղեռնափորձին հեռաձայնելով Ա. Է. Փի. ին: Բացայայտ է որ այս ա — նընդունելի արարքը չանջատուի հա — կահամայնավար եւ հակախորհրդային այն ասեղութեան արշաւէն որ, ներկա — յիս աւեր կը դործէ մեր երկրին մէջ: Դիմադրելով, կառավարութիւնը եւ իր մամուլը պատասխանատուութիւնը կը ըս — տանձնեն անշուշտ նման արարքներու: Թաւ դործակալութիւնը որ կը դատա — պարտէ «աւաղակութեան այս արարքը», կը շեշտէ որ «խորհրդային իշխանու — թիւնները պահանջած են որ արտասահ — մանի իրենց դիւանագիտական մարմին —

ները «պաշտպանուին» ու խորհրդային դործակալութիւնը ցաւ յայտնած է որ «Փրանսական իշխանութիւնները այդ ա — ունջութեամբ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք չեն առած»:

Լիպեթապոն երկու տողով կը յիշէ միայն Պրիւսէլի եղեռնափորձերը, որոնց տէր եղած է, կ'ըսէ, «Հայկ. Նոր Դիմա — դրութիւնը»:

×

Երկու շաբթի առաւօտ, խմբագրութիւ — նըս գեկոյց մը ստացաւ «Հայկ. Նոր Դի — մադրութենէն» Յունուար 30 թուակիր եւ ուր նախ կը յիշուի թէ ի՞նչ պայման — ներու մէջ, կը սպաննուէին Զատիկեանը, Պաղտասարեանը եւ Ստեփանեանը, տարի մը առաջ, ծանրանալու համար այն ճըն — շումներու վրայ, որոնց ենթակայ են հայ Հայրենասէրները Հայաստանի մէջ: Երկար գեկոյցին մէջ, կը վերլուծուի քա — ղաքական միջադրային կացութիւնը ու նկատի կ'առնուի Հայաստանի աշխար — հադրական վիճակն ալ քանի հոն է որ «Միացեալ Նահանգներն ու Խորհ. Միութիւնը դէմ առ դէմ են, գիտակից որ գո — յութիւն ունեցող հաւասարակշռութեան որեւէ խզում հսկայ անգրադարձումներ կ'ունենայ համաշխարհային հաւասարա — կշռութեան վրայ: Համագումար եմք, որ Միացեալ Նահանգներն ու Խորհ. Միութեան հաւասարակաց շահն է պահպանել որքան երկար առեւ որ կարելի է աշ — խարհափառակական իրենց սթաթու ջուռն եւ յեղափոխական խզումի որեւէ ծը — րագիր այդ շրջանին մէջ կը քայլի իրենց կատաղի ընդդիմութեան», սակայն, կը շեշտէ գեկոյցը (եւ ի՞նչ լաւատեսու — թեամբ...) «բայց աշխարհակալները պէտք է գիտնան որ գիտցած եմք քաղի — ղապերը մեր մերձաւոր պատմութեան: Հայ ժողովուրդը, այսօր, փաղափա — նօրէն անցած է, գրաւման օտար ուժերու պարտադրած աշխարհագրական ար — ուեստական քաժանումները:

Զեկոյցը կ'ըզրակացնէ. — «Ազգային միութեան ճամբան անհրաժեշտօրէն կ'անցնի ժողովրդական պայքարէն, հայ — կական հողամասէն քշելու համար դը — րաւման օտար ուժերը եւ յեղափոխա — կան պայքարով քշելու համար իրենց ծառաներն ու իրենց զինակիցները Արեւ — լեւեան եւ Արեւմտեան Հայաստանի մէջ»:

ՔԱՆԻ ՄԵ ՏՈՒՈՎ

ԺՈՂՁԻՖ ՖՈՆԹԱՆԷ, որ մահափորձի ենթարկուած էր Հինգշաբթի գիշեր փա — րիզեան իր բնակարանին առջեւ, մեռաւ Ծառաթ առտու, աւելի քան վեց ժամ տե — լող վիրաբուժական դործողութենէ մը ետք: Դեռ յստակ չէ այս մահափոր — ձին պատճառը, որ քաղաքական չի թը — լիր եւ անկարելի չի նկատուի, որ նոյ — նիսկ թիւրիմացութեան արդիւնք ըլլայ, խենթի գործ կամ ջղադրելու վարդիւր մը:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՕԴԱՅՈՒՄԵՆ մը իր Թի — քու 154 օգնականով յաջողած է ապահով էջ մը կատարել Երեւան, հակառակ ա — նոր որ երբ կը պատրաստուէր իջնելու կաթակի հարուած մը վնասած էր աջ թիւին եւ պայթեցուցած վառելանիւթի շտեմարանը: Օղջուռն դադրեցուցած է ինքնաշխատ դրութիւնը ու զեկը ձեռք առնելով հինգուկէս վայրկեանի մէջ յա — ջողած է ապահով Երեւան իջնել:

ԳԱՐԱՄԱՆԼԻՍ պաշտօնապէս առաջար — կեց որ Ողիմպիականները Յունաստան տե — ղի ունենան: ՄԻՍՅԵՍԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ մէջ կաշա — ռակերութեան հսկայ գայթակղութիւն մը

Ի՞նչ կ'ըսեն թուրք քերթերը

«Թիւրքիւման», Էօզտէմիր Գալիպաճը — օղլուի ստորագրութեամբ Աթէնքէն Ա. — գաժաճա դործակալութեան կողմէ հա — դուգուած լուրի մը արձագանգ հանդի — սանալով եւ մեծադիր տառերով կը գրէ թէ Հայերը Յունաստանի մէջ կը պատ — րաստուին Թուրքերը սպաննելու:

Աթէնքի թուրք դիւանապետները միջո — ցէ մը ի վեր կը հետապնդուին անծա — նօթներու կողմէ: Աւելին ըլլալով անց — եալները Հելլէն Ապահովութեան Տնօրէ — նութիւնը ճշդած է թէ կարգ մը անծա — նօթներ թրքական Դեսպանատան շէնքին փրկմբը կը քաշէին: Հակառակ անոր որ կարելի չէ եղած ձեռքադրել այդ ան — ծանօթները եւ ճշդել անոնց ինքնութիւ — նը, Հելլէն պատասխանատու մը, որ իր անունը յայտնել չէ ուզած, պնդած է որ անծանօթներուն Հայ ըլլալը ստուգուած է:

Հելլէն Ապահովութեան Տնօրէնութիւնը զուլուծեան արտակարգ միջոցներ ձեռք առած է պաշտպանելու համար թուրք Դեսպանատան շէնքն ու թուրք դիւանա — դէտներու կեանքը:

ԵՐԵՎԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՅԻՊ

ԵՐԵՎԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 23-28)

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԹԵՐԹԻ ԱՇԽԱՏԱԿՑԻՆ ՀԱՐԱՇԱՐՈՑՑԸ Ա. ԶԻԳԱՐԱՆԵԱՆԻ ՀԵՏ

Մոսկուա լոյս տեսնող «Մոսկովսկի կոմսոմոլցե» թերթը տպագրած է իր աշխատակիցին մէջ հարցազրոյցը դե — րասան Արմէն Զիգարլանեանի հետ: Հարց ու պատասխանէն կը պարզուի, որ Հայ արուեստագէտը դերասանութեան ձգտումը ունեցած է պատանութեան շրջ — ջանէն իսկ: Ուսումը առած է Երեւանի Թատերական Հիմնարկին մէջ, նոյն առեւ — աշխատելով Մոսկուայի ռուսական թատրոնին մէջ: Արմէն Զիգարլանեան ցայժմ դերեր ստանձնած է աւելի քան 60 շարժանկարներու մէջ: Ներկայիս կը մասնակցի երեք շարժանկարներու նկա — րահանումին:

Երեւան ելած է Դեմոկրատ 30 ծերակու — տակներու վերաբերեալ: Է. Պ. Ա. Յ. (գաղտնի ոստիկանութիւն) քննիչները իբրեւ միջնորդ ներկայացած են (արաբ — ներու կողմէ) եւ մէկ միլիոն տոլարի կա — շառք վճարած...

ՄԱՌՇԻ յայտարարեց համայնավար ե — րիտարագութեան համագումարին, որ իրենց նպատակն է՝ յեղափոխութիւնը — նել: Ծաղրեց Միթերանը եւ ընկերվա — րականները, պարպուց որակելով Ժան Փոփըրէնը, որ յայտնած էր թէ Մառշէ նախապէս տեղեակ պահուած էր, երբ Մոսկուա էր, Սախարովի ձեռքադրու — թեան:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՊԱՇՏՈՆԱԶՐԿՈՒՄ

—

Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի Նախագահութեան որոշումով, շինանիւ — թերու արդիւնաբերութեան նախարարը՝ Գեղամ Վարդանեան «ազատել է Հայկա — կան ՍՍՀ շինանիւթերի արդիւնաբերու — քեան միմիստրի պարտականութիւններից՝ աշխատանքում լուրջ քերութիւնների համար»:

Հայաստանի համայնավար կուսակցու — թեան Կեդր. Կոմիտէն, Յունուարի կէ — սերուն, ընտելութեան առած էր տուեալ նա — խարարութեան դործունէութիւնը վեր — ջին տարիներուն եւ այդ ուղղութեամբ լուրջ թերիներ արձանագրած էր:

Գլխաւոր ընտելատուութիւններն եղած էին —

Հնդկական կուսակցութեան ծրագ — դիրները չեն գործադրուած շինանիւ — թերու կարեւոր տեսակներուն արտա — դրութեան մէջ: Գանի մը ճիւղերէ ներս արտադրութիւնը նոյնիսկ նուազած է:

Իբրեւ որակ շատ ցած եղած են ար — տադրուած տուֆ — քարը, բրուտադոր — ծական նիւթերը, մարմարի եւ երկաթա — քարի սալերը, յախճապակիի իրերը: Բազմաթիւ ձեռնարկութիւններու թեք — նիք միջոցները՝ արտադրութեան մարզին մէջ, առաջուան նման ցած աստիճանի վրայ մնացած են: Դանդաղ քայլերով իւ — րացուած են զիտութեան եւ մասնագի — տութեան նորութիւնները նուաճումները: Գարահանքերուն մէջ մեքենայացուած չեն բեռները բարձելու եւ թափելու աշ — խատանքները: Հիմնականին մէջ կը տի — րէ ձեռքի աշխատանքը:

Նախարարութիւնը անուշադրութեան մասնած է արտադրութիւնը բարելա — լելու ձգտող ծրագիրներու մշակումը: Ամէն տարի, քարին արդիւնահանումին եւ մշակումին լծուած ձեռնարկութիւննե — րը մեծ քանակութեամբ թափօններ, մը — նացուկներ կը դիզեն, ասոնց միայն ան — նըշան մասը կ'օգտագործուի վերամշա — կումին համար:

Լուրջ թերութիւններ կան շինարա — րութեան ճիւղէն ներս: Կառուցումի եւ վերաշինութեան սահմանուած նիւթական դումարները ամբողջովին չեն օգտագոր — ծուի: Միտումներ տեղի կ'ունենան բազ — մաթիւ շինութիւններու վրայ:

Օգտուելով ղեկավարութեան հսկո — դութեան բացակայութենէն, նախարա — րութեան ճիւղին պատկանող աշխատող — ներ, ձեռնարկութիւններու որոշ ղեկա — վարեր, կը չարաչահեն իրենց պաշտօ — նական դիրքը եւ ապօրէն կարգադրու — թիւններով շինանիւթեր կը տրամադրեն զանազան կազմակերպութիւններու:

Կեդր. Կոմիտէ կ'որոշէր. — Պետական կարգապահութեան ամբապնդման ուղ — ղութեամբ անհրաժեշտ միջոցներ չձեռ — նարկելու, շինանիւթերի բացթողման յստակ կարգ չսահմանելու համար, որ յանգեցրել է խախտումներին եւ չարա — շահումներին, կուսակցութեան պատաս — խանատուութեան ենթարկուելուն եւ գը — րաւած պաշտօններից ազատուելուն շինա — նիւթերի արդիւնաբերութեան միմիստրի ընկեր Գ. Հ. Վարդանեանը, միմիստրի տեղակալ ընկեր Ե. Գ. Էփուկեանը:

Գեղամ Վարդանեան շինանիւթերու արդիւնաբերութեան նախարարի պաշ — տօնին կոչուած էր Վ. Սեկոյեանի տեղ, 1973 Նոյեմբերին:

Նոր նախարարն է՝ Լիտուին Էլիզաւի — Ղազարեան, նշանակուած Յունուար 28ին:

ՍՓԻԻՌԻ ԶԱՆԱՊԱՐԶՆԵՐՈՎ

ՀԱՅ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՕՏԱՐ ՄՆԱՆՔ

1979 Սեպտեմբերին Պրիստին էի, երբ տաղանավի առաջին լուրերը հասան հոս:

Առաջին անգամ ըլլալով՝ լիբանանեան դէպքերը դուրսէն կը դիտէի, եւ այդ առիթով՝ նոր ըմբռնելի Լիբանանէն դուրս հայ մարդոց տառապանքը, անձկութիւնն ու հոգեկան մահը, ի լուր Լիբանանի մէջ կատարուող դէպքերուն:

Նոյն առիթով, ականատես եղայ, թէ Սփիւռքահայ մարդը ինչ ձեւով կը հակադէմ այդ դէպքերուն դիմաց: Եւրոպայահայութեան մէջ՝ Լիբանանահայութեան տաղանավով տաղանավորները առաւել չափով անոնք են, որոնք ուղղակի առնչուած են Լիբանանահայութեամբ: Իսկ Եւրոպահայութեան զանազան, բացի իր ընտանիքէն, զրեթէ անտարբեր մնաց: Իսկոյն ըսեմ, թէ յանցաւորը իրենք չեն:

×

Սակայն այդ չէր համոզումս երբ Փարիզ էի: Դժգոհութիւնս չծածկեցի բարեկամներէս:

— Բաղձահաղորդ դադարէք հոս, ըսի: Բաղձած էք Եւրոպայի լոյսի կեդրոնին մէջ: Տարինք է լի մեր՝ հոն կը պործէք, կը յարաբերէք ազատամիտ մտաւորականութեան հետ, չիտմ ունիք հանրային կարծիքի սպասարկութիւններու հետ: Երբ ինծի հարցուցիք, թէ ի՞նչ կրնանք ընել Լիբանանահայութեան տաղանավին ի նպաստ, եւ ձեզմէ մէկ բան խնդրեցի, որ իսկոյն հայանպաստ յօդուածներ հրատարակէք փարիզեան օտար օրաթերթերուն մէջ: Ծուրեցեցաք, ծանօթի անուն փնտրուեցիք ու չգտաք: Այսքան տարիներ ետք, մա՞րդ չունիք Մամուլին մէջ, բարեկամ չունի՞ք, միջոցներ չունի՞ք: Հապա Փարիզի ինչ բանին մասնակցեցաք այսքան տարիներու ընթացքին:

Զարմացած՝ աչքերուս մէջ նայեցան: — Զեր ուզածը յօդուած է: Դուք կը կարծէք, թէ Լը Մոնտրի մէջ յօդուած մը պիտի քակէ՞ Պուրճ Համուտի պաշարումը, պիտի ազատէ՞ առեւտրական հայերը: Հարիւր հազարներով դրամ հանձնակցինք Լիբանանահայութեան համար եւ Պէյրութ ուղարկեցինք: Դեռ ի՞նչ կ'ուզէիք որ ընէինք:

Տեղեակ չէին, թէ Լը Մոնտրի մէջ յօդուած մը աւելի կ'ազդէր միլիոնական դեկալաններուն վրայ, քան հարիւր հազար ֆրանքի դուրսը՝ մեր գոհերուն վրայ: Ո՞վ է յանցաւորը:

×

Դարձեալ Փարիզ: Յրանաահայ երիտասարդներ են շուրջս: Մտահոգ են Լիբանահայութեամբ: Պօսակցութիւնը ֆրանսերէն կը դառնայ:

— Բան մը պէտք է ընել Լիբանանի համար, կը գոչեն:

— Ի՞նչ կրնանք ընել, ի՞նչ պէտք է ընել, ըսէք մեզի:

Յո՞ց կազմակերպել Փարիզի փողոցներուն մէջ: (Հակառակ հրահանգ հասած է Պէյրութէն հնազանդի՞լ... անտեսե՞լ):

Իլ ֆօ ֆէռ ֆէյթը շոգ...

Անտեղեակ՝ լիբանանեան ազգային կազմակերպութիւններէն, կ'ուզեն ընել ինչ որ չեն կրնար: Իսկ կրցածին՝ չեն կատարեր: Բոլորը կը մտածեն զինեալ առարկներու մասնակցիլ մեր թաղային կոմիտեներուն: Միջոց ունին, մարդուած են ֆրանսական բանակին մէջ: Ոմանք ա՝ մուսնացած են, ոմանք՝ ոչ: Բայց բոլորը անխափ կ'ուզեն կոտորիլ, կոտորիլ...

Շատ դժուար կ'ըլլայ համոզել զիրենք: Կատակածներով կը նային քեզի, երբ կ'ըսես թէ Լիբանանահայութիւնը ներկայիս պէտք չունի զինեալ միջամտութիւններու, թէ երբ պէտք ըլլայ՝ լուր կը տրուի իրենց, եւ թէ այժմ շատ աւելի նպատարաւոր է օտար օրաթերթերուն հանրային կարծիքը սիրաշահիլ:

Ու ահա հարցումը.

— Բայց ի՞նչ գրենք, յստակ տեղեկութիւններ չունինք: Լուրեր տուէք, լուսանկարներ ղրկեցէք մեզի:

×

Ուրեմն Պրիստին եմ:

Երբ նոյն դանդաղները կը ներկայաքցեն Պրիստին ազգային մարմնի անդամներուն, լրջօրէն կը նեղանան դէմս:

— Մենք Եւրոպայի ամէնէն կազմակերպուած հայ դադարէն ենք. (եւ ձիւղէ): Կարող ենք յօդուածներ հրատարակել պերթիական լաւագոյն օրաթերթերուն մէջ: Բայց... ներքեցէք, մենք որմէ՞ պիտի իմանանք ձեր ստույգ լուրերը՝ եթէ դուք չէք տար զանոնք մեզի: Դուք Պէյրութի մէջ գործակալութիւն մը չունի՞ք, մարմին մը չունի՞ք որ մեզի եւ բոլոր հայ դադարներուն անմիջապէս ուղարկէ ձեզ գրուած տեղեկութիւններ եւ լուսանկարներ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԿՈՒՆԵԱՆ

(Մնացեալը Յաջորդով)

ԱՊՐԵՑԱՆԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հայ իրականութեան նկատելի դիմելէն մէկն ալ այն է, որ զրեթէ ոչ մէկ ուշադրութիւն կը դարձնենք մեր անմիջական դրացիներուն դրական — մշակութային երեւոյթներուն, անասական պատկերներուն, ազգային ձգտումներուն վրայ: Ազգրեշանի կ'անդադառնանք, օրինակ, երբ Նախընտանի հայկական խաչքարներուն, յուշարձաններուն քանդումին հարցը կը վերաբարձուի, կամ երբ Ազգրեշ « պատմարան » մը Հայաստանի մէջ կառուի շրջանը պատմական դեմքի վրայ « ոչ հայկական » կ'անուանէ: Մինչդեռ, հիմնական կարեւորութիւն կը ներկայացնեն նոյն այդ երկրի այլապէս երեւոյթներուն մանրամասն ծանօթացումները:

Այս շրջադէպէն ներս որոշ հետաքրքրութիւն մը կը ներկայացնէ, առնուազն՝ տրամադրութիւններուն եւ ձգտումներուն տեսակէտէն, Ազգրեշանի Գրողներու Միութեան առաջին քարտուղար Իմրան Կասումովի միտքերը, երեւանի « Գարուն » ամսագրի խմբագրութեան հարցազրոյցին ընթացքին:

Գրադէպին ընդդէմով Բագու մալ — նիսի մը նման քաղաքական ուժ կը ներկայացնէ օտար այցելուներուն համար: Յաճախ կ'ընկերանայ այցելուներուն եւ ամէն անգամ կը համոզուի, թէ « ինչքան հմայիչ են ազգայնական հոգի ու նրա աշխատանքը մարդիկ: Որպէս կամ, զարմացում ու հիացում է բոլոր ժամանակների բանաստեղծներին նուիրուած յուշարձանների առաւելումը »: Այս, կ'աւելցնէ ան, Ազգրեշան համեմատաբար փոքր երկիր մըն է, օժտուած է կլիմայական գրեթէ բոլոր դասերով՝ մերձաբերական զինքէն մինչեւ միւս — յուն ձիւղը եւ սառցոյցը: Սակայն բնաշխարհին դուռնակները կ'անցնեն այնքան ալ հազան չէ, առնուազն Հանրապետութեան անասականութեան վերջին վեց տասնամեակներու փոփոխութիւններու ի տես: Այդ վերափոխումները կը նշանակեն մեծ արդիւնաբերութիւն, քարիզի պատարակներու « անտառ » հողին վրայ թէ ծոփահեայ շուրջերուն մէջ, նոր քաղաքներ, ամբարտակներ, երկաթուղիներ, արաղընթաց կառուցիչներ, բամպակի, հացահատիկի, խաղողի, բանջարեղէնի եւ պտուղների առատ բերք:

Անցեալին, Իմրան Կասումովի ըսելով, Ազգրեշանի կեանքն ու առօրեան արեան եւ արցունքի ծով կըսած է: Եւ զարմանալին այն է, որ այդ մտայն ժամանակներուն Նիզամի նման արտակարգ տաղանդաւոր բանաստեղծ մը ծնած է: Այս Ազգրեշան աշխարհին տուած է Նա — սիմ (*), Ֆիզուլի, Ախուրով, Սաբիր: « Ապա քէ ինչո՞ւ, չնայած պատմութեան

փոքորիկներին՝ իմ երկիրը մեծ բան կորուցրեց է ձօնել տարբեր դարաշրջանների պոետներին, սրբագործել նրանց անունն ու գարծը: Մենք՝ Ազգրեշանի մասնակալից գրողներս, հապտուաբար մեզ համարում ենք մեր մեծ ֆէրքողների անմիջական ժառանգորդները »:

Ժամանակակից ազգրեշանական դրականութեան մէջ ի՞նչ ձգտումներ աչքի կը զարնեն եւ ասոնք ի՞նչ շարժիլ կապուին խորհրդային ընդհանուր դրական հոլովոյթին հետ:

Ի. Կասումովի դիտել տալէ ետք, իրենց դրականութիւնը կը ներկայացնէ խորհրդային դրական հոլովոյթին անբաժան մասը, աւելցուցած է իրեն հաստատում հետեւեալը. Ազգրեշանականութեան արդիւն ձգտումները կը յատկանշուին երկու դիմերով. նախ դրականները, իրենց պարզութեամբ մէջ, եւ հիմնական անցեալի լաւագոյն առաջնութիւններու վրայ: Բայց չեն փոքր անցեալին պարզ լուսապատճէնը դառնալ, այլ խօսքով կը կնորհրդակիլ: Կը ձգտուին առաւելագոյն շարժիլ ինքնապայմանաւ:

Ազգրեշանական ժամանակակից արժեքը կը առաւել տարածուն դեմքի վրայ « Զատագոտէ » եւ կը վերակենդանացնէ կեանքին, առօրեային հիմնական երեւոյթները: Այլ հարցերը կը ձգէ, պտեղեկատուութեան մարմինները արտաքայտեն: Գրականութիւնը իր ուղարկութիւնը կը կեդրոնացնէ հոգեբանական ազգայնականութեան, գործունեութեան վրայ:

Ժամանակակից բանաստեղծութիւնը կը յատկանշուի թեմատիկ եւ աշխարհայեցողական բազմապատկեմով. նոյնպէս իր աչքերը կը սեւեռէ ընկերային հրատապ խնդիրներուն արծարծումին վրայ, զիւրադրական կամ քնարական հոգին ներաշխարհին բացայայտումը վրայ: « Այստեղ, եւս, սրբաբանը իւրացնելով անցեալի մշակոյթը, բանաստեղծները գնահատում են պոետիկ երգչախմբումը՝ հեղինակային ձայնը ինքնատիպութեամբ: ... Եւ մեր պոետը ինչպէս որ ինչպէս, որ նրա առաջնապահ մեթոդները հետադարձ են մի նպատակի, մի գաղափարի՝ չնմանալ, չկրկնել միւսներին »:

Դալով թատերադրութեան ներկայիս ուշադրաւ ստեղծագործութիւններուն կողքին դեռ շատ են տկար թատերախաղերը:

ԳԱԶԱՆ

(*) Նիզամի Գեանցեւ կը նկատու պարսկական գրականութեան մեծ գէմերէն մէկը, ժամանակագրական կարգով Ֆիզուլիէն ետք: Գլխաւոր երկերն են « Խոսքեր եւ Շիրին » ու « Մէջնուն »: Ինչպէս սիրավեպերը, պարսկերէն: Ինչպէս ժողովուրդներուն արժեքները իւրացնելու ծանօթ գտումը մըն ալ այս մէկը ինչպէս կ'ընեն Ազգրեշանեան գեղակիցները՝ Թուրքերը:

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն 1 9 7 9 ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԻՆ

Մայիս չէր կրցած վերջացնել վերջին խօսքերը... արթնալը աչքերուն, թաշ — կինակը բերին, յանձնուած վտանգի ու սիրոյ բախումներուն. սրտի պոռթկումը ելքի միջոց կ'որոնէր... խնդրանքը կարծես լատի՝ կ'ապաւինէր տղու հասկացողութեան...

Մօրս արտայայտութիւնը, բառերու տրոփուիւնը, ցնցած էին ենթակայականաւ մատուցող տարիքի ըմբռնումը խեղաթիւրած: Կը ծփայի մակերեսի մը վրայ ուր՝ հոսանք մը յանկարծ պիտի սուղէր էութիւնս... պազատապէն մօրս կ'երկարէի թեւերս ուժաթափ...

×

Ի վեհեմարի, Մուրադ — Ուսուցիչիս վարժարան: Առաջին տարեշրջան 1922 — 1923. աշակերտութեան հարիւրին երեւոյթներ ազատած դեհէնի ճանկերէն... յանձնուած Միլիթարեան Միարանու —

թեան վարդապետներու անաչառ դրդ — ուանքին: Որբեր՝ ամէն խաւէ. Փոքր Ասիոյ, Հայաստանի բեկորներ. անտուգ, անճրկած, քայքայուած... որպէս վերջին փորձութիւն՝ դեղերած Գորգոթայի համբուն... որբեր՝ որոնց քրքիլը սա — դայէլեան հանգամանքի տակ, կարեկ — ցութեան քնարը կը ներշնչէ... Որբեր՝ որ պիտի գտնեն ապահովութեան ուղիին մարդկային կեանքի առաջին սաղմը...

Գորգոթի միջնորդը ազգային շունչ մ'ունի. շունչ համապարփակ զգայնու — թեան դողը կուտակուած... դարձնուած դիտակցութեան մը շուրջ, ուր՝ դատողութիւնը անվրէպ, իր հոգեկան պատակ — տումները անխաղաղ, պաշարը դարձուցած է նոր ինքնութեան մը բնորոշումը: Սակայն՝ կայ դեռ վիշտերու, կեղեքումներու ու սեւ ստուերներու կոյտը... որոնց, սպիի հետքերը՝ թաքնուած մազիւններու վրայ յամառօրէն կ'առնւած,

ձգած են հեթանոսական աւերն ու դը — ժնդակութիւնը...

Դասարանը: 10 տարեկան աշակերտ մը գլուխը ձեռքերուն մէջ կը մուրայ տըլ — լու՛ր երգ մը աւինքնող: Գրտական բարձունքներէն իջած միւլանի ձայնաւորներու մրմունջն է, տեսակ մը հեւք ձայնի ոլորտներուն փարած: Երբեմն՝ կը բարձրացնէ գլուխը, ձայնաւոր հըն — չիւնը դուրս տալու. կարծես կարօտ նոր շունչի, կամ, արտաքսելու կուրծքի ողբն ու հառաչը... անգիտակից շարժապատին, այտերը արցունքոտ, գլուխը ձեռքերուն մէջ կրկին կը տարուբերէ՝ դտնելու թախանձանքին շնորհ դրացի... Հսկիւնը ցուցամատը բերնին՝ դարձնելով ներսու քարացած լուսնիկը կը պարտադրէ, կ'արգիլէ որեւէ ընդդիմութիւն. գիտէ նոպայի ծանրակշիւ հետեւանքը ու անհաշտ աշակերտին մեր մէջ ծիւրիւր...

Այլազգի նախճիւրը իր յատուկ բարբա — րտաթեմանը գլեանած էր խեղճ տղուն ծնողը: Շարան Մարտիրոսներու կարգին՝ քուրտ վոհմալը հաւաքած էր դարձուած մանուկներու սէրը... Հայ մը եւս իսլամացնելու քաղաքականութեան դափնի, տարած՝ խաչնարած ծառայ իրենց հիւղակի գոմը... Հոն՝ կենդանիներու ընկերակցութեամբ, երեք տարեկան որբուկը պիտի սորվէր «ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ» արտաշնչելը...

ԿԱՐՈ ՍՍՐԵՆՆ

(Ետք — 6)

Fonds A.R.A.M

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ ՄԷՋ

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

(Ուրբաթ, Յունուար 18)

ԼԵՋՈՒՆ ԱՆՀՐԱՍԻՆՏՏ Է
ՀԱՅ ԴԱՏ ՊԱՇՏՊԱՆՆԵՐՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՄՄՍՍԵԼ (Յառաջ)։— Օրուան համադրողը՝ Արամ Շէխիկեան ներկայապահելով յետոյ երկու վիճաբանողները՝ Արամ Գրիգորեան, խմբագիր ու ծանօթ դէմք Փրանսասայ հանրային կեանքէն ներս եւ Գեորգ Քէփէնէկեան՝ երկուսն ալ մարդ վերաբոյժ ու անդամ Լիոնի Հայկ. Դատի Յանձնախումբին, հակիրճ խօսքերով պարզեց նիւթը, ընդունեց անոր այժմէական նկարագիրը եւ գոյութիւն ունեցող բանալիէն լեզուի շուրջ որ սերունդէ սերունդ, տարուէ տարի կը ստանայ աւելի սուր բնոյթ։

Նախարանով մը Արամ Գրիգորեան դրաւ նիւթը իր ջրլալիքին մէջ, այսինքն հայկական ծիրէն ներս, քանի ոչ—Հայեր բնածն են իրենց նպաստը Հայկ. Դատին ու դեռ կրնան բերել։ Պատմութիւնը վկայ։ Յետոյ բացատրեց լեզուին կարեւորութիւնը որպէս ժողովուրդի մը ինքնուրոյնութեան առաջին աղբակը, որ պէս մշակոյթի մը փոխադրման միջոցը, որպէս քաղաքակրթութեան մը հայելին։ Լեզուն, ըսաւ Արամ Գրիգորեան, ազգային հաւատքի, ներշնչումի, վստահութեան աղբիւր է որ կը կազմէ ու կը կազմաւորէ հոգիներն ու մտքեր մղելով զանոնք յանձնառութեան։ Ան որ լեզուն ծանօթ է, չի կրնար հազարդ ըլլալ իր ժողովուրդին մեծութիւններուն, սխալագործութիւններուն, հետեւաբար իր զգացումներն ու յանձնառութիւնները կ'ըլլան ժամանակակից։ Ան որ Բաֆֆի կարգացած է չի կրնար չդուրսել եւ չանցնիլ գործողութեան, պայքարի։ Հայկ. Դատը նախ եւ առաջ Հայերու գործն է եւ լեզուն կը պատրաստէ գիտակից ու համոզուած զինուորագրեալներ։ Լեզուն մեր հասարակաց յայտարարն է, մեր հաւաքական գէնը։

Գեորգ Քէփէնէկեան յայտարարեց որ հարցին կը մօտենայ իրատես ձեւով եւ օրուան մտահոգութիւններով։ Լեզուն նախադրեալ մը է, ըսաւ ան, եւ հետեւաբար արդէն պէտք է ըլլայ աշխարհաքաղաքացի Հայուն Հայկ. Դատով զբաղելու, քաղաքական յանձնառութիւններ ստանձնելու։ Արդէն այսօր Սփիւռքի մէջ մեր ոտքին տակ հող չունենալով լեզուն կորսնցուցած է իր քաղաքակրթութեան եւ հայրենասիրական առաքինութիւնները։ Նոյնն է Պորտ. Հայաստանի մէջ, ուր ուսանողները զգալիօրէն հող կը չան։ Լեզուն դարձապէս համար մենք պէտք ունինք ազատ ու անկախ Հայաստանի մը, սակայն մինչ այդ քաղաքական գործը պէտք է կապել լեզուն։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

27ԴԻ ՊԱՏԳԱՄԱՆՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐ

ՓԱՐԻՋԻ ՄԷՋ

—

Փրանսասայ Կապոյտ խաչի 27րդ պատգամաւորական ժողովը տեղի ունեցաւ Շարաթ եւ Կիրակի, Յունուար 26 — 27, Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։

Ժողովին մասնակցեցան 37 պատգամաւորներ (18 մասնաճիւղերէ) եւ 12 հոգի՝ խորհրդակցական ձայնով, այդ կարգին նաեւ «Յառաջ»ի ներկայացուցիչը։

Ներկայ եղան նաեւ այս առթիւ յատկապէս Ամերիկայէն ժամանած ՀՕՄի գոյգ ներկայացուցիչները՝ Տիկին Սեդա Սալիկեան եւ Օրիորդ Արփի Զարեալեան։

Փրանսասայ Կապոյտ խաչը ունի 1064 անդամ, որոնց 371ը՝ գործօն։

Ժողովը բացուեցաւ Շարաթ առաւօտ —

Այժմէականութիւնը որ շատ յաճախ բռնադատութեան արարքներով կը գրուի անմիջականօրէն կրնայ երկասարդ կապել իր դատին քան լեզուի աշակերտութիւնը։ Այսօր մեր աշխատանքը հանգրուանային պէտք է ըլլայ։ Հայկ. Դատով զբաղելով ինքնարեւարար կը մօտենանք լեզուն։ Քաղաքական յանձնառութեամբ, ազատ եւ անկախ Հայաստանի մը իտէալով, հետեւեալով աւելի հեշտ է երբ — տասարդը կապել իր Դատին։

Երկու վիճաբանողները, հերթով, դէմ առ դէմ, առաւել ընդլայնեցին իրենց տեսակէտները, ընդգիծաբանեցին, հակա — ճառեցին։ Ունկնդիրներէն եղան խօսք առնողներ որոնք ընդհանրապէս յայտնեցին տեսակէտներ, յայտարարելով որ առանց լեզուի Հայկ. Դատ կարելի չէ պաշտպանել։

Արամ Գրիգորեան եւ Գեորգ Քէփէնէկեան իրենց եզրակացութեանց մէջ տեղ մը միացան ըսելով թէ լեզուն անհրաժեշտ է, առաջնահերթ է, սակայն Հայկ. Դատի առաջին մօտեցումի մը համար պէտք է որ խոչընդոտ մը ըլլայ, քաղաքական դրդապատճառներն ու շահա — դրդութիւնները առաջին հանգրուանի մը համար կրնան հաւաստապէս դրաւական մը ըլլալ։

Շահեկան ձեռնարկ մը անկասկած։ Մարտէյի Հայ Մշակոյթի Տան Յանձնախումբը ծրագրած է 1980ի համար ամէն ամիս կազմակերպել նման վիճաբանա — կան ասուլիսներ եւ դասախօսութիւններ։ Յաջորդ տեղի պիտի ունենայ Ուրբաթ, Փետրուար 29ին, նիւթը ըլլալով՝ Հայ եկեղեցին նպաստաւոր քիւնապատու գիտելու հայ ժողովուրդի ազատ — գրական շարժումին մէջ։

Կը սիրենք յուսալ որ դարձեալ հետաքրքիր հասարակութիւն մը ներկայ պիտի ըլլայ յառաջիկայ վիճաբանական ասուլիսին։

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԵՓԵԱՆ

Եւն ժամը 9ին։ Նախ կազմուեցաւ օրուան դիւանը, հետեւեալ կերպով։— Տիկ. Թադէոսեան եւ Տիկ. Քէչիշէֆ՝ նախագահ — հուհիներ, Տիկ. Գալապեան եւ Տիկ. Պուրթիւն՝ քարտուղարուհիներ։

Օրակարգի գլխաւոր հարցերն էին՝

1. Կրթական։— Հայերէնի միօրեայ դասընթացներ, կրթաթոշակ, գրքոյկ — ներ, միջոցներ՝ մեր երկրասարդութեան հայեցի դաստիարակութիւն տալու։

2. Յարաբերութիւններ։— Հայկական եւ պետական հաստատութիւններու հետ։

3. Գաղթող հայրենակիցներու օգնութիւն։— Լիբանանէն, Թուրքիայէն եւ Պարսկաստանէն ծանօթ պատճառներով Փրանսա հաստատուող մեր հայրենա — կիցներուն օգտակար հանդիսանալ եւ ծանօթացնել տեղական օրէնքներն ու պայ — մանները։

4. Կայան։— Առաջարկներ, թելադրութիւններ, բարելաւում եւ կատարելագործելու միջոցներ։

5. Ծրագիր — Կանոնագիր։— Առաջարկ — ներ եւ յաւելումներ՝ եթէ անհրաժեշտ են։

6. Պիւտնէ։— Հասոյթի միջոցներ։

7. Նոր Շրջ. Վարչութեան ընտրութիւն։

Ժողովականները մէկ առ մէկ անդադաւանով իւրաքանչիւր հարցի բոլոր երեսներուն, կարծիքներու երկար փո — նակումներէ ետք տուին որոշումներ, ըստ հետեւեալի։

Ա. Կրթական։— Կեանքի կոչել կրթական մարմին մը, որուն պարտականութիւնը պիտի ըլլայ համակարգել Կապոյտ խաչի հայերէնի միօրեայ դասընթացներն ու ուսուցման ծրագիրը։ Կրթաթոշակ — ներ տալ քաղաքացիներն ու հայ ուսանողներուն, որոնք իրենց ուսման աւարտին կրնան օգտակար ըլլալ հայ ժողովուրդին։ Զարկ տալ մշակութային ձեռնարկներուն։

Բ. Յարաբերութիւններ։— աւելի սերտացնել կապերը Նոր Սերունդին եւ ազգային թոյր կազմակերպութիւններու հետ, նոյն ատեն յարաբերութիւններ մը — շակելով պետական եւ թաղապետական ու նահանգապետական շրջանակներու հետ։

Գ. Գաղթող հայրենակիցներու օգնութիւն։— Միջին Արեւելքի երկիրներէն՝ Լիբանան, Պարսկաստան, ինչպէս նաեւ Թուրքիայէն մեր շրջանները եկող հայ — բնակիչներուն նիւթապէս եւ բարոյա — պէս օգնելու նպատակով ստեղծել ժամ — մասնակաւոր գրասենեակներ, որոնց պարտականութիւնը պիտի ըլլայ օգնել անոնց թուղթի եւ կեցութեան պայմաններուն յատկապէս Անատոլիէն գաղթող մեր հայրենակիցներուն։

Դ. Կայան։— Նկատի ունենալով կայանի կազմակերպական աշխատանքներու դժուարութիւնները, այսուհանդերձ ա — նոր օգտակար հանգամանքը, որոշուեցաւ Շրջ. Վարչութեան կողմէն կեանքի կոչել Կայանի Յանձնախումբ մը, որպէս — գի ամբողջ տարին զբաղի անոր կազմակերպական, դաստիարակչական եւ մասնակարարական գործերով։

Ե. Ծրագիր — Կանոնագիր։— Հ.Օ.Մ.ի

ԿԱՊՈՅՏ

ԿԱՊՈՅՏ

ԼՈՍ ԱՆՃԵՆՇԻՍԻ եւ Հարաւ. Քալիֆորնիոյ Հ. Օ. Միութեան մասնաճիւղերը կեանքի կոչած են Հայկ. Ժառանգութեան յանձնախումբի մը, որուն պարտականութիւնը պիտի ըլլայ ստեղծել հայկական միաշունթ թանգարան մը։ Ծրագրութեամբ է հաւաքել հին եւ հազուադիւրէն մետաղադրամներ, դրոշմաթուղթեր, գրծաղբերակներ, կրօնական եւ պատմական գիրքեր, հիւսքեր, հին հարսանեկան եւ մկրտութեան հագուստներ, գորգեր, երաժշտական նուագարաններ, պատմա — կան արխիւներ եւայլն։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ Հ. Յ. Դ. Երկրասարգաց Միութեան «Սողոմոն Թեւիլիբեան» խումբին կազմակերպութեամբ, Յունուար 20 — ին, « Քալիֆորնի » պանդոկին մէջ տեղի ունեցած է ճաշ մը։ Բացման իր խօսքին մէջ ընկ. Գալապեան շեշտած է աւան — դութիւններու պահպանման կարեւորութիւնը ազգի մը գոյատեւման մէջ։ Ապա գեղարուեստական յայտագրի մը գործադրութեամբ ստեղծուած է խանդավառ մթնոլորտ մը եւ ստուար բազմութիւնը իր նուէրներով կարեւոր հասոյթ մը ապահոված է կազմակերպիչներուն։

ԳՈՔԻՆԻՈՅ (Աթէնք) Հ. Կ. Սաչի վարչութիւնը, ընկերակցութեամբ Վարանդ Քահն. Ամիրալեանի, Յունուար 19ին այցելած է տեղւոյն ծերանոցը, ուր պատրաստեալները հաւաքուած են սրահին մէջ եւ զրոյց մը տեղի ունեցած է խաչուհիներու եւ պատասխաններու եւ տնօրէնուհի Օր. Ալեքի միջեւ։ Վարանդ քահանայի արտասանած միտքերով կանոնադրական քանի մը խօսքերէն ետք կատարուած է խաչուհիներուն կողմէ հիւրասիրութիւն որուն առընթեր « Զաւարեան » նուագախումբը խանդավառ մթնոլորտ մը ստեղծած է։

Նախագահուհի Տիկ. Սեդա Սալիկեանի ղեկուցումէն ետք՝ Ամերիկայի կազմակերպութեան որդեգրած համահայկական կառոյցի մասին, որոշուեցաւ կանոնա — գրի յանձնախումբ մը կազմել ընկերու եւ ի հարկին պատշաճեցնելու համար Փրանսայի Կապոյտ խաչի կանոնադրող ՀՕՄի ընդհանուր կանոնադրին։

Ամերիկայի ՀՕՄի համահայկական ժողովներու մասնակցելու համար պատգամաւորուհի ընտրուեցաւ Տիկ. Թուրթեան։ Փոխանորդ ընտրուեցաւ Տիկ. Մառի Գորգիկեան։ Ընտրուեցաւ նոր Շրջ. Վարչութիւն։

27րդ պատգամաւորական ժողովը փակուեցաւ Կիրակի ժամը 21ին, զնահատելի գոնելէ ետք նախկին Շրջ. Վարչութեան գործունէութիւնը։

ՇՐՋ. ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄՊԻՏԱԿ ԶԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻԿՆ ՈՒ ԶԵՆԱՊԸ

«Առնօք մեր երկիրը էսպէս չէր, Մարտիկ։ Մեր թաղաւորի բազուկը երկար էր։ Հիւսիսի թաղաւորը կու դար, ուղտի կարաւաններով, բեռնուցած սա — տաֆ ու դումաշ, ձէնէթի հաւեր, դիւրաւ ու հալուէ։ Կու գային շարքով մեր թաղաւորի հալը վախտը հարցնելու։ Մեր թաղաւորն ըլ ըսեալ, թաղը ետնի վրայ դրած կը հարցնէր։

— «Ըսէք նայի՛մ՝ ի՞նչ կայ չկայ։

— «Ձեր ողջութիւնը, տէր թաղաւոր, — կը պատասխանէին մէկ բերան։— քանի ձեր չուքը կայ՝ աշխարհի բաները կատարեալ են։

«Եսպէս էր մեր թաղաւորը, Մարտիկ։

Էն ժամանակ ժողովուրդը ձիերով կը պըտլէր՝ գտակին ծուռ դրած։ Էն ժամ — մանակ պաղ պաղչաներուն մէջ հաղարան պլլուկներ թարմաւ կու գային, ծիրանն ու թուզը, նուաւ ու սալորը իրենց քաղցրութենէն կը ճեղքուէին։

— «Քիթը, Մարտիկ, ա՛յ, էտպէս։

«Էն ժամանակ արար աշխարհ, արեւ ու լուսնկայ մեր թաղաւորի ոտքը կու գային, որովհետեւ էն օրերուն Հաւուր — նի թուրը մեր թաղաւորին ձեռքն էր։ Հեղ մը էա թուրը պատեանէն որ դուրս կու դար, աշխարհի չորս կողմի, հիւսիսի, հարաւի, արեւմտի ու արեւմարի թաղաւորները պաղը թօթված կաղամբի պէս իրենց գահերուն վրայ կը գողային։ Տաշմանի զօրքերը արեւը մնացած խըլուրդներու պէս ծակէ ծակ կը փախիւր — խէին...»

Մարտիկ աչքերը բաց՝ այնքան տար — ուած էր ջուհակի պատմութենէն, որ կը մոռնար յաճախ քիթը սրբել։ Այդ օրն ալ քիթսի պէս Մարտիկի քիթը կը վաղէր միշտ։

«Էն օրերուն մեր գահի վրայ քրիստոնեայ թաղաւոր մը կ'ըլլէ, էնպէս քրիստոնեայ, որ ամէն անգամ որ զաւակ ունենայ, ունի փոս Մուսախին Հին Կտակարանը կը շրջէ գաւակներուն անուններ գտնելու։

«Օր մը էս թաղաւորը վանքի եպիսկոպոսները իր թուրը կը կանչէ ու կ'ըսէ։

— «Տարէք, Հաւուրնի թուրը ծովը ձգեցէք։ Ի՞նչ պէտք կայ թուրին, թափուած արիւններու, քանի որ երկրի թաղաւորութիւնը կայ։

«Ուրիշ վարդապետներէն մէկը, որ Կիպրիանոս շատ էր կարգեցր, որ դի — տէր աստղերը կորեկի պէս համբել, կ'ըսէ թաղաւորին, որ եթէ թուրը ծովը ձգուի, ծովը կը փրփրի, լալիքները կը շատնան ու արար աշխարհ ջրհեղեղ կ'ըլլայ։

«Ժողովուրդը էս բանը կը լսէ։ Գիշերով պալատին բոլորը կը հաւաքուին կա — չեղործներ, երկրագործներ, ջուհակներ, ոսկերիչներ, հովիւներ, ձիաւորներ ու կը սպառնան թաղաւորին։

— «Հաւուրնի թուրը որ ծովը ձգէք, մեր թաղը կ'երթայ, մեր գահը կ'երթայ։ Հարաւի թաղաւորը, հիւսիսի թաղաւորը, Մարայ մեկը, թաղաւոր մեր երկիրը կ'արշաւեն։

«Աղջիկներ, կիներ ձեռքերնին իւղի լապտերներ բռնած, աղմուկ, ձէն կը ձըգեն։ Դուն մի ըսեր՝ վանքի եպիսկոպոսները գիշերով վանքէն դուրս փոս մը կը փորեն։ Մէկը բահով, միւսը բրնձով, մօրուսով, Ֆէրէշով փոսը կը փորեն ու կը թաղեն թուրը Հաւուրնի։

«Էս էտտեղ ձգենք, Մարտիկ, հիմա գանք քիթը, ա՛յ էտպէս։

Էս տարուան մէջ, Մարտիկ, մեր թաղուհին պարտեց իշած պահուն՝ կ'ըլլայ յանկարծ ու ոտքը կը կոտրի։ Կ'ունեն — նանք քափալ թաղուհի։ Էս տարուան մէջ մեր թաղաւորի աչքը եղնիկի կոտոր կը մտնէ։ Կ'ունենաք մէկ աչք թաղաւոր։ Տարին չանցած՝ կը սկսին թաղուհիին սրմա մազերը թափիլ։ Կ'ունենաք քիլ թաղուհի։ Մարայ մէկը կը լսէ այս բանը։ Ի՞նչ գիտեմ, Մարտիկ, մեղքը վիզեր — նին, կ'ըսեն՝ որ հայ վաճառականի մը միջոցաւ կը հասնի էս լուրը։

Ի ՅՈՒՆԻՍԿՈ

Միւս օրը ընտանիքը 3-000 Ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ին, ի յիշատակ՝ Տիկին Անահիտ Մելիքեանի (Սյրի Տիկին Սողոմոն Թէֆլեան) :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ

Տէր եւ Տիկին Հրանդ Մինասեան 100 Ֆ. կը նուիրեն «Յառաջ»ին Փրոֆ. Գրիգոր Խէրեմի մահուան առթիւ :

×

Տիկին Դաւիթեան 100 Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ին ի յիշատակ Տիկին Պալայեանի :

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ - ՏԷՍԻՆ

Տէսինի եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը յայտնէ թէ Կիրակի առաւօտ Փետր. 10ին իր մեկնումին առթիւ նոր պաշտօնին գլուխը (Հարաւ. Ամերիկայի Կաթող. Պատուիրակ) եկեղեցւոյ մէջ կը պատահէ շրջանին հոգեւոր հովիւը՝ ԴԱԻԹ ԵՊԻՍԿ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ :

Յետ պատարագի եկեղեցւոյ վարչութիւնը ճաշ մը կուտայ ի պատիւ Դաւիթ եպիսկոպոսի Մէլիքեանի « Լը Փրեզիտան » պանդոկին սրահներուն մէջ :

Մասնակցիլ փափաքողները կրնան ար - ճանաչուիլ հոգեւոր հովիւին եւ վար - չութեան անդամներուն մօտ :

ՅՈՒՆԻՍԿՈ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՅԻ ԱՆԻՔԻՆ - ՊՈՒՆ - ՔՈՂՈՒՄԻ մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրա - ւիրէ բոլոր ընկեր - ընկերուհիները, Փետր. 5 ժամը 20-30ին, Սանթր Գիւլ - քիւրէլ, Ռիւ Ռապէր Լավերնէ, Սալ էսք - Շատ կարեւոր օրակարգ :

49ԴԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզեան շրջանին կողմէ մասնակցութեամբ Միւսթեան Փարիզի, Ալֆրէդի, Լիոնի եւ Տէսինի շրջաններուն Սկաւտներուն, Արեւոյններուն, Թեւեկներուն եւ Գայլիկներուն Տեղի կ'ունենայ Կիրակի, Մարտ 2, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 14-30ին SALLE DE LA CHIMIE 28 bis, Rue Saint Dominique Paris 7e — Métro : Invalide Հայկական պարեր եւ երգեր — սկաւտական ներկայացումներ եւ զանազան : Շրջանային ներկայացումներ, հայերէն : Ամբողջովին նոր յայտագիր : Յայտագրին կը մասնակցին նաեւ ֆրանսական եւ օտար սկաւտական խումբեր : Մուտք 25 ֆրանկ Պիւֆէ

Ի Ն Զ Ո Յ Ք

Տէսինի Մշակոյթի Տան մէջ : Կապ. Սալի Տէսինի մասնաճիւղին խնջոյքը, Շաբաթ, Փետր. 9, ժամը 18ին սկսեալ : Հայկ. ճոխ ուտելիքներ, խորոված : Մուտքը ազատ է : Կը հրաւիրուին բոլոր համակիրներն ու բարեկամները անխափ :

GRANDE NUITEE à Marseille

La Croix Bleue Arménienne de Marseille (Section Ville) Organise le Samedi 23 Février de 22 heures à l'aube, dans les salons de l'Alhambra, une Grande Nuitée costumée avec l'orchestre de PATRICE VALMONT (de Radio Monte-Carlo) Réservations et renseignements à la Maison de la Jeunesse et de la Culture Arménienne 12-14 rue Saint Bazile, 13001 Marseille Tél. : 50-19-15 Tenu sombre souhaitée

ՅՐԱՆՍՍԱԶԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱԶԻԴԸ կազմակերպած է :

ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Կը խօսի, Հայաստանէն՝ ԱՇՈՏ ԱՐՁՈՒՄԱՆԵԱՆ Նիւթ՝ « Իր երկասիրութեան մէջ յիշատակած հայ գրողներու գործերը » Զորեքարթի, Փետր. 6, ժամը 20-45ին ՄՈՒՏԳԸ ԱԶԱՏ Է

Grenoble - Valence

L'Organisation Terre et Culture présente, au cours d'une série de réunions tenues dans la région Rhône-Alpes, le bilan de ses trois premières années d'activité en Iran du Nord — exploration des monuments et sites, contacts avec la population arménienne, travaux collectifs de mise en valeur des domaines arméniens — ainsi que les principales perspectives envisagées pour les années à venir.

Կեդրոնական Ֆրանսայի մէջ գումարուած շարք մը հաւաքումներու ընթացքին, երկիր եւ Մշակոյթ կազմակերպութիւնը կը ներկայացնէ Ատրպատա - կանի մէջ առաջին երեք տարիներու իր գործունէութիւնը — ամառային պատմական վայրերու եւ յուշարձաններու, շինութեան հայկական բնակչութեան հետ, հայ ազգային կայաններու վրայ տարուած հաւաքական աշխատանքներ — ինչպէս նաեւ եկող տարիներու համար նկատի առնուած գիտար - հետազոտութիւններ :

Conférence - Débat - Diapositives - Film
ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ - ԼՈՒՍԱՐԱԶԱԿՈՒՄ - ԶԱՐԺԱՆԿԱՐ

GRENOBLE : Vendredi 8 Février, 21 h. Centre Social Paul Bert, 16 rue George Sand (Saint-Martin d'Hères)
VALENCE : Samedi 9 Février, 21 h., Salle Hussissian, 6 rue Faventine.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն - Ժեռովի Ս. Սահակ - Մեհրոպ եկեղեցւոյ թաղականութիւնը ստացած է փոխան ծաղկեպսակի եկեղեցւոյ պայ - ոտութեան համար հետեւեալ նուէրները : - ողբացեալ Մարի Իմիտեանի մահուան առթիւ : - Պարտիզպանեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկին Ասատուրեան 100ական Ֆ., Վարուժան Մարգարեան, Սյրի Տիկին Մարի Մարգարեան, Վահան Դաւիթեան 50ական Ֆ. : Շնորհակալութիւն բոլոր նուիրատուներուն :

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Լիոն - Տէսինի ՇՐՋԱՆ Կիրակի, Փետր. 10, ժամը 15ին SALLE MOLIERE 18, Quai de Bondy — Lyon 5e Երգեր, զանազան, զեղչական պարեր, պիւֆէ :

ՄՈՒՏԳԸ ԱԶԱՏ Է

Բարեկենդանի Խրախճանք

Կապ. Սալի Փարիզի մասնաճիւղի բարեկենդանի Խրախճանքը մասնակցութեամբ երբեք հայ արուեստագէտներ :

Trio Arménien

Երգ Այսա Յարութիւնեան Բանոն Էլիա Փեղիվանեան Կիթառ եւ տալուէ Արթուր Փեղիվանեան Կիրակի, Փետր. 10, ժամը 13-30ին HOTEL ARCADE 2, Rue Cambonne — Paris 15e Սեղանները ապահովելու համար՝ հեռագրէ՛ք 533-06-31 եւ 206-42-50 Մուտք եւ ճաշագին 100 ֆ.

JACQUES CHELELEKIAN vous propose

du 29 mars au 8 avril

RAMEAUX et PAQUES

à CORFOU avec circuit vers DELPHES

prix : 3 620 F.F.

prix établi ie 1. 1. 80 - TOUT COMPRIS

renseignements et inscriptions

Jacques

CHELELEKIAN

VOYAGES WASTEELS

87 la Canebière 13001 MARSEILLE tél. (91) 95 90 12

Org. Lic. A 568

VOYAGES ARMÉNIE 80

calendrier à votre disposition sur demande

Org. Lic. A 97

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris Commission paritaire : N° 55935

Fonds A.R.A.M

Սյրի Տիկին Երջանիկ Քէպապեան, Տէր եւ Տիկին Ռենէ Ճըրկայեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արթուր Քէ - պապեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Քէպապեան եւ զաւակը, Տիկին Սիւզան Քէպապեան, Տէր եւ Տիկին Պուրսէ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սալիկ Քէպապեան եւ զաւակները, Տի - կին Շուշան Քէպապեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Պալեան, Վարդեմիսեան, Համբարձեան, Քոչարեան եւ Գալայեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն ի - բնեց ամուսնոյն, հօր, մեծ-հօր, հօրեղ - բոր զաւակին, խնամիկին եւ ազգականին՝ ԱԻՆԵՏԻՍ ՔԷՊԱՊԵԱՆԻ

Եղբրեանի մահը, որ պատահեցաւ 30 Յունուար, Զորեքարթի օր :

Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի 6 Փետրուար Զորեքարթի օր, ժամը 14-15ին Սէվրանի Սէն Մարթէն եկեղեց - ւոյ մէջ հայկական ծէսով :

Սյրի Տիկին Հմայեակ Գալուստեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սալիկ Գա - լուստեան եւ զաւակները, Մալխասեան ընտանիքը եւ բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ - մօր եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԳԱԼԱՍՏԵԱՆԻ

(ծննալ Եղապա Մոսոյեան)

մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 31ին, 91 տարեկանին, Ալֆրէդի իր բնակա - րանը :

Յուզարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Երկուշաբթի, Փետր. 4, ժամը 10-45ին, Ալֆրէդի Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղե - ցին ուրիշ մարմինը փոխադրուեցաւ Ալ - ֆրէդիի գերեզմանատունը, եւ ամփոփ - ուեցաւ ընտանեկան դամբարանը :

ՅԱՌԱՋ. - Մեր ցաւակցութիւնները Տի - կին Գալուստեանի եւ Սալիկ Գալուստ - եանի :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սյրի Տիկին Ն. Ուշունեան եւ զաւակ - ները Սիմոն եւ Արման Շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով եւ ծաղկեպսակով ցաւակցու - թիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՆԱԶԱՐ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆԻ

մահուան առթիւ :

ՊՈՍՏՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱԽՈՐԻԶ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի, Փետր. 10ին, Վարդանանցի առթիւ կը պատարագէ եւ կը զարդէ. - ՅԱՅՈՒՆ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ԲԱԺԱԿԻ ՕՐ

Խառն Բարեկամական Միութիւնը կը տօնէ իր աւանդական Բաժակի Օրը Կի - րակի, Փետր. 10, ժամը 13ին Ալեք Մա - նուկեան սրահ՝ 118, Rue de Courcelles, Paris 17e Կը հրաւիրուին սան եւ համակիրները, բաժակ բարձրացնելու աշխարհացրիւ սա - ներու կենացը : Մասնօրէ իրանահայ երգիչ ՍՈՒՐԵՆ ԿԼԵ - տի ողբերգէ հանդիսութիւնը իր ընկեր - ներով : Կը խնդրուի յատկապէս փութով ապա - հովել սեղանները հեռախօսելով ամէն առաւօտ ժամը 7էն 10՝ 372-04-20 :

ՆՈՒԵՐՆԵՐ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ - ՄԿՐՏԻԶ ՄԱՅՐ Ե - ԿԵՂԵՑԻՈՅ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ Դ. ՅԱՆԿ

Տիկին Անիճա Ալեքսանեան 10-000 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Կարապետ Յակոբեան 10-000 Ֆ., Տիկին Մարիա Պիէլէր 2-500, Պարոյր Թուրեան, Տէր եւ Տիկին Եղ - ուարդ Պալեան, Տիկին Տորիթ Մայիլ - եան, Ժան Փոլատեան 2-000ական, Կար - պիտ Տէրաբեան, ՈՄՆ, ՈՄՆ (հան - դուցեալ Զապէլ Պէօճէքեանի յիշատա - կին), Տէր եւ Տիկին Արթուր Հայրապետ - եան, Տիկին Վարդանոյշ Պրուշեան 1000- ական, Իզմիրի եւ Շրջանի Հայրենակցա - կան Միութիւն, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Յակոբեան, Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Ա - լեքսանեան, Տիրան Զօլաքեան, Սերովբէ Միխիլարեան, Տիգրան Տէվլէեան եւ Սուքիաս Պապիկեան 500ական Ֆ.

(Երբ.)

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS

ՕՐՈՒԱՆ
ԴԵՊՓԵՐԸ

ԼԻՔԻԱ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ
ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԸ
ԹԱՄԱՆԻ ԿԸ ՏՐՈՒԻ

ՊԱՏՐՈՒԱԿՆ Է ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒ-
ԹԻՒՆ ՄԸ ԹՈՒՆՈՒՋԻ

Ֆրանսայի Արտաքին Նախարարու-
թիւնը բուն բողոք մը բարձրացուց Եր-
կույթի օր, Տրիպոլիսի իր դեսպանա-
տան թաւանի տրուելէ ետք: Կը թուի թէ
յարձակումը եւ չէնքին կրակի տրուիլը
յանպարտատից արարք մը չէ եւ եթէ
նոյնիսկ իշխանութեանց պաշտօնական
նախաձեռնութեամբ չէ եղած, վայելած
է անոնց օրհնութիւնը: Հազարաւոր ցու-
ցարարներ կատարած են յարձակումը
«Ժողովրդական յեղափոխութիւն թու-
նուլի մէջ» պոռալով: Դիւանագիտական
Մարմին կառքերն ալ կրակի տրուած են
բայց ոչ ոք վիրաւորուած է: Ֆրանս-
ական եռադոյնն ալ վար առնուած է
եւ փոխարինուած Լիբիոյ դըօշակով:

Լիբիոյ ձայնասփիւռը կը բացատրէ
որ զանգուածային ցոյց մը կատարուած
է որով նպատակն էր դատաւարտել ֆը-
րանսական վատ միջամտութիւնը թու-
նուլ եւ փորձերը Ֆրանսական հոգա-
տարութիւն մը պարտադրելու թունու-
ղի: Ըստ Տրիպոլիսի ձայնասփիւռին,
ցուցարարները վրդոված են որ Ֆրանս-
ա կ'ուզէ «զսպել ժողովրդական յե-
ղափոխութիւն մը որ սկսած է զարգա-
նալ Թունուլ մեկնելով Կաֆսա քաղա-
քէն»:

Ֆրանսայի Արտաքին Նախարարու-
թեան հակադեմոկրատիկ անմիջական ե-
ղած է: «Ֆրանսական կառավարութիւնը
ամէնէն բուն ձեւով բողոք կը բարձրաց-
նէ այն յարձակման դէմ, որ յանգած է
իր դեսպանատան քանդումին փետր-
էի առաւօտը մինչ լիբիական իշխանու-
թիւնները չէին միջամտեր եւ անհրա-
ժեշտ միջոցները չէին առներ սպառնալու-
թիւնը թէ եւ զիմում եղած էր դեսպանին
կողմէն»:

ԻՐԱՆ

ՊԱՆԻ ՍԱՏՐԻ
ԵՐԴՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Նորընտիր նախագահը ուզեց որ ժամ
առաջ ամբապնդուի իր հեղինակութիւնը
եւ յաջողեցաւ երդման արարողութիւնը
կատարել տալ, մինչ որոշ ընդդիմութիւն
մը կար եւ ոմանք կ'առարկէին թէ
Պանի Սատր միայն իր հրապարակին առջեւ
կրնայ երդում ընել եւ իր հրապարակը
դեռ չէ ընտրուած: Բայց Պանի Սատր
լուծումը դատաւ, իր հրապարակը փոխա-
րինելով ֆակիլիով (նոմէյնի) այսինքն
քաղաք-կրօնական առաջնորդը: Ուրե-
մն արարողութիւնը կատարուեցաւ
Թեհրանի սրտաբանական հիւանդանոցը,

որ է իր հիւանդանոցին անդամնե-
րուն: Պանի Սատրի ինքնավարութիւ-
նը չի գար միայն, դիտել կու տայ էրեք
Ռուս, իր ստացած մեծամասնութիւնէն,
այլեւ այն հակառակորդներէն, որոնք
վերջին օրերը իրեն միացան, մա-
նաւանդ կղերին մէջ, ասոնց դըւ-
լաւորը՝ այլաթուա իր հիւանդանոցը
վերջերս «Փաշիստ կրօնաւոր»ներու շար-
քին դատուած էր Հանրապետութեան նա-
խագահին կողմէ: Ուսանողներն ալ ո-
րոշած են չմրցակցել Պանի Սատրի հետ
եւ Երկուշաբթի օրուան տոգանցքը չըն-
ջած էին:

Երկուշաբթի Փետրուար 4ը, երբեակ
տօն էր իրանցիներուն համար քանի
Պանի Սատրի երդման արարողութիւն-
թեանէն զատ, չէջրի (Մարգարէին ծը-
նունդը) 15րդ դարու սկիզբն էր եւ Յե-
ղափոխութեան Բ. տարին կը սկսէր:

Պատանդներու հարցը դիտարկ փոր-
ձաքարը կը նկատուի Պանի Սատրի հա-
մար: Ուսանողները կը պահեն իրենց
նախապայմանը՝ Շահին յանձնումը մինչ
Սըլտէյ Թայմզ կարելի կը նկատէր առ-
ջի օր կարգադրութիւն մը ըստ որուն
պատանդները կրնան չեղող Պետութեան
մը յանձնուիլ (օրինակ՝ Զուլիքերիւս)
Ժամանակաշրջանի մը ընթացքին, ուր
քննիչ յանձնախումբը մը Թեհրանի մէջ
պիտի ուսումնասիրէ նախկին շահին ու-
ճիւնները: Ուսանողները սակայն կը պըն-
դեն որ պատանդները պիտի դատուին,
ի մօտոյ եւ դատաւարութիւնը հրապա-
րակային պիտի ըլլայ (չորս 100 հրաւիր-
եալներով): Այս յայտարարութիւնները
եղած են ուսանողներու հեռաձայնային
կեդրոնի պատասխանատուին կողմէ ֆը-
րանքֆուրթի «Ինֆորմացիոն Տիւնսթ»ին:

Ամէն պարագայի մէջ, երդման արա-
րողութեան առթիւ ալ, իրանցի ասպա-
րէզ կարգաց ոչ միայն Ամերիկայի այ-
լեւ իր հ. Միութեան. «Տարբերութիւն
չկայ Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ»
կ'ըսէ իմամը, որ նաեւ օգնութիւն կը
խոստանայ «աֆղան եղբայրներուն», չե-
տելով «պէտք է օգնենք արաբ, պաղես-
տիսցի, լիբանոնցի ժողովուրդներու ա-
զատագրական շարժումներուն իսրայէլի
եւ Ամերիկացիներուն դէմ»:

Ք Բիւրտիստանի մէջ կացութիւնը
միշտ լարուած է: Բախումներէ ետք 60
մեռեալ կար եւ կռիւններ չէին դադարած:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՐՈՒՎ

Լիբանանէն հասած լուրերու համա-
ձայն սուրիական զօրքը կը պատրաստուի
Պէյրութէն քաշուիլ, ինչ որ ըստ դէ-
տերու ապահովութեան պարագայ մը պիտի
ստեղծէ: Դամասկոսի այս որոշումը կը
մտահոգէ թէ Լիբանանեան կառավարու-
թիւնը եւ թէ պաղեստինեան զիմադրու-
թիւնը: Վարչապետ Հըս Դամասկոս գա-
ցած է համոզելու համար սուրիացի զե-
կավարները որ յետաձգեն իրենց որո-
շումին գործադրութիւնը:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ մէջ թաղապե-
տական մասնակի ընտրութեան Բ. շըր-
ջանը կատարուեցաւ առջի օր (փոխարե-
նելու համար մեռած քաղաքապետը):
Ընտրուեցաւ մեծամասնութեան թեկնա-
ծուն ձայնեւոր 56,11 առ հարիւրով ընդ-
դէմ՝ համայնավար թեկնածու Տիւքո-
լոնէի: Համայնավարները պատասխանա-
տու կը նկատեն Ընդդիմարականները ո-
րոնք «աջ քաղաքականութիւն մը կը վա-
րեն» բայց գուցէ աւելի ճիշդ կ'ըլլար
դէպի Գապուլ փնտռել պատասխանատու-
ութիւնները:

ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ սպաննուած է երիտա-
սարդ Ֆրանսայի զօրաւոր զինուոր
պետը պայմաններու մէջ: Կրակ բացո-

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻՉ
ՀԵՌԱՏԻԳ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնիքէս, Յունուար 29-31)

ԲԱՋԱԼՏԻ ՀԱՆՔԱՎԱՅՐ ՄԸ ՅԱՅՆԱ-
ԲԵՐՈՒՄՍ ՍՊԻՏԱԿԻ ՄԷՋ

Երկրաբանները Սպիտակի շրջանին մէջ
յայտնաբերած են գիւղարգալտի կարե-
ւոր հանքավայր մը: Բազալտի ամէնէն
գեղեցիկ տեսակներէն մէկը՝ սեւ բա-
զալտը կը կիրարկուի շինարարութեան
մէջ իբրեւ երեսապատման նիւթ: Բա-
զալտի հանքեր կը գտնուին նաեւ Փա-
րաքար, Նորք, Անի եւ այլուր:

ՍՈՐԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԸ
ՃԱՏՐԱԿԻ ԵՐՈՊԱՅԻ ԱՆՈՅՆԱՆ

Շուէտի մէջ տեղի ունեցած ճառարկի
Եւրոպայի խմբական ախոյեանութեան
մրցումներուն առաջին հանդիսացած է
Խորհ. Միութեան խումբը: Սքանչելի
խաղարկութիւն մը ցուցաբերած է 16ամ-
եայ Գարիկ Կասպարով, որ 6 խաղերէն
չաճած է 5,5 միւսեր, ինչ որ մրցաշարքի
լաւագոյն արդիւնքը եղած է: Ռաֆայէլ
Վահանեան չաճած է 4 միւսեր:

ԹԱՌԱՀԱՐ ՅՈՎՀ. ԴԱՐԲԻՆԵԱՆԻ ՍԱԼԸ

«Մելոդիա» համաթիւթեանական ձեռ-
նարկութիւնը հրապարակ հանած է թա-
ռահար Յովհաննէս Դարբինեանի անդա-
նիկ սալը: Գանի մը փառաստներու դափ-
նեկիր հայ թառահարի մասին երաժիշտ
Մարտին Մազմանեան ըսած է. «Իւրաց-
նելով թառի՝ այդ հնագոյն գործիքի նը-
ւագածութեան հայկական աւանդական
ձեւը, Դարբինեանը ստեղծել է իր ոճը,
որն առանձնանում է հնչողութեան յա-
տուկ պարզութեամբ, ուսմանտիկ հնչե-
ղութեամբ, նուրբ քնարականութեամբ»:
Սալը, որ արտադրուած է հինգ հազար
օրինակով, կը բովանդակէ Կոմիտասէն
երեք գործեր՝ «Գարուն ա», «Անտունի»,
«Առաւօտուն Բարի Լոյս», ինչպէս նաեւ

զը՝ քաղաքագործն է, որու արդարացու-
մը այն է եղեր որ շատ ջղադրգիւ դար-
ձած են եւ ամէն կողմ ձախապաշտ ա-
հարեկիչ կը տեսնեն... Լիպիթախմ
կ'ըսէ այս առթիւ թէ վտանգաւոր է
զրօսաշրջիկութիւնը Թուրքիոյ մէջ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ գնելու կարողու-
թիւնը իշած է աշխատանքներու մօտ
1979ին, իբրեւ հետեւանք գիններու եւ
ընկերային տուրքերու յաւելումին:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ «ԹԱՍ» գործակալու-
թիւնը «աշխարհակալներու գրադարու-
թիւն» կ'որակէ Ռուսերու մասնակցու-
թիւնը 1170 աֆղան մարդոց եւ պատ-
նիներու ջարդին, 1979 Ապրիլին, Փաքի-
տանի մերձաւոր գիւղի մը մէջ: Բայց
լրագրողներ, որոնք վերապրողներ տե-
սած են, կը պնդեն որ լուրը ճիշդ է:
Այրի մը, 45 տարեկան, որ ամուսինը,
չորս եղբայր, զաւակ մը, երկու եղբոր
զաւակ կորսնցուցած է հրացանաձու-
թեան ընթացքին, յայտարարած է թէ
զինուոր մը արգելք հանդիսացած է որ
մօտենան իրենց ընտանիքին մինչ սպայ
մը նկար կը հանէր:

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՄԱՀ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՐԵՐԱՐ
ԳԵՈՐԳ ԶԱԹԱԼՊԱՇԵԱՆԻ

Պէյրութի մէջ, Յունուար 23ին սրտի
տագնապի մը զոհ դացած է Ազգ. բարե-
րար՝ Գեորգ Զաթալպաշեան:
Ողբացեալը ծնած էր 1902ին Պոլսոյ
Սամաթիա թաղամասը: Բէմաւական
շարժումին, քսանամեայ երիտասարդ,
Գ. Զաթալպաշեան քանի մը տարի եղած
է Դամասկոս, ապա՝ 1925ին հաստատ-
ուած է Պէյրութ: Երկար տարիներ եղած
է անդամ Ազգ. Ընդհ. Ժողովին, Կեդրո-
նական Վարչութեան, Դաւառական եւ
Քաղաքական Ժողովներու: Ազնիւ հոգիի
տէր եւ առատաձեռն, Գեորգ Զաթալ-
պաշեանի նուիրատուութեամբ շինուած
է Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանի վեհարա-
նը, իր անունը կրող Պէյրութի լաւա-
գոյն վարժարաններէն՝ «Գեորգ Զաթալ-
պաշեան Ազգ. Երկրորդական Վարժա-
րան»ը: Լայն օժանդակութիւն բերած է
նաեւ Պուրճ - Համուտի Մարաշի Հայր.
Միութեան, Գառասնից Մանկանց Ե-
կեղեցիին եւ այլ քաղաքացի ազգօգուտ
ձեռնարկներու:

Յուզարկաւորութիւնը կատարուած է
Յունուար 26ին Անթիլիասի Ս. Գրիգոր
Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ:

ՆԵՐՏԷՆ Ծնորհալի «Միջնադարեան Մե-
ղեղին»:

ՀԱՅ ԿՈՓԱՄԱՐՏԻԿԻՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ
ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ - Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ
ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐՈՒՆ

Մոսկուայի մէջ տեղի ունեցած է կըռ-
փամարտի մրցումներ, Խորհ. Միութեան
եւ Միացեալ Նահանգներու միջեւ: Այդ
կարգին, 21ամեայ Սամսոն Սաչատրեան
(Կիրովականէն) ծանր պարտութեան
մատնած է ամերիկացի Վիսենթ Բրիտի-
անին, որ երկրորդ շրջանին իսկ լքած է
խաղը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԾԱՐԺԱՆԿԱՐ ՄԸ
«ԱՊՐԵՑԵՔ ԵՐԿԱՐ»

Երեւանի Լրագրողներու Տունը տեղի
ունեցած է բեմադիր Ֆրանզ Դոյլաթ -
եանի «Ապրեցէք Երկար» շարժանկարին
առաջին ցուցադրութիւնը: Գլխաւոր դե-
րերը ստանձնած են Արմէն Ջիգարիսան -
եան, իրանի Արահամեան եւ Վիոլե -
տա Գեորգեան: Այս ժապաւէնը պիտի
ներկայացուի Ապրիլին Դուշնաբէ տեղի
ունենալիք համաթիւթեանական 13րդ
շարժանկարի փառատօնին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆՈՐ ՆԱԽԱՐԱՐԻ ՄԸ ՆՇԱՆԱԿՈՒՄԸ

«Սովետական Հայաստան» օրաթերթի
Յունուար 26ի թիւէն կը տեղեկանանք,
թէ Հայաստանի Գերագոյն խորհուրդի
Նախագահութեան Յունուար 25ի հրա-
մանագրով Սուրէն Սուրէնի Օհանեան նը-
շանակուած է Անտառային եւ Փայտա-
մշակութեան Արդիւնաբերութեան նա-
խարար: Նախկինը Ալբեր Ստեփանեան,
մեռած էր 1979 Նոյ. 20ին:

Հայրենակիցներու խումբ մը ըլլալով ընդունուած է, առանց խտրութեան. եւ հայրենակցական մեր բովանդակ իրաւունքներուն հետ միասին, մեզի շնորհուած է նաեւ մեր աւանդութիւնները պահելու իրաւունքը: Անգամ մը եւս կը հաստատենք մեր գոհունակութիւնն ու շնորհակալիքը եւ կ'աղօթենք առ Աստուած, Հայրենիքին, Ձեր անձին եւ ձեր ստանձնած պարտականութեան բարեյայտելիքին համար:

Մեծայարգ վարչապետը մեր ուղերձէն իր զբաղուած ըլլալը յայտնեց եւ ներողութիւն խնդրեց, որ երէկ կարելի չէր եղած զմեզ ընդունիլ իր սաստիկ պալատական պատճառով: Ու այսօր ալ իր վիճակը բոլորովին բարելաւուած չըլլալով հանդերձ, սիրով կ'ընդունէր զմեզ աւելի երկար չափացնելու համար մեզ Անդալուսի մէջ: Այսպէս հաստատեց թէ այս երկիրը աւելի քան 500 տարիներէ ի վեր լուծած է արդէն կրօնական խտրութեան շարքը, բոլոր տեսակի կրօններու եւ յարանաւանութեանց ազատ գոյութեան իրաւունք չնորհելով: Այս երկրին մէջ մեծամասնութիւն կամ փոքրամասնութիւն չկայ, այս երկրին մէջ ապրողները բոլորն ալ թուրք հայրենակիցներ են: Ինչպէս ամբողջ Թուրքիոյ ժողովուրդին, այնպէս ալ անոր մէջ ապրող տարբեր կրօնական համայնքներու պահպանութիւնը թուրք Պետութեան եւ իր պատուոյ պարտականութիւնն է: Մեր կրօնական հակացողութեամբ խտրականութիւնը մեղք է: Ոչ ոքի կրօնական հաւատալիքը կամ ազատութիւնը ոչ ոք իրաւունք ունի կապելու: Ով որ հակառակը կը փորձէր զմեզ իր դիմացը պիտի գտնէ: Ասոր ապահով եղէք: Արտասահմանի մէջ պատահած դէպքերուն տկնարկելով ըսաւ, չարագործը նոյնինքն ոճիր գործողն է, դուք համայնք ըլլալով սեւէ ձեւով անհատական ըլլալու պատճառ մը չունիք: Այսօր եւ Թուրքիոյ մէջ ալ նման դէպքեր կը պատահին: Արդէն իսկ մենք ասոնց դեմ կը պայքարինք: Թուրքիա մեծ երկիր մըն է եւ խնդիրներն ալ նոյն համեմատութեամբ մեծ են: Մենք արդէն կ'աշխատենք հարթել զանոնք: Ձեր ալ ազօթներուն պէտք ունինք»:

Մեր կողմէ շնորհակալութեան եւ գոհունակութեան արտայայտութիւններէ յետոյ, Մեծայարգ վարչապետը հարցուց, թէ լուծումի կարօտ սեւէ համայնքային հարց ունէ՞ր: Մենք եւս նման հաւանականութիւն մը նկատի ունենալով պարտաւորուած էինք համառօտ ցանկ մը մեր ղեկավարութիւններու գլխաւորներէն: Ուստի խնդրեցինք որ իր արտօնութեամբ Պր. Նորայր Պէրպէրեանը կարգալ զանոնք: Հետեւեալն է այդ կարգաւորումը յուշագիր – խնդրագիրը –

ՇՆՈՐՀԳ ԱՐԳ. ԳԱՆՈՒՍՏԵԱՆ
ՊԱՏՐԻԱՐԿ ՀԱՅՈՑ ԹՈՒՐԿԻՈՅ
(Մնացեալը Յաջորդով)

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԷՆ

Մօտ տասը տարիներէ ի վեր Պրէմէրի Ռադիօկայանը կը կազմակերպէ Պէթ – հովիտի նուիրումը համերգաշարք մը «Պէթհովիտ Տարեթիւ» անունին տակ: Այս տարուան «Պէթհովիտ 80» համերգաշարքը տրամադրուած է հեղինակին սեփական ստեղծագործութիւններուն եւ յատկապէս՝ վարպետին լարային քառ – եակներուն: Նախատեսուած ութ հա – մերգներուն իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Մէլոյ (Շիթիկարթ) եւ Քիւլ – լէրի (Վիեննա) նման յայտնի լարային քառեակներ: Աւելի քան ուրախալի էր տեսնել թէ այս շարքին առաջին համերգը, որ Յունուար 20ին Ռադիօ Պրէմէ – նի համերգասրահին մէջ տեղի ունեցաւ եւ իսկոյն սիւնուցաւ կայանի երկրորդ դիմէն, յանձնուած էր Ձիլինկիրեան քառ – եակին (Լեւոն Ձիլինկիրեան – Ա. Յու – թակ, Մարք Պաթլըր – Բ. Յուսիկ, Նի – քօլաւ Լօկի Յուսի, եւ Փիլիպ տէ Կրօթ – թալուրթակ): Յայտագիրը կը բաղ – կանար Օփուս 18 թիւ 4, 5, եւ 6 քառ – եակներէն: Կատարումները արժանացան թէ ունկնդիրներու եւ թէ տեղւոյն «Վէ – դէր Բուրի» թերթի քննադատ Մանֆրէտ Յիւլիսարթի գնահատանքին, որ ի մէջ այլոց կը գրէր հետեւեալը. – «Երիտա – սարգ արուեստագէտները գտած են «Եր – ենց» Պէթհովիտը. արագ թափով եւ չեղուած ուրիշով: Երգահանի պա – հանքած տիւնովըմը ճշգրտօրէն գործա – դրած եւ բազմաթիւ սփոքրաթիւները ճը – կունուութեամբ փոխադրած են... Հակա – ոսկ որ կարգ մը ակնկալութիւններ չի – րականացան, քառեակը փարթիթուրի ճշգրիտ կատարումով, զոգուած եւ մի – այն երբեմն անշնան աներգաշնակու – թիւններով տարուած նախադրեալողա – կան հնչունապատկերով գոհացուց բո – լորս, մասնաւոր թիւ 5 քառեակով»:

×

Ատենէ մը ի վեր Գերմանիա կը դառ – նուի յայտնի պարիթոն Տիւրքան Ժամ – կոչեան համերգներ տալու նպատակով: Առաջին երկու համերգները տեղի ունե – ցան Յունուար 11ին Պէրլինի եւ Յունուար 19ին Ֆրանքֆուրթի մէջ: Շրջապատող վերջ կը դառնէր Փետրուար 1ին Միւն – խէնի մէջ Հ. Բ. Բ. Մ. Գերմանիոյ մաս – նաճիւղին նախաձեռնութեամբ կազմա – կերպուած ելոյթով մը: Երգչին դաշ – նակով կ'ընկերանայ միշտ Ժանէթ Գա – դանճեան – Նօյմանն (Պէրլինէն):

Յայտագրին մաս կը կազմեն նաեւ Կո – միտսի եւ Արամ Սալապրեանի եր – գերը:

×

Ասկէ աւելի քան երեք տարի առաջ Միւնխէնի նախապատմական Թանգարա – նը Ուրարտուի նուիրումը առաջին ցու – ցահանդէսը կազմակերպած էր: Այդ ան –

Տօնածառի Հանդեսը ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Ծննդեան օրը, Յունուար 6ի երեկոյեան, Պօմոնի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Կապույտ Սաշի կազմա – կերպած միօրեայ վարժարանին տօնա – ծառի հանդէսը: Ամանորեան շնորհաւո – րական մաղթանքներով հանդէսին բա – ցումը կատարեց Տիկին Փերուզ Սարաճ – եան: Տեղւոյն հայկական դպրոցի ու – սուշցուհին՝ Տիկին Մայրա Կարապետ – եան, չորսամեայ հակիրճ տեղեկագիրը կարդալէ ետք, անցաւ յայտագրի գոր – ծաղրութեան:

Աշակերտները, թիւով 28, բոլորն ալ

զբանիկ ցուցահանդէսը անարձագանգ չը – մընաց: Աւելի վերջ նման ցուցահանդէս – ներ տեղի ունեցան նաեւ Քրէթերտի եւ Համպուրի – Հարպուրի մէջ: Իսկ 12 Յունուար – 27 Ապրիլ թուականներուն Վեսթֆալիայի շրջանի կեդրոն Միւնսթէր քաղաքի նախապատմական Թանգարանը ամբողջութեամբ տրամադրուած է Ու – րարտուի: Այս ցուցահանդէսին ղեկըն – թաց կազմակերպուած է նաեւ դասախօ – սութիւններու շարք մը: Դասախօսութիւն – ներ, որոնց նիւթն է Ուրարտուի պատ – մութեան կարգ մը շահեկան դրուագնե – րը (11/1/80, Տոքթ. Ա. Բրու – Միւն – խէն – «ՈՒՐԱՐՏՈՒ» – հանդիսական պե – ղումներ Սարարտեան երկրին մէջ», 1/2/80 – Փրոֆ. Տոքթ. Բ. Մայր – Փիլիթիցիոս, Միւնսթէր «Արուեստը Ու – րարտուի մէջ», 22/2/80 – Փրոֆ. Տոքթ. Վ. Նալը – Բէօլ – «Աստուր, Ուրարտու եւ Յիւլիսարի դանձը», – 14/3/80 – Փր – օքթ. Տոքթ. Բօլլէ (Կէօթթիւկէն) «Ու – րարտու եւ Հարաւային Ռուսիոյ ձիա – ւորները», 18/4/80 Տոքթ. Ու. Շապֆ – (Մայնց) «Ուրարտու եւ Կեդրոնական Եւ – րոպան»):

Հրատարակուած է նաեւ չքեղ գրքոյկ մը, որուն մէջ Ուրարտուի մասին ամփոփ տեղեկութիւններ կարելի է գտնել:

×

Ատենին արձագանգ հանդիսացած էինք գերմանահայ երգահան Լուզիլի Բադլի թիւ 2 լարային քառեակին՝ «Վարդա – վառն»ի Միւնխէնի էնտրէս քառեակի կողմէ ձայնագրութեան, որ կատարուած էր Պէրլինի ՐիՍՍ եւ Պաւարիոյ Ռադիօ – կայաններու մօտ: Այս վերջինը ստաց – ուած տեղեկութիւններու համաձայն Մարտ 6, Ժամը 10-10ին իր երկրորդ դի – ծէն պիտի սփռէ հայ արուեստագէտի այս երկը, որով Լուզիլի Բադլի առաջին ըս – փուլեգահայ երգահանը պիտի ըլլայ, ո – րուն գործերուն գերման ռադիօկայան մը տեղ կու տայ:

ԲԱՅԻՒ ԲԷՊԱՊՅԵԱՆ

բերին իրենց մասնակցութիւնը մեծ ու – րակութիւն պատճառելով ծնողներուն եւ ներկայ հանդիսականներուն: Պօմոնի հայ հասարակութիւնը, անմեղ մանուկ – ներու շրթներէն հօտող արտասանութիւն – ներով, երգերով եւ հայկական պարերով խանդավառուեցաւ եւ լի լաւատեսու – թեամբ դիմաւորեց 1980ը: Անոնք զար – մացան եւ հիացան երբ մանուկները մէ – կը միւսին ետեւէն բեմ ելլելով կատա – րեցին իրենց բաժինը մաքուր առողա – նութեամբ, համարձակութեամբ եւ վա – յելուչ շարժումներով: Ներկաները ան – դըրադարձան պատրաստակամ ուսուց – չուհիին շատ կարճ ժամանակամիջոցի մէջձեռք ձգած արդիւնքին, անխոնջ աշ – խատանքին եւ ցուցաբերած զոհաբերու – թեան շնորհիւ: Յայտնի էր որ ան իր պաշտօնին փարած էր իրբեւ նախանձա – խնդրի Հայուհի, որ կը բաղձայ որ հայ մանուկները խօսին հայերէն, աղօ – թեն հայերէն: Սրտաբաւ ծափեր խլցին բոլոր աշակերտները: Ուրեմն մենք ալ կը փութանք մեր դնահատանքը եւ գո – հունակութիւնը յայտնել աշխիւ ուսուց – չուհիին եւ Կապույտ Սաշի երախտարժան անգամուհիներուն որոնք ընծայեցին հա – ճելի ժամեր եւ պահեցին մեզ խանդավառ միջոցներով մէջ:

Յայտագրի գործադրութեան աւարտին տեղի ունեցաւ հիւրադիմութիւն: Անդա – մուհիներուն կողմէ ներկաները մեծար – ուեցան օշարակով, անուշեղէններով եւ պտուղներով: Պարթեւահասակ եւ նուէր – ներով բեռնաւորուած Կաղանք Պապան միջնորդարին տուաւ արտասովոր հմայք եւ կենսք: Նրախաները ողբերգութեան եւ ծրարիկներ ստացան, իսկ մեծերը՝ վե – րապրեցան իրենց մանկական անհոգ օ – րերը եւ հին-հին յիշատակները: Տեղի ունեցաւ նաեւ վիճակահանութիւն մը, որ դոյացուց կսկիկ գումար մը:

Սպասելի էր, որ Պօմոնի աւելի մեծ թիւով բնակիչներ իրենց ներկայութեամբ քաջալերէին ձեռնարկը: Ուշագրաւ էր ե – րիտասարդութեան բացակայութիւնը: Այն քիչերը, որոնք ներկայ էին բախտա – ւորութիւնը ունեցան անցնելու հայա – չունչ եւ ուրախ ժամեր մեր փոքրիկ – ներուն հետ:

Ակնկալելի է որ Պօմոնի նման հոծ հա – յագաղութ մը, որ անցեալին եղած է ա – մուր օճախը նախ Կարմիր Սաշին եւ յե – տադային Կապույտ Սաշին, այսօր ալ թեւ ու թիկունք դառնայ նուիրելու անգամու – հիւներուն, որոնք կամովին լծուած են հայապահպանման անհրաժեշտ գործին:

Ծնողները պէտք չէ միայն ապաւինին ուսուցչուհիին կարողութիւններուն եւ ճի – դերուն վրայ, այլ տան մէջ վերցնեն տի – պար հայ մօր առաքելութիւնը, սերմանե – լով իրենց զաւակներուն մէջ աղբային ու – դին եւ առաջնորդելով զանոնք հայկական վարժարանները: Պէտք չէ մոռնալ, որ վաստակը կ'երթայ դէպի այն փոքր ա – ծուն, որուն անունն է Հայաստան:

ԱՆԱՀԻՏ ՍԱՐԱՃԵԱՆ

Մարտի 1

ՍՊԻՏԱԿ ԶԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻՆՈՒ ԶԵՅՆԱԳԸ

Հայ վաճառականը տարին մէկ անգամ Սըրը կ'երթայ եղբւր, բերելու սանտալ – ներ, փղոսկրէ սանտրեր, կապիկ, ար – մաւ քաղաքի պաղարին համար: Երբ Սըրայ մեկը կը լսէ որ չկայ Հաւու – նի թուրը, անթիւ զօրքերով, եւ ըսեմ երեսուն, դուն ըսէ քառասուն հազար, կը հասնի Հայաստան ու գոռոնայով դը – հովով վրան կը զարնէ սարի տակ: Էս որ կը լսէ մեր թաղաւորը, լեզուն կուլլի պէս բերնին մէջ կը ծանրանայ: Էս տա – ճիկները, Մարտիկ, էն օրերուն տեղ չու – նէին, անապատներուն մէջ մաղէ վրան – ներու տակ կ'ապրէին: Մերկ ու տըկ – լըր, ուղտի փոստերու վրայ, Ղուրանը կը սերտէին ու մոզէններով կը սնանէին:

Էս որ լսեցին, տէփով տիւտիկով կանգ – նեցան հարաւի կողմը: Մեր թաղաւորը հեռուէն նայեցաւ մէկ աչքով ու սիրտը փոքրին մէջ ինկաւ: Եկան հաւաքուան, թաղաւորի թեւէն առին տարին, որ խել – քի դայ: Էն առաջ, Սըրայ մեկը խըր – խըրման ձիով մարդ ուղարկեց Հայոց թաղաւորի մօտ:

– «Մարայ մեկը քան հազար վրան ունի. որ քառասուն ուղտի բեռ ոսկի չը – տաք, Հայաստանի հողը մոխիր կը դար – ձնէ»:

«Ներս մտան տաճիկին մարդիկը երկար մօրուսով, մերկ ու տկոյր, ձեռքերնին օտաւախ բռնած»:

– «Քսան հազար կովեր կու տաք, քը – սան հազար ուղտի բեռ չորթան: Քսան հազար չինի խաւուրմա, քսան հազար ձվալ ցորեն, կլլ ու դարի: Կու տաք նախիրներով էծեր ու աղջիկներ»:

«Էս սեպիկին Հայոց ժողովուրդը կա – չեգործի մը գլխաւորութեամբ պալատը կը կոխեն Հաւուանի թուրը գտնելու հա – մար»:

– «Որ գրեւ ես՝ գտիւր»:

«Հայոց թաղաւորը իր բոփալ թա – գուհին հետ լեռնալեզային, աղ ու հա – ցով, խաչով խաչվառով Մարայ մեկը քը – դէմ գացին: Դուն մի ըսեր, տաճիկի էս – կեպը միւս կողմէն կը սկսի թալանի: Մէկ կողմէն Մարայ մեկը քը մարդերը պալատան ոսկիները չէրէկով չափեցին, մարգարիտները Էօլէկով ու աղամանը – ները քօտով: Տաճիկները բռնեցին հա – ւերու պէս թարվաւ եղող վանականները, վանքի տանիքներէն վար կ'ախեցին: Գե – ղեցիկ աղջիկները մտրակներով վարե – ցին: Այրեցին, քանդեցին, մեր թաղա – տրն ու թաղուհիին էջի վրայ նստեցու – ցին, էջին պոչն ալ տուին թաղաւորի ձեռքը»...

– Հիմա ո՞ւր է էս թուրը, – հարցուց Մարտիկ անհամբեր:

«Էս չեղաւ, տղա, որ գիտնայի, ա – ռաջին անգամ Ղուլհակ Պետուն կը վերցը – նէր ու Հայերու դէմ, էնքան անխելա աշ – խարը քարուքանդ կ'ընէր: Էն օրուա – նէն միջնեւ հիմա, Մարտիկ, թուրին տե – ղը ոչ ոք գիտէ: Հայաստանի հողին մէջն է: Որ տէր ըլլանք մեր երկրին, որ վա – րենք ցանենք, տեսնես մի օր արօրի խո –

×

Մարտիկ տուն չտկուեցաւ, երբ ջուր – հակ Պետուն վրայէն գլխին թեւերը կը հաւաքէր, եկեղեցի երթալու համար: Այն իր ետեւ ձգած, փուչ մտած ոտ – քին վրայ կաղալէն, Մարտիկ կը մտա – ծէր Հաւուանի թուրի մասին: Եթէ Հաւ – ւունի թուրն ունենար...

Եկեղեցիէն յետոյ ջուլհակ Պետուն, երբ տան սեմին քով, աթոռակի մը վրայ նստած՝ «Լոյս Զուարթ» կը մըմար, ու ջուրի գնացող դեղի հարսներն ու աղջիկները կը դիտէր, տեսաւ Մարտիկը, որ փէշին մէջ բան մը բռնած՝ մօտե – ցաւ:

– Այդ ի՞նչ է, Մարտիկ:

– Կծիկներն են:

– Ձեզի պահէ, Մարտիկ, պարսաւիկ չինէ:

« Յ Ա Ռ Ա Ջ »
ԲԱՐԳԱՌԱՅՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Սամուէլ - Մուրատեան վարժարանի
իր ուսուցչին Շաւարշ Միսաքեանի մահ-
ուան 23րդ տարեկիցին առթիւ կը նուիր-
ւէ 100 Ֆ. «Յառաջ»-ի բարգաւաճման:

X

ԺԱՆԹԻՅԷՆ Պ. Շաւարշ Հազարապետ-
եան 50 Ֆ. կը նուիրէ:

ՓՈԲԱՆ ԾԱՆԿԵՊԱՄԱԿԻ

Սամուէլ - Մուրատեան վարժարանի
Տեսչութիւնը շնորհակալութեամբ ստա-
յած է 500 Ֆ. Տոքթ. և Տիկ. Ժիրայր Տի-
նանեանէ փոխան ծաղկեպսակի Զատիկ
խանդատեանի մահուան առթիւ:

ԿԸ ՓՆՏՈՒՈՒ

Սուրիայէն Տիկին Վիքթորիա Տէմիր -
ճեան կը փնտռէ իր եղբայրը և անոր
զաւակները, որոնք Ֆրանսա եկած են
1925ին: Հօրը և մօրը անուններն են՝
Խաչիկ և Արուսեակ (Տէմիրճեան), եղ-
բորը Ժողէֆ, կնոջը Անտրէ, զաւակները՝
Սիմոն, Սիմոն և Ժողէֆ:

Լուր ունեցողներէն տեղեկացնել՝
ANTAPILIAN
1, Bld. Garibaldi
92130 Issy les Moulineaux
Tél.: 645-71-47

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

Լիոն - ՏԵՍԻՆԻ ՇՐՋԱՆ
Կիրակի, Փետր. 10, ժամը 15ին
SALLE MOLIERE
18, Quai de Bondy - Lyon 5e
Երգեր, զաւշտ, գեղական պարեր,
պիւֆէ:

ՄՈՒՏՔԸ ԱՋԱՏ Է

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻԻ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԿԱՐԳԻՆ
GEORGE V
31, av. George V - 75008 Paris
Փետրուար 17, Կիրակի, ժամը 16 - 24
Կը նախագահէ՝ Արշաւիր ԿԼՈՐԻԿԵԱՆ

matinée dansante

animée par
BEDIK et son ORCHESTRE
et
L'ENSEMBLE FOLKORIQUE RUSSE TCHOUDA
Election MISS CROIX ROUGE
ԼՈՒՍՍՐԶԱԿՈՒՄ - «Երեւանեան Պատկաներ»
Փրոֆ. ՆՈՒՊՈՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ - ՎԱՌԵՆՑԻ Հետ ժամը 16ին:
Սեղանները ապահովելու համար հեռաձայնել ՍՍՀՄԹԻԼԵԱՆ - 854-35-74
ՆԱԽԱՍՍՐԴԵԱՆ - 985-36-53
(Ուսանողներու համար 20 ֆրանկ)

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ - ՏԵՍԻՆ

Տէսինի եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը
յայտնէ թէ Կիրակի առաւօտ Փետր. 10ին
իր մեկնումին առթիւ նոր պաշտօնին
գլուխը (Հարաւ. Ամերիկայի Կաթող.
Պատուիրակ) եկեղեցւոյ մէջ կը պատա-
րագէ շրջանին հոգեւոր հովիւը՝
ԴԱԻԻԹ ԵՊԻՍԿ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Յետ պատարագի եկեղեցւոյ վարչու-
թիւնը ճաշ մը կուտայ ի պատիւ Դաւիթ
Կաթողիկոսի Մէդիէօյի « Լը Փրեզիտան »
պանդոկին սրահներուն մէջ:

Մասնակցիլ փափաքողները կրնան ար -
ձանագրուիլ հոգեւոր հովիւին և վար -
չութեան անդամներուն մօտ:

ԲԱԺԱԿԻ ՕՐ

Իստեան Բարեկամական Միութիւնը կը
տօնէ իր աւանդական Բաժակի Օրը Կի-
րակի, Փետր. 10, ժամը 13ին Ալէք Մա-
նուկեան սրահը՝

118, Rue de Courcelles, Paris 17e
Կը հրաւիրուին սան և համակիրները,
բաժակ բարձրացնելու աշխարհացիի սա-
ներու կենացը:

Ծանօթ իրանահայ երգիչ ՍՈՒՐԷՆ ՎԵ-
տի ոգեւորէ հանդիսութիւնը իր ընկեր-
ներով:

Կը խնդրուի յատկապէս փութով ապա-
հովիլ սեղանները հեռախօսելով ամէն
առաւօտ ժամը 7էն 10՝ 372-04-20:

Grenoble - Valence

L'Organisation Terre et Culture présente, au cours d'une série de réunions
tenues dans la région Rhône-Alpes, le bilan de ses trois premières années
d'activité en Iran du Nord - exploration des monuments et sites, contacts
avec la population arménienne, travaux collectifs de mise en valeur des do-
maines arméniens - ainsi que les principales perspectives envisagées pour
les années à venir.

Կեդրոնական Ֆրանսայի մէջ գումարուած շարք մը հաւաքոյթներու ընթաց-
քին, երկիր և Մշակոյթ կազմակերպութիւնը կը ներկայացնէ Արարատու -
կանի մէջ առաջին երեք տարիներու իր գործունէութիւնը - քանաչափ պատ-
մական վայրերու և յուշարձաններու, շինութեան հայկական բնակչութեան
հետ, հայ ազգային կալուածներու վրայ տարուած հաւաքական աշխատանք-
ներ - ինչպէս նաեւ եկող տարիներու համար նկատի առնուած գլխաւոր
հեռանկարները:

Conférence - Débat - Diapositives - Film
ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ - ԼՈՒՍԱՐՁԱԿՈՒՄ - ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

GRENOBLE: Vendredi 8 Février, 21 h. Centre Social Paul Bert, 16 rue
George Sand (Saint-Martin d'Hères)
VALENCE: Samedi 9 Février, 21 h., Salle Hussissian, 6 rue Faventine.

ՇԱՎԻԼ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԽՈՐԻՑ

Այս Կիրակի հանդիսաւոր պատարագ
կը մատուցանէ և կը քարոզէ Նորվան
Վրդ. Զաքարեան:

Այս առթիւ Իսի «ԱՆԻ» երգչախումբը
հրաւիրուած է կատարելու պատարագի
երգեցողութիւնը, ղեկավարութեամբ Պ.
Հրանդ Աճէմեանի:
Սկիզբ պատարագի՝ 10:30:

ՀԱՅԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Կիրակի առաւօտ, Փետրուար 10, ժա-
մը 9:30ին, Հեռատեսիլի Ա. կայանէն՝
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ:

ՅԵՏԱԶԳՈՒԱԾ Է

Բարեկեցիկ խախտում

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի Բա-
րեկեցիկ խախտումը մասնակցու-
թեամբ երբեք հայ արուեստագէտներու
որ տեղի պիտի ունենար Փետր. 10ին
յետաճումն է Մարտ 9ին: Տոմարը
գործ կը մնան:

ՀԱՅԵՐԷՆ, ԳՈՒՆԱԽՈՐ, ԵՐԳԱՆԱՐԻ
ԺԱՊԱՒԷՆ ՄԸ

ՄԱՍՈՒՆԻ ԶՈՒՆԿՆԵՐԸ

Անկախութիւն և Ազգային պետ-
կանութիւն կորսնցուցած ժողովուրդ-
ն իր քաջարի հայրուհիներու ըն-
թոստութիւն տիրող անարդարու-
թեան դէմ:

Հինգշաբթի, Փետր. 21, ժամը 18ին

Les Fils de Sassoun

un film relatant une page de l'his-
toire épique arménienne,
Jeudi le 21 Février à 18 heures
STUDIO BERTRAND
29, rue Bertrand, Paris 7e
Métro: Duroc

Տոմարը ստանալ՝
— Librairie Palouyan
9, rue de Trévis
— Télé Condorcet
175, bd. Jean-Jaurès — Clamart
— Իսի Անի երգչախումբի անդա-
մներէն
կամ հեռաձայնել՝
— Պ. ՕՆՈՍԵԱՆԻ՝ 736-18-09
Օր. ԹԱՇՃԵԱՆԻ՝ 630-64-60

Այրի Տիկին Հայկանոյ Փափաղեան,
Այրի Տիկին Սաթենիկ Փէշաբաճեան,
Այրի Տիկին Արշալոյս Տէր-Սարգիսեան
և զաւակները, Տէր և Տիկին Միշէլ Փէշ-
աբաճեան և զաւակը, Այրի Տիկին
Ամիրխանեան և աղջիկները, Տէր և Տի-
կին Փէշաբաճեան և զաւակները և ըն-
տանեկան համայն պարագաները խոր
ցաւով կը ծանուցանեն իրենց եղբոր,
մօր-եղբոր, հօրեղբոր, զարմիկին և աղ-
բականին՝

ԱՐՇԱԿ ՓԷՇԵՐՄԱՆԻՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Փետր. 1ին, յետ
երկարատեւ հիւանդութեան:

Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի
Չորեքշաբթի, Փետրուար 6, ժամը 15:45-
ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ
եկեղեցին, ուրիշ մարմինը կը փոխադ-
րուի Բաշանի գերեզմանատունը:

Մահացող շատացողներէն կը խնդրուի
ներկայ իրեն ալ նկատել:

«ՅԱՌԱՋ»-ը Մեր ցաւակցութիւնները
Տէր և Տիկին Միշէլ Փէշաբաճեանի
և ընտանիքին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Այս Կիրակի, Փետր. 10, Պոմմի Ս.
Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ հո-
գեհանգատեան պաշտօն կը կատարուի
Ե Ա Վ Է Բ

գերդաստանի համայն նշնեցելոց յիշա -
տակին, ի մասնաւորի նորոգ հանգուց -
եալ՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՍԼԷՆ ԵԱՎԷՐԻ

յիշատակին:
Ի գիտութիւն անոնց յիշատակը յար -
գողներուն:

ՊՕՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱԽՈՐԻՑ
ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի, Փետր. 10ին, վարդանանցի
առթիւ կը պատարագէ և կը քարոզէ -
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Երգեցողութիւնը կը կատարէ Ս. Սա-
հակ - Մեարոյ Երգչախումբը ղեկավա-
րութեամբ՝ Խաչիկ Երմազեանի:

Խ Ն Զ Ո Յ Ք

Տէսինի Մշակոյթի Տան մէջ:

Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին
խնդրէ: Շաբաթ, Փետր. 9, ժամը 18էն
սկսեալ:

Հայկ. ճոխ ուտելիքներ, խորոված:
Մուտքը ազատ է: Կը հրաւիրուին բոլոր
համակիրներն ու բարեկամները անխտիր:

DIMANCHE 17 FEVRIER A 15 H.
THEATRE AXEL TOURSKY
4, Rue Edouard - Vaillant
13003 MARSEILLE

LES BALLETS
ARMENIENS
DE MARSEILLE

Sous la direction d'Edouard Bolikian
vous présentent
« LEGENDE DE LA NAISSANCE
DE DAHAGEN »
(Poésie antique et populaire)
Création et chorégraphie:
Edouard Bolikian

Déclamation:
Mme Astrik Sarafian
« Suite chants et danses arméniens »
Location de billets:
— Jacques Chelelekan
Voyage Westells
87, La Canebière
ou à Beaumont au 87-02-13
Mme Sarafian 87-19-92
Mr. Bolikian 35-55-18 et 76-26-96

ՆԿԱՍԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վասպուրականի Հայր. Միութեան
Վիէն - Տէսինի մասնաճիւղը Յաղթա -
կան Հերոսամարտի 65րդ տարեգարձը
կը կատարէ Մայիս 4ին, Տէսինի մէջ:
Մանրամասնութիւնները յետագային:

Imprimé sur les Presses
83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: No 55935
du Journal « Haratch »

Commémoration du 24 Avril

voyage en arménie

(du 21 avril au 6 mai)

Organisé par SEVAN-VOYAGES et SABERATOURS
Accompagné par V. Sarkissian

Départs par avion de: MARSEILLE — LYON — PARIS

ԴԵՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՊՐԻԼ 24Ի ԱՌԹԻ

Կազմակերպուած Սեւան-Վոյաժի և Սապէրաթուրի կողմէ:

ԱՊՐԻԼ 21ԷՆ ՄԱՅԻՍ 6

Ընկերակցութեամբ՝ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

Renseignements et inscriptions:
A LYON

sevan voyages
SARKISSIAN Varoujan
50, cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (78) 60 13 66

A PARIS

saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e étage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

ՕՐՈՒԱՆ
ԴԵՊՔԵՐԸ

ՖԻԱՆՔԵԻԳԵՐՄԱՆ
ՄԻԱՑԵԱԼ ՀԱՎԱՏ

ԵՒ ԱԶԻԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ

— 0 —

Ժիւղար եւ Շմիտ վճռական յայտարարութեամբ մը միացեալ ճակատ մը կազմեցին երեք օրուան խօսակցութիւններէ ետք եւ բաւական խիստ ազդարարութիւն մըն ալ ըրին Կրեմլինի։ Ինչ կ'ըսեն եւրոպացի ղեկավարները։

1. Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահը եւ Դաշնակցային Գերմանիոյ Վարչապետը միջազգային կացութեան խոր ուսումնասիրութեան մը ձեռնարկեցին Աֆղանիստանի դէպքերու լոյսին տակ։ Յանդեպան հետեւեալ եզրակացութեանց, որոնք կը սահմանեն երկու երկիրներու քաղաքականութիւնը ներկայ պայմաններու մէջ։— Պորտուգալիոյ զինեալ միջապետութիւնը Աֆղանիստան անընդունելի կը նկատեն եւ ան կը ստեղծէ ծանր վրտանգներ չըջանի կայունութեան եւ խաղաղութեան համար։ Անհրաժեշտ կը դառնան որ առանց պայմանաժամի վերջ տրուի ատոր, ինչպէս ուղեց Ազգերու ժողովը, լայն մեծամասնութեամբ։ Միակ միջոցն է վերականգնելու կացութիւն մը համապատասխան աֆղան ժողովուրդի իրաւունքներուն եւ միջազգային խաղաղութեան։

2. Կը խորհին թէ ներկայ տագնապը կրնայ ծնունդ տալ յառաջխաղացումի մը որ հետզհետէ և ինչ ալ ըլլան մտադրութիւնները, կրնայ աշխարհի համար ամէնէն ծանր հետեւանքներն ունենալ։ Կ'ուզեն վերահաստատուել, իրաց այս պայմաններուն մէջ, իրենց երկու երկիրներուն հաւատարմութիւնը Ատլանտեան զինակցութեան եւ իրենց վճռականութիւնը յարգելու անոր յանձնառութիւնները։

3. Նկատի կ'առնեն, որ Աֆղանիստանի դէպքերուն պատճառով, մեղմապետութեան եւ անորոշ դարձած է եւ ուրեմն Աֆղանիստանի օտար զօրքերու քաշուիլը անհրաժեշտ է։ Կը յայտարարեն որ մեղմացումը չի տուիր նման նոր ցնցումի մը։ Այդ պարագային Ֆրանսա եւ Դաշնակցային Գերմանիա կապ հաստատելով իրենց զինակիցներուն հետ, ձեռք կ'առնեն այն միջոցները, որոնք պարտադիր կը դառնան նման կացութեան մը մէջ երաշխաւորելու համար իրենց ապահովութիւնը եւ պաշտպանութիւնը։

Այս վճռական կէտերէն զատ, երկու երկիրներու յայտարարութիւնը կ'աւելցնէ թէ զիտակից են այն մտահոգութեանց, զորս կը ցուցաբերեն ոչ — ու — զինկցութեան կապուած երկիրները եւ կը հաստատեն թէ այդ երկիրները դեր մը ունին խաղաղութեան Գերմանիա, որոնց ժողովուրդները իրենց հողին վերայ կրեցին 2 պատերազմներու տառապանքները, երեսուն տարի է աշխատած են զալուատին համար աւելի կայուն եւ խաղաղ աշխարհի մը։ Իրենց փոխադարձ հաշտութիւնը, հասարակաց մասնակցութիւնը եւրոպական կառուցման, իրենց զուգահէտ գործունէութիւնը ի նըպաստ մեղմացման, անոր հանդերձանները կը կազմեն։

Եզրակացութեան մէջ, երկու ղեկավարները կը շեշտեն թէ իրենց ձեռքերը իմաստ կ'ունենան միայն եթէ խորհ. Միութիւնը ցոյց տայ անոր պատասխանելու իր բարեկամեցողութիւնը։ Նկատի կ'առնեն որ խորհ. Միութիւնը տրամադիր է Աֆղանիստանէն իր զօրքը քաշելու։ Անհրաժեշտ է որ այդ յայտարարութիւնները իրողութեանց վերածուին։

Ֆրանքեւզերման այս միացեալ յայտարարութիւնը լաւ ընդունելութիւն գտած է ընդհանուր ձեռով եթէ նոյնիսկ վերապահութիւն մը կայ միշտ Ժիւղար տէրէնի արտաքին «անորոշ» եւ յաճախ պատեհապաշտ քաղաքականութեան եւ ուսմանց համար՝ Բաղախակառուքեանց նըկատմամբ։

— X —

ՖԻԱՆՔԵԻԼԻԲԻԱԿԱՆ
ԽԶՈՒՄ

— 0 —

Ինչ կը վերաբերի սակայն լիբիական ճակատին, դեհաստանքը աւելի միաձայն է, Ֆրանսայի ձեռք առած միջոցներուն նկատմամբ, քանի Միութեան իսկ համաձայն է։ Արդարեւ Տրիպոլիսի դեհապաշտութեանց ետք, Պենիակիի հիւպատոսարանն է, որ թալանի կը տրուէր, մասնակցութեամբ աւելի ճիշդ՝ կազմակերպութեամբ լիբիական իշխանութեանց։ Ֆրանսա կ'որոշէր ետ կանչել զիւրաշարժական իր առաքելութեան որոշ թիւով անդամները եւ կը յայտնէր Լիբիոյ որ նոյնը ընէ։ Այս կարգադրութեան մաս կը կազմեն դեհապաշտները։

Պատահածը շատ աւելի ծանրակշիռ նըկատուած է էլիզէի կողմէ, քանի որ դործակցութիւնը շատ ծաղկուն էր։ Ֆրանսան 150 Միլիարդ, թոսաններ եւ տասը հրթիռ արձակող ռազմական ծախսով է Լիբիոյ մինչ այս վերջինը Ֆրանսայի քարուղին միայն 3,4 առ հարիւրը կը հայթայթէ։ Ամէն պարագայի մէջ, ոչ ոք կրնայ նախատեսել եւ դատել Գատաֆիի քաղաքականութիւնը, որ որոշ արկածախնդրութիւնէ մը չէ կրցած անընդամենը Միացեալ Նահանգներու դեհապաշտ արձակումը պահանջած էր, քանի դէպ էր որեւէ գործողութեան դիւանապետական մարմիններու դէմ։ Եւ կը թուի թէ այս անգամ, հաշիւները սխալ ելան քանի ընդգրկութիւնն իսկ Պուրկիսայի կողմէն է, Կաֆաայի յարձակումէն ետք։

ԶԱՆԻ ՄԵՇ ՏՈՂՈՎ

ՍԱՆ — ՍԱԼՎԱՏՈՐԻ մէջ, Զորքաբարձի առուով, կը հաղորդուէր թէ զբաւուած է սպանական զենայնաւորներ 15 հոգիով, մէջն ըլլալով դեհապաշտ եւ նաեւ կը թիւան նախարարութիւնը 500 հոգիով, մէջն ըլլալով նախարարը։

ՍՊԱՆԻՈՅ Համայնաւար Կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը՝ Սանթիակո Քարելյո յայտարարած է, որ խմբակներ կան Սպանիա, որ խորհրդային օժանդակութիւն ստանալով կը փորձեն տարակարծութիւններ ստեղծել սպանական Համայնաւար կուսակցութեան ծոցը։

ԵՐԵՒԱՆ <=> ՓԱՐԻՋ <=> ԵՐԵՒԱՆ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 29-31)

ՆԱՅԻՐԻ ԶԱՐԵԱՆԻ ՀԱՏԸՆՏԻՐԸ
ՈՒՌՍԵՐԷՆ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՃ

«Սովետական Գրող» հրատարակչակաշիւնը լոյս ընծայած է Նալիբի Զարեանի բանաստեղծութիւններու հատընտիրը զոր կազմած է Անժելա Ստեփանեան։ Հատորին յառաջաբանը գրած է Սուրէն Աղաբաբեան։

— X —

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵԶՈՒԻ ՀԻՄՆԱՐԿԻ
ԵՐԳԶԱՆՈՒՄԻՆ ՀԱՄԵՐԳՆԵՐԸ ԷՍ — ՏՈՒՆԱՅԻ ՄԷՋ

Տալլինի մէջ (Էստոնիա) համերգներ տուած է Հայաստանի Ակադեմիայի լեզուի հիմնարկի երգչախումբը։ Մօտ երեք տարի առաջ էր որ լեզուի հիմնարկի աշխատակիցներէն Մարո Սուրաբեանի ղեկավարութեամբ կազմուած է այս երգչախումբը եւ կարճ ժամանակի մէջ բեմ ելած հայկական ժողովրդական եւ հօգեւոր երգերէ բաղկացած յայտագրով մը։ խումբը համերգներ տուած է Հայաստանի զանազան քաղաքներու եւ շրջաններու մէջ, ինչպէս նաեւ հանգչեալ կաճ հեռատեսիլէն։ Երգացանկին մաս կը կազմեն նաեւ Տարօնի ժողովրդական նոր երգերը եւ անոնց տարբերակները։

Մօտ ատենէն խորհ. Միութեան այլ քաղաքներու մէջ համերգներ կու տայ երգչախումբը։ «Երեւան» արուեստաշինոցը աւարտած է խումբը ներկայացնող ժապաւէնի մը նկարահանումը Մոսկուայի հեռատեսիլին համար։

— X —

ՊԱՏՄԱՐԻՍԱՆԱՐԱՐԱՆ ՀԱՆԴԵՍԻ
1979-Ի ՎԵՐՋԻՆ ԹԻԻԸ

«Պատմա — Բանասիրական Հանդէս»-ի 1979-ի վերջին՝ 4րդ թիւը, կը բացուի Հայաստանի Ակադեմիայի թղթակից անդամ Գէորգ Բրուսեանի մէկ ուսումնապետութեամբ, որ կը կրէ «Դաւիթ Անյաղթի Ուսմունքը Սահմանման եւ Բաժանման Մասին» խորագիրը։ Կոմիտասի ծրարական 110ամեակին առթիւ «Հանդէս»ը լոյս ընծայած է Մաթեւոս Մուրադեանի «Կոմիտասի Գործունէութիւնը Կ. Պոլսում» աշխատութեան առաջին մասը։ 1910ին, թողուով էջմիածինը, Կոմիտաս անցած է Պոլիս՝ Արեւմտահայութեան մշակութային կեդրոնը, ուր քանի մը տարի մշակուով ունեցած է երաժշտական, հրապարակախօսական լայն գործունէութիւն մը։ Յաղթահարելով բազմաթիւ դժուարութիւններու, յաջողած է իր երգացանկին մէջ առնել հայկական հոգեւոր եւ աշխարհիկ երաժշտական զոհարարներ։ Վրաստանի Ակադեմիայի անդամ Կորնելի Կէլէլիճէի ծննդեան 100ամեակին առթիւ յօդուած մը ստորագրած է Պարոյր Մուրադեան, տա-

— X —

«ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ»Ի ԳԼԽԱՒՈՐ ԽՄԲԱԳԻՐԸ
ՊԱՐԳԵԻԱՏՐՈՒԱԾ

Մոսկուա լոյս տեսնող «Օգոստոս» հանրային — քաղաքական թերթը հրապարակած է 1979-ի իր լաւագոյն հեղինակներու անունները, որոնց մէջ կը գրուի նաեւ «Արմէնփրէս»-ի զլխավոր խմբագիր Ալեքսանդր Սալայան։ Հայ լրագրող Հայաստանի նուիրուած բազմաթիւ աշխարհներ եւ յօդուածներ ստորագրած է ուսանական թերթերու մէջ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻ ՏՈՒԵԱԼՆԵՐ

Հայկական ՍՍՀ կենտրոնական վիճակագրական վարչությունը հրապարակած է 1979 Յունուար 17ի համաթիւթեան - կան մարդահամարին տուեալները Հա - յաստանի բնակչութեան թիւին եւ կադ - մին մասին, ըստ սեռի, կրթական մա - կարդակի, ընտանեկան պատկերի, լեզուի եւայլն («Սով. Հայաստան», օրաթերթ, Յունուար 16) :

Հայաստանի բնակչութիւնը մարդահա - մարի թուականին պարզած է 3·031·000 հոգի: Ուրեմն՝ Նախորդ 1970 Յունուար 15էն մինչեւ անցեալ տարեկիպրին, բը - նակչութեան յաւելումը ճշգրիտ թիւով եղած է 539·000, ներկայացնելով 22 տո - կոսի աճ: Վիճակագրութեան մէջ արձա - նագրուած է, թէ «անը տեղի է ունեցել կայուն տեմպով, կազմելով տարեկան միջին հաշուով 2,3 տոկոս»:

Նկատելի կը մնան երկու դրական կէ - տեր: Այսպէս, առաջին՝ Հայաստանի տարեկան աճը բարձր է ինչո՞հ. Միու - թեան համապատասխան միջինէն (*), որ, յիշեցնենք, 0,92 է: Երկրորդ՝ նա - խորդէն մինչեւ ներկայ մարդահամարը, Հայաստան իր բնակչութեան յաւելու - մով 4րդ տեղը կը գրաւէ խորհրդային Հանրապետութիւններու մէջ: Եւ կը մը - նայ միայն Տալիկիստանէն, Ուզբեկիս - տանէն եւ Թուրքմենիստանէն: Անդին ա -ռաջին տեղը կը գրաւէ Անգղիոյկասի մէջ:

Վիճակագրութիւնը հաստատած է բը - նական երեւոյթ մըն ալ, որ ընդհանուր է: Քաղաքացիներուն թիւին յաւելու - մը մեծ համեմատութեամբ: Նախորդ մարդահամարին 1·481·500 եղած էր ա -տոնց թիւը: Արդ բարձրանալով պարզած է 1·992·500, այսինքն՝ ներկայացուցած է Հայաստանի բնակչութեան 66 տոկոսը: Իրրեւ մանրամասնութիւն ճշեցնեք, որ յաւելումին, այսինքն՝ 511·000ին 263·700ը արձանագրուած է քաղաքներու բնակչութեան բնական աճով: Մնացեալը գիւղէն դէպի քաղաք տեղափոխութեան, ինչպէս նաեւ կարգ մը գիւղական վայ -րերու վերափոխութեան (դարձած են քաղաքներ) հետեւանքով: Այս է պատ - ճառը, որ թէեւ յաւելումը գիւղական բը - նակչութեան, երկու մարդահամարներու ժամանակաշրջանին, 164·000էն քիչ մը աւելի եղած է, սակայն փաստօրէն այդ աճը սահմանուած է 27·900ի: Տոկոսի համեմատութեամբ՝ 1970էն 1979, քաղա - քացիներուն աճը 59,5էն չուրջ 66ի բարձրացած է, իսկ գիւղացիներունը 40,5էն իջած է 34ի:

Համեմատելով խորհրդային միջինին հետ, կը տեսնենք, որ քաղաքացիներ - րուն յաւելումը, իսկ գիւղացիներուն նուազումը չորսական տոկոս եղած են:

Մարդահամարի ժամանակ սեռի պատ - կերը հետեւեալը պարզած է. 1·476·500 այր եւ 1·554·500 կին: Տոկոսի պատ - կերով՝ 48,7 եւ 51,3: Նախորդէն ասոյին տոկոսները շատ անշան փոփոխութիւն - ներ կրած են, հարկ 0,1: Նկատելի կը մնայ այն, որ պատերազմին հետեւան - քով ի վնաս այրերուն խախտած հաւա -

սարակչութիւնը, աստիճանական բա - րեւում մը կ'արձանագրէ: Մօտ ատե - նէն հաւասարակչութիւնը կրնայ հա - տատուիլ:

Կրթական մակարդակը, ինչպէս ալըն - կալելի էր, մեծ ուսում արձանագրած է, յատկապէս խորհրդային միջին հա - փանիշին բաղդատմամբ: Վերջին մար - դահամարին, բարձրագոյն եւ միջնա - կարգ՝ ամբողջական թէ կիսատ կրթու - թիւն ձեռք ձգած քաղաքացիներուն թիւ - ւը 1·724·000էն քիչ մը աւելի եղած է, նախալերջին մարդահամարին համեմա - տութեամբ արձանագրելով 79,7 տոկոս յաւելում: Ասիկա շատ գոհացուցիչ պատկեր է, քանի խորհրդային միջինէն՝ 46էն չուրջ 37 տոկոս բարձր է: Մանրա - մասնութեանց մէջ եւս պատկերը փայ - լուն է: Այսպէս, 1979ին քաղաքները բը - նակող աշխատողներուն 917ը, հազար հո - գին հաշուով, բարձրագոյն կամ միջնա - կարգ, լրիւ թէ կիսատ, ուսման տէր եղած է, իսկ գիւղերուն մէջ՝ հազարէն 764ը:

Նախալերջին մարդահամարին, միջինը հազար աշխատողի վրայ Հայաստանի մէջ, եղած էր 697: Այս պատկերով Հա - յաստան խորհրդային Հանրապետութիւն - ներու մէջ զբաւած էր երկրորդ դիր - քը Վրաստանէն ետք: Այժմու վիճակա - գրութիւնը, որ ամփոփ է եւ կը վերա - գրերի միայն Հայաստանի, բնականաբար դասակարգումի հնարաւորութիւն չի տար: Այսուհանդերձ, անմիջեւի է, որ Հայաստան կրթական մակարդակով շատ բարձր դիրքի վրայ կը գտնուի, եթէ նը - կատի առնենք ինչո՞հ. Միութեան ընդ - հանուր պատկերը: Կը տեսնենք, որ հա - մեմատութիւնը առաւել 54 է քաղաքաբ - նակ հազար աշխատողներուն եւ 71 գիւ - ղացեակ հազար աշխատողներուն բաղ - դատմամբ:

Մարդահամարին ժամանակ ազգն ու լեզուն արձանագրուած են համաձայն են - թականերուն յայտարարութիւններուն, իսկ երախաներունը, ըստ ծնողներուն:

Վիճակագրութիւնը ընդհանուր երեք հաստատումներ կատարած է. -

Առաջին. - 1970 թուականից մինչեւ 1979 թուականը ընկած ժամանակամիջո - ցում Հայաստանում բնակուող ազգու - թիւները իրար մեծացել է:

Երկրորդ. - Ըստ մարդահամարի տու - եալների, 3·001·000 մարդ, կամ Հանրա - պետութեան ամբողջ բնակչութեան 98,8 տոկոսը, մայրենի լեզուն հայերէն է իր ազգութեան լեզուն, եւ միայն 1,2 տոկոսը՝ այլ ազգութիւններու լեզուն:

Երրորդ. - Հայերէն լեզուն որպէս մայ - րենի լեզու նշել են 2·710·000 Հայեր կամ 99,4 տոկոսը: Այլ ազգութիւնների պատ - կանող 70·700 անհիմն հայերէն լե -

զուն նշել են որպէս երկրորդ լեզու, ո - րին ազատօրէն տիրապետում են:

Առաջին կէտի կապակցութեամբ նկա - տելի կը մնայ այն, որ Հայաստանի մէջ, ինչպէս այլուր, մահմետական տարրին բնական աճը աւելի բարձր է: Նախալեր - ջին մարդահամարին հիմնական տուեալ - ները քննելով, տնտեսական գիտութիւն - եան, «Սով. Հայաստան» ամսագրի թիւին 1971 Հոկտեմբերի թիւին մէջ հետեւեալ հաստատումը կը կատարէր. - Չնայած դրսից հայ բնակչութեան մեծ ներքու - քին, Հայաստանում Հայերի տեսակա - րար կշիռը 11 տարում (խօսքը 1959 -էն 1970ի մասին է) բարձրացել է ընդամէ - նը 0,6 տոկոսով: Դա բացատրուում է նրանով, որ Հանրապետութիւնում բը - նակուող այլ ազգութիւնները, մասնա - տրապէս Ադրբեյջանցիներն եւ Քրդերը բնական բարձր ան են տալիս: Վերջին - ներիս թիւը 11 տարում 134·000ից հասել է 185·000ի կամ աւելցել մօտ 40 տոկո - սով՝ եւայլն:

Յետագային հրապարակուելիք ման - րամասն վիճակագրութիւնը, անկասկած, այս հոլովոյթին հաստատումը պիտի կա - տարէ:

Երրորդ կէտին առնչութեամբ նկա - տելի իրողութիւնը կը մնայ այն, որ ան - նըշան բացառութեամբ, Հայաստան ապ - րող բոլոր ազգերն ալ կը պահպանեն ի - րենց մայրենի լեզուն:

«Լրաբեր Հասարակական Գիտութիւն - ների» ամսագրին 1975 Փետրուարի թիւ - ւին մէջ, Հ. Ջաքարեան, «Սոցիոլոգի - վիստիկան», Նրա Արդի Վիճակը եւ Որն - գիւնները» խորագրուած ուսումնասիրու - թեան մէջ գիտել կու տար ի միջի այ - յոց. - Հայկական ՍՍՀ-ում առկայ է ինը լեզու՝ 2 հիմնական (հայերէնը՝ պետա - կան եւ մայրենի բնակչութեան մեծ մասը սի համար եւ ուսերէնը՝ պետական), չորս երկրորդական (ադրբեյջաներէն՝ մայ - րենի լեզու բնակչութեան 6 առ հարիւրի համար, քրդերէնը՝ մայրենի լեզու 1,4 առ հարիւրի համար, յունարէնը՝ մայ - րենի լեզու 0,3 առ հարիւրի համար, ա - սորերէնը՝ մայրենի լեզու 0,2 առ հա - րիւրի համար) եւայլն:

Արդ, հայերէնէն եւ ուսերէնէն զատ, որոնք պետական եւ մայրենի կը մնան ա -ռաջինն եւ միայն. պետական երկրոր - դին համար, միւս լեզուներն եւս կը պահպանեն իրենց ժողովուրդներուն թը - ւական համեմատութիւնը: Այսպէս, Ա - դրբեյջանցիները կը ներկայացնեն ընդհ - բնակչութեան 6, Քիւրտերը՝ 1,5, Ասո - րիները՝ 0,2 եւայլն տոկոսները:

Երրորդ կէտին կապակցութեամբ ար - ձանագրելիք նշումը կը մնայ այն, որ հայերէնը իրրեւ մայրենի լեզու նկատույ -

նեւուն տոկոսը գրեթէ կը պահպանէ իր նախկին պատկերը: Գրեթէ, որովհետեւ, 1970ին հայերէնը իրենց մայրենի լեզուն կը համարէին Հայաստան բնակող Հա - յերուն 99,8 տոկոսը, իսկ այժմու պատ - կերով ասիկա փոքր անկում մը կրն - լով կ'իջնէ 99,4ի:

Թուերէնի տարածումին համար վի - ճակագրութիւնը արձանագրած է. -

- Սովետական ժողովուրդների անշն - մերձեցման, նրանց եղբայրական բարե - կամութեան ու համագործակցութեան արապագման տեղի ունեցող պրոցէսի մէջ կարեւոր դեր է խաղում առասց լե - գուն: 1979 թուականի մարդահամարի ժամանակ ոչ ուս ազգութեան 983·000 անհիմն առասց լեզուն նշել են որպէս երկրորդ լեզու, որին ազատ տիրապե - տում են»:

Սոցիոլոգ ճշգրիտ մանրամասնու - թեանց, յիշեցնենք, թէ նախալերջին մարդահամարին, Հայաստան բնակող 2·208·300 Հայերէն 0·21 տոկոսին հա - մար ուսերէնը մայրենի լեզու նկատ - ուած էր: 23,3 տոկոսն ալ ազատ տի - րապետողներու շարքին դասուած էին:

Վերջին մարդահամարին ընտանիքնե - րու թիւն է եղած 609·000: Անոնցմէ 12,3 տոկոսը բաղկացած է երկու, 14 տո - կոսը՝ երեք, 23,1 տոկոսը՝ 4 եւ 50,7 տոկոսը՝ հինգ եւ աւելի անդամներ:

Կարեւոր է նկատել, թէ մինչ ընտանի - քի փոքր եւ միջին անդամներու թիւն - րուն մէջ՝ երկու, երեք եւ չորս, Հա - յաստանի տոկոսները նուազ են 17, 5, 14, 9 եւ 0,1 համեմատութեամբ խորհրդա - յին միջինէն, անդին բաղմանդամ՝ հինգ եւ աւելի ընտանիքներու պարագային աւելի է 32,3 տոկոս չափանշով:

Նոյնը նաեւ ընտանիքի միջին չափին աչսինքն՝ նոյն յարկէն ներս ապրողնե - րուն համար: Մինչ խորհրդային միջին - նը 3,5 անդամ եղած է, Հայաստանի պը - րագային ան ներկայացուցած է 4,7 ան - դամ միւս կողմէ սակայն, նախալերջին մարդահամարին, այդ միջինը եղած էր 5 անդամ (քաղաքներուն մէջ՝ 4,5, լիւ գիւղերուն մէջ՝ 5,2: (**))

Վերջին մարդահամարին համաձայն, ամուսնացած զուգերու թիւն է կամ 636·900 ներկայացնելով 140·300ի յաւե - լում մը կամ 28,3 տոկոսի աճ:

Մարդահամարի տուեալները ցոյց աը - ւած են, թէ ընկերային արտադրութեան (արդիւնաբերութիւն, գիւղատնտեսու - թիւն եւայլն) զբաղածներու, այլ խոս - քով աշխատողներու թիւը կազմած է 1·440·800 հոգի, ընդհանուր բնակչու - թեան 47,5 տոկոսը:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(*) Խորհ. Միութեան համապատաս - խան նիւղերուն տուեալները տեսնել «Յառաջ»ի մէջ, Յունուար 16:

(**) Այս պարագային եւս մանմետա - կաներունը առաւել բազմաճառ եղաւ էր: Ադրբեյջանցիներ՝ 5,8, Քիւրտեր՝ 6,7:

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն 1979

ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԻՆ

Քանի անգամներ երազած է իր կիւնագլի հետ ձի աշտանակել. երեք - նին՝ մէկ մարմին կազմած փախչիլ հե - ուտները. տեսնել լեռներու յետին արե - դակին գոյնը երբ մարը կը մտնէ. ճանչ - նալ այնտեղի մարդոց ապրելակերպը, սովորութիւնները... Սակայն՝ կար իր Պուռնչօ չուրը, այժեքը եւ ուրիշները. ա - մէյը կարօտ իր սիրտին, ինամբին, ներ - կայութեանը... Ինչպէ՞ս կրնար բաժ - նուիլ անոնցմէ, իր հայրենի շրջապա - տէն... երթալ Անժանօթը...

Յանկարծ՝ ձիուն վրնջիւնը, ոտքի ան - համբեր հարուածները կը սթափեցնէին Հոյ - Հօրոյի մթազնած սիրտը: Կը քակէր կենդանիին կապը, կը տանէր ա - խոռ. հոն՝ դոյլը մը մէջ կը լեցնէր դա - րիի բաժնը ամանը երկրաբաժ՝ անա - տունին կերը կու տար: Այսպէս՝ երազած վայրկեաններու անջրպետը կ'ուզէր հը - րացանով շրջաբեւեռել...

Հրացանը. միայն հեռուէն տեսնելու իրաւունքն ունէր. մօտենալ, հպիլ, ան - կարելի էր... Երբ հիւզակին մէջ շրջէր կիւնագլին օղնելու նպատակաւ, ամէն քայլափոխին կը զգար քիւրտ տիրոջ նենդամիտ նայուածքը, վերջապէս՝ ար - համարհանքի կոշտ ձայնը, արդէն սաստ - մը ունէր գոմը նահանջելու... Հրացանը՝ կը մնար իր երեւակայութեան անկիւնա - դարձը:

Օրեր կ'ըլլար որ Հոյ - Հօրոյ արեւա - ծագին արթննար. բայց՝ երբ քիւրտ տէրը գար ու քմահաճոյքին հրձուկելով խան - դարէր տղուն ջուրը, այն ժամանակ՝ Հոյ - Հօրոյ մօռյլ, մէջքի պարանիւր դա - նակը եւ քարածիգը կը դնէր... առանց կիւնագլի տեսնելու, շանը հետ այժեքու - հօտը հեռուները կը քշէր: Թաղարդով լեցուն լեռնալանջի արահատները տրա - մաղրութեան ուղին կ'ըլլային. դանակը, դաւազանը վշտակցութեան գործիքնե -

րը... Արկածալից վտանգին՝ քնաշրջի - կի պէս անտեղեակ, կ'առաջանար ան - վարան, կարծես՝ առջեւը ցցուած վայ - րի բոյսերը, մացառները պտակէին սքըա - նեղութեան հաւածանքը... Հոյ - Հօրոյ անհաշի կը բարձրացնէր դաւազանը, տանջուելու առաջնան կը պայքարէր ճամբան բանալու, յանուն տիրոջ իրա - տուքներուն Պուռնչօն կը հաշէր, կամ, յա - նուն իր շան հանկացողութեան... Այ - ծերու հօտը անհամբեր՝ մայրենի եւ դան - դակներու խառնաշփոթութեան մէջ կը դատապարտէր հովիւի յառաջնադացու - մը:

Հոյ - Հօրոյ հաշիւ ունէր մաքրելիք... որո՞ւ դէմ, կեանքի՞ն, քիւրտ դարձելի տիրոջ: Հաշիւ՝ որուն սակը, տոկոսը մտքի տոմարին մէջ տակնուվրայ, ար - ձանագրուած միայն մուսը սրեւակին, կը յեղիցէր ստանց լուծումը դանակու... Երբեմն հանգստանալու համար, Հոյ - Հօրոյ կանց կ'առնէր: Բարձրացած դա - ուղիքը, անդունդ էր փորած իր եւ քիւրտ հիւզակին միջեւ: Վարը հեռու, փոքր կէտի մը մեծութեամբ ծառերու չուքին տակ հիւզակը այլեւս ինքնութիւն չու - նէր: Բացի կիւնագլի ներկայութենէն, ինչպէ՞ս եղբայրացնել թէ ան հոն կը գտնուի, զբաղած՝ տան գործերով, կամ, թոնիրի պատրաստութեամբ, կամ, ե - վրպագործին շաղուելը... ինչպէ՞ս պի -

տի յանգէր այս անկալուն կեանքի ա - պերասան վիճակը...

Օր մը քիւրտ հրէշը ուղած էր զինք թրխտեղ տալ. կիւնագլ՝ վճռաբար ընդ - միջած էր, այսպիսով՝ քիւրտին արար - քը, անարգած՝ քրիստոնեայ փոքր տը - դու մը հանդէպ անվայել հարստահարու - մը... Կիւնագլի միջամտութիւնը ստիղ - էր նստած, քիւրտը՝ վայրագօրէն յա - ճակած էր խեղճ աղջկան վրայ, անդա - թօրէն ծեծած... Եթէ իսլամացած լի - ւար, լինէ՞ ձեւով իր կեանքը պիտի բա - րեփոխուած ըլլար, նենդամիտ քիւրտը անկարելի էր որ փոխէր իր կեղծիքն ու վարմունքը. հապա կիւնագլը... Եւ ի - րաւեր իր պատճառաւ կրած տուայտա - քը. ինչպիսի՞ յուսախաբութեամբ պիտի գրծէր իր սէրն ու դուրդուրանքը... Այդ օրէն ի վեր դժուարացած էր տան մէջ յարաբերութիւնները, մթնոլորտը ան - շնչելի: Տանտէրը սակայն՝ կը հան - գուրծէր երկու խրեակներու, շահուն կա - րեւոր ազգակը...

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

(Շար. - 8)

Fonds A.R.A.M

ԱՆԳԱՐԱՅԷՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԻՆ

ԹՈՒՐԲՈՅ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐԲԻՆ ԶԵԿՈՅՑԸ

(Բ. և Վերք)

Մեծայարգ Վարչապետ,
Մեր կառավարութեան բարձր հովա – նաւորութեան և Պետական օրէնքներու սահմանին մէջ, այսօր եւս կը շարու – նաւորին գործադրուի մեր կրօնական, բարեխրատական և կրթական հարցերու կապակցութեամբ այն իրաւունքները, որոնք դարեւ ի վեր չնորհուած են մե – ղի՝ իրրեւ քրիստոնեայ համայնք:

Եւ սակայն, ատենէ մը ի վեր, այս ի – բաւունքներէն մէկ քանին կը սահմանա – փակուին և վերոյիշեալ հաստատու – թիւները կը մասնաւոր զժողովին կա – ցութեան:

Այս սահմանափակումներուն գլխաւոր – ները հետեւեալներն են. –

Ա. – Վարչապետը հետ կապակից հար – ցեր. –

1. – Վարչապետը Ընդհ. Տնօրէնու – թեան կողմէ ձեռնարկներ կը կատար – ուն, իրենց նախկին սեփականատէր – րուն վերադարձնելու համար այն անշարժ կալուածները, որոնք օրինաւոր ճամբա – ներով և Թափուր արձանագրութեամբ նուիրուած են մեր համայնքի Վարչա – ներուն: Մինչեւ 1964, այսպիսի սահմա – նախաձեռնում մը դուրսէն չունէր. կը խնդրէր, որ ջնջուի այս արդէլը, որ դրուեցաւ վերոյիշեալ թուականէն ըս – քով:

2. – Թուրք քաղաքացիական օրէնքին համաձայն հիմնուած և վաւերացուած Թրքահայ փոքրամասնութեանց Վարժա – րաններու Ուսուցչաց Հիմարկին, մինչեւ 1977 տարեթիւը նուիրուած հինգ անշարժ կալուածը Վարչապետը Ընդհ. Տնօրէ – նութեան կողմէ օրինաւոր տեսնուած է և իրաւասութեան պաշտօնադրով մը, բոլորն ալ վաւերացուած են Թափուրէն: Եւ սակայն, 2/6/1977 թուականէն ետք նուիրուած վեց անշարժ կալուածին հա – մար, նոյն նպատակով եղած ձեռնարկ – ները, զժողովարար անպատասխան թողուած են Վարչապետը Ընդհ. Տնօ – րէնութեան կողմէ: Կը խնդրենք, որ շարունակուի այն գործընթացը, որ գոյու – թիւն ունէր 1977էն առաջ:

Բ. – Կրթական Նախարարութեան հետ կապակից հարցեր. –

1. – Կան հայ ծագումով քաղաքացիներ, որոնց անձնագրին մէջ սխալմամբ արձա –

նագրուած է ԻՍԼԱՄ բառը, եւ կամ քա – ղաքացիներ, որոնք ատենօք կրօնափոխ եղած են սա կամ նա պատճառով եւ ա – պա դատարանի որոշումով վերադարձած են իրենց նախկին հայ քրիստոնեայ կը – րօնքին: Կրթական Նախարարութեան կարգ մը շրջանակները արդէլը կը հան – դիսանան այսպիսիներու զաւակներուն, Հայ փոքրամասնութեան վարժարան մը արձանագրուելուն եւ այդ վարժարանը յաճախելուն:

Մեր խնդրանքն է բառնալ այս արդէլը:

2. – Նոյնպէս կրթական շրջանակները արդէլը կը հանդիսանան այն տղոց, որոնք միջոց մը փոքրամասնութեանց լեզ – ւով ուսուցում չընող վարժարան մը յա – ճախելէ ետք, կը փախաբեր շարունակել իրենց ուսումը փոքրամասնութեանց լեզ – ւով ուսուցանող վարժարանի մը մէջ: Այս արդէլքին վերջուիլը կը խնդրենք:

3. – Կրթական Նախարարութեան կողմէ երկար ժամանակ կը յապաղի վաւերա – ցումը այն Թրքահայ ուսուցիչներուն, որոնք պաշտօնի կը կոչուին Հայ փոքրա – մասնութեանց վարժարաններու մէջ:

Կը փախաբերենք, որ փութով կարգա – դրուին այս խնդիրները, որպէսզի ուսա – նողները ամիսներով հեռու չմնան իրենց դասերէն:

4. – Լուկ ուսուցչանոցներէ վկայեալ – ներուն, երկու տարուան համար կրթա – կան «Հնարթիթի»ներուն արձանագրու – թեան պայմանը, կը զրկէ Հայերէն լեզ – ւով դաստանդութիւն կատարող վար – ժարանները ուսուցիչ հասցնելու հը – նարաւորութենէն: Այս պատճառաւ պիտի խնդրենք նախկին ձեռի վերադառնալ, որպէսզի ունենանք Հայերէն լեզուով ու – սուցանող ուսուցիչներ:

Գ. – Վարչական Գործերու հետ կապա – կից հարցեր. –

1. – Համաձայն մեր աւանդութիւննե – րուն ու սովորութիւններուն, եկեղեցի – ներու Թաղային Խորհուրդներու Ընտ – րական Օրէնքին մէջ հետեւեալը կ'ըսուի. «Իւրաքանչիւր Թաղային Խորհուրդ իր թաղին ժողովուրդին կողմէ կ'ընտրուի»: Այս պարբերութենէն կը հասկցուի, թէ ընտրուած անդամին Եկեղեցւոյ շրջանին մէջ ընտրուած անդամին Եկեղեցւոյ շրջանին մէջ չկայ որեւէ սահմանափակիչ օրէնք մը, որ պարտադրէ թէ ընտրելին պէտք է ան – պայման ընտրութիւն հաստատած ըլլայ ընտրական շրջանին մէջ: Արդարեւ 1970 էն առաջ կատարուող ընտրութիւննե – րուն, եկեղեցւոյ շրջանին մէջ չընա – կող թեկնածուներն ալ կ'ընտրուէին և այս ընտրութիւնները կը վաւերացուէին Վերալիթի կողմէ:

Վերջին տարիներուն սակայն, բե – կանուած են ընտրութիւնները այն թեկ – նածուներուն, որոնք ընտրութիւնը Եկե – ղեցւոյ շրջանին մէջ չէ: Այսպիսի թեկ – նածուներէն մէկը, որուն ընտրութիւնը ընկանուած էր, դատ բացած է Գերատիւն

Վճռաբեկ Ատենին մօտ եւ դատը չա – հած:

Ձեր բարձր նկատառման կը յանձնենք վերեւ նշանակուած մեր աղերսաւորները, կը խնդրենք որ բարի ըլլաք ընդունիլ մեր ամենախոր յարգանքները:

ՇՆՈՐՀԲ ԱՐԳ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
ՊԱՏՐԻԱՐԲ ՀԱՅՈՑ ԹՈՒՐԲՈՅ

×

Մեծայարգ Վարչապետը շատ ուշադիր կերպով ունենդրելէ յետոյ մեր դրութիւ – նը, ըսաւ. «Այս բոլորը կարգադրուելիք խնդիրներ են: Ես անձամբ պիտի գրա – դիմ այս հարցերու կարգադրութեամբ: Առաջին առթիւ պիտի հետաձայնեմ Իս – թանպուլի Կուսակալին, ներկայացնէ ի – րեն և պարզեցնէ այս հարցերը նաեւ ի – րեն»: Հետաքրքրուեցաւ յատկապէս Գալ – ֆանան Որբանոցի շինութեան հարցով: Երբ պատասխանեցինք որ չէնք լմնցած է, ինք եւս իր գոհունակութիւնը յայտ – նեց:

Երբ մեծ բաւարարութեամբ բաժնուե – լու վրայ էինք, Մեծայարգ Վարչապետ – ան հետաքրքրուեցաւ թէ նոյն երեկոյի՞ն մեկնելու մտադիր էինք: Մեր դրական պատասխանին վրայ հարցուց թէ տեղ ա – պահով՞մ էինք օդանաւին մէջ: Երբ ը – սինք թէ օդանաւային հաշուիչ մեքէ – նաներու կանոնաւոր չգործելուն հետե – ւանքով նման հաւաստիք մը չէր տրուած մեզի, անմիջապէս հրահանեց որ Իս – թանպուլ մեկնելիք առաջին օդանաւին մէջ տեղ ապահովէին մեզի, ինչ որ ար – արեւ կարգադրուած դռանք մեր օդա – կայան հասնելուն: Նման ինքնաւարել փափկաւարութիւն մը մեզ երախտա – պարտ ձգելէ զատ, աւելի հաստատեց մեր մէջ արդէն իսկ ստեղծուած հաւաս – տիքը, թէ համայն. մեր զժողովութիւն – ները իրենց լուծումը պիտի գտնէին, Մեծայարգ Վարչապետին յատուկ տնօ – րէնութեամբ:

×

«ՅԱՌԱՋ».- Աւելորդ է անշուշտ ան – դրադառնալ այս սեփականութեան ըն – քացիին փոխանակուած աւուր – պատ – շանի խօսքերուն եւ նոյնիսկ Տէմիրէլի կարգ մը յայտարարութեանց («այս եր – կիրը աւելի քան 500 տարի է լուծած է կրօնական խտրութեան հար – ցը» եւն. եւն.) որոնք կրնային ծիծա – ղելի թուիլ եթէ ողբերգական չըլլային: Մենք միայն համարեալքին կը մաղթեմք Շնորհ Պատրիարքին, որ յամառ յարա – տեւութեամբ չի դադարէ ամէն ջանք թա – փելէ, չի յոգնիր տասն անգամ նոյն բա – ները կրկնելէ, իբրեւ թէ այդ բանքին վար չունեցող երկնքէն ինկած թուրք վարչապետներուն, որպէսզի գէթ քիչ մը դարմանուին այն անարգարութիւններն ու անիրաւութիւնները, որ ի գործ կը դրուին հայ հաւայեցիին դէմ:

են»: Տեսնես, էնպէ՛ս կը պոռայ, կ'ուզէ – որ հատիկ ձգեմ, թուրին տեղն ըսեմ: Ա՛լ ճարս հատաւ, ըսի որ լեռներէն ան – դին է, արեւին ցաթած տեղը: Ձհաւա – տաց, մինչեւ որ հատիկ ձգեցի:

– Մաքօ, Մարտիկը խելացի տղայ է, – ըսաւ Նուշակ Պետօն: Դպրոց դիր որ դրեւ կարգաւ սորվի:

– Պետոյի բանը. դպրոցն ի՞նչ է: Մարդ ինչքան դպրոց երթայ, խաչը երեսին ծուռ կը հանէ: Հը, Մանասին տղան քա – ղաք դպրոց կ'երթայ, քիթը կ'ընես տա – նիքներուն կը քուրի: Որ հարցնես՝ կը – տան ի՞նչ տեսակ կը բանին, չի գիտեր: Մարտիկը որ բախտ ունենար, մայրը ողջ կ'ըլլար, հայրն ալ գրեւ կը մնար: Երբ Մարտիկը մեծնայ, քովը ճամբեմ որ Նուշակութիւն սորվի:

– Ջուշակ Պետօն ի՞նչ է ըրեր, որ Մարտիկին ի՞նչ պիտի ընէ:

– Հիշ բան չընէ, վաղը իր կնկան շա – պիկը իր ձեռքով կը գործէ:

– Դուռն երբեմն Մարտիկը իմ քով դրկէ, Մաքօ: Ես էնոր դրեւ կարգաւ կը սոր – վեցնեմ, – ըսաւ Նուշակ Պետօն:

×

Այդ օրը Մարտիկ բերդի ծիրանի ծա – ուերուն տակէն ձայն ձգեց Մաթոյին: Մաթօն հեռուէն լսեց Մարտիկի ձայնը,

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՀՈՒՐԻ ԻՓԵԿԵԱՆԻ

Այսօր «Յառաջ»ը ինձ հափազանց յու – գեց Հուրի Իփէկեանի մահուան տխուր լուրով: Շատ տխրեցի, ափսոսացի որ այդպէս ձերքերով օժտուած մի Հայու – հի ժամանակից շուտ մեկնեց այս աշ – խարհից:

Ձեր դրած յողուածը շատ յուզիչ և տպաւորիչ էր մանաւանդ այն քանի մը բանաստեղծական տողերը... Յաւալի է, որ այս անպատասցած մտնողութիւն մէջ ինչպէս ապրում և մեռնում են Հուրիի նման հոգիներ: Ես նրան մօտից չեմ ճա – նաչել բայց իմ պատանեկան ամենա – քաղցր և ուղեւորիչ յիշողութիւններով կապուած եմ մեր պաշտելի վարժապետ Դասպար Իփէկեանի հետ: Նա էր, որ մեր մէջ դրեց սէր դէպի արուեստն – ք, ողբերգութիւն դէպի ինչ որ գեղեցիկ է, խորունկ և բարձր: Շատ ցաւում եմ, որ կեանքի պայմանները թոյլ չը – տուին իրեն հոգուն մօտենալու և վեր – յիշելու միասին իր հօր յիշատակը:

Խնդրում եմ ներքիակ այս համեստ գու – մարը Հուրիի յիշատակին դործ ածէք ինչպէս կամենում էք, իմ անունս չը – յիշելով (*):

Յանկանում եմ Ձեզ առողջութիւն և ուժ տանելու այս տաղնապալի ժամա – նակում Ձեր պայքարը պաշտպանելու բարձր արժէքները:

Ձերդ Յարգանօք

(*) Յարգելով նամակագրին փափաքը, անունը գտնեցի կ'առնեմք և ներփակած 100 Գ.ը կը յատկացնեմք Վիէնի «Դասպար Իփէկեան» ակումբին:

ԴԱՂԱԿԻ ԴԱՂԱԿ

ԳՈՒՔԻՆԻՈՅ «Ձաւաբեան» սրահին մէջ, Յունուար 20ին, տեղի ունեցած է Հ.Մ. Ը.Մ.ի կազմակերպած Ամանորի հան – դիսութիւնը: Բացման խօսքը արտասա – նած է եղր. Դանիէլ Դանիէլեան: Խօսք առած են Լեւոն Դայեան և Պերճ Գը – րիգորեան, չեղտելով Հ.Մ.Ը.Մ.ի կա – րեւորութիւնը: Հայ սկստուածութեան դըր – ուստանքը ըրած է Նիկիոյ սկստուածներու խնամակալ պետը՝ Տիմիթրիոս Արքի – րիոս: Ապա հանդիսութիւնը շարունակ – ուած է գեղարուեստական և ընկերա – յին միջոցներով մը մէջ:

սակայն ձայն չտուաւ: Ձէր ուզեր փախ – ցընել կատու մը, որ նեղը ձգած էր իր նետած քարերով: Խոշոր քար մը դը – պած էր կատուի գլխին: Կատուն ուժեղ մարդկային ձայնով, քարմանի նման ա – րագ ինքն իր վրայ դարձած ու ինկած էր: Մաթօն յաջողած էր: Երբ մօտեցաւ, կա – տուի բերնէն արիւն կու գար:

Մաթօն գլխի ստահակ տղան էր, Մարտիկէն քանի մը տարի մեծ, մօտ 12 տարեկան: Մազերը գրեթէ մինչեւ ու – սերուն թափած էին: Ինկած էր խորթ մօր մը ձեռքին տակ: Գիշերները դուր – սը կը լուսնային, չորացած խոտերու վրայ, մանաւանդ ամառները այդպիսիներուն ու բերդին մէջ:

Ամառ օր մըն էր, երբ պառաւ քիւրտ մուրացիկ կնոջ մը քնանալը տեսաւ բեր – դի քարերուն մէջ: Կնոջ պատուաւ լա – թերուն մէջէն դադառեւ դիտեց, դիտեց անոր մարմնի մերկ մասերը ու առաջին անգամ ըլլալով՝ զգաց իր մէջ անծա – նօթ հետաքրքրութիւն մը: Անկից յե – տոյ առանձինն, կենդանական բնազդով կը դիտէր իր խորթ մօր անփութօրէն բաց միացած կուրծքը ու սրունքները:

(Շար. – 9)

Fonds A.R.A.M

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱԽՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻԿՆ ՈՒ ՁԵՆԱՊԸ

– Ա՛լ պարսաւիկ պիտի չչինեմ, Հա – տուի թուրը պիտի գտնեմ:

– Ինչպէ՞ս, Մարտիկ, – հարցուց Նու – շակ Պետօն ու խնդաց, որովհետեւ միշտ ալ յաջողած էր, երբ Մարտիկ բան մը խօսած էր:

– Հօրաքոյրիս հատիկ ձգել կու տամ. աս տեղը կը գիտնայ:

Ջուշակ Պետոյին այնքան հաճելի ե – կաւ Մարտիկի այդ մտածումը, որ խոս – տացաւ անոր նաչուուն թեւերով պարսա – ւիկ մը չինել:

– Ան կրնայ ըսել, – աւելցուց Մարտիկ, – անցեալ օրը Օփականէնց քաղաքին էր կորսուէր, հօրաքոյրս հատիկ ձգեց ու ըսաւ.

Եփի Եփի Եփն ի վրան,
Պառաւելին մէջ խափն ի վրան:

– Ի՛հ, դառ՞ն, – հարցուց Նուշակ Պե – տօն՝ երկու ձեռքերը Մարտիկի ուսերուն վրայ դրած. այնքան սիրեց անոր միա – միտ երեւակայութիւնը:

– Հէլպէք դառն: Փրօտ Ակօն գողցեր պառաւելին մէջ էր ձգել, որ մեծ պահ – քին միա ուսէ:

Յաջորդ օրը հօրաքոյրը հերոսո՞ւ Նու – շակ Պետոյի դռնէն ներս մտաւ:

– Պետօ, էս քու ըրածդ ի՞նչ պիտի ըլ – լայ:

– Նորէն ի՞նչ կայ, Մաքօ, – խօսեցաւ Պետօն՝ խնդուք պեթերին տակ պահե – լով:

– Մարտիկը տունը կրակն է գարկեր: «Ձե՞ս ըսեր որ թաղաւոր ունեցեր ենք, Հաւուրի թուրը հողին տակ թաղեր են, թոփալ թաղուհին էլ ի վրայ նստեցուցեր

Այս Տիկին Յակոբ Պողոսեան, Պ. Սա-
րո Պողոսեան եւ ընտանեկան պարա-
մաները խոր կոկիծով կը ծանուցանեն ի-
րենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՅԱԿՈԲ ՊՈՂՈՍԵԱՆԻ
Chevalier du Mérite Social
Médaille du Combattant Volontaire 1914
Médaille Intéressée
Médaille d'Orient
Médaille du Levant
Médaille Commémorative 1914
Médaille du Combattant
Médaille de Serbie
մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 21ին,
88 տարեկանին:

Յուդարկաւորութիւնը կատարուեցաւ մը-
տերիմ շրջանակի մէջ:

Ներկայ ընդունիլ իրեն մահազդ:
Le Monastère, 2, allée des Hêtres
92410 VILLE-D'AVRAY

ՀՈԳԵՆԱՆԳԻՍ

Այս Տիկին Սերգեյ Յ. Պալեան, Տէր
Եւ Տիկին Պետրոս Սալապուրեան եւ զա-
ւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհան-
գրուեան պաշտօնը կը կատարուի Կիրակի
Փետրուար 10ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս
Մկրտիչ Եկեղեցին, իրենց սիրեցեալ ա-
մուսնոյն, հօր եւ մեծ-հօր՝

ՅԱԿՈԲ ՊԱԼԵԱՆԻ
Եւ իրենց ներքեւ եւ քեռիներն՝
ՍՐԲՈՒՀԻ ՊԱԼԵԱՆԻ
մահուան ճիշդ տարեգարծներու առթիւ:
Ի դիտութիւն ողբացնելու յիշա-
Պատարագ կը մատուցուի:

ՀՈՒՐԻ ԻՓԵԿԵԱՆԻ

ՄԱՐՍԵՅԻ — Պրն. Վարդան Բրաւիլ-
եան եւ զաւակները՝ Նորդուհի եւ Վա-
րուստի փոխան ծաղկեղապակի, իրենց ըն-
տանիքին սիրելի՝ Հուրի Իփեկեանի
կոկիծով մահուան առթիւ կը նուիրեն
100 Ֆր. Վրէնի «Գաղապար Իփեկեան»
ակումբին (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 100
Ֆ. իրենց սիրելի «Յառաջ»ին:

ՔԱՇԱՆ — Տիկին Արմենուհի Գեւոր-
եան, Հուրի Իփեկեանի յիշատակին 100
Ֆ. կը նուիրէ Վրէնի «Գաղապար Իփեկե-
եան» ակումբին (ստանալ «Յառաջ»էն):

ՔԱՇԱՆ — Օրիորդ Իրիս Պատմական
200 Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ին, սիրելի
Հուրի Իփեկեանի յիշատակին:

ՆՈՒԵՐՆԵՐ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ - ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՅՐ Ե-
ԿԵՂԵՑԻՈՅ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
Դ. ՅԱՆԿ

ՈՄՆ, Տիկին Մարի Էֆէն 400ական,
Տիկին Արմենուհի, Տէր եւ Տիկին Պետրոս
Բրաւիլեան 300ական, Տիկին Վեհանոյ
Գաղանճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տի-
կին Ժազ Կղերան 250ական, Տիկին
Հայկուհի Զիլինկիբեան, Սուրէն Գալֆա-
եան եւ Միսաք Կիւլպէնկեան, Օրիորդ
Գոհարիկ Գեորգեան 200ական, Տիկին
Մատլէն Պաշտեան, Յարէթ Յարութեան-
եան 150ական, Սանկուեան ընտ. 110,
Տիկին Այտա Թորոսեան, Լեւոն Գանար-
եան, Տէր եւ Տիկին Կիւլպէնկեան Գաղապար-
իքեան, Տիկին Զապէլ Տէր-Յակոբեան,
Տիկին Սերգեյ Օհանեան, Տիկին Սիրա-
նոյ Գաղապարեան, Տիկին Մարի Մա-
նէսեան, Տիկին Տարիս Կամարապեան,
Տէր եւ Տիկին Ժազ Մուրադեան 100ա-
կան, Տիկին Վեհանոյ Պատմական,
Ստեփան Տէր-Ստեփանեան, Տիկին Սըր-
բուհի Շահապեան, Տիկին Իւդաբեք Եա-
ղուպեան 50ական:

ԳՈՒՄԱՐ..... 43-010 Ֆ.
Նախորդ երեք ցանկերու դուրս 145-000
Դ. Յանկի Գումար..... 43-010
ԸՆԴՀ. ԳՈՒՄԱՐ 188-010

ՅՈՒՇԱՍԵՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՅԻ ՍԷՆ - Մօրիսի Վար-
ուհիները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրեն իր
բոլոր ընկերուհիները, Երկուշաբթի Փե-
տրուար 11, ժամը 15ին, ընդ. Սիրանոյ
Օհանեանի բնակարանը. Կարեւոր օրա-
կարգ:

Imprimé sur les Presses
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935
du Journal « Haratch »

ՓՈԲԱՆ ԾԱՆԿԵՊԱԿԻ

ԼիՈՆ — Տիկին Բնար Թեղեան իր
պաշտելի թոռան՝ Միշել Խաչատուրեանի
յիշատակին (որու, քառասունքի հոգե-
հանգիստը կատարուեցաւ ԼիՈՆի Ս. Յա-
կոբ Եկեղեցին, Յունուար 20ին), հետեւ-
եալ նուէրները կ'ընէ — ԼիՈՆի Ս. Յա-
կոբ Եկեղեցին՝ 250 Ֆ., Կապ. Սալի
ԼիՈՆի Մանածիւղին 250 Ֆ., Կարմիր
Սալի (Փարիզ) 250 Ֆ., (ստանալ «Յա-
ռաջ»էն) եւ 250 Ֆ. «Յառաջ»ին:

Սամուէլ — Մուրադեան Վարժարանի
Տեսչութիւնը շնորհակալութեամբ ստա-
ցած է Պ. Յարութեան Որդեղեան 200 Ֆ.
Զատիկ Խաղաղութեան եւ 100 Ֆ. Անդ-
րանիկ Մալախեանի մահերուն առթիւ:

ՓԱՐԻՉ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Այս Կիրակի Փետրուար 10ին, Փարիզի
Ս. Յովհաննէս — Մկրտիչ Մայր Եկե-
ղեցւոյ մէջ ժամը 10ին կը մատուցուի
բազմաձայն եպիսկոպոսական հանդիսա-
ւոր Պատարագ:

Ի ժամ Սուրբ Պատարագի կը կատար-
ուի ՀՈՅ-ԵՆԱՆԳԻՍ Փարիզի եւ Շրջանի
Եկեղեցիներուն մէջ ծառայած վախճան-
եալ Առաջնորդներուն եւ Հոգեւորական-
ներուն հոգիներուն համար:

Առաջնորդներն ու հոգեւորականներն են.

Վառձապուհ Արք. Բրաւիլեան, Ար-
տաւազ Արք. Սիմէոնեան, Գեորգ Արք.
Իւթիւմեան, Գրիգորիս Եպս. Պալաքեան,
Կոմիտաս Վրդ. Սողոմոնեան, Սուր-
իաս Վրդ. Պարոնեան, Յովհաննէս Քհնյ.
Հինգրայէնտիւեան, Սահակ Քհնյ. Իւ-
թիւմեան, Կոմիտաս Քհնյ. Սկսեան,
Բառնարաս Քհնյ. Ստեփանեան, Արիստո-
փան Քհնյ. Թորոսեան, Մարտիկ Քհնյ. Մե-
րուպեան, Վահան Քհնյ. Սուրբ, Բար-
թոլ Քհնյ. Թաղմաճեան, Գեորգ Քհնյ.
Դաւիթեան, Լեւոն Քհնյ. Արապեան,
Գաղապար Քհնյ. Տէօփլէթեան, Գեորգ
Քհնյ. Նիկոլայեան, Ներսէս Քհնյ. Գանճեան,
Գրիգոր Քհնյ. Զէպէճեան, Յուսիկ Քհնյ.
Աղամեան, Վարդան Քհնյ. Պաղտատը-
եան, Յարութեան Քհնյ. Զորթուեան,
Աղբէ Քհնյ. Փայլակեան, Եսայի Քհնյ.
Ալթունեան, Թովմաս Քհնյ. Մինասեան:

Կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը աղօ-
թելու բազմա տարիներ իր Եկեղեցւոյ
ծառայած հոգեւորականներուն համար,
ինչպէս նաեւ Հայաստանեայց Առաքելա-
կան Եկեղեցւոյ բարգաւաճման համար:

ՇԱՎԻԼ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Կիրակի հանդիսաւոր պատարագ
կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ Նորվան
Վրդ. Զաքարիան:

Այս առթիւ Իսիկ «ԱՆԻ» Երգչախումբը
հրաւիրուած է կատարելու պատարագի
երգեցողութիւնը, ղեկավարութեամբ Պ.
Հրանդ Աճմեանի:

Սկիզբ պատարագի՝ 10-30:

EREVAN restaurant

ՀԱՅԱՏՈՒՆ ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՔՈՒՐ ԽՈՂԱՆՈՅ - ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՋԵՐՄ ՄԹՆՈՂՈՐՏ
ՄԱՏՁԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՉՈՐԵՔՇԱՐԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ ԶԻԹԱՊՈՒՐ, ՄԱՆԹԸ

ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ ԼԱՀՄԱՃՈՒՆ ՈՒ ԶԻ - ՔԵՅԹԻ
(Պատուէրի վրայ)

ՈՒՐԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ ՍՈՒ - ՊԵՐԹԻ

ԵՒ ԱՄԷՆ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌՏՈՒ՝ ՊԱՏՈՒԹԻՐ ՎՐԱԾ՝ Խ Ա Շ

ՈՒՐԲԱԹ ԵՒ ՇԱՐԱԹ՝

Duo Hartar

ՅԱՐՈՒԹ ԵՒ ՎԻԴԵՆ

FERME LE MARDI ՓԱԿ ԵՒ ԵՐԵՐՇԱՐԹԻ
ՃԱՇ ԿԸ ՀԱՅՈՒՅՑՈՒԹԻ ՆԱԵՒ ՏՈՒՆԵՐԸ, ԱՊՍՊՐԱՆՔԻ ՎՐԱԾ:

ՊՈՍՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի, Փետր. 10ին, Վարդանանցի
առթիւ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ —
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Երգեցողութիւնը կը կատարէ Ս. Սա-
հակ — Մարտիկ Երգչախումբը ղեկավա-
րութեամբ՝ Սալիկ Երգչախումբ:

Հոգեհանգիստեան պաշտօն կը կատար-
ուի Գալուստեան Գերդաստանի ննջեց-
եալներու հոգիներուն համար, ինչպէս
նաեւ Երգչի Նորեան ընտանիքի, նոյն-
պէս Այրի Տիկին Սեդա — Սարգիս հո-
գեհանգիստեան պաշտօն կը խնդրէ իր
քրոջ Սաթենիկ — Մանուշակի հոգւոյն
համար:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻԻ ԽԱՅԻ ՕՐԸ

ՎԱՐՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԿԱՐԳԻՆ
GEORGE V

31, av. George V — 75008 Paris
Փետրուար 17, Կիրակի, ժամը 16 — 24
Կը նախագահէ՝ Արշաւիր ԿԼՈՐԻԿԵԱՆ

matinée dansante

animée par
BEDIK et son ORCHESTRE

et
L'ENSEMBLE FOLKORIQUE RUSSE TCHOUDA
Election MISS CROIX ROUGE

ԼՈՒՍԱՐՁԱԿՈՒՄ — «Երեւանի Պատաներ»
Փրոֆ. ՆՈՒՊԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ — ՎԱՌԵՑԻ Հետ ժամը 16ին:
Սեղանները ապահովելու համար հեռաձայնէ՛ք ՍԱՂԱԹԷԼԵԱՆ — 854-35-74
ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆ — 985-36-53
(Ուսանողներու համար 20 ֆրանկ)

ՇՆՈՐՀԱՎԱԼԻՔ

Վալանտի Կրօն. Ընդ. Վարդուհիւնը շը-
նորհակալութեամբ ստացած է Թորոս
Գաղուրեանի թաղման առթիւ, Կոխան
Ծաղկեղապակի — Տէր եւ Տիկին Մամբրէ
Սեմբրեան, Տէր եւ Տիկին Օհանիկ Բե-
սեմեան, Թաղուհի եւ Վարդուհի Թըն-
կերեան, Մարի Պերթ Պարսամեան 100-
ական, Տէր եւ Տիկին Պալիկեան, Տէր
եւ Տիկին Ճերանեան, Այրի Տիկին Էմմա
Կիրեկեան, Տէր եւ Տիկին Մարտիկեան
50ական, Տէր եւ Տիկին Ստեփանեան Մա-
նուկ 100 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Սարգիս
Պարսամեան, Այրի Տիկին Վարդանոյ
Տէր-Յակոբեան, Պ. Գրիգոր Ժամադոր-
եան 50ական, Այրի Տիկին Պանդեան,
Տէր եւ Տիկին Գոհարեան 100ական:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

ՅՐԱՆՈՒՄԸ ՆԵՐԱՏԵՍԻԼԷՆ

Կիրակի առաւօտ, Փետրուար 10, ժա-
մը 9-30ին, Հեռաւիճիկի Ա. Կոյանէն՝
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ:

CENTRE CULTUREL
N. FRINGHIAN

6, Ave. Bourgain,
ISSY LES MOULINEAUX

Vendredi 8 Février à 20 h. 30

Projection de films du jeune ciné-
aste arménien d'Iran E. BALAYAN

- 3 ԺԱՊԱՒԵՆ -

«Ս. ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՎԱՆՔ»,
«ՄՇԱԿՈՅԹ - ԻՆՔՆՈՒԹԻՒՆ»
« Բ Ա Մ Ա Ն Չ Ա

Ուրբաթ, Փետր. 8, ժամը 20-30իմ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՅ

Երկուշաբթի, 11 Փետրուար, Տօն
ՍՐԲՈՅ ՎԱՐԴԱՆԱՆ ՅՉՈՐԱՎԱՐՈՒ
ՄԵՐՈՅ՝ ՀԱՅԱՐ ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ՎԵՑ ՎԵ-
ԿԱՅԻՅՆ, ՈՐՔ ԿԱՍԱՐԵՅԱՆ Ի ՄԵՐՈՒ
ՊԱՏԵՐԱՄԻՆ (451 թ.):

Այսօր Տօն է նաեւ անուանադրութեան
ՎԱՅԻՅՆ Ա. ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ ԿԱՐՈՒ-
ՂԻԿՈՒՄԻՆ:

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս-
Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին
Սուրբ Պատարագ կը մատուցուի:

Կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը ներ-
կայ գտնուելու Սուրբ Պատարագին եւ
ներշնչուելու Վարդանանց հաւատքով եւ
աղօթելու Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ
անսասանութեան համար:

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ - ՏԵՍԻՆ

Տէսինի Եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը
յայտնէ թէ Կիրակի առաւօտ Փետր. 10ին
իր մեկնումին առթիւ նոր պաշտօնին
գլուխը (Հարաւ. Ամերիկայի Կաթոլ.
Պատուիրակ) Եկեղեցւոյ մէջ կը պատա-
րագէ շրջանի հոգեւոր հովիւը՝
ԴԱԻԹ ԵՊԻՍԿ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Յետ պատարագի Եկեղեցւոյ վարչու-
թիւնը ճաշ մը կուտայ ի պատիւ Դաւիթ
Եպիսկոպոսի Մէգիէօյի «Լը Փրեզիտան»
պանդոկին սրահներուն մէջ:

Մասնակցել փափաքողները կրնան ար-
ձանադրուիլ հոգեւոր հովիւին եւ վար-
չութեան անդամներուն մօտ:

ԲԱԺԱԿԻ ՕՐ

Էստեան Բարեկամական Միութիւնը կը
տօնէ իր աւանդական Բաժակի Օրը Կի-
րակի, Փետր. 10, ժամը 13ին Ալեք Մա-
նուկեան սրահը՝

118, Rue de Courcelles, Paris 17^e
Կը հրաւիրուի սան եւ համակերները,
բաժակ բարձրացնելու աշխարհացրիւ սա-
ներու կենացը:

Ծանօթ իրանահայ երգիչ ՍՈՒՐԷՆ ԿԻ-
տի ողբերգէ հանգիստութիւնը իր ընկեր-
ներով:

Կը խնդրուի յատկապէս փութով ապա-
հովել սեղանները հեռախօսելով ամէն
առաւօտ ժամը 7էն 10՝ 372-04-20:

Խ Ն Չ Ո Յ Ք

Տէսինի Մշակոյթի Տան մէջ:
Կապ. Սալի Տէսինի մասնաճիւղին
խնջոյքը, Ծաղաթ, Փետր. 9, ժամը 18ին
սկսեալ:

Հայկ. ճոխ ուտելիքներ, խորոված:
Մուսթը աղաւթ է: Կը հրաւիրուի բոլոր
համակերներն ու բարեկամներն անխափ:

Fonds A.R.A.M

ՕՐՈՒԱՆ
ԴԵՊՓԵՐԸ

ՊԵՌՆ
ԹՈՒՐԿ ԴԵՍՊԱՆԸ
ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԱԾ

ՄԱՀԱՓՈՐՁԻՆ ՏԵՐ ԵՂԱԾ ԵՆ
«ԱՅԿԱԿԱՆ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ
ԱՐԻԱՐԱՔԱՏ ՄԱՐՏԻԱՆԵՐԸ»

Լիպերասիոն, երբ այս լուրը կու տար
Հինգամբի առաու կը խորհարէր՝
«ԱՅԿԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆ ՄԸ ԵՒՍ»
Ինչին այնքան մեկին ու յստակ է, որ
աւելորդ խորհրդածութեանց չի կարօ -
տիւր:
Փարիզեան մամուլը արձագանգ կը
հանդիսանար կարճ առդերով եւ գրեթէ
նոյն ձեւով: Լիպերասիոն էր միայն, որ
մեկնաբանուած ձեւով կը գրէր, ու կ'ը-
սէր: «Գրեթէ օր չանցնիր, որ տեղ մը՝
եւրոպայ թէ Հիւսիսային Ամերիկա ումը
մը չպարթի կամ հրացանածութիւն մը
ըլլայ, տանձնուած հայ շարքայինն -
րու կողմէ: Թիւրքիոյ միջոց նոյնն
են, այսինքն պատասխանատու երկիրնե-
րը այն ցեղասպանութեան որ բնաջնջեց
Հայերը դարու սկիզբը՝ Թուրքիոյ: Ա-
յա, թերթը լուրը կու տայ, գրեթէ ինչ -
պէս Ֆիկաու, Օռոտ, Քոքիսիւն, Մա -
թէն, Մոնտ, Իւմանիքէ, քանի մը տո -
ղով:

Զորքարթի առաու ժամը 11ին է, որ
Զուլիսիոյ թուրք զեպանը թեթեւօրէն
վիրաւորուած է զուլիսիոյ երբ դուրս կ'ել-
լէր Մեծն - Բրիտանիոյ զեպանատու-
նէն եւ կառք կը մտնէր: Պեռնի թուրք
զեպանն է՝ Տոզան Թիւրքէն, 58 տա-
րեկան: Այս թերթերը կ'աւելցնեն թէ մա-
հափորձին տէր եղած է, քիչ ետք լըրա-
տուութեան գործակալութեան մը հեռա-
ձայնով՝ «Հայկական Յեղասպանու -
թեան Արդարագատ Մարտիկներու Բօ -
մանա» մը, որ շեշտած է նաեւ թէ «Իր
պարբեր չի դադրիր ցորչափ թուրք կա-
ռալարութիւնը չի դատապարտեր Հայ -
կական Յեղասպանութիւնը եւ դիմում -
ներու չի նախաձեռնէր դիւրացնելու հա-
մար դաւաճած հողերու վերադարձնու -
մը իրենց օրինաւոր տիրոջ՝ Հայ Ժողով-
վարդին»: Այս թերթերէն ոմանք կը յի-
շատակեն այս առթիւ թէ 1975էն ի վեր
այս շարժումը տէր եղած է զանազան մա-
հափորձերու՝ Վիէննա, Մատրիտ, Փա -
րիզ, Վատիկան:

Պեռնի մահափորձին առթիւ միայն
Զուլիսիոյ թուրք զեպանը չէր արտայայտու-
նէր, որ օրաթերթերէն յաւել -
նալ տեղեկութիւն մը կու տայ, յայտ -
նելով թէ մահափորձէն քանի մը ժամ
ետք, ոստիկանութիւնը ըսած է թէ երեք
հոգի ձերբակալած է հարցաքննելու հա-
մար, այդ հարցին կապակցութեամբ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԵՋ «Ընկերվարական Մի-
ջապարհ» որու ժողովին կը մասնակ-
ցին 35 Ընկերվարական եւ Ընկերային -
Դեմոկրատ Կուսակցութեանց պատուի -

րակութիւններ դատապարտեցին խոր -
հրդային միջամտութիւնը Աֆղանիս -
տան: Ընդհանոր ձեւով Արեւելք - Արեւ -
մուտք յարաբերութեանց միջոցորտը շատ
ամպոտ է եւ ամէն տեղ, որեւէ միջազգա-
յին ժողովի, խորհ. Միութիւնը կը դա -
տապարտուի: Նոյնը եղած է առջի օր,
ժընեւի Ապագայի ման ժողովին: Չին պատ-
ուիրակն է որ ամբաստանած է Կրեմլի -
նը որ մեղմացում կը քարոզէ երեւու -
թապէս, քողարկելու համար իր զինուո-
րական յարձակումները եւ ծաւալապաշ -
տութիւնը: Խորհրդային պատուիրակը՝
Վիքթոր Խորալէիան, փորձած է երկու
անգամ ընդմիջել, առարկելով թէ ժո-
ղովին կանոնադրեր կ'արդիւնէ քաղաքա -
կան ուղղակի յարձակումները, բայց
հերթապահը ըսած է որ Զինացին թող
շարունակէ իր ելութը:

ԱՐՄՄՆ ՄԱՆՈՒՄԵԱՆ, հեղինակը
«Գուլաբի Որդի» հատորին, նամակ մը
գրկած է Ինքնուրուշ Զէրլու Թրի -
պիւնի, ուր յիշելէ ետք իր արգելափա-
կումը Խորհ. Միութիւն, կ'անդադարա-
նայ Ողիմպիականներուն, շատադուլելով
պոլիթքը: Ապարարոյ կը նկատէ մաս -
նակցութիւնը, նոյնիսկ եթէ խորհ. -
գործը քաշուի Գապուլէն (եւ անհեթեթ
տրամաբանութեամբ՝ 24 ժամ ետք նորէն
Աֆղանիստան մտնէ կամ այլուր): Ար -
ման Մարտեան ձգտում մը կը տեսնէ
վարկաբեկելու անոնք որոնք ապրած ու
տառապած են համայնավարներէն եւ ո-
րոնք հալածախտէ տառապողներ կը նը-
կատուին: «Մենք բոլոր», կ'ըսէ Մա -
րտեան, «որոնք համարձակութիւնը ու-
նեցած ենք չմեռնելու բանտերու կամ յի-
մարանոցներու աշխարհին մէջ անհամ -
բերութեամբ կը սպասենք բողոքներու,
չըջարեակաւ նամակներու, կոչերու ե-
րեւումին ի պաշտպանութիւն քաղաքա -
կան բանտարկեալներու եւ Ողիմպիա -
կաններու պոլիթքին»:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻՋ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնիքիւ - Փետր. 1-4)

ԱԿՍԵԼ ԲԱԿՈՒՆՅԻ
«ԱՊՐԱՍԿԱՆ ՄԱՆՈՒՇԱԿ»Ը
ԼԵՆԻՆԱՆ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆԻ ՄԵՋ

Վարչաւա լոյս տեսնող Լեհական Արե-
ւելագիտական Ընկ. «Պշտական Օրինա-
լիստիւն» («Արեւելագիտ. Հանդէս»),
եռամսեայ պարբերականը իր վերջին թի-
ւին ապաւնէ Լեհական Բակունցի «Ալ -
պիական Մանուշակ» պատմութեան լե -
հերէն թարգմանութիւնը: Պարբերականը
յաճախ նիւթեր լոյս կ'ընծայէ Հայոց
Պատմութեան եւ հայագիտութեան հա -
մար կարեւոր նշանակութիւն ունեցող
հարցերու մասին:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԺԱՊԱԿԻՆ ՄԸ
«ՄՈՒՍԱԼԵՆՈՅԻՆԵՐ»

«40 օր: 1915 թուականի Օգոստոսի 7ից
մինչեւ Սեպտեմբերի 17ը Մուսա Լեռան
ստորոտում ապրող մի քանի հայկական
գիւղերի մօտ հինգ հազար բնակիչներ՝
մանուկ ու ծեր, կին ու տղամարդ, թո-
ղած խաղաղ լինակաւ տուն ու տեղ,
բնաջնջման վտանգի տակ բարձրացան

ՇՆՈՐՀՔ ՊԱՏՐԻԱՐԿԻ
ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՊՈԼՍՈՅ
ԿՈՒՍԱԿԱԼԻՆ

ԽՄԲ. - Իբրեւ շարունակութիւն իր կա-
տարած դիմումներուն (Անգարա Վարչա-
պետ Տէմիրիլի, տե՛ս «Յառաջ» Փետր.
6 եւ 7), Շնորհք Պատրիարքը Յունուար
21ին այցելութիւն մը տուած է Պոլսոյ
Կուսակալին: Ստաբիլ՝ Պատրիարքին գե-
կոյցը, այդ առթիւ -

Կանխապէս առնուած ժամադրութեան
մը համաձայն Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայ-
րը Յունուար 21, Երկուշաբթի օր ժա -
մը 11ին այցելութիւն մը տուաւ նահան-
գին նորընտիր Կուսակալ Մեծայարգ
Նէվզաթ Այազին: Այս այցելութեան եւս
մասնակցելու հրաւիրուեցան իր հետ Ան-
գարա գացող ազգայինները: Տիարք Նո-
րայր Պէրպէրեան, Միհրան Տէմիր եւ
Կարպիս Ուլուրեան: Տրուած ըլլալով
որ այս այցելութեան կարեւոր նպատակ-
ներէն մէկն ալ էստեան վարժարանի մէջ
վերջերս պատահած դէպքերը Կուսակա-
լին նկատառման յանձնելն էր, ուստի
ներկայ եղաւ նաեւ այս վարժարանի
հիմնադիրի պաշտօն վարող Տոքթ. Վարդ
Շիկահան:

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը անգամ
մը եւս շնորհաւորեց նորընտիր Կուսա -
կալը եւ յաջողութիւն մաղթեց իրեն,
երկրի ամէնէն կարեւոր կուսակալութեան
այս պաշտօնին մէջ: Այս տեղեակ պահ -
ուեցաւ Մեծայարգ Կուսակալը Ամեն. Ս.
Պատրիարք Հօր Անգարա այցելութեանէն
եւ իրեն եւս մատուցուեցաւ մէկ պատ -
մէնը այն նամակին, որ տրուած էր Մե-
ծայարգ Վարչապետին: Ուշադրութեամբ
կարդալէ յետոյ կարգ մը հարցերու մա-
սին աւելի լուսաբանութիւն ուղեց, զորս
ներկայները սիրով տուին: Այս գրութեան
էստեան վարժարանի մէջ վերջերս պա -
տահած դէպքերու հարցը, որու մասին
հանգամանօրէն անդադարաւ Տոքթ.
Վարդ Շիկահան: Այս մասին պատրաս -
տուած թղթածրար մըն ալ տրուեցաւ
Կուսակալին:

Այս Մեծայարգ Կուսակալն ալ ան -
դըրադառնալով արտասահմանի մէջ
թուրք դիւանագէտներու դէմ տեղի ու-
նեցող ոճիւրներուն, որոնք անձանթ հե-
ռաձայնողներու կողմէ Հայաստան կազ -
մակերպութեանց կը վերադրուին, վրա -

Մուսա Լեռ, որպէսզի գոյութեան կռիւ
մղեն հետեանիւ ու թնդանթով դին -
ուած, ռազմական դասերը սերտած թըր-
քական բանակի դէմ: Բարձրացան Մուսա
Լեռ իրենց պատիւը փրկելու, բարձրա-
ցան անմահանալու:

Այս խօսքերով կը սկսի Հայաստանի
փաստանկարներու արուեստանոցին մէջ
նկարահանուած «Մուսալեռիներ» ժա -
պաւէնը, որուն սենարիոն գրած է Հեն-
րիկ Մարեան: Հայաստանի ներգաղթած
Մուսալեռիները իշմիածնի շրջանին մէջ
կառուցանած են բարեկարգ աւան մը՝
եւ բարձրացուցած յուշարձան մը՝ հե -
րոսամարտի յիշատակին: Ամէն տարի՝
Սեպտեմբերին, կը հաւաքուին այդ յու-
շարձանի շուրջ ու կ'իմեն աւանդական
հարիւսն:

«Մուսալեռիներ» շարժանկարի բեմա-
դիր է եղուարդ Մաթեոսեան:

ՊԱՐՍԿԱՅԱՅ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲՆԵՐՈՒ ԱԶԳԱՅ -
ՆԱՅՄԱՆ ԽՆԴՐՈՎ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՏՈՔԹ.
ՊԵՆԵՇԻՐԻ ՀԵՏ

Թեհրանի Հայոց Առաջնորդը՝ Արտակ
Արք. Մանուկեան, ընկերակցութեամբ
Թեմական Խորհուրդի Ատենապետ Տոքթ.
Վարդգէս Նահապետեանի, Տոքթ. Բեռ-
նարդի եւ «Արարատ» Կազմակերպու -
թեան վարչութեան Նախագահ Բաղդէկ
Գրիգորեանի, այցելած է Իրանի Յեղա -
փոխական Խորհուրդի Ա. քարտուղար
տոքթ. Պէնէշիւրի: Այցելութեան նպա -
տակը եղած է մարզական ակումբներու
ազգայնացման վերաբերող լուսաբանու -
թեան նամակի մը յանձնումը, ինչպէս
նաեւ այդ առթիւ յաւելալ բացատրու -
թիւններ հաղորդել:

Հանդիպումը տեւած է մօտ մէկ ժամ
եւ հայկ. պատուիրակութիւնը բացատրած
է, որ հայկական Միութիւնները ժողո -
վուրդին կը պատկանին եւ կապուած են
Առաջնորդարանին: Սկսած բանակցու -
թիւնները պիտի շարունակուին Մարգա-
կան Կազմակերպութեան վարիչ Շահ -
Հոսէյնիի հետ:

տահեցուց որ անոնք որեւէ անդադարձ
չեն կրնար ունենալ այստեղի Հայ հա-
մայնքին վրայ: Միայն թէ կը սպասուի
որ Հայ համայնքն ալ իր զգացած զայ -
րոյթին արտայայտութիւն տայ հրապա-
րակաւ: Ներկաները բացատրեցին թէ Ա-
մեն. Ս. Պատրիարք Հայրը յանուն Հայ
համայնքի յայտարարութիւններ հանած
է ամէն անգամ որ նման դէպքեր պատա-
հած են: Եւ յաճախ հրաւիրած է Հա -
մայնքի ներկայացուցիչները եւ անոնց
հետ միասնաբար խորհրդակցել յետոյ,
հաւաքաբար Հայ համայնքի ձայնը ըզ-
գալի դարձուցած է նման պարագաներու:
Մեծայարգ Կուսակալը հաւաստեցուց
միաժամանակ որ յետ քննութեան պիտի
անօրինուի պատշաճ ներկայացուած
հարցերու մասին: Լման ժամ մը տեսակ-
ցելէ յետոյ յուսալից բաժնուեցան ներ-
կաները Կուսակալութեան:

ԴԻԴԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆԻ
ՀԱՅՈՑ ԹԻՐԻԳԻՈՅ

Ինչպէս կը տեսնուի վերը, Թուրքերը
դժգոհ են, որ Հայ համայնքը «իւր գգա-
ցած արդար գայրոյցը չարտայայտե-
րապարակաւ»: Կը խորհինք որ Կու -
սակալը չակնկալեք որ Պատրիարքին ա-
ռաջնորդութեամբ ուխտագնացութիւն մը
կազմակերպուի Թալաթի յուշարձա -
նին...

Յիշեմք սակայն թէ այդ «դիտողու -
թեան» առթիւ, «Մարմարա», Յունուար
28ին «Յարգելի Կուսակալին կը խորհինք»
խորագրով, խմբագրական մը հրատա -
րակած է, բացառաբար քրքրելն ուր կը
շեշտէ որ քրքրական մաս - մետիաները
(ձայնափիւռ, մամուլ, հեռատեսիլ) եր-
բեք արձագանգ չեն ըլլար Պատրիարքին
կամ համայնքին ելույթներուն:

Օրինակ, երբ Պատրիարքը Անգարա
էր ու կ'ընդունուէր Տէմիրիլի կողմէ, ոչ
մէկ լրագրող ներկայ եղած կամ հետա -
քըքրըրուած է: Ինչ որ կը զրկուի քուրք
մամուլին, լոյս չի տեսներ, ուրեմն
Թուրքիոյ Հայերը որեւէ միջոց չունին
յարաբերելու քուրք հանրային կարծի -
քին հետ:

ՄԵՈՅ ԱՇԽԱՐՀ

ԶԱՐԶԻ ՅԱԿՈՆ

Գրեց՝ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՂՈՆԵԱՆ

Մշոյ ժողովրդական տիպարներէն մտքիս մէջ անշնչեւորէն մնացած է, Զարչի Յակոն, զոր Մշեցիները կ'ան - ուանէին «քո Յակո»:

Զեմ գիտեր, արկածի՞ մը թէ հիւանդութեան հետեւանքով կուրացած էր ան: Թխալէմ, երկարահասակ, նիհար եւ ջղուտ, հազիւ 50 տարեկան մէկն էր Յակո: Կ'ըսէին թէ նախապէս վարժապետ եղած էր եւ զբոց - բոց: Սակայն մեր օրերուն, ան կը զբաղէր շարժութեամբ: Կերպասներու ծրար մը շալկած, մէկ ձեռքը ճովան մը, միւս ձեռքն ալ դրած պատանիի մը ուսին, Յակո կը շրջէր տունները եւ երգելով ու գովասանքներով կը ծախէր իր ապրանքը Մշեցի տանտի - կիներուն, որոնք մեծ հաճոյքով կ'ընդունէին զինք, գութի, համակրանքի եւ յարգանքի խառն զգացումներով:

Հակառակ իր կուրուքեան, ան՝ լաւ կը ճանչնար եւ զոց գիտէր Մշոյ փողոցներուն, տուններուն եւ տանտիրէններուն անունները: Երբ իր ձեռնափայտը թրխթրխացնելով կը մտնէր տուններէն ներս, կը բարեւէր տանտիրէնները զբարական լեզուով. «Յարգանք Զեմ, Տիկնայք փափկասունք, Հայոց Աշխարհ»:

Փողոցները բան չհասկնալով կը խնդարէին, իսկ մեծերը կը գոչէին կատակով. «Վո՛ւյ, դու բարով ու խելով էկար, քեռի Յակո. դարբար մը ջարդի, քեռի, Մշեցնա՛կ խօսէ, Մշեցնա՛կ»: Պահ մը նստելէ եւ շունչ առնելէ ետք, Յակո կ'աւանդարէր, պատանիին օգնութեամբ, քակել ծրարը իր ապրանքներուն եւ գոյնըգոյն ու ծաղկազարդ ասուկները փռուել յատակին: Տան հարսերն ու աղջիկները, անհամբեր՝ ուրախութեան կան - չերով եւ հիացումով, կը թափէին անոնց վրայ, կատակելով, սակարկելով ու վիճելով կը զատէին իրենց նախընտրածը:

Յակո, կը կանգնէր ոտքի, կը վեր - ցնէր հայապին ու աչքերը բաց մէկէ մը աւելի պայծառաստեղծութեամբ, աւազ կը ձայնալի շարժումով մը, կը չափէր կերպասները. երբ կարգը կու գար կտրելուն, պահ մը անշարժ կը կենար եւ լաւ ճանչնալով փոփոխամիտ կի - ները, ծիծաղելով կը կոչէր Մշեցնակ. «Ուրիշներէ՛ր, խաղի՛մ թէ չխաղի՛մ»: «Ողտէ՛ր, քեռի՛, խաղէ՛...» կը պոռային չորս կողմէն եւ «Բարով հաղինք, բա - րո՛վ կտտիք» մը մաղթելէ ետք, կը կտրէր կերպասները:

Առուտուրը լմննալէ ետք, տանտիրէն - ները Յակոն կը հրամցնէին տան վերի անկիւնը, թխտին վրայ, կը հիւրա - սիրէին սուրճով, օղիով եւ մրգեղէն - ներով: Յակոյի տրամադրութիւնը կը բարձրանար: Կիները առիթը օգտագործելով կը խնդրէին որ երգէ իրենց հա - մար:

Ան կը կանգնէր ոտքի, արքայազնի - հասակը ցցած, զաւազանը ձեռքը, խա - ւարած աչքերը յառած առաստաղին, հանդիսաւորապէս կը բանար տարօնա - կան ցերեկայից, որուն միակ դերակա - տարը ինքն էր, ստեղծագործ. եւ ինք - նատիպ Յակոն:

Նախ, կը դառնար ողբերգակ. վերա - ցած եւ խոր զգացումով կ'երգէր պահ մը, յուզելով եւ տխրեցնելով շրջապատը: «Անի քաղաք, նստեր կու լա՛յ, չկայ Լ - սող, մի՛ լա՛ր, մի՛ լա՛ր, կ'ըսեն թէ, չէ՛, թո՛ղ նստի լա՛յ, ա՛խ, երբ լրանմ, մի՛ լար, մի՛ լար...»: Ապա, անսահման եռանդով եւ ռազմական ոգիով կը ձայ - նէր. «Մենք՝ հնչակեան, եղբայ՛ր, դո՛ւք դաշնակցական, մենք, երկուքս էլ, կու - լանք վիշտը հայկական. արի՛ք եղբայրք միանանք, բաւ համարենք մեր տանջանք ի սէր ճշուած Հայ Ազգին, դորձ դը - նենք մեր ձիւք ու ջանք...» եւ հետեւ - հետեւ ոգեւորուելով, գոռ ձայնով մը եւ սրտաբոխի կ'երգէր. «Թէ՛ հայրենեաց պատկազի՛ր, Գողթնի քնարք լուր ե՛ր, երկնից թո՛ղ դան անմահ հողիք, Հայոց քաջերն պտակի՛...», բռնկեցնելով հայ - րենասիրական ոգին ռազմաշունչ Տարօն - ցի կիներու սրտերուն մէջ, որոնք խանդավառուած կը գոչէին. «Ապրի՛ս, քեռի՛ աչօք լուսօք էղնի՛ս, քու հօրն ու մօր հողին դարձա՛ր լուսերուն մէջ պտակի՛...» Յակո, ինքն ալ ազդուած՝ հողին խոռ - ված, խորունկ ա՛խ մը կը քաշէր եւ «օ՛Փ, Փալաք, քու տուն քանդուի՛...» մը կ'ըսէր ու կը լռէր...:

Կիները կ'աճապարէին օղի մը հրամցնել անոր, տխրութիւնը փարատելու եւ ե - ուանդը վառ պահելու համար. գիտէին թէ ան, դեռ գոհարներ ունի թափելիք ի - րենց առջեւ...:

Ուստի, կը սկսէին աղաչել. «Ղուր - պան քեռի, զմը՛ր գեղացիներու ու գա - ւուցիներու անուններ լէ ըսէ՛...»:

Զուարճութեան պահը կը սկսէր. Յա - կո կը կերպարանափոխուէր. կատակե - րուի մը դէմքը կը ստանար. ոտանաւորի ձեւով, տարօնական շեշտերով, աշխոյժ եւ արագ կ'արտասանէր անհատնում շարքը տեղական ինքնատիպ անունն - րուն՝ ափիբերան ձգելով տեղիները, ո - րոնք, մեծով պզտիկով կախուած անոր շրթներէն, անսահման հաճոյքով մտիկ կ'ընէին եւ կուշտ ու կուռ կը խնդա - լին ու կը զուարճանային:

«Կրպօ, Ստեփօ, Գապօ, Միւրօ, Մարտօ, Պրզօ, Էղսօ, Միւսօ, Յարօ, Կիրօ, Դըրգօ, Սըրգօ,

«Ափրօ, Սըկրօ, Սընձօ, Խեչօ...»
X
«Աղբու՛թ, Զըմրու՛տ, Սաւու՛լ, Նարկու՛լ, «Նիւշու՛ն, Դիւշու՛ն, Ալթու՛ն, Ութու՛ն, «Հըֆօ, Բերսօ, Զուրօ, Գուրօ, «Մըլրօ, Սըլրօ, Ֆնտօ, Խուտօ, «Ուզալ, Կուզալ, Սընձօ, Ֆընձօ...»:

Փակելու համար տարօնական այս ցե - րեկոյթը, Յակո՝ բեմական ձայնով մը կը թնդացնէր տունը, մի առ մի յի - չելով մեր փառաւոր անցեալի պատմա - կան դէմքերն ու դէպքերը, խանդա - վառութիւնը հասցնելով իր դազաթնա - կէտին...:

«Սահակ, Մեսրոպ, Որբենացին, «Պաւլոս Անյաղթ ու Փարպեցին, «Սամայ Մհեր, ո՛ւր կեծակ ձին, «Մամիկոնեա՛նք Տարօնածին...»:

Ապա,
«Ուրտունիք,
«Բարապետունիք,
«Սիւնիք,
«Արծրունիք...»:

«Հայկ, Արամ, Վարդան, Վահան, «Տիգրան, Արշակ, Արտակ, Յովնան, «Տրդատ, Արգար, Շաւարշ, Արտաշ...»:

Դժբախտարար մտքիս մէջ միայն այս - քանը կըցած եմ պահել, Մշեցի, ինքնա - տիպ Զարչի Յակոյի արտասանած ա - նուններու երկա՛ր շարքէն...:

X

Զարչի կամ «քո Յակո»ի առնչու - թեամբ յիշեմ նաեւ թէ, Մշոյ եւ շրջ - շակայ գիւղերու մէջ անպակաս էր աչքի ցաւը, զոր տեղացիք կ'անուանէին «ճալ - ուկ»: Առհասարակ երախները կը վա - րակուէին եւ կը տառապէին անկէ, մա - նաւանդ գիւղերու մէջ: Օրերով աչքեր - նին կապուած կը նստէին տան անկիւ - նը կամ բակը, զրկուելով արեւի լոյ - սէն եւ մանկական խաղերէն: Բժշկական լուրջ խնամքներու չգոյութեան պատճա - րաւ, ճալուկ ունեցող երախները եր - բեմն կը դատապարտուէին կուրու - թեան...:

Այս հիւանդութեան պատճառը ան - կապած ամբաս ասօթերը, փոշին ու աչ - քերուն կտուրսին վրայ նստող ճան - ճերն էին, ինչպէս նաեւ, առողջական դէժ պայմանները:

Մշոյ գիւղացիները «ճալուկ»ը կը բու - ժէին տեղական բոյսերով եւ արմատնե - րով. անոնցմէ կը յիշեմ, խոտուն ու մատուռակը զոր կը քաղէին դաշտերէն, կը խաչէին եւ անոնց խոյսը կը կապէին ցաւոտ աչքերուն, շատ անգամ արմա - տապէս բուժելով «ճալուկ»ը:

«Ճալուկ»էն ու մանաւանդ «ծաղիկ»ի հիւանդութեանէն, շատեր կը կուրանա - լին...

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

«ԱՐԱՄ ԽԱԶԱՏՐԵԱՆ ՇԱԲԱԹԸ»
(3.12. - 8. 12. 1979)

Սփիւռքի ամբողջ տարածքին շատ հալ զապութներ յատուկ հանդէսներով նը - չեցին մահուան առաջին տարեկիցը, հալ յաւերժանուն Ա. խաչատրեանի որ դա - սական ստեղծագործութիւններու մա - կարգակին հասցուց մեր ազգային երա - ժրջանութիւնը. եւ ուր հասաւ իր համ - րաւը, հոն մուտք գործեց նաեւ Հայ ա - նունը: խաչատրեանը անուն եւ աթիշ - ան է այսօր՝ միջազգային չափանիշով: Անխճեւորէն Վիեննա ուսանելով էր դասական երաժշտութեան. հոս ալ խա - չատրեանի անունը բոլոր երաժիշտներու շրթներուն վրայ է, ատու յոռեւ հայ անունը: Յաճախ հեռատեսիլ թէ ձայ - նատիվուր կտորներ կը հրամցնեն անոր յօրինումներէն. հետեւաբար Վիեննայի հայ զապութին ալ կ'իյնար արժանաւոր ոգեկոչումը Մեծ Հայուն, եւ այդ ըս - տանմանց մարաքագաբիս Աստուծակա - կան Մշակութային Ընկերութիւնը: Այն - ինչ որ ցարդ միւս զապութները չկրցա - կամ դեռ չըրին, լրուի հանկի յիշալ - րեկներով: «խաչատրեան Շարաթի յայտարարելով Դեկտեմբեր 3 - 8: Նման մէկ բան կրնար գլուխ հանել միայն Հա - րենիքը իր անսահման կարեկրութիւնն - րով եւ կամ հայաշատ զապութ մը. Վի - եննայի ափ մը նուիրեալներ զայն կա - տարեցին իրենց մեղուական աշխատա - քով ու անսպառ եռանդով:

Որպիտութիւն էր հանգէս զալ Վիէ - նայի նըրաճաշակ եւ խոտադատ հաա - րակութեան առջեւ. ատոր գիտակից Աստուծակական Մշակութային Ընկերութեան վարչութիւնը գիտած էր «Աստուծոյ Երաժշտական Ընկերութեան գործակցութեան:

«խաչատրեանի Շարաթը» աւելի լի - տուած մէկ հանգամանք կը ստանար, ներկայութեամբ հանդուցեալի զապու - կարէն խաչատրեանի եւ իր կնոջ որոնք յիշեալ ընկերութեան մասնաւոր հրա - լէրին ընդառաջելով եկած էր Վիեննա: «Արամ խաչատրեան Շարաթը» կ'ընդ - գրէր երեք ձեռնարկ որոնք ունեցան անթերի յաջողութիւն եւ երեք ելոյթնե - րուն ալ սրահները լեցուած էին:

Ա. - Առաջին ձեռնարկն էր Ա. խաչա - տրեանի լուսանկարներու ցուցահանդէ - սը որ տեղի ունեցաւ Դեկտեմբեր 3էն 12: Աստուծոյ Երաժշտական Ընկերութեան սրահներուն մէջ: Ութուշին մօտ մեծա - դիր լուսանկարներու վրայ մենք գիտե - ցինք Ա. խաչատրեանի կենսաբան գրա - դան փուլերը - ծննդավայր, ծնողք, մա - կութիւն, ուսանողութիւն, ապարկելի - մէջ ունեցած փայլուն յաջողութիւնները:

Զանգակներու հնչունէն, Հոյ - Հօրոյ գիտէր այժերու հօտին հանգարտ անան - լը. երբեմն երբեմն՝ խումբի առաջ - նորդ այժը, ծամելով կը բարձրացնէ զլուրը, սուր մօրուքը հարազատ, տե - քը սէ՛ղ, ստուգելու հովիւի ներկայու - թիւնը. ապահով՝ դուռնը կրկին կը կո - սուէր առատ խոտին մէջ: Պուշոն՝ քա - նի բարձրաւանդակի վրայ կը գտնուէր չէր դադրած վայրի նապաստակները հա - լածելէ. կը վազէր մէկ փոսէն միւսը՝ տա՛ր՝ կենդանիները սարսափահար ապա - տանած էին: Կը հաջկէր, ջգային լայկան ձայնով փոքր կը փոքրէր. ճարահատ լե - գուն կախ, դուռնէն՝ հողը, խոտը կու - տակուած, կը վերադառնար դէպի Հոյ - Հօրոյ իր օգնութիւնը հայցելու: Հոյ - Հօրոյ զբաղած գիշատիչ թռչուններու երեթեւեկէն, կը հետեւէր մանաւանդ թաղէներու թռիչքին: Գիտէր՝ անոնց եր - կրնքին թեւատարած, երկար ժամանակ ձայնները, ու, սլացիկ՝ որսին վրայ խո - յանքը:

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ
(Շար - 9Fonds A.R.A.M

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն 1979

ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԻՆ

Հոյ - Հօրոյ կը մտրակէր առջեւի վեր - ջին մացանները, կարծես՝ հարուածնե - րը չարտէին կեանքի անիրաւութիւնը կամ իր տարագրութեան լուծը: Հարկաւ օր մը պիտի գար որ այս ամէնը վերջանայ. վերջանար ախոռի մէջ անասունի պէս քաշկուտուելով... տմարդի վարուելակեր - պը որուն կ'ենթարկուէր: Ա՛հ, ... եթէ տարիքը յառաջացած ըլլար, կամ, քիչ մը աւելի կորով ունենար, յանդգնու - թիւնը պիտի խախտէր մտքին վարա - նոտ վիճակը... այն ժամանակ կարելի է միջոց մը գտնէր մեղմացնելու իր մը - տային տաղանապը: Ութ տարեկան՝ ա - ռանց Կիւրնային, ինչպէ՛ս ձեռնարկել որեւիցէ փախուստի. ո՛րք պիտի երթար, դէպի անձանո՞թը... որո՞ւ ձեռքը կրնար իյնալ, ինչպէ՛ս պիտի վարուէին իրեն հետ... եթէ փախէր Կիւրնայի հետ, ա - լելի վտանգաւոր, երկու հոգիի կեանքը պիտի ենթարկուէր զեղբերումի, անօթի՛ թաքստոց մը որոնելու եւ կարելի է ի՞նչ տեսակ կեղեքումներու... ինչպէ՛ս հան -

դուրժել այդ ամէն: Կիւրնայ՝ շարունակ, համբերութիւն էր յորդորած իրեն... համբերել, համբերել սակայն՝ միջնեւ ե՛րբ...:

Հոյ - Հօրոյի հոգեկան մակարոյծին բազմատմամբ, ի՞նչ էր այս մագաղա - պատ արահետին յաղթահարելը...:

Արեգակը՝ բարձրաւանդակի վրայ հա - մատարած, փառած էր իր ջերմութիւնը կազդուելի: Ոտոր աստուծոյան հրաշ - քով աճած, անարատ՝ կը նմանէր նորա - ծին ցորենի հասկերուն, սեղը երկնքին ուղղած: Մերթ ընդ մերթ՝ լեռնային հո - վը կու գար համաշափօրէն գոգնանքով հիւանդ փողը դաշտի կանաչութիւնը: Զե - փուռը փափկութեամբ կը պարտէր, ու, երկնային շողի հետ հեռը վէտ - վէտ փայլելուն ծիփանքով, կը դեղբէրէր ալե - ծածան գայարումը: Լեռնային խաղաու - թիւնը՝ օթեւան՝ երկարածիկ լեռները երգեքին ցցած կապոյտ երկնակամա - րին, կ'ամոքէին Հոյ - Հօրոյի մտա - տանջ վիճակը: Շուրջը՝ արձանագործ

ՇՆՈՐԶԱԿԱՆԻՔ

ԿՐԸՆՈՊԼ.— Ղեւոնդ Թորոսեան եւ իր զաւակները՝ Աստղիկ եւ Հայկունի, Տէր եւ Տիկին Հանց Հանրի Պոման (Յիւրիս), Տէր եւ Տիկին Պուրտէլ եւ Թոռները՝ Աննի եւ Ֆիլիպ խորին շնորհակալութիւններ կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք իրենց ներկայութեամբ, ծաղիկապսակներով, հեռագրերով, նամակներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօր եւ մեծ-մօր՝

Լիւիսի Թորոսեանի

կակծալի մահուան առթիւ:

Մ. Ս. խորունկ առթիւ կրնոյլէն Ղեւոնդ Թորոսեան եւ զաւակները «Յառաջ»-ի բարգաւաճման համար կը նուիրեն 200 ֆ:

×

Սյրի Տիկին Էմմայի Չալքեան, Օր. Օր. Ժիզել եւ Քրիսթին Չալքեան եւ ընտանեկան պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք ծաղիկապսակով, փոխան ծաղիկապսակի նուէրներով, անձամբ թէ՛ զբաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԱՐՏԱՇԷՍ ՉԱԼԿԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

ՓԱՐԻՋ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ-ՄԱՐԻՆԵ

Սյա Կիրակի Փետրուար 10ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս — Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին կը մատուցուի բարձրագոյն եպիսկոպոսական հանդիսաւոր Պատարագ:

Ի ժամ Սուրբ Պատարագի կը կատարուի ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ Փարիզի եւ Շրջանի Եկեղեցիներուն մէջ ծառայած վախճանեալ Առաջնորդներուն եւ Հոգեւորականներուն հոգիներուն համար:

Առաջնորդներն ու հոգեւորականներն են. Վառձապուհ Արք. Քիւպրեան, Ար. տաւաղ Արք. Սիւմէնեան, Գէորգ Արք. Իւթիւճեան, Գրիգորիս Եպս. Պալքեան, Կոմիտաս Վրդ. Սողոմոնեան, Սուրբ-Խաչ Վրդ. Պարոնեան, Յովհաննէս Քհնյ. Հիւնքապէյէտիեան, Սահակ Քհնյ. Իւթիւճեան, Կոմիտաս Քհնյ. Սկպեան, Բառնաբաս Քհնյ. Խնտամեան, Արիստոտի Քհնյ. Թորոսեան, Մեսրոպ Քհնյ. Մեսրոպեան, Վահան Քհնյ. Խոյեան, Բարթող Քհնյ. Թադմեան, Գէորգ Քհնյ. Դաւիթեան, Լեւոն Քհնյ. Արապեան, Գարեգին Քհնյ. Տէօփէթեան, Գէորգ Քհնյ. Նիզամեան, Ներսէս Քհնյ. Գրանճեան, Գրիգոր Քհնյ. Ճէպէճեան, Յուսիկ Քհնյ. Աղամեան, Վարդան Քհնյ. Պաղտատըեան, Յարութիւն Քհնյ. Ճօրթեան, Աղլէ Քհնյ. Փայլակեան, Եսայի Քհնյ. Արթուրեան, Թովմաս Քհնյ. Միլանեան:

Կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը ազգային բազում տարիներ իր Եկեղեցւոյն ծառայած հոգեւորականներուն համար, ինչպէս նաեւ Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ բարգաւաճման համար:

Խ Ն Ջ Ո Յ Ք

Տէսինի Մշակոյթի Տան մէջ:

Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին խնջոյքը, Շաբաթ, Փետր. 9, ժամը 18ին սկսեալ:

Հայկ. ճոխ ուտելիքներ, խորոված: Մուտքը ազատ է: Կը հրաւիրուին բոլոր համակիրներն ու բարեկամները անխտիր:

GRANDE NUITEE à Marseille

La Croix Bleue Arménienne de Marseille (Section Ville) Organise le Samedi 23 Février de 22 heures à l'aube, dans les salons de l'Alhambra, une Grande Nuitée costumée avec l'orchestre de PATRICE VALMONT (de Radio Monte-Carlo) Réservations et renseignements à la Maison de la Jeunesse et de la Culture Arménienne 12-14 rue Saint Bazile, 13001 Marseille Tél.: 50-19-15 Tenu sombre souhaitée

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Մարկրիթ Ինճեան, իր ամուսնոյն Թաքուլ Ինճեանի եւ ծնողաց անմոռանալի յիշատակին, 100ական ֆ. կը նուիրէ Աղքատախնամին, Կարմիր Խաչին եւ «Յառաջ»ին (ստանալ «Յառաջ»ին)

ՓՈԽԱՆ ԾԱՆԿԵՊԱԿԻ

ՓՐՈՖ. ԳՐ. ԽԵՐԵԱՆԻ

ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻ

Սյրի Տիկին Հրանտ — Սամուէլեան եւ զաւակները 250 ֆ. կը նուիրեն Ուսանողներու Օգնութեան մարմնին (ստանալ «Յառաջ»ին) եւ 250 ֆ. «Յառաջ»ին, Փրոֆ. Գրիգոր Խերեանի մահուան առթիւ:

×

Տէր եւ Տիկին Օննիկ — Ժան Ալեքեան 200 ֆ. կը նուիրեն «Յառաջ»ին Փրոֆ. Գրիգոր Խերեանի յիշատակին:

ՃՇԴՈՒՄ՝ ՄԸ

Կապույտ Խաչի կրնոյլի դպրոցին 100 ֆ. նուէրներու մէջ պէտք է ըլլար՝ Տիկին Վ. Աւաւեան (ոչ թէ Աւաւեան):

ՊՕՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՅԵ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի, Փետր. 10ին, Վարդանանցի առթիւ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ — ՅԱՅԿՈՒՅ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Երգեցողութիւնը կը կատարէ Ս. Սահակ — Մեսրոպ Երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝ Խաչիկ Երմազեանի:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆՐԱՍՏԻԹԻՆԵՐՈՒ ԿԱՐԳԻՆ

GEORGE V

31, av. George V — 75008 Paris

Փետրուար 17, Կիրակի, ժամը 16 — 24

Կը նախագահէ՝ Արշաւիր ԿԼՈՐԻԿԵԱՆ

matinée dansante

animée par

BEDIK et son ORCHESTRE

et

L'ENSEMBLE FOLKORIQUE RUSSE TCHOUDA

Election MISS CROIX ROUGE

ԼՈՒՍԱՐՁԱԿՈՒՄ — «Երեւանեան Պառլամենտ»

Փրոֆ. ՆՈՒՊԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ — ՎԱԹԵՆՑԻ հետ ժամը 16ին:

Սեղանները ապահովելու համար հեռաձայնել ՍԱՂԱՔԷԼԵԱՆ — 854-35-74

ՆԱԽԱՍՍԱՐԻԱՆ — 985-36-53

(Ուսանողներու համար 20 ֆրանք)

ԲԱԺԱԿԻ ՕՐ

Էստեան Բարեկամական Միութիւնը կը տօնէ իր աւանդական Բաժակի Օրը Կիրակի, Փետր. 10, ժամը 13ին Ալեք Մանուկեան սրահ՝

118, Rue de Courcelles, Paris 17e

Կը հրաւիրուին սան եւ համակիրները, բաժակ բարձրացնելու աշխարհացրիւ սաներու կենացը:

Ծանօթ իրանահայ երգիչ ՍՈՒՐԷՆ պիտի ոգեւորէ հանդիսութիւնը իր ընկերներով:

Կը խնդրուի յատկապէս փութով ապահովել սեղանները հեռախօսելով ամէն առաւօտ ժամը 7ին 10՝ 372-04-20:

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

Երկուշաբթի, 11 Փետրուար, Տօն է ՍՐԲՈՑ ՎԱՍԴԱՆԱՆՑ ՉՕՐԱՎԱՐՍՆ ՄԵՐՈՑ՝ ՀԱՁԱՐ ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ՎԵՑ ՎԼԿԱՅԻՑԻ, ՈՐՔ ԿԱՍԱՐԵՑԱՆ Ի ՄԵՄԻ ՊԱՏԵՐԱՉՄԻՆ (451 Թ.):

Սյուր Տօն է նաեւ անուանակոչութեան ՎԱՉԳԷՆ Ա. ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈ — ՂԻԿՈՍԻՆ:

Սյա առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս — Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին Սուրբ Պատարագ կը մատուցուի:

Կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը ներկայ գտնուելու Սուրբ Պատարագին եւ ներշնչուելու Վարդանանց հաւատքով եւ ազօթելու Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ անուանութեան համար:

CENTRE CULTUREL

N. FRINGHIAN

6, Ave. Bourgain, ISSY LES MOULINEAUX

Vendredi 8 Février à 20 h. 30

Projection de films du jeune cinéaste arménien d'Iran E. BALAYAN

— 3 ԺԱՊԱԿԷՆ —

«Ս. ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՎԱՆՔ», «ՄՇԱԿՈՑԹ — ԻՆՔՆՈՒԹԻՆ» «Ք Ա Մ Ա Ն Զ Ա

Ուրբաթ, Փետր. 8, ժամը 20-30ին

ՇԱՎԻԼ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՅԵ

Սյա Կիրակի հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ Նարվան Վրդ. Զաքարեան:

Սյա առթիւ Իսիլ «ԱՆԻ» երգչախումբը հրաւիրուած է կատարելու պատարագի երգեցողութիւնը, ղեկավարութեամբ Պ. Հրանդ Աճէմեանի:

Սկիզբ պատարագի՝ 10-30:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆ — Մօրիսի Վար — շութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Երկուշաբթի Փետրուար 11, ժամը 15ին, ընդ. Միլանոյժ Օհանեանի ընկալարանը. Կարեւոր օրա — կարգ:

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Սուրբայէն Տիկին Վիլթորիա Տէմիրճեան կը փնտռէ իր եղբայրը եւ անոր զաւակները, որոնք Ֆրանսա եկած են 1925ին: Հօրը եւ մօրը անուններն են Խաչիկ եւ Արուսեակ (Տէմիրճեան), եղբորը Ժոզէֆ, կնոջը Անտրէ, զաւակները Խաչիկ, Սիմոն եւ Ժոզէֆ:

Լուր ունեցողներէն տեղեկացնել՝

ANTAPILIAN

1, Bld. Garibaldi

92130 Issy les Moulineaux

Tél.: 645-71-47

ՄՏԻՊԱՂԿԱՆ

Արտասահմանէն գաղթող երիտասարդներու թիւը օրէ օր մեծնալով, Մարի — Նուպար Ուսանողական Ուսանը ստիպուած է ինքիցէն ինչպէս ալ հայ ընտանիքներէն, որոնք տրամադրելի սենեակ ունին, անյապաղ հեռաձայնել տնօրէնութեան՝ 589 — 55 — 53:

VOYAGES EN ARMENIE 1980

organisés à l'occasion de :

PAQUES du 3 au 14 avril (12 jours) prix 3090F

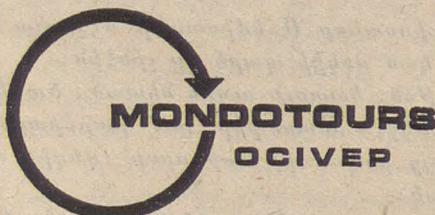
Commémoration du Génocide

du 21 avril au 3 mai (13 jours) prix 3350F

Départs également en JUIN - AOUT - SEPTEMBRE - OCTOBRE

Brochure détaillée à votre disposition.

Renseignement - inscriptions

Spécialiste des Voyages sur l'Arménie depuis 15 ans

Elia PEHLIVANIAN

2, rue de Sèze

75009 Paris

tél. 266 50 12

tél. domicile : 384 31 28

Renseignements à Décines

M. ISKENDERIAN

CAFE DE LA PAIX

tél. (16-78) 49 25 37

Les places étant limitées, veuillez nous renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN

Organisation Technique Mondotours

2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom

Prénom

Adresse

Tél.

Ville Code postal.....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du au ei-joint 25% d'acompte.

2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour :

Rayer les mentions inutiles

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊՔԵՐԸ

ԻՐԱՆ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՊԱՆԻ ՍԱՏՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Իրանը նորընտիր նախագահ, որ վերածնունդ է տալիս կանգնելու իշխանությունների հեթանոսական ժողովրդի շուրջը, որ քանի որ իշխանությունները զոյություն ունենալ, Պանի Սատրի առաջին լիարժեքի մեջ տարալի: Արդարև, լիարժեք ազատ արձակել տալ նախարարի մեջ՝ Նազար Մինաբի, որ բանասեր էր, իրանում էր «խալաթ ուսանողներ» ու հրահանգով նախորդ գլխավոր: Ամբաստանի ուսում էր որ «թշնամիին հետ գործակցած է»: Ուսանողները հեռատեսիլին կարողացած էին ամերիկեական դեսպանատունը դառնալ փաստաթուղթերի եւ ըստ ուսումը նախարարը ամերիկեական գործակալ էր: Նախորդ առաւօտ, նախագահը պահանջում էր Յեղափոխության խորհուրդին, որ անմիջապես հրամայէ նախարարին ազատ արձակումը չինչ որ կատարում է: Պանի Սատր խիստ կերպով դատապարտում էր «այդ լակոտներուն բռնատիրական արարքը», աւելցնելով՝ «ինչպէս կարելի կրնայ ըլլայ կառավարել երկիր մը, երբ խալաթի մը որ ինքն ինքն իրանում ուսանող, հաւատարիմ իր մամին ուղեգիրներն» մկրտած է, կը յառաջնի Պետություն մը պահել Պետություն մէջ:

X Պատանդներու հարցը դեռ առկա էր մնայ: Յոյս մը կայ, որ կարգադրությունները մը ըլլայ մինչեւ Մարտ 7, որ իրանի խորհրդարանական ընտրությունները թուական է:

ՊԵՏՐՈՒԱՐ

ԶՈՒԻՑԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ԹՈՒՐԻՔ ՄԱՍՈՒԼԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐԸ

Զորքերի օրուան մահափորձին հաջորդեցին թեթեւօրէն վիրաւորուած էր թուրք դեսպանը՝ Տոգան թեթեւօրէն, զուգահեռական եւ թեթեւօրէն մամուլը, իհարկ մը մանրամասնությունները — ներկայումս:

Այսպէս Փետր. 7-ի կազմէ տը Լոզանը տալէ ետք լուրը, որ կը հաստատէ թէ թեթեւօրէն, որ հիւանդանոց փոխադրուած է կրցած է զիչ ետք տուն վերադառնալ, հետեւեալ մանրամասնությունները կու տայ:— Ժամը 11-ի առեւտրին է, որ անձնօթ մը, թունդիլացի մօտ, փողոցի մը մէջ կրակ կը բանար Զուլիֆաթի թուրք դեսպանին վրայ՝ Պ. թեթեւօրէն, որու կընկերանար թիկնապետ մը: Պարպուած հինգ զինուորականներէն չորսը կը զոյէին կառքին: Մահափորձին տէր կըլլար «Հայկական Յեղափոխություն» մը: Քննությունը, զոր միաժամանակ կը տանէին Պետի ոստիկան ուստիանությունները եւ Համադաշնակցությունները:

Հանրային Նախարարությունը թոյլ տը — Լաւ լուսարանել կարգ մը կէտեր: Կրակ բացողը դուրս ելած է վարձուած Միգուպիշի կառքէ մը, մինչ մեղաւկից մը կը սպասէր կառքին մէջ: Արարքէն ետք, 2 մարդիկը ժնեւի թիւ կողմ կառքը ձգեցին եւ այն կառատունը, ուրիշ վարձուած էին ինչ որ թոյլ տուած էր ոստիկանությունները երթալ այն պահուկը ուր ենթադրեալ կրակողը իջած էր բայց արդէն ուշ էր: Խնդրոյ առարկայ անձը Փլեքանական անձնագիր ունէր: Ըստ ոստիկանությունները՝ հասակը 1 մ. 70 է, աղնոցաւոր եւ՝ կը փնտռուի: Պետի ոստիկանությունները քանի մը վայրեական ետք 5 հոգի հարցապնդած է Քալիլ Ռուսուլի, որ կայարանին մօտ կը գտնուի, մօտ — նույնիսկ մը հետեւանքով: Կը հարցաքննեն ինչ բայց չի թուի որ իրենց ներկայությունները այդ սրճարանը որեւէ կապ ունենայ մահափորձին հետ: Մատնողները, կըսէ զուգահեռական օրաթերթը, նկատած էին միայն, որ «լակոտ» (վալալ) երեւոյթ ունէին: Անոնց վրայ ոստիկանությունները զինք մը դրած է եւ գործարկէին: Վերադարձուած դեսպանը նոր նշանակում էր եւ ոստիկանությունները կ'ապահովէր մնայուն հսկողություն մը, սակայն ոչ շատ ուժգին:

Թերթը կը յիշէ նաեւ թէ արարքը մաս կը կազմէ երկար շարքի մը եղեռնափորձերու զորս ըրած են հայ դիմադրականները արտասահմանի թրքական հաստատությունները զէմ՝ «Հայ Ահաբեկչական խումբերը, որոնց գործունէությունները յարաբերական դատապարտուած է արտա — սահմանի հայ համայնքներու կողմէ» կը շարունակէ կազմէ տը Լոզան, «յարձակեցան Եւրոպայի քանի մը մայրաքաղաքներու թուրք դիւանագէտներուն վրայ»:

X

«Հիւրընկէս»-ի Փետր. 8-ի թիւին մէջ տալէ ետք գրեթէ նոյն լուրերը կ'աւելցնէին թէ «զուգահեռական ոստիկանությունները կը փնտռէ Մաքա Նաթան (Բինճիեան կամ Բինճիեան) անունը հայ մը»: Ըստ նոյն թերթին անձնօթ մը հեռագրում է «Հիւրընկէս»-ի Ֆրանսիայի ղեկավար — սենեակին ըսելու համար թէ «հէճիլիսի զէմ ալ մահափորձ մը պիտի ընեն»: Ասիկա նաեւ օգտադրածուած է թուրք թերթին կողմէ իբրեւ Բ. խորագրեր:

X

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՄԻՋԳՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԲԱՌՈՒՄՆԵՐ՝ 10 ՄԵՌԵԱԼ

Սուրիական զորքին քաշուլը, որ միայն քանի մը օրով յետաձգուեցաւ, բաւական մտահոգություններ ստեղծած է երկրին մէջ եւ նաեւ արտասահման: Դեռ Սուրիացիք քաշուած ալ չէին երբ հիւսիսային շրջանին մէջ ձէմայէիլ փաղան — զաւորները ծանր բախումներ կ'ունենային նախկին նախագահ Ֆրէնճիէի քաղաքագործերուն հետ եւ առաջին հաշուեկշիռով մը կը պարզուէր թէ արդէն 10 մեռեալ կայ, նաեւ վիրաւորներ:

Պէյրուսի մայրուղիին վրայ ալ, որ կը կապէ երկու գոտիները (քրիստոնեայ եւ մահմետական) արձակազէն մը սպաննած է կառքով անցնող անձ մը եւ երկու հետիոտն անցորդներ:

ՔԱՆԻ ՄԵ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍՍԱՅԻ Նախագահին ափրիկեան խորհրդատուն՝ Ռենէ Ժուռնիսէ զոր գլխաւոր օգնական արկածի մը, երբ գործով ձամէնայէն Լիպըլլի կ'երթար:

ՏԱՐԵԼԻՑ

Անոնք՝ որոնք դեռ գիտակից են Սփիւռքի մեր արժէքներու կարեւորութեան, անոնք՝ որոնք դեռ ճաշակն ունին ճշմարիտ բանաստեղծութեան, անոնք բոլորը, այսինքն՝ քիչեր, դուցէ յիշեն, թէ ասկէ ճիշդ տարի մը առաջ, փետրուարեան առաւօտ մը, Փրովանսի ամայի բարձունքի մը վրայ, ուր սիրած էր ապրիլ՝ մեռաւ հայ բանաստեղծ մը:

Տարի մը առաջ, վերջնապէս լուց՝ Յարութ Կոստանդեան, այն բժախդէր ու դժուարահաճ բանաստեղծը, որ միշտ նախընտրած էր սրակը՝ քանակէն, որ քիչ արտադրած էր, սրպէսզի՝ միայն ընտրել արտադրէ:

Ծննդեան թէ մահուան թուականներու տարեդարձներն են, աւանդաբար, որ առիթ կու տան նման ոգեկոչումներու: Եւ եթէ չըլլան այդ ոգեկոչումները, այն

ատեն է միայն, որ իսկապէս կը մեռնի արուեստագէտը, որուն յաւիտենական կեանք տուողն է՝ իր գործը:

Աղօթքի պէս սովորական՝ Ահա անցած օրերն են քիւր, եւ կեանքն չէ անհատ ազգիւր Որ դեռ յուսամ աղբերակին Տասը հազար արշալոյսներ դիտել կրկին:

Եւ կեանքն չէ դալար կաղնի, Որ դարերի գէմ դիմաւայ Սերունդների դիմաց կանգնի ու իմանայ

Ան որ չե՛մ տեսի երբեք:

Եւ թող, մեր այս մասնակի ոգեկոչումն ալ, իր այնքան թարմ յիշատակին, ըլլա՛յ՝ աղօթքի պէս սովորական:

ԱՆՅԻՇԱՏԱԿ

Բ. Պատուեանին

Ներմուտք յոյգերը շուտով վերածուում են տրտմաբախի՝ եղանակի:

Եւ ես մի օր մտայ «Անի» Որ նաշարան էր աւերակ Ուր սրբատաշ քարերի պէս Տառապանք գէմէքը վէս Բարձրաբանգի պատմում էին յոյսն անցեալի,

Մինչ խոհարարը անվրդով Ծախում էր մեզ սպա ու բրինձ Եւ ապառիկ նուիրեց ինձ Հաց ու պանիր, նաեւ գինի՝, Ես որ արձանն էի խոյով Այդ անմահաշ քանգարանի:

Բայց դարերն անցնում են շուտով, Եւ ահա քսան տարիներ յետոյ Յիշում եմ անյագ բերկրաւոր մեր երբ երգում էինք «Հայաստան» Եւ շնչում էինք երկինք ու արեւ: Բայց ժամերն անցնում են շուտով — «Մայր Արաքսի Ափերով»:

Մենք հասնում էինք Սէն — Միշէլ Եւ անհղիքեան մեր համապագ, Հեռուից կանչում են Մանպառնաս, Եւ ոչ մի տեղ չէինք հասել...

Կանչէ՛, կոռնկ, կանչէ՛. Բանի գարուն է եւ օրերն են գուարք Ո՞վ չէ երգել տխրակ ու վարդ, Գեղեցկութեամբ ո՞վ չէ յուզուել: — Լոյսերի մէջ ծաղկած քիթե՛ն՝ Անմահայի տեսնաց Եւ մեզ Անապատի ծառերի պէս Մենք աղփատ էինք ու հպարտ: Յիշատակ, դու յիշում ես դարերը հին. Ես մոռացել եմ արագէն Ձիւնածաղիկ նորվեկուհին: Կանչէ՛, կոռնկ, կանչէ՛...

X

Մոնպառնասում միտիկ մի գիշեր, Երբ Բաղդակն ու ես կանգնած էինք Բալ, վայելում էինք անձրեւ Բրի՛ Նա աւաց — գնա գնի տարի խմիր՝ Գուցէ մոռանաս, եւ գուցէ յիշես: Գիշերների մէջ միտիկ մի գիշեր, Ինձ բարեւեց հնգիկ մի մոգ. (Լոյսերն արդէն մարել էին,

Պարում էին զոյգերն զինով). — «Պիտի գտնենք դարձալ ուղին որ մեզ տարաւ, Բարձուսն անհաս — այնքան մօտ է, Համբան է միշտ դէպ՝ Արեւելք ձգտող հարաւ, Ուր աղբիւրներ կան մեզ ծառա՛ւ, Անապատներ որ արօտ են»:

(Պարում էին զոյգերն զինով, Տենդը վայրագ կաղուցներէ, Դահլիճ էր դոփում տոփանք ու դող՝ Լոյսերն արդէն մարել էին):

— «Պիտի տեսնենք լուրք լեռներից անդին, հեռուն,

Գիշերներն որ առաւօտ են, Ուր սեպուցած գեղեցկութիւնն է սեւեռուն,

Եւ աչքերը նրա բեղուն՝ Ներկայութեան մեր կարօտ են»:

(Եւ չիկացած էզն ու արուն, Զուգուած անզուսպ ու մոլեգին, Երկունքների մէջ դալարուն՝ Դատապարտուած պարո՛ւմ էին):

— «Պիտի լսենք սրինգն արքուն եղանակի՛ Սրնգահարն ինձ ծանօթ է, Համաստեղեան վայելք է յոյգն իր նուագի՛

Զուտ արձագանգ արեան գարկի, Ուր անհուն իսկ համառօտ է...»

(Պարում էին քամուած, անգոր, Լարուած անհղ կշռոյթներին, Բառաշում էր մի սաքաֆոն՝ — Լոյսերն արդէն մարել էին):

X

Ես գիտեմ մի երգ լեռների պէս հին, Որ արեւախառն քալի՛ք է համակ: Այս յոյգն ես գիտեմ. Եւ լեռները հին. Ես հեղեղատն եմ այլեւս ցամաք, Անսան հոսանքի յուշերն եմ խորունկ, Հեղեղումների ուղեւորութիւնն անձն. Եւ ահա ամբարն տեսնով տոչորուն, Պապակած, տեսնում եմ անձրեւ, Անձրեւ, անձրեւ:

ՅԱՐՈՒԹ ԿՈՍՏԱՆԴՆԱՆ

Fonds A.R.A.M

ԲԱՅՑ ԵՐԱՋՆ ԵՐ ԳԵՐՉԶՈՐ

0

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

Ֆրանսահայ պաղոթի մէջ ամէն ոք տեղեակ էր, թէ մեր մօտ կ'ապրէ մեծատաղանդ բանաստեղծ մը, Յարութ Կոստանդեան: Ամէն ոք կը նշանակէ, այս պարագային, տասնեակ մը հաստարկ ընթերցասէրներ, որ սակայն հակամէտ էին մոռնալու բանաստեղծին լուսաւոր ներկայութիւնը, եւ այս՝ կրկնակ պատճառներով: Նախ անոր համար, որ Յարութ Կոստանդեան միշտ սիրած էր ապրել աշխարհիկ խմբաւորումներէ հեռու, վճռապէս հեռու, իր ներամիտքի կեանքի կրազային հարստութեան մէջ, եւ յետոյ անոր համար որ Յ. Կ. իր երգերը կը հրատարակէր երկա՛ր, երկար ընդմիջումներով, տեսակ մը չկամութեամբ, որպէս ասուպ բացախիկ:

Բանաստեղծութիւնը չի մատուցուիլ հրատարակի վրայ. ան կը փնտռուի: Բանաստեղծութիւնը մէկն է այն խորհրդը՝ դատար եւ վերապահեալ կայուններէն, ուր արշաւախումբեր միայն կը համարձակին մուտք գործել, առաջնորդու թեամբ կոյր ուղեցոյցներու: Այս երկուքը, կարաւան եւ ուղեցոյց, ուրիշ բան չեն ալ սէրն ու երազը անո՛ր, որ բանաստեղծութեան հուրովն է վառուած:

Ձուգաղթկութեամբ մը, որ անբացատրելի չէ այս պարագային, պէտք եղաւ կտորել լեռ ու ձոր, երթալ գտնելու համար մեր բանաստեղծը Փրովանսի իր մենաստանին մէջ, գտնելու գա՛յն, որ կը մերժէր ամէն հրատարակութիւն, որ կը յամառէր կրկնել ինքն իրեն եւ մեղի համար՝ Աստուծոյ պէս եղիք գործերը ուրացող, բայց որ հաճեցաւ տիրապետ մը շնորհել ուսուցիչ փողովածուի մը, որ անհատիկ՝ ԲԱՆԱՍՏԵԼՆՈՒԹԵԱՄԲԻՆ...:

Ամէն անոնք որ կարգացած են մեր բանաստեղծը, անցեալ Անգաստանի դեղատիպ հատորներուն մէջ, անոնք գիտեն, եւ այսուհետեւ պիտի գիտնան աւելի հանգամանորէն, թէ Յ. Կ. կը պատկանի արուեստագէտներու այն հազուադէպ դասակարգին, ուր բանաստեղծը անդրադարձած է իր գործունէութեան իսկ վրայ: Այն դասակարգին ուր բանաստեղծը խօսած է մէկէ աւելի փլանի վրայ, եւ երբեմն նոյնիսկ վարպետին ետեւէն: Շնորհիւ բառերու իր կախարհական դաշնաւորումին, Կոստանդեան հիւսած է թափանցիկութիւն մը, որուն ետեւ կ'ընդշնչարուին հիմնական հարցումներ. ինչո՞ւ բանաստեղծութիւնը եւ ի խնդիր ի՞նչ բանի:

Նման հարցումներ պիտի մնային անբացատրելի խորհուրդ, եթէ չզօրանա՝ ինք, անուղիղ, թէ աշխարհ համայնը՝ անգլ թրթռացում մըն է զոր չենք լսեր: Բանաստեղծը այն էակն է որ կը լսէ

ուժգնորէն, որ լսելու բախտն ու զժախտութիւնն ունի, այլեւ կը փոխանցէ զայն բառերու կախարհաւոր շնորհիւ, այսինքն արուեստին: Արուեստն է որ ընթերցողը կը խլէ իր տեղէն, զայն կ'առնէ իր առանձնական թրթռացումին մէջ, արուեստն է որ ընթերցողը կը փոխադրէ անձնօթ մակարդակի մը վրայ, ուր պիտի ապրի լիութեան մը պատրանքը:

Մակարդակը բարձրագոյն է՝ Յարութ Կոստանդեանի մօտ: Իր երգը կը ժայթքի ընդերքէն եւ կ'երթայ քերել բարձրագոյն կատարներ եւ հպանցնել խորհուրդը ամբողջական դռներու: Իրեն համար բանաստեղծութիւնը ո՛չ մտաւորական խաղ է, եւ ոչ ալ միջոց՝ զգացումներու յաւելեալ փոփոխութեան արտաքինութեան: Իրեն համար, ինչպէս ամէն ճշմարիտ ներշնչեալի, ան սրտնովն եղանակ մըն է, ապահովարար միակ կարելին միտաբանականութեան հետ եւ անկէ առաջ, որով բանաստեղծը պիտի տիրանայ իր ամբողջական ինքնութեան: Ինչ որ բաժանեալ էր եւ հակամարտ, պիտի միանան եւ միաձուլուին: Օ՛ր անձու՜միք միտքիւնք ուր միավանկ՝ կը միանան միտք ու հոգի: Այս տեսակ աստիճաններ կը կրկնուին էջերու շարքին, միակտուր վիճակի մէջ թէ ցանուցիլ: Չենք դիտեր թէ հոգեկան եւ իմացական ինչպիսի՞ գործողութիւններ կը կատարուին ի խնդիր բանաստեղծութեան յայտնութեան: Այդ գործողութիւններուն ալ՝ քիմիային տեղեակ չենք բնականաբար: Ինչ որ գիտեցէք մերձաւոր է եւ անգոհացուցիչ: Կարելի է սակայն ըսել, թէ բանաստեղծութիւնը տեսակ մը «անձնասպանութիւն» է: Ես՝ կ'անհետանայ յու՜ր գոյնը ցնցումին ներքեւ, որով նաեւ կ'անհետանայ տեսանելի աշխարհը: Ստեղծութեան պարագայը կուգայ դրաւել Գեր-եսը (sur-moi) որ ներսի խոյանք մըն է, խնդում՝ անջատում (arrachement): Առաջին շարժումը, որ կը զգացուի, Յ. Կ. ի բանաստեղծութեան մէջ, այդ զօրեղ խոյանքն է, որ յատկորէն կը խոտովանի երբ բանաստեղծը կ'ողբկոչէ, զոր օրինակ, Արծիւը,՝

Ո՛վ սիգապանծ, սաւառնաքեւ վեհու՝
թիւն,
Թեւեռուդ քափը կշռակամ ու քեքեւ
Ձուկի՛նք քեպէտ՝ քայց երազն է գեր-
հրգոր:

Մարդ էակին յամառ երազներէն մէկն է գոյութիւնը տիեզերական միութեան, հեռո՛ւն, բարձր տեղ մը, այդ կարծեցեալ լիութեան՝ զոր կը կոչենք Աստուած, ի չզոյէ լաւագոյն բացատրութեան մը:

Բան ըլլաւ եւ տաղը որ բանաստեղծէն դուրս կը հոսին եւ միջոցին մէջ կը սրբուեն դաշնաւորում մը, անոնք կը մասնակցին Միաւորին կաղմութեան, եթէ յարմարեցան, ինչպէս բանալին կը յարմարի իր կղզանքին, տիեզերական անձնաւելի դաշնաւորումին: Գործը բանաստեղծութեան էր միշտ եւ փոխադարձաբար: Իմանալի Բանն է որ զանոնք բաժնեց իրարմէ, կատկածելի մոտքին առջեւ Գաղտնի Գիտութիւններու (ésotérisme): Անհրաժեշտ չէ որ հաստատեալ ըլլայ բանաստեղծը, բառին ընթացիկ լիմացութեամբ: Արդէն Յ. Կ. չի կատարէր նման խոտովանութիւն: Բայց երգը կը վկայէ իր մասին:

Այդ երգն է որ ընթերցողն առած՝ իր վարպետի թէ զաշն ալիքներուն մէջ, զայն մասնակցի կը դարձնէ իր փառաբանութեան, իր ըմբոստացումին, իր հարաներդին, եւ կու տայ թրթռացումը կատարելութեան, այսինքն գեղեցիկին: Այս իմացումով, եղիչ Դուրեան, թէ եւ կրօնաւոր՝ նուազ հաստատեալ էր քան իր հանճարեղ եղբայրը Պետրոս: Այն ա՛մէն ինչը զոր մենք կը գեղեցնենք աստուածութեան ծիրին մէջ, ո՛չ առանց երկմտանքի, այնքան բարդ է որքան պարզ, ինչպէս այստեղ, սա երգին մէջ.

Սանձում է յոյգերն իր այստեղ Ուղ-
դախայեաց նոյնի
Ունկն դի՛ր, ունկն դի՛ր, բանաստեղծ
Բարդութեան պէս պարզ այս ունկն
Որ ծղիթներ կ'օրբէ...

Աւելի երկար մէջբերում մը պիտի պարզէր բանաստեղծութեան բնույթն ու տարողութիւնը.

Աշունն որ անցաւ ոսկեգոծ էր բոսոր,
Առաւօտները խնկում էին սերկեղի:
Վերջին միքերը քաղցին այսօր,
Թուփերին դեռ կան հատիկները բիլ
Մարմերի որ տրամաբխն են բուրում:
Ես կքե՛լ եմ ամէն քաղցրութիւն
Եւ ամբարիլ եմ անբաժան լեղին՝
Եւ արդ, ընդէ՛ր եմ տրտում.

Ամէն հովի դիմ՝ հոգին առագաստ,
Եթէ կա՛յ հոգի,
Եթէ կա՛ն հովեր՝ հոգին է պատրաստ:
Եթէ գա՛ն հովեր՝ կը մեկնիմ անդարձ.
Մնաս բարեաւ ոչ քի:

Այս գմայլելի երգը կու տայ սպա՝ արութիւնը բացարձակ ազատութեան մը, որ լիութիւն է: Բանաստեղծը գտած է իր լիութիւնը դաշնակցութեան մը մէջ, որ տիեզերական կը թուի: Եղած է թէ՛ լիութիւն եւ պարագլուխ (vacuité) ալ՝ սինքն՝ լայնածիր ընդունարան վերին պատգամներու, ներշնչում անուան տակ, եւ հուրիւն անհեղեղ: Ընդունակ՝ ստեղծելու եւ ստեղծուելու, լեցուելու եւ

ՄԵՈՅ ԱՇԽԱՐՀ

ԴԵԼԵԿԱՅ ԹՈՒՄԱՍ

Գրեց՝ ԱՐՄԵՆՈՒ ՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆ

Բացի «Չարչի Յակօ»-էն, Մշոյ Ժողովրդական գեղեցիկ յիշողութեան մէջ մնացած է նաեւ, Մշոյ Դուրիկի գրեցած տաղանդաւոր կատակերգակ թուի՝ սէն՝ զոր Մշեցիներ կ'անուանէին «Դուրիկայ թուի»:

Ծանօթ էր ամբողջ Մշոյ զաշտեցիներուն: Ամառները, խոչոր պարի մը նետած ուսին՝ կը շրջէր գիւղերը, կը մտնէր տուններէն ներս եւ իր խեղդատակութիւններով կը դուրսնայէր գիւղացիները, փոխարէն, նուրսնայէր ցորեն, դարբի, կորեկ, հաւ հաւիթի եւ պարիկ լեցուցած ձմրան պաշարը ապահոված, թուիս կը վերադառնար իր գիւղը՝ Դուրիկ: Հօրս ծըննդավայր՝ Սէյպեան գիւղի մէջ տեսած եմ զայն, միայն մէկ անգամ:

Չեմ յիշեր իր գէժքը, սակայն կը յիշեմ իր խեղդատակ ու պզտիկ մարմինը, երբ կ'ընկած, մէկ ոտքը վեր քաշած, կացուցած փորին, գլուխը առաջ նետած, թեւերը օդին մէջ շարժելով եւ վերածուելով լուի, թուիս կը ցատկոտէր ու կ'արտասանէր զլուի՝ գործոց «լուի, լուի», սուր մոխրները՝ տարօրակաւ բարբառով, հոյակապ եւ սրամիտ արամախօսութիւն մը, լուերուն եւ պառախի միջեւ...: Խեղդատակութիւնը կը տեսէր ժամեր. գիւղացիները մեծով պզտիկով այնքան կը խնայէին որ կ'ըլլային փորից...: Դժբախտաբար, մի-

պարպուելու, համաձայն այն վարկածին, ըստ որուն ինչ որ վերն է, վարն է (Ce qui est en haut, c'est comme ce qui est en bas).

Դիտելի է որ, ես-ին ջնջումը կը կատարուի, Յարութ Կոստանդեանի մօտ, ընդլայնումով եւ բացառաբար միայն կ'ընկածով եւ խոտովումով: Խոտովումը լիութիւնը կը գտնէ խաւարին գէժ, որ ջնջումն է աշխարհի ալիքանութեան, որ չբացումն է ձեւին եւ գոյնին, վերջապէս աշխարհ մը, ուր սեւ արեւը կը ճառագայթէ եւ որուն հողեմաշ խոտովումը կուրեն են Պոսլէն, Մարմէն եւ ուրիշներ: Յ. Կ. ի բանաստեղծութիւնը կ'ուզուի տարբեր ձամբով, գէպի արեւը, որ երկրորդ երեսն է խաւարին: Բանաստեղծները որ ծարաւ են անհունի, կը տատանին երկու անկարելի լուսններու միջեւ, ամէն ինչին եւ ոչինչին:

(Մնացեալը Յաջորդով)

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն 1979

ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԻՆ

Քարածիզը պատրաստ՝ խճաքաբերութեամբ պաշարը գրպանը լեցուն, չէր վախնար բազէի մը յարձակումէն: Սակայն՝ զգոյշ. կ'ուզէր կռահել որեւէ վտանգ: Բազէն՝ փառահեղ կը սաւառնէր բարձրաւանդակի վրայ, օդի ճնշումին կամ հովի մը քմահաճոյքին գէժ, պահելով թեւերուն կշռոյթը, երբեմն՝ թեւի մէկ թափով, գրաւելով նոյն տեղը: Հոյ՝ Հօրոյ՝ գլուխը վեր, գմայլած կը հետեւէր թռչունի արշաւին: Օդին մէջ, գնացքը, տեսակ մը գերիշխող զօրութիւն, թէ սպառնալիք, թէ ինքնավար ազատութիւն չենշող ուժ մըն էր: Համեմատել իր անձը, այդ լեռներու եւ ձորերու իշխանին. ի՛նչ տարօրինակ բազ՝ դատարկութիւն... սակայն՝ որքա՛ն պիտի փափաքէր բազէի տեղն ըլլալ, կամ՝ անոր տեղն ու տիրականը... Թռչունը՝ կաշիէ թեւին վրայ, հպա՛րտ սուրբար իր հրամանին գէպի որսը, կամ, զիմացի՝

նին պատկառանք ներշնչէր... ի՛նչ փոփոխութիւն իր կեանքին... ա՛հ, ինչ արդար տղայական իրաւունք... Մարդ իր նեղ շրջանին ինչպէս երեւակայական սուրբի միջոցին: Անկարելին չթեւարկէ... Հոյ՝ Հօրոյ՝ առաջին անգամ ըլլալով, բարձրաւանդակին կուշտը, ապա՝ ասիկա եղբորը ճերմակ ծաղիկներ էր տեսած: Մարդարտածաղիկի նմանող, աւելի՛ գեղեցիկ, աստղաձեւ, մորթը բամբակէ պատրուէր: Դժուար էր երթալ քաղցր. երբեմն՝ մշուշապատ ջրվէժի փրփուրը կու գար թեւարկելու սրտիկ ծաղիկի նազանքը: Սակայն՝ Կիւրնաղի համար, ի՛նչ չէր գիշերներ, որքա՛ն այդ ծաղիկները մարդուն պիտի վայելէր: Հոգ չէ՛՝ այդ օրը Կիւրնաղ չզործածէր իր լաշակը. որքա՛ն երկու աստղեր իր ժըպիտով, պիտի գերազանցէին գէժքին փայլը... Երեկոյեան՝ տուն վերադարձին, Հոյ-

Հօրոյ սրտատրոփ կ'անկալէր, Կիւրնաղի ուրախութիւնը երբ, իրեն նուիրէր թուրի մեծութեամբ թաշկինակ մը լեցուն մոռենի. մանաւանդ՝ յարգել ծաղիկներ որ այնքա՛ն գուրգուրանքով էր բերած միջնեւ գամբ: Անշուշտ՝ Կիւրնաղ պիտի չուշանար, յայտնուէր գոմին դուռը, Ժայռը գէժքին եւ աչքերուն. ան՝ հուն բարիքը ըզձանքը... Չայնը, քանի մը խօսք, պիտի բաւէին Հոյ՝ Հօրոյն յոյնութիւնը վանելու. անհետացնելու իր օրումն խոտիլն ու երազներու կէս՝ կըտուր բոլորեւ: Կիւրնաղ կ'ուշանար: Ո՛վ պիտի դարձար արծիւը կը թելու, ո՛վ իրեն երկկոյսան ճաշի պիտի կանչէր:

Երբ Կիւրնաղ երեւցաւ գոյլը ձեռքը գոտն սեմին, Հոյ՝ Հօրոյ չլքեցաւ վախի ճիւղը զապել: Խեղճ աղջկան գէժքը կերպարանափոխուած էր, չրթունքին վարի մասը նուաճող ուռեցք մը, առանց լաշակի մագերը տակնուվրայ, երեւոյթը ցաւազարի: Առանց ձայնի, մօտեցաւ Հոյ՝ Հօրոյն, այլափոխ Ժայռով շոյցի աղուն գլուխը. միութեամբ կ'արտայայտէր սեղանը, յուզումը պրկող, կողորդին մէջ ցաւ մը կար, արցունքները կը օսէին այսերէն վերադարձած չրթունքին վրայ կախալի շնչին մը տալով... Ուղեց բաներ մը ըսել, բերանը ծամածուկով, հազիւ «Կըր-

պօ» անունը չնշաց, ու, ձեռքի յուսահատ շարժումով, նշան ըրաւ. «Թող հոգ դա՛յ»...

Կրպօն 11 տարեկան տղայ, դրացի քրտի մը քով ապաստանածներէն մէկն էն. սակայն՝ Կիւրնաղի պէս նեցուկ մը չուենալուն, ամբողջովին ջրացած: Կրպօնի արեան թափը՝ այնուհետեւ քաղցած էր իր որոշ հոգեկան տարածքը. խոտնուածք՝ որ պարտականութիւններէ մամբ, այլաբանական միջավայրին մէջ կը կրէ իր աղբեցիկ շնորհը...

Կրպօն երջանիկ էր քրտի տիրոջ մօտ. երջանկութիւն որ չէր խեղաթելուած ու եւէ կեղծիքով: Նոյնքան վարումով՝ ասանդամներուն սէրն ու համակրանքը կը վայելէր: Հոյութիւնը, զանազան դա՛ւ տի աշխատանքները, կը յանձնուէին իրեն գաւի մը պարտականութեամբ: Կրպօն նոյն զգացումով, կը փոխադարձէր իր խղճի պարտքը:

ԿԱՐՈ ՍԱՐԵԱՆ

(Շար. - 10)

Fonds A.R.A.M

Ի ՅԻՇԱՍԱԿ

Այս Երեւանի Անդրեյ Պուտոլսկի 350 Գ
Կը նուիրէ «Յառաջ»-ին իր եղբոր՝
Փրոֆ. Գրիգոր Խէրբէնի
յիշատակին:

X

ՊՈՒՍ. - ՔՈՂՈՍՊ. - Տիկին Սիրանոյշ
Զէյնալեան, ի յիշատակ իր ամուսնոյն՝
Խաչիկ Զէյնալեանի մահուան տարեկի -
ցին, 300 Գ. կը նուիրէ «Յառաջ»-ին:

ՀՈՒՐԻ ԻՓԵԿԵԱՆԻ
ՅԻՇԱՍԱԿԻՆ

Հուրի Իփեկեանի յիշատակին, Տիկին
Պ. Սիրանոյշ 100 Գ. կը նուիրէ «Յա -
ռաջ»-ին:

ՓՈՒՍԱՆ ԾԱՆԿԵՊԱՍԱԿԻ

Տէր Ե. Տիկին Գեորգ Պապրուսեան 500
Գ. կը նուիրէ Գաղտնաբերին Ե. 500 Գ.
Սամուէլ - Մուրատեան Վարժարանին
(ստանալ «Յառաջ»-էն) Անդրանիկ Մալա -
նեանի Ե. Աւետիս Քեպապեանի մա -
հերուն տաթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապույտ ինչի Ալֆրէդի մասնաճիւղը
շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր Ե.
Տիկին Սարգիս Մուրատեանէ 100 Գ.,
Տիկին Արուսեակ Խաչիկեանի մահուան
տաթիւ:

X

Պոստի Ս. Գր. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ
Վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստա -
ցած է. Օգնիկ Թէրզի-Փանոսեանի մահ -
ուան տաթիւ 100 Գ., Պ. Առաքելեան
Առաքել (Պոլեմէն), Տէր Ե. Տիկին Ա. -
ռաքելեան Յարութիւն (Պոլեմէն), Տէր Ե.
Տիկին Օննիկ Առաքելեան (Ալիքիսեան)
Ե. Տէր Ե. Տիկին Ժիրայր Պարաքեան՝
300ական Գ.:

X Կարապետ Փէլքեմանի մահուան
տաթիւ՝ Տապանեան ընտ. 200 Գ., Տէր
Զաքարեան ընտ., Տէր Ե. Տիկին Քէօլե -
ան Մկրտիչ, Անթիքեանեան Ե. Քէօլե -
ան ընտանիքներ, Տէր Ե. Տիկին Էմմաեան,
Պ. Յակոբ Գալստեան, Տէր Ե. Տիկին
Թումայեան, Այրի Տիկին Արզումանեան,
Զրբաշեան Ե. Տիւրապետեան ընտանիք -
ներ, Տէր Ե. Տիկին Եղիայեան, Պ. Քէօ -
լեան 100ական Գ., Տէր Ե. Տիկին Քէօ -
լեան 150 Գ., Այրի Տիկին Սի -
րանոյշ Մկրտեան, Տէր Ե. Տիկին Ժան
Մկրտեան, Թովմասեան ընտ. Տապանեան
Զարեհ Ե. ընտ. 50ական Գ., Պ. Յակոբ
Աւետիքեան 20 Գ.:

ՎԱՐՊԱՆԱՆՑ

Երկուշաբթի, 11 Փետրուար, Տօն է
ՍՐԲՈՑ ՎԱՐՊԱՆԱՆՑ ԶՈՐԱՎԱՐԱՅԻՆ
ՄԵՐՈՑ՝ ՀԱՅԱՐ ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ՎԵՑ ՎԼ -
ԿԱՅԻՑԻՆ, ՈՐՔ ԿԱՍԱՐԵՑԱՆ Ի ՄԵՐԻ
ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ (451 Թ.):

Այսօր Տօն է նաեւ անուանակոչութեան
ՎԱԶԳԻՆ Ա. ԱՄԵՆԱՅԻՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱՐՈ -
ՂԻԿՈՍԻՆ:

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս -
Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին
Սուրբ Պատարագ կը մատուցուի:

Կը հրախրուի մեր ժողովուրդը ներ -
կայ դռներէն Սուրբ Պատարագին Ե.
ներշնչուելու Վարդանանց հաւատքով Ե.
արթնելու «Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ
անսասանութեան համար»:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՎԱՐՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԿԱՐԳԻՆ
GEORGE V

31, av. George V — 75008 Paris
Փետրուար 17, Կիրակի, ժամը 16 - 24
Կը նախագահէ՝ Արշաւիր ԿԼՈՐԻԿԵԱՆ

matinée dansante

animée par
BEDIK et son ORCHESTRE
et

L'ENSEMBLE FOLKORIQUE RUSSE TCHOUDA
Election MISS CROIX ROUGE

ԼՈՒՍՐԱԶԱԿՈՒՄ - «Երեւանեան Պատանեակ»
Փրոֆ. ՆՈՒՊԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ - ՎԱՌԵՆՑԻ Հետ ժամը 16ին:
Սեղանները ապահովելու համար հեռաձայնէ՛ք ՍՍՀԱՔԻԼԵԱՆ - 854-35-74
ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆ - 985-36-33
(Ուսանողներու համար 20 Գրանց)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ

Նախաձեռնութեամբ Կապույտ ինչի
Սէն - Ժեռով մասնաճիւղին, Կիրակի,
17 Փետրուար, ժամը 13ին, Մարտէյի
Մշակոյթի Տան «Վասպուրական» սրահ -
հին մէջ (12 - 14 Ռիւ Սէն Պալմի):

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Հայկական համադամ կերակուրներ,
պատրաստուած Կապույտ ինչի մասնաճիւղի
կողմէ:

DIMANCHE 17 FEVRIER A 15 H.

THEATRE AXEL TOURSKY

4, Rue Edouard - Vaillant

13003 MARSEILLE

LES BALLETS

ARMENIENS

DE MARSEILLE

Sous la direction d'Edouard Bolikian

vous présentent

« LEGENDE DE LA NAISSANCE

DE DAHAGEN »

(Poésie antique et populaire)

Création et chorégraphie :

Edouard Bolikian

Déclamation :

Mme Astrik Sarafian

« Suite chants et danses arméniens »

Location de billets.

— Jacques Chelelekian

Voyage Westells

87, La Canebière

ou à Beaumont au 87-02-13

Mme Sarafian 87-19-92

Mr. Bolikian 35-55-18 et 76-26-96

ՅՈՒՇԱՍԵՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՍԷՆ - Մօրիս Վար -
չուիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր
բոլոր ընկերակիցները, Երկուշաբթի Փե -
տրուար 11, ժամը 15ին, ընդ. Սիրանոյշ
Օհանեանի բնակարանը. Կարեւոր օրա -
կարգ:

Imprimé sur les Presses
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: No 55935
du Journal « Haratch »

bientôt

ouverture

TRAITEUR - SANDWICHES - EPICERIE

CHEZ HAROUT

18, RUE DE CHABROL, 75010 PARIS TEL. 246 30 18

ԼԻՈՆ. - Միաժամ Միքէլ (Ղազարեան)
Ե. Ղազարեանը՝ Պ. Արա Ղազարեան, Տէր
Ե. Տիկին Անթի - Շաքէ Պաշտուրեան
Ե. Ղազարեանը, Տէր Ե. Տիկին Պոլէն
Վարդեանի Գրիգորեան Ե. Ղազարեանը
(Մարտէյ), Տէր Ե. Տիկին Ժորժ Գրի -
գորեան Ե. Ղազարեանը (Մարտէյ), Տէր
Ե. Տիկին Անթի Տանի Դաւիթեան Ե.
Ղազարեանը (Մարտէյ), Տէր Ե. Տիկին
Պետրոս - Գեղանոյշ Պետրոսեան Ե. Ղա -
զարեանը (Ալֆրէդի), Տէր Ե. Տիկին
Պաշիկ - Ալֆրէդի Ասատուրեան Ե. Ղա -
զարեանը (Մարտէյ), խոր կսկիծով կը
ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր, մեծ-մօր,
բորոյ, մօրաբորոյ Ե. ազգականին՝
ԱՐՏԵՄԻՍ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Փետրուար 7ին,
յետ կարճատեւ հիւանդութեան:
Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի
այս Երկուշաբթի, Փետրուար 11, ժամը
10ին, Լիւնի Ս. Յակոբ Եկեղեցին, ուր -
կէ մարմինը կը փոխադրուի Կիւթիկեան
հին գերեզմանատունը:
Որեւէ մահազգ զրկուած չըլլալով, ներ -
կայ իրենց այդ ընդունիլ:
«ՅԱՌԱՋ» - Մեր խոր ցաւակցութիւն -
ները «Յառաջ»-ի վաղեմի աշխատակից՝
Միսաք Միքայիլ Ե. իր գաւակներուն, այս
դառնակսկիծ կորուստին առթիւ:

Տէր Ե. Տիկին Ռոմէ Մաշի, Տէր Ե.
Տիկին Լեւոն Գոնեալեան, ինչպէս նաեւ
Շիրինեան, Պարէեան Ե. Շերիկեան ըն -
տանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն
ՎԱԶԳԻՆ ՇԻՐԻՆԵԱՆԻ
մահը, որ պատահեցաւ Մոնթրանի,
Յունուար 30ին:
Յուզարկաւորութիւնը կատարուեցաւ
մտերիմ շրջանակի մէջ:
Machie R.
27, Rue de la Cour des Noues
75020, PARIS

ՇԱԿԻ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԿՈՐԻՑ

Այս Կիրակի հանդիսաւոր պատարագ
կը մատուցանէ Ե. կը քարոզէ Նորվան
Վրդ. Զաքարեան:
Այս առթիւ Իսիկ «ԱՆԻ» Երգչախումբը
հրաւիրուած է կատարելու պատարագի
երգեցողութիւնը, զեկաւարութեամբ Պ.
Հրանդ Աճէմեանի:
Սկիզբը պատարագի՝ 10-30:

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԵԱ

Երգչախումբի համերգը
նուիրուած ԿՈՄԻՏԵԱՍԻ 110ամեակին
Շաբաթ, Փետր. 16 ժամը 20-45ին
Eglise St. Louis en l'Île
19, rue St. Louis en l'Île, Paris 4e
մասնակցութեամբ
Օր. ՍՈՆԻԱ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ (մեծածօ)
ՍԻԻԱՅԻՆ ՄԵԼՏՈՆԵԱՆ (տաւիղ)
Ե. Պ. ՌԷՆԻ ՄԱՍԻՍԻ (պարիթոն)
զեկաւարութեամբ
Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ
Մանրամասնութիւնները յետագային

ՆԿԱՏԻ ՌԻՆԵԱԼ

Մարտէյի Հայ Արեւոյշներու նախա -
ձեռնութեամբ «Վարդանանց»-ի սօնա -
կատարութիւնը տեղի պիտի ունենայ
Մարտ 2ին, Կիրակի օր ժամը 16ին, Հայ
Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին
մէջ:

GRANDE NUITEE
à Marseille

La Croix Bleue Arménienne de
Marseille (Section Ville)
Organise le Samedi 23 Février de
22 heures à l'aube, dans les salons
de l'Alhambra, une Grande Nuitée
costumée avec l'orchestre de
PATRICE VALMONT
(de Radio Monte-Carlo)
Réservations et renseignements à
la Maison de la Jeunesse et de la
Culture Arménienne 12-14 rue Saint
Bazile, 13001 Marseille
Tél. : 50-19-15
Tenu sombre souhaitée

ՆԿԱՏԻ ՌԻՆԵԱԼ

Վասպուրականի Հայր. Միութեան
Վիէն - Տէսին մասնաճիւղը Յաղթա -
կան Հերոսամարտի 65րդ տարեդարձը
կը կատարէ Մայիս 4ին, Տէսին մէջ:
Մանրամասնութիւնները յետագային:

X

ՄԱՐՍԻՅԻ. - Վասպուրականի յաղթա -
կան հերոսամարտի տօնակատարութեան
65րդ տարեդարձը Ապրիլ 13ին, «Վա -
սպուրական» սրահին մէջ ժամը 13ին ճա -
շով:

Fonds A.R.A.M

ԵՐԵՎԱՆԻ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
12
MARDI
12 FEVRIER
1980

H A R A T C H
LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

LE NUMERO 2 F. 5500 ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.578 **Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN** 55° ANNÉE — No 14.578

**ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ
ԱՒԱՐԱՅՐՆԵՐԸ**

Վարդան կատարեց իր ուխտը։ Պաշտպանել հայ մարդուն ազատութիւնն ու իրաւունքները։ Վարդանի եւ իր ընկերներու ազատագրական պայքարը, իմացեալ նահատակութիւնը, Եղիշէ վիմադրեց Մարտի կրանիտ կողերուն վրայ, բոլոր դարերուն համար, որպէսզի մեր ժողովուրդի աշօրուան եւ վաղուան սերունդները տեսնեն հոն անմահութիւնը ցեղին, փառքն ու դաշտափարականը Հայուն եւ որուն համար դիտնան ապրիլ ու մեծիկ պատուով։

Հայոց պատմութիւնը ընթացաւ Վարդանաց շունչով եւ ոգիով։ Դարերու ընթացքին Հայը մղեց տարբեր տարբեր պատերազմներ, ճակատամարտներ հայ-թուրքի իրիւթեան համար։ Տուաւ զո-հեր ու մեծցաւ։ Տուաւ զոհեր ու ապրեցաւ, տեսց։ Մեր գոյութիւնը անցաւ բազմիցս Աւարայրներէ։

Այսօր ալ, երրորդ հազարամեակի ճամբուն վրայ, մենք կ'ապրինք այնպիսի կացութիւն մը, որ ամբողջ աշխարհ Աւարայր մը դարձած է։ Աւարայրը հո'ն է ուր Հայութիւնը պայքար մը ունի։ Պայքար իր գոյութեան, իր ազգային դիմապիտի պահպանման, իր ազգային քաղաքական իրաւունքներու ճանաչման համար։

Այսօր, իւրաքանչիւր հայ անհատէ կ'անկախ ըլլալ մէկ — մէկ մարտիկ Աւարայրի մասնակցելով հաւաքական կեանքին, տրամադրելով ինքզինքը հայ դատի հետապնդման գործին, ցուցաբերելով դիտակցից, արի եւ անդիմադ կեց-ուածք։ Այսօրուան Աւարայրը կը պահանջէ աշխարհաքաղաքացի Հային, երկրաշուկի ո'ր մասին վրայ ալ գտնուի, իր կարողութիւնները ի սպաս դնել հաւաքական դրժին։ Քաղաքական պայքար մղել, դպրոց կառուցել, մամուլ պահել, սերունդներ դաստիարակել, այլ խօսքով՝ ըլլալ միշտ ազգային ծառայութեան պատասխանութեան վրայ։

Այսօրուան Աւարայրը կը պահանջէ ապագայտեսիլ ըլլալ։ Հակառակ մեր ցուածութեան ապրիլ Սփիւքի տարածքին վրայ կազմակերպուած, սփիւռքեան քաղաքականութեամբ մը, եւ օրուան միջազգային քաղաքականութեան վերի-վայրումները դիմադրուել ազդովին։

Այսօրուան Աւարայրը կը հրահանգէ Հայուն յարգել իր արժէքները։ Իր մեծաքանակ լեզուն, իր մշակութային գանձերը, իր քաղաքակրթութեան նուա-նասները, իր պանծալի պատմութիւնը։ Եթէ ազգ մը պարպուի իր արժէքներէն՝ կը դառնայ ամբոխ, դուժար մը մարդոց եւ ոչ ազգութիւն, ու այն ատեն մշուշի նման կը ցրուի ու կ'անհետանայ։

Ասորքեան սերունդը հաւատաց Վարդանին. այդ եղաւ յաղթանակի բանալին։ Մենք ապրինք Վարդանանց հոգին՝ միութեան, դիտակցութեան եւ վճռակա-մութեան ոգիին մէջ։ Այս դնով է որ մենք կրնանք յաղթանակի վերածել աշօրուան Աւարայրները եւ ստեղծել միասնական Հայութիւն մը։ Մէկ փորձարար Հայաստան, մէկ Հայու-թեամբ։

Կ. Յ.

**ՕՐՈՒԱՆ
ԴԵՊՔԵՐԸ**

ՁՄՐԱՆ ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆՆԵՐՈՒ
ԲԱՅՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

**Ե Ր Բ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
Կ'ԱՊԱԿԱՆԵ
ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՈՂԻՆ**

Աւելի քան երեք « քաղաքականացան » ողիմպիական խաղերը եւ այլեւս ինչ դարման ալ փնտռուի, կը թուի թէ վերջնապէս փճացաւ եւ ջնջուեցաւ մարզական այն ոգին, որ իմաստ կուտար Ողիմպականութեան։

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարարը՝ Սայրըս Վէնս անդիտակցից մէկը չէ անկասկած եւ հաւանական է որ քաջ գիտէր թէ իր ճառը, Ողիմպիական Միջազգային Կոմիտէին առջեւ կրնար դայթակղութիւն ստեղծել, նոյնիսկ ա-նոնց մօտ, որ բարեկամ չեն Ուորհ. Միութեան։ Բայց եւ այնպէս, չխուսափեցաւ եւ իր ելոյթով հաստատեց թէ Ողիմպիականները քաղաքական հանդի-պումներ են։

Լէյք Փէյսիտի մէջ է, ուր կը սկսին Ողիմպիական ձմեռային խաղերը, որ Սայրըս Վէնս խօսք առաւ շեշտելու համար. — « Միացեալ Նահանգներու կառավարու-թիւնը պիտի ընդդիմանայ ամերիկեան խումբի մը մասնակցութեան Ողիմպիա-կան խաղերու մայրաքաղաքին մէջ ըլնու-նադրուող երկրի մը եւ կ'ուզէ որ իս-ղերը տեղափոխուին խորհրդային մայ-րաքաղաքին »։ Ողիմպիական Միջազգային Կոմիտէին առջեւ է որ կը խօսէր Ամերիկացին եւ խորհրդային պատուի-րակութիւնը նախընտրած էր չգալ որ-պէսզի՝ չերթայ... երբ հակախորհրդ-դային յարձակումներ ըլլան։ Կոմիտէին նախագահը՝ Քիւլմանը պատասխանեց Վէնսի թէ « Ողիմպիական խաղերը պէտք է ազատադրուած ըլլան քաղաքականու-թեանէն եւ թէ մարզական կազմակերպու-թիւնները ինչպէս Ողիմպիական Միջազգային Կոմիտէն պատասխանատուութիւ-նը չունին լուծումներ գտնելու համար — խորհրդային հարցերուն »։ Գործադիր յանձնախումբի ժողովին բացումէն առաջ իսկ Լորտ Քիւլմանը դիմած էր Վէնսի որ-պէսզի բաղադրականութիւն չընէ իր ճա-ռին մէջ բայց՝ ապրիլին։ Գալով Ռու-սերուն, կը կրկնեն. — « Մեր դիրքը օ-րինակելի պիտի մնայ։ Մէկ կողմը՝ մարմնամարզը կայ, միւս կողմը՝ քաղա-քականութիւնը, իրար չենք խառնը »... Ըսուածը անկասկած իրաւացի է բայց թերեւս ըսողը իտէալ տիպարը չէ նման յայտարարութիւններ ընելու համար ինչ-պէս պարագան է նաեւ՝ Ամերիկացիին։

Առաջարկ կայ նաեւ « հակախաղեր » կազմակերպելու թուքի, Սեպտեմբերին եւ ըստ Ողիմպիական Ամերիկեան Կոմի-տէի նախագահին 35 ազգեր արդէն հա-մամիտ են այդ լուծումին։ Այլոց մօտ հակազդեցութիւնները կը տարբերին երկ-րէ երկիր։ Արեւելեան Պերլին կը դատա-պարտէ Վէնսի գրգռիչ յայտարարութիւն-ները, Արեւմտեան Գերմանիոյ Մար-զական Դաշնակցութեան նախագահը կը գտնէ թէ միայն յետաձգում մը կարելի

ԼԻԲԱՆԱՆ

**Տեսակցութիւն՝
Վարչապետ Սալամի հետ**

— 0 —

Հայ երեսփոխանական պլոքի ներկա — յացուցիչ ընկ. Տոքթ. Մելքոն Էպիդիաթեան եւ Հ. Յ. Դ. Լիբանանի Կեդրոնական Կոմիտէի ներկայացուցիչները Հինգշաբ-թի, Յունուար 31-ին կէսօրին այցելու-թիւն մը տուին վարչապետ Սալա Սա-լամի։

Բարեկամական շինիչ մթնոլորտի մը մէջ տեղի ունեցած խորհրդակցութիւն — ներք ընդգրկեցին երկրին այժմու քաղա-քական ընդհանուր կացութիւնը, որուն մասին՝ վարչապետ Սալամ պարզեց իր տեսակէտներն ու կատարեց մեկնաբան-նութիւններ։ Ան այս առիթով ընդգծեց թէ երկրի հարցերու լուծման ու մանա-ւանդ՝ երկրի փրկութեան համար նախա-պայման է միասնականութեան իրադո-րումը։ Վերջապէս, Սալամ գոհունակու-թեամբ անդրադարձաւ Լիբանանի հայ համայնքի կեցուածքին ու յարգանք յայտնեց անոր մասին։

«ԱԶԴԱԿ»

է։ Պիլտ ամ Զաքարի թերթն ալ կը խոր-հի թէ կարելի չէ մտքէ իսկ անցնել, որ դերման մարզիկները Մոսկուայի մար-զարանը մտնեն ի բացակայութեան ամե-րիկացի մարզիկներու »։ Գալով Թաւ գործակալութեան պաղ պատերազմի բա-ռամթերքը կը գտնէ Վէնսի խօսքերուն մէջ։

X

Ֆրանսա մերժեց մասնակցել Լորդա-մերիկեան ժողովի մը, Պոն, ուր պէտք է ծեծուին Արեւելը — Արեւմուտը կապերը ընդհանրապէս եւ մասնաւորաբար խոր-հրդային ներխուժումը՝ Աֆղանիստան։ Անշուշտ Ֆրանսական դիրքը կը քննա-դատուի մանաւանդ անոնց կողմէ, որոնք կը նախընտրեն աւելի « ամերիկեան — ցած » քաղաքականութիւն մը ժիւքարի կողմէ, այսինքն գլխաւորաբար ալ չըը-շանակներու մէջ։ Ամերիկացիք ու (ինչ-պէս՝ միշտ) անդրադարձեր են որ սխալ-ներ գործած են ժողովին վայրն ու թուա-կանը յայտարարելով, ձեռով մը նեղը դնելու համար Ֆրանսան։

ԶԱՆԻ ՄԵՏ ՏՈՂՈՎ

ԹիթՕ Երկամունքի բարդութիւններ սկսած է ներկայացնել մինչ անդամա-տուէն ետք, իր արագ ապաքինումը ամէն ոք կը զարմացնէր։ Երկուշաբթի օր մտա-հոգութիւններ կային իր առողջական վի-ճակին մասին։

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ Ազ-գային խորհուրդի ժողովին Մառշէ «խօսք հասկցուց» կամ փորձեց հասկցնել իր մտաւորականներուն։ Ուզեց հերքել թէ՛ կարելի չէ մտաւորական եւ համայնա-վար ըլլալ, քանի որ մտաւորական ըլլալ կը նշանակէ կասկածիլ մինչ կուսակցու-թիւնը հաստատում մըն է։ Մտաւորա-կանները պէտք է պատասխանեն յեղափո-խական պահանջներուն։

ՔԱՍԱՖԻ ծանր յարձակում մը ըրաւ Ֆրանսայի դէմ «որ ամերիկեան թաթին ճանկը կ'ուզէ ըլլալ Ափրիկէի մէջ» եւ ու-րացաւ թէ Լիբիա որեւէ դեր ունեցած ըլլայ Կաֆսայի դէպքերուն մէջ։

**ԵՐԵՎԱՆ ↔ ՓԱՐԻՋ
ՀԵՌԱՏԻՊ**

ԵՐԵՎԱՆ (Արմէնփրէս, Փետր. 5-7)

**ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԽՈՐՀ. ԲԱԺԱԿԻ
ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ**

Այս տարի խորհ. Միութեան բաժակի մրցումներուն կը մասնակցին բարձրա-գոյն եւ առաջին լիկաներու 48 ակումբ-ներ, որոնք կը բաժնուին ութ ենթա-խումբերու։ Այս ենթախումբերը կը մըը-ցին 1/8 աւարտականին հանդէս դալու համար։ Այդ իրաւունքը կը տրուի են-թախումբերու մէջ առաջին եւ երկրորդ տեղերը գրաւած ակումբներուն։ « Արա-րատ »-ը մաս կը կազմէ 6րդ ենթախում-բին եւ իրեւ մրցակից ունի Մոսկուայի « Տորպեդօ », Եւրոպայի « Շիննիկ », Զապորոժիէի « Մետալուրգ », Նիկոպոլի « Կոլոս » եւ Սմոլենսկի « Իսկրա » ա-կումբները։ « Արարատ »-ի խաղերը տեղի կ'ունենան Երեւանի « Հրազդան » մար-զադաշտին մէջ, իսկ ենթախումբի միւս հանդիպումները էջմիածին եւ Արտաշատ։ « Արարատ »-ի խաղերուն ժամանակա-գրութիւնն է՝

Փետր. 27-ին՝ «Իսկրա»-ի դէմ
Մարտ 1-ին՝ «Տորպեդօ»-ի դէմ
Մարտ 4-ին՝ «Շիննիկ»-ի դէմ
Մարտ 7-ին՝ «Մետալուրգ»-ի դէմ
Մարտ 10-ին՝ «Կոլոս»-ի դէմ։

X

**ԳՈՒՐԳԷՆ ՊԱՆՏԱՍԱՐԵԱՆ ՅԱՂԹԱԿԱՆ
ԹԻՖԼԻՍԻ ԸՄԲԵՍԱՄԱՐՏԻ
ՄՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ**

Թիֆլիսի մէջ տեղի ունեցած ըմբշա-մարտի ներկայացուցչական միջազգային մրցաշարքին Գուրգէն Բաղդասարեան ռաղթական հանդիսացած է։ 57 քիւծ ծան-րութեան դասակարգին մասնակցած են ծանօթ անուններ, ինչպէս՝ Եւրոպայի ախոյեան Իբրահիմով (Մախաչկալա), խորհ. Միութեան 7րդ Սպարտակիադի ախոյեան Բելոգլադով (Կիւեւ), Ասիոյ ախոյեան Նեազուն (Ռումանիա)։ Աւար-տական մրցումը տեղի ունեցած է Գուր-գէն Բաղդասարեանի եւ Իբրահիմովի մի-ջեւ եւ հայ ըմբշամարտիկը յաղթած է։ Այս յաղթութիւնը կարելիութիւն կու-տայ հայ մարզիկին դասուելու Մոսկուա-յի ողիմպիականներուն մասնակցելու ա-մէնէն հաւանական թեկնածուներու շար-քին։ Ներկայիս կը պատրաստուի մաս-նակցելու խորհ. Միութեան եւ Միացեալ Նահանգներու ըմբշամարտիկներու խում-բերու մրցումներուն, որոնք տեղի կ'ու-նենան Տաշքենդ։

X

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏԱՆԻ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒ
ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԻՍԸ ԿԻՆԻՒ ՄԵՋ**

Կիւեւի մէջ բացուած է Հայաստանի պատանի նկարիչներու ցուցահանդէսը, կազմակերպուած մը Ուկրաինայ Մշա-կոյթի նախարարութեան եւ Հայաստանի Լուսաւորութեան նախարարութեան։ Ցուցադրութեան համար Երեւանի Ման-կական պատկերասրահի ֆոնտերէն տար-ուած են հարիւր գործեր։

Fonds A.R.A.M

ԲԱՅՑ ԵՐԱՋՆ ԵՐ ԳԵՐՉԶՈՐ

0

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

(Բ. և Վերջին Մաս)

Ճանաչագեղ անձրեւ մը կը ցողուի Կոստանդնուքի այն դժալեղի քերթուած - ներուն մէջ, ուր երկինքը լեցուն է ծի - ծեռնակներով, ուր համապիւռ է զիւ համերգը ճպոններուն, ուր արեւախանձ Փրովանսի արշալոյսը կը բացուի խոր, տարածուն, լայնաշունչ, մինչեւ անհունը: Այն անհունը, որուն խորութիւնը՝ խորութիւնն իսկ է բանաստեղծին սիր - տին:

Եւ փա՛ռք յոյզին այս տօթակէզ եւ քարգաւառ Որ ձուլուելով ծառին, ծաղկին Օժտել է մեզ երգներով լուսաւառանց եւ հրաքորք տենալով նախկին Հիւթել հեշտամբն արարչագործ ու փառահեղ Վալիքին անքաւ վազվաղակի...

Կոստանդնուքի քնարը՝ բազմալար է: Կշռոյթը կը փոխուի ըստ կամ: Ահա - ւասիկ տրամաթախիծ եղբերգին առա - ջին տունը:

Հովեր, հովեր որ անհնար Գիտէ յարել որպէս քնար Ամէն մարմին եւ հոգի - Արդ յոյզերով հոգեգալար Անշարժութիւնն իմ բազմալար Կոշտի գաղտնի աղօթքի...

Տրամութիւնը չէ սակայն որ կը բը - նորոյէ ժողովածուն, այլ տարբեր հո - տանք մը, որ խորունկէն կը թափանցէ անոր ամէն մէկ տողին, եւ որ կարելի է կոչել բարձրագոյն իմաստութիւն: Բազ - ցրաթիւն պտուղ, որ կեանքի խոր մը - տերութիւնը միայն կը պարզեւէ: Կոս - տանդան նման է այն քնարերգականներուն որոնք զինքը կանխեցին, Դուրեանի, Պէ - չիկիթաշեանի, Մեծարեանի, սա տար - բերութեամբ, որ պոլսահայ մեր տարա - բախտ երիտասարդներուն ապրումը չէ - դա՛ւ մարմնական ապրում, այլ հոգե - կան: Անոնք չզրկեցին հոմանուհի մը, կողակից մը կամ խայտուն որդիներ: Յարութ ապրած մէկն է: Գինիի շիջը առջեւն է, երբ կ'երգէ Վասն Գիւնու - քեան: Ամէն պարագայի, Յ. Կ. կը խօ - սի որպէս մէկը, որ տեղեակ է խնդրին:

Թող օրերն այս յանդուգն յորդեմ, Անցնեն ժամերն ահագնաշնչու - Եւ անցած, անցած, անցա՛ծ եմ արդէն Ուղիներով անհրաժեշտ...

Անհրաժեշտ չէր որ մեր կեանքի ուղին վերածուէր տարագրութեան գողգոթա -

յին, բայց քանի որ այդպէս եղաւ, մենք պիտի լսենք բանաստեղծին եղբերգը, ուր չեն յաջողիր մէկգմէկ չէզոքացնել ժպիտ եւ արտօսը: Անյիշատակ քերթու - ծին մէջ կը լսուի արձագանքը (բոլորո - վի՛րն բացառաբար) Ափովնէրի (La chan - son du mal - aimé).

Եւ մի օր մտայ Անի Որ մաշարան էր անբախ... Յիշում եմ անյագ բերկրութիւնը մեր

Երբ երգում էինք «Հայաստան» Եւ շնչում էինք երկինք ու արեւ. Բայց ժամերն անցնում էին շուտով «Մայր Արաքսի Ափերով»:

Այս Հայաստանը Սփիւռքահայուն ու - ղեկան հայրենիքն է, որ արմատ չունի: Եւ որովհետեւ չունի, ոչ ոք կրնայ զայն ընել արմատախիլ:

Ձի ոչ մի յոյզ եւ ոչ մի սէր, Ոչ վեհագոյն վայելչութիւնն այս վայ - րերի Եւ շուայում ոչ մի շնորհ, Ոչ մի համգիստ ու ապաստան, Պիտի յուսան որ մոռանամ քե՛զ իմ կը - րօն, Որ ուրանամ քե՛զ Հայաստան...

Մասնաւորաբար համբուրել է Յա - րութ իբրեւ անգուգական երգիչը սիրոյ, իբրեւ ներշնչեալ տաղասացը սիրոյ անըն - պառ պարզեցողութեամբ: Ան կ'երգէ անճառելի ղեղեցկութիւնը կանացի մարմնին, անոր բուրմունքաւ պտուղներուն եւ բերքա - ռատ դաշտերուն: Բանաստեղծական պատկերները իրարու կը յաջորդեն իր - զիրի յին տակ, կը չփոխուին, կը բերեն - դանան եւ բոցեղէն սիւնը կը մնայ գե - դուղեշ, յանձնուած եւ անսպառ, կար - կաչուն եւ փոթորկալոյց: Թրթռուն մատներով կը կերտէ արձանը գեղեցկու - թեան, այնքա՛ն մօտէն, այնքան դիտա - կից ճնշութեամբ, որ կը թուի չհալի «սիրասուն սիրականին»: Հլու թէ կա - խարդ՝ կ'ինք կ'անցնի երկնքի վրանն - րուն ներքեւ, ուր տեղ չունի ոչ մէկ վաւարտութիւն: Ուրեմն փա՛ռք պար - զուած առաքաւորին:

Յուզիչ է ծաղիկը գարնան, Յուզում է միքզը հաւառն. Ծաղկումն է Երբ միքզ կը դառնա Սիրական իմ սիրասուն... Կա՛ց, անհամբեր պարմանի՛ Այստեղ քափում ստուերներ կան քեզ համար Դալարագեղ ծաղկոց փափում ծիրանի

Եւ լուսադիրք հեշտամբնի պէս պայծառ Սիրականիդ ստիգները հալանի, Բեղուն, բեղուն երջանկութիւն քեզ համար...

Բանաստեղծի բնագրը չի խաբեր: Գըլ - խաղիւր գեղեցիկը անպայման կ'անցնի կը - նովմէ: Կրօնքը, որ ամէն բան զիտէ (երբ գիտէ) զիտէ նաեւ թէ Բարձրեալին ճամբան կ'անցնի Կոյսէն:

Յարութ Կոստանդնուքի մեղի եկած էր Պարսկաստանէն, ճշդիւ՝ Նոր - Զուլա - յէն, երբ ղեռատի էր տակաւին: Երկար տասնամեակներու կենակցութիւնը մեր լեզուին հետ իր արեւելահայերէնը օժտած է անհրաժեշտ հարստութեամբ: Իր լեզ - ուին մէջ ներկայ է մեր աստուածախոյզ զրարբը, որ շարականի եւ խունկի բոյր մը կու տայ քերթուածներուն: «Գիւրք Ողբերգութեան»ը անձանթ չէ հեղի - նակին: Այսպէսով ստեղծուած է գրա - լիչ լեզու մը, իսկապէս ինքնատիպ: Բանաստեղծական լեզուն միշտ օտար լե - գու է, որոշ տեսակետով:

Արեւելահայերէնը ըլլալով երբեք եւ խախտու չեղաւ, Յ. Կ. ի քերականու - թիւնը գէշ վայելեաններ կ'ապրի զիրքին մէջ: Այս պարագան ոչ միայն չի վնասեր, այլեւ կը նպաստաւորէ բանաստեղծու - թիւնը: Արուեստը զիտէ օգտագործել խոշորագոյններ, իր մէջ լուծելով կամ շըր - ջադարձելով զանոնք: Կարեւորը այն չէ թէ բառերը եղած են կապակից թէ ոչ: Բառական է որ ներքին երակ մը զանոնք իրարու զօղէ, այսինքն թէ բառերը իրա - րու հետ պառկին երկուքով, երեքով, եւ արձակին բոցակէզ հեւք մը: Գիւրք - բապաշտերը կ'ըսէին «Les mots font l'a - mour».

X

Յարութ զիս յուզեց, վերակոչելով մեր անմոռանալի Մոսիսեանի, որուն հաւատարիմ երկրախոյզներն էինք: Ա - նոր պողոտաները, որ սալարկուած էին աստղերով եւ թափաղներով, չափեցինք եւ չափեցինք երկար գիւղերն, երբ տակաւին էին մարած ջահերը եւ չէր պատած կեղծոնի վարպետը: Պէր - պէրեան վարժարանէն ի վեր, Յարութ երկրորդ վայելչագեղ բանաստեղծն էր որուն կը ծանօթանայի, առաջինը ըլ - լալով Մատթէոս Զարիֆեան: Մատթէոս թէ Յարութ իրենց զբաղմունք մէջ ունէին մարմին մը որ կ'ինքնը իրեն կը քաշէր: Հիւսիսի ոսկեծամ աղջիկները կը դառ - նային մեր գեղազէմ բանաստեղծին շուրջ, ինչպէս արեւածաղիկը՝ ընդդէմ երկնքի աստղին: Անոնցմէ մէկը ներկայ է միշտ, քերթուածի մը ցանցին մէջ - «Զինասպիտակ Նորվեկիւհէն»:

Եւ աւարտեցի: Ո՞տքը կու տամ հը - րատարակչներու նոթին, որով կը բաց - ուի ժողովածուն: Կ'ընդօրինակեմ անոր վերջին պարբերութիւնը, աւելորդ հա - մարելով որեւէ յաւելում:

«Այս հատընտիրը, որուն ձեռագիրը -

Ե Ղ Ի Շ Է

(ՀԱՏՈՒԱՄ)

Հ. ԿԻՐԵԼ ՎՐԻ. ԳԻՊԱՐԵԱՆ

Եղիշէ ամէնէն համբաւուր հեղինակ ներքին է մեր գրականութեան մէջ ու մահացած 451ի Հայ-Պարսկական պատ - րազմի պատմագրութեամբ:

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԳԻՐԻՔԸ

Եղիշէի գրական գլխաւոր գործը պատ - մութեան հանրաժանութիւնը չէ, որ ձեռագիրներու մէջ զանազան վերնագրի ներ կը կրէ. սակայն սկզբնականը պէ - չէ եղած ըլլայ «Վասն Հայոց Պատերազ - մի», որու վրայ օրինակ տալու համար եւ յետոյ «Վասն Վարդանայ» բառե - ալ: Ունի բնծայական մը ուղղութեամբ մը՝ որ խնդրած էր իրմէ գրել «Հայ Պատերազմին» մասին՝ մղուած Արեւելի իշխանին դէմ եւ որու մէջ շատեր աս - քինացան քան քիչեր, եւ այդ պատեհը եւ թշուառութիւն տեղացին: Արդի թ - ծայականին սկիզբը գրուած է Դաւիթ Մամիկոնեան երէցի մը անունը՝ իր խնդրոյի գրութեան. սակայն բուն թի - յականին մէջ չի յիշատակուիր խնդ - րին անունը, այլ կ'անուանէ այդ ալ «ն'վ քաջ» եւ «մեծ ի գիտութեամբ և տուժոյ»: Բնծայականը գրուած է պատ - մութեան շարադրութեան յետոյ, եւ որու մէջ բարեբախտաբար հեղինակ կամփոփէ իր պատմութեան նոթն ալ այսինքն թէ՛ Եօթն յեղեղանկերու մէջ պիտի խօսի Ա. Ժամանակներուն վրայ Բ. Արեւելի իշխանէն պատահած իր վրայ, Գ. Եղեղեցու ուխտի միջադէպ - թեան վրայ, Դ. Նոյն ուխտէն բաժը - ւորներու երկպառակութեան վրայ, Ե. Արեւելեաց յարձակման վրայ, Զ. Հա - յերուն պատերազմով ընդդիմանալը վրայ, Է. Իրերու խռովութեան երա - րումին վրայ: Այս Եօթն վրայ աւելցն -

ները ձեռքէն խելու բախտ ունեցաւ կը հրատարակեց անխառն համար - ի ցնծութիւն արուեստն ու բանաստե - ծութիւնը սիրող հոգիներուն եւ ի փա - հայ գրականութեան»:

27 Յուլիս, 1974 (*)

(*) Դաւիթ Դաւիթի վերջին գրա - քիւնը:

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն 1979

ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԻՆ

Ս տ է պ՝ կը պատահէր որ Հոյ - Հորոյի հետ, նոյն դաշտին վրայ իր այծերը արածէ, կարելից՝ կը հո - դար փոքր տղուն պակասը, ուտելիքի բաժինը առատ ըլլալուն, մեծ եղբոր պէս ունեցածը կը բաժնէր, աշխատելու կեր - պը ցոյց կու տար, վերջապէս՝ իրենց հանդիպումը յիշատակելու նպատակաւ, քարածիզով նշանաւորութեան մրցումի կը դիմէր Հոյ - Հորոյի ուրախութիւնը տես - նելու համար: Կրպոյի առաւելութիւն - ներէն մէկն էր գթասիրտ ըլլալը. Կիւլ - նագի եւ Հոյ - Հորոյի հանգէպ հոգեկան պարտքի գիտակցութիւնը չափ չունէր. կարծես՝ մղուած էր արեան քաղցրական այն թափով՝ որ միայն հայերէն փո - խանակելու բառերը կը պակսէին: Երկու խելակները իր աչքին անհասկնալի հան - դամանք մը կը ներկայացնէին. հանգա - մանք՝ որուն լուծումը բարդ էր իր մըտ - քին: Երբ կը լսէր երկուստեք օտար լե - գու մը խօսելնին, ձայնը, թէ բառերը

աւանջին երգի մը պէս կը հնչէին. մա - նաւանք՝ երբ կատակէն հեղեղին իրեն չհասկնալը, սիրտը աւելի թունդ կ'ը - լար ու փափաքը կը յայտնէր լեզուն սոր - վելու: Առանց խորը թափանցելու, Կիւլ - նագ մեղսակից աչքով Հոյ - Հորոյին կը նայէր, կը խոստանար առիթի մը բեր - մամը ցանկութեանը գոհացում տալ:

Սակայն խոստումը՝ մնացած էր անկա - յուն:

Վերադարձի ճամբուն՝ տպաւորուած երկու խելակներու վարան կեանքէն, քա - նի անգամ, Կրպո մտածած էր՝ ելք մը գտնել անոնց յուսահատական ապրելա - կերպը ու կենդանիի պէս տքնիլը բարե - լաւելու: Անշուշտ՝ այդ ցաւալի վիճա - կը կը վերադրէր իրենց քիւրտ տիրոջ գէշ վարմունքին ու անձի ստորնութեան: Նոյնիսկ՝ պատահած էր որ իր հոն պետ - նուած միջոցին, նոյն կոշտ վարմունքը իր հանգէպ ալ ցոյց տար... անկասկած մարդուն խառնուածքն էր կամ կոպիտ

բնաւորութիւնը... Որպէսզի՝ երկու քիւրտ զրացիներու միջեւ, պառակտում կամ թշնամական կեցումը չըլլայ, Կըր - պո զանց էր առած իր տիրոջ այս մասին որեւէ ակնարկութիւն ընել: Գիտէր՝ արդէն երկու քիւրտներուն մէջ պաղու - թիւն մը կար .եւ այդ՝ այն օրունքն է ի վեր, երբ Կրպո փոքր հանդէսի մ'առնէր հրաւերած էր Կիւլնագի ու Հոյ - Հորոյին: Երկու որրուկներու տէրը, իրենց տան դռնէն խնկի պէս ներս էր խուժած, ու, վարկարկեալ իր տան տէրը լսելով թէ առանց իր հաւանութեանը ինչ իրաւուն - քով կը հիւրասիրէր իր կիսալուծ ծառա - ները...

ԿԵՍԱՎՈՒԹԻՒՆ... այդ բացառանշունքիւնը մտքին մէջ շանթի պէս էր մխրճուած... Կրկնուած անընդհատ ու կորսուած երա - զային հետքերուն մէջ... Այո՛, երա՛զ սահմանեցուցիչ... երբեմն՝ նուազած թանձր մշուշի մը մէջ, կու դար իր ե - րեւակայական խորհուրդը խանդարե - լու. կամ, երբեմն՝ աւելի որոշ, արեան հետքեր... աղիւղորմ կանչեր, մարդիկ դաշնակահար, ու... աւելի յստակ տես - լութեամբ լեցուն, ԿԵՍԱՎՈՒԹԻՒՆ ճիւղա - յին պողտուղ... Այո՛, որոշ կը յիշէր այդ անտանելի ԲԱՍԻԸ... ինքը՝ ապա - տանած հաստ ծածկոցի մը տակ, կովե - րով լծուած կառքի մը մէջ, ու, շուրջը,

միայն հրէշային վայնասունը...

Անցած էին տարիները՝ Կրպոյի մը քին այդ հեռանկարները գէշ երազի գունաւորումն էին առած. յաճախ՝ հո - ցաքննած էր Կիւլնագի այդ մասին, իր եւ երազ պատմած ու գուշակութիւն պահանջած: Կիւլնագի՝ միշտ խոյս էր տ - ւած, չէր ուզած աւելի պղտորել տար - միւրքը... ԻՆՉՈՒՐ... Կրպոյի երջանկ - թիւնը միակ ժպիտն էր իր եւ Հոյ - Հորոյի տարագրութեան...

Շնչասպառ. Կրպո, Հոյ - Հորոյի չէ - վազած էր օգնութեան: Կիւլնագի՝ դու - վերջացուցած աշխատութիւնը: Կորսու - մակ՝ այծերը կ'թած միջոցին. անըն - ներու ցաւը որոշ տքնիլ կը յայտնա - չէր: Հոյ - Հորոյի պէս, նոյն աղիւ - ցութեամբ Կրպո՝ չէր կրցած յուզու - ղալի, ոչ իսկ արտայայտուել, միայն գթասիրտ մօտեցած էր Կիւլնագին, դի - նալով թէ ինչ ձեռով կրնար օգտակա - ըլլալ: Կիւլնագի նայուածքը, մթնոլոր - աչքերու կապոյտ խորշը, աւելի բաց - յայտ բերնին ուռը. անկարելի էր դու - ձուցած որեւէ բառի մը գրեւորութիւն միայն՝ աղբրանքով շարունակ, լեզ - խանչելէն դուրս կու գար անունը Պապ, Պապ, ՊԱՊ...

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

(11 - Կարձ A.R.A.M)

է յետոյ ութերորդ մը՝ նոյն պատերազմէն հետեւող զէպերուն եւ սուրբ քանակներուն չարչարաններուն վրայ: Հանաներուն չարչարաններուն վրայ: Բոլոր յեղանակները միեւնոյն երկարու - թիւնը չունին: Իսկ յեղանակ Նիւրնի թիւնը մէջ զլուս կամ դրուագ կը նշա - նակէ:

ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Հեղինակը նախ կը յիշատակէ թէ ինչ - պէս Սասանեաններ կը վերցնեն Հայաս - տանի թագաւորութիւնը Վառաձապուհի որդի՝ Արտաշէսով եւ ապա կ'աշխատին պարսկացիներ Հայերը՝ քրիստոնէութենէն մազազանդեալներէն դարձնելով: Եւ ապա զորքին մէջ նշանաւոր կը դառնայ Յազ - կիւր՝ Վառաձապուհի որդին: Կը յարձակի Յո - ներուն վրայ, որոնք խաղաղութիւն կը կրն - ան: Համարելով որ Յոյները աշխարհ չեն կարող օգնել քրիստոնէաներուն, կը հա - կով եւ կը նեղէ զասոնք: Հրովարտա - կով կը հրաւիրէ իրեն հպատակ քրիս - տոնայ վիճակները՝ Քուշաններու դէմ պատերազմելու: Էի կրնար յաղթել ա - տոնք, բայց ասով իր սահմանները կ'ա - պահով: Եւ ապա պատճառաւ զոհեր կա - տարի կու տայ ասորուշաններու մէջ ու աւելի կը խտտացնէ քրիստոնէաներու դէմ նեղութիւնները, եւ կը նահատակէ Գա - ռիկին հայ նախարարը՝ ասիկա է առաջին յեղանակին նիւթը:

Երկրորդ յեղանակին սկիզբը բարոյա - կան խորհրդածութիւններ կատարելէ վերջ մանաւանդ դիտութեան եւ իմաս - տութեան կարեւորութեան մասին, ապա կը պատմէ թէ ինչպէս Յազկերտ աշխարհ զորքին մէջ յայտնէ իր միտքը՝ այսին - ճով թէ ծրագրած է կրօնափոխ ընել քր - իստոնէաները: Եւ ծրագրելը կը դուր - ծարկէ մասնաւորապէս Հայերու համար: Զատնու հարստութիւն ու պատիւներ կը բաշխէ՝ սիրաշահելու համար: Երբ Հո - ներուն դէմ յաղթական կ'ելլէ, մոզքերը իրեն խորհուրդ կու տան երկրէս վեր - ցնել քրիստոնէութիւնը՝ իրը շնորհա - կալութիւն աստուածներու իրենց տուած յաղթութեան: Իր բանակի վիճակաւոր - ներէն մաս մը կ'ուզէ հրապուրել, բայց անոնք յանձն չեն առներ ու շատեր կը նահատակուին: Կը զրկէ Հայաստան Գե - ռապուհ անուն մարգարան մը՝ այդ ծը - րագրելը իրականացնելու: Եւ ապա Միհր - ներուն հազարապետը Հայերու նամակ - ք կը գրէ՝ պարսիկ զենք ընդունելու համար: Հայ եկեղեցականներու եւ նա - խարանքը ժողով կը դուժարեն ու կը մերժեն եղած առաջարկը: Եւ աստեղ նա - խարանքը կը կանչուին Պարսկաստան: Հոն անոնք նախ կը մերժեն կրօնափոխ ըլ - լալու առաջարկը: Եւ յետոյ սակայն կը հա - ւանին: Իսկ մարգարանը Հայաստանի մէջ կը շտապէ տուրքերը:

Հայերը ու Պարսկաստանի քրիստոն - անները կը զայրանան նախարարներու ուրացութեան վրայ եւ մինչ ուրացող - ներ ու մոզքը Հայաստան կը դառնան ատուրշաններ կանգնելու եւ մազազան - քովցնելու ժողովուրդին, Ղեւոնդ ե - լէց, եկեղեցականներ եւ ժողովուրդը քա -

րերով կը վտարեն զանոնք: Նախարար - ները՝ որոնցմէ շատերը ներքնապէս ու - րացած չէին իրենց քրիստոնէութիւնը, կը միաբանին, հակառակ Վասակ Սիւ - նիի, պահպանելու իրենց կրօնը: Եւ ժամանակ կը փութան օգնութեան Աղ - ուաններու, որոնց դէմ Պարսիկներ պա - տերազմի ելած էին: Իսկ միւս կողմէ ալ Ատոմ Գնունին կը զրկեն Բիւզանդիոն՝ վիճակաւորական օգնութիւն խնդրելու հա - մար (Գ. յեղանակ):

Չորրորդ յեղանակին մէջ աւելի ման - րաման կը պատմէ Սիւնիքի իշխան՝ Վասակի եւ իր զաւարտարակիցներու ազ - գաւեր դործունէութիւնը: Իրը մարգարան աշխարհին՝ կ'անջատէ Աղուանները, Վը - րացիները եւ Յոյները Հայերէ եւ ինքը պարսիկ Միհրներսէի ձեռքին մէջ կա - տարեալ դործիք կ'ըլլայ ազգային կու - սակցութիւնը օգնեցնելու համար, եւ տեղեկանալով Վարդանանց բանակի մասին, կը ջանայ աւելի բազմաթիւ եւ զօրաւոր պարսկական բանակ մը անոր դէմ հանել:

Հինգերորդին մէջ աստուածային սիրոյ դերադանցութեան ներքոյն ընկնէ յետոյ կը պատմէ Վարդան Մամիկոնեանի բուն նպատակը՝ այն է պատերազմի իր հա - մարտահերոս հետ պարսիկ եւ ուրացեալ ուժերուն դէմ՝ փրկելու համար երկիրը պարսիկ կրօնքին ենթարկուելէն: Կը նը - կարագրէ պատերազմի նախորդ գիշեր - ուան պատրաստութիւնները ու կը մէջ - րելէ Վարդանի եւ Ղեւոնդ Երէցի աբ - տասանած ճառերը:

Վեցերորդին մէջ կը նկարագրէ Տըզ - մուտի արին՝ Արտազի մէջ մղուած պա - տերազմը, ուր կը նահատակուին Վար - դան եւ ընկերներէն շատեր: Եւ ապա տուր - ները ամուր վայրեր եւ բերդեր կ'ապա - տանին:

Եօթներորդին մէջ կը պատմէ թէ ինչ - պէս Պարսիկներ կը յարձակին այդ ամ - րոցներուն վրայ, որոնցմէ մէկէն Բաթ - նախարարը Եօթն հարիւր զինուորներու գունդով գիշեր ատեն կը կորէ պաշա - րողները եւ կ'ազատի: Եւ ապա ծնունդը անձ - նատուր կ'ըլլան քահանաները՝ Ղեւոնդ - եանք, կը կալանաւորուին: Եւ աստեղ աս - եանին մէջ պատերազմին պատճառը ցոյց կը տրուի Վասակը: Յազկերտ կը դատէ Վասակը Տիգրանի մէջ նախարարներու եւ Ղեւոնդեանց առջեւ: Եւ անոնք կը բան - տարկուին ինչպէս եւ Վասակ՝ որ կը մեռնի բանտին մէջ:

Ութերորդին մէջ կը նկարագրէ Ղե -ւոնդեանց կրած նեղութիւնները, չար - չարանքները եւ նահատակութիւնը: Նոյն - պէս կը պատմէ բանտարկեալ նախա - րարներու տառապալի կեանքը: Եւ կը վերջացնէ գիրքը գեղեցիկ եղերերգու - թեամբ բանտարկեալ նախարարներու կի - ներուն վրայ:

ԳՐԻՒՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՐԺԵՔԸ

Եղիշէ նպատակ չէ ունեցեր իր այս գրքին մէջ, ինչպէս կ'ըսէ ինքը, պատ - մութիւն ընել, այլ ներկայացնել «առա - քիններուն քաջութիւնը, եւ ընկրկող -

ԱՌԱՐԱՅՐԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ

Օ

ԽՍԻՒՐ. - «Հայկական Սովետական Հա - րագիրարան»-էն քաղելով կու տանք Ա - ւարայրի ձակաւորներուն նկարագրու - թիւնը, պատկերով լեզու:

×

Աւարայրի ձակաւորները տեղի է ու - նեցել 451 Մայիսի 26ին, Աւարայր գիւղի մօտ, ապաւոր հայկական ուժերի եւ պարսկական բանակի միջեւ: 450 - 451ին, Սասանեան Պարսկաստանի դէմ Հայ Ժո - ղովորդի ազգային - ազատագրական պայ - քարի բարձրակէտն էր: 451ի դարձանք, պարսկական բանակը (մօտ 80 - 90 հա - զար մարդ եւ 12 - 13 մարտական փիղ), Մուշկան Նիւսաւաւորտի հրամանատա - րութեամբ, Փայտաղարանից Թաւրիզի վրայով շարժուելով, սահմանամերձ Հէր - Զարեանից դաւաճով մտնում է մարդ - պանական Հայաստան: Պարսկական զոր - քերի խնդիրն էր՝ ճնշել Հայերի ապու - տամբութիւնը, դրաւել նրանց ռազմաքա -

ներուն վատութիւնը՝ իրը արդիւնք «երկ - նաւոր նախախնամող ձեռքի մը այցելու - թեան»: Եւ այս դիտանալ ալ պիտի ծառայէ ոչ թէ բուն տեղեկանալու՝ այլ «երկ - նաւոր սիրոյ մէջ բոցավառելու»: Եւ ասի - կրնանք հետեցնել թէ հեղինակը լոկ դիւցազնեղակ վկայաբանութիւն մը դը - բելու ծրագրի ունեցեր է կրօնական նը - պատանութիւն, եւ կամ ուղիւ է ողբալ մեր ազգին թշուառութիւնը՝ արդիւնք մազ - դէականութեան պայքարին ընդդէմ քը - րիստոնէութեան: Այս պատճառաւ դըր - քին մէջ զուտ զէպերու ներկայացու - մէն աւելի կան հոգեւոր խորհրդածու - թիւններ, Աստուածաշունչէ մէջբերում - ներ, դործող անձերու մէջ աւելի չեշ - տուած է կրօնական ընդթիւն ու հան - դամանքները: Նոյնպէս զէպերու մէջ ա -ւելի կը շեշտէ կրօնական մասը ու ամ - րողին ընծայած է ճառադրական, հոգե - տորական եւ վկայաբանական ձեւ մը՝ յիշատակելով նաեւ նամակներ, ճառեր, խօսակցութիւններ: Ասով հանգեւրձ բո - լորին խորքը պատմական իրականութիւն մը կայ ստոյգ եւ վաւերական: հեղինակը շատ կատարեալ ծանօթութիւն ցոյց կու տայ՝ պարսիկ զենին, սովորութիւններ - րուն եւ բարքերուն, նոյնպէս հայ շի - նականի վիճակին, երկրի հարկերուն, ազնուականներու առտին կեանքին: Պատմագիրը յետոյ ինքզինքը ակնա - տես կը ցուցնէ աւանդած զէպերուն, ծա - նօթ՝ դործող անձերուն, բայց այս ակա - նատեսի վկայութիւնները կարծես աւե - լի կը վերաբերին Պարսկաստանի մէջ կա - տարուած իրողութիւններու:

Հ. Կ. Ք. (Շար.)

Հազարական կենտրոն Արտաշատը, կենսա - դործել Սասանեան արքայ Յազկերտ Բ.ի Հայերի ներքին ինքնավարութեան ոչնչ - չացման եւ դաւաճաւորութեան ծրագ - րելը: Ապաւորութեան առաջնորդ Վարդան Մամիկոնեանը հայկական կա - նոնաւոր եւ աշխահազօրային ուժերը (մօտ 66 հազար մարդ) վաղորօք (Ապ - րիլի վերջերին) կենտրոնացրել էր Արտաշ - ատը: Եւ արաւուս: Պարսիկները, իրա - զեկ լինելով նրանց տեղադրութեանը, բանակում են Տղմուտ գետի աջ ափին, Աւարայր գիւղի մօտ: Մայիսի 25ին հայ - կական բանակը մօտենում է հակառա - կորդի ամրացուած ճամբարին եւ կանգ առնում գետի ձախ ափին: Հայկական զորքերի հրամանատարութեան նպատակն էր՝ ճակատամարտել պարսկական բա - նակի դէմ, վճռական յարձակումով թու - լացնել նրան, միեւնոյն ժամանակ ինա - յելով սեփական ուժերը՝ նահանջել երկրի դժուարառու տեղումները եւ շարունակել պայքարը: Մայիսի 26ի Շարաթ առա -ւօտեան Աւարայրի դաշտում հակառա - կորդներն ընդունում են մարտական դը - բութիւն: Սպարապետ Վարդան Մամի - կոնեանը բանակի աջ թեւը յանձնում է նախարար Խորէն Խորխորունուն, ձախը՝ Թաթուլ Վանանդեցի նախարարին, կեն - տրոնը՝ Ներշապուհ Արծրունուն, պա - հետագօրը՝ Արշաւիր Կամսարականին ու Համազասպ Մամիկոնեանին:

ձակաւորներուն սկսում է նետածը - դութեամբ, նիզակահետութեամբ եւ փո - խաղաճ գրոհով: Հասնելով գետին՝ Պարսիկները կանգ են առնում, իսկ Հա - յերն անցնում են այն եւ ամբողջ ճակա - տով մարտի բռնում: Հայկական այրու - ձին, յարձակուելով հակառակորդի թե -ւերի վրայ, խուճ է նրա մարտակարգի մէջ: Հայերի ճնշմամբ թշնամու բա - նակի ձախ թեւն ու կենտրոնը նահան - ջում են: Մինչդեռ նրա աջ թեւում կըր - ուղ ցեղերի՝ Ապահայեցիների, Կատիշ - ների, Հոնրի եւ Գեղերի գնդերը ընկ - ճում են Թաթուլ Վանանդեցու դօրա - մասին:

Վարդան Մամիկոնեանը պահեստագօրի մի մասը Արշաւիր Կամսարականի վըլ - խաւորութեամբ նետում է կենտրոն՝ այն - տեղ ճնշումը ուժեղացնելու համար, մը - նացած մասով օգնութեան է շտապում ընկրկող ձախ թեւին եւ ետ շարժում թշնամուն: Զարդացնելով դրոհը՝ Վար - դան Մամիկոնեանը շրջանցում է Պար - սիկների կենտրոնական զօրամասերին, կոտորելու նրանց պահեստագօրի հետ եւ խուճալի մատնում նրան: Բայց հա - կառակորդի պահեստագօրը՝ «Մատեան գունդը» եւ նահանջող աջ թեւը, վերա - դաւաճուելով, շրջապատում են իրենց թիկունքը թափանցած հայկական հեծե - լագնքին: Անհաւասար մարտում հերո - սաբար զոհւում է նաեւ Վարդան Մա - միկոնեան: ձակաւորները շարունակ -ւում է մինչեւ օրուան վերջը: Հայկական զորքերը, կատարելով իրենց մարտական առաջադրանքը, երեկոյեան քաջում են Տղմուտի ձախ ափը եւ նահանջում երկրի խորքը՝ պայքարը շարունակելու նպա - տակով:

Աւարայրի ձակաւորներում Հայերից սպանւում են 1036, իսկ Պարսիկներից՝ աւելի քան 3500 մարդ: Վերաւորում - ների հետ մէկտեղ Պարսիկների կորուս - տը կազմում էր բանակի մօտ քան առ հարիւր, իսկ Հայերինը՝ ութ առ հա -րիւրից ոչ աւելի: Աւարայրի ձակաւոր - մարտը կանխորոշեց Հայ Ժողովրդի պայքարի ելքը: Պարսկական արքունիքը ստիպուած եղաւ մարգարանական Հայաս - տանից շուտով ետ կանչել իր զօրքը - րին, հրաժարուել հաւատաւորութեան միջոցով Հայերին ձուլելու ծրագրից եւ ճանաչել նրանց ներքին ինքնավարու - թիւնը: Վարդանանց Պատերազմի ակա - նատես պատմիչը՝ Եղիշէն, վկայում է, որ Յազկերտ Բ. յայտարարեց, թէ «ա - պրաւամբութիւնը ներուած է, եւ կրկին իրաւունք է շնորհուած եկեղեցիները շի - նելու, եւ բոլոր կարգերը դարձեալ նո - րոգելու առաջնական սովորութեան հա - մաձայն...», որովհետեւ նրա զօրութիւնը շատ կոտորուեց...»:

Աւարայրի ձակաւորներում զոհուած հայ մարտիկները դասուել են «Հայրե - նիքի Նահատակներ» շարքը եւ նրանց յիշատակի օրը մտել է հայկական ամե - նամեայ տօների մէջ: ձակաւորները իր գեղարուեստական արտացոլումն է գտել Դ. Դեմիրճեանի «ՎԱՐԴԱՆԱՆԻՔ» պատ - մա - վէպում:

Fonds A.R.A.M

ՍՊԻՏԱԿ ԶԻԱԻՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻՆ ՈՒ ԶԵՆԱՊԸ

- Հէլլէթ դիտեմ, - պատասխանեց Մաթօ, - տէմիլը իմացելի օճախը գի - տեմ՝ ուր երկաթ կը կարմրեցնէ: Արե - վին ելած տեղը տէմիլը իմացելին օճա - խին տասն անգամ աւելի մեծ օճախ է: Մաթօ այնքան վստահ էր իր բացա - տրութեան, որքան վստահ դիւղի լա - տալոյն ծիրանի ծառերուն մասին: Մա - թօ աւանջը վետինի դրաւ՝ վստահեց - նելու համար, որ կարաւանին ճամբէն հակալ քարվան մը կ'անցնէր, կարանը կու գայ Աճեմիստանէ: Ականջը գետ - նին զննելով՝ նոյնիսկ կրնար ուղտերու բեռներն ալ ընել: Կարաւանը Աճեմիս -

տանու կողմէն կը բերէր եկեղեցիներու զանգակ, շամատան ու ծիրանի չոր:

Մարտիկի համար, Մաթօն աշխարհ տեսած մարդ էր, մանաւանդ որ օր մը տեսած էր Մուրատենց պատով ալբիէն վար իջնալը խաղողի խոշոր ու խաւ ող - կոյգներով: Մուրատ Ակոյի սարսափէն թռչուններն իսկ թեւերնին արագ կը զար - նէին ալբիէն վրայէն անցած ատեն:

Երկու փոքրիկներ կը քալէին անտա - ունի մէջէն: Ու յանկարծ թռչունի կը - տուցէն փրթած աղաւառը ձայն մը... Մաթօյի համար դաղտնիք մը չէր, որ օճ մը թռչունի ձագերուն կը մօտենայ: ձագերուն վրայ նոյնպէս յանկարծ, իրա - րու ետեւէ, արագ շարժող շուքեր:

- Բան չկայ, Մարտիկ, - կ'ըսէր Մա - թօն, - իրար հալածող երկու խոշոր առ - նէտներ են:

(12 - Շար.)

Ի ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Մարտի 11-ի Հայ Մշակույթի Տան Յանձնախումբը կը հաղորդէ մահը Թագեան Մալեգեանի, Սէն Ռաֆայէլի Հանգստեան Տան մէջ, 94 տարեկանին: Յուշարկաւորութիւնը կատարուեցաւ 1979 Դեկտեմբեր 22ին:

Հանգուցեալի կամքին համաձայն, յետ մահու կը յայտարարուի իր կատարած 5000 Փր.ի նուէրը Մարտի 11-ի Հայ Մշակույթի Տան 1975ին:

ՓԱՐԻՋ

Ս. ՅՈՒՂԱՆՆԵՍ-ՄԱՐՏԻՉ

Զորքաւորութիւն, Փետր. 13, կէսօրէ ետք ժամը 5ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ կը կատարուի Տեառնընդառաջի հանդիսաւոր նախատօնակ, անդատումն եւ մոմավառութիւն:

X

Հինգշաբթի, Փետր. 14 Տեառնընդառաջ, տօն քառասորեայ զաւստեան Քրիստոսի ի տաճարն:

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի:

Ս. ՅԱՎՈՐ — ԼԻՈՆ

Կիրակի, Փետր. 17ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, կը պատարագէ եւ հրաժեշտի խօսքը կ'արտասանէ՝

ԴԱԻԻԹ ԵՊԻՍԿ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Դաւիթ Եպիսկ. փետրուարի վերջը կը մեկնի իր նոր պաշտօնատեղին, որպէս Կաթողիկոսական Պատուիրակ Հարաւային Ամերիկայի Հայոց:

ՇՈՐՀԱՎԱԽԵ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է՝

Գրիգոր Փանոսեանի մահուան առթիւ, արի Տիկ. Փանոսեան 250 Փր., Տէր եւ Տիկ. Պարոյեան 150, Տէր եւ Տիկ. Դանիէլ Հրատեան, Մկրտիչ Թոնկուրեան եւ ընտանիք, Պր. Փրեան, Տէր եւ Տիկ. Սիլվա Թովմաս Թոնկուրեան, Պր. Պաղըճեան, Միհրան Թոնկուրեան եւ ընտ. 100ական, Պր. Արիս Երէցեան, մի ոմն, Պր. Կարօ Ունեան, Օր. Մարի Աբրա - համեան, Պաղտատարեան ընտ. եւ Պր. Ապուլլա 50ական, Տիկ. Ամիրալեան, Տէր եւ Տիկ. Նուար 0հանեան 30ական, Տիկ. Հովհաննէս Ունեան 20 Փր.:

Յարութիւն Արքայեանի մահուան առթիւ Պօմոնի խաչուհիներ՝ Տէր եւ Տիկ. Ժան-Մարգ Կիւլեան, Տիկ. Էլիան Միլա - զօ, Տէր եւ Տիկ. Ժան-Լուի Գասպարեան, Տէր եւ Տիկ. Ժազ Գասպարեան, Տէր եւ Տիկ. Վրէժ Ելքովանեան, Տէր եւ Տիկ. Երուանդ Տօրումեան, Պր. Ժան Աճէմեան, Պր. Խաչիկեան, Տէր եւ Տիկ. Ժորժ Թէրզիպաշեան, Տիկ. Վարդանոյշ Փափազեան 100ական, Տէր եւ Տիկ. Աւետիսեան, Պր. Արամ Շեխիկեան, Տիկ. Ժողէֆին Ստեփանեան, Պր. Զամանդ - եան, Տիկ. Ռոզ Գասպարեան, Պր. Կիրակոս Հելվաճեան, Տէր եւ Տիկ. Հայկ Ֆրէնկեան, Տէր եւ Տիկ. Զաքարեան, Տէր եւ Տիկ. Իվ Գասպարեան, Պ. Յակոբ Կարապետեան, Կիւլեան ընտա - նիք, Պր. Նուար Հելվաճեան, Տէր եւ Տիկ. Ռուբէն Ասարլիքեան 50ական Փր.:

Imprimé sur les Presses
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: No 55935
du Journal « Haratch »

« Ե Ա Ռ Ա Ջ » Ի
ԲԱՐԳԱՌԱՅՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՏԻՑԻ.— Ընկ. Գրիգոր Փրիկեան իր ուսուցչին Շաւարշ Միսաքեանի մահուան 23րդ տարեկիցին առթիւ կը նուիրէ 100 Փր. « Յառաջ » ըրարգաւաճման (Իր - բեւ ճշգրտ փետր. 6ի թիւին նոյն ազգին, ուր առաջին տողը սխալ էր):

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Սիրանոյշ Զաքարեան 50ական Փր. կը նուիրէ Դպրոցատէրին, Կապոյտ Խաչին, Կարմիր Խաչին (ստանալ « Յառա - ջ » էն) եւ « Յառաջ » ըն Գեորգ Զաքարեանի յիշատակին:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԿԱՐԳԻՆ
GEORGE V

31, av. George V — 75008 Paris
Փետրուար 17, Կիրակի, ժամը 16 - 24
Կը նախագահէ՝ Արշաւիր ԿԼՈՐԻԿԵԱՆ

matinée dansante

animée par
BEDIK et son ORCHESTRE
et
L'ENSEMBLE FOLKORIQUE RUSSE TCHOUDA
Election MISS CROIX ROUGE

ԼՈՒՍԱՐՁԱԿՈՒՄ — « Երեւանեան Պոռտներ »

Փրոֆ. ՆՈՒՊԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ — ՎԱՌԵՆՑԻ Հետ ժամը 16ին:

Սեղանները ապահովելու համար հեռաձայնել ՍԱՀԱԿԵԱՆ — 854-35-74

ՆԱԻՍԱՍԿԵԱՆ — 985-36-53

(Ուսանողներու համար 20 Ֆրանկ)

ՄՈՒՏԻ՝ 40 Ֆրանկ

ՀԱՅԵՐԵՆ, ԳՈՒՆԱՒՈՐ, ԵՐԳԱՍԱՌՆ
ԺԱՊԱԿԵՆ ՄԸ

ՍՏՍՈՒՆԻ ԶԱՆԿԱՆԵՐԸ

Անկախութիւն եւ Ազգային պետա - կանութիւն կորսնցուցած ժողովուրդի մը փառքի հայդուկներու ըմ - րոտութիւնը տիրող անարդարու - բեան դէմ:

Հինգշաբթի, Փետր. 21, ժամը 18ին

Les Fils de Sassoun

un film relatant une page de l'hé - roïque épopée arménienne,
Jeudi le 21 Février à 18 heures
STUDIO BERTRAND
29, rue Bertrand, Paris 7e
Métro: Duroc

Տոմսերը ստանալ՝
— Librairie Palouyan
9, rue de Trévis
— Télé Condorcet
175, bd. Jean-Jaurès — Clamart
— Իսիլ Անի երգչախումբի անդամ - ներէն
— Փարիզի Հայ Մշակույթի Տուն,
17, Ռիւ Պլէօ:
կամ հեռաձայնել՝
— Պ. ՕՆՈՍԵԱՆԻ՝ 736-18-09
Օր. ԹԱՃԵԱՆԻ՝ 630-64-60

ՄԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԵԱՍ

Երգչախումբի համերգը
նուիրուած ԿՈՄԻՏԵԱՍԻ 110ամեակին

Շաբաթ, Փետր. 16 ժամը 20-45ին
Eglise St. Louis en l'Île

19, rue St. Louis en l'Île, Paris 4e

մասնակցութեամբ

Օր. ՍՈՆԻԱ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ (մեծօ)

ՍԻԻԶԱՆ ՄԵԼՏՈՆԵԱՆ (տաւիղ)

Եւ Պր. ՌԸՆԷ ՄԱՍԻՍԻ (պարիթոն)

ղեկավարութեամբ

Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի Սէն - Ժեռովի մասնաճիւղին, Կիրակի, 17 Փետրուար, ժամը 13ին, Մարտի 11 Մշակույթի Տան « Վասպուրական » սրա - ճին մէջ (12 - 14 Ռիւ Սէն Պաղի):

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Հայկական համադամ կերակուրներ, պատրաստուած Կապոյտ Խաչուհիներու կողմէ:

ESCAPADE
SUR L'ARARAT

Premier 33T instrumental
de

Bernard Dededjian

en vente: région parisienne
TELE CONDORCET
175, Av. Jean Jaurès, CLAMART
VIDEO-SON
49 rue Victor Hugo
ALFORTVILLE
LIBRAIRIE PALOUYAN:
9, rue de Trévis — Paris (9e)
Rest. ANOUCH:
12, rue Cadet — Paris (9e)
LYON: Bahadourian
20, Rue Villeroy

ԿԱՍԻ ՈՒՆԵԱՆ

ՄԱՐՏԻՑԻ.— Վասպուրականի յաղթա - կան հերոսամարտի տօնակատարութեան ՈՅՐԳ տարեկարճը Ապրիլ 13ին, Մշակույթի Տան « Վասպուրական » սրահին մէջ ժամը 13ին ճաշով:

GRANDE NUITEE
à Marseille

La Croix Bleue Arménienne de
Marseille (Section Ville)
Organise le Samedi 23 Février de
22 heures à l'aube, dans les salons
de l'Alhambra, une Grande Nuitée
costumée avec l'orchestre de
PATRICE VALMONT
(de Radio Monte-Carlo)
Réservations et renseignements à
la Maison de la Jeunesse et de la
Culture Arménienne 12-14 rue Saint
Bazile, 13001 Marseille
Tél.: 50-19-15
Tenue sombre souhaitée

JACQUES CHELELEKIAN
vous propose

du 29 mars au 8 avril

RAMEAUX et PAQUES

à CORFOU avec circuit vers DELPHES

prix: 3 620 F.F.

prix établi le 1. 1. 80 - TOUT COMPRIS

renseignements et inscriptions

Jacques
CHELELEKIAN

VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12

Org. Lic. A 568

VOYAGES ARMÉNIE 80

calendrier à votre disposition
sur demande

Org. Lic. A 97

Fonds A.R.A.M

bientôt

ouverture

TRAITEUR - SANDWICHES - EPICERIE

CHEZ HAROUT

18, RUE DE CHABROL, 75010 PARIS TEL. 246 30 18

ՕՐՈՒԱՆ
ԴԵՊԲԵՐԸ

ԻՐԱՆ

ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԱՌԱՆՑ
ՏՈՂԱՆՑՔԻ

ՊԱՆԻ ՍԱՏՐ ԵԼՔ ԿԸ ՓՆՏՈՒՆ
ՊԱՏԱՆԴԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ողբերգություններ այնքան մեծ էր որ զինուորական տղանցքը ջնջուեցաւ Իս-
լամական Յեզափոխութեան Ա. տարե-
դարձին առթիւ: Կարելի չէր ամբողջ
զուգիւ պաշտօնական ամպիրոնին առջեւ,
որ տեղ դրուած էին նախագահ Պանի
Սատրի կողքին Նասրը Արաֆատ եւ խո-
մէյնի տղան՝ Ահմատ խոմէյնի, որ կար-
դացած է չորը պատգամը (այսօրվան
միտ հիւանդանոցն է): Հոն կը շեշ-
տուէր՝ խղել ամէն կապ Միացեալ Նա-
հանգներուն եւ միւս բռնատիրական եր-
կիրներուն հետ: Խոմէյնի կ'ըսէ նաեւ թէ
իրանցի ժողովուրդը պատրաստ է իր ար-
եան մինչեւ վերջին կաթիլը թափելու:
Նոյն օրը, Արտաքին նախարարը՝ Ղոթպ-
լաան հ'ընդունէր խորհրդային դեսպա-
նը՝ Վինոկրատով, որ ապահովութիւն
կուտար յանուն իր կառավարութեան,
թէ որեւէ սպառնալիք չկայ իր երկրին
կողմէ Իրանի հողային ամբողջականու-
թեան: Այս ձեւով խորհրդային դիւանա-
գէտը կը հերքէր այն լուրը, ըստ որուն
խորհրդային զօրքերու շարժումներ կան
սահմանադուրը:

Միւս կողմէ, Պանի Սատր կը փորձէ
միջոցներ մթնոլորտը եւ նոր տեսակ -
ցութեան մը ընթացքին, զոր տուած է
Մանուի (էրէք Ռուլօ) կը հասկցնէ թէ
Նասին յանձնուած այլեւս նախապայման
է պատանդներու ազատ արձակուելուն
համար: Այն հարցումին թէ ի՞նչ կը պա-
հանկեն Միացեալ Նահանգներէն, նորըն-
աիր նախագահը կը պատասխանէ. —
Պարտ ու պատշաճ ինքնաքննադատու-
թիւն մը Իրան դործած իրենց ոճիրնե-
րուն վերաբերեալ քառորդ դարու ըն-
թացքին եւ ճանաչումը մեր իրաւունքին
Նասին եւ իր հարաւորութեան յանձնումը
պահանջելու: Այնքան վստահ ենք մեր
դատը շահելու, որ ի յառաջագունէ պատ-
րաստ ենք ընդունելու միջազգային զըն-
նութեան մը եղբակցութիւնները:

Ու Պանի Սատր կը ճշդէ թէ այդ զըն-
նութեան արդիւնքը եւ պատանդներու
հարցը իրարու կապուած չեն: Կը բաւէ
որ Ամերիկա ընդունի իր պատասխանա-
տուութիւնները: Անկարելի չէ նոյնիսկ
որ պատանդները, քանի մը օրէն, այլեւս
ուսանողներու պահապանութեան տակ
ըլլան: Պանի Սատր կը խոստովանի թէ
յաւելեալ իրաւասութիւններ չեն տրուած
իրեն, միայն Յեզափոխութեան Խորհուր-
դին նախագահ նշանակուած է: Հաւա-
նական է որ ի մօտոյ նախարարական բա-
րեփոխումները ըլլան: Կը հերքէ, ի պա-
տասխան էրէք Ռուլոյի հարցումին, որ
« աջ թեքում » ունենայ. — « Դէպի աջ,
ի՞նչ երբեք, դուքէ կանչեմ Ազգ. Զաւա-
տի ձախ թեւին պատկանող անձնաւորու-

թիւներ, օրինակ Քարիմ Սանճապիւր
տղան, որու կրնամ յանձնել Արտաքին
նախարարութիւնը: Զեմ անտեսեալ նաեւ
զործակցութիւն մը Մուհաճիտներուն
հետ, բայց կ'ուզեմ նախ խօսիլ իրենց
պետին հետ բոլոր թիրիմացութիւնները
ջնջելու համար: Պէտք է երկու բան
զիտնայ՝ բարոյականը նախամեծար է
մեր Հանրապետութեան նման իսլամ Հան-
րապետութեան ծոցը եւ ուրեմն սթա-
լինեան մեթոտները անհանդուրժելի են,
միւս կողմէ անտանելի է որ մարքսիզմը
խառնուի իսլամին: Ինծի համար դադա-
փարականը եւ զորքը իրարմէ կախում
ունին եւ անբաժանելի են: Ատենին առի-
թը ունեցած եմ քննադատելու Մարքսն
ու Հէկէլը այդ նրութիւն շուրջ ինչպէս
նաեւ Զ. Փերուի («Յատալ»՝ Քրանսա-
ցի տնտեսագէտ) տեսութիւնները, ըստ
որոնց ազատականութիւնը հիմնուած է
հակամարտ ուժերու հաւասարակշռու-
թեան վրայ: Արդ, իսլամի ազատականու-
թիւնը բացարձակ է, ուժերու համեմա-
տութեան վրայ հիմնուած չէ այլ կը յե-
նու մարդուն հաղորդակցութեան վրայ
Աստուծոյ հետ »:

ԹՈՒՐԳԻԱ

ՇԱՆՐ ԲԱՆՈՒՄՆԵՐ՝ ԻԶՄԻՐ
—

Պաշարման վիճակը, ըստ երեւոյթին,
մեծ օգուտ մը չունի վերջ դնելու համար
անիշխանութեան եւ արեւմտի բախում -
ներու: Շարաթաւերէն իզմիրն է որ թա-
տերաբեմը եղած է շատ ծանր միջադէ-
պերու երբ ձախ տարրեր ուսմը դրած
են Ատալթի կեդրոնատեղին, որու հե-
տեւանքով ծանր բախումներ եղած են ոս-
տիկանական ուժերու հետ: Անգարայի
մէջ ալ, Միշին Արեւելի թեքիւր հա-
մալարանի ուսանողները ցոյց մը ըրած
են ի նպաստ իզմիրի ապստամբներուն:
Ըստ ոստիկանութեան երկու ուսանող վի-
րաւորուած են եւ 70 ուրիշներ ալ ձեր-
բակարուած: Վարչապետ Տէմիւրէլ «աւա-
զակ» որակած է ցուցարարները, շեշտե-
լով թէ անոնք որոնց նպատակն է «Թուր-
քիան վերածել ուրիշ Քորէայի մը կամ
Աֆղանիստանի կամ Բուլղարի պիտի տա-
ռապին»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐԳԻԱՅԻՆ անդամակցութիւնը Եւրո-
պական Տնտեսական Հասարակապետու-
թեան օրէ օր ձեւ կ'առնէ եւ կը կարծուի
որ Անգարա մինչեւ տարւոյն վերջ դե-
մուծ պիտի ընէ, ինչպէս հաստատած
է Արտաքին նախարար՝ Հայրեթիլի էրե-
մէն, Պրիւսէլ, ուր միւս Եւրոպացիները
տեսակ մը սպառնալիք տեսած են: Նման
կարգադրութիւն մը շատ չի խանգարու-
ուեր քանի թուրք աշխատաւորներու հար-
ցը կը բերէ կրկին եւ եւրոպական երկիր-
ները, մանաւանդ Արեւմտեան Գերմանիա
այլեւս չեն ուզեր:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ մէջ ալ բախումներ եղած
են քրիստոնեայ պահպանողական ուժե-
րու եւ պաղեանիւնեան - յառաջդիմական
ուժերու միջեւ: Զորս մեռեալ կայ եւ վեց
վիրաւոր: Միւս կողմէ, Դամասկոս առ-
այժմ յետաձգած է իր զօրքին քաշուելը:
ԱՐԵՎԻՍՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ օրոշեց Ուա-
շինկիթընի կողքին ըլլալ եւ չմասնակցել
Մոսկուայի Ողիմպիականներուն:
ՔԵՕԼԵՆ (Գերմանիա) դատարանը 10
տարուան բանտարկութեան դատապար-
տեց Լիշքան որ 70 հազար Քրանսացի չըր-
եայի տեղահանութեան եւ մահուան պա-
տասխանատու էր:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻՉ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնիքէս, Փետր. 5-7)

ԵՐԵՒԱՆ ՀԱՅԵՐ ՈՍԿԵ ՄԵՏԱՆ ԾԱՀԱՅԸ ԵՆ
ՓԻՆԿ ՓՈՆԿԻ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ

Կարադանդայի մէջ տեղի ունեցած փինկ
փոնկի մրցումներուն երեք Հայեր շա-
հած են ոսկէ մետալներ: Անիտա Զա -
խարեան անհատական խաղերուն ոսկէ
մետալ եւ խառն զոյգ խաղերուն պրոնզէ
մետալ շահած է: Աղջիկն է մարմնամար-
զութեան վարպետ Լէոնիդ Զախարեանի
եւ փինկ փոնկի Խորհ. Միութեան արտ-
իւտնագէտ Միւզան Զախարեանի: Բազրատ
Բուռնագէտն անհատական խաղերուն ար-
ծաթէ եւ զոյգ խաղերուն ոսկէ մետալ
շահած է: Էլմիրա Անտոնեան ոսկէ մե-
տալը նուաճած է անհատական խաղե-
րուն: Իր փոքր քոյրը՝ Նարինէ, երկու
պրոնզէ մետալ շահած է անհատական եւ
զոյգ խաղերուն:

Բազրատ Բուռնագէտն, Էլմիրա Ան -
տոնեան եւ Անիտա Զախարեան ներկայիս
կը պատրաստուին Խորհ. Միութեան
խումբին հետ մասնակցելու Եւրոպայի
ախոյենութեան, որ տեղի կ'ունենայ
Մարաշի՝ Զուլիքերիս:

ԳԱՐԻԿ ԿԱՍՊԱՐՈՎ
ՀԱՏՐԱԿԻ 1979Ի ԼԱԻԱԳՈՅՆՆԵՐՈՒ
ՏԱՆԵԱԿԻՆ ՄԵՋ

Ճատրակի մասնագէտ լրագրողներու
միջազգային ընկերութիւնը, որուն կեդ-
րոնը կը գտնուի Պարէլինա, ճատրակի
1979Ի « Օսթրա » մրցանակը շնորհած է
Անատոլի Կարպովի: 36 երկիրներու 111
լրագրողներ Կարպովին տուած են 1218
միաւոր: Մրցանակն է հովանոցով կնոջ
արծաթէ արձանիկը՝ Պարէլինա քաղա-
քին խորհրդանշանը: Երկրորդ տեղը
դրուած է Միխայիլ Տալ 1203 միաւորով:
1979Ի լրագրողներու տասնեակին մէջ
կը գտնուին Գարիկ Կասպարով (Ճրդ՝
545 միաւորով) եւ Տիգրան Պետրոսեան
(Ճրդ՝ 525 միաւորով):

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ
ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՅՈՒՑԱԿԸ

Մոսկուայի ողիմպիական գիւղը դեր-
թէ պատրաստ է ընդունելու 22րդ Ողիմ-
պիականներուն մասնակցողները: Այդ օ-
րերուն հոն պիտի բնակին աւելի քան 130
երկիրներէ եկած շուրջ 13 հազար մար-
զիկներ: Ինչպէս պիտի լուծուի տարբեր
ճաշակներու եւ սովորութիւններու տէր
մարդոց սնունդի կազմակերպման հարցը:
Ասոր պատասխանը տուած է Մոսկուայի
Ողիմպիական գիւղի սպասարկութեան
բաժնի պետը՝ Կէրիկի Գաբրիէլեանց,
« Արմէնիքէս » թղթակիցին հետ ունե-
ցած հարցազրոյցի ընթացքին: Դիւրին
չէ, ըսած է պատասխանատուն, գոհա-
ցնել բազմաթիւ երկիրներու մարզական
պատուիրակութիւններու անդամներու
յատուկ պահանջները: Այդ պատճառով
ալ մենք նախապատրաստական մեծ աշ-
խատանք տարած ենք, այն է՝ ծանօթա-
նալ այդ մարզին մէջ նախորդ Ողիմպիա-

Հին ՕՐԵՐԵՆ ՆՈՐ ՕՐԵՐ

ԹՕՔԱԹԼԵԱՆ

Անուն մը, որ անբախտելի կերպով
կապուած է Իսթանպուլի փառաւոր ան-
ցեալին:

Այո՛, անոնք որ ապրած են այդ շըր-
ջանը, պիտի յիշեն միշտ այն գեղեցիկ
ու շքեղ պանդոկը, որուն առաջամասի
սրահը ժամադրաւայրն էր քաղաքի վա-
ւերական ընտրանին:

Հոն կը յաճախէին հայ թէ այլազգ
մտաւորականներ, արուեստագէտներ ու
բարձր դասու քաղաքացիներ: Հոն կ'ի-
ջեանէին հիւր մեծամեծներ կամ ար -
ուեստագէտներ, եւ հոն տիրող աւանդա-
կան բժախնդիւր կարգ ու սարքը, նաեւ
անթերի սպասարկութիւնը, դասած էին
զայն սիկապէս լիւքս պանդոկներու շար-
քին:

Եւ անոր գետնայարկը գտնուող խո -
հանոցներուն մէջ կը պատրաստուէին,
տեղական թէ եւրոպական այն բոլոր հա-
մեղ ու ներկայանալի ճաշերը, որոնք
փառքը կը կազմէին Թօֆաթլեան Պան -
դոկին:

Այսօր « Իշ Հան » մը միայն, բայց ամէն
դասակարգի մարդոց, ետուղեւ ու մա-
սամը նորին: Որ սակայն կը պահէ միշտ
իր հին փառահեղ անունը, եւ որուն
գետնայարկէն բուռ մը մարդիկ, այս -
ինքն մենք՝ կը շնորհակալ մտքի ու սրտի
համեստ սնունդ մը բաժնել մեր համայն-
քի ափ մը ընտրանին:

Զեմ դիտե՛ր որոշապէս թէ, «մե՞նք թէ
անցեալի խոհարարներն էին աւելի բախ-
տաւորները, աւելի գնահատուողները...

«Մարմարա» ԱՐԻԱՆ

Կաններու փորձառութեան, նկատի առ-
նել Ողիմպիական ազգային կոմիտէներու
առաջարկները:

Ողիմպիական մարզիկներու սնունդի
գլխաւոր առաջադրանքն է առեւտրա -
կենցաղային կեդրոնը գտնուող գեղեցիկ
ձեւաւորուած 4000 տեղոց քառասրահ
ճաշարանը, որ պիտի բանի առաւօտէն
մինչեւ ուշ երեկոյ: Մարզիկներու տրա-
մադրութեան տակ կը գտնուին նաեւ
դանազան սրճարաններ, պատեք եւայլն:
Առանձին ճաշարան մըն ալ կը բանի մշա-
կոյթի կեդրոնը: Աւելցնենք որ սննդե -
ղէնը պիտի սպասարկեն Մոսկուայի ճա-
շարանները: Մնունդի կազմակերպման
մարզին մէջ յատուկ է ճաշացուցակի հար-
ցը, որ բազմաթիւ անգամներ ըննար -
կուած է զանազան իրաւասու կազմա-
կերպութիւններու կողմէ: Անիկա, այս-
պէս ըսած, « ինտերնացիոնալ ճաշացու-
ցակ » է, որուն մէջ իւրաքանչիւր անձ
կրնայ ընտրել իր նախասիրածը: Հիւ -
րերը լայնօրէն կրնան օգտուիլ ռուսական
եւ Խորհ. Միութեան ժողովուրդներու
ազգային խոհանոցէն: Նոյն ատեն շատ մը
երկիրներու պատուիրակները հնարաւո-
րութիւն կ'ունենան ճաշակելու իրենց ազ-
գային կերակուրները: Այդ մարզին մէջ
մեր խոհարարներուն կ'օգնեն արտասահ-
մանի վարպետները: Եթէ փափաքին,
պատուիրակութիւնները կրնան Մոսկուա
բերել իրենց մթերքները: Ինչ կը վերա-
բերի առ հասարակ սննդամթերքներուն,
Կէրիկի Գաբրիէլեանց ըսած է, թէ անոնց
մեծ մասը պիտի պատրաստուի յատկա -
պէս կառուցուած գործատուներու մէջ:
Պաղ խմիչքները պիտի մատակարարէ Օ -
չակովոյի գործատուները:

ԻԻԲԱՆԱՀԱՅ ԿԵԱՆԻՔ

ՄԵՐ ՄՏԱՀԱՌԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ՝

Հյնճարի երիտասարդութեան Տագնապը

—

Երիտասարդութիւնը կը մարմնաւորէ որեւէ ժողովուրդի ուժը եւ անոր գոյութեան հիմնական տարրերը: Առանց երիտասարդութեան, բոլոր տեսակի հասարակական իրաւունքները դատապարտուած են ոչնչացման: Առողջ եւ ուժեղ երիտասարդութիւն ունենալու համար, անոր պէտք է տալ ամէն ինչ, որ կը հրապարակէ զայն: Այսինքն՝ տնտեսապէս ինքնուրուշ զայն: Այսինքն՝ միջոցներ ստեղծել, եւ անոր կողքին տալ զաղափարական յոյսով ուղեգիր մը՝ պատանի տարիքէն դատարարելով զայն:

Ինչպէս ընդհանուր երիտասարդութիւնը, այնպէս նաեւ Այնճարի երիտասարդութիւնը ունի վերջինիս մտահոգութիւնները: Գաղափարի մը հետեւելու հարցը բաւական յոյսով է անոր համար: Այն իր աշխատանքները կը զայն իրաւորեցնէ համար անոր մեծ մասը ընտրած է Գաղափարական ուղին: Սակայն, Այնճարի մէջ ան տնտեսական ապահովութիւն չգտնելով, կը ձգէ գիւղը եւ կը վաղիկէ քաղաքը:

Այնճարի երիտասարդութեան մտածողութիւնը մեծապէս կեդրոնացած է Հայ Դատի վրայ: Ան կը գիտակցի թէ ինչ են իր պարտաւորութիւնները եւ պարտաւորութիւնները: Կը գիտակցի նաեւ որ Այնճար Լիբանանի Հայութեան մայր երակներէն մէկն է, որովհետեւ միակ զուտ հայկական գիւղն է: Այս ձեւով Այնճար իրաւաստուկ արժէք մը կը ներկայացնէ:

Այսօր Այնճարի կը սպառնայ հայկական դիմադրի խաթարումը: Զօրավար արտաքին հոսանքներ կ'ուզեն թափանցել գիւղէն ներս: Արդէն իսկ ծագած են հարցեր, որոնք կը մտահոգեն ընդհանուր գիւղը: Երջանայ գիւղերը կ'ուզեն թափանցել գիւղէն ներս զանազան ձեւերով: Անոնք մեծ գումարներ կը յատկացնեն Այնճարի հողերը գնելու համար: Տակաւին, անոնք կ'ուզեն որ իրենց զաւակները լաւաբան հայկական, Այնճարի դպրոցները: Վերջին երեւոյթը ծանր կացութիւն մը չէ ստեղծած, սակայն որոշ տարրերով ունի եւ մօտիկ ապագային նկատելի պիտի ըլլայ օտար աշակերտներու ներկայութիւնը մեր դպրոցներէն ներս:

Այնճարը գիւղատնտեսական մեծ կա-

րելութիւններ ունի, սակայն այս մէկը իր նուազագոյն չափով միայն կ'օգտուի - գործուի, որովհետեւ արդիականացած միջոցներով չէ որ կ'աշխատի գիւղացին, այլ՝ նախնական ձեւով միայն: Այնճարի երիտասարդութեան կարեւոր մէկ մասը չուզի հողատնտեսութեամբ զբաղել: Ան կը նախընտրէ արհեստներ կամ՝ ուսանող երիտասարդութիւնը կ'ընտրէ այնպիսի ճիւղեր, որոնք աշխատանքի կարելիութիւններ չունին գիւղէն ներս: Այսպէսով, նորահաս երիտասարդութեան մեծ մասը կ'ապրի Այնճարէն դուրս եւ գիւղը անոնց համար դարձած է շարժական այցելութեան վայր մը:

Այնճար գիւղ մըն է եւ գիւղը պէտք է պահուի ամէն գնով: Այս ընելու համար ան պէտք ունի երիտասարդներու, որոնք պարզ այցելուներ չըլլան գիւղէն ներս, այլ՝ տեւական ներկայութիւն: Ասոր համար անհրաժեշտ է կազմակերպուած աշխատանք տանել երիտասարդութեան մօտ զայն գիւղին մէջ պահելու համար: Երիտասարդութեան մէջ ստեղծել այն տրամադրութիւնը, որ ան կարենայ աշխատանք մը ընտրել՝ Այնճարի մէջ կարենալ ապրելու համար: Այս սակայն ինքնաբերաբար չի դարձալ՝ պէտք է ուղղութիւն տալ երիտասարդութեան, երբ ան կ'ընտրէ իր ապրելու: Այսպէս՝ ուսանողին բացատրել որ ինչ ճիւղ պիտի ընտրէ, աւելի օգտակար դառնալու համար իր գիւղին, եւ թէ՛ ատրիակ որքանով կը գոհացնէ իր անձնական կեանքն ու պահանջները: Նոյնը ընել նաեւ ոչ-ուսանող երիտասարդութեան մօտ: Միջոցներ որ հողը - գործութեամբ զբաղին: Ժամանակի ընթացքին կարելի կ'ըլլայ ստեղծել մըթնշուրտ մը, ուր հասնող երիտասարդութիւնը գործնապէս կ'ապրուած կ'ըլլայ հողին եւ ոչ թէ՛ այնպէս, ինչպէս ներկայիս է, երբ կ'ապրի միայն զգացական է: Ուրեմն՝ երբ երիտասարդութիւնը գիւղէն ներս է, ան չի մտածեր հողերը ծախելու մասին, այլ՝ կ'ապրուած կ'ըլլայ հողին:

×

Ներկայիս ամէն ոք կը գիտակցի առարկայ, սակայն ձեւով մը անգամաւոր - ուսած է: Ծառեր ստիպողաբար կ'ապրին գիւղէն դուրս, գործի ապագայ չգտնելով Այնճարի մէջ: Անոնք նոր է որ կը գիտակցին, թէ ինչ կացութեան մէջ կը գտնուին: Ուշ է իրենց անձին համար, սակայն նորերը օրինակ պէտք է առնեն անոնցմէ: Արդէն իսկ նորերը սկսած են վերադառնալ գիւղ: Կարգ մը արհեստանոցներ բացուած են գիւղէն ներս: Տակաւին, թէ շատ քիչ համեմատութեամբ, այսօր հանդերձ կարգ մը ուսանողներ կ'ընտրեն գիւղատնտեսութիւնը, զոր պէտք է քաջալերել եւ օգնել անոնց, որ պէտքի վարակիչ օրինակ դառնան ընդհանուրին համար:

ՍՕՍԻ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

«Ազդակ»

ԻՏԱԼԱՀԱՅ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ՄԻԼԱՆՈՅԻ ՀԱՅՈՑ ՀՈԿ. ՀՈՎԻԻԸ՝ Ի ՊԱՏՈՒԻ

—

ՄԻԼԱՆՈ (Յառաջ).— Յունուար 27ին նշանակալից օր մը եղաւ իտալահայ դատի եկեղեցական կեանքէն ներս: Առաւօտուն, Միլանոյի Ս. Քառասուն Մանկունք Հայոց. եկեղեցին լեցուն էր ամէն տարիքի հայ դաւանութիւններով: Կը պատարագէր Սարգիս Քահնայ. Սարգիսեան: « Հայր Մեր »-էն առաջ դարձաւ դատի ղեկավար Պր. Հրանդ Բամպակեան խորան բարձրանալով հանդերձար կերպով կարգաւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի հետեւեալ բովանդակութիւնը ունեցող կոնդակը, որ ունեցողութեամբ յոտնկայս: Կոնդակին մէջ, Ամենայն Հայոց Հայրապետը կը շնորհէ.

« Յոյժ միւլթարական է մեզի համար, որ բարին Աստուած մշտապէս իր սուրբ հովանիին տակ ապահով ու անփորձ կը պահէ, կը պահպանէ համայն հայ հաւատացեալ ժողովուրդը, համախումբ, մի եւ անբաժան իր իսկ հիմնած Հայաստանեայց Առաքելական Մայր Եկեղեցւոյ կամարներուն ներքոյ հաստատուած քրիստոնաւոր Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի վէմին վրայ անշարժ: Միւլթարուած ենք նաեւ որ մեր Մայր Եկեղեցին հետզհետէ կ'օժտուի առաւել հաւատաւոր, առաւել նուիրեալ, առաւել լուսավոր հոգեւոր սպասաւորներով, որոնք կոչուած են մեր ժողովուրդի զաւակներուն հոգեւոր սընունդ մատակարարելու ու միշտ շէն եւ պայծառ պահելու մեր աղօթքի տունները:

« Դուք, սիրելի Տէր Հայր, ահա աւելի քան երկու տարիներէ ի վեր այդպիսի ուղիով, այդպիսի բարի եռանդով կը գործէք Միլանոյի եւ ամբողջ իտալոյ հայ հայրանքի ծոցին մէջ, ծաւալելով հոգեւոր ու ազգահաւաք անշահախնդիր աշխատանք, պտղաւոր արդիւնքներով, վայելելով սէրն ու գնահատանքը Միլանոյի եկեղեցական վարչութեան եւ հաւատացեալներուն:

« Մենք եւս ջերմապէս կը գնահատենք ձեր հովուական գործունէութիւնը եւ այսօր մեր կոնդակով կը շնորհեմք ձեզ քահանայական լանջախաչ կրելու իրաւունք, մաղթանքով, որ զայն կրէք ձեր կուրծքին վրայ երկար, շատ երկար տարիներ, միշտ քաջաւորութեամբ ու աստուածահաճոյ գործունէութեամբ »:

Նոյն օրը, երեկոյեան ժամը 5ին, Հայ Տունի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ մեծաբանքի հանդիսութիւն մը ի պատիւ Սարգիս Քահնայ. Սարգիսեանի, կազմակերպութեամբ Ս. Քառասուն Մանկունք Հայոց. Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան եւ Երկնային օժանդակի անդամներին: Հանդիսութիւնը բացուեցաւ Հոգաբարձութեան ատենապետ Բժ. Տիգրան Ալեք - սանեանի խօսքով, որուն յաջորդեց Հայրապետական կոնդակի իտալերէն թարգ-

ԹԱԻԻԶԻ Հայոց Ակումբի սրահին մէջ տեղի ունեցած է թէյստեղան - հաւաքոյթ մը, ի պատիւ առաջնորդական տեղապահ Բաղդատ Քահնայ. Մեղքեանի, խորհին Ա. Կաթողիկոսին կողմէ տրուած Առաքելական տիտղոսին առթիւ: խօսք առած են Թեմական Պատրիարքի ատենապետ Գեղա. Վիլսոն Եպիսկոպոս եւ Պատգ. Ժողովի քարտուղար Դոկա. Արա Տէր-Ստեփանեան անդադառնալով Բաղդատ Ա. քահանայի Ամենայն դործու - նէութեան համայնքին մէջ: Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչը Պօղոս Վրդ. Տէր - Պօղոսեան շնորհաւորելէ ետք, քահանային նուիրած է Ս. Մարիամ Աստուածածնի կեանքը պատկերացնող գիրք մը: Բաղդատ Ա. քահանայի շնորհալուծեան խօսքերով վերջ գտած է հաւաքոյթը:

×

Թե՛ՀՐԱՆԻ անդերէն օրաթերթի «Թեհրան Թայմզ» աշխատակցուհին՝ Արմինէ Զոհանէս, հարցազրոյց մը ունեցած է առաջնորդ Արտակ Արք. Մանուկեանի հետ: Հարցազրոյցը, որ դրաւ ժամը, չօչափած է իրանի ժողովրդական շարժման ու հայ ժողովուրդի դործօն մասնակցութեան վերաբերող հարցեր, նախագահական ընտրութիւններն ու Պանի Սատրի յաջորդութիւնը, նոր հաստատուած Սահմանադրութիւնը եւ վերջապէս Պարսկահայութեան հոգեւոր:

մանութեան ընթերցումը: Այնուհետեւ յաջորդաբար արտայայտուեցան պատուոյ սեղանին նստած Տոքթ. Օննիկ Մանուկեան՝ Իտալոյ Հայոց Միութեան եւ Պր. Հրանդ Բամպակեան՝ Իտալոյ Հայ Մշակութային Միութեան կողմէ, ինչպէս նաեւ Գեղա. Պրանք Գրիգորիանի եւ Հայր Թրաքեան Վալտմանը, ջերմօրէն շնորհաւորելով եւ բարի մաղթանքներ ընելով Սարգիս Քահնայ. Սարգիսեանին եւ ընտանիքին: Հոսկ ապա, հոգեւոր հովիւ իր խօսքին մէջ երախտագիտական եւ որդիական զգացումներ արտայայտեց հանդէպ Ամենայն Հայոց Հայրապետին եւ շնորհակալութիւն՝ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան իրեն ի պատիւ կազմակերպուած մեծաբանքի հանդիսութեան համար:

Վերջապետութեան, գինիով եւ անուշեղէններով հիւրասիրութեան ընթացքին, ներկայները ուրախ միջոցաւոր մը մէջ մէկ առ մէկ շնորհաւորեցին Տէր Հայրը, որ իր կուրծքին կը կրէր Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին կողմէ իրեն շնորհուած հայկական ոճով գեղեցիկ լանջախաչը:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՍՊԻՏԱԿ ԶԻԱԽՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻՆ ՈՒ ԶԵՆԱՊԸ

Քէօնէ Աստուրը այդ օր քիւրտ գիւղի մը մէջ շատ տուր լրացուցեր էր իր գործը ու ստիպուած՝ գիւղերով ճամբայ ինկած էր: Երբ հեռուէն տեսած էր երկու ըստ-ուրէններու գալը, գրեթէ չունէր բռնած՝ պահուած էր կոճղի մը ետեւ ու կը դուրս գար սարսափէն: Զգիտեալ որ տեղէն միջոց ինկաւ աւազակապետ Հաճի Մուսան: Անտարակոյս, ան է, ան, որ երկու հոգեւոր քարվան կարելի կ'երթան, կը մտածէր քէօնէ Աստուր: Իսկ եթէ լանկարծ տեսնէին զինքը, այն ատեն քէօնէ Աստուր անոնց ոտքերը պիտի իյնար, պիտի աղաչէր, որ խնայէին իր կեանքին, խնայէին իր վեց զաւակներուն, որ-

րոնց համար գիւղերը ցորեկին խառնած կ'աշխարհէր:

Կը մտածէր իր ազաւանքի բառերու մասին: Ծուռնը կը հատնէր: Սիրտը բամպակ աղնոյ աղեղի պէս կը զարնէր, մանաւանդ որ ոտքի ձայնները հետզհետէ կը նոյն ըսել, որ երեսփոխին վրայ քառասուն զորու առնելիք ունի, թո՛ղ առնէ ու զաւակներուն ոտքը նոր կոշիկ հագցնէ: Միայն թէ ըսեր իր կնոյն երէկ ուսան կուրսին պատճառը: Յանցանքը իրեն էր: Ի՞նչ էր, ինքը, որ կինը իրեն դարձնելու աստիճան պոռագներ էր իր վրայ՝ կորսուած մէ՛ծիտի մը համար, որ յետոյ իր շարվարին քակուած մէկ կարկտանքին մէջէն գտած էր: Ան շատ հոգ պիտի չընէր աւազակներու ձեռքը անցնելու, եթէ իր մեծ զաւակը կատարելապէս գործած ըլլար իր ոսկիէ պիլիգրիկ ար-

հետը: Տակաւին շատ վտր էր՝ իր արհեստին քանի մը գաղտնիքները հասկը - նալու համար:

Քէօնէ Աստուր այս սոսկումներուն մէջ էր, երբ լսեց Մաթոյի ձայնը, որ կը - սէր:

—Որ քարվանքի ճամբէն անցնիք, արեւը կը տեսնենք օձախէն ելած ատեն:

«Ան է, ան, Մաթոն է, «գեղին ստահակը»: Բոլորովին հանգարտած քէօնէ Աստուր, փքոցը կոնակին՝ կոճղին տակէն դուրս ելաւ ու ձայն տուաւ:

Մաթոն՝ քէօնէ Աստուրը որ տեսաւ՝ փախաւ անտառի կենդանիի մը պէս ու մտաւ թուփերուն մէջ, մինչ Աստուր, հերոսի վայելուչ ձեւերով, Մաթոյի թեւէն բռնած կ'ուզէր գիւղ վերադարձնել:

— Առջեւ ինկիւր տեսնամ, - ըսաւ Աստուր՝ իր կանացի ձայնին մէջ հերոսական շնորհ մը գնելով ու աւելցուց որ եթէ Մաթոն բռնելու ըլլար, ականջները չէի ականջ պիտի չէի:

Մաթոն ետ դարձողներէն չէր: Մարտիկի ետեւէն ի զուր պոռաց որ փախի: Խալվանքի փքոցի ծանրութեան առաջ ետեւէն պիտի չէր նայ հասնել: Մարտիկ, դժգոհ քէօնէ Աստուրի հանդիպումէն, անոր հետ ետ վերադարձաւ,

մինչ հեռուէն կու գար Մաթոյի ձայնը. - Էն թուրը, Մարտիկ, Էն թուրը...

×

Գիւղը գիւղերէն մէջ լուռ էր, սուրբի ծանր քարի մը պէս, երբ քէօնէ Աստուր Մարտիկի հօրեղորին դուռը կը թակէր: Այդ գիւղը գրեթէ կարմիր կոպերը իրարու վրայ բերած չէր: Այժմ ալ ըսես իր կարգին՝ ձայնը կտրած չէր: Հօրեղորը նոյնիսկ այժմ ձայնին մէջ ողբերգական խաղ մը գտած էր որ խորտոցի պէս իր սիրտը կը տաշէր: Գիւղեւային այլանդակ գեղատու, ականջներն ու գլուխը ծիւր փաթթած, ձէթի ճրագը ձեռքին՝ բացաւ դուռը:

Մարտիկն էր: Յաջորդ օրը Մարտիկ այժմ սովորականին պէս բերդին տակ տարաւ, ինչպէս ճամբաները, կամուրջին քով, աչքը դէպի անտառի ճամբան ձգեց: Այդ օր չհանդիպեցաւ Մաթոյին: Կարծես դաշտերին ոգի մըն էր, որ հէքեթի գոյն ունեցող թուղունի մը պէս իր թեւերը բացած ու հեռացած էր:

Անցան օրեր, անցան շաբաթներ: Մաթոն գիւղի այգիներուն ու ճամբաներուն մէջ այլեւս չերեւցաւ:

(13 - Շար.)

Fonds A.R.A.M

ՓԱՐԻԶ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ-ՄԿՐՏԻԶ

Լիճը. — Տէր եւ Տիկին Երան Տէր — Յակոբեան եւ աղջիկը, Պ. Շահէն Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Սնորանիկ Օպոզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պահարեան, Տէր եւ Տիկին Վահագն Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Սարաֆեան եւ զաւակները, Տիկին Արաքսի Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Ռուտի Կարապետեան (Ժընեւ) եւ բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծմօր եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄՈՒՇԵՂ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ (ծննդով Արփի Գալաթեան)

մահը, որ պատահեցաւ Փետր. 11ին:

Յուդարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի, Փետր. 14, ժամը 15ին Լիճը Ս. Յակոբ եկեղեցին, ուրիշ մարմինը կը փոխադրուի Քալիփի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը:

Մահագոյ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իրեն այդ նկատել:

ՄԵՅԼԱՆ — ԿՐԸՆՈՊԼ — ԼԻՈՆ — ՎԻԵՆԱ

Պ. Մկրտիչ Փիլալճեան, Տէր եւ Տիկին Մօրիս Փիլալճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժողէֆ Ներկիզեան եւ զաւակները, այլ Տիկին Դարեան, այլ Տիկին Տուտումեան, Պ. Կարեփեան ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԿՐՏԻԶ ՓԻԼԱԼՃԵԱՆԻ (ծննդով Ելիֆ Պարաֆեան)

մահը, որ պատահեցաւ 75 տարեկանին: Յուդարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Նուրիշաբթի, Փետր. 14ին ժամը 16.15ին Մէյլան — լը — Օի եկեղեցին եւ մարմինը ամփոփուեցաւ Կրմոպլի Սէն — Ռոք գերեզմանատունը:

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կիրակի, Փետր. 17ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Լիճը Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, կը պատարագէ եւ հրաժեշտի խօսքը կ'արտասանէ՝

ԴԱԻԻԹ ԵՊԻՍԿՈՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Դաւիթ Եպիսկոպոս Գեորգիանցի, որպէս Կաթողիկոսական Պատուիրակ Հարաւային Ամերիկայի Հայոց:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Յուլիսի եւ Օգոստոսի կայաններուն համար ով որ կը փափաքի մոնիթօր կամ մոնիթրիս ըլլալ, անյապաղ գրաւոր պէտքէ դիմէ Կապոյտ Խաչի Շրջանային Վարչութեան գրասենեակը՝ 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 75009, մինչեւ Փետրուար 29:

Թեկնածուները պէտքէ ըլլան 18էն 25 տարեկան:

ՅՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐԱՆՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՆԴԱԿԱՆ ՃԱՇՆԸ

տեղի կ'ունենայ Կիրակի, Փետր. 24ին ժամը 13ին, Մէյլան տէ Սանթրօ, 8 Ռիւ Ժան-Կուստ, Փարիզ 8րդ:

Այս առթիւ 1980ի դրական ՀԱՐԵՆՅՈՒՄ մրցանակը կը յանձնուի ՎԱՐԴԱՆ ԵՂԻՇԵԱՆԻ:

ձաշագին 80 ֆր.

Կը խնդրուի յատկապէս սեղանները փութով ապահովել հեռախօսելով ամէն առաւօտ ժամը 7էն 10 — 372.04.20, իսկ երեկոները — 780.82.58:

Գեղարուեստական բաժին:

49ԴԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզեան շրջանին կողմէ մասնակցութեամբ Միութեան Փարիզի, Ալֆորվիլի, Լիճը եւ Տէսինի շրջաններուն Սկաւառներուն, Արեւոյշներուն, Թեւիկներուն եւ Դալիկներուն Տեղի կ'ունենայ Կիրակի, Մարտ 2, կէսօրէ վերջ ժամը 14.30ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 bis, Rue Saint Dominique Paris 7e — métro Invalides

Հայկական պարեր եւ երգեր — սկաւառական ներկայացումներ եւ զաւեշտ: Շրջանային ներկայացումներ, հայերէն: Ամբողջովին նոր յայտագիր: Յայտագիրն կը մասնակցին նաեւ Փրանսական եւ օտար սկաւառական խումբեր: Մուտք 25 ֆրանս

Պիւֆէ

UNION DES ANCIENS ELEVES
MOORAT - RAPHAEL

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱԵԼԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՆ

grande soirée dansante

Le Samedi 1er Mars de 20h. à l'aube
dans les salons de l'Hôtel MERIDIEN
(Boulevard Gouvion St-Cyr — Porte Maillot — Paris)

avec la participation des chanteurs.

bedik et puzant findikian

et du duo
haris et paraskevas

animé par :

bernard dededjian et son orchestre

Réservation des tables :

ANOUCHIAN. 246-54-17
KAPRIELIAN : 508-08-70
MAVIAN : 574-34-78

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՎԱԹՍՈՒՆՍՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՆԵՐՈՒ ԿԱՐԳԻՆ
GEORGE V

31, av. George V — 75008 Paris

Փետրուար 17, Կիրակի, ժամը 16 — 24

Կը նախագահէ՝ Արշալիր ԿԼՈՐԿԵԱՆ

matinée dansante

animée par

BEDIK et son ORCHESTRE

et

L'ENSEMBLE FOLKORIQUE RUSSE TCHOUDA
Election MISS CROIX ROUGE

ԼՈՒՍԱՐՁԱԿՈՒՄ — «Երեւանեան Պատկաններ»

Փրոֆ. ՆՈՒՊԱՐ ԱՐՓԻՍԵԱՆ — ՎԱՌԵՆՑԻ ՀԵՄ ժամը 16ին:

Սեղաները ապահովելու համար հեռաձայնել ՍԱՀԱԿԵԱՆ — 854.35.74

ՆԱԽԱՍԱՐԿԵԱՆ — 985.36.53

ՄՈՒՏԲ՝ 40 Ժրանք

(Ուսանողներու համար 20 Ժրանք)

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Սուրբայէն Տիկին Վերթուրա Տէմիր — ճեան կը փնտռէ իր եղբայրը եւ անոր զաւակները, որոնք Ֆրանսա եկած են 1925ին: Հօրը եւ մօրը անուններն են՝ Խաչիկ եւ Արուսեակ (Տէմիրճեան), եղբորը Ժողէֆ, կնոջը Անտրէ, զաւակները՝ Խաչիկ, Սիմոն եւ Ժողէֆ:

Լուր ունեցողներէն տեղեկացնել՝
ANTAPILIAN
1, Bld. Garibaldi
92130 Issy les Moulineaux
Tél. : 645-71-47

ՅԵՏԱԶԳՈՒԱԾ Է ՄԱՐՏ 29ԻՆ

ՄԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԵԱՍ

Երգչախումբի համերգը
նուիրուած ԿՈՄԻՏԵԱՍԻ 110ամեակին
Eglise St. Louis en l'Île
19, rue St. Louis en l'Île, Paris 4e

մասնակցութեամբ

ՕՐ.ՍՈՆԻԱ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ (մեծօ)

ՍԻԻԶԱՆ ՄԵԼՏՈՆԵԱՆ (տաւիղ)

եւ ՊՐ. ՌԸՆԷ ՄԱՍԻՍԻ (պարիթոն)

զեկավարութեամբ

Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

ԿՈՒԶՈՒԻ

Միջին տարիքի հայ Օրիորդ մը կամ Տիկին մը օրուան մէջ զբաղելու համար չորս տարու երախայով մը (Իսի):

Մանրամասնութեան համար հեռաձայնել Տիկին Մարգարեան՝ 638-85-93

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչ Սէն — Ժեոմի մասնաճիւղին, Կիրակի, 17 Փետրուար, ժամը 13ին, Մարտիկ Մշակոյթի Տան «Վասպուրական» սրահին մէջ (12 — 14 Ռիւ Սէն Պաղի):

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Հայկական համադամ կերակուրներ, պատրաստուած Կապոյտ Խաչուհիներ կողմէ:

GRANDE NUITEE
à Marseille

La Croix Bleue Arménienne de Marseille (Section Ville)
Organise le Samedi 23 Février de 22 heures à l'aube, dans les salons de l'Alhambra, une Grande Nuitée costumée avec l'orchestre de PATRICE VALMONT (de Radio Monte-Carlo)
Réservations et renseignements à la Maison de la Jeunesse et de la Culture Arménienne 12-14 rue Saint Bazile, 13001 Marseille
Tél. : 50-19-15
Tenu sombre souhaitée

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

Commémoration du 24 Avril

voyage en arménie

(du 21 avril au 6 mai)

Organisé par SEVAN-VOYAGES et SABERATOIRS
Accompagné par V. Sarkissian

Départs par avion de : MARSEILLE — LYON — PARIS

ԴԵՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՊՐԻԼ 24Ի ԱՌԹԻ

Կազմակերպուած Սեւան-Վոյաժի եւ Սապերատուրի կողմէ:

ԱՊՐԻԼ 21ԻՆ ՄԱՅԻՍ 6

Ընկերակցութեամբ՝ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

Renseignements et inscriptions :

A LYON

sevan voyages

SARKISSIAN Varoujan

50, cours de la Liberté

69003 LYON

Tél. (78) 60 13 66

A PARIS

saberatours

BAGHDASSARIAN Levon

3, rue de l'Arrivée

Imn. CIT 7e étage

75015 PARIS

Tél. 538 67 47

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՐԳԻԱ

ՏԵՄԻՐԷԼ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻՆ՝

ՃՄԵՔ ՄԵՐ ԸՆԵԼԻՔԸ ԳԻՏԵՆՔ, ԱՐՆԻ-ՄՏԵԱՆ ՄԵՐ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՆ ԸՆԴՈՒՄՈՒՄԻՆ ԿԻՑՆԵՐԸ ՓՈՆԱՆԱԿ ՄՏԱՀՈԳՈՒՆԵԼՈՒ ԹԵՄԵՆ ԿՐՆԱԶ ՊԱՏԱՀԱՆՈՒ ՄԵՐՈՒՄԻՆ ԱՆԵԼԻ ԼԱՍ ԿՐՆԵՆ ՈՐ ՕԳՆԵՆ» ...

0

Ոչ երկրին անխնայանակալ վիճակը, ոչ տնտեսական ծանր տաղանակը, ոչ ալ ամենօրեայ ահաբեկչութիւններն ու արեւելի բախումները կը թուին ազ- դած ըլլալ Թուրքիոյ նոր վարչապետին վրայ, որու յայտարարութիւնները ա- րեւմտեան մամուլին կարելի է ամփոփել կարճ նախադասութեան մը մէջ՝ դրամ տուէք եւ մեր գործերուն մի՛ խառն- նուրդ...

Արդարեւ, Սիւլէյման Տէմիրէլ տե- սակցութիւն մը չնորհած է հետեւեալ թերթերուն՝ Մոնա, Թայմ, Սթամփա, Տի Վիլ, որոնք միասնաբար կը մաս- նակցին Եօրպա հաւաքական յաւելուա- ծին եւ շնորհած է թէ պէտք է Թուրքիան «հիւանդ մարդ մը» նկատել։ Այս հար- ցադրոյցը տեղի ունեցած է Թուրքիոյ ակադեմիկոսական դիմումին առթիւ, Եւրոպական Հասարակապետութեան։ Ա- տալթիկական վարչապետը նախ եւ առաջ կ'ընէ՝ «Վճռած ենք Եւրոպայի մէջ մնալ, չենք ուզեր անջատուիլ Եւրոպա- լէն» եւ աւելի ըստ էության, ըստ լրա- գործներուն շատ բուռն շնորհով մը։

Թուրքիոյ տնտեսական կացութիւնը, ոչ մէկ կապ ունի անդամակցութեան հետ, անիկա, ըստ Տէմիրէլի թեքնիք կ'աւելնէ։ Յետոյ Տէմիրէլ կը շարու- նակէ իր վճռական յայտարարութիւն- ները, ոչ միայն ինքնավստահ այլեւ ինք- նապահ ոճով։ Կը յիշեցնէ որ ինք զրկեր է Թուրքիոյ Եւրոպա աշխատելու վերջին 15 տարիներուն, ոչ միայն դրամ չահելու այլեւ ճարտարաբանութիւն ընկերութեան պատկանելու համար։ Թուրքիոյ գինա- կիցները, կ'ընէ Տէմիրէլ պէտք է մտա- հոգութիւն իր մասին. «Թուրքիան մտա- հոգ չէ, ինչ որ ալ ըլլայ իր հարցերուն կարեւորութիւնը կառավարութիւն մը կայ դէմ դնելու համար եւ գիտենք թէ ինչ պէտք է ընենք։ Արեւմտեան մեր բարե- կամներն ու զինակիցները փոխանակ մը- տահոգուելու թէ ինչ կրնայ պատահիլ մեզի, աւելի լաւ կ'ընեն որ օգնեն»։ Թեւեւ երեսուն տարի է յառաջդիմութիւն եղեր է (եկեղաբանականներ, գործատու- ներ, եւս., եւս.), բայց ամէն բան կե- ցիւր է, 1978-79, որովհետեւ չեն կրցեր հարկ եղածին չափ դրամ ձեռք ձգել բա- ցը գողցելու համար։ 1978 - 79 ըստ ըստ, Տէմիրէլ կ'ընէ ըսել՝ ի՞նչ էլիա։ Գաղա- թական կեանքի մէջ, յանգաւորը միշտ միւսն է... Արդէն 400 միլիոն տոլար մտեր է եւ մաս մը արդէն օգտագոր- ծուեր է, դեռ 220 միլիոն ալ եկեր է Միջազգային Դրամական Ֆոնդին, 100 միլիոն ալ ամերիկեան կառավարութե- նէն, քանի մը հարիւր միլիոն ալ առեւ-

տրական դրամատուններէ։ Եւ Տէմիրէլ չի վարանիր նոյնիսկ պնդելէ որ Թուրքիա դրամական նման օգնութեան մը պէտք չունենար տեւականօրէն, տասը տարիէն կրնայ ինքնաբաւ ըլլալ եւ մինչեւ հիմա ալ եղած կ'ըլլար եթէ չըլլար... քա- ռիւղը։ Մանով է որ աշխարհի բոլոր դե- կավարները տնտեսական անհեռատես եւ ձախող քաղաքականութիւնը պարտկելու համար դատած են պատասխանատուն՝ քա- ռիւղը, պատճառ չկայ որ Տէմիրէլ ալ չօգտուի առիթէն...

Գալով երկրին ներքին խառնակ վի- ճակին, ան եկած է համայնավարներէն, «ծայրայեղ-ալ ահաբեկչութիւնը միայն հակադեպութիւն» է ըստ ալ վարչապե- տին։

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՒՆԿ

ՇԻՐԱՔ, որ բաւական ատեն է լուս- չի, ի վերջոյ մամուլի ասուլիս մը տուաւ շնորհով թէ արտայայտուողը ո՛չ փա- ռիզի քաղաքագետն է, ո՛չ ՀՀՀի նախա- դարձ, այլ պարզապէս Ժաք Շիրաք ա- նուն անհատ մը։ Չակնարկեց նախահա- հական ընտրութեանց (կանխահա է), շնորհով թէ քաղաքական տաղանակ մը բա- նալու պատասխանատուութիւնը չի ըս- տանձներ։ Կ'ուզէ որ Ֆրանսա փոխանակ վեցի 15 հիւլեական սուզանաւ ունենայ։ Եղբակցութեան մէջ, Շիրաք Աւետա- րանէն մէջբերում կ'ընէ. «Ժամանակ մը կայ լուրու, Ժամանակ մը՝ խօսելու, Ժա- մանակ մը ցանկելու, Ժամանակ մը՝ քա- ղելու համար»։

ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆ Միջազգային Կոմիտէն որոշեց որ խաղերը Մոսկուա տեղի պիտի ունենան։

ՀՈՍՄԻ համալսարանին մէջ իսկ է, որ Կարմիր ջոկատները սպաննած են Ատե- նակալութեան Բարձրագոյն Խորհուրդի փոխ- նախագահը՝ Փրոֆ. Վիկթորիօ Պաշլիւն։ Տրուած ըլլալով զոհին անձնա- տրուութիւնը, այս մահափորձը ամէնէն կարեւորներէն մէկը կը նկատուի Արտ Մորոյէ ի վեր։ 54 տարեկան, Պաշլիւն վարչական իրաւաբանութեան դասախօս էր։

ԹԵԶՐԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲԵՐՈՒ ԱԶԳԱՅՆԱՅՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԿԸ ՊԱՀԵՆ ԻՐԵՆՑ ԱՆԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

0

Ինչպէս դրած էինք Փետր. 8ի մեր թի-ւով, Թեհրանի Հայոց առաջնորդը՝ Ար- տակ Արք. Մանուկեան, ընկերակցու- թեամբ հայկ. պատուիրակութեան մը այցելած էր Իրանի Յեղափոխական Խոր- հուրդի Ա. քարտուղար Տոքթ. Պէհմէն- թիւի, մարզական ակումբներու ազգայ- նացման խնդրով։ Նոյն նպատակով, պատուիրակութիւնը հանդիպում մը պի- տի ունենար Իրանի Մարզական Կադրա- կերպութեան ընդհ. տնօրէն Հոսէյն Շահ Հոսէյնի հետ։

Թեհրանի մեր պաշտօնակից «Ալիք»էն կ'իմանանք, թէ այդ հանդիպումը տեղի ունեցած է Թեհրանի Հայոց Առաջնորդա- րանին մէջ, Շահ Հոսէյնի փափաքով, Ներկայ եղած են առաջնորդը, Թեհրանի Խորհուրդի, «Արարատ» կազմակերպու- թեան եւ «Սիւրան» միութեան ներկայա- ցուցիչներէն։ Շահ Հոսէյնի անդրադառ- նալով մարզական ակումբներու ազգայ- նացման հարցին՝ ի մէջ այլոց ըսած է. «Եթէ նախ քան Տոքթ. Պէհմէնի մօտ երթալը ինծի հետ կապուէիք, ես անմի-

ԻՐԻԿՈՒԱՆ ՏՈՒՄԵՐ

ՆԱՄԱԿ ԱՐԻԱՆՆ՝ ԹՈՒԳԱԹԼԵԱՆԻ

ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԲԱՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

0

Սիրելի Արիան, Հիւանդի անկողնիս մէջ կարդացի «Թո- քթեան» ի մասին երէկուան ակնարկը։ Կարդացի ու ժպտեցայ, այո, մենք որ հիմա ամէն օր մօտ տասը Ժամ կ'անցը- նենք այդ չէնքին գետնայարկին մէջ, յաճախ կը մոռնանք թէ ատենին ինչ կը նշանակէր Թոքթեան անունը։ Անցեալի պատկանող շատ բաներու նման, այս ա- նունէն ալ ոչինչ մնացած է, մեղք։ Ոչինչ բացի քանի մը հոգիի յիշողութեան մէջ յամեցող յուշերէ։

Այո, հիւանդի անկողնիս մէջ կար- դացի։ Հիւանդ էի, որովհետեւ Թոքթե- լեանի այն գետնայարկը, ուր ատենօք կ'եռային Թոքթեան պանդոկի համա- ւարտ ճաշարանին կաթնասնորը, ցուրտը կը տիրէ ներկայիս։ Ձմեռուան կէսը ան- ցանք, ուր որ է դարձան ծաղիկները պի- տի ծիւ արձակէն, եւ սակայն դեռ օր մը ջնուցման կաթնասնորը չկառեցան այս չէնքին մէջ։ Եւ մենք, որ մեր առօրեայ ծանր աշխատանքին մէջ Ժամանակ իսկ չէինք գտնել անդրադառնալու թէ կը մսինք, հիւանդացանք ի վերջոյ։

Այս տողերը կը գրեմ, սիրելի Արիան, ոչ թէ քննադատելու համար չէնքին վա- րիչները։ Թէեւ չենք գիտեր թէ անոնք որքան ճիշդ կը վատեն վառելանիւթ հայ- թայթելու համար, սակայն գիտենք որ այսօր վառելանիւթ գտնելը հազարամէկ ճարտիկութիւն ու լարախաղացութիւն կը պահանջէ։ Ուստի այդ չէ նպատակ։ Բուն նպատակ վերջին երեք տողերուդ անդրադառնալ է։

Սիրուն էին այդ տողերը, եւ մտածելու կ'առաջնորդէին։ Բարդատելով մեզ՝ մա- մուլի աշխատաւորներս Թոքթեանի անցեալի խոհարարներուն հետ, կը հար- ցընէիք։

«Ձեմ գիտեր որոշապէս թէ, մե՞նք թէ, անցեալի խոհարարներն էին աւելի բախտաւորները, աւելի գնահատուող- ները»...

Նպատակային ձեռք եւ խնդիրները կը կարգադրէինք, քանի որ պարտականու- թիւնս էր այցելել կրօնական փոքրամաս- նութիւններու միութիւնները եւ կար- դադրել դոյութիւն ունեցող հարցերը։ Ես թերեւս տակաւին պարսկական բոլոր մարզական ակումբները չեմ այցելած, բայց ձեր միութիւններուն երկու- երեք անգամ այցելութիւն տուած եմ։ Ձեր լո- դարանի պարագային ալ բամբիս միշտ- մտած եւ պաշտպանած եմ Հայութեան իրաւունքները, քանի որ ձեր կրօնը երկ- սեռ լոգարանը չարիքիւր, հետեւաբար պարտականութիւնս է Հայութեան շրջա- պատին մէջ յարգել զայն։ Մեր նպատակը միայն այն է՝ որ հայկ. ակումբներէն օգտուին Հայութեան բոլոր դասակարգե- լը, եւ մեր ուզածը այն է որ բոլոր մար- դական հաստատութիւնները ժողովրդա- կան դառնան։ Դուք պէտք է այնպէս ընէք որ Հայոց բոլոր դպրոցները օգտուին ձեր մարզական յարմարութիւններէն»։

Ապա պարսիկ պաշտօնատարը շնորհած է. «Մենք չենք ուզեր ձեր միութիւնները դրակել, այլ կ'ուզենք ծրագրել, որ ամ- բողջ ժողովուրդը կարենայ օգտուիլ այս յարմարութիւններէն եւ եթէ պակասու- թիւններ ըլլան, մենք կարելիութեան սահմաններուն մէջ կ'օգնենք ձեզի։ Մեր պարտականութիւնն է հակել երկրի բոլոր

Սիրելիս, դուն լաւ գիտես թէ ընկե- րային շրջանակի մէջ սարքուած իւրա- քանչիւր հացկերոյթ, հացկերոյթի սե- ղանին վրայ դրուած իւրաքանչիւր հա- մադամ եւ կերակուր, ամէն բանէ առաջ առիթ մըն է որ գովաբանական ու գնա- հատանքի խօսքեր արտասանուին զանոնք պատրաստողին հասցէին, մանաւանդ ե- թէ զանոնք պատրաստողը նոյնինքն «տան- տիրուհի»ն է։

Բայց, եթէ սեփական տուններէ դուրս ելլենք եւ մտնենք հանրային ճաշարան- ներէ ներս, կը հարցնեմ, քանի՞ հոգի նոյն պահանջը կը զգայ անտեսանելի խո- հարարին հասցէին։ Մարդիկ կ'ուտեն, կը խմեն, ամէն կերպով կը բաւարար- ուին եւ սակայն պահ մը իսկ չեն խոր- հիւր այն աշխատանքներուն մասին, որոնք խոհանոց կոչուած թուրքի մը մէջ Ժա- մեր ամբողջ աշխատած են զիրենք տասը վայրկեան գոհ ձգելու համար։

Ահաւասիկ հոս է սեփականին եւ հան- րայինին տարբերութիւնը։

Այո, չկայ այլեւս երբեմնի փարթամ Թոքթեանի պանդոկը։ Ձկան այլեւս համեղ կերակուրները, որոնք անոր փառ- քը կը կազմէին։ Բայց հիմա հոն կայ ու- րիշ բուռ մը ուրիշ ամէն օր հազարաւոր հացեր կը բաշխուին հայ տուններէ ներս։ Մարդիկ կը ճաշակեն այդ հացերը եւ պիտի չգործնանք երբեք եթէ տեսնենք որ այդ ճաշակողներէն շատերը լուր ան- դամ չունին թէ ինչպէս ավի մը մամուլի աշխատաւորներ ամբողջ օր մը տքնաջան աշխատեցան իրենց հրամցնելու համար այդ փոքրիկ հացը։ Գրեթէ ճիշդ այն - պէս՝ ինչպէս մենք չենք խորհիւր փուռի աշխատաւորի մը ճակատէն կաթած զըր- տինքին մասին, երբ անփութօրէն շերտ մը կը փրցենք մեր առօրեայ հացէն, ընթերցի սեղանին վրայ...

Խոհարարին ճակատագիրը այս է. ա- նոր համար գնահատուիլ՝ ուսուիլ կը նշանակէ։ Եւ քանի որ մենք ալ խոհա- րարներ ենք գնահատուած պիտի ըլլանք եթէ մեր եկած հացը ուսուի։ Փոխա - դարձաբար, գնահատուած պիտի չըլլանք եթէ մեր հացը մնայ ցուցափեղկերուն մէջ, չորայն եւ զամբիւղ նետուի։ Եւ ա- սիկա ոչ մէկ կապ ունի հացին որակին հետ։ Կապ ունի մարդոց ստամոքսին, գլխուն, սրտին եւ մանաւանդ... ար- եան հետ։ Յետեւութիւն, սիրելի Արիան։

«Մարմարա»

Ռ. Հ.

ակումբներու, այդ կարգին նաեւ ձեր ա- կումբներու աշխատանքներուն, քանի որ մենք մեր ժողովուրդին հանդէպ պա- տասխանատու ենք։ Ձեր ակումբներու ծախքը Հայութիւնն է որ կուտայ, սա - կայն բացը Պետութիւնը պիտի ամբող - ջացնէ, քանի որ Հայն ալ տուրք կը վճա- րէ, նաֆթին իրաւունք ունի եւ երկրի սահմանները կը պաշտպանէ»։

Շահ Հոսէյնի իր խօսքի աւարտին նշած է թէ Իրանի Մարզական Կազմակերպու- թիւնը մէկական ներկայացուցիչ պիտի ղրկէ միութիւններուն իրրեւ հսկիչ, ո - ռոնք իրաւունք պիտի չունենան միջա - մտելու ներքին գործերուն։

Խօսք առած են հայկ. ակումբներու ներկայացուցիչները եւ արծարծած դո - յութիւն ունեցող կարգ մը դժուարու - թիւներ, որոնք պատասխանելով Շահ Հոսէյնի ըսած է, թէ հայկ. միութիւն - ներու ունեցած նիւթական եւ զանազան այլ դժուարութիւնները հարթելու հա - մար պիտի տրամադրուին մարզիչներ, մարզական պիտոյճներ եւ իրաւաբաններ, իսկ դէպի «Արարատ» մարզաւան երթե- լեկի համար ալ խոստացած է Թեհրանի քաղաքագետարանի զմով կարգադրել, որպէսզի հանրակառք տրամադրուի հայ- կական ակումբներուն՝ յատուկ օրերու եւ ժամերու։

Ե Ա Ռ Ա Ջ

(ՀԱՏՈՒԱՄ)

Հ. ԿԻՐԻՆԵՂ ՎՐԴ. ԳԻՊԱՐԵԱՆ

Այս զանազան տեսությունները մէջ դրածուարին է ստույգն որոշել. սակայն պէտք է ըսել որ Արիստոտելի ենթադրութիւնը, որու ստուգութեան ինքը ամենապատահ է եւ զայն հնարամիտ հանդիսութիւններու վրայ ալ հիմնած, զմեզ չի համոզեր որ Եղիշէի գրքին՝ նման ծագում մը տանք: Գիրքը՝ թերութիւններով հանդերձ, որոնցմէ լեզուականները կէս մը ձեռք - դրական խաթարումներ են, ունի նիւթի միութիւն՝ զոր ամէնքը կ'ընդունին եւ ասիկա դժուարին է բացատրել, զայն խրմբադրութիւն նկատելով: Սկզբնաղբի Եղիշէի ոչ մէկ հետք կայ եւ ոչ մէկ մատենագրական յիշատակութիւն մեր պատմութեան մէջ, ինչ որ շատ տարօրինակ է: 572ի ապստամբութեան հետեւանքն եղաւ փախուստը Վարդանի եւ միւս նախարարներուն զէպի Բիւզանդիոն, հետեւաբար ոչ պատուաւոր վախճան մը, որ դիւցազնաշունչ գրութեան մը նիւթ հալթալթէր. հայ համայնքը նկատեց այդ Վարդանը « Նեոխի ասպնդակոս եւ առաջնորդ » (Գիրք Թղթոց, էջ 93). որով ոչ թէ հերոս մը՝ այլ ազգին վնասակար անձ մը: Անհետեւ է դարձեալ մտածել որ « Տիկնայք փախկասունք » հատուածը Բիւզանդիոն ապստամբող հայ տիկնիկներու եղբերակն ըլլայ եւ անտեղի է որ Բիւզանդիոնի մէջ հայ տիկնիկները՝ որ արքունական « պարզեկներով, եւ առատատուր նուէրներով օժտուած էին », « բոկ եւ հետի երթալին ի տունն աղօթից »: Թէ ցերեկները արեւակէզ ըլլային ու գիշերները գետնաբեկ. ընդհանրապէս անտեղի է որ անոնք Հայաստանի մէջ ունէին ընդունէին Տիգրանին, քանի որ Փարսացի ալ նոյնը կ'աւանդէ (էջ 368): Արիստոտելի ներկայացնէ խրմբադրելը իբր անձնարար եւ տգէտ անձ մը. սակայն չէ կարելի բացատրել թէ այս տգէտ անձը ինչպէս կրցեր է գրել Վասակի դատապարտութեան եւ մահ - ուան գեղեցիկ էջերը, որ Սկզբնաղբին չեն:

Կիւլէսէրեանի եւ ուրիշներու ենթադրութիւնը թէ Եղիշէի գործը պատմական մասին մէջ առաջ եկած ըլլայ ուղղակի փարսացիներու գրքին, ու Եղիշէ ինքն եղած ըլլայ ինչ ինչ փոփոխութիւններ մտցնողը՝ համոզիչ չէ, որովհետեւ չի բացատրեր թէ ինչպէս Հայոց Պատերազմին հեղինակը իր նախնական ծրագրին մէջ չէ առած ութերորդ յիշատակի նիւթն ալ, որ կար Փարսացիին մէջ: Յետոյ չի բացատրեր այն տարբերութիւնները, զոր ունի Եղիշէի եւ որոնք քմածին չեն. այսպէս Եղիշէի որեւէ պատճառ չունէր Բիւզանդիոնի դրուելը ապուր մէկ պատուիրակ՝ Ա. Գնու-

նին, քան երեք պատուիրակներ. նոյնպէս Արքաճամ խոստովանողի կրօնաւորի տալու քան զինքը եպիսկոպոս կարգելու: Իսկ յունական Հայաստանի սպարապետ՝ Վասակ Մամիկոնեանի յիշատակութիւնը, զոր Պրոկոպիոս ալ կը ճանչնայ, եւ ուրիշ զանազան զէպեր կը ցուցնեն Եղիշէի մէկ անդրադոյն տեղեկու - թիւններու ծանօթութիւն: Այս զանազան ինքնակաջ տարբերութիւնները մեկնելու համար Աղոնց եւ Խալաթեան զիմեցին երրորդ աղբիւրի մը գոյութեան, ուսկից օգտուած ըլլան Փարսացի եւ Եղիշէ, եւ այդ աղբիւրը կը կարծէ տեսնել Ջամիլեան Արքաճամ խոստովանողի Համառոտութեան մէջ՝ յիշատակուած Թ. Արծրունիէ, որու մասին սակայն մենք ուրիշ տեղեկութիւն չունինք եւ ենթադրութիւնը ստուգութիւն չի դառնար:

Դիւրին է ենթադրութիւններու տկար կողմերը մատնանել ընել, բայց դժուարին է, մասնաւոր Եղիշէի ինքնին մէջ ընդհանրապէս սահմանել: Սակայն կը համարիմ որ Եղիշէի եւ Փարսացիի միջեւ եղած պատմական նմանութիւնները անպատճառ չեն հարկադրելով զմեզ Եղիշէն Փարսացիին օգտուած նկատել պատմա - կանօրէն: Վարդանի մասին ապահով ժողովուրդի մէջ աւանդութիւն մը տեղծուած էր Սերէոս զետէ որ ժողովուրդէն Վարդանի կարմիր վերագրելը տրուած է, ինչ որ կ'անդիմանան Ղազար եւ Եղիշէ. Փարսացիի ապահով օգտագործած ըլլալու է այս աւանդութիւնն ալ իր գրքին համար՝ երբ զայն կը յօրինէր 485է յետոյ, այսինքն Արշաւիկ Կամսարականի մահէն շատ տարիներ վերջ, եւ չէր կրնար այդ անձին բոլոր պատմածները յիշել. գործածած պիտի ըլլայ դարձեալ զրաւոր վաւերացումներ՝ անուանացան - կերու եւ նամակներու համար: Արդ այդ միեւնոյն աւանդութիւնն ու զրաւոր թուղթերէն կրնար օգտուել նաեւ Եղիշէ. զէպերու նոյնութիւնը արդիւնք է պատմական նիւթին նոյնութեան. տարբերութիւնները՝ աւանդութեանց տարբերութեան ու Եղիշէի նպատակին ալ, որ աւելի ճառագրել կամ միկայագրել է քան պատմագրել:

Գալով գրքի յօրինման ժամանակին, շատ աւելի դժուարութեանց կը բարխնէ: Եղիշէ կարծում ունի Արեւելեան վկայից ճառէն՝ լեզուական եւ հոգեբանա - կան տեսակէտով. իր Յազկերտը նմանութիւններ ունի Արեւելեան վկայից ճառին Շապուհի հետ. հետեւաբար 464է առաջ չէ կարող գրուած ըլլալ Եղիշէի գրքը: Կրած է դարձեալ աղբեցութիւնը զգալուարներու մէջ Փիլոնի գործերուն, որ յունարան դպրոցի առաջին թարգմանութիւններէն են եւ ապահով վեցերորդ դարու առաջին կէսէն: Գրքին մէջ Յու - նական հայ բաժնի մը իբր սպարապետ Վասակ Մամիկոնեանի յիշատակութեան ճաշեան հետեւցնել ուղեց՝ թէ զիրքը գրուած ըլլալու է 536է առաջ, Յուստինիանոսի բաժանումներէն կանուր. ընդհանրապէս Աղոնց 536է վերջ կը գտնէ: Գուցէ Եղիշէի ժամանակը աւելի որոշ ճշդն Միանձանց ճառին մէջ, որու հե-

ԹԵՐԹԵԼՈՎ, ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՄՈՒԼԸ

ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՐՑԵՐ

0

Ծանօթ է, որ ժամանակէ մը ի վեր խիստ քննադատութիւններ կը կատարուին հրապարակը ողողող անձաշակ, անխմատ երգերուն դէմ: Այս մասին յաճախ կ'արտայայտուին մտանաւորականներ, երաժիշտներ Հայաստանի մամուլին մէջ: Յառաջ, իր կարգին, գրեթէ միշտ արձագանգ կը հանդիսանայ այդ սրտցաւ արտայայտութիւններուն: Մասնաւորաբար այն պատճառով, որ նոյն երեւոյթը, դժբախտաբար, նկատուի է նոյնպէս արտասահմանի մէջ:

Աղիւզեկովէն Ֆ. Ղազարեան, մանկավարժական դիտութիւններու թեկնածու, Սով. Հայաստան օրաթերթին ուղղած իր նամակ խմբագրութեան գրութեամբ, Խօսքից անցնենք գործի խորագրին տակ, կը բողոքէ ինքնաշարժիչութեան, նամակագրերին բառով՝ ժապաւնաւորներու (խաւթ) անձոնի երգերուն դէմ: Ապա հարց կուտայ, թէ ինչո՞ւ օրինակ Մշակոյթի նախարարութիւնը, առեւտրական կազմակերպութիւններուն ճամբով անհրաժեշտ քայլերու չի դիմեր, որպէսզի հրապարակ հանուին լաւ մեկնաբանուած ճաշակաւոր երգեր ու երաժշտութիւն սիրող ծայրերից տուիներ:

« Այսօր, դիտել կուտայ ան, տասնեակ

դիտակութիւնը ամէնէն կը տրուի Պատմութեան գիրքը յօրինողին, յիշատակուած պատմական զէպերը, այսինքն թէ ինչպէս այդ ատենները քաջ նահատակները մեռած են պատերազմի մէջ, սուրբ քահանաները խողխողում անօրէններէն, ուրիշներ ենթարկուած հարկերու, զեղեցիկ երկտառադրներ զինուած, կոյսեր գերուած, կրնան այրիա - ցած, մինչդեռ երկինքը վերէն բարկա - ցած է եւ երկիրս ալ տատանումի մէջ է՝ կործանելով տուններ եւ թաղերով մարդիկ փախաւորներու տակ: Այս զէպերու մէկ մասը կը յարմարի 451 - 480ի չըր - ջանին, բայց ուրիշ աղբիւրներէ տեղեկ չենք երկրաշարժներու, որոնք սակայն Հայաստանի համար հազուադէպ չէին: Արիստոտելի այս զէպերը կը գտնուէ 565 - 568ի տարիներու մէջ՝ հիմնուած ասորի աղբիւրներու վրայ, որոնք կ'աւանդեն նաեւ գիտաւորներու երեւումներ նոյն չըրանին. սակայն քահանաներու խող - խողումը նոյն ատեններուն չի յարմարի: Այսպէս առանց կարենալու տասնամեակ մը որոշել գրքին յօրինման համար, կըր - նանք ըսել թէ վեցերորդ դարէն առաջ չէր կարող գրուած ըլլալ:

(Վերջ)

հազարաւոր ընտանիքներ ունենան տական օգտագործման մարդատար տուեմենաներ: Իրանց մեծող մեծամասնութեան մէջ տեղադրուած են ծայրագրիչներ: Ի հարկէ, եթէ ծայրագրիչ տեղադրուած, ապա պէտք է... երգել եւ գրեթէ բոլոր ծայրագրիչները « աղտաշնչում են » միեւնոյն գոնիկ երգերը »:

Ֆ. Ղազարեան այս առթիւ կը յիշեցնէ թէ խորհ. Միութեան շարք մը մեծ դաշններուն մէջ ժապաւնեւորներու ծայրագրութիւնը եւ վաճառքը կը կատարուէր տական հաստատութիւններու կողմէ եւ ոչ թէ ձեռներէց անհատներու միջոցաւ: « Մոսկուայում, Լենինգրատում եւ այլուր կարող էի ձեռք բերել ռուս զանազան, ժողովրդական, էտնոգրաֆիկ եւ րաժշտութեան ժապաւնեային ծայրագրութիւններ՝ նշանաւոր արտիստներ կատարմամբ »:

Ուրեմն, նամակագրերին առաջարկ է որ Մշակոյթի նախարարութիւնը ստանան այս պարտականութիւնը՝ պայմանաւորներ կնքելով առեւտրական կազմակերպութիւններուն հետ: Որովհետեւ, թէ խանութներուն մէջ ծախուին ժողովրդական կամ այլ նկարագիր ունեցող մեքենայութեամբ, այլեւս « ո՛վ ձեռք կը մեկնի գոնիկ երաժշտութեանը, որ քանի գնելով, առանց հսկողութեան վաճառում է՝ հսկայական օգուտ բերելով մասնաւոր անձանց եւ փոխարէն փչացնելով հազարաւոր մարդկանց ճաշակը »:

Ֆ. Ղազարեան իր նամակ խմբագրութեան գրութեան մէջ կ'անդրադառնայ նաեւ այսպէս կոչուած « ռեստորանային երաժշտութեան » երգացանկին: Նախ կ'հարցնէ, թէ արդե՞ս անհրաժեշտ է բոլոր ճաշարաններուն մէջ ունենալ նուազաւորներ, « որոնք կատարողական արուեստը, ընդհանուր առմամբ, ցածր է իսկ երգացանկերը հսկողութիւնից զուրկ են մնացել »: Ֆ. Ղազարեան ապա կը պատմէ հետեւեալը.

« Ակամայից յիշեցի մի գէպ: Կարծիքս շրջանաւարտներով նշում էինք ապրանքաւոր տասնամեակը: Ազմկալի երաժշտութիւնը հանգիստ չէր տալիս, աւելի թիշշշաբաշ (*) տուղները հանգիստ չէին տալիս մուսուղներին: Մեր ընկերակց մէկը մօտիկ կանչեց մատուցողին եւ ձողովին զմեզով արգելի մէջ, ապա - նկարում եմ սա տուէ՛ք մուսուղներին եւ ատէ՛ք, որ կէս ժամ մեզ հանգիստ բողմեն: Այո, տխուր է, բայց փաստ, որ ռեստորանում երբեմն ստիպուած են լինում մուսուղներին վախճել մահ... չեւազելու համար »:

Նամակագրերին առաջարկն է՝ հարուստ ճայնադարաններ հաստատել ճաշարաններուն մէջ եւ սրտամօտ երաժշտութիւն սփռել:

ԳԱՀԱՆ

(*) Շաբաշ - նուագողին կամ մուսուղներին տրուած դրամական մուր:

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն 1979

ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԻՆ

Գիրք տէրը, անյօժար մտիկ ըրած էր Կրպոյի վշտակից բացատրութիւնները: Դատապարտելով հանդերձ Կիւլնազի եւ Հոյ - Հօրոյի տիրող տմարդի վարմունքը, խրատած էր չխառնուել, առանց գիտնալու եղելեան իրականութիւնը: Պէտք է զգուշանային ծանր հետեւանքներու դուռ բանալէ. հակազդեցութիւնները կրնային ամբողջովին խաթարել իրենց դրացի յարաբերութիւնները:

Առաջին անգամ ըլլալով՝ Կրպո հիասթափ եղած էր քիւրտ տիրող խօսքերէն: Կուրծքէն՝ ցաւ մ'էր բարձրացած, որ, կը մխրճուէր կոկորդին ու հոն, կը պըրկուէր: Ծփոթ մ'առնէր պատկերները կը կորսնցնէին իրենց ընթացքը. ու՛ ան - գուսպ կը խառնուէին քիւրտ զէպերն արտայայտութեան: Կրկին՝ կուրծքին ցաւը, կ'ընդմիջէր պատկերներու ընթացքը, ու, կոկորդին կը բարձրանար խեղդելու աստիճան... Գաւաթ մը ջուր, հեղու-

կին սրկուած զէպերն, չէին դադարեցուցած անորոշ ցաւին յամառելը... Այո՛, առաջին անգամ ըլլալով, Գիւրտին զէպի գիծերը, անհամեմատ խորշերու տակ կը չընդապառնէին աչքեր, որոնք փայլը սեւեւումը իրեն սոսկում կու տային: Ինչ էր այս ամէնուն պատճառը... Կըրպո՛ ընկճուած, սենեակին էր վազած առանձնանալու: Պատուհանին տակ, ան - կողին ղրայ երկնցած. կամայ - կամայ գիշերուան մութը. իր ներքին պաշտ - րի թաւալումը, նոյն համեմատութեամբ, զգացումներուն դատողութիւնները, կը հրճուէին անհամար խոշորագոյններով: Ինչո՞ւ Կրպոյի հոգեկան տարածքի հո - րիզոնը, նոյն հողին վրայ, նոյն շունչին տակ, նոյն մարդկային կեղծիքներուն ենթարկուած, ուրիշ մեկնաբանութեամբ հողովել կուտային ենթադրութիւնները: Անտարակոյս՝ զգացումի, մտածելակերպի տարբերութիւն մը կար իր եւ քիւրտ

տիրող միջեւ. հասկացողութեան եւ խոր դատումի տարբերութիւն: Ինչ էր պատճառը որ ինքը՝ փոքր տղայ, կապուած կը մնար իր ներքին մշտմաներու զգայնութեան: Այո՛, այդ էր կուրծքի ցաւը... Ինչպէ՞ս ուրիշ մը չէր կրնար գգալ, իր զգացած անբնականութիւնը, մէկու մը դէմ որ, իր ստորնութեամբ անպատիժ կը մնար: Մղումներ՝ որոնց վրայ իր մըտքի անընդհատ անհասկնալի ստոյիկու - թեամբ էր կառնած, վտանգելու աստի - ճան իր անձը, կ'ուզէր, լուծել վրէժ մ'որուն՝ անհամեմատութեան կշիռը, չարին աշակից պիտի ըլլար: Ինչո՞ւ իր տէ - րը առանց համեմատութեան ձգած էր զինք այդ կացութեան մէջ... Այո՛, Կըրպո կը զգար այլեւս ինքն իրեն ապաւի - նած. միայն Կիւլնազի քայքայուած գէպը, Հոյ - Հօրոյի սարսափը, կը բա - ւէին սթափելու այն նուիրումը, որուն, առաքելութիւնը թեւադրանք մ'էր եղած իր գիտակցութեան: Շուտ՝ անկարելին պէտք էր ձեռնարկել, նահանջը՝ պիտի մեկուսանէր իր ապապա կեանքը, խանդարէր տան յարաբերութիւնները, ալ պիտի չկարենար նայիլ տիրող զէպին ո - րու խափան արտայայտութիւնը պիտի ընդվզէր իր ներքին համարումը: Ինչ պիտի ըլլային իր եւ Կիւլնազի եւ Հոյ - Հօրոյի հետ յարաբերութիւնները, այդ էր

կենսական հարցը: Կրկին՝ Կիւլնազի մը թագնած աչքերը կ'ազդեւէին, ցաւն մ'ը միացած շրթները, հազիւ Պապ, Պապ Պապ կը շնչէին... Առաջին անգամ անհրազանդելով պիտի դըժէր իր տիրող իրաւասութիւնը. այո՛, պէտք էր Պապ մեկնէր... Կը զգար իր մէջ տեսակ մը յեղաշրջում ուր՝ վախը, տարակուսանք եւ վտանգի մէջ նետուելը, փորձանքը այլանդակութիւնը ունէին... սակայն պէտք էր յաղթահարել: Սրտի կորով կը մնար տիրապետող իր տառաժնո - ներուն:

Լեցուն լուսինը ձգած էր իր փայլը քմայքը ննջող լեռներու, ձորերու, ար - տերու ու դաշտերու վրայ: Միայն մօ - տակայ վազող ջրվէժը եւ առունները անդադար կ'երգէին իր ներշնչող թափի - Լուսինի ժպիտը, կը նմանէր ունայնու - թեան քմծիծաղին. փայլելուն կարկաղող արեւակները, կը սահէին աշխարհի խորհուրդին վրայ ուր՝ կեանքը դեռ հանգըրուանը չէ դառն, երկնային դահլի - վիժող աստղը իր կայանը...

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

ԳՈՐԾՈՒՆԵՐԻ ԴՆԵՐԻՆԵՐԸ ՄՇԱԿՈՑԻ ՏՈՒՆԵՆ ՆԵՐՍ

ԲԱՐԵԿԵՆԻԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ

ՄԱՐՏԻՆԻ (Յառաջ) — Այլևս զեղե —
քիկ սովորութիւններու կարգին անցած է
փետրուարի առաջին շաբաթը կազմակեր —
պել Բարեկենդանի երեկոյք մը կամ այլ
որակումով՝ Գիմակահանգիս։ Այս տարի
որակումը փետրուար 2ին, բացառ —
միկ յաջողութեամբ։ Վասնորոշական սը —
րա՛նք քանի մը ժամերու համար փոխած
էր իր կերպարանը։ Պատերուն վրայ եւ
ձեռքերէն կախուած լուսավոր զարդա —
քանքներ, պատկերներ, զինականներ —
կարներէն մինչեւ գոյնզգոյն զնդակները
կուտային « Բարեկենդան »-ի կատարեալ
միջոցով մը որ առաւել կը շնորհէր
թիւիք երաժշտութեան եղանակներով ու
կոտորակներով եւ ներկայ բազմութեան
յոբով խանդավառութեամբ։ Կատարեալ
տուն մը, ուրախութիւն մը որուն ընթաց —
քին ներկաները, երկու հարեւրէն աւե —
լի, երկուստարը կամ նուազ երկուստարը
ազատ ընթացք տուին իրենց ներշնչու —
մին՝ ծաղուկով, պարերով, զուարճա —
նարով։ Մատուցներու մրցում մը եկաւ
վարձատրել կնոջ եւ այլ մարդու, ինչ —
պէս նաեւ երախայի, ամէնէն ինքնատիւ
ապրումները։ Երեկոյթը երկարեցաւ մին —
չեւ առաւօտեան «պզտիկ» ժամերը առանց
որ յոռութիւնը պահ մը իսկ ազդէ տրա —
մաղութիւններուն եւ խանդավառու —
թեան վրայ։ Մեկնումի պահուն ներկա —
ները ժամադրուեցան յաջորդ տարուան։
Ինչ որ յաջողութեան ամէնէն խօսուն
փաստն է։

×

ՆԱԿԱՆԻՑԱՆ ԶՈՒՅԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Տիկին Միլէն Աննօ, փետրուար 1էն
21 կը ցուցադրէ իր գործերը, Տարօն
սրահին մէջ։ Բացումը տեղի ունեցաւ
Յունուար 31ին, բարեկամներու եւ ար —
ուեստագէտներու սեղմ շրջանակի մը
մէջ։ Իւզաներկ, խճանկար, ամբամա —
տիտով նկար կը կազմեն իր ստեղծա —
գործութիւններուն տեսակը։ Յուցադր —
ուած 41 գործերը առաւելաբար կը ներ —
կայացնեն ծաղիկներ, տեսարաններ եւ
բնականներ, Եգիպտոսի եւ Թունուզի ուր
հեղինակը ապրած է։ Միլէն Աննօ նկար —
չութեան մօտեցած եւ փարած է որպէս
արեւմտասէր, որպէս իր գեղարուեստ —
տական ապրումներու արտայայտութիւն։
Իր երրորդ ցուցադրութիւնն է։ Աչքի կը
զարնեն ծաղիկները ներկուած սեւ թուղ —
թի, յատակի վրայ որոնց թրամ գոյնե —
րուն մէջ կայ երազ եւ իրականութիւն։
Մաղիկներ որոնցմէ կը բխին միանգա —
մայն բնութեան պարզութիւնն ու հարս —
տութիւնը։

Համակերպի եւ պարզ նկարիչ մը, հա —

մեառ իր յաւակնութիւններուն մէջ եւ
որուն համար արուեստը ամէն նկատող —
ղութիւններէ վեր է։

×

ՏՆԻԱԿԱՆ ԶՈՒՆԱՐԿՆԵՐ

Առաջին հերթին Չորեքշաբթի օրուան
զբաղումները որոնց մասին յատուկ թըղ —
թակցութեամբ (տե՛ս « Յառաջ », Յուն —
ուար 29ի թիւ) տուած ենք լայն տեղե —
կութիւններ։ Կը հետեւին շուրջ յիսուն
երկսեռ աշակերտներ 4էն 14 տարեկան։
Մշակոյթի Տան Անի պարսխումբը կը
շարունակէ իր ընթացքը միշտ եւս Ար —
գուեստի ղեկավարութեամբ։ Փորձերը
տեղի կ'ունենան Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ
օրերը։ Նոր տարրեր աւելցան եւ խում —
բը վերաշխուրջաման մէջ է, նորոգելով
իր յայտագիրը։
Քարաթէի դասընթացներ, երկուշաբ —
թի եւ Հինգշաբթի օրերը։ Արձանագըր —
ուած են 25 հոգի։ Ձեռնարկ մը որ կը
շարունակուի գրեթէ Մշակոյթի Տան
բացումէն ի վեր (1976)։
Միշտ երկուշաբթի եւ Հինգշաբթի օրե —
րը դասական պարեր, Եւս Արգուեստի
ուսուցչութեամբ։ Իսկ Շաբաթ օրերը
տեղի կ'ունենան դաշնակի դասեր, Գէորգ
Պօղոսեանի ուսուցչութեամբ եւ կի —
թառի դասեր։

×

Մշակոյթի Տան ընդհանուր գործու —
նէութիւնը, կեանքը կը ղեկավարէ յանձ —
նախումբը։ Իր շուրջը ունի աշխոյժ եւ
մանաւանդ նուիրեալ տարրերէ բաղկա —
ցած Տիկնանց Միութիւն մը եւ Անիմա —
սիոնի յանձնախումբ մը։ Այս վերջինը կը
հաշուէ միայն երկուստարը — երկուստար —
զուհիներ որոնք կը կատարեն նկատու —
լի աշխատանք ու կը պատրաստեն գոր —
ծունէութեան այլ ուղիներ։
Ասիկէ դուրս կան անշուշտ, Մշակոյթի
Տան մէջ ապաստան դո՛ւած զանազան մի —
ութիւններու ու կազմակերպութիւննե —
րու գործունէութիւնները իրենց իւրա —
յատուկ միութեանական թէ արտաքին ծի —
րին մէջ։

ԿԱՐՕ ՅՈՎԱՏՔԵԱՆ

ՀՈՂՎՐՏԻՔ

« ... Երբ մեռնիմ, չէ՛ք մոռնար իմ
կուրծիս վրայ Յառաջ քերթը դնելու »

Անցեալ Հինգշաբթի օրը, Յունուար
31ին, դարձեալ թաղեցինք մեր նախկին
Կապոյտ խաչի ընկերուհիներէն՝ Տիկին
Մարի Սերոբեանը (ծնեալ՝ Արթիւնեան)։
Ողբացեալը երկար ժամանակ ծառայած
էր Ժրմանորէն Կապոյտ խաչի միութ —
թեան մէջ։ Իր կտակն էր, որ դադարին
մէջ, իր կուրծին վրայ — Յառաջ թեր —
թը դրուէր։ Եւ մեզի ալ պատուիրած էր,
թէ — երբ օր մը մեռնիմ, չէ՛ք մոռնար

Մշակութային ցերեկոյք Քաշակի մէջ

Կիրակի, Փետրուար 3, Քաշակի երե —
տասարդաց տան սրահին մէջ տեղի ու —
նեցաւ մշակութային ցերեկոյթ մը, կազ —
մակերպութեամբ Կապոյտ խաչի Պանէօ —
Քաշակի մասնաճիւղին։

Յայտագիրը բաղկացած էր երկու մա —
սերէ՝ երգ եւ թատերական ներկայա —
ցում։

Ժամը 15-30ին կը հնչէ մուտքի նուա —
զը, որուն առընթեր կը բացուի բեմին
վարագոյրը։ Իսիկ Անի երգչախումբը,
ղեկավարութեամբ Հրանդ Աճէմեանի,
հայկական ժողովրդական երգերու մեկ —
նաբանութեամբ կը վերակենդանացնէ
սրահին մէջ հաւաքուած հասարակու —
թեան աչքերուն առջեւ հայ դիւղի առօր —
եայէն պատկերներ։ Երկուստարներէ
կազմուած այս երգչախումբը, որուն
կ'ընկերանայ նաեւ ժողովրդական նուա —
զախումբ մը, կոշուած է նոր խանդավա —
ռութիւն մը ստեղծելու գաղութիւն մէջ։

Դադարին, ներկաները կ'օգտուին խա —
չուհիներու պատրաստած պիւֆէէն եւ
իրենց սպասարարութիւնները կը փոխանցեն
իրարու։

Երկրորդ բաժնին, Ալֆրիդիլի հայկա —
կան թատերախումբը, բեմագրութեամբ
Ռուբէն Յովակիմեանի, ներկայացուց
Նշան Պէշիկթաշեանի « Հիւսնադուստը »
թատերախումբը։ Այս խումբը, որ նոր
կազմուած է, կը ջանայ նոր շունչ մը
երեւել գաղութիւն թատերական կեանքէն
ներս, ուրկէ քանի մը տարիէ ի վեր պակ —
սած են ներկայացումները։ Սիրող դե —
րակատարները կրցան ցայտուն դարձնել
թատերադրին տիպարները եւ ուրախ
տրամադրութիւն ստեղծել ներկաներուն
մէջ։

Կարելի չէ ցատով շնչել, որ սրահին
մէջ հաւաքուած հասարակութեան թիւը
շատ հեռու էր Պանէօ — Քաշակի եւ
չըլանին մէջ ապրող Հայերը ներկայա —
ցներէ։ Անձրեւն էր միակ պատճառը,
թէ մշակութային ձեռնարկներու հան —
դէպ հետաքրքրութեան նուազումը։

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

Կուրծքիս վրայ « Յառաջ » թերթը դնելու։
Այնպէս ալ եղած էր, երբ վերջին ան —
գամ դացի զինք տեսնելու դադարին մէջ
եւ կուրծքին վրայ « Յառաջ » թերթը...

Շիտակը, տարիներու ընթացքին մոռ —
ցած էի իր այս կտակը. երբ տեսայ զայն՝
յիշեցի. ունեցայ զգացում մը, որ չեմ
կրնար բացատրել այս պահուս. զգացում
մը, որ միայն հայ թերթը ընթերցող —
ները պիտի հասկնան։ Եւ յիշեցի նոյն
ատեն իր խօսքը, զոր յաճախ կ'ըսէր. —
Սիրելի եւ պատուակն « Յառաջ »-ս...

Հանգիստ իր յոգնաբեկ ոսկորներուն,
եւ երկա՛ր կեանք եւ յարաստութիւն մեր
սիրած « Յառաջ » թերթին։

ՆԱԽԻՆ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉՈՒՀԻ ՄԸ

Մարտիկ տասնեօթը տարեկան էր։
Դաստակի ոսկորները հետզհետէ աւելի
կը հասնային։ Զուհակ Պետուն կը նը —
կատէր որ Մարտիկի մէջ եղնիկի աչքե —
րով վայրենութիւն մը կար. աչքերը կը
խորունկային լեռներու գոյնին պէս։

— Զէ, Մաքօ, Մարտիկը տեղակալի առ —
ջեւ նստեցնել անկարելի է։ Էսօր իմ քով
եկած չէ, խրխնջան ձիւ պէս խելքը
լեռան ու դաշտին է, — կ'ըսէր ջուլ —
հակ Պետուն։

Դիւղի երեսփոխը վաղուց միտքը դը —
րած էր խօսիլ Մարտիկի հետ։ Իր չոպա —
նը շատ խելքին չէր պտուկեր։ Անցեալ աշ —
նան, մօտ տասը այժ գայլերուն կեր ը —
րած էր։ Այդ տարի հովիւներու սարսա —
փը եղող գորշ գայլին երեսումէն ի վեր
իր հօտին այծերը հետզհետէ կը հաս —
նէին։

— Հա, Մարտիկը այծերու չոպան պի —
տի ընեմ որ գայլերը պոչերնուն քէնիքէ
կապուած շուններու պէս փախչին, — ե —
րեսփոխը կ'ըսէր յաճախ, մանաւանդ
երբ օր մը տեսած էր, թէ Մարտիկ ինչ —
պէ՛ս զսպած էր ուժեղ եղներու սայլ
մը։ Եթէ Մարտիկը վրայ չհասնէր, սայլ —
ը թերեւս ջրաղացի առուին մէջ չըր —
ջուէր։

— Էսօր ո՛ր էիր տղայ, — հարցուց հօ —
րաքոյրը, երբ Մարտիկ այժի հետ միա —

ԴՆԵՐԻՆԵՐԸ ԴՆԵՐԻՆԵՐԸ

ՆՈՐ ԶՈՒՂԱՅԻ Հայոց ազգային դըպ —
րոցները բացառիկ հանգիստութիւններով
ստանաւ են Ամանորը։

Մանկապարտէզի հանդէսը տեղի ունե —
ցած է Յունուար 1ի երեկոյեան՝ « Ար —
մէն » դպրոցի սրահին մէջ։ Յայտագիրը
բաղկացած է խմբերգներէ եւ պարերէ։
Մանկապարտէզականութիւն՝ Տիկ. Էլիզա —
պէթ Համբարձեան արտասանած է շնոր —
հաւորական քանի մը խօսքեր։ Փակման
խօսքը ըրած է առաջնորդը՝ Կորիւն Ծ. Վրդ. Պապեան։

« Արմէն » մանկապարտէզի հանդէսը
տեղի ունեցած է Յունուար 4ին։ Յայտա —
գիրը բաղկացած է խմբերգներէ, պարե —
րէ, արտասանութիւններէ։ Սօսք առած
է տնօրէնուհին՝ Տիկ. Սոնիա Կիրակոս —
եան։ Կազմող պապայի տուած այցելու —
թեանէն ետք, հանդէսը վերջ գտած է ա —
ռաջնորդի փակման խօսքով։

« Արմէն » տարրական դպրոցի հան —
դէսը տեղի ունեցած է Դեկտ. 31ին,
Յունուար 1ին եւ 2ին։ Արտասանութիւն —
ներէ, երգերէ եւ պարերէ ետք ներկա —
յացուած է « Դժոխքի փախածներ » թա —
տերախումբը։ Սօսք առած է տնօրէնուհին՝
Տիկ. Սոնիա Կիրակոսեան։ Հանդէս —
ները վերջ գտած են առաջնորդի փակման
խօսքերով։

« Կատարիւն » ուղեցոյց դպրոցին
հանդէսը տեղի ունեցած է Յունուար 7ին
եւ 13ին։ Յայտագիրը բաղկացած է խմ —
բերգներէ, պարերէ եւ երեք փոքր թա —
տերախումբերէ։ Դպրոցի դերին մասին
խօսած է տնօրէնը՝ Մարիա Տէր-Մարտի —
րոսեան։ Առաջնորդի փակման խօսքերով
վերջ գտած են հանդէսները։

« Քանախան » միջնակարգ դպրոցի
հանդէսը եւս տեղի ունեցած է երկու ան —
գամ՝ Յունուար 10ին եւ 11ին։ Բացման
եւ շնորհատրութեան խօսք արտասանած
է տնօրէնուհին՝ Տիկ. Շահին Սալեհ —
փուր։ Արտասանութիւններ, խմբերգներ,
ուղերձ մը եւ լուսապատկերներու ցու —
ցադրութիւն մը կազմած են յայտագիրը։
Փակման իր խօսքին մէջ Կորիւն Ծ. Վրդ. —
անդադարձած է տասը օր տեւող ամա —
նորեան հանդէսներու ստեղծած մթնո —
լորտին եւ բաշխած է փոխ-տնօրէնուհի
Տիկ. Ժերմէն Բարայանի կողմէ նուիր —
ուած հայերէն գիրքերը այն աշակերտ —
ներուն, որոնք օժանդակած են հանդի —
սութիւններու յաջողութեան։

Թեհրանի « Արարատ » կազմակերպու —
թեան սրահին մէջ, Յունուար 29ին, տե —
ղի ունեցած է արտասանութեան մրցում
մը, մասնակցութեամբ զանազան միութ —
թիւներու ներկայացուցիչներուն։ Մըր —
ցումը բաժնուած է երկու խումբի՝ 13-18
տարեկան եւ 19-25 տարեկան։ Արտասան —
ուած են Համօ Սահեանի, Գէորգ Էմինի,
Յովհաննէս Շիրազի, Պարոյր Սեւակի եւ
Կարիկ Պամպեանի քերթումները։

այն ներս մտաւ ուշ ատեն, սրինգը դօ —
տիւնէ՛ հաստ փայտ մը ձեռքին։

— Էսօր, հօբոյր, երեսփոխի այծերը
մինչեւ լեռները տարի։ Երբ այծերն ա —
րածեմ, ինձ պիտի տայ մէկ ձեռք հա —
գուտ, երկու գոյգ կօշիկ, տարին եօթը
չերեկ ցորեն։ Տարուէ տարի՝ ըսաւ որ
պիտի աւելցնէ իրաւունքս։ Ըսաւ, որ
հօբոյրը հետ կը խօսիմ։ Ըսաւ որ...

Այդ պահուն ներս մտաւ երեսփոխը,
գիւղի էն հարուստ մարդը, որ ունէր
այծերու հօտ, երկու ջրաղաց, գիւղի
լաւագոյն այգին։ Երեսփոխը Թիֆլիս
տեսած մարդ էր, ոսկիները կարմիր կա —
շիկի մէջ պահող։ Հագած մուշտակի ծան —
րութեանէն կարծես վիզը դէպի առաջ ծը —
նած էր։ Իր ջանքերով շինել տուած էր
փոքրիկ գետակին կամուրջը, որ դիւղը
ջրաղացներուն կապող կարճ ճամբան
էր։

— Աստուծոյ աչքը վրան ըլլայ, Մա —
քօ։ Մարտիկը լաւ տղայ է։ Էսօր այ —
ծերու փորերը մէյմէկ դհու եղած են։
Քնպէս լաւ կշտացուցեր է։ Մարտիկը որ
իմ ձեռքիս տակ մնայ, շատ չէ, երկու
տարի յետոյ, կը կարգեմ, տուն — տեղ
կ'ընեմ, դասակիս պէս կը նայիմ։

(Շար. 14)

ՄՊԻՏԱԿ ԶԻԱԻՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻՆԻ ՈՒ ԶԵՅՆԱԳԸ

Գիւղացիք կը զգային, որ դաշտերուն
մէջ բան մը պահած էր։ Կարծես ծի —
րանները ծառերուն յանկարծ կորսն —
ցած էին իրենց մետաքսէ գոյնը։ Գոյ —
ններ իրենց տեղն էին, իրենց տեղն էին
արեւոտ ձամբաները, ջրաղացներուն
լուրը, կամուրջը, արագիլին բոյնը եւ
առկայն բան մը կար պակաս։ Այդ պա —
կասը Մարթուն էր, որ այլեւս չէր վերա —
դարձած։ Ինկած էր կարաւանին ճամ —
բան, հեռացած էր կարաւանին հետ,
հասնելու այնտեղ, ուր խաչերի օճախէն
տասն անգամ աւելի մեծ օճախէ մը ա —
րեւ դուրս կ'եկէ, ուր թաղուած է թու —
րը հաւուրն...

Անցան տարիներ։ Մարտիկը մեծցաւ,
ջուհակ Պետոյի մօտ գրել կարողալ սոր —
վեցաւ, մինչեւ որ հասաւ Նարեկին։

Պետոյի ձեռքին տակ Մարտիկի դու —
րը հետզհետէ կը ծանրանար առողջ ու
լեցուն հասկի մը պէս։ Կը բարձրանար
անոր հասակը ուռնիլի մը նման աւա —
յին։ Սորվեցաւ լաւ սրինգ նուազել։

Գիւղացիները յաճախ կը սիրէին ը —
սել սրինգը բերդի քարերուն վրայէն,
վերջապիտի ատեն եւ կամ ամառ դի —
շերները, երբ պարզկայ երկինքը կար
կապոյտ մետաքսի նման։ Երբ կը լսուէր
փոքրիկ գետակին ձայնը կամուրջէն, երբ
տանիքները անկողին ձգող գիւղացիներ —
րուն վրայ աստղերը ողկոյզներու պէս կը
կախուէին, կը լսուէր Մարտիկի սրին —
գին ձայնը բերդի քարերէն։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՐԻՆ

Սյուրի Տիկին Մարիամ Երեզուրյանի եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Փետր. 17, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց մօր եւ մեծ-մօր Գեղեցիկ Երեզուրյանի եւ իրենց ամուսնու մահուան տարելիցին եւ իրենց ամուսնու նոյն եւ հօր՝

ՍՈՒՐԻՆ ԵՐԵԶՈՒՐՅԱՆԻ
մահուան 26րդ տարելիցին առթիւ:
Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն:

×

Տէր եւ Տիկին Երեզուրյան իրենց սիրելիներուն՝

ՄԻՍԱԲ, ՍՈՂՈՍՈՆ, ԱՆԱՀԻՏ
ԹԵՀԼԻՐԵԱՆԻ

Եւ համայն Թեհլիրեան զերգաստանի ննջեցելոց յիշատակին հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան կիրակի, Փետր. 17, Իսիկ Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին, 6 Ալբերտ Պուլիէն:

Ի գիտութիւն անոնց յիշատակը յարգողներուն:

×

Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Տէրտէրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սաշիկ Սանթրոսեան եւ զաւակները եւ համայն ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն, թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Փետր. 17, Իսիկ Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին, իրենց մօր, մեծ-մօր եւ ազգականին՝

ՄԱՐԻԱՄ ԴՈՒԿԱՍԵԱՆԻ

մահուան 5րդ տարելիցին առթիւ:
Ինչպէս նաեւ իրենց հօր եւ մեծ-հօր՝ ՄԱՆՈՒԿ ԴՈՒԿԱՍԵԱՆԻ

յիշատակին:
Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն:

ՅԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Սաշիկ Լիոնի մասնաճիւղը իր սրտագին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Պ. Թովթեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն, իրենց զոհաբերին եւ ազգականին՝ Բիւզանդ Գրիգորի մահուան տխուր առթիւ:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՄԱՐԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

Սրբոց Վարդանանց տօնին առթիւ, Փարիզի Ս. Սաշիկ Կաթողիկէ Մայր եկեղեցւոյ մէջ, պատարագ կը մատուցանէ եւ կը զարգէ

ՀԱՅ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱԳՈՒՆԵԱՆ

Տեսուչ Սամուէլ — Մարտոս վարժարանին կիրակի, Փետր. 17, ժամը 11ին:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԵՊԱՍԿԻ

Բնիկ Սիլվիոյի տարեցի Ասատուր Աթաբեկեանի մահուան առթիւ, որ պատահեցաւ Փետր. 8ին եւ որով թաղումը կատարուեցաւ Փետր. 11ին Կրոյէի իր ընտանեկան դամբարանը, Կրոյէի Պ. Պետրոս Տաղեանի ցաւակցութիւնները կը ներկայացնեն ողբացեալին ընտանեկան պարագաներուն եւ փոխան ծաղկեպսակի 100 Փր. կը նուիրէ Առնուլիի հայ քոյր-բերրու զպրոցին (ստանալ «Յառաջ»-ին) եւ 100 Փր. «Յառաջ»-ին:

ՅՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐԱՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՃԱՇԸ

տեղի կ'ունենայ կիրակի, Փետր. 24ին ժամը 13ին, Մէքսն տէ Սանթրո, 8 Ռիւ ժամ-կուժն, Փարիզ 8րդ:

Այս առթիւ 1980ի դրական ՀԱՐԵՆՑ մրցանակը կը յանձնուի ՎԱՐԴԱՆ ԵՂԻՇԷԱՆԻ:

Ճաշագին 80 Փր.

Կը խնդրուի յատկապէս սեղանները փութով ապահովել հետախօսելով ամէն առաւօտ ժամը 7էն 10 — 372.04.20, իսկ Երեկոնները — 780.82.58:

Գեղարուեստական բաժին:

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: No 55935

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Սաշիկ Եր. Վարդութեան շնորհակալութեամբ ստացած է ի նպաստ կայանին 2000 Փր. Վիէնի, 5000 Փր. Իսի - Գլամարի եւ 5000 Փր. ալ Վարդանի իր մասնաճիւղերէն:

Ի ՅԵՇԱՍԱԿ

Տէր եւ Տիկին Պարգեւ Սայրին իրենց հօր՝ Համիպալ Սայրինի յիշատակին, կ'ընեն հետեւեալ նուէրները. — Սամուէլ Մուրատեան, Դպրոցատէր վարժարաններուն, Կապույտ Սաշիկ Իսիկ մասնաճիւղին, Իսիկ Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ 100ական Փր. (ստանալ «Յառաջ»-ին) եւ 100 Փր. «Յառաջ»-ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Սաշիկ Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Պր. Յակոբ Կարապետեանէ 100 Փր., Պ. Գէօրգեանէ 50 Փր.:

ՅԵՏԱԶԳՈՒԱԾ Է ՄԱՐՏ 29ԻՆ

Ռատիօ — Փրանսի թեքնիք գործադուլի հետեւանով

ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ

Երգչախումբի համերգը
նուիրուած ԿՈՄԻՏԱՍԻ 110ամեակին
Eglise St. Louis en l'Île
19, rue St. Louis en l'Île, Paris 4e

մասնակցութեամբ
Օր. ՍՈՆԻԱ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ (մեծօ) ՍԻԻԶԱՆ ՄԵԼՏՈՆԵԱՆ (տաւիղ)
Եւ Պր. ՌԸՆԷ ՄԱՍԻՍԻ (պարբերական)

ղեկավարութեամբ

Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE DE MARSEILLE
(12,14, Rue St. Bazile)

Exposition de peinture

MICHEL HANNAUX

du 1er au 21 Février, Salle Daron
Ouvert tous les jours de 19 h. à 21 h.
sauf le Mardi

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կիրակի, Փետր. 17ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, կը պատարագէ եւ հրաժեշտի խօսքը կ'արտասանէ՝

ԴԱԻԻԹ ԵՊԻՍԿ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Դաւիթ Եպիսկ. Փետրուարի վերջը կը մեկնի իր նոր պաշտօնատեղին, որպէս Կաթողիկոսական Պատուիրակ Հարաւային Ամերիկայի Հայոց:

ՀԱՅԵՐԵՆ, ԳՈՒՆԱՌՈՐ, ԵՐԳԱՍԻՈՒՆ
ԺԱՊԱՒԷՆ ՄԸ

ՍՏԱՍՈՒՆԻ ԶՈՒՆԿՆԵՐԸ

Անկախութիւն եւ Ազգային պետականութիւն կորսնցուցած ժողովուրդի մը փառքի հայրանքներու ըմբոստութիւնը տիրող անարդարութեան դէմ:

Հինգշաբթի, Փետր. 21, ժամը 18ին

Les Fils de Sassoun

un film relatant une page de l'hé
roïque épopée arménienne,

Jeudi le 21 Février à 18 heures

STUDIO BERTRAND

29, rue Bertrand, Paris 7e

Métro: Duroc

Տոմսերը ստանալ՝
— Librairie Palouyan
9, rue de Trévise
— Télé Condorcet
175, bd. Jean-Jaurès — Clamart
— Իսիկ Անի Երգչախումբի անդամներէն
— Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տուն,
17, Ռիւ Պլէօ:
կամ հեռագրով՝
— Պ. ՕՆՈՍԵԱՆԻ՝ 736.18.09
Օր. ԹԱՇՏԵԱՆԻ՝ 630.64.60

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՎԱՐՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԿԱՐԳԻՆ
GEORGE V

31, av. George V — 75008 Paris
Փետրուար 17, Կիրակի, ժամը 16 — 24
Կը նախագահէ՝ Արշալուր ԿԼՈՐԻԿԵԱՆ

matinée dansante

animée par
BEDIK et son ORCHESTRE

et
L'ENSEMBLE FOLKORIQUE RUSSE TCHOUDA
Election MISS CROIX ROUGE

ԼՈՒՍԱՐՁԱԿՈՒՄ — «Երեւանեան Պաշտօններ»

Փրոֆ. ՆՈՒՊԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ — ՎԱՌԵՆՑԻ Հետ ժամը 16ին:

Սեղանները ապահովելու համար հեռաձայնել ՍԱՀԱԹԻԼԵԱՆ — 854.35.74

ՆԱԽԱՍՍՐԻԵԱՆ — 985.36.53

(Ուսանողներու համար 20 Ֆրանկ)

ՄՈՒՏԳ՝ 40 Ֆրանկ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ

Նախաձեռնութեամբ Կապույտ Սաշիկ Սէն — Ժեռոմի մասնաճիւղին, Կիրակի, 17 Փետրուար, ժամը 13ին, Մարտիկ Մշակոյթի Տան «Վասպուրական» սրահին մէջ (12 — 14 Ռիւ Սէն Պաղիլ):

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Հայկական համադամ կերակուրներ, պատրաստուած Կապույտ Սաշիկին կողմէ:

DIMANCHE 17 FEVRIER A 15 H.
THEATRE AXEL TOURSKY
4, Rue Edouard - Vaillant
13003 MARSEILLE

LES BALLETS

ARMENIENS

DE MARSEILLE

Sous la direction d'Edouard Bolikian
vous présentent

« LEGENDE DE LA NAISSANCE
DE DAHAGEN »

(Poésie antique et populaire)

Création et chorégraphie:

Edouard Bolikian

Déclamation:

Mme Astrik Sarafian

« Suite chants et danses arméniens »

Location de billets.

— Jacques Chelelekian

Voyage Westells

87, La Canebière

ou à Beaumont au 87-02-13

Mme Sarafian 87-19-92

Mr. Bolikian 35-55-18 et 76-26-96

EREVAN restaurant

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՔՈՒՐ ԽՈՂԱՆՈՅ — ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԶԵՐՄ ՄԹՆՈՂՈՐՏ
ՄԱՏՁԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ ԶԻԹԱՊՈՒՐ, ՄԱՆԹԸ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ ԼԱՀՄԱՃՈՒՆ ՈՒ ԶԻ — ԲԷՕՅԹԷ
(Պատուէրի վրայ)

ՈՒՐԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ ՍՈՒ - ՊԵՐԵԿ

ԵՒ ՍՄԷՆ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌՏՈՒ՝ ՊՏՏՈՒԹԻՐ ՎՐԱՑ՝ Խ Ա Շ

ՈՒՐԲԱԹ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

Duo Hartar

ՅԱՐՈՒԹ ԵՒ ՎԻԳԷՆ

FERME LE MARDI ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՃԱՇ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅՑՈՒԹԻ ՆԱԵԻ ՏՈՒՆԵՐԸ, ԱՊՍՊՐԱՆՔԻ ՎՐԱՑ:

Fonds A.R.A.M

ՕՐՈՒԱՆ
ԴԵՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻՋ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմենիա, Փետր. 5-7)

ԱՆՔԵԼԱ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ
ՎԵՊԻՆ Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Քսենոփոս ընդմիջում է հոգ Անտիոքի Ստեփանեանի « Ամառնամուտ » վեպը արժանացած է երկրորդ տպագրության, « Սովետական գրող » հրատարակչական կողմից: 1947ին, երբ լոյս տեսած է հեղինակին « Գոյրեր » վեպը, մեծ ընդունելություն գտած է քննադատներու եւ ընթերցողներու մօտ: ապա իրարու ետեւէ լոյս տեսած են « Ոսկէ մեղա », « Տաթևիկի ճանապարհորդութիւնը », « Անծանօթ ծանօթներ », « Գունաւոր քայլեր », « Երբ իջնում է երեկոն » գիրքերը: Ներկայիս Անտիոքի Ստեփանեան աւարտած է վեպ մը եւս, որ կը կրէ « Մորմոքներ » խորագիրը: Հատորը կը պատկերացնէ արդի բժշկներու կեանքը:

Երկացիներուն սպանութեան (Դեկտ. 15-ին, Չաքմաքլը, Պոլսոյ մօտ):

Մարքս - Լենինիստ քաղաքական գիտելաւ ճիշդը, որ մէկ թեւ է թուրք ժողովուրդի Ազատագրութեան կուսակցա-կան ճակատին պատասխանատուութիւնը ստանձնած էր Ապրիլի եւ Մայիսի երկու Ամերիկացիներու սպանութեանց իզմիր եւ Պոլիս: Ենչու էին նաեւ թէ ահա - բեկչական կազմակերպութիւնը պիտի շարունակէ « զինեալ պայքարը » մինչեւ վախճանը ամերիկեան ներկայութեան թուրքիս:

Իզմիրի վերջին ծանր բախումներէն ետք, ռուսերը ալ պայթած են Պոլիս Հալքի գրասենեակները: Ապակիները ջարդուիչուր եղած են բայց զոհ չկայ:

×

Թրքական հանրակառք մը, որ ճամբորդ կը փոխադրէր Եւրոպայի մէջ, անգուցի մը ինկած է Պոլս - կարիւ: 25 մեռել կայ:

Մ. Եւրոպական Տնտեսական Հասարակարկութեան Թուրքիոյ անդամացու-թեան համար նախապայման է որ հրա-ժարի մեկոնի մշակումէն, ըսած է հա-մայնաւոր երեսփոխան՝ Վեռա Սքուար-չալովի, եւրոպական խորհրդարանին առջեւ:

ԲԱՆԻ ՄԵ ՏՈՒՆԿ

ՉՄԱՐԱՆ ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆՆԵՐԸ պաշտօնապէս սկսած է իր աշխատանքը: Սկսած է իր աշխատանքը: Սկսած է իր աշխատանքը:

ՓԱՐԻՋԻ մէջ 14 թուրք աշխատուորներ կամաւոր ծով սկսած են բռնել 18րդ թաղամասի Բողոքական կեդրոնը, որ - պէսզի աշխատանքի արտօնաթուղթ ստա-նան: Ըստ իրենց մաս կը կազմեն այն 40 հազար բանուորներուն որոնց ըսուել է թէ Ֆրանսա դարձաւ է:

ՊԱՆԻ ՍԱՏՐ յայտարարեց Ֆրանսական ծայրասիական թէ ծրագիր մը կայ պա-տանդները ազատ արձակելու համար, որ հաւանութիւնը ստացած է իր մէջինի, բայց առ այժմ չի կրնար հրապարակել:

ԹԻՐԻՍԻ վիճակը շատ ծանր էր Հինգ-շաբթի առտու եւ հակառակ անոր որ 87ամեայ առիւծը կը պայքարի մահուան դէմ, հաւանական չի նկատուի որ ի վերջոյ յաղթէ:

Ինչե՛ր կը ԳՐԵՆ ԹՈՒՐԻ ԹԵՐԹԵՐԸ

— 0 —

« ՓԱՐԻՋԻ ՄԵՋ ՄԵՆ ԹԻՐԻՈՎ ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՆԴԻՊԵՑԱՅ, ԱՆՈՆՑ ՍՐՃԱՐԱՆՆԵՐԸ ԱՅՅԵԼՆԵՐԻ, ՕԴԻՆ ԽՄԵՑԻ, ՆԱՐՏ ԽԱՂԱՅԻ... »

ԿԸ ՊԱՏՄԵ

ԵՒԻՃԵԼԻ ԱՆՈՒՆ ԹՈՒՐԻ ԼՐԱԳՐՈՂ ՄԸ

ԲԱՅՑ ՈՒՐԻՇ ԲԱՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ԱԼ ԿԸ ԽՈՍԻ

— 0 —

Յունուար 11ի Տէմոքրատ քրքերէն քերթիմ մէջ է որ լոյս տեսած է հետեւեալ « շաեկան » յօդուածը « Երմէնի կախի » խորագրով եւ ձան Երմէնի ստորագրութեամբ:

1950 թուականին է որ ճանչցայ Փարի-զի դեսպանատան Զրոսաշրջական կցորդ ելլալով Չոլիանը, որ իբր թէ սպաննուած է հայ Բալթիստիներու կողմէ: Այդ շրջանին կուսակցական դործի մը միջա-մուտ եղաւ եւ այդ յանդուռն քայլէն բա-ւական վերջ է որ գինը վերստին տեսայ, սակայն բարեւ մը փոխանակելու չափ իսկ մօտ չեղանք իրարու: Այսուհանդերձ, երբեք չմոռցայ իր լուսաւոր դէմքը եւ կախիկանաչ աչքերը, երբ առաջին ան-գամ մեր ակնարկները հանդիպեցան ի-րարու: Չէ՞ որ մահը ընդհանրապէս ոչ թէ պատահանները, այլ պատահելիքները կը սպաննէ եւ ատող մահացուէ իրական իմաստով:

Կեանքին մէջ շատ Հայեր ճանչցայ եւ շատերն ալ սիրեցի: Մանկութեանս շրջանին Երմէնի մէջ բնակեցանք հայ ինք-նաշարժի նորոգիչի մը տունը: Կինը շատ տանտիրին էր, որքա՛ն համով անուշ - դէններ կը պատրաստէր: Ինծի տարեկից երկու մանչ զաւակներ ունէր, Վահէ եւ Վարուժան: Մինչեւ կէս դիշեր փոշիներու մէջ կը սպառնայինք մերսին Լոնտոնի, ինչպէս նաեւ Փարիզի մէջ մեծ թիւով շայրու հետ հանդիպումներ ունեցայ, անոնց սրճարանները այցելեցի, օդի խը-մեցի, եւ նորոք խաղացի անոնց հետ: Կեանքոտ, համակերելի ու տաքարիւն մարդիկ էին, որոնք չէին կրցած իրենց սրտէն դուրս հանել Թուրքիոյ հանդէպ չեղուած հայրենաբաղձութիւն մը: Աւե-լի վերջ, Գնալը կղզիի մէջ հայ բանաս-տեղծներու ու լուսամիտ դէմքերու հետ բարեկամութիւն հաստատեցի: Վերջերս մահացող մեծ լեզուաբան Յակոբ Տիւա-չարը կը ճանչնայի Տիւ Թարիի ձօնքա - փա համալսարանէն: Մտիկ ըրի մեծ հայ արուեստագէտներու մեկնաբանու - թիւները: Եւ յաճախ խորհած եմ թէ Անատոլիոյ մէջ Հայերու հետ դարեր տե-ւող մեր սերը բարեկամութեան ընթաց-քին, ո՛վ գիտէ անոնցմէ քանի հազար բարձր իմացականութեան տէր տղաք, թրքական օճախներուն փոխանցուելով, իրենց օգտակար ծառայութիւնը բերած են մեր երկրին մշակոյթին, ապրելակեր-պին ու արուեստի զանազան ճիւղերուն: Ներկայիս խոպան ու վայրի խոտերով ծածկուած Միլիոն Անատոլիոյ այգեստան-ները Հայոց աշխատութիւնը եւ աչքի լոյսը չէին միթէ:

Պատմականօրէն, հայկական հարցին ծագումն ալ կը գտնուի 1900ի սկիզբ-ներուն, երբ Արեւմտեան Պետութիւն-ները որոշած էին իրենց միջեւ բաժնել Օսմանեան կայսրութիւնը: Հայկական

պողտուքները գրգռող Դանիակցական Բալթիստիները գրգռողն ալ գլխաւորու - թեամբ Ամերիկայի, աշխարհակալ եր-կիրներու դորձակալներն էին: Առաջին Աշխարհամարտին եւ Անկախութեան Պայ-քարի օրերուն, այս սրտապատառ դէպ - քին վրայ դանդաղօրէն իջնող արեւմտ վարագոյրը շինուած է ոչ հայկական ա-ստիճէն, եւ ոչ ալ թրքական թաւիչէ, այլ Ամէրիկեան Պէզի: Կարծեմ օգտակար կ'ըլլայ պատմական տեսանկիւնէ արժե-ւորել այն ահաբեկչական բազմաթիւ ա-րարքները, որոնք պատահեցան սա վեր-ջին երեք - չորս տարիներու ընթացքին, թիրախ ունենալով մեր դիւանագէտներն ու ներկայացուցիչները: Առնուազն մեր ողջմտութեանը տեսանկիւնէն, մեզի հա-մար կարեւոր է բժախնդիր ու մանրա - կրկիտ կերպով քննել թէ ինչ աստիճան իրողութեան կը համապատասխանեն ու-ճիրները իւրացնելու այն յայտարարու - թիւները, որոնք կը կատարուին կարգ մը հայկական ստորերկրեայ կազմակեր-պութիւններու անունով, որոնց ոչ գլու-խը յայտնի է, ոչ պոչը, որոնց ուր երեւան ելլել եւ ուր անհետանալը գիտցող չկայ, եւ որոնց մասին վերջապէս մինչեւ այս-օր ոչ մէկ փաստ ձեռք բերուած է: Օրի-նակի համար, անձանթ մը, որ անցեալ-ները Պէյրութի Ֆրանս - Փրէս գործա - կալութեան հեռաձայնած էր, Հայաս - տանի Ազատագրութեան համար Հայկա-կան Գաղտնի Բանակի անունով ստանձ - նելու համար Երմէնի մէջ անցեալները երկու պայթումներուն պատասխանա - տուութիւնը, յառաջ քշել է որ, ըստ իր քաղաք տեղեկութեան, Սէ Ի Ար մար - դիկը կը ջանային մէջտեղէն վերցնել ի-րենց կազմակերպութեան մարդիկը: Միւս կողմէ ալ մէջտեղ ելաւ Տէմքրատ պէյը, որ սկսաւ պնդել թէ Քիւրդիստու-դրական ու գէնքի օգնութիւններ կ'ը-նէ հայ Բալթիստիներուն: Հիմա հեկուր եւ ելիւր այս գործին մէջէն: Կը հարցնեմ ձեզի, մինչեւ այսօր պարզուած են ար-դեօք մանրամասնութիւնները այն մա - հափորձին, որուն ենթարկուեցաւ ինչ - վիտ իր Ամերիկա տուած այցելութեան ընթացքին եւ որմէ մագապուած ազատե-ցաւ, կարծես Ալաէտիքի Լամբարէն դուրս նետուած սեւամորթ գաղտնի ոս-տիկանի մը շնորհիւ:

Ահա թէ ինչո՞ւ Երմէն մը ըսել պէտք կ'ըլլայ բոլոր անոնց, որոնք մեր թեր - թերուն մէջ մեծաշուքի կը յարձակին Շառլ Ագնաւորի վրայ, պնդելով որ ան Մամա անուն իր երգով կ'ուզէ Թուրքերը ամբաստանել ցեղասպանութեամբ: Յար-դելի Տէմքրատ ալ պէտք է խուսափի « Վը-րէժիկներութեան հրեշտակ » երեւոյթը առնելէ Երմէնի Չոլիանի վշտահար կը-նող հետ հեռախոսին պատասխան վրայ երեւալու ատեն: Կարճ խօսքով, ազդո-վին մեր հակազդեցութիւնները պէտք է ցոյց տանք դէպքերուն ամբողջական քնն-նութիւնը ընելէ եւ խնդրին տակն ու վը-րան լաւ մը պրպտելէ վերջ: Թրքահայ համայնքի ներկայացուցիչներն ալ, հա -ւաքուելով Թրքահայոց Պատրիարքին նա-խադասութեան տակ, ցաւ յայտնել են որ այս խնդրին առնչութեամբ ամբողջ Հայոցութիւնը յանգաւոր կը նկատուի: Ա-նոնք, չեղտելէ վերջ թէ Հայերը Թուրք աղ-գին մէկ մասնիկը կը կազմեն, կ'աւելցնեն հետեւեալը « Եթէ ապագային նոյնիսկ փաս-տուի թէ այս ահաբեկչութիւնները կազ-մակերպուած են Հայերու կողմէ, նորէն ալ ճիշդ չըլլար ամբողջ համայնք մը զանգուածաբար պատասխանատու բռն-նել »:

Չմոռնալ թէ նուազագոյն տարողու - թեամբ իսկ ըլլայ, նոր 6-7 Մեկալ. մը, մեր այսօրուան արտաքին ու ներքին պայ-մաններուն մէջ, կրնայ Թուրքիան գլորել առանձնութեան փոսի մը մէջ, իրենց ու-րախութենէն ցնծացնելով մեր թշնամի - ները:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ԻՏԱԼԱՀԱՅ ՆԱԽԱԿԱՆԻ

ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՄԻՆԱՍ ԱԻԵՏԻՍԵԱՆԻ ՇԻՐՄԻՆ

Մինաս, եղբայրական, եկայ դարձեալ Երեւան, բայց ոչ այն սրտով որ կուգայի բարեկամներ տեսնելու հաճոյքին անձ - նատուր, եկայ այս անգամ սրտով մը տխրամած: Տարիներ անցան չիրմիդ վըրայէն, բայց ոչ սրտերուն, սիրտը տեսողութիւն չի ճանչնար:

Կուգամ այն վայրերէն, ուր կը քա - լէինք աննպատակ, իրարմով բաւարարուած, քեզի հետ էի դարձեալ առանց քեզի հետ ըլլալու հաճոյքին: Ու հիմա, դուրս հակած հողակոյտիդ վրայ, ճիւղ կը թափեմ որ աչքս հողին մէջէն սուգուելով տեսնէ դէմքդ, հայե - լին սրտիդ գեղեցկութեան:

Արուեստի վարդաստանին ակնառու կո - կոններէն էիր, թոյրով ու բոյրով բա - ցատիկ վարդ մը ըլլալու սահմանուած: Բնութիւնէն կանխանշուած փառքերէն մին պիտի ըլլայիր վաղուան մեր հպարտութեան: Ափսո՛ս, կրակ մը, նախերգանքը դժիւմ ճակատադրիդ, փճացուց մէկ մասը հունձքիդ ու կրակ մը տարրեր տե - սակի, վերածեց քեզ յիշատակի: Առա - քինադարդ կենցաղդ եւ արեւազեղ ար - ուեստդ իրենց զենիթին տակաւին չհա - սած ասուպի մը պէս անցան, վառնդի մեծութիւնը երկնապարզեւ տաղանդիդ միասին քաղեց դառնութեան հետ ճակա - տադրիդ, մինչեւ որ երկրորդը ժամա - նակը եկած նկատեց որ չքացնէ ազնիւր եւ բարին, ու յանձնէ զայն հողի ընդեր - քին:

« Ծնած նկարիչ » բառը երբեք չէր ստացած այնքան իմաստ, որքան ստացա - կաւաներով վրայ արեւակաւ, տեսողա - կան երաժշտութիւններ՝ յանդգնութեան մէջ նորարարութեան: Որքան հիացիկ էլէր գրուեցան անոնց վրայ հայրենիքին մէջ թէ Սիւրբին, զնահատանքի ան - կեղծութիւններ՝ որ չէին լսած խաղա - դուլեան մէջ արուեստանոցիդ, որով - հետեւ լեզուն, գրիչը սրտին, գերին է պօզաւի նախանձին: Բայց մահը բերան - ները կը բանայ որ ճշմարտութիւնը բար - բառի, իբր մեծարանքի յապաղած ընծայ: Վատահ եղիր Մինաս աննման, թէ ժա - մանակը, հաւատարիմ արժէքներու առ - ջեւ խոնարհելու իր կոչումին, պիտի ձգէ քեզ հոն, ուր գետեզած են բարեկամներդ տաղանդիդ հիացող:

Քեզմէ առաջ, արուեստանուէր երի - տասարդներ երկուութիւն մը ունէին: Կը նկարէին իրենց համար եւ ցուցադրելու համար երկու տարբեր ուղղութիւններով: Լուսաչէն արուեստիդ յանդգնութիւնները երբ պարտադրեցին ոստիկան աւանդու - թեան ազատութիւն արտայայտուելու ան - հրաժեշտութիւնը, նորարարութեան ար -

ՔՐԻՈՏՈՆԵԱՆԵՐՈՒ ԱՂՕԹՔԻ ՇԱԲԱԹԸ ԵՒ ԻՏԱԼԱՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻ ՄԷԿ ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑԸ

ՄԻԼԱՆՕ (Յառաջ). — Ինչպէս նախորդ տարիներուն, այս տարի եւս Յունուար 18 — 25, Կաթողիկէ եկեղեցւոյ Միւլա - նոյի Արքեպիսկոպոսարանի եւ Միւլիո - նարական Կեղերնի նախաձեռնութեամբ տեղի ունեցան էկումենիք արարողու - թիւններ՝ կարգախօսք ունենալով « Քու թագաւորութիւնդ թող դայ » սուրբ դրա - կան բացատրութիւնը: Տեղւոյն Կաթո - ղիկէ, Անկլիկան, Ռուսէն եւ յոյն Օրթո - քոքս եկեղեցիներու մէջ կայացած սըր - րազան արարողութիւններուն ու ժամեր - գութիւններուն իր գործօն մասնակցու - թիւնը բերաւ նաեւ Իտալիոյ Հայոց

չաւ մը սկսաւ անոնց մէջ: Համեստօրէն քողարկուած երիտասարդ մեծութիւնդ, ուր պիտի աճէր նայուածքդ խուզական ապրումներուդ ցոլեքովը օծուն, ճամ - բայ մը ցոյց տուաւ անոնց որոնումն - րուն: Եւրոպական արուեստը, հայկական շունչով տեսանող հողերիդ հետ առիւն - քեց երիտասարդները, սկսան միմեանս - կանութիւններ ընել ու դո՛ւն եղար անոնց տեսողութեան անդաւաճում, անոնց ար - ուեստապետը, վանականի միատիկ երե - տոյթիդ հետ, տարիքիդ հակոստեայ: Ա - նունը կապուած պիտի մնայ հայրենի կերպարուեստը աւանդական ըմբռնում - ներէն հեռացնել ուզող ճիւղիդ, հինով տեսնողին, տեսնելու նոր հաճոյք մը տա - լու կամքիդ:

Կեանքի պատահական տխրութիւնն - րուն դէմ եղար անխռով: Նախանձոտ - ներուդ հանդէպ ցասանական ո՛չ մէկ նշան ցոյց տուիր, մնացի բարեշնորհ եւ ան - կիրք: Բարեմասնութիւններ՝ այնքան հազուադէպ, որ կը յատկանշեն խառ - նուածքը եղական:

Քանի մը վայրկեանէն պիտի հեռանամ հողային բնակավայրէդ, քանի մը օրէն՝ շատ հեռու պիտի ըլլամ ես անկէ, բայց դուն, պիտի մնաս ողբական ներկայու - թիւն, բնակիչներուն հետ սրտիս առ - խարհին:

Գերեզմանիդ կը յանձնեմ սրտապրու - թիւն մը անդիր, գերդ համբոյր մը եղ - բարկական սրտաբո՛յր ջերմութեան, որ երկնային սուրհանդակով ուղարկէ զայն յաւիտեանական հասցէիդ:

Ցաւեսութիւն, Մինաս քնքշական, պի - տի պակսիս դուն Երեւանին, պիտի պակ - սիս քեզ սիրողներու աչքին, երբեք անոնց սրտին:

ԶԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՅԵԱՆ

հողերու հովիւ Սարգիս Քհնյ. Սարգիս - Եան:

Ինչպէս անցեալ տարի, այս տարի եւս երկուշաբթի, Յունուար 21, երեկոյան ժամը Նին Միւլանոյի Ս. Քառասուն Ման - կունք Հայոց. եկեղեցւոյ մէջ կայացած երեկոյան ժամերգութեան ընթացքին, բազմաթիւ հայ եւ իտալացի հաւատա - եալ ժողովուրդի եւ հողերուականներու ներկայութեան հայերէն եւ իտալերէն լեզուով կարգացուեցան Ս. Գրիգոր Նա - բեկացիի « Մատեան Ողբերգութեան » աղօթաբարձներն որոշ մասեր: Ժամերգու - թեան աւարտին եկեղեցւոյ երգչախումբը հայկական պատարագին եւ Միւլեան շա - բականներէն ընտրուած մեղեդիներ ու շարականներ կատարեց, ներկաներու հիացական արտայայտութիւններուն ար - ժանանալով:

« Քրիստոս ի մէջ մեր յայտնեցաւ » ի երգեցողութեան ատեն բոլոր ներկաները յուզումով ողջագոյնուեցան:

Քրիստոնեաներու Միութեան աղօթքի շարժումն կազմակերպումը անգամ մը եւս ցոյց տուաւ եկեղեցիներու միջեւ փոխադարձ սիրոյ եւ յարգանքի ոգիով առաջնորդուած համագործակցութեան անհրաժեշտութիւնը, Աստուծոյ խաղա - ւորութիւնը հաստատելու համար՝ երկ - րի վրայ, ինչպէս նաեւ նպաստեց Հայոց եկեղեցին իր հողերու - մշակութային հարուստ ժառանգութեամբ օտարներուն ծանօթացնելու եւ մեզի Հայերուս հա - մար անոր պատկանելու եւ հպարտ դա - լու գիտակցութեան զօրացման:

Միութեան աղօթքի շարժումն ընթաց - քին Սարգիս Քհնյ. Սարգիսեան իրեն եղած հրաւերին ընդառաջելով Միւլանոյի մի քանի միջնակարգ դպրոցներուն մէջ խաղախօս եւ անգլիախօս ուսուցիչներ - րու եւ աշակերտներու խօսեցաւ հայ ժո - ղովուրդի պատմութեան եւ հայ եկեղեց - ւոյ մասին:

Նոյն առիթով տեղական օրաթերթեր սխնակներ յատկացուցին հայ ժողո - վուրդին, Հայոց. եկեղեցիի եւ Իտալահա - յութեան եկեղեցական - մշակութային կեանքին մասին:

ԹՂԹԱԿԻՑ

X

ԱԿՆԱՐԿ ՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆՑ ԱՌԱՔԵ - ԼԱԿԱՆ ԵԿԵԼԵՑԻՒՆ ՎՐԱՅ, ՈՐ ՄԱՍ ԿԸ ԶԳԱՅ ԸՆԴՀԱՆՐԱՊԱՆ ԵԿԵԼԵՑԻՈՅ

Միլանոյի հայ համայնքը, միակը Իտա - լիոյ մէջ, հոգաւոր է իր բոլոր հաւա - տացեալներու կարիքներուն

ԶՐՈՅՑ ՄԻԼԱՆՈՅԻ ԿԱԹՈՂԻԿՆԵՐՈՒ
« Ավիւնիք » օրաթերթի քաղաքից
ՓԻՆՈՒ ՓՈԼԻՒԱԿԻԻ ՀԵՏ
(13 Յունուար 1980)

Հայ առաքելական Ս. Քառասուն Ման - կունք» եկեղեցին կը կանգնի Եօմեղի փողոցին վրայ, թիւ 30, կառուցուած է ըստ հայկական դասական ճարտարապե - տութեան ոճին, 1958ին կառօն Սարգիս եւ Յովհաննէս Տիարպէքերեան եղբայր -

ներու, որոնք դեռ 40 - 45 տարի առաջ Միլանո կը բնակէին: Յետագային Ար - ժանի ճարտարապետութիւնը ստանձնած են հարկ եղած միջոցներուն ապահովումը եկեղեցիին շինութեան համար: Ներկա - յիս համայնքը կը բաղկանայ աւելի քան հինգ հարիւր անձերէ, որոնց մէջ դեռ կան անոնցմէ որոնք կըրցած են փրկուել հաւառը ցեղասպանութենէն (առաջինը քաներորդ դարու) որ 1915ին դարձաւ - զըրուեցաւ Թուրքիոյ մէջ Հայերու դէմ Մէկուկէս միլիոն ջարդուածներ եւ մէկ միլիոն տեղահանուածներ:

Մեր քաղաքին մէջ Հայերը բազմաթիւ դործունէութիւններու լծուած են: Իս - րական մեծ թիւով մասնագէտներ (յայտ - նի բժիշկներ եւ վիրաբոյներ) դործա - րանատեղեր, ներկայացուցիչներ, վա - ճառականներ, արուեստագէտներ, քի - թիւով արհեստագործներ: Իրենց ընկե - րային - տնտեսական մակարդակը շատ բարձր է եւ այսպէս է որ տուն-գարն մը բացած են վեկաքա հրապարակ վրայ եւ հայ մշակութիւնը ուսումնասիրու - թեան եւ վաւերագրութեան կեղծուն մը Սկիցի ս'էրիլ փողոցին վրայ:

Համայնքի հոգատարութիւնը իր վրայ առած է Սարգիս Քհնյ. Սարգիսեան, զեւ երիտասարդ անձ մը, աստուածաբանու - թեան դասնակիր էլմիւսնէն, որ յաջը - դարար դացած է Ամերիկա իր ուսումը կատարելագործելու համար, եւ որ հա - յատան վերադառնալէն յետոյ ամուս - նացած է, հայր եւ զահայոյ դարձած եւ իրեն այդ Մայրաքոյն Պատրիարք Վա - դէն Ա. Կրդմէ զրկուած է հոս, Մի - ւանո:

Կենթադրեմ թէ, կը հարցնեմ ի - րեն, այս միակը ըլլալով Իտալիոյ մէջ սրպէս կեղծուն Հայ Առաքելական եկե - ղեցւոյ, դուք շատ զբաղած պէտք է լա -

Արդարեւ, այդպէս է: Յրուած Ի - տալիոյ կարեւորագոյն քաղաքները, հա - յերը հազարէն աւելի են եւ երբեմն կը պատահի որ մէկ տեղէն կամ միւսին դե - կանչեն, այսպէս օրինակ Թորինոյն այս կամ այն առթիւ խորհուրդներ մասա - կարարելու համար, Վենետիկէն՝ ասե - կատարութեան մը առթիւ եւ կամ Հո - մէն յուշարկաւորութեան մը համար:

— Յամենայն դէպս, կը խորհիմ թէ ձեր հոս գտնուելէն զոհ էք:

— Շատ զոհ, եւ այս առիթէն օգտու - լով կը փափաքեմ շնորհակալութիւններ յայտնել բոլոր Միլանցիներուն, որ ինծի հանդէպ ջերմ եւ համակրանքի վերա - բերում ցոյց կուտան: շնորհակալութիւ - ներ որ կը յայտնեմ նոյնպէս բոլոր հայրենակիցներուս անունով, որոնցմէ շատերը, իբրեւ երախտագիտութեան ա - պացոյց, ուզած են ընդունել իտալական հպարտութիւն:

— Իսկ մեր Ամբրոջեան եկեղեցիին հետ յարաբերութիւնները ինչպէս են:

— Աւելի քան սիրալիր, պիտի ուղի - բեկ եղբայրական, ինչպէս կը պատշաճ - երկու քոյր եկեղեցիներու: Յատկապէս կը փափաքեմ երախտագիտութիւն յայտնել Նորին Վսեմութիւն Կարդինալ

Կ Ա Ր Ո Ւ Ն 1 9 7 9 ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԻՆ

Կրպօ՝ այլեւս նետած էր ըմբոստու - եան թամբը ազատութեան ճամբուն: Ձին աշտանակած վարժ, արահետներէն կ'ան - ցնէր դաշտերու լայնքը. ձորերէն ամալի անցքերը, ուր՝ ձիուն քայլերը, իբր - խընջիւնը արգելք չէին իր սրտատրոփ զնայքին: Մահամահափած էր մտա - ծումներու գալուստը: Կանոնաւոր, ա - ռանց յորհեցնելու ձին, ուղղիւր քայլե - րուն, կը խրախուսէր, հետը կը խօսէր չընկճուելու համար, նոյն ժամանակ ինք - զինքին կորով տալու մէկ միջոցը: Առած ճամբուն երթը դժուար էր. սակայն այդ - պէս՝ կանխած էր անպատեհ հանդիպում մը: Գիշերուան յառաջացած ժամուն, պիտի հասնէր Պապ քաղաքը. ուր՝ կը յուսար որ առուուան եռուցեղեղ զինք կ'ա - պահուէր, տեսակ մը պատուարան եւ հետազոտութեան աջակից: Գրպանը քա - նի մը դահեկան ունէր, քանի մը խըն - ձոր, որ պիտի բաւէր իր անթիւթիւնը

յաղեցնելու: Ամէնէն կարեւորը՝ ուղե - կիցի մը պէտք ունէր, որ դիւրացնէր ձեռ - նարկած ահաւոր յանդգնութեան իրա - կանացումը:

Ձին կեցուցած բարձրավանդակի վը - րայ, Կրպօ՝ սրտին տրոփիւնը զսպած, ինքզինքին հարց կու տար « Երբեք Պապ - քը հասած »: Համոզումը՝ խառն անհամ - բեր ուրախութեան տենչին, զմայլանքը աչքերուն, քաղաքին քանի մը ամօտ լոյ - սերը դիտելէն կը հրճուէր: Անցուցած էր առաքելութեան առաջին հանգրուանը, կը մնար՝ երկրորդին աւելի բարդ հարցը լուծելը: Երկնակամարին՝ գիշերուան յա - ռաջացած ժամը, կը պարուրէր վերջին փայլիւղը սաստիկութեան խորհուրդը. երկին - քը՝ թեթեւած իր թանձրութենէն, վե - րադուած էր իր մետաղէ մնայուն կա - պոյտը: Լուսինը մշուշով ծաւալուն, բե - լեռի մասերուն գիծ - գիծ լոյսը կը սոն - քար: Գորշ ամպեր, օդին մակերեսային

հեւքին տակ, կը մանէին իրենց վերջին ձերմակը: Կրպօ՝ խցամիւտ, ձիւն վար էր իջած, կենդանիին սրունքները քն - նած, ձեռքը պտղացուցած էր մարմնին, չոյած բաշը գիտնալու՝ յոգնած ձիուն ջերմութեան աստիճանը կամ քրտնոտ վի - ճակը: Մանձր ձեռքը, կամաց - կամաց, բարձրավանդակէն վար էին իջած: Կա - նուկ էր: Թէ ինքը, թէ ձին չունչ առ - նելու կարիքն ունէին:

Ուրիշ առիթներու, Կրպօ՝ հեռուէն տե - սած էր կարեւոր չէնք մ'որուն, բնակ - չութեան մեծամասնութիւնը բաղկացած էր տարեկից տղոցմէ: Այդտեղի ուրախ ձիւնը, խաղերը՝ շահագրգռած էին իր պատանեկան երեւակայութիւնը: Ինչ կիրար ըլլալ անոնց դրաղումը, որ դրո - սանքը այնքան ջերմութեամբ էր լեցուն: Ինչ դասակարգի կը պատկանէին այդ ե - րիտասարդները, որոնց ծնողները չէին օգտագործեր անոնց ձեռնհասութիւնը, ու կը ձգէին հաստատութեան մը մէջ խաղա - լով ժամանակ անցընեն: Խորհրդածու - թիւններ՝ որոնք, կը հակառէին իր ըմ - բռնման, իր տարողութեան գիծին: Շատ անգամ՝ Կրպին չէր խօսած էր այս մասին, աղջիկը՝ զարմացած մտիկ էր ը - րած, ու, քաջալերուած որ, յաջորդ այ - ցելութեան, մօտէն հետաքրքրուի. ա - կայն Կրպօ՝ առիթը չէր ունեցած եւ ա -

մէն անգամ, Կրպինա՝ հիասթափ էր - դած ու տխրած: Ինչո՞ւ համար...

Այդ վայրը՝ չէնքին դիմաց, ծառերով ազատ դաշտ մը կար. մէկը արգելք պի - տի չըլլար, մինչեւ առուուան լուսնալ - հոն ժամանելուն: Միւսին ժամանակ աւելի մօտէն, պիտի ընտանեանար քաղ - քին երիտասարդներու ապրելակերպին:

Կրպօ՝ ուղղած էր քայլերը դէպ - ալով վայրը:

Գիշերուան լուսնիւնը կը ծածկէր չէ - քին հանդիսութեան, խաղաղութեան դրոշմ - տակ: Նոյնիսկ՝ տան ծածկին լոյն դրած թռչունները, չէին տար արեւածագը ա - ռալին աղանշանը: Տեղւոյն վրայ՝ Կր - պօ համարձակ քակած էր ձիուն թամբ - քուրով չորացուցած կենդանիին քրտն - նոտ մասերը, ուրախ՝ կրկնապատկած էր ձեռքի շոյանքը: Մանձր երկարած, որ կենդանին սնանկ, ու, ինձորի կէսը քա - նած ձիուն հետ: Թամբը ծառին կողմ - նած՝ նստած էր գոհունակութեամբ՝ վայրկեան մը, դուժալի ստուէրներով լեցուն, աչքերուն՝ մուլթ ամպեր էին ա - ցած: Կանչ, հայհոյանք, պարտաւանք - ու, առանց տատանելու, քուրը, յաղթած էր յոգնաբեկ մարմնին:

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱՍԿԻ

ՏԻԿԻՆ ՄԻՍԱԿ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ՎՕ-ԱՆ-ՎԼԻԷՆ. — Տէր եւ Տիկին Վարդան Սրբազան խորին ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկ. Միսաք Միլքէի (Ղազարեան), զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօր եւ ազգականին՝ Արտեմիս Ղազարեանի մահուան տխուր առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 100 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ» թարգմանման համար:

ՄԱՐՏԵՅԼԷՆ Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Զաւէն Գարբիէլեան, տարաբախտ Արտեմիս Ղազարեանի մահուան տխուր առթիւ 150 ֆր. կը նուիրեն ողբացեալին շատ սիրելի «Յառաջ» թարգմանման համար:

ԼԻՈՆԷՆ Տէր եւ Տիկին Զատիկ Համբարձումեան, իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկ. Միսաք Միլքէի եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն իրենց կնոջ եւ ազգականին՝ Արտեմիսի մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի 100 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ» թարգմանման համար:

ՊՐՈՆԷՆ Տէր եւ Տիկին Կ. Յովակիմեան իրենց խորին վշտակցութիւնները կը յայտնեն սիրելի ընկ. Միսաք Միլքէի եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, իրենց սիրելի կնոջ եւ ազգականին՝ Արտեմիսի մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի 100 ֆր. կը նուիրեն ողբացեալին շատ սիրելի «Յառաջ» թարգմանման համար:

ՅԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Համախարքերդիական Միութեան Զբոսայի Կեդր. Վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով խոր ցաւակցութիւն կը յայտնէ Պր. Մարգարիտ Զանտարմայեանի, իր զաւակներուն ու թոռներուն, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն ու ազգականներուն, Տիկին Մարգարիտ Զանտարմայեանի մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱՎԱԽԲ

Սամուէլ — Մուրադեան վարժարանի տեսչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է 400 ֆր. փ. ծ. Ջաւիդ Խանգաւեանի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկին Գորգէն Գործունեանէ:

Նիսի եւ չըջանի Հայոց Կրօն. Ընկ. — րակցութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ վերանորոգման եւ մշակոյթի սրահին կառուցման համար. —

Տէր եւ Տիկին Մ. Ժէրճեան 10.060, Տէր եւ Տիկին Յարութեան 3000, Տէր եւ Տիկին Փոթոյեան 1500, Տէր եւ Տիկ. Վահէ Լորէնեան 2000, Տիկին Վահէ Ժէվրեան 5000, Տէր եւ Տիկին Մարկոս Կիւտեան, Տէր եւ Տիկ. Օննիկ Լորէնեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կրեկուր Այվազեան, Տիկին Հնազանդ Պետեան 1000ական, ոմն՝ 3000, Տէր եւ Տիկ. Ասատուրեան 100, Տէր եւ Տիկ. Ժորժ Փափազեան 200, Օր. Գէորգեան 250, այլի Տիկին Զ. Ժէվրեան 200, Տիկին Փերուզ Ժիւսեան 500 ֆր.:

(Գումար՝ 29.750 ֆր.):

Կապ. Սալի Ալֆրիդի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է 100 ֆր. Տէր եւ Տիկին Նոտարեանէ Շողի Գալուստեանի մահուան առթիւ:

Ալֆրիդի Ս. Պօլոս — Պետրոս եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է. — Տիկ. Շողի Գալուստեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի՝ Տէր եւ Տիկ. Նոտարեան 100, Պ. Սալիկ Ոսկանեան 100, Գէպէլեան ընտանիք 200, նաեւ զարոյցին 200 ֆր., Ալֆրիդի Մշակ. Տան 100, «Յառաջ»-ին 50 ֆր.:

MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE DE MARSEILLE
(12,14, Rue St. Bazile)

Exposition de peinture

MICHEL HANNAUX

du 1er au 21 Février, Salle Daron
Ouvert tous les jours de 19 h. à 21 h.
sauf le Mardi

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆՆԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԿԱՐԳԻՆ

GEORGE V

31, av. George V — 75008 Paris

Փետրուար 17, Կիրակի, Ժամը 16 — 24

Կը նախագահէ՝ Արշաւիր ԿԼՈՐԻԿԵԱՆ

matinée dansante

animée par

BEDIK et son ORCHESTRE

et

L'ENSEMBLE FOLKORIQUE RUSSE TCHOUDA

Election MISS CROIX ROUGE

ԼՈՒՍԱՐՁԱԿՈՒՄ — «Երեւանեան Պոլոսներ»

Փրոֆ. ՆՈՒՊԱՐ ՍՐՓԻՍԵԱՆ — ՎԱԹԵՆՑԻ Հետ Ժամը 16ին:

Սեղաները ապահովելու համար հեռաձայնէ՛՛ ՍԱԶԹԵԼԵԱՆ — 854.35.74

ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆ — 985.36.53

(Ուսանողներու համար 20 ֆրանկ)

ՄՈՒՏԳ՝ 40 ֆրանք

ԿՐԸՆՈՊ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Տարեկան մեծ պարահանդէս, կազմակերպուած Կապոյտ Սալի Կրնոպլի մասնաճիւղին կողմէ, Շաբաթ Փետր. 23, Ժամը 21ին սկսեալ Ալփ-Օթէլի չֆեղ սրահներուն մէջ, առաջնորդութեամբ Ժաք Գոթաբեանի խանդավառ նուադա — խումբին:

Հայկական ջերմ մթնոլորտ:

bientôt

ouverture

TRAITEUR - SANDWICHES - EPICERIE

CHEZ HAROUT

18, RUE DE CHABROL, 75010 PARIS TEL. 246 30 18

ՀԱՅԵՐԷՆ, ԳՈՒՆԱՒՈՐ, ԵՐԳԱՆԱՌՆ
ԺԱՊԱԽԷՆ ՄԸ

ՍՍՍՈՒՆԻ ԶՈՒՆԿՆԵՐԸ

Անկախութիւն եւ Ազգային պետականութիւն կարանցուցած ժողովուրդի մը քաջարի հայրանքներու ըմբռնութիւնը տիրող անարդարութեան դէմ:

Հինգշաբթի, Փետր. 21, Ժամը 18ին

Les Fils de Sassoun

un film relatant une page de l'héroïque épopée arménienne,

Jeu le 21 Février à 18 heures

STUDIO BERTRAND

29, rue Bertrand, Paris 7e

Métro : Duroc

Տոմսերը ստանալ՝

— Librairie Palouyan

9, rue de Trévise

— Télé Condorcet

175, bd. Jean-Jaurès — Clamart

— Իսիկ Անի երգչախումբի անդամներէն

— Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տուն, 17, Ռիւ Պլէօ:

կամ հեռաձայնով՝

— Պ. ՕՆՈՍԵԱՆԻ՝ 736.18.09

Օր. ԹԱՇՃԵԱՆԻ՝ 630.64.60

ՆԱԽՏ ՈՒՆԵԱՄ

ՄԱՐՏԵԼ — Վասպուրականի յաղթական հերոսամարտի տօնակատարութեան ՈՅՐԸ տարեգրաբն Ապրիլ 13ին, Մշա — կոյթի Տան «Վասպուրական» սրահին մէջ Ժամը 13ին ճաշով:

Գարնանային պարահանդէսը, կազմակերպուած՝ երէց Արեւոյշներու «Կայծ» խումբին կողմէ: Մարտ 22ին, Շաբաթ երեկոյ Ժամը 22ին մինչեւ լոյս, Աւստրալիա սրահին մէջ:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ

ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

Սրբոց Վարդանանց տօնին առթիւ, Փարիզի Ս. Սալ Հայ Կաթողիկէ Մայր եկեղեցւոյ մէջ, պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ

ՀԱՅՐ ՍԵՐՈՎԻԷ ԱԳԸԼԵԱՆ

Տեսուչ Սամուէլ — Մուրատ վարժարանի Կիրակի, Փետր. 17, Ժամը 11ին:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ

Նախաճենութեամբ Կապոյտ Սալի Սէն — Ժեռով մասնաճիւղին, Կիրակի, 17 Փետրուար, Ժամը 13ին, Մարտիկ Մշակոյթի Տան «Վասպուրական» սրահին մէջ (12 — 14 Ռիւ Սէն Պաղի): Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Հայկական համադամ կերակուրներ, պատրաստուած Կապոյտ Սալուհիներու կողմէ:

ՅԵՏԱԶԳՈՒԱԾ Է

Ռատիօ — Փրանսի Թեքնիքիներու մէկ զասակարգին գործադրովին հետեւանով

ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ

Երգչախումբի Փետր. 16ին համերգը

ՅՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ

ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՃԱՇԸ

տեղի կ'ունենայ Կիրակի, Փետր. 24ին Ժամը 13ին, Մէզմ տէ Սանթրօ, 8 Ռիւ Ժամ-Կուժմ, Փարիզ Տրդ:

Այս առթիւ 1980ի դրական ՀԱՐԵՆ մրցանակը կը յանձնուի ՎԱՐԴԱՆ ԵՂԻՇԵԱՆԻ:

ձաշագին 80 ֆր.

Կը խնդրուի յատկապէս սեղանները փութով ապահովել հեռախօսելով ամէն առաւօտ Ժամը 7ին 10 — 372.04.20, իսկ երեկոները — 780.82.58:

Գեղարուեստական բաժին:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Յուլիսի եւ Օգոստոսի կայաններուն համար ով որ կը փափաքի մոնիթօր կամ մոնիթրիս ըլլալ, անյապաղ դրաւոր պէտք է դիմէ Կապոյտ Սալի Շրջանային Վարչութեան դրաստեակը՝ 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 75009, մինչեւ Փետրուար 29: Թեկնածուները պէտք է ըլլան 18ին տարեկան:

VOYAGES
EN ARMENIE 1980

organisés à l'occasion de :

PAQUES du 3 au 14 avril (12 jours) prix 3090F

Commémoration du Génocide

du 15 Avril au 26 Avril (12 jours) prix 3290 F.

Départs également en JUIN - AOUT - SEPTEMBRE - OCTOBRE

Brochure détaillée à votre disposition.

Renseignement - inscriptions

Spécialiste des Voyages
sur l'Arménie depuis 15 ans
Elia PEHLIVANIAN
2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12
Permanence les Vendredis
de 14 à 19 h.
tél. domicile : 384 31 28
Renseignements à Décines
M. ISKENDERIAN
CAFÉ DE LA PAIX
tél. (16-78) 49 25 37

Les places étant limitées, veuillez nous renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible.
Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN

Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom
Prénom
Adresse
Tél.
Ville Code postal.....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du au
ci-joint 25% d'acompte.

2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour :
.....

Rayer les mentions inutiles

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ԼԵՒՈՆԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ ԹԱՆԿԱՍԳԻՆ ԵՐԳԵՈՆԸ

ԱՆՀԵՏԱՑՈՂ ԱՐԺԵՔՆԵՐ

Մ Ա Հ

ՓՐՈՓ. ԳԱՄԷՐ ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ

ՀՈՌՄ (Յառաջ) — Սրբազան երաժշտութեան ճշմարիտ գանձ մը, իր տեսակին մէջ, երկար տարիներու լուսնային ետք, իր թանկագին ձայնը կրկին լսելի ըրաւ Յունուար 25ի իրիկունը:

Խօսքը այն մեծ երգէտին մասին է, որ 1600էն ի վեր կը գտնուի Հոռմի Լեւոն — եան վարժարանին Ս. Նիկողայոս եկեղեցիին մէջ, որ Հայ Կաթողիկէ նուիրապետութեան սեփականութիւնը դարձաւ 1880ին՝ անոր կից գտնուող Օգոստինեան միաբանութեան վանքով եւ պարտէզով, որոնց տեղ վերոյիշեալ վարժարանը կառուցուած է այսօր:

Դարերու կործանարար ազդեցութիւնը թանկազին նուագարանը եւ մասնաւորապէս անոր մետաղեայ փողերը՝ անգործածելի վիճակի մը վերածեցին:

Լեւոնեան Ժառանգաւորաց Վարժարանի Մեծաւորը՝ Գերապայծառ Ներսէս Ծ. Վ. Սէթեան, բազմիցս ջանացեր էր նորոգել տալ խնդրոյ առարկայ երգէտներ, սակայն՝ պահանջուած գումարները արգելք հանդիսացեր էին նման ձեռնարկի մը իրականացման:

Երկու տարի առաջ, Հոռմի քաղաքապետարանը եւ պատմական յուշարձաններու վերանորոգման նախարարութիւնը, մօտէն կը հետաքրքրուէին սոյն երգէտներու կը ստուգուի թէ ան 1600ի ամէնէն թանկագին նմուշներէն մին է՝ իր տեսակին մէջ:

Փառովա քաղաքի Պուֆաղդէի ծանօթ արհեստանոցը կը հրաւիրուի՝ նորոգուծութեան մեծ գործը ի գլուխ հանելու: Աշխատանքի ընթացքին երեւան կուգան 1624 թուականը եւ նոյն դարու երգէտ լինող մեծ վարպետ՝ Ճովաննի Թեաթայի անունը: Ոմանք յիշեալ թուականը ոչ թէ լինութեան, այլ նորոգութեան տարի կը համարին, եւ երգէտը աւելի հին կը նկատեն:

Լեւոնեան վարժարանի, Հոռմի Հայ — կական Մշակույթի վարչութեան եւ Փրոֆ. Աւետիս Նազարեանի ջանքերով կը կառուարուի պաշտօնական « բացումը » այս թանկագին նուագարանին՝ որ այսօր կարեւոր դարձերէն մին է հայկական հասարակութեան մը:

Միջազգային համբաւի տէր՝ Մախսթրօ Պարիսո Պալեստրա, սիրով կը ստանձնէ նուագի բաժինը: Անոր ճարտար մատներուն տակ՝ ԺՁ. — ԺԵ. — ԺԸ. դարերու խաղացի եւ սպանացի երգահաններու քաղցր երաժշտութիւնը, Ս. Նիկողայոս եկեղեցւոյ լուսաւորուած ոսկեգոծ կապաններուն, մատուցներուն եւ հսկայ զմբէթին շուրջ կը ձայնեն՝ հմայելով հայ եւ օտար երաժշտասէրները:

Նուագահանդէսի աւարտին, ներկաները ջերմ եւ երկար ծափերով կը յայտնեն իրենց հիացումը եւ գոհունակութիւնը Մախսթրօ Պարիսոյին:

Սէթեան Գերապայծառը շնորհակալու-

թեան խօսք մը կ'ուղղէ նախ Հոռմի քաղաքապետարանին, որ 35.000 տոլարի պատկառելի գումարը տրամադրած էր թանկագին երգէտին նորոգութեան համար: Նոյն տեսուչ վարդապետը գնաւ տանքի արտայայտութիւններ ունեցաւ հանդէպ Մախսթրօյին, Հայկական Մշակութային Կեդրոնի անձնակազմին, եւ մանաւանդ Ռատիօ — Վատիկանի վարչութեան, որ կրցաւ ձայնագրել համերգին թանկագին կտորները, որոնք յետագային պիտի ծառայէին նոյն ռատիոկայանի երաժշտական եւ հայկական հաղորդումներուն յայտագրին:

Վերոյիշեալ նուագահանդէսը, ինչպէս նաեւ հայկական վարժարանի պատմական երգէտին վերանորոգութիւնը, լայն արձագանք գտան իտալական մամուլին մէջ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

263 ՆԵՐ ԳԵՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Վիէն — Յունուար 27ին, Կիւրակի կէսօրէ ետք, Կաղանդ պապան եկաւ Վիէնի Գասպար Իփէկեան սրահը, ուր պզտիկները տանեակ անդամներ կրկնած իրենց դերերը, լուսադոյն կերպով ներկայացուցած՝ յղեմած ու անհամբեր իրեն կը սպասէին:

Նախ բացատրեց թէ շատ հեռուներէն կուգայ, յոգնած է եւ ծեր, եթէ փոքրիկները արտասանեն եւ զինք համբուրեն, ինքզինք կաղաւթուած պիտի զգայ: Ուրեմն դպրոցի բոլոր աշակերտները անխորի, արտասանութիւն մը կամ երգ մը ըսին եւ Կաղանդ պապան համբուրեցին: անիկա նուէր տուաւ բոլոր աշակերտներուն եւ ուսելիքով լեցուն ծրարներ սրահին մէջ եղող բոլոր փոքրիկներուն: Խոստացաւ զաւ յաջորդ տարին, պայմանաւ որ՝ դպրոցը լեցուն ըլլայ աշակերտներով, աշակերտները ըլլան խելօք եւ հնազանդ եւ հայերէնի դասերը լաւ սորվին:

Այսպէս երգ ու պարով յետ միջօրէ մը անցուցին Վիէնի Կապ. Խաչի դպրոցին աշակերտները, ծնողները եւ Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը:

Այս շատ գեղեցիկ կերպով պատրաստուած հանդէսը կը պարտինք դեպքը ուսուցչուհիին՝ Օր. Հերմինէ Սանճեանի եւ պարուսոյց Տիկին Աստղիկ Միսասեանի ամիսներու տնայալի աշխատանքի արդիւնքը այս հանդէսով ցոյց տուին թէ յամառ աշխատանքով կարելի է լուսադոյն արդիւնքի հասնիլ: Բոլոր արտասանութիւններն ու երգերը անցան առանց որեւէ սխալմունքի, իսկ հայկական պարերը իսկապէս վայելելի պահեր էին, բոլորովին նորոգուած պարի տարազներով: Ներկաներն ալ բուն ծափերով եւ սրտաբուխ նուէրներով քաջալերեցին Կապ. Խաչը որ անգամ մը եւս գոհունակութիւնը ունէր տեսնելու իր ժողովրդականութիւնը:

Երկու խօսքով հանդէսի բացումը ըրաւ վեթերան ընկերուհի Արշալոյս Մաղաքեան, հայերէնով, իսկ Ֆրանսերէնով Օտէթ Մաղաքեան բարի գալուստի երկու խօսք ըրաւ ներկաներուն ծանօթացնելու համար այս դպրոցներու եւ հանդէսին: Բոլոր նպատակը, որ ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ միայն ու միայն մեր լեզուին եւ մշակույթին ծանօթանալ, որպէսզի յետագային այս դպրոցներէն ելլողները ըլլան տիպար Հայեր, հպարտ իրենց ծագումով:

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

Ի ՅՈՒՇ

ՀՈՒԻՐԻ ԻՓԵԿԵԱՆԻ

«Յառաջ»ի միջոցաւ, խոր ցաւով ու կսկիծով է որ իմացանք Հուրի Իփէկեանի մահուան անսպասելի լուրը...

Հուրի Իփէկեան, որպէս բազմակողմանի զարգացման տէր եւ ուժեղ անհատականութիւն ունեցող կին, անտառաւոր որ պատիւ կը բերէր հայ կնոջ հանրային վարկին:

Որպէս անկեղծ գնահատանքի ու յարգանքի արտայայտութիւն, իր յիշատակին, Կրքնապէս Տիկին Ա. Սիւլեան եւ աղջիկը՝ Սեդա հարիւր Ֆրանք կը նուիրեն Վիէնի Գասպար Իփէկեան սրահին:

Հարիւր Ֆրանք ալ « Յառաջ »-ի բարձրագոյն մասնակցութեամբ, որպէսզի զեռ երկար ժամանակ, հայ տուններէն ներս, մեր մայրենի քաղցր լեզուն կենդանի մնայ:

Ա. ՍԻՍԼԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ
ՂԵԿԱՎԱՐՈՒՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

« Հայահամբը »-ի փոքր դահլիճին մէջ տեղի ունեցած է նուագահանդէս մը, մասնակցութեամբ Հայաստանի պետական սենֆոնիք նուագախումբի, միջազգային մրցումներու դափնեկիր ջութակահարուհի Մարինա Մուրիս Մուրիսի: Նուագախումբը զեկաւարած է Արեւելեան Գերմանիայի ժամանած Հարմոնիա ինստիտուտի Միլանի: Միջազգային շուրջը եւ Ռախմանինովէն գործեր:

×

ԵՐԳԻ ՈՒ ՊԱՐԻ ՀԱՄԱՅՈՒՆ ԵՐԵՎԱՆԻ
ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԷՋ

« Թաթուլ Ալթունեան » երգի ու պարի համոյթը (զեղարուեստական զեկա — վար էմմա Մատուրեան) երեկոյթ մը տրուած է Երեւանի « Հայահամբ »-ի մեծ դահլիճին մէջ, ներկայացնելով հայկական ժողովրդական եւ ազգաբարձական երգերու եւ պարերու յայտագիր մը:

×

ՀԱՅ ԸՄԲԵՆԱՄԱՐՏԻԿԸ
ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ԱՆՈՑԵԱՆ

Մոսկուայի մարզի Կլին քաղաքին մէջ տեղի ունեցած « Աշխատանքային ուս — գերվներ » մարզական ընկերութեան կեդրոնական խումբի ղեկավարութեամբ մրցումներ տարած համալուսնական մրցումներն են, որոնք, Լենինականէն Մանուէլ Ապիկեան (68 քիլո) ետք յաղթանակ տանելով նուաճած է ախոյեանի կոչումը:

ՍՊՈՏԱԿ ԶԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻԿՆ ՈՒ ՁԵՆԱԳԸ

Քոմոյի կեանքը քարձ ապետի մը կեանքին չափ արկածախնդիր եղած էր: Ուրի կարողութիւնը դայերու հետ ունեցած կուէն մնացեր էր: Խոշոր դայի մը հետ ունեցած էր զարհուրելի կիրք մը: Քոմոն յարձակած էր, երբ դայը ըսնում էր այժմի կողորդէն: Գայլը յանկարծակի եկած՝ ուզած էր փախչիլ: Քոմոն նետուած էր անոր կոնակին: Կրքով տաքացած էր: Քիչ էր մնացեր Քոմոն պարտուէր, եթէ իր մէկ ուժեղ յարձակումով դայը չզգէր կոնակի վրայ ու ակունքներով շնորհէր անոր խոչափողը: Այդ ուժեղ կուէն յետոյ, Քոմոն իր յանդուրժանութեան շատ բան կորսնցուց, ըլլալ իր մարմին մէջ թէ արթուն: Գայլին ցցուած ակունքները, անոր տափակ ա-

կանջներով յարձակումը կը խռովէին զինքը:

×

Մարտիկ առաջին քանի մը շարաթները դժուար աշխատանքի մէջ էր: Հօտը իր սրինգի եղանակին վարժեցնելու աշխատանքն էր այդ: Նստած ծառի մը տակ եւ կամ քարի մը վրայ, սրինգ կ'ածէր, երբ հեռուն կաքաններու ձայնը կար, երբ շերտապէս միջատ մը իր գտակին վրայ թռած էր, երբ երկու այծեր իրարու կոտորէին կը զարնէին, մինչ Քոմոն պոչին վրայ նստած՝ ակունքներով իր կրքնակի մագներուն վրայ փակած ձանձերը կը հայածէր:

Մարտիկի սրինգի ձայնին մէջ վերջաւորապէս զանապեղ ամպերու նման կը հաւաքուէին լեռներու շնորհքը, խորքը երկրի գոյնին, բոցը արշալոյսին, արծուի թռիչքը, հովին ձայնը եղէգներու մէջէն անցնող, ձիւն մը արձակ վաղը

դաշտին մէջ, այծերու սաղիքակաճ շարժումները, հեռուէն լսուող դայերու ունեցն ու վերջապէս: Բոլորը, բոլորը իր մօտն ու հասակին հետ կը շարժէին:

Արեւը հեռագետէ իր ծանրութիւնը կը զնէր անոր սրտին մէջ, եւ Մարտիկ կը մոռնար իր ու Նարեկի բառերը ու յաճախ լուռ, կը դառնար ընտելեան մէկ ուժեղ ամբողջութիւնը: Նոյն ընտելեան էր, որ անոր մէջ հեռագետէ կ'արթնցներ արուն ու կը փոխէր ձայնին երանգը, երբ յաճախ կը տեսնէր այծերու ու լեռներու փոքր անցքներուն մէջ եղնիկներու զուգաւորութիւնը ու կը լսէր անոնց ձայնը աղաւնեակի մը թեւերուն պէս փափուկ:

×

Իրիկուն մը, երբ գիւղացիները, պարտէգներէն, այգիներէն ու բանջարանոցներէն, բերքի ձամբէն զէպի գիւղ կ'իջնային, Մարտիկ իր այծերուն հետ գիւղ կ'իջնար, դայի մը խոշոր գիւղի ուսերուն վրայ դրած:

Ան էր, ան, գորշ դայը, որ հովիններուն սարսափը եղած էր:

— Ձէ, էս դայը էս կողմերու դայը չէ, — ըսաւ երեսփոխը, երբ Մարտիկ այծերու բակին մէջ դայը վար դրաւ իր ունէն:

Գիւղին մէջ լաւ մուշտակ հագնողը երեսփոխն էր: Տեսակները լաւ կը հասկը-

նար: Միտքը դրաւ իրեն համար լաւ մուշտակ մը չինել տալ:

— Ձմեռ որ դայ, Մարտիկ, հօրքոյրիդ համար եւ կ'առնեմ լաւ վերաբերում մը, — ըսաւ երեսփոխը:

Երեսփոխը ճիշդ էր, Մարտիկի սպանած դայը այդ լեռներու դայը չէր: Բարթողեան չլթայով Թաթարներու երկրէն եկած էր, ու վերջի քանի մը ամսուան ընթացքին հովիւներու մզմաւանջն էր դարձած: Քիւրտ հովիւներ դուզախ լարեցին, գէնքով փնտռուէին ելան լեռներուն մէջ: Հաճախ գիւղի քիւրտ բնակիչները նոյնիսկ կը վախնային դաշտ ելլել, որովհետեւ նոյն դայը գիւղեր ժամանակ մինչեւ գիւղին մէջ տեսնուած էր ու խեղդած Մէմօ օղլի Տուրաուի երեք էջերը: Ուրիշ անգամ, հետապնդողները տեսած էին, որ դայը վերջապէս պահապանութեան չլթայով Թաթարներու ջոխէր կատարած երեսփոխով՝ ակունքներուն պէս վեր ցցուած էին նաեւ կոնակի մահալերը: Քիւրտ հովիւներ իրենց հօտը լեռներէն վար կ'իջնցնէին, երբ կը տեսնէին պակալը իրենց այծերուն: Պակալած ոչխարներու եւ այծերու կրծուած գլուխներ ու կաշի կ'առնէր կը գտնէին միայն:

(16 - Դար.)

Fonds A.R.A.M

ՓՈԽԱՆ ԾԱՆԿԵՊԱԿԻ

ՏԻԿԻՆ ՄԻՍԱԲ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒՄԱՆ ԱՌԹԻԻ

Տէր եւ Տիկին Տիգրան Զէքեան եւ զաւակները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկ. Միսաք Միւրզէ - Ղազարեանի եւ զաւակներուն ու ընտանիքին պարագաներուն իրենց մօր եւ կնոջ՝ Տիկին Արտեմիս Ղազարեանի կըստ կծալի մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեփունջի 150 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»-ի բարեգաւաճման:

ՅԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղը սըր-տազին ցաւակցութիւններ կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Ղազար Ղազարեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկ. Տիգրան Ղազարեանի եւ զաւակներուն, Տիկ. Ռոզ Ղազարեանի եւ զաւակին, Տէր եւ Տիկ. Ժաննա Ղազարեանի եւ զաւակներուն ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին՝ Լիւսի Ղազարեանի մահուան տը-խուր առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԽՔ

Կապ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղը շնոր-հալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Անտրէ Պաղասարեանէ 500 ֆր., Տէր եւ Տիկ. Մասիս Աւետեանէ 100, ի յիշա-տակ իրենց հօր եւ անհօր՝ Մանուկ Մարկոսեանի մահուան տարեելիցին առ-թիւ:

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որ-բերու Օգն. Մարմինը, շնորհակալու-թեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները. Տիկ. Նիքիմ Նիքիմեանի (ծն. Ֆիլոր ձըրձըրեան) մահուան առթիւ. — Տէր եւ Տիկ. Եղուարդ Պարթեան 200 ֆր., Տէր եւ Տիկ. Տեմոն 100 ֆր., Տիկիններ Գէորգեան, Սապակ, Ալիքսանեան, Խու-պէսեան, Պիւթէ, Ալիքսանեան 100ա-կան, Տիկիններ Կիւլպէնկեան եւ Սայեան 50ական, Պր. Սիմաւոնեան 100 ֆր. իր կնոջ յիշատակին:

Հայ Ուսանողաց Օգն. Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ Տիկին Մ. Մարտիկեանէ եւ զաւակներէն 150 ֆր. ողբացեալ Աւետիս Քէչապաճեանի մահ-ուան առթիւ եւ հետեւեալները 1979-80 տարեշրջանին համար. — Պր. Պահատուրեան (Լիոն) 500 ֆր., Պր. Զիւրիգորի - եան (Լոզան), Պր. Յ. Որբերեան 100ա-կան, Պր. Տ. Պալեան 30 ֆր.:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱԶ

Պր. Մեսրոպ Սիմաւորեան կը նուիրէ 100 ֆր. ի նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի Նորմանտիի մանկանց բոյնին, իր ողբացեալ կնոջ՝ Արմինէի յիշատակին, մահուան Տրդ տարեելիցին առթիւ: Նոյն նպատակին Տիկ. Քնար Հայրապետ (Իսի լէ Մու-լինո) կը նուիրէ 30 ֆր.:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷԼ. — Վասպուրականի յաղթա-կան հերոսամարտի տօնակատարութեան ՈՅՐԳ տարեգարձը Ապրիլ 13ին, Մշա - կոյթի Տան « Վասպուրական » սրահին մէջ ժամը 13ին ճաշով:

49ԴԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզեան շրջանին կողմէ

մասնակցութեամբ Միութեան Փարիզի, Ալֆորվիլի, Լիոնի եւ Տէսինի շր-ջաններուն Սկաւտներուն, Արեւոյշներուն, Թեւիկներուն եւ Գալլիկներուն Տեղի կ'ունենայ Կիրակի, Մարտ 2, կէսօրէ վերջ ժամը 14.30ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 bis, Rue Saint Dominique Paris 7e — métro Invalides

Նախազանգութեամբ՝ Կաթ. Պատուիրակ Արեւմտեան Եւրոպայի Հայոց եւ Փարիզի Առաջնորդ՝

ՍԵՐՈՎԻԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Հայկական պարեր եւ երգեր — սկաւտական ներկայացումներ եւ զաւեշտ: Շրջանային ներկայացումներ, հայերէն: Ամբողջովին նոր յայտագիր: Յայ-տազրին կը մասնակցին նաեւ Ֆրանսական եւ օտար սկաւտական խումբեր:

Մուտք 25 ֆրանք

Պիւֆէ

« 6 Ա Ռ Ա Ջ »

Կը նուիրեն

ՏէՄԻՆ. — Այրի Տիկին Հիւսեան, մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր եղբոր՝ Գալուստ Զուլֆայեանի:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Խանթաճուրեան հետեւեալ նուէրները կ'ընեն Տէր եւ Տի-կին Մանուկ եւ Մարիամ Ղուկասեանի յիշատակին. —

100ական ֆ. Սամուէլ-Մուրատ. վարժա-րանին, Պանջօյի հայկ. դպրոցին, Կապ. Խաչի Իսիի մասնաճիւղին, Իսիի Ս. Մա-րիամ Աստուածածին եկեղեցիին եւ «Յա-ռաջ»ին, նաեւ 100 ֆր. Միփան-Կոմիտաս երգչախումբին Հաճիպապ Սայրինի յի-շատակին:

(Ստանալ «Յառաջ»էն):

×

Տէր եւ Տիկին Պարգեւ Սայրին 100 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին Տէր եւ Տիկին Մանուկ եւ Մարիամ Ղուկասեանի յիշա-տակին:

×

ՇԱԽԻԼԷՆ ՕՐ. Շաքէ Կիւլեան, իր հօր-եղբոր՝ Հարպիկ Կիւլեանի եւ մօրեղբոր՝ Աղասի Պէֆաքեանի ցաւալի մահերուն առաջին տարեելիցին ի յիշատակ 100 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

GRANDE NUITEE

à Marseille

La Croix Bleue Arménienne de Marseille (Section Ville)

Organise le Samedi 23 Février de 22 heures à l'aube, dans les salons de l'Alhambra, une Grande Nuitee costumée avec l'orchestre de

PATRICE VALMONT

(de Radio Monte-Carlo)

Réservations et renseignements à la Maison de la Jeunesse et de la Culture Arménienne 12-14 rue Saint Bazile, 13001 Marseille

Tél. : 50-19-15

Tenu sombre souhaitée

ԿՐԸՆՈՊԼ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

Տարեկան մեծ պարահանդէս, կազմա-կերպուած Կապոյտ Խաչի Կրճռալի մաս-նաճիւղին կողմէ, Շաբաթ Փետր. 23, ժամը 21էն սկսեալ Ալի-Օթէլի շքեղ սրահներուն մէջ, առաջնորդութեամբ Ժաք Քոժաքեանի խանդավառ նուագա-խումբին:

Հայկական ջերմ մթնոլորտ:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱԶ

Յուլիսի եւ Օգոստոսի կայաններուն համար ով որ կը փափաքի մնալիք-էօր կամ մնալիք-իս ըլլալ, անյապաղ դրաւոր պէտք է դիմէ Կապոյտ Խաչի Շրջանային Վար-չութեան գրասենեակը՝ 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 75009, մինչեւ Փետրուար 29:

Թեկնածուները պէտք է ըլլան 18էն 25 տարեկան:

UNION DES ANCIENS ELEVES
MOORAT - RAPHAEL

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱԵԼԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

grande soirée dansante

Le Samedi 1er Mars de 20h. à l'aube
dans les salons de l'Hôtel MERIDIEN
(Boulevard Gouvion St-Cyr — Porte Maillot — Paris)

avec la participation des chanteurs.

bedik et puzant findikian

et du duo

haris et paraskevas

animé par :

bernard dededjian et son orchestre

Réservation des tables :

ANOUCHIAN. 246-54-17

KAPRIELIAN : 508-08-70

MAVIAN : 574-34-78

ՀԱՅ ԿԱՌՈՂԻԿԷ

ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

Սրբոց Վարդանանց տօնին առթիւ, Փարիզի Ս. Խաչ Հայ Կաթողիկէ Մայր եկեղեցւոյ մէջ, պատարագ կը մատու-յանէ եւ կը քարոզէ

ՀԱՅՐ ՍԵՐՈՎԻԷ ԱԳԸԼԵԱՆ

Տեսուչ Սամուէլ - Մուրատ վարժարանին Կիրակի, Փետր. 17, ժամը 11ին:

ՅՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՃԱՇԸ

սեղի կ'ունենայ Կիրակի, Փետր. 24ին ժամը 13ին, Մէզմն տէ Սանթրօ, 8 Ռիւ Ժան-Կուստն, Փարիզ 8րդ:

Այս առթիւ 1980ի դրական ՀԱՐԵՆՑ մրցանակը կը յանձնուի ՎԱՐԴԱՆ ԵՂԻ-ՇԷՆԱՆԻ:

Ճաշագին 80 ֆր.

Կը խնդրուի յատկապէս սեղանները փութով ապահովել հեռախօսելով ամէն առաւօտ ժամը 7էն 10 — 372-04-20, իսկ երեկոները — 780-82-58:

Գեղարուեստական բաժին:

Imprimé sur les Presses

du Journal « Haratch »

83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris

Commission Paritaire : No 55935

ՄԱՏԵՆԱՇՄԱՐ «ՅԱՌԱՋ»

ՄԱՏԵՆԱՇՄԱՐ «ՅԱՌԱՋ»

ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԲԵԱՆ

«ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ» (1958)
(Գին 50 ֆ.)

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

«ԲՈՒՌ ՄԸ ՏՈՄՍ»
(25 ֆ.)

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

«ԲԱՑ ՏՈՄԱՐԸ» (1971)
«ԿՐԱԿԸ ԿՈՂԴԻՍ» (1973)
(Հատորը՝ 50 ֆ.)

«ՅԱՌԱՋ 50» (1976)

ԾԱՂԿԱԲԱՂ «ՅԱՌԱՋ»-Ի ՅԻՄՆԱՄԵԱՑ ՀԱՒԱԲԱՇՈՆԵՐԷՆ
420 էջ ԸՆՏԻՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՂԲ՝ ԳԵՌԱՅՈՒ

100 ֆ.

ԵՆՈՎՔ ԼԱԶԻՆԵԱՆ

«ԱՆԿԱՊ ԷՋԵՐ» (1979)
(Գին 50 ֆ.)

Թղտատարի ծախքերուն համար 10 ֆ. աւելցնել նշանակուած գիններուն վրայ:

Դիմել՝ «ՅԱՌԱՋ»-ի

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ 1979ԻՆ

(Բ. և վերջ)

Բ. ԳԻՒՂԱՏՐՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Գիւղատնտեսութեան համախառն, այսինքն՝ բոլոր տեսակներուն արտադրութեան ծրագրերը քիչ մը աւելիով իրաւորւած է, արձանագրելով վեց տոկոս աճ:

Գիւղատնտեսական արտադրութիւններուն պատկերն է եղած հետեւեալը. — Հացահատիկ՝ 318.100 թոն, միայն ցորենը՝ 145.800 թոն: Ծաքարի ճակնդեղ՝ 153.900 թոն: Գետնախնձոր՝ 222.500 թոն: Բանջարեղէն՝ 458.300 թոն: Պղ — սուղ՝ 156.100 թոն: Խաղող՝ 243.800 թոն:

Հացահատիկին բերքը նախանցեալ տարիէն զերեքէ 41.000 թոն աւելի արձաւ — նազրած է եւ հինգ հարիւր թոնի առաւելութեամբ նոր մրցանիշ հաստատած է 1977ին բաղդատմամբ, որ, իր կարգին, բացառիկ նկատուած էր: Միւս կողմէ ցորենին բերքը աւելի քան 25.000 թոն նուազած է նախանցեալ տարուան համեմատութեամբ: Աւելցնենք, որ մինչ հացահատիկի արտադրութեան մէջ Հայաստանի բացառիկ յաջողութեան հասած է, անդին Խորհ. Յիւթեան ընդհանուր արտադրութիւնը ծրագրէն 40 միլիոն թոն նուազ եղած է, ներկայացնելով միայն 179 միլիոն թոն:

Ծաքարի ճակնդեղին, դետնախնձորին, բանջարեղէնին, խաղողին եւ պտուղին արտադրութիւնները եւս առաւել աճ արձանագրած են 1978ին համեմատութեամբ: Պտուղը առաւել ըլլալով հանդերձ, նուազ եղած է սահմանուած ծրագրերէն:

Այսուհանդերձ, հակառակ արտադրութեան յաւելումներուն, ասոնց պահանջը դեռ զգալի է շուկային մէջ:

Գ. Դեմիքան, Կեղք. Կոմիտէի Ապրիլ 12ի լրակատար նիստին, դիտել կուտար, թէ « չնայած հազարաքանակ մը քերքերի արտադրութեան նկատելի աւելացմանը, գետնա զոտարութիւններ կան բնակչութեանը կարտոֆիլ (գետնախնձոր), լրիւ տեսակներով քարմ բանջարեղէն, սեղանի խաղող եւ ջերմացւոյն բանջարեղէն մատակարարելու գործում: Այդ զոտարութիւնները արագօրէն յաղթահարելու նպատակով անհրաժեշտ է, որ պետական, գիւղատնտեսութեան, առեւտրի, սննդադրամարտութեան, մթերման միջնորդութիւնները, Հայկօսպի վարչութիւնը, շրջանային կուսակցական, սովետական եւ գիւղատնտեսական մարմինները աւելի ակտիվօրէն աշխատեն բանջարեղէնի, կարտոֆիլի, խաղողի եւ պտղի արտադրութիւնն աւելացնելու ուղղութեամբ, այն հաշուով, որ լրիւ բաւարարուեն բնակչութեան եւ վերամշակող արդիւնաբերութեան պահանջները, կատարուեն այդ մթերքները քարմ վիճակում երկրի արդիւնաբերական կենտրոնները առաքելու առաջադրանքները »: (« Սով. Հայաստան » օրաթերթ, Ապրիլ 14):

1979 Յունուար մէկէն մինչեւ 1980 Յունուար մէկ կոլտնտեսութիւններուն, միջտնտեսային ձեռնարկութիւններուն, սովխոզներուն եւ պետական այլ տնտեսութիւններուն մէջ կովերուն թիւը աւելցած է, իսկ խոզերուն, ոչխարներուն եւ այծերուն թիւը նուազած է:

Միայն արտադրութիւնը՝ 83.500 թոն, զերեքէ նախանցեալ տարուան քանակը պահած է, աննկատելի յաւելումով մը միայն: Հաւելիթիւնը՝ 440 միլիոն, առաւել եղած է. կաթիւնը՝ 495.500 թոն, նոյնպէս՝ բուրդիւնը՝ 5050 թոն, նմանապէս: Ոռոգելի դարձած են 5900 հեկտար նոր մշակելի հողեր, ծրագրէն 900 հեկտար աւելի:

Շինարարութիւն. — Պետական եւ քօօիներաթիւ ձեռնարկութիւններու ու կազմակերպութիւններու, կոլտնտեսութիւններու, ինչպէս նաեւ բնակչութեան կողմէ 1979ին կառուցուած են 18 հազարէն քիչ մը աւելի բարեկարգ բնակարաններ եւ առանձնատներ՝ 1.195.000 քա-

ռակուսի մեթր բնակելի ընդհանուր մակերեսով: Ասիկա հնարաւորութիւն տրւած է բարելաւելու 118.000 հոգիի բնակարանի պայմանները: Շինուած են 31 հազար 300 տեղով նախակրթարաններ, 6600 տեղով մանկապարտէզ — մանկամասեր, 720 մահճակալով հիւանդանոցներ:

Յաջողութիւնները ակներեւ են նախանցեալ տարուան բաղդատմամբ: Այսուհանդերձ, շինարարութեան թափը կը մնայ միշտ զանգաղ եւ կը պարզէ տկար երեսը Հայաստանի տնտեսութեան: «Սովետ. Հայաստան» օրաթերթը խմբագրականով մը կը հաստատէ այս իրողութիւնը զերեւով. — « Հանրապետութեան շինարարական եւ մոնտաժային կազմակերպութիւնները չափաւորապէս ինքնուրուագեցին անցած չորս տարուայ առաջադրանքները կատարումը: Կապիտալ ներդրումները պլանի կատարումը չանցաւ 95 տոկոսից: Շինարարների անբաւարար աշխատանքի մասին քննադատական սուր խօսքեր շատ առկայ են Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի 1979 թուականի դեկտեմբերեան պլենումում »: (Յուն.8):

Դեկտեմբերին վերջ դառաւ Հայաստանի հիւլէական կայանին երկրորդ բլոկին շինութիւնը՝ 410.000 քիլովատ արտադրութեամբ: Շատ կարեւոր իրադարձութիւն է, որ լայն հեռանկարներ կը բանայ երկարութիւն արտադրութեան համար: Հայաստանի երկարութիւն ընդհանուր արտադրութեան 19,4 տոկոսը կապահովուի հիւլէական կայանին միջոցաւ:

Գ. ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԱՅԼ ՏՈՒՆԱԼՆԵՐ

1979ին բանուորներուն եւ պաշտօնեաներուն միջին թիւը կազմած է 1.150.000 եւ մէկ տարուան մէջ աւելցած է 35.000 հոգի (*): Կոլտնտեսականներուն թիւը երկու հազարէն քիչ մը աւելի նուազելով ներկայացուցած է 84.800:

Բանուորներուն եւ պաշտօնեաներուն միջին աշխատավարձը նախանցեալ տարուան 153 ուրբիէն բարձրացած է ամսական 158 ուրբիէ: Կոլտնտեսականներուն աւելցած է չորս տոկոս, նախանցեալ տարուան երեքին փոխարէն: Նկատելի կէտն այն է, որ Հայաստանի բանուորներուն եւ պաշտօնեաներուն ամսական միջին աշխատավարձը նուազ է Խորհ. Միութեան միջին ամսականին, որ 163,5 ուրբի է, այսինքն՝ հազար Փրանքէն քիչ մը աւելի:

Բնակչութեան « ոչալ եկամուտները » անձ զուրկ հաշուով, տարուան ընթաց-

քին աւելցած են 3,5 տոկոս, նախատեսուած ծրագրէն 0,5 աւելի, բայց նախանցեալ տարիէն մէկ տոկոս նուազ:

Բնակչութեան կենցաղային սպասարկութիւններուն ծաւալը ծրագրէն շատ աննշան պակաս պատկեր պարզած է՝ արձանագրելով 9,7 տոկոս աճ նախանցեալ տարուան վրայ:

Անցեալ տարի կազմող ստանալու կարելիութիւնը ունեցած են 27.000 բնակարաններ, ծրագրէն երկու հազար աւելի, ընդհանրապէս զերեւորուն հաշուն:

Ուսման բոլոր մարզերուն եւ աստիճաններուն մէջ գտնուած են աւելի քան 1.134.000 հոգի, նախանցեալ տարիէն 24 հազար աւելի: Ստորաբաժանումները հետեւեալը ցոյց տուած են. — Նախակրթարան յաճախողներ՝ 607.400, միջնակարգ փորձեալներ՝ 106.400, միջնակարգ մասնագիտական ուսումնարաններ՝ 54.100, բարձրագոյն ուսումնական հիմնարկութիւններ՝ 57.600:

Մանկապարտէզներուն երախներուն թիւը նախանցեալ տարուան նման 4000 յաւելումով բարձրացած է 132.000-ի:

Մասնագիտական — թեքնիք ուսումնարանները տարուան ընթացքին պատրաստած են 30.000է աւելի երիտասարդ որակեալ բանուորներ եւ, միաժամանակ, ընդունած են 36.100 հոգի: Երկուքն ալ բարձր նախանցեալ տարուան թիւերէն: Պատրաստուած մասնագէտներուն թիւն է եղած 26.900, որուն 10.900 բարձրագոյն եւ 16.000ը միջնակարգ մասնագիտական ուսումով:

Քաղաքներուն եւ գիւղերուն հանրային գրադարաններուն թիւը 1333 եղած է՝ մօտ քսան միլիոն գիրքերով եւայլն:

Հրատարակուած գիրքերուն եւ գրքոյներուն տպաքանակը 1978ի համեմատութիւնը կրած է՝ պարզելով 11 միլիոն:

Ծառփայտի արահներ՝ 837: Թէեւ նախանցեալ տարուան վրայ երեսուն արահ աւելցած է, սակայն, ժապաւէն դիտողներուն թիւը երեք տարիներէ ի վեր նոյն համեմատութիւնը ներկայացուցած է, այսինքն՝ 29 միլիոն:

Բժշկիչներուն թիւը երեք հարիւր յաւելումով հասած է 10.700-ի:

Հայաստանի բնակչութիւնը, 1980 Յունուար մէկին, արձանագրած է 3.079.000:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(*) Արձանագրուած է, թէ յաւելումը 42.000 եղած է: 1978ի պաշտօնական վիճակագրութեան մէջ բանուորներու եւ պաշտօնեաներու թիւ ներկայացուած էր 1.115.000, իսկ այս տարուանին մէջ 1.150.000: Ուրեմն, քստ պաշտօնական վիճակագրութիւններուն յաւելումը 35 հազար եղած է: Մեզի նկատի առնելով այս վերջինը:

Ժ. Մ.

ԹՈՒՐԲԻՈՅ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐԲԻՆ 1979Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Կուտանք մեր պատրիարքական պատմութեան 18րդ տարեկան տեղեկագիրը:

Գոհութիւն Աստուծոյ, համեմատաբար աւելի տանելի տարի մը բոլորեցինք: Մեր համայնքային զօրաւորութիւններէ զէթ փոքր մաս մը հարթուեցաւ: Օրինակ հինգ առ հարիւր յաւելուածական տուրքը որ կը դանձուէր էվլաֆի վարչութեան կողմէ մեր եկեղեցիներու, բարեխրական ու կրթական հաստատութեանց եկամուտներէն, այս տարի բարդուեցաւ Արտաքին Գործոց նախարարութեան պիւտճէին վրայ: Այսուհանդերձ նախորդ տարիներէն չվճարուած տուրքերը կը պահանջուին եւ կը դանձուէին: Նոյնպէս վերցուեցաւ մեր վարժարաններու վրայ դրուած շրջանային սահմանափակումը, որով կը պարտադրուէր, որ դպրոց մը իրեն համար նախադրուած թաղային շրջանէ դուրս աշակերտ չաւանդուէր: Այս սահմանափակումով հեռու թաղերու մեր համայնքի դասերը կը զրկուէին հայ վարժարան յաճախելու իրենց բնական իրաւունքի: Թէեւ այս տարի նոր զօրաւորութեանց դիմաց չգտնուեցանք, բայց անցնող 10-15 տարիներու ընթացքին բարդուած դրուարութիւնները նոյնութեամբ չարուանալու: Օրինակ, կրթական մարդ մէջ, պետական վարժարանով իր ուսմանը սկսող հայ աշակերտին արդէ ունեցաւ իր համայնքի վարժարանը յաճախել, հարկը պահանջած պարագային: Նմանապէս իսլամութենէ դարձող հայերուն՝ զաւակներն ալ կ'արգելուին իրենց համայնքի վարժարանը արձանագրուելու իրաւունքէն: Երկու պարագային ալ եղածը խտրականութիւն է եւ երկրի Սահմանադրութեամբ նախատեսուած քաղաքացիական իրաւանց կը հակասեն: Կը շարունակուին նաեւ պետական վաւերացման ուղացումները նոր իշխանակուած ուսուցիչներու կամ անօրէններու, մինչեւ իսկ սովորական աշխատուորներու եւ այդ պատճառով անոնց ստանձնելիք պաշտօնները, դասերը եւ դործերը երեսի վրայ կը մնան ամիսներով:

Իսկ տնտեսական ու կալուածական մեր զօրաւորութիւնները աւելի շատ են, որոնցմէ զլրատուրը այն է, որ էվլաֆի վարչութիւնը վերջերս սկսաւ զրկել մեր համայնական հաստատութիւնները այն կալուածներէն, որոնց օրինաւորապէս տիրացած էր ան 1936էն առդին, երբ առաջին անգամ կալուածներու ցանկ մը

զգալու, երկփայլի ձեռքը, մօտեցողին սպառնալիք կը խոստանար... վերջապէս վոհմակի ցաւալով վախը, ու, զինաթափ նահանջը...

Կիւնազ՝ գոմին մէջ դառած քուրջերով, հազիւ կրցած էր պատուապարել իր կուտական մերկութիւնը. կը նմանէր պարիկներու դասին անդին այն լքուած իշխանուհիին, որուն վրայ, անէճքը կը ճընչէր ժլատ փորձութեամբ... Մարմնին վրայ անտանելի ալքուածքներ, տեղ-տեղ կեղեքումներու հետքեր, կարմրեղէն մոտ գոյնի էին վերածուած, անխնայ իրական յատկանշական ոգեւորումով, պղծ ձեռքեր էին խնայած բզբեղելու ըզմանքը...

Բանութիւնը՝ ընդհանրացած արդ շրջանի խաւերուն, կարծես երկինքը, երկրը կը սնուցանէր անմարդկային արարքը, անօրինակ՝ տեսալ մը հոգեբանութեամբ, ուր՝ զգացումը ի շահ տղի տութեան, դարերու երկայնքին անբընական ժառանգութիւն մ'էր դարձած, իր սուղէր մարդկային իմացականութեան պղտոր ճահճի ծալքերուն մէջ, ուր ողջակէզ արեան տեսքը միայն առանց չքմեղանքի, պիտի յազեցնէր իրենց էական պահանջը...

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն 1 9 7 9 ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԻՆ

Այդ գիշեր Կիւնազ ապաստանած Հոյ-Հօրոյի հետ գոմին մէջ, ցաւէն չէր կըրցած աչքերը գոցել: Կարծես մարմնին անդամները իրարու հետ մրցումի էին ելած նշելու, ո՞վ աւելի ազդու իր տանջանքը պիտի բնորոշէր... Աղջկան անկանոն կուրծքի հեւը, նուազած ճնշիւնով դուրս կ'ելլէր... Եղկելի վիճակը սակայն արգելք չէր եղած իր ողջմտութեանը... զգաստ՝ աչքին կը պատկէրանային օրուան կրած տապալտութիւնը... նախ՝ հիւր եկած հրէշ կիներու գիմապիւծը. իրեն հետ անոնց կեղծաւոր վարմունքը. յափշտակուած անոնց կրքոտ քննութիւնը նրբութեամբ աճած մարմնին գեղեցկութեան. ու, յանկարծ անոնց քստմունքի հրամանը ամբողջովին մերկանալու... Իր ընդվզումը, ընդդէմութիւնը... յետոյ... չիփթ՝ մտքին կու-

գային... երեք կիներու վրան խոփելը. ընդոստ՝ մոլեգին, հագուստներուն պատառ պատառ անշատումը... բոլորովին մերկ, ծեծելը, մազերը ծուրկ — ծուրկ քաշելը... մազերը հազիւ ստիքները կը ծածկէին... անոնց վայրագ հաճոյքով ծիծերը կսմթէին... Բարբարոսութեամբ՝ վեց ձեռքեր, չուրջը գիւլային պար ընունւած. կարծես հեթանոսական արարողութիւն, կը քաշկուէին, կը հարուածէին պառկեցնելու նպատակաւ. ըստ իրենց սովորութեան, ու, իսլամական օրէնքին, անդամահատման անհրաժեշտ դործողութիւն... Սակայն գերբնական ուժ մը կրկնապատկած էր իր ընդդիմութիւնը... փոխադարձ խօսքեր, ոտքի հարուածները, վայնասունը, ու... հրաշք՝ անսահման ճիգով, ակնթարթի մը մէջ ձեռքերնէն ազատելու փախուստը դէպի գոմ, ուր՝ ինքզինքնէն ելած, ինքի պէս, առանց մերկութեան ամօթխածութիւնը

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱՍԿԻ

ՏԻԿԻՆ ՄԻՍԱԲ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒՄՆ ԱՌԹԻԻ

ՏԻՍԻՆ. — Տէր եւ Տիկին Յ. Հարէլեան
ողբացեալ Արտեմիս Ղազարեանի կսկծալի
մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի,
կը նուիրեն 100 Փր. «Յառաջ»ին եւ 100
Փր. Սեւրի Մուրատեան վարժարանին:
(Ստանալ «Յառաջ»էն):

×

Նոյն տխուր առթիւ, «Յառաջ»ի բար-
դաւաճման կը նուիրեն. —

Միասը Միրզէ 500 Փր., Տէր եւ Տիկին
Ղազար Ղազարեան, Տէր եւ Տիկին Սա-
հակ Չալեան, Տէր եւ Տիկին Սոթիկ Վրե-
լեան (Մարտէյլ), Տէր եւ Տիկին Ան-
տէյ Դաւիթեան (Մարտէյլ), Պ. Կարա-
պետ Սաչատուրեան 100ական Փր.:

×

ԼիՌՆ. — Պ. Մամբրէ Տէր — Պետրոսեան
150 Փր. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգա-
ւաճման Տիկին Արտեմիս Ղազարեանի եւ
Տօնիկ Արթիմեանի (Ամբրիկա) մահերուն
առթիւ:

UGAB - JEUNE

vous convie, dans le cadre de son
Ciné-Club, à assister et prendre part
— à la projection de

Salut L'Artiste

film en version française réalisé en
1973 par YVES ROBERT et inter-
prété par JEAN ROCHEFORT,
MARCELLO MASTROIANNI
FRANÇOISE FABIAN.
— au débat sur la profession comé-
dien qu'animerà
SERGE AVEDIKIAN
vedette du «Pull-over Rouge» (979)
le Vendredi 22 Février à 21 h.

×

organise
sa soirée

MARDI GRAS

le Samedi 23 Février à partir de
22 heures
— Animation non-stop
— Musique Disco
— Musique folklorique arménienne
— Election des plus beaux
déguisements (avec de nombreux
lots)
— Déguisement de rigueur
Participation aux frais: 40 et 55 F.
Tél.: 227-12-26

Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e

ԿԱՍԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԻՅԵԼ. — Վասպուրականի յաղթա-
կան հերոսամարտի տօնակատարութեան
ՈՅՐԴ տարեդարձը Ապրիլ 13ին, Մշա-
կոյթի Տան «Վասպուրական» սրահին
մէջ ժամը 13ին ճաշով:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սամուէլ — Մուրատեան վարժարանի
տեսչութիւնը շնորհակալութեամբ ստա-
ցած է 500 Փր. Պ. Յակոբ Փափազեանէ
Միշէլ Սաչատուրեանի յիշատակին:

ԿԸ ՓՆՏՈՒՈՒԻ

Սուրիայէն Տիկին Վիթթորիա Տէմիր-
ճեան կը փնտռէ իր եղբայրը եւ անոր
զաւակները, որոնք Ֆրանսա եկած են
1925ին: Հօրը եւ մօրը անուններն են՝
Սաչիկ եւ Արուսեակ (Տէմիրճեան), եղ-
բորը Ժողէֆ, կնոջը Անտրէ, զաւակները
Սաչիկ, Սիմոն եւ Ժողէֆ:

Լուր ունեցողներէն տեղեկացնել՝
ANTAPILIAN
1, Bld. Garibaldi
92130 Issy les Moulinaux
Tél.: 645-71-47

GRANDE NUITEE
à Marseille

La Croix Bleue Arménienne de
Marseille (Section Ville)
Organise le Samedi 23 Février de
22 heures à l'aube, dans les salons
de l'Alhambra, une Grande Nuitee
costumée avec l'orchestre de
PATRICE VALMONT
(de Radio Monte-Carlo)
Réservations et renseignements à
la Maison de la Jeunesse et de la
Culture Arménienne 12-14 rue Saint
Bazile, 13001 Marseille
Tél.: 50-19-15
Tenu sombre souhaitée

ՖԻՐԱՍՍԱՆՔ ԳԻՐՈՂՆԵՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՃԱՇԸ

տեղի կ'ունենայ Կիրակի, Փետր. 24ին
ժամը 13ին, Մէքան տէ Սանթրօ, 8 Ռիւ
Ժամ-Կուժն, Փարիզ 8րդ:
Այս առթիւ 1980ի դրական ՀԱՐԵՆՑ
մրցանակը կը յանձնուի ՎԱՐԴԱՆ ԵՂԻ-
ՇԵԱՆԻ:

Ճաշագին 80 Փր.

Կը խնդրուի յատկապէս սեղանները
փութով ապահովել հեռախօսելով ամէն
առաւօտ ժամը 7էն 10 — 372-04-20, իսկ
երեկոները — 780-82-58:
Գեղարուեստական բաժին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Գարնանային պարահանդէսը, կազմա-
կերպուած՝ երէց Արեւոյշներու «Կայծ»
խումբին կողմէ: Մարտ 22ին, Շաբաթ
երեկոյ ժամը 22էն մինչեւ լոյս, Ալհամ-
պրա սրահին մէջ:

JACQUES CHELELEKIAN
vous propose

du 29 mars au 8 avril

RAMEAUX et PAQUES
à CORFOU avec circuit vers DELPHES

prix: 3 620 F.F.

prix établi ie 1. 1. 80 - TOUT COMPRIS

renseignements et inscriptions

Jacques
CHELELEKIAN

VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12

Org. Lic. A 568

VOYAGES ARMÉNIE 80

calendrier à votre disposition
sur demande

Org. Lic. A 97

Fonds A.R.A.M

Այլ Տիկին Վրոյր Զիթունի եւ զաւակ-
ները, Տիկին Արսինէ Թոմպուլեան, Տի-
կին Մելինէ Դարբինեան, այլ Տիկին
Արմինէ Թովթակեան եւ զաւակները, Տէր
եւ Տիկին Մկրտիչ Գազանճեան եւ զաւակ-
ները, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Զիլինկիր-
եան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սու-
րիկ Զիթունի եւ զաւակները, Օր. Անա-
հիտ Պամաճեան եւ ընտանեկան բոլոր
պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցա-
նեն իրենց ամուսնոյն, հօր, զեռայրին,
եղբոր, մօրեղբոր, հօրեղբոր եւ ազգա-
կանին՝

ՎՐՈՅՐ ԶԻԹՈՒՆԻԻ

մահը, որ պատահեցաւ Փետր. 15ին:

Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի
այս Երեքշաբթի, Փետր. 19, ժամը 9ին
Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին,
ուրիշ մարմինը կը փոխադրուի Պաթին-
եոյի դերեզմանատունը, ամփոփուելու
համար ընտանեկան դամբարանը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի
ներկայ իբրեւ այդ նկատել:

ՅԱՌԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները
Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Գազանճեանի,
Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Զիլինկիրեանի եւ
ողբացեալին համայն ընտանիքին:

×

Այս տխուր առթիւ ի յիշատակ նորոգ
հանգուցեալ Վրոյր Զիթունի եւ համայն
նշնեցելոց յիշատակին այլ Տիկին Զի-
թունի եւ զաւակները հետեւեալ նուէր-
ները կ'ընեն. —

1000 Փր. Փարիզի Հայոց Ս. Յովհ. Մ.
Մկրտիչ եկեղեցւոյ, 250 Փր. Կապ. Սա-
չին, 250 Փր. Կարմիր Սաչին, 250 Փր.
Աղբառախմբին, 250 Փր. Որբերու Օգն.
Մարմին (ստանալ «Յառաջ»էն):

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱՍԿԻ

Հուրի իփէկեանի յիշատակին, Լիւնէն
Միասը Միրզէ կը նուիրէ 100 Փր. «Յա-
ռաջ»ին եւ 100 Փր. Նոր Սերունդի «Հա-
յաստան» ամսագրին (ստանալ «Յա-
ռաջ»էն):

×

Վրոյր Զիթունիի կսկծալի մահուան
առթիւ Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Գազան-
ճեան կը նուիրեն 100 Փր. Կապ. Սաչին,
100 Փր. Որբերու Օգն. Մարմին, 100
Փր. «Յառաջ»ին (ստանալ «Յառաջ»էն):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Սաչի Տէսինի մասնաճիւղը շնոր-
հակալութեամբ ստացած է. — Պ. Բէլ -
Թէքեան 50 Փր. իր դպրոցի աղոց եւ Տէր-
Սահակեան ընտանիք՝ իրենց նշնեցեալ
հարազատներուն յիշատակին 100 Փր.
իր դպրոցին:

ՓԻՆԿ — ՓՈՆԿԻ ՄՐՑԱՇԱՐՔ

Կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ. ի փա-
րիզի մասնաճիւղին կողմէ:
Շաբաթ, Փետր. 23, Կ. Ե. ժամը 15էն
սկսեալ Փարիզի Մշակոյթի Տան մէջ,
17 Ռիւ Պլէօ:

Արձանագրութեան համար դիմել փինկ-
փոնկի յանձնախումբի անդամներուն մօտ
ամէն օր ժամը 17էն 19 Մշակոյթի տունը:

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»

83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: No 55935

49ԳԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզեան շրջանին կողմէ

մասնակցութեամբ Միութեան Փարիզի, Ալֆրէդի, Լիւնի եւ Տէսինի շըր-
ջաններուն Սկաուտներուն, Արեւոյշներուն, Թեւիկներուն եւ Գայլիկներուն
Տեղի կ'ունենայ Կիրակի, Մարտ 2, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 14-30ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 bis, Rue Saint Dominique Paris 7e — métro Invalides

Նախագահութեամբ՝ Կաթ. Պատուիրակ Արեւմտեան Եւրոպայի Հայոց
եւ Փարիզի Առաջնորդ՝

ՍԵՐՈՎԻԷ ԱՐԲ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Հայկական պարեր եւ երգեր — սկաուտական ներկայացումներ եւ զուեշտ:
Շրջանային ներկայացումներ, հայերէն: Ամբողջովին նոր յայտագիր: Յայ-
տագրին կը մասնակցին նաեւ ֆրանսական եւ օտար սկաուտական խումբեր:

Մուտք 25 ֆրանկ

Պիւֆէ

Ինքնուրույն կը ԳՐԵՆ ԹՈՒՐԻԲ ԹԵՐԹԵՐԸ

«Ճումնուրիյեթ»ի Խորհրդածուխները

—

ԽՍԻՄ. — Տէմոկերաթ և Հիւրբիյէթ քեր-
բեթն ետք, այս անգամ ալ ծումնուր —
բիւթի մէջ Ալի Սիւրմէնն է որ կը զբաղի
Հայերով եւ հին տեսարաններ կը քրքրէ
ու կը խոստանայ Հայկ. Հարցին անդրա-
դասով առանձին յօդուածով մը:

×

Կը շարունակուին թուրք դիւանապէս-
ներու վրայ այն անարեւելի ծումնուր —
բիւթն որ կը կատարուին խնթիկացած հայկա-
կան կազմակերպութիւններու կողմէ:
Վերջին անգամ Պերնի մէջ մեր դեսպան
Տոքան թուրքմէնի վրայ մահափորձ մը
ըրին եւ ասկայն առանց յաջողելու, խոյս
տալ ստիպուեցան:

Հայկական կազմակերպութիւններու
կողմէ թուրք դիւանապէսներու վրայ
կազմակերպուած իրերայաջորդ մահա —
փորձեր խնթիկացած դառն են եւ արժանի
որ մեզ մղեն խորհրդածուխ: Դէպքերը
ցոյց կուտան, որ կազմակերպութիւնները
կը կտառվարուին խնթիկացած կարգ մը
ուժերու կողմէ, որոնք վարագործին ետին
կը մնան:

Հայկ. կազմակերպութիւնները իբր
պատճառաւորութիւն ցոյց կուտան այն
դէպքեր որոնք պատահած են աւելի քան
կէ դար առաջ, իբրքիստ վէ Թէրաֆ —
Քալաններու շրջանին: Մենք ուրիշ յօդ-
ուածի մը մէջ պիտի հայտնէ այն հարցին
թէ ի՞նչ էին այդ դէպքերը, ե՞նչպէս
զարգացած էին եւ որո՞նց կողմէ զբոլո-
ւած էին: Հիմա դո՛ւնանք միայն ըսե-
լով, որ 19րդ դարուն վերջերը եւ 20րդ
դարուն սկիզբները կարգ մը դէպքեր եւ
միջոցաւ խի ցեղասպանութիւններ պատա-
հեցան թուրք ժողովուրդին եւ Անգլիա —
ցիներու ու ցարական Ռուսիոյ կողմէ
զբոլուած հայկական հրոսակներու մի-
ջեւ: Ա. Աշխարհամարտի օրերուն իբր —
քիստ վէ Թէրաֆիականները, ապահո-
վութեան մտահոգութիւններով դորձադ-
րեցին հայկական տեղահանութիւնը եւ
այդ օրերուն է որ, համաձայն ձէմալ
փաշայի յուշերուն 650.000 Հայեր, իսկ
համաձայն հայկական կազմակերպու-
թիւններու պնդումին ալ մէկուկէս մի-
լիոն Հայեր իրենց կեանքը կորսնցուցին:

Անկասկած այս դէպքերը ոչ մէկու պա-
տի կը բերեն: Անկասկած կարելի է
համաձայն գտնուիլ նաեւ այն արարքնե-
րուն զոր հայկական հրոսակները ի դորձ
զբին թուրքերու դէմ, կամ այն ցեղա —
պանութեան՝ որ պատահեցաւ իբրքիս-
տականներու կողմէ պատրաստուած տե-
ղահանութեան ընթացքին: Խնթիկ դուրս
ուժէ մէկը այսպիսի դէպքերը չի կրնար
չառապարտել:

Մնաց որ այլեւս ժամանակն ալ հասած
է, որպէսզի դադրենք այս հարցը չտես-
նելու դալէ, հարցը իր բոլոր խնդիրնե-
րով ի լոյս բերելու, ատոր վրայ հրա-
պարակաւ վիճարկենք:

Անտարակոյս մեր այս ըսածները չեն
կրնար մեզի մոռցնել տալ թէ հայկական
կազմակերպութիւններու արարքները
խնթիկացած մարդոց դորձեր են:

Նախ եւ առաջ անկարելի է ամբողջ
ազգ մը ամբողջ պատմութեան տեւողու-
թեան զատապարտել դէպքի մը համար
որ պատահած է որոշ շրջանի մը մէջ եւ
որոշ պետական իշխանութեան մը կողմէ,
արարքին զբոլուցութիւններու հետեւան —
քով: Այսօր պատմութեանց անցած են
երկու կողմերուն ալ պատասխանատու —
ները 19րդ դարու վերջնաւորութեան եւ
Ա. Աշխարհամարտի տարիներու դէպքե-
րուն, անոնցմէ մէկ մասը հաշիւ տուած
է պատմութեան, պատմութեան անցած է

նաեւ Օսմանեան կայսրութիւնը, իբրքի —
հատականներն ալ պատմութեան բեմէն
սրբուած են պատերազմին հետ միասին:
Իսկ թուրք Պետութիւնը Օսմանեան
կայսրութեան բարիքներուն ու հարիքնե-
րուն ժառանգորդը չէ: Օսմանեան ար-
ուեստի դորձերուն ու ներգրումներուն
մէկ մասը մնացած են թուրքիոյ հողե-
րէն դուրս, եւ ատոր փոխարէն ալ թուր-
քած է ընդունիլ Օսմանեան կայսրու-
թեան պարտքերը: Մնաց որ երբեք խն-
դրոյ առարկայ ալ չէ, թէ թուրքիոյ
վարիչները կապ մը ունին Օսմանեան
կայսրութեան վարիչներուն հետ: Այս
պայմաններու տակ խնթիկացած ըլլալէ
տարբեր վիճակ մը կը փաստէ, պնդել՝
թէ թուրքիոյ Հանրապետութիւնը պէտք
է վճարէ իր կողմէ հաշուարկարի եւ —
թարկուած Օսմանեան կայսրութեան մը
մեղքերը: Ո՞ր հիւանդկախ դուրսը իր
մօտ կրնայ գտնել ամբողջ ազգ մը պատ-
մութեան տեւողութեամբ զատապարտե-
լու յանդուրժութիւնը: Ամէն ինչ ցոյց կու-
տայ, թէ ոճիւրի կազմակերպութիւնները
իրաւացի ոչ մէկ յենարան ունին եւ ի-
րենց արարքները պարզապէս կը ցոյց —
ցնեն իրենց անդամներուն զարտուղի
ձգտումները:

Աւելի ըլլալով հարց մը կայ. այն ի-
րողութիւնը թէ այս կազմակերպութիւն-
ները բոյն դրած են Միջին Արեւելքի մէջ,
պերճախօս է: Այո՛, հայկական կազմա —
կերպութիւնները խարխալ նետած են
խառնակ Պէյրութի մէջ, Լէֆլուշի յու-
նական հաստատութիւն մէջ եւ մէկ մըն ալ
Աթէնքի մէջ: Ասիկա կարծեմ այլեւս
աւելորդ կը դարձնէ ուրիշ մեկնաբանու-
թիւնները:

Միւս կողմէ անկարելի է իրենց հաշ —
ւոյն ցաւ չզգալ, տեսնելով Արեւմտեան
երկիրներու անտարբերութիւնն ու ան —
հոգութիւնը այս ոճիւրներուն դիմաց:
Երկրորդ Ձուլփանի ապստամբութենէն վերջ
լը Մոմտ թերթին մէջ հրատարակուեցաւ
դրութիւն մը, որ խնդրէ ամօթալի էր:
Կարելի չէր հասկնալ թէ ինչպիսի տրա-
մարանութեամբ մը զբի առնուած էր այդ
յօդուածը որ կարծես կը պնդէր թէ այլ-
եւս պէտք էր ընդունիլ Հայոց դէմ դոր-
ծուած ոճիւրները եւ պէտք էր ներողու-
թիւն խնդրել անոնցմէ: Արեւմտեան Պե-
տութիւնները երբեք նոյն չափազանցու-
թիւնը ցոյց չեն տուած ուրիշ անիրաւու-
թիւններու դիմաց: Կամ ընդհակառակն,
անոնք որ իրանցի ուսանողներուն թեհ —
րանի մէջ ըրածներուն համար փոթորիկ-
ներ կը յարուցանեն, անտարբեր կը մնան
թուրք դիւանապէսներու վրայ դորձուած
մահափորձերուն դիմաց:

Կարգ մը խնթիկացած Հայերու կողմէ
դորձուած այս ոճիւրներուն դիմաց մենք
ալ հիմա պարտականութիւն մը ունինք:
Մեր առաջին ընկերը, այդ իրենց խնթի
կորսնցուցած արարածներուն հետ նոյն
ուղղութիւնը չընեն, նոյն սխալին
մէջ չիյնալ է: Այս սխալներուն մեծա —
դոյնը պիտի ըլլար, իրենք իրենց հայկա-
կան դադտնի կազմակերպութիւն անունը
տուող այս կազմակերպութիւններու ը-
րածներուն դիմաց յանցաւոր նկատել
երկրագունդի բոլոր Հայերը, մանաւանդ
թուրքիոյ Հայերուն հանգիստը խոռվելու
կոչուած կարգ մը միջոցառումներու դի-
մել:

Միւս կողմէ Արեւմտեան Պետութիւն —
ները պէտք է դիտնան թէ, եթէ այսպէս
շարունակեն հանդիսատես մնալ իրենց
խնթի կորսնցուցած այս կազմակերպու-
թիւններու ոճիւրներուն, թուրքիոյ Հան-
րապետութեան լախտը անոնց վրայ այս
կամ այն կերպով պիտի չուշանայ իջնել:
Այն ատեն ոչ մէկը իրաւունք պիտի ու-
նենայ արգելք ըլլալու թուրքիոյ: Որով-
հետեւ ինքնապաշտպանութիւնը բան մըն
է որ իրաւագիտութիւնն անգամ ընդու-
նած է:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊՔԵՐԸ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԸ՝ ԹՈՒՐԻՔԻՈՅ ԿՈՂՔԻՆ

«ՈՉ ՄԻՍՅՆ ԴՐԱՄ, ԱՅԼԵՒ ՄԱՆԱԻԱՆԻ՝
ՀԱՍԿԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ»
ԿԸ ԳՐԻ «ԼԸ ՄՈՆՏ»

Թուրքիոյ խառնակ վիճակը, իզմիլի
ծանր դէպքերը աւելի կը մտահոգեն,
ըստ երեւոյթին, Արեւմտեան Պետու-
թիւնները քան թուրքիոյ զեկավարներն
իսկ: Երեկ դրած էինք թէ Դաշնակցային
Գերմանիոյ Եւրոպական նախարարը Ան —
գարա դացած էր ամսական 300 տոլարի
վարկ մը բանալու համար բայց Մոմտի
Վրոնիկալիքը, Երկուշաբթի իրիկուն
«Օսմանականութեան պարտականութիւնը»
խորագրուած իր գրութեան մէջ կ'ըզրա —
կացնէր. «Ինքզինքը եւրոպական հոշա-
կելով, թուրքիա ցոյց կուտայ թէ՛ արդի
ազգի մը կարողութիւնները եւ թէ՛ յու-
սահատութիւնով անանած թերահաւատեան
մը ողբերգութիւնները: Զի բաւեր թեք-
նիք առաջարկներ եւ տոլարի սրսկումներ
օգնելու համար իրենն որ իր թշուառու —
թիւնին դուրս ելլէ: Հարկ է հասկացո —
ղութիւն ալ աւելցնել, անհաշիւաբեր
ներկայութիւն մը, որ խզեն վերջնապէս
զբերթէ դաղթատիրական այն մտայնու-
թեան հետ, զոր Արեւմտեանները ցարդ
ցոյց տուած են իրեն հանդէպ, ոչ՝ խօս-
քով, այլ՝ դորձով»:

Ինչպէս կը պարզուի, իրարանցումը
մենք է Արեւմտեան կողմն աշխարհի օգ-
նութեան փութալու համար թուրքիոյ,
մնաց որ այս մարզին մէջ Մոսկուա ալ
եւ չի մնար:

Երբեք ճակատի վրայ, միջոցառում
հանգարտած է եւ նոյնիսկ ընդգիծադէր
պարագլուխ՝ Էնզիլիս ոչ զինուորական
պետական հարուածէ կը վախճայ, ոչ
ալ քաղաքացիական պատերազմէ: Այս-
պէս արտայայտուած է Պիլտ Յայթունի
զերմանական թերթին, շեշտելով թէ ոչ
մէկը ոչ միւսը կը պատահի՝ «Եթէ օգ-
նութիւնը բաւարար է»: Բայց եթէ
անիշխանութիւնը 700 մեռեալ պատճա-
ռած այն օրէն որ Տէմիլէ իշխանութեան
զուլու է, հարկ է յիշել որ Էնզիլիսի իշ-
խանութեան տակ ալ չուրջ 3000ի հասած
էր անոնց թիւը:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆՈՐՄԱՆՏԻԻ կառուելին վրայ, մշուշի
հետեւանքով հաւանաբար կամ այլ չբա-
ցարուած պատճառով մը, 200 կառք ի-
րարու զարնուած են բաւական բուռն
կերպով, երկու մեռեալ կայ եւ մօտ 100
վիրաւոր:

ՄԵԲՍԻՔՈՅԻ մէջ է այս անգամ, որ
ահաբեկիչներ երկու դեսպանատուն դա-
ւած են՝ Պեկիոյ եւ Դանիոյ: «Անձեռն-
մխելի» նկատուած, դեսպանատուները
վերջերս ամէնէն վտանգաւոր վայրերը
դարձած են:

ԿԱԶԱ քաղաքին կեդրոնը, Շարաթ օր
պայթած երկու ձեռնառումներէն մեռած
են երեք հոգի: Եղեռնափորձին տէր եղած
է Դամասկոսի պաղեստինեան դիմադ-
րութիւնը՝ հաղորդագրութեամբ մը:

ՀԱԼԵՊԻ մէջ տեղի ունեցած են բուռն

ՄԱՐՍԵՅԸ

«ՓՐՈՎԱՆՍԱԼ» ԿԸ ԽՈՐԱԳՐԻ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՕՐ

«Ձեմ փորձած սպաննել Պետի թուրք դեսպանը»

—

Փետր. 19ի իր թիւին մէջ, Մարտիլի
ընկերվարական օրաթերթը՝ կը փրավան-
սալ իր երրորդ էջին վրայ, «Դատարան»
դիւլիսին մէջ հետեւեալը կը հաղորդէր,
վերոյիշեալ խորագրին ներքեւ. —

«Քանի մը օր առաջ Մարտիլի մը,
ճաղումով Հայ, մեղադրանքի տակ դըր-
ուած էր հարցաքննիչ դատաւոր՝ Արտի-
ստի կողմէ, Պերնի մէջ մահափորձ կա-
տարած ըլլալուն համար թուրքիոյ դես-
պան՝ Թուրքմէնի դէմ: Այս ամբաստա-
նութիւնը հետեւանք էր զուիցերական
Արդարութեան նախարարութեան դի-
մումին, վասնզի Ֆրանսա չի յանձնէր իր
հպատակները: Երեկ, Մաքս Դիլիսիանի,
Ինքերկայութեան իր փաստաբանին՝ Մէթր
Անրի Ժիւրամի, լուսեցաւ հարցին էու-
թեան շուրջ: Ամբաստանութիւնը հիմ-
նուած է հաստատումներուն վրայ միայն
մէկ վկայի, որ յայտարարած է թէ մէկը
տեսած է որ զէնք կը պարպէ դիւանապէ-
սին վրայ, քանի մը անգամ, ապա կը
փախի փողոցը դէպի միջուկի շէնք
մը, որու մէջ մնացած էր վարորդը: Ա-
ռած էր կառքին թիւը եւ կը յայտնուէր
թէ կը պատկանի կառք վարձող տան մը
եւ վարձուած էր Պ. Դիլիսիանին: Այս
վերջինը շատ բուռն վճռականութեամբ
կը հերքէ եւ կը յայտնէ որ չուրջ հինգ
օր մնացած է Զուիցերիա, կառք մը վար-
ած է իր տեղափոխումներուն համար եւ
թէ դէպքին օրը կառքը ետ տուած է եւ
ընտանեօրէն Մարտիլի վերադարձած է
երկաթուղով: Մէթր Անրի Ժիւրամի ա-
զատ արձակման դիմում մը պիտի յանձ-
նէ իր յաճախորդին համար»:

ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԵՐ ՀՈՒՄ

ԷԼ-ԱԼԻ, ՍՈՒԻՍԵՐԻ
ԵՒ ԼՈՒՖԹԱՆԶԱՅԻ ԴԵՄ

ՏԵՐ ԵՂԱՄ Է ՀԱՅԿ. ԳԱՂՏՆԻ ԲԱՆԱԿԸ

Երկուշաբթի դիւլի կրկին ուսմբեր
դրուած են Հոռմի մէջ, օղանաւային ե-
րեք ընկերութիւններու դէմ: 2 ուսմբեր
պայթած են, Էլ-Ալի եւ Սիւիս-Էնի դրա-
սանեականներուն առջեւ շարդուփշուր ըն-
լով ապակիները եւ վիրաւորելով ան —
ցորդ մը, երրորդը՝ Լուֆթհայնի առ —
ջեւ, չէ պայթած: Էստիլէյթը — Փրէսին
հեռաձայնելով եւ տկար անգլերէն մը
խօսելով, անձանթ մը յայտնած է թէ
եղեռնափորձերը կատարած է Հայկ.
Գաղտնի Բանակը իբրեւ վերջին ազդա —
րարութիւն զուիցերական կառավարու-
թեան, որ կը բանտարկէ ամենք Հայեր
եւ Գերմանիոյ ալ, որ կ'օգնէ Ֆաշիստ
Թուրքիոյ:

բախումներ ապահովութեան ուժերու եւ
«Իսլամ եղբայրներ» կազմակերպու-
թեան միջեւ: Այս վերջինները տուած են
ուժ զոհ: Կազմակերպութեան կեդրոնը
կատարուած խուզարկութենէն երեւան
եւած է կարեւոր զինամթերք մը:

1915... ԶՍՊԻԱՑՈՂ ՎԵՐՔԸ

ԹՈՒՐԻՓԻՈՅ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐԻՆ 1979Ի ՏԱՐԵՎԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

1915ի Մեծ Եղեռնին նուիրում յու-
շագործիւններու ցանկը երկար է, բայց
քանի զեռ ականատես վիաներու թիւը
է՛ սպառած կամ այդ չարագուշակ թուա-
կանէն քանի մը դար չէ անցած, հա-
մազային մեր ահաւոր իլուզումին ար-
ձագանգը պիտի չմոռնի Հայութեան հա-
մայնական յիշողութեան մէջ, զարհու-
րանքներու ցաւը պիտի կոտորայ միշտ
հայ սրտերուն մէջ, եւ հայ ազգային
միտքը պիտի չհաշտուի իր միլիոնաւոր
նահատակներուն, քաղաքական հեռա-
նկարներու, ողբերկի եւ նրկական իր
դարաւոր մշակոյթի եւ իր աննման լեզ-
ուի կորուստին:

Ահա այդ ցաւէն ծնունդ առած է Տոքթ.
Միքայէլ Միքայէլեանի վերջերս հրա-
տարակած « Յիսուն տարիներ առաջ »
աքսորի յուշերու գիրքը, ուր 155 էջե-
րու մէջ հեղինակը պարզ եւ պայծառ
լեզուով մը կը պատմէ իր եւ իր ցեղին
գոյգոյթան:

Նրկել՝ դասական ողբերգութեան մը
բոլոր համեմունքը կը պարունակէ իր
մէջ: Վարդգոյրը կը բացուի հովուեր -
գական տեսարանով մը: Պատանի Միքա-
յէլ դաջած է Արաբիկի մօտ հայաբնակ
Շեփիկ վիւղը դպրոցական արձակուրդը
անցնելու իր հօրեղոր բազմադարձ ըն-
տանիքին մօտ: Տաք արեւոտ ամառ է,
արտերը դեղնած են ցորենի ոսկէ հասկե-
րով, երկրասարդ թէ տարեց զբաղած
են հունձքի դործերով, կանաչ արօտա -
վայրեր, գետակ, նախիր եւ հովիւ...:

Դժբախտաբար, ճակատագրի մուժ
ուժերը չեն հանդուրժեր երջանկութիւնը
արդարեաներուն: Անոնք կը կրեն թուրքի
ժանտառակի զինուորներ եւ ունին մոն-
կոլական եղեռնաբազմութիւնը որպէս
ցեղային զգայնութիւն: Ու դանդաղորէն
ներքին դժոխային ուժականութիւն մը
վճռականորէն շարժման մէջ կը դնէ իր
աննկուն քրէշկնտօն: Մուժ շշուկներ իր
լուին, մօտաւոր աքսորի լուրեր կը
տարածուին, հեռաւոր ջարդերու արձա-
գանգներ կը հասնին, մասնակի սպանու-
թիւններ կը կատարուին: Մուժ ամպերը
կը կուտակուին Հայոց սրտերուն մէջ,
մինչեւ այն սեւ օրը, երբ մոնետրիկը
յանկարծ կը յայտարարէ հայ ժողովուր-
դի տարագրութեան կառավարական անո-
ղոք հրովարտակը:

Դժոխքը կը պայթի հայ ազգին գլը -
խուն: Անհամար արմատախիլ կարաւան-
ներ կը կազմուին, որոնք ջարդարար ոս-
տիկաններով շրջապատուած ու բորենիի
ախորժակով զինուած խուժանք ունենա-
լով ուղեկից, կը յառաջանան անպերը

անծայրածիր քարքարուտ ճամբաներով
դէպի իրենց արիւնտ հանգրուանը: Ա-
նոնց ամէնօրեայ ընկերակիցը կ'ըլլայ
կողովուրդը, ջարդը, բռնաբարումը, ջու-
րի պակասը, անօթութիւնը: Պատանի
Միքայէլ ականատես է բոլոր այս դար-
հուրանքներուն: Ճամբու երկայնքին կը
կորսնցնէ շատեր իր ընտանիքի անդամ-
ներէն, կը տեսնէ իր մօրը անկենդան
մարմինը « փշոտ ծառի մը չուքին տակ
չորցած խոտերուն վրայ երկարած » ու
անօթի ծարաւ, բռնած իր պղտրիկ եղբորը
Հայկազին ձեռքէն, կը քայլ անդադար...
« մինչեւ այն սարսափելի օրը, երբ ա-
պառաժներու մէջտեղերը, այդ նեղ եւ
քարուտ ճամբաներուն վրայ զինքը ան-
գաթ կերպով լքեցի եւ հեռացայ... իմ
հոնէս, իր բոլորիկ պղտրիկ ոտքերովը վա-
զելով, իմ անունս Միքայէլ, Միքայէլ, Մի-
քայէլ կանչելը այսօր իսկ զեռ ա-
կանջներու խորերէն յատակ կերպով կը
լսեմ... »:

Ողբերգութիւնը հասած է իր լրումին,
զարհուրանքը՝ դադարեցնելով եւ հայ
ժողովուրդը՝ իր ողջակիզումին:

Վերջին պատկեր, Հայոց աշխարհի
վրայ նորէն գարուն է, լեռները կանաչ,
դաշտերը ոսկի, արօտ, ոչխար ու հովիւ:
Միքայէլ, հրաշքով փրկուած դժոխքէն,
ծառայ է Բիւրսերու մօտ, բուլի, տը-
խուր, որը ու մինչեւ: Ողբերգութիւնը
կատարուած է ու վարդապետը կ'իջնէ
դանդաղորէն գերեզմանային խաղաղու-
թեան մը վրայ:

Հայերու համար ճակատագրական այս
թուականէն անցած են 65 երկար տարի -
ներ ու մինչեւ համաշխարհային երկրորդ
պատերազմը նոր ժամանակներու առա-
ջին ցեղասպանութեան ախոյեանութեան
ցաւալի առանձնաշնորհումը ունեցանք:
Մինչ այդ մարդկութիւնը կը ցաւ կազմա-
կերպել աւելի բազմամարդ եւ յաջող
ցեղասպանութիւններ մեր երկրագունդի
այլազան ժողովուրդներու վրայ, չձգե-
լով մեզ առանձին մեր ցաւին հետ: Սա-
կայն դժբախտութեան մէջ առանձին
չըլլալու փաստը չի վերականգնանցներ
մեր մէկուկէս միլիոն զոհերը, ոչ ալ կը
դարձնէ ազգային մեր հոգմասի երկու
երրորդին կորուստը:

Տոքթ. Մ. Միքայէլեանի յուշերու այս
գիրքը մեզ կը մղէ չմոռնալ այս բոլորը
եւ յարատեւի դարձանքը գտնելու մեր
հաւաքական ճիգերուն մէջ:

ՄԵԼԻՔ ԱՄԻՐԱՅԵԱՆ

— 0 —
Բ.

Իր մեծամասնութիւնը կորսնցուցած եւ
մեր կողմէ առժամեայ տնօրինութեամբ
վերակազմեալ վեց հոգեւորականներէ
բաղկացած մեր կրօնական ժողովը ունե-
ցաւ 11 նիստեր տարուան ընթացքին, ըզ-
րադէպով մեր պատրիարքութեան բոլոր
կրօնական հարցերով: Ըստ այսմ յետ
քննութեան վաւերացուց հետեւեալ չորս
նոր հոգեւորականներու ձեռնադրութիւ -
նը:

1.— Միհաս Սրկ. Մուքաֆեան, Ամե-
րիկայի մէջ իր համալսարանական ուս-
մունքը աւարտելէ յետոյ, դիմած էր մե-
զի կուսակից հոգեւորական ձեռնադր-
ուելու փափաքով: Ժողովը ընդունած ըլ-
լալով անոր թեկնածութիւնը, մենք կու-
սակիցն ընտրեցինք: ձեռնադրեցինք զայն Մա-
յիս 13ին, վերակոչելով՝ Տ. Մեսրոպ Ա-
րեղայ:

2.— Կեսարիոյ նախկին հովիւ Իսաբե-
տիւն փոխադրուած ըլլալով, մնայուն
քահանայէ մը զրկուած կը մնար: Կրօն-
ժողովը այս պաշտօնին յարմար տեսաւ
զպիւր Յակոբ Վանկեանը, զոր ձեռնադր-
եցինք Օգոստոս 26ին, վերակոչելով
զայն՝ Տ. Բարսեղ Քիւնյ:

3.— Սիււաթի Ս. Սալէ եկեղեցւոյ հո-
վիւր վախճանելէ յետոյ, տեղւոյն թաղ-
Սարհուրը խնդրանք ներկայացուց կը -
րօն. Ժողովին, իրենց եկեղեցիի վրայ
ձեռնադրուելու վարժապետ Սրկ. Տիւրքի-
ժողովը ընթացք տուաւ այս խնդրանքին,
ու մենք ձեռնադրեցինք զայն Սեպտ-
16ին, Ս. Սալի տօնին, վերակոչելով
զայն՝ Տ. Տիգրան Քիւնյ:

4.— Ֆէրիդի Ս. Վարդանանց եկե-
ղեցին ալ անցեալ տարի իր երկու քա-
հանաներէն մէկը կորսնցուցած ըլլալով,
խնդրանք տուաւ Կրօն- Ժողովին իրենց
եկեղեցիին վրայ ձեռնադրուելու խաչիկ
Սրկ. Սիւրապեանը: Ժողովը այս խնդ-
րանքն ալ ընդունած ըլլալով, մենք ձեռ-
նադրեցինք զայն Դեկտ. 9ին, կոչելով
զայն՝ Տ. Տարօն Քիւնյ:

Դարձեալ յետ քննութեան ու վաւե -
րացման Կրօն. Ժողովի, մենք ձեռնա -
դրեցինք նաեւ երկու սարկաւաղներ
Յուլիս 1ին: Հրանդ Թօշիկեանը Գրնայը
կողիկ եկեղեցիին համար, եւ Թադէոս
Աժախիւսեանը՝ Ղալաթիոյ Ս. Գրիգոր
Լուսաւորիչ եկեղեցիին վրայ:

Չորս տարիներ առաջ ձեռնադրուած
մեր երկու կուսակից հոգեւորականներ -
րէն մէկը, Տ. Մանուէլ Արդ. Երկաթեան,

մեր արտօնութեամբ Երուսաղէմի Միա-
բանութեան շարքը մտաւ: Փոխարէն,
այսօր իր զինուորական ծառայութիւնը
աւարտած Տ. Սեպուհ Արդ. Երկաթեան -
նը, Երուսաղէմի Պատրիարքին արտօնու-
թեամբ մեր մօտ պահեցինք:

Ս. Փրիկիչ Հիւանդանոցի հովիւ Տ.
Ներսէս Քահնյ. Ոսկանեան, առողջական
պատճառներով եւ յառաջացեալ տարիքի
բերմամբ հանգստեան քաշուեցաւ: Անոր
տեղ նշանակեցինք Տ. Ստեփան Քահնյ,
Կոմիկեանը:

Աւագութեան աստիճան շնորհեցինք
ծերունագարդ Տ. Վահան Քահնյ. Պիպի-
եանին, իսկ Սամաթիոյ Ս. Գեորգի եկե-
ղեցւոյ հովիւ Տ. Շահէ Քահնյ. Աթոնու-
եանի ալ լանջախաչ շնորհեցինք իր 25-
ամեայ քահանայագործութեան ի գնա -
հատութիւն:

Կորսնցուցինք մէկ հոգեւորական, յան-
ձին Տ. Թաթուլ Քահնյ. Մալխասեանի,
որ վախճանեցաւ Մարտ 20ին: Իսկ Գալ-
ֆանեան Միաբան քոյրերէն Գոհարիկ Մը-
կըրտիչեան «սիրեաց դաշխարհ», եւ հը-
րաժարական տուաւ կրօնաւորական կեան-
քէ: Կրօն. Ժողովը առնելով կիսատար -
կաւարկութեան եւ զպրութեան աստիճան-
ները եւ քօղը, դասեց աշխարհականներու
կարգը:

Ներկայիս ունինք մէկ եպիսկոպոս,
մէկ վարդապետ, երկու արեղայ եւ 34
քահանայ հայրեր, որոնց երեքը յառա-
ջացեալ տարիքի բերմամբ հանգստեան
քաշուած են, իսկ չորսը կը պաշտօնա -
վարեն մեր դաւանի եկեղեցիները՝ Տ.
Դեռնոյ Քահնյ. Գարթնիւեան՝ Վալքի
զիւղի Ս. Աստուածածին եկեղեցին, Տ.
Սերովբէ Քահնյ. Կիւլեան՝ Իսկէնտէրի
Ս. Քառասուն Մանկանց եւ Գրըբլիսի
Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիները:
Կը հովուէ նաեւ չըջալայ քաղաքներու
մէջ գտնուած Հայերը Մերսին, Ատր -
եանեան եւն.: Տ. Վարդա Քահնյ. Պէյ-
լէրեան՝ Տիւրքաղաքներ Ս. Կիրակոս եւ
Տէրիզի Ս. Գեորգի եկեղեցիները, եւ կը
հովուէ Մալաթիոյ, Էյազըղի, Շիրաքի եւ
չըջալայ վայրերու Հայերը: Տ. Բարսեղ
Քահնյ. Վանեան՝ Կեսարիոյ Ս. Գրիգոր
Լուսաւորիչ եկեղեցին եւ չըջալանքը
(Պօղադեան, Սիւս, Թոքաթ, Ամասիա,
Կիւմիլի-Հաճըքէօյ, Անգարա եւայլն):
Իսթանպուլի 34 եկեղեցիներու համար
ունինք 27 քահանայ հայրեր եւ 25 սար -
կաւաղներ, հարիւրէ աւելի ուրաքակի -
ներ, քան Դպրաց Դաս երգչախումբը
աւելի քան հինգ հարիւր անդամներով:
Մեր Պատրիարքարանէն զրկուած տասը
հոգեւորականներ ներկայիս կը ծառայեն
արտասահմանի զանազան թեմերուն մէջ:

(Շար. 2)

ՍՏԱՅԱՆՔ

Կ'ՈՒՋԵՆՔ
Կատակերգութիւն մէկ արար
Գրեց՝ ԱՐՇԱԽԻՐ ԿԼՈՐԻԿԵԱՆ
Փարիզ, 1980

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն 1 9 7 9

ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԻՆ

... Հայը՝ մարդկութեան ամէնէն տա -
րօրինակ ստեղծագործութիւնը, իր ան -
հիմն ցեղանութեամբ, հակառակ նօսրա-
նալուն, հակառակ հարստահարումնե -
րուն կը կառէ՛ր, կը վիճէ՛ր իր ինքնու-
թիւնը, եաթաղանին տակ չէր բարե -
փոխեր իր անձին յատկութեան արժա -
նիքները, կը շարունակէր ծաւալել իր
բնական կարողութիւններու ամենատե-
րը: Յանուն որով կը լուսաւորէր, յա -
նուն ո՞ր մարդկային դիւցազնութեան
այսպէս՝ ինքը՝ Հայը կը մնար խաւարած
ճղճիմ մտածելակերպի մը շուրջ՝ Յոյս.
միշտ ցանուցիւր, ո՛չ մէկ ելք գտնելու
խելահաս միջոց, իր գործնական առն -
չութեամբ, անկարող հանգանակելու իր
հերոս սկզբունքներու գոյութիւնը...

Ձուրով լեցուն անօթի մէջ, լաթի կը-
տոր մը թաթիւսով, Կիւնաղ շարունակած
էր վէրքերու հպումը, պաղ հոսանքը ան-
շուշտ պիտի կասեցնէր այրուածքներու

հուրը: Դէմքին վրէժի խնդրեք խառ -
նուած կրած տանջանքին, կը դիմադէր
իր անխոնջ մտածումներու կշիռը... Այն
հրաշքով էր ազատած հրէշային ձեռ -
քերու ճիրանէն: Այդ՝ արդէն իսկ յաղ -
թութիւն մ'էր անսպառ վայրագութեան
դէմ, ջլատիչ յարձակումներու... այն
ցանկութիւններուն, որոնք հեթանոս
տարփանքի երեւոյթն ունէին... Կը ըզ-
գար ականջներուն, ձայներու շփոթ պոռ-
չըտուքը՝ կարծես կայծեր հրահրէին
զինքը մորթագերծ, խարոյկի վրայ քարշ
տալու կամ աղջկան ցաւի, ընդդէմու -
թեան բացազանչութիւններէն. թովչանք
մը գլխու, թովչանք՝ ուր կիւր -
քը իր առանձնայատկութիւնը ու -
նէր... Առանձնայատկութիւն՝ կնոջ ծա-
ծուկ քնութեան մէջ միբճուած իր սե-
ռակիցին հանդէպ... ո՞ր մնաց հայ
մատղաշ կոյսի մը կեղեքումը. ինչ դիւ-
թական հաճոյք...

Մարդկութեան ստորնութիւնը... մին-
չեւ ե՞րբ կիրքի ու վատութեան աստի -
ճանին հասած, էութեան մը տէրն ու տի-
րականը ըլլալէ ետք, դիմէր այն տեսակ
խժգոնութեան, ուր՝ նոյնիսկ մարդ ե-
րեւակայութեամբ կը յապաղի, կը կքի
ինքն իր մէջ, ու, խայթ մը յանկարծ կու
գայ տնօրինել յանցանքին ահաւորու -
թիւնը...

Արդե՞ք մարդկային արդարութեան
նժԱՐԸ ժանգոտած էր ձախուէր կողմը...
Նոյնիսկ եթէ կշիռը խեղաթիւրուած,
կորսնցուցած էր յենարանի հաւասարու-
թիւնը... Սակայն բարեքը կրկնապատիկ
յաւերումով, յիուլի պէտք էր իր բա -
ւասու դերը կատարէր... Կրպոյցն դատ,
ո՞ր գտնել այդքան նուիրում, ո՞ր վերա-
նէլ արդեւորող անձի մը մեղաճոռ ժը -
պիտը, որ փարէր մինչեւ զգայնութեան
ջրվէժը, աւել՝ կեանք տար, հոսէր բը-
նական տոգորումով... Սակայն մարդ -
կային ուղեղի պատեհապաշտ գիբքո -
րոշումը. եասիրութիւն, խաբէութիւնը,
իր քմահաճոյքին ցանց էր նետած, ու -
նայնութեան աշխարհը պրկած իր ճան-
կին մէջ, ու՝ բարեքը կարծես մասունք
կը կաթիկթէր առանձնաշնորհեալ սրուա-
կին մէջ...

Կիւնաղի ջղային խնդրեք, հոգեպինք
թրծումէ ժայթքած, մարդկային նիւթա-

կանութենէ վեր, կը սաւառնէր իր հօրի -
զօնին կրկնա... Կորովի աղջիկը, կամ
բախտի բերմամբ, կամ իր առօրէ վըճ -
ռականութեամբ կը ցած էր այդ անգամ
ալ դիմադրել:

Սակայն՝ արարքը, կրքոտ ըզճանքնե-
րու հանգոյցը, զեռ պարանք երկար, կը
սպասէր ուրիշ առթիւներու... Վաղուս
համասփիւրը ինչ ճառագայթումով պի-
տի թեկնաւորուէր... Վաղը, ինչպէ՞ս պի-
տի ստանձնէր իր առօրեայ գործունէու-
թիւնը...

Գիշերուան լուսութեան մէջ, Կիւնաղի
տխուր աչքերը, երկիւղով շրջած էին դո-
մի անհիւրընկալ պատերուն: Կարծես
ստուերներ չօշափէին մաքի նեղութիւն -
ներուն փոթորիկը: Երբեմն ձիւն հան -
գիւտ խրինջիւնը, ոտքի ցրիւ հարուած-
ները թափած խոտերու եւ աղբի վրայ
թմրելի խուլ հնչիւնով կը նշէին, զոր
կը անստոյգ կեանքի վերիվայրման: Հոյ
Հօրոյ հակառակ նախօրեայ կրած յուզում-
ներուն, իր մատղաշ տարիքի անհոյու -
թեամբ, զբեկած էր քունը երազի գոյնը
գոյն լապտերներով, ու՝ շրթներուն ան-
մեղ ժպիտը, յոյսի լոյսով յանգնութիւն
կ'արձարծէր:

ԿԱՐՕ ՍՍԻՐԵԱՆ
(17 - Շար.) Fonds A.R.A.M

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

LIVRES REÇUS

ԴԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
ԴԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՎԵՐԻ ԳԵՏԸ

ARMENIE 1900

— 0 —

YVES TERNON, J. C. KEBABDJIAN

(suite de 240 reproductions d'anciennes cartes postales inédites. Y Ternon a conçu un commentaire narratif et émouvant, J. C. Kebabdjian, éditeur, a rassemblé ces documents extraits de différentes collections et complété par ses recherches, ce témoignage visuel).

Ed. ASTRID, Paris 1980.

Վեդի գետին երկայնքն է 58 շրջաններ, ընդհանուր առաջանք՝ 753 քառակուսի շրջաններ: Արաքսի ձախակողմեան վերջին կետերն են: Երկրի կենտրոնի հարապարակ լեռնաշղթաները քանի մը աղբյուրներէ՝ Գեղամա եւ Արաքսէն դադարեցնու մօտ, 2800 մետր բարձրութենէ: Կը հոսի զէպի արեւմուտք, ալէն ընդունելով խորով, ձախէն՝ Շաղախի վտակները եւ անկում կատարելով մօտ 1700 մետր:

Վեդիի հովիտը հիւսիսէն Երանոսի լեռներով կը բաժնուի Զորասու եւ Ազատ գետի լեռնակողմէ վտակի առաջանքն է: Երկրի վերին շրջաններէն իսկ Գեղամա-րի լեռնաշղթայով Արաքսի առաջանքներէն, հարա-արեւելքէն Ուրծի լեռներով կ'ան-ջատուի Արածոյ գետի առաջանքն:

Հոսելով հարաւային ափարներու մի-ջով, Վեդին շատ շուր կը կորսնցնէ լա-ւային ձեղքերու մէջ: Գետը կը սնանի գլխաւորաբար ձիւն - անձրեւէն:

Ամբիւն ամիսներուն Վեդիի ջուրերը զրկելէ ամբողջովին կ'օգտագործուին ու-ղղակա՛ն համար: Այդ պատճառով ալ տարուան այդ եղանակին գետը տակա-ն ին Արաքս չհասած կը ցամքի: Վեդիի առաջանքի ոռոգելի հողային տարածու-թիւնները խաղողի եւ պտղաբուծութեան զարգացած շրջաններ են: Ոռոգումը կը կատարուի Արտաշատի ու Երասխի ջը-րանցներու, Միջնաբերդի ու Արմաշի ջրհան կայաններու միջոցով: Կ'օգտագործուին նաեւ Ազատի ջրամբարի ջուրերը:

Վեդի գետի համակարգի կարեւոր վը-տակներէն է խորովապետը, որ կը դո-յանայ Գեղամայ լեռներու վերին ու սառ-նորակ աղբյուրներէ: Անոր հովիտը վերին հասանքին մէջ զբերել բոլոր կողմերէն եղբուրած է անտառապատ լեռնաշղթան-րով: Այստեղի անտառները Դ. դարուն տակած է Հայոց խորով կոտակ Արշա-կունի թագաւորը, որուն անունով ալ կը կոչուին անտառն ու գետակը:

Ներկայիս ինչ որ մնացած է խորովի անտառէն, վերածուած է պետական ար-դիւթալարի, որ կ'աճին արեւելեան կող-մի, զիհի, հացի, թխիկի, տանձերի, խըն-ձորների, կեչի, ուռների եւ այլ թուփերէ՝ մեկի, մարերի, հոնի, դժնիկ, կծուիւր եւայլն: Հոն կը պահուին հայկական լեռ-նային արհիւն ընտրող կենդանիներէն յո-վազը, ընձառնիւծը, վարազը, արջը, աղ-ուէսը, վայրի ոչխարը, քարայծը, դայ-լը, ճագարամուկը, թռչուններ օճեր են:

Բոյսերու տեսակներէն հոն կը հանդի-պին հասկաքիտախի, հազարտերեւուկի, աղածաղիկի, արեղախոտի, եղեսպակի,

յափրուկի, երեցուկի, լերդախոտի են:

Վեդիի առաջանք հին ժամանակ եղած է Մեծ Հայքի Այրարատ նահանգի ար-քունական Ոստան գաւառին մէջ: Ուշ միջնադարուն պարսկական տիրապետու-թեան շրջանին անիկա կազմած է Երե-ւանի խանութեան Վեդի - Բասարի թա-ղամասը: Այդ ժամանակներուն Վեդիի հովիտի հայ բնակչութիւնը բնաջնջուած է կամ տարադրուած (յառաջէն Շահ Արսաւ Ա.ի բռնադատութիւններէն):

Վեդիի շրջանին մէջ պահպանուած պատմական յուշարձաններէն են Յովհան-նէս - Կարապետ վանքը (ԺԳ - ԺԴ դա-րեր), Շաղախի եկեղեցին (ԺԶ դար), Մանիուկ գիւղի խաչքարերն ու տապա - նաքարերը (Ժ - ԺԵ դարեր), Ուրցաձորի միջնադարեան ամրոցը, խոր Վերայ վանքը (ԺԶ դար): Վերջինը կառուցուած է Արաքսի ափը գտնուող Ժայռոտ բլուրի մը վրայ, ուր, ըստ աւանդութեան, 13 տարի բռնադատուած է Գրիգոր Լուսա -ւորիչ:

խոր Վերայի բլուրը եղած է Արտաշատ մայրաքաղաքին միջնաբերդը: Արտաշա-տը, որ կառուցուած է Ն. Ք. 170 - 160 թուականներուն՝ Արտաշէս Ա.ի օրով, ծանօթ եղած է ճարտարապետական կա-ռուցանքով եւ կոթողներով: Միջնաբեր-դին մէջ գտնուած է արքունական պա-լատը: Ն. Ք. Ա. դարուն գոյութիւն ու-նեցած է մշտական գործող թատրոն մը, որ ներկայացուած են հայ եւ յոյն հեղի-նակներու գործերը:

Արաքսի եւ Մեծամորի հուններու փո-փոխութեան պատճառով Արտաշատը կը մնայ գետին հեռու, իսկ Արաքսի նախ - կին հունին տեղը կը գոյանան ճահիճ - ներ՝ ապականելով քաղաքին օդը: Այդ պատճառով ալ Ն. դարուն մայրաքաղա-քը կը տեղափոխուի Գուին: Անկէ ետք Արտաշատը կը վերածուի գիւղաքաղաքի, ուր ներկայիս պեղումներ կը կատար - ուին: Միջնաբերդին տեղը կանգուն է պարսպապատ եւ բարեկարգ խոր Վերայ վանքը:

ՄԻԱՅԵՆԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Բաթկըրս համալսարանի անուանի ընկերաբան դա-սախոս Իրվինկ Լուի Հորովից ցեղասպա-նութեան մասին գրած իր գիրքի Գ. հրա-րակութեան մէջ լայն տեղ տուած է հայ-կական ցեղասպանութեան, յատկապէս Դ. դարին մէջ: Հաստատ կը սկսի Ուիլիսմ Սարոյեանի գործերէն քաղուած մէջըն - բուծով մը եւ կը վերլուծէ 1915 - 1922 շրջանի զէպերը: Ըստ Փրոֆ. Հորովի-ցի, 1915ի Մեծ եղեռնը 20րդ դարու ա-ռաջին ցեղասպանութիւնն է՝ կանխամը-տածուած, ծրագրուած եւ իրագործուած Օսմանեան Պետութեան եւ շարունակուած քեմալականներու կողմէ: Հեղինակը օդ - տուած է հայ ընկերաբան Փրոֆ. Վա - հագն Տատրեանի հրատարակած աշխա - տասիրութիւններէն:

ԻՐԱՆԱՀԱՆԳԱՍՏԱՆԻ Թեմի առաջնորդ Կորիւն Մ. Վրդ. Պապեան իր անդրանիկ ալիքներով տուած է հարաւային Ի - րանի հայ համայնքին: Առաջնորդը, ըն-կերակցութեամբ Թեմական խորհուրդի ատենապետ Վահան Հայրապետեանի, Յունուար 22ին զայցած է Ահուրազ, ուր այցելած է Ս. Մեհրոպ եկեղեցին, « Գա-րուն » եւ « Բաֆֆի » դպրոցները: Յուն-ուար 23ին ներկայ եղած է տեղւոյն Հայ Մշակութային Միութեան կազմակերպած երեկոյթին եւ խօսք արած: Յունուար 24ին անցած է Մասնէթ Սուլէման, այ-ցելած է եկեղեցին եւ ծագեցապալ դրած Ապրիլ 24ի Նահատակաց Յուշարձանին: Ապա սրահ հաւաքուած բազմութեան իր խօսքը ուղղած է թեկադրելով հաւատա - լիմ մնալ ազգային աւանդութեանց եւ պահել միասնականութեան ոգին: Նոյն երեկոյեան վերադառնալով Ահուրազ, ա-ռաջնորդը հանգիպում մը ունեցած է տեղւոյն բոլոր միութիւններու պատաս - խանատուներուն հետ: Յունուար 25ի ա-ռաւոտեան Կորիւն Մ. Վրդ. պատարա-կած եւ քարոզած է Ահուրազի Ս. Մեհրոպ եկեղեցւոյ մէջ: Երեկոյեան, ի պատիւ առաջնորդին, Հոգաբարձութիւնը ճաշ մը տուած է պանդոկի մը մէջ: Յունուար 26ին առաջնորդը մեկնած է Ապատան:

Թեմի Չհարմահալի Հայ Ուսում - նասիրաց Միութեան սրահին մէջ, Յուն-ուար 30ին, տեղի ունեցած է «Արարատ» կազմակերպութեան թիւ մէկ երգչա - խումբին համերգը: 85 հոգեկոց խումբը զեկափարութեամբ իջեկ Յովհաննիսի, մեկնաբանած է 26 երգեր: Յայտագրի ա-ւարտին գնահատական խօսքեր արտա - սանած է Միութեան նախագահը՝ Ան - դրանիկ Բարսեւեան:

ՀՈՒՆԻՍԻՆԻ «Ոռոգ եւ Ալեք Փիլիպոս» ազգային վարժարանի Մոնոլոգ - Ուսուցչ-չական Միութեան կազմակերպութեամբ ճաշ մը տեղի ունեցած է դպրոցին « Կա-

ԴԻՄԱՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵՏԱԼՆԵՐՈՒ

ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԵՍ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Հայաստանի պատմութեան թանգա - րանին մէջ բացուած է դրամներու եւ մետաղներու ցուցահանդէս մը, ուր ներ-կայացուած են հազարէ աւելի նմուշներ: Այդ առթիւ թանգարանին պատասխա - նատուներէն Հենրիկ Սարգսեանի զետեղ տուած է, թէ ցուցահանդէսին յատկա - նշական կողմը այն է՝ որ ներկայացուած են այն դրամներն ու մետաղները, զորս վերջին քառասունամեակին նուէր ստացած է թանգարանը Սփիւռքի Հայերէ: Յու - ցադրուած դրամները դասակարգուած են ըստ դարաշրջաններու: « Անտիկ դրամ - ներ » խորագրին տակ ներկայացուած են Մակեդոնիոյ Ֆիլիպ Բ.ի, Եգիպտոսի Պտղոմէոս Ա.ի, Կապադովկիոյ Արիա - բատ Ա.ի, Սուրիոյ Անտիոքոս Թագաւոր - ներու դրամները: Հարուստ է հանրա - պետական Հոմի դրամներու հաւաքա - ծոն. կան Ն. Ք. 2րդ դարէն մինչեւ Ա. դարու ժամանակաշրջանի դրամները: Յուցադրուած են պարթեւական, հոռ - մէական, բիւզանդական եւ կիլիկեան դը-րամներու հարուստ հաւաքածոներ: Մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծած է հայկական առաջին դրամը, որ հատուած է Մոսիքի թագաւորութեան մէջ: Մետաղներու մէջ ուշադրութիւն դրած է Նափոլէոն Պոլիլիքեանի (Ֆրանսա) նուիրած հաւա - քածոն (904 մետալ՝ ԺԶ-ի դարերու):

×

ԳԻՌԳԻ ՀԱՅՐԵԱՆԻ ՆՈՐ ԳԻՐԳԸ

« ՄԵՐ ՏԱՆ ԶԱՆԱՊԱՐՀԻՆ »

« Սովետական գրող » հրատարակչա-կանը լոյս ընծայած է Գեորգ Հայրեանի « Մեր տան ճանապարհին » ինքնակեն - սագրական վէպը: Հեղինակին տառնե - րորդ գիրքն է այս, որ լոյս կը տեսնէ Երեւանի մէջ: Տարիներ վարած է Երե-ւանի համալսարանի լրագրական ամսիւ-նը եւ ներկայիս տնօրէնն է « Սովետական գրող » հրատարակչատան: Միւս երկերն են՝ « Վերելքի երգեր », « Լիւթիւն », « Իմ երգը », « Կեանք եւ պարականու - թիւն », « Գրականութիւն եւ կիւն » են:

րապետեան » սրահին մէջ, մասնակցու-թեամբ աւելի քան 300 հոգիի: Ստեղ - ծուած խանդավառ մթնոլորտի մէջ եղած են նուէրներ, որոնցմէ գոյացած է (ձեռ-նարկի հասոյթի հետ միասին) 22 հազար տոլարի գումար մը ի նպաստ վարժա - րանին, որ ունի 660 աշակերտ:

ՍՊԻՏԱԿ ԶԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻՆ ՈՒ ԶԻՅՆԱՊԸ

Ձայնի աղաչաւոր ոռնուկը լսելով հո-վաքն վեր ելած էր նաեւ այդ կողմերը կանխաւ հաւաքող ծերուկ Քիւրու մը՝ բաց, մազոտ կուրծքով. կանկառի տոպ-րակը շալակին: Ծերուկը ներկայ եղած էր ձիւրակի ու Մարտիկի խօսակցու - թեան, նոյնիսկ բարի ժպիտ մը բռնած էր իր ծերուկ զէպերի վրայ, երբ ձիա-ւորը գնահատանքի ու բարեկամական խօսքեր քննեց էր եւ ուզած էր գնել դայ-լը:

Երբ ձիւրուները հեռացան, ծերուկը նոյն բարի ժպիտը իր զէպերի վրայ բը-նած՝ ըսաւ Մարտիկին.

— Գայլը պէտք էր տայիք, ան սող գին կը վճարէր: Գիտե՞ս ով էր այդ ձիա-ւորը: Այդ ձիւրուը Հաճի Մուսան էր: Հաճի Մուսան այս կողմերը՝ եղինկի ու-սորդութեան կուգայ:

×

Մարտիկ այդ մասին պատմեց ջուլհակ Պետոյին:

— Այդ Հաճի Մուսան չէ, տղաս: Տահա վերջերս կ'ըսէին որ Մուսան Արարատի կողմերը երեւցած է ու կողոպտած Մէք-քէ գնացող ուխտաւորներու կարաւանը: Քսան տարի առաջ հեղ մը եկած է իր հօրենական տունը: Այն օրերուն քահ - մէղիկի հայրը դեռ ողջ էր, — կ'ըսէր ջուլհակ Պետոն:

— Ի՞նչ Հաճի Մուսան չի կրնար ըլլալ,

— ձայն տուաւ տիրացու Մարգար, — կրնայ ըլլալ՝ քիւրու Իպրահիմ փաշան է. ան երբեմն Ղամիշլուի լեռները կու-գայ որսի համար: Երեք տարի առաջ Գոնիայի հրապարակը Հաճի Մուսան կա-խաղան հանուած է Սուլթանի հրամա - նով, — աւելցուց լրագիր կարգադրող մը բանիմաց շեշտով. — Պապետի զօրա-բանակի սուրբական սահմաններուն վրայ կուրի կը բռնուի Հաճի Մուսային եւ իր զուլմաններուն հետ: Թուրք զօրքերը բա-ւական ջարդ կ'ուտեն, վերջ ի վերջոյ կը յաջողին ողջ բռնել Մուսան:

— Մուսան կախաղան հանուած չէ, Մարգար, — ձայն տուաւ երեսփոխը՝ ա-կանջէն բռնած դայլին գլուխը գետին զննելով ու ձեռքին արիւնի բիծերը դայ-լին մօրթին վրայ մաքրելով: — Անցեալ օրը քաղաքացի բարեկամս պատմեց, որ երկու տարի բանտը պահելէ յետոյ Սուլ-թանը ներում շնորհած է, — շարունա-կեց երեսփոխը՝ խոչոր հատերով սաթէ համրիչը հանելով: — Ներում շնորհած է, պայմանով որ ցրուէ իր առաջակախում-բը ու քաջուի հօրենական տունը: Ի՜նչ - րեկամս, որ ատեն մը կառավարական գանձային պաշտօնեայ եղած է, կը պատ-մէր, թէ Հաճի Մուսա հիմա Սուլթանէն ամսական կը ստանայ: Անանկ որ Մար-

տիկին հանգիպողը ան է: Սուլթանը կը վախնայ, որ մի գուցէ օր մը իր մեծ հօր նման քրտութիւնը ոտքի հանելու խելքը գարնէ գլխին, — կը խօսէր երեսփոխը տիրացու Մարգարին ու ջուլհակ Պետո - յին հետ բակէն դուրս ելլելով:

— Հա, Մարտիկ, — ձայն տուաւ երես-փոխը սաթէ համրիչը փակելուն մէջ չը - փելով, — անցեցիները էս իրիկուն ստանկով փխաւ պատրաստեր են: Ի՞նչ փխաւը չու-տած՝ հօրքոյրիդ չեղթաս:

— Ինչ պիտի ըսէի, հա, — դարձաւ ե-րեսփոխը ջուլհակ Պետոյին ու տիրա - ցուն: — Հաճի Մուսայի մեծ հայրը քրո-տութիւնը ոտքի հանելու փորձեր քննած է ու կանոնաւոր կռիւ մղած է թուրք զօր-քերու դէմ:

— Ինչ տարբեր մարդ էր, — ըսաւ ջուլ - հակ Պետոն, — Ս. Կարապետի ուխտի օ-րը, ան իր զուլմաններով ամէն տարի ուխ-տի պիտի երթար, մետաքս ու արծաթ նուէրներով:

(18 - Դար.)

Fonds A.R.A.M

ՕՊԸՆԱ.— Պ. Բիւզանդ ժամկոչեան, Տիկին Սիւզան ժամկոչեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մելէլ Ռոք, Տէր եւ Տիկին Ժորժ ժամկոչեան ցաւով կը ծանուցանեն:

Տիկին Ա.Գ.Ս.Պ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ
մահը, որ պատահեցաւ 77 տարեկանին:
Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի Զորքաւորութի, փետր. 20ին Սէն-Լորանտի շէնքերէն, Ժամը 15ին, հայկական ծէսով ձեռամբ Նարեկ Քհնյ. Վարդանեանի (Վարդանէն):

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Գարաջեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տէրվիլ — եան եւ զաւակները ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ-մօր, մօրաքրոջ:

Տիկին ՍՈՖԻ ԳԱՐԱՋԵԱՆԻ
(ծննդով Խնուսեան)
մահը, որ պատահեցաւ փետր. 16ին:

Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, փետր. 21, Ժամը 13-30ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին 15 Ռիւ Ժան Կոստան, ուրիշ մարմինը կը փոխադրուի Լա Կառէն — Քոլոմպի դերձակմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը:

Որեւէ մահազոյ զրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայ իրեն այգ նկատել:

Conférence - Projection

Voyage à travers les miniatures arméniennes

par le Pasteur YERAMIAN

Le Vendredi 22 Février à 21 heures
MASON DE LA CULTURE ARMÉNIENNE

9, rue de Madrid, 94140 Alfortville

ԼԻՈՆ ԼԻՈՆ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ Ի ՊԱՏԻՒ

ԴԱԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Առաք. եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը հրաւիրէ համայնքը ընդունելութեան մը, Զորքաւորութի, փետր. 27, Ժամը 20-30ին Ազգ. Տան մեծ սրահը ի պատիւ:

ԴԱԻԹ ԵՊԻՍԿ. ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ
իր մեկնումին առթիւ Հարաւային Ամերիկա իրեն կաթող. Պատուիրակ:

UGAB - JEUNE

vous convie, dans le cadre de son Ciné-Club, à assister et prendre part — à la projection de

Salut L'Artiste

film en version française réalisé en 1973 par YVES ROBERT et interprété par JEAN ROCHEFORT, MARCELLO MASTROIANNI, FRANÇOISE FABIAN.

— au débat sur la profession comédien qu'animerait
SERGE AVEDIKIAN
vedette du «Pull-over Rouge» (979)
le Vendredi 22 Février à 21 h.

×

organise
sa soirée

MARDI GRAS

le Samedi 23 Février à partir de 22 heures

— Animation non-stop
— Musique Disco
— Musique folklorique arménienne
— Election des plus beaux déguisements (avec de nombreux lots)

— Déguisement de rigueur
Participation aux frais: 40 et 55 F.
Tél.: 227-12-26

Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e

« Ե Ա Ռ Ա Զ »

կը նուիրեն

Տիկին Յասմին մէկ տարեկան «Յա — ուս» կը նուիրէ իր ծնողներն Տէր եւ Տիկին Կարապետ Փափազեանի (Լիոն):

ՇՆՈՐՀԱՎԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԻՅԵԼ.— Տիկին Մելինէ Գանթարձեան եւ զաւակները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք մասնակից եղան իրենց սուգին:

ՅԱԿՈՒ ԳԱՆԹԱՐԺԵԱՆԻ

մահուան առթիւ, պատահած փետր. 12ին եւ որուն յուզարկաւորութիւնը կատարուեցաւ փետր. 13ին Սէն Լորանտի եկեղեցին, Շահան Քհնյ. Տէրքեանի կողմէ, որու կը յայտնեն մասնաւոր շնորհակալութիւններ:

TRANSTOURS

organise plusieurs voyages à Erévan avec divers programmes

14 jours à Erévan - 2 jours à Moscou

TOUS LES VOYAGES PAR AVION — HOTEL 1re CLASSE — PENSION COMPLETE

prix du premier voyage: 3.300 F

départ:	retour:
1 ^{er} voyage — 18 AVRIL	3 MAI
2 ^e voyage — 11 JUIN	26 JUIN
3 ^e voyage — 28 JUIN	12 Juillet
3 jours à Léninegrad, 1 jour à Moscou, 12 jours à Erévan	
4 ^e voyage — 6 AOUT	21 AOUT
5 ^e voyage — 13 SEPTEMBRE	28 SEPTEMBRE
6 ^e voyage — 1 ^{er} OCTOBRE	16 OCTOBRE

DIRECT DE MARSEILLE

1er voyage — du 11 au 25 AOUT
2e voyage — du 8 au 22 SEPTEMBRE
3e voyage — du 6 au 20 OCTOBRE

du 18 avril au 10 mai

DEPART DE TOULON
à bord du « Chota Roustavelli »

Croisière en mer Noire - 1er Mai à Erévan

23 JOURS DONT UNE SEMAINE A EREVAN

en cabine 4 personnes

3.900 F

(pension complète et séjour à Erévan compris)

TRANSTOURS, 25 Rue d'Argenteuil, 75001 Paris — Tél.: 261-58-28

ուր կարելի է ներկայանալ ամէն Զորքաւորութի եւ Ուրբաթ կէսօրէ կտր ժամը 15ին 18

Մարտի 2. ԱԼԻԲԱՆԵԱՆԻ

11, Rue du Bassin — SAINT-JULIEN, Tél.: 93-04-90 et (42) 83-31-55

Վալանս՝ դիմել ն. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ — Ալֆրէդի՝ դիմել Յ. ՊՈՅԱԶԵԱՆԻ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Հ. Բ. Ը. Միութեան վալանսի մասնաճիւղը կը ծանուցանէ թէ հոգեհան — դրտեան յատուկ պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, փետր. 24, յաւարտ պատարագի, վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին մէջ, մասնաճիւղի բարերար՝ ԵՐՈՒԱՆԻ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարեկան առթիւ:

Հանգուցեալին յիշատակը յարգողնե — ընէ եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան վալանսի մասնաճիւղի անդամներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ՅԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Ս. Պահարեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն իրենց ազգական Տիկ. Արփի Կարապետեանի մահուան առթիւ:

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՅԻ Փարիզի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները Շաբաթ, փետր. 23, Ժամը 16ին Մշակոյթի Տունը: Կարեւոր օրա — կարգ եւ վարչութեան ընտրութիւն: Ներկայութեան իրաւունքը մեծամասնութիւն կը համարուի:

ՆԱԿԱՏ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԴՊՐՈՑԱՍԻՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
տարեկան չանգէսը՝ Կիրակի Յունիս 29ին:

« Ե Ա Ռ Ա Զ »

ԲԱՐԳԱՌԱՅՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Նիւ ԵՈՐԳ.— Տիկին Զ. Սերոբեան առ ի զնահատութիւն «Յառաջ» 200 տոլար կը նուիրէ:

×

ՕՊԸՆԱ.— Պ. Սեդրակ Թօփալեան 80 ֆրանք:

×

ՄԱՐՍԻՅԵԼ.— Տիկին Զապէլ Արզումանեան 40 ֆր.:

×

ՎԱԼԱՆՍ.— Տիկին Ազնիւ Տօնիկեան 40 ֆր.:

×

Պ. Լեւոն Տէր-Սարգիսեան 40 ֆր.:

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Օհանեան ընտ. 40 ֆր.:

×

ՊԵՍԵԺ.— Պ. Ե. Զերէան 40 ֆր.:

TRANSTOURS

organise plusieurs voyages à Erévan avec divers programmes

14 jours à Erévan - 2 jours à Moscou

TOUS LES VOYAGES PAR AVION — HOTEL 1re CLASSE — PENSION COMPLETE

prix du premier voyage: 3.300 F

départ:	retour:
1 ^{er} voyage — 18 AVRIL	3 MAI
2 ^e voyage — 11 JUIN	26 JUIN
3 ^e voyage — 28 JUIN	12 Juillet
3 jours à Léninegrad, 1 jour à Moscou, 12 jours à Erévan	
4 ^e voyage — 6 AOUT	21 AOUT
5 ^e voyage — 13 SEPTEMBRE	28 SEPTEMBRE
6 ^e voyage — 1 ^{er} OCTOBRE	16 OCTOBRE

DIRECT DE MARSEILLE

1er voyage — du 11 au 25 AOUT
2e voyage — du 8 au 22 SEPTEMBRE
3e voyage — du 6 au 20 OCTOBRE

du 18 avril au 10 mai

DEPART DE TOULON
à bord du « Chota Roustavelli »

Croisière en mer Noire - 1er Mai à Erévan

23 JOURS DONT UNE SEMAINE A EREVAN

en cabine 4 personnes

3.900 F

(pension complète et séjour à Erévan compris)

TRANSTOURS, 25 Rue d'Argenteuil, 75001 Paris — Tél.: 261-58-28

ուր կարելի է ներկայանալ ամէն Զորքաւորութի եւ Ուրբաթ կէսօրէ կտր ժամը 15ին 18

Մարտի 2. ԱԼԻԲԱՆԵԱՆԻ

11, Rue du Bassin — SAINT-JULIEN, Tél.: 93-04-90 et (42) 83-31-55

Վալանս՝ դիմել ն. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ — Ալֆրէդի՝ դիմել Յ. ՊՈՅԱԶԵԱՆԻ

ՓԻՆԿ — ՓՈՆԿԻ ՄՐՅԱՇԱՐԳ

Կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ. Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ:

Շաբաթ, փետր. 23, կ. Ե. Ժամը 15ին սկսեալ Փարիզի Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ:

Արձանագրութեան համար դիմել փինկ-փոնկի յանձնարարի անդամներուն մօտ ամէն օր ժամը 17ին 19 Մշակոյթի տունը:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՅ

Յուլիսի եւ Օգոստոսի կայաններուն համար ով որ կը փափաքի մոնիթօր կամ մոնիթրիս ըլլալ, անյապաղ դրաւոր պէտք է դիմէ Կապոյտ Խաչի Շրջանային վարչութեան գրասենեակը՝ 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 75009, մինչեւ փետրուար 29:

Թեկնածուները պէտք է ըլլան 18ին 25 տարեկան:

ՅՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ԱԼԻԱՆԴԱԿԱՆ ՃԱՇԸ

տեղի կ'ունենայ Կիրակի, փետր. 24ին Ժամը 13ին, Մէլքոն տէ Սանթրօ, 8 Ռիւ Ժան-Լուիս, Փարիզ 8րդ:

Այս առթիւ 1980ի գրական ՀԱՐԵՆՑ մրցանակը կը յանձնուի ՎԱՐԴԱՆ ԵՂԻՇԵԱՆԻ:

Ճաշագին 80 ֆր.

Կը խնդրուի յաղակապէս սեղանները փութով ապահովել հեռախօսելով ամէն առաւօտ ժամը 7ին 10.— 372-04-20, իսկ երեկոները — 780-82-58:

Գեղարուեստական բաժին:

ՓՈՒԱՆ ԾԱՆԿԵՊԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Պերճ ձէզմէճեան վրոյք Զիքունի մահուան առթիւ 250 ֆր. կը նուիրեն «Աշխարհ»ին (ստանալ «Յառաջ»ին) եւ 250 ֆր. «Յառաջ»ին:

ՀԱՅԵՐԷՆ, ԳՈՒՆԱՒՈՐ, ԵՐԳԱՆԱՌՆ
ԺԱՊԱՒԷՆ ՄԸ

ՍԵՍՈՒՆԻ ԶԵՆԱԿՆԵՐԸ

Անկախութիւն եւ Ազգային պետականութիւն կորսնցուցած ժողովուրդի մը փայտի հայդուկներու ըմբոստութիւնը տիրող անարդարութեան դէմ:

Հինգշաբթի, փետր. 21, Ժամը 18ին

Les Fils de Sassoun

un film relatant une page de l'héroïque épopée arménienne,

Jeudi le 21 Février à 18 heures

STUDIO BERTRAND

29, rue Bertrand, Paris 7e

Métro: Duroc

Տոմարը ստանալ՝

— Librairie Palouyan

9, rue de Trévis

— Télé Condorcet

175, bd. Jean-Jaurès — Clamart

— Իսիկ Անի Երզնաստանի անդամներէն

— Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տուն,

17, Ռիւ Պլէօ:

կամ՝ հեռագրով՝

— Պ. ՕՆՈՍԵԱՆԻ՝ 736-18-09

Օր. ԹԱՇՅԵԱՆԻ՝ 630-64-60

ՓԱՐԻԶ

Ս. ՅՈՒՀԱՆՆԵԱՆ-ՄԱՐԻՏԻՅ

ՀԱՅՈՒՄ

Մեծ ՊԱՀԳԻ ամէն Զորքաւորութի երկունքուն, այսինքն՝ փետր. 20ին, փետր. 27ին, Մարտ 5ին, Մարտ 12ին, Մարտ 19ին, Մարտ 26ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ երեկոյան ժամը 6ին կը կատարուին հսկումի խաղաղական եւ հանգստեան ժամերգութիւնները:

×

Ս. ՊՈՂՈՍ — ՊԵՏՐՈՍ

Այս Ուրբաթ, փետր. 22ին, երեկոյան ժամը 7ին, Ալֆրէդի Ս. Պօղոս — Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ հսկում կը կատարուի բոլոր եկեղեցականներու մասնակցութեամբ:

ԿՐԸՆՈՊ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Տարեկան մեծ պարահանդէս, կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի ԿրԸՆՈՊ մասնաճիւղին կողմէ, Շաբաթ փետր. 23, Ժամը 21ին սկսեալ Ալփ-Օթէլի չօք սրահներուն մէջ, առաջնորդութեամբ Ժաք Բոմբեանի խանդավառ նուագախումբին:

Հայկական ջերմ մթնոլորտ:

ՇՆՈՐՀԱՎԱԼԻՔ

Դպրոցատէր Տիկնանց վարժարանի Խճանակաւորութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները —

Տիկին Արուսեակ Խաչիկեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղիկապսակի Տէր եւ Տիկին Հ. Մուրադեան 500 ֆ., հրամանատար Զատիկ Խանգաւեանի մահուան առթիւ փոխ. ծաղիկապսակի Վ. Անդրէասեան 300, Տէր եւ Տիկ. Գ. Գործունեան 400, Տէր եւ Տիկ. Բ. Խոսիկեան 200 ֆր.:

GRANDE NUITEE

à Marseille

La Croix Bleue Arménienne de Marseille (Section Ville)

Organise le Samedi 23 Février de 22 heures à l'aube, dans les salons de l'Alhambra, une Grande Nuitee costumée avec l'orchestre de

PATRICE VALMONT

(de Radio Monte-Carlo)

Réservations et renseignements à la Maison de la Jeunesse et de la Culture Arménienne 12-14 rue Saint

Bazile, 13001 Marseille

Tél.: 50-19-15

Tenu d'ordre souhaitée

Fonds A.R.A.M.

ՄԻ՛ ԿՐԿՆԷՔ ՍԵԱԼԸ

Լիբանան վերստին բռնուած է դէպ - քերը կանխելու հնէքին մէջ:

Հարաւի մէջ կատարուած ուժերու տեղափոխութիւնները եւ զինուորական հա- կադրեր շարժումները մէկէ աւելի հար - ցականներ կ'արթնցնեն:

Ճիւղէլի մէջ պատահած բախումները նոր տարրերով կուտան օրինական իշ- լանութեանց հեղինակութիւնը ամբողջ - ջական ձեւով վերահաստատելու պա - հանջին:

Թունուող վեհաժողովէն բխած արա - բական յանձնարարութիւնը ղեկավարութեանց կը բախի իր աշխատանքներու ընթացքին:

Իսկ իտրայէլեան սպառնալիքը միշտ ներկայ է, տագնապը հրահրելու իր բա - ցայայտ ռազմավարութեամբ:

Եւ եթէ նկատի ունենանք որ չըջանա - յին կամ միջազգային քաղաքականու - թիւնը կը գտնուի լարուածութեան ընդ - հանուր մարզումի մը վիճակին մէջ՝ արդէն հասկնալի կը դառնայ Լիբանանի հեղքը, դուրսի կրակէն ու անոր կայնե - րէն իր ներքին վառօդի տակաւը հեռու պահելու Լիբանանի անձկութիւնը:

Բայց հակառակ այս բոլորին, ան - հասկնալի կը մնայ լիբանանեան այն ա - նորոյ, անվճռական եւ պառակտուած կեցութեամբ, որ կը ցուցաբերուի հայրե - նիքի սպառնալիքի վերադարձի կոտու - նին՝ սեփական բանակի գործածութեան նկատմամբ:

Անշուշտ որ կառավարութեան մինչեւ աւանդական ղեկավարները եւ կուռող կողմերը առիթը չեն փախցնել, օրինա - կանութեան եւ բանակին կողքին կանգ - նելու իրենց պատրաստակամութիւնը հաստատելու համար:

Միաժամանակ, սակայն, բոլորն ալ կ'ընդգծեն ներքին համերաշխութեան եւ միակամութեան պահանջը, անուղակի - օրէն խոստովանելով թէ պատրաստակա - մութեան խօսքերը հեռու են գործի վե - րածուէէ:

Եւ տակաւին երէկ, նախկին վարչապետ Ռաշիտ Քարամէ պարտք կը դրար շեշ - տելու հաւաքական կեցութեամբ մը ան - հրաժեշտութիւնը, բացորոշ այս անգին դուրս գալու համար:

Իրողութիւնը կը մնայ այն, որ տագ - նապի բանակին կը գտնուի լիբանանեան բանակին մէջ, պայմանաւ որ այս երկրի հին թէ նոր ղեկավարները այլեւս գիտ - նան պատմութեան դասերէն օգտուի:

Մեր հաստատ համոզումն է, որ Լիբա - նան կրնայ ամէն դէպք կանխել, եթէ իր ազգային բանակը մուտք գործէ երկրի բոլոր շրջաններուն մէջ, հարաւէն մին - չեւ հիւսիս եւ մայրաքաղաքէն մինչեւ խոտվայոյզ շրջանները՝ անխափ:

Անուսացի վերջին 5 տարիներու փոր - ձառութիւնը սորվեցուց, որ հայրենիքին սպառնացող մեծագոյն (եթէ ոչ՝ միակ) վտանգը լիբանանեան բանակի գործա - ծութեան ու գործունէութիւնը սակար -

կութեան նիւթ դարձնելու փորձութիւնն է:

Քաղաքական մարզոց համար դիւրին է կասկածանքի մթնոլորտ մը հիւսել բա - նակին շուրջ: Մենք տեսանք թէ ինչպէս կողմերը բարոյապէս սպաննեցին բանա - կը, երբ ամէն առիթով հարցադրեցին թէ բանակին ղեկավարութիւնը համա - նական իմաստով հաւասարակշռուած չէ, թէ՛ եթէ միջամտէ, բանակն ալ իր կար - գին կը պատակտուի, եւ թէ՛ բանակը օրինակամութիւնը կը ներկայացնէ մի - այն այն առիթ, երբ բոլորին կողմէ ըն - դումնելի է...

Ո՛չ, ազգային որեւէ բանակի համար մահացու են նման հարցադրումները եւ պայմանաւորումները: Դարձեալ Լիբա - նանի փորձառութեամբ մենք սորվեցանք, որ երբ քաղաքական բեմերու վրայ կաս - կածանքի այս մթնոլորտը կը հրահրուի եւ բանակը կը պահուի իր զօրանոցնե - րուն մէջ՝ միայն այդ առիթն իրապէս կը քայքայուէր բանակը: Եւ եթէ կուզենք ազգային առողջ բանակ, անհրաժեշտ է զօրանոցներէն դուրս բերել եւ այս ժո - դովուրդի միասնական պահանջներուն արտայայտիչը դարձնել լիբանանեան բա - նակը:

Փաստօրէն՝ Լիբանանցիներու մեծա - մասնութիւնը այլեւս չափ լաւ գիտէ, որ վերքը բանակին մէջ չէ, քաղաքական ղեկավարութեան մէջ է, որ կը սակարկէ ոչ միայն բանակի մուտքը այս կամ այն շրջանէն ներս, այլեւ՝ անոր վերակազ - մութեան համար սահմանադրականօրէն ճշդուած օրէնքները եւ առողջ սկզբունք - ները: Եւ այդ դժով հաւասարապէս մե - դաւոր են թէ՛ պատերազմի կողմերը եւ թէ՛ նոյն ինքն կառավարութիւնը, որ իր իսկ կողմէ առաջարկուած եւ խորհրդա - բանի վաւերացման արժանացած օրէնք - ներուն գործադրութիւնը կը ձգձգէ:

Կը բաւէ, մե՛ղք է այս հայրենիքին... մի՛ կրկնէք սխալը... Ազգային բանակ մը կը կազմաւորուի իր սեփական հայ - րենիքի մթնոլորտին մէջ: Այնքան ատեն որ կ'աւելանք կը տիրապետէ այս մթնոլորտին, անպայման բա - նակը եւս կը տուժէ ազգային մի - ութեան բացակայութենէն: Իսկ երբ քա - ղաքական պատահապաշտ սակարկութիւն - ները կը հանին մինչեւ բանակի կազ - մութեան եւ գործունէութեան սահման - ները, այդ պարագային մի մոռնաք որ տակաւին երէկ երկրիեղկուեցաւ այս հայ - րենիքին ապահովութեան պիւտար կըտ - ուանք՝ բանակը:

Օրերը ծանրակշիռ են եւ եթէ կ'ուզենք որ Լիբանան կարենայ դէպքերը կանխել, հայրենասիրական առաջնահերթ պար - տակաւնութիւն է կանաչ լոյս բանալ բա - նակի մուտքին առջեւ, ամբողջ Լիբանա - նի տարածքին...

Խմբագրական «ԱԶԴԱԿ»ի փետրուար 4

ԹՈՒՐԲՈՅ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐԲԻՆ 1979Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

(Գ. Է. Վերջին Մաս)

Այս տարուան մէջ կատարեցինք երեք եկեղեցիներու վերստին օծումը, անոնց ներքին բարեկարգութենէն եւ ընդհանուր մաքրադործմէն յետոյ — Սամաթիոյ Ս. Գեորգի, Գուգլուհնուքի Ս. Գրիգոր եւ Պիւլիքաթէի Սրբոց Հռիփսիմեանց եկեղեցիները:

Ուխտաւնացութիւններ կատարուեցան Իսքէնտէրի Սրբոց Քառասուն Ման — կանց տօնին առիթով, համանուն եկեղե - ցին — 80 հոգինոց խումբով մը, զիտա - լորութեամբ Շահան Սրբազանի եւ մաս - նակցութեամբ չորս քահանայ հայրերու: Կեսարիա՝ երկու օրնուկներով Ս. Գր. Լուսաւորչի նշխարաց Գիւտի տօնին ա - ռիթով համանուն եկեղեցին:

×

ՀԱՄԱՅՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ,

Ասոնցմէ հնագոյնը եւ մեծագոյնը, Ս. Փրկիչ Հիւանդանոցը տարուան ընթաց - քին ընդունած է 1939 հիւանդներ, որոնց - մէ 1821ը առողջացած ու ելած են, իսկ 110 մահացած: Ներկայիս 131 հիւանդ կայ: Մասին հիւանդներու բաժնին մէջ, տարուան ընթացքին ընդունուած են 195 նոր հիւանդներ, ելած են 226 հիւանդ - ներ: Ներկայիս կան 78 հոգի: Մերանոցի մէջ տարուայ ընթացքին ընդունուած են 370 հոգի: մահացած՝ 259 հոգի, հեռա - ցած՝ 119 հոգի: տարուայ վերջը կային 460 հոգի: Փոխընդիւրի դիմողներուն թի - ւը եղած է 20.744: Աշխատող անձնակազ - մը 237 հոգիներէ կը բաղկանայ: Հիւան - դանոցի մուտքը եղած է շուրջ 60 միլիոն թ. Լ. հազար շուրջ 55 միլիոն թ. Լ.:

Կեղերոնական բարձրագոյն վարժարանը 85 աշակերտներով, Ս. Խաչ Դպրեմանը 110 աշակերտներով, Գարակէօզեան Որ - բանոցը 170 աշակերտներով շարունակե - ցին իրենց ճանապարհ ընթացքը: Իսկ Գալ - Փայեան Որբանոցը, գոյութիւն Աս - տուծոյ, վերջապէս այս տարի օծուե - ցաւ իր նոր շէնքով, Սկիւտարի իր ամա - րանոցին հին շէնքը հիմնովին նորոգուե - րով: Աշակերտութիւնը, որ ցարկ վարձու տուներու մէջ կը գրեցէր, փոխադր - ուեցաւ նոր շէնքը: Աշակերտութեան թի - ւը բարձրացաւ 505-ի 77: Իսկ Ներսէս - եան գիշերօթիկ վարժարանը շարունակեց իր դասընթացները վարձու շէնքի մը մէջ 65 աշակերտներով: Մեր մնացեալ 23 վարժարանները անտեսական ու այլ դժ - ուարութիւններով կը շարունակեն իրենց

գոյութիւնը 4500 աշակերտներով, 285 հայ եւ 133 ոչ-հայ ուսուցիչներով եւ շուրջ 50 միլիոն թ. Լ. տարեկան պիւտ - ճէով:

1979ին ունեցանք համայնական նշա - նակութիւն ունեցող երկու տարեդարձա - յին յիշատակութիւններ: Առաջինը Ժա - մանակ Օրաքերքի 70ամեակը, իսկ երկ - րորդը՝ Ս. Խաչ Դպրեմանի հաստա - ման 25ամեակը:

Ունեցանք ռազմաթիւ հայ եւ օտա - պաշտօնական այցելուներ արտասահմա - նէն. օրինակ, Տիրալթ Եպիսկ. Մարտի - եան, առաջնորդ Հայոց Ռուսիայի Ս. Պիւլիքաթի: Վաչէ Արք. Յովսէփեան, առաջնորդ Հայոց Ամերիկայի Արեւմտեան թեմին: Կարգինալ Քէօնիկ Վիեննայի Բայց կարեւորագոյնը եւ ամէնէն պատ - մականը եղաւ Հռոմէական Եկեղեցւոյ Քահանայապետ Նորին Սրբութիւն Յով - հանէն — Պօղոս Բ. Պապին Թուրքիա այցելութիւնը, իրեն հիւրը մեր կատա - վարութեան: Սրբազան Պապը Իսթանպուլ գտնուած միջոցին այցելեց նաեւ մեր Պատրիարքարանը եւ Մայր Եկեղեցին ընդունուեցաւ մեծ պատիւով եւ պատ - դամներ փոխանակուեցան իր եւ մեր մի - ջեւ:

Երկրին մէջ տիրող անիշխանական ա - րարքներէն զերծ չմնացինք նաեւ այս տարին: Հոկտ. ամսի 17ի ուշ երեկոյն Պատրիարքարանի դիմաց գտնուող Մայր եկեղեցիի արտաքին դրան ետեւը դըր - ուած պայթուցիկ ռումբը ջարդուկաւ ըրաւ շրջապատի բոլոր ապակիները եւ ներքին դուռը: Փառք Աստուծոյ անկ - կորուստ կամ վնաս չեղաւ, հակառակ ող - նոյն ժամուն եկեղեցւոյ շրջանակի մի օտար կ'ունենար թաղային Խորհուրդը եւ Մատաղի Յանձնարարութիւնը միացեալ խորհրդակցական ժողովը: Մեծ ծաղիկ - դուռ բացաւ այս պայթուած Մայր եկե - ղեցին:

Անցնող տարուան ընթացքին մեր բոլոր եկեղեցիներու մէջ կատարուեցան 638 միկրութիւն, 498 պսակ եւ 809 յուղա - կաւորութիւն:

Մեր գնահատանքը եւ օրհնութիւնը կուտանք բոլոր անոնց, որոնք գտնուե - ցան պարտականութեան պատնէշի վրայ, մեր համայնական հաստատութիւններէ ներս, եւ բոլորին համադրածակցութեամբ իրականացաւ այն քիչը, որ կարելի եղաւ տրուած ոչ ձեռնուտ պայմաններու մէջ:

Մեր գնահատանքը եւ օրհնութիւնը նաեւ մեր մամուլին, որ զոհողութեան ողբով շարունակեց ծառայութիւնը հայ գիրքին եւ գրականութեան ու մեր հան - րութեան, ղեկուար պայմաններու ներքեւ: Աստուած վարձահատոյց ըլլայ բոլորին:

Աղօթարար՝
ՇՆՈՐՀԻ ԱՐԲ. ԳԱՆՈՒՍՏԵՆ
Պատրիարք Հայոց Թուրքիայ

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն 1 9 7 9

ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԻՆ

Ամէն ինչ՝ կեանքի գոյութիւնը իր չա - փին էր կիրարկած. սակայն չափին սահ - մանումը իր գոյականէն էր խախտած...

Դուրսը՝ լուսինը իր բարեկացական շնորհը կը նորոգէր, լուսաւոր լեռը, արտերը, ձորը, որոնք՝ կը ներկայաց - նէին կենսական կենդանութիւնը. կար - ծեա՝ ողկոյզներ կարկաշատառ առուակնե - րու փայլին մէջ, իրենք ըզճանք թաւա - լած, իրենց կանաչութեան սուրբ վե - րածնունդը, ծփանքով կ'օծէին... Անհու - նական «Պահ»ը, կը շարունակէր միլի - տակ երջանկութիւն...

Հեռուն՝ ձիւն ոտնաձայներ, կը խա - րէին մթնոլորտի թափանցիկ խաղաղու - թիւնը... Արդեօ՞ք Կրպոն էր, առաքե - լութեան ճամբան բռնած, կեանքի խոր - տուրբառ ուղիները ինչպէ՞ս պիտի սահ - մանէին իր պատանակութեան խիզախու - թիւնը. հապա չյաջողէ՞ր... Ի՞նչ պիտի ըլլար իրենց վիճակը...

Կիւնազ չէր կրնար համակերպիլ այն տուեալներուն, որոնք՝ բռնակալ անկէ անկէ կը պատէին իր ենթակայականը. սոսկումով կը դիտէր այն արշալոյսը, ուր թռչուններու երգը, անոնց կախար - դական թովչանքը, կրնար իր կարապի երգը ըլլալ...

Վախը՝ իր մէջ դարձած մարմնացում. վախը կարծես շարաքաղաքի միջատ կը - պած նորարարոյս բողբոջ հունտին. վախը ուրուականներ որ, դիւրաթեք կը սողա - յին իր մտային մղձաւանջին մէջ, խա - թարելով՝ իր տարրական սկզբունքներու կեղերոնացումը:

Յանդրող օրերը պէտք չէ կրկնուէին այդ հանգամանքին տակ, մինչեւ ե՞րբ քարշ պիտի տային իրենց նզովի ստրու - կութիւնը... Այո՛, միայն մէկ կարելիու - թիւն կար. փախչիլ, խոյս տալ, Հոյ-Հո - րոյի հետ ազատիլ տմարդի ճիւղներէ... զէպի անձանքով... հոգ չէ՛. Ի՞նչ պի -

տի ըլլար վաղուան արկածանքներով - նը, հալածուած, առանց երգիքի, սո - վահար,... Այո՛, միայն «Յոյ»ին կառ - չած պիտի թօթափէին ամէն վտանգ...

— Alea jacta est... Կիւնազ մէկդի նե - տած ցաւերը, տատամիլը, հոգեկան տագնապը. կարելի է մեռնէր, զիպու - ծով կամ իր յօժար կամքով, այո՛, մեռ - նիլ, սակայն չձգել այդ ոճրին հաճոյ - քը դահիճին...

Վերջին վճռականութիւնը նոր կորով էր տուած աղջկան: Գուրգուրանքով կը նայէր Հոյ — Հօրոյի անոյշ քունը, սա - կայն պէտք է մեկնէին, փախչէին, այ - լեւս կորսուէին այդ վայրէ՛ն՝ ուր միայն հոգեկորոյս հետքերը, տարիներ շարու - նակ, իրենց տքնաշան աշխատանքն ու տիրահաղկ կեղեքումները պիտի ձգէին... իր յիշատակ...

Կիւնազ՝ քաղցր հպումով, անպակաս յարումով, Հոյ — Հօրոյն էր արթնցու - ցած. կարծես տղուն երազը կը շարու - նակուէր այդ փափայկանքին տակ: Աչ - քերը բանալով, յանկարծ պինդ կառչած էր Կիւնազի թեւին: Շշմոք, երեսը նա - յելով, վախը սիրտը կը թուէր իրեն, նա - խօրեայ վայրագութիւնները վերադանէին իրենց ահալին...

Կիւնազ՝ հանդարտ, մեղմ խօսքերով, բացարարած էր կացութիւնը ու իր որո -

շումը: Պէտք էր վերջնապէս հեռանա - յին, գուցէ դէպի անորոշ՝ ուր վտանգ - ներ կը սպառնային, թերեւս իրենց կո - րուստին սակայն այլեւս անհնարին էր որ իրենց կեանքը շարունակուէր շարա - քաստիկ Գիւրտին մօտ: Հոյ — Հօրոյ պէտք չունէր համոզումի. ինչպէ՞ս պիտի շարունակէր ապրիլ առանց Կիւնազի՞ ինչ կարեւորութիւն ունէր անձանքը, նոյնիսկ անթութիւնը ու երկնային եր - դիքը: Միայն իր ներքին տարածքին տը՛ - ուէր դուռնա՞նք ու սէր...

Կիւնազի մտքին, ճամբու ուղիքի՞ն պարզ էր. Կրպոյի առած ուղղութեամբ հետեւիլ դէպի Պապ քաղաքը: Հոն՝ դեռ - նել քաջ աղուն հետքը, ու, գործ մը ճա - րել իրենց ապրուստը ապահովելու: Քա - ղաքին բնակչութեան մեծամասնութիւնը Արար, նուազ հետաքրքրի ու նենգա - միտ, առկէ եւ հետեւեալ օրերը իրենց հանգիստ պիտի ձգէին: Վտանգի պարտ - դային փոքր քաղաքի ետեւեւոյն մէջ կը - ստուած, մարդ հետաքրքրուէր ղեկուար պիտի ըլլար:

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

(18 — Շար.)

Fonds A.R.A.M

ԻՏԱԼԱՀԱՅ ՆԱԽԱԿԱՆԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՅՆՔԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԻԼԱՆՈՑԻ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍՅԱՆ ԱՆԴՐԵԱՍԻ ՊԱՏԱՐԱՐԻՆ

Միլանոյի արքեպիսկոպոս Կարգելիալ ձովանի Գրիգորյան, որ Հայերու բարեկամ ճանչցուած բարձրաստիճան եկեղեցական մըն է, քանի մը ամիս առաջ առողջական պատճառներով հրաժարեցաւ ու քաղուեցաւ իր պաշտօնէն: Յաջորդը՝ Գրիգոր Կառլո Մարիա Մարթի, որ իր նշանակումէն յետոյ եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւնը ստացաւ 1980 Յունուար 6ին Հռոմի Ս. Պետրոսի տաճարին մէջ Յովհաննէս - Պօղոս Բ. Պապին կողմէ, կիրակի, Փետրուար 10ին մեծ թափօրով ու շուքով մուտք դործեց Միլանոյի հրոշակաւոր Մայր տաճարէն (Տուսսո) ներս եւ եպիսկոպոսական անդամակալ պատա - ռազը մատուց աւելի քան տասը հազար հաւատացեալներու ներկայութեան:

Սոյն պատարագին յատուկ հրաւերով ներկայ դասուեցաւ Իտալիոյ Հայոց հոգեւոր հովիւ Մարգարէ ԲՆՅ. Սարգիս - եան, որ Միլանոյի յոյն, ռուս, ռումէն օրթոդոքս, անկիլիքան եւ միլոտական համայնքներու հոգեւոր հովիւներու շարքին, դասին մէջ տեղ դրուած էր: Հայ հոգեւորականներու ներկայ էին նաեւ Իտալիոյ Հայոց Միութեան նախագահ Տոքթ. Օնիկ Մանուկեան եւ Ս. Բառաստուն Մանուկեան եկեղեցւոյ Նախարարութեան առաջնորդ Տոքթ. Տիգրան Ալեքսանեան: «Ողորջի» ատեն, քոյր եկեղեցիներու հոգեւորական ներկայացուցիչները մէկ առ մէկ մօտեցան Միլանոյի արքեպիսկոպոսին եւ ողջապաշտեցան անոր հետ: Պատարագէն յետոյ, հիւր հոգեւորականները արքեպիսկոպոսի թափօրին մաս կազմելով, մուտք դործեցին Միլանոյի Արքեպիսկոպոսարանի դահլիճէն ներս, որ յատուկ հրաւերով հաւաքուած էին աւելի քան հինգ հարիւր քաղաքային, զինուորական իշխանութիւններու եւ դիւանապետական կազմի ներկայացուցիչներ: Տեղի ունեցած ընդունելութեան ընթացքին Միլանոյի Արքեպիսկոպոս - րանի էկումենիք յարաբերութիւններու վերջի եւ ընդհանուր քարտուղար Գրիգոր Պրանքօ Փրիցցակալին նորընտիր արքե - պիսկոպոս Մարթինիին ներկայացուց քոյր եկեղեցիներու հոգեւոր հովիւները մէկ առ մէկ, որոնք բարի գալուստ մաղթեցին եւ շնորհակտեցին զինք իր բարձր ու պատասխանատու պաշտօնին ստանձման առթիւ: Գրիգոր Մարթինին, որ 53 տարեկան է, Յիսուսեան ուխտէն եւ նախ քան իր ընտրութիւնը վարած է Հռոմի կրթութեան համալսարանի տեսչութիւնը, իր պաշտօնավարութեան առաջին օրը, որպէս յուշանուէր հրաւիրեալներուն յանձնեց Միլանոյի Մայր տաճարի եւ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՅՈՒՆԱՆԻՍՏԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԵՎՈՅԹ

Հայաստանի դրոշներու տան մեծ դահլիճին մէջ տեղի ունեցած է դրական երեկոյթ մը, նուիրուած Հրաչեայ Յովհաննիսեանի: Բացումը կատարած է Գրիգորյան Միութեան Ա. քարտուղարը՝ Վարդգէս Պետրոսեան: Էդ. Զրբաշեան ընդունեց իր քանդակները դործերը, իսկ Վահագն Դաւթեան ողջոյնի խօսք արտասանելէ ետք կարդացած է Հրաչեայ Յովհաննիսեանի առաջին բանաստեղծութիւնները: Խօսք առած են Սիլվա Կապուտիկեան, զրքի առեւտուրի վարչութեան պետական կոմիտէի նախագահ Ս. Բաղդասարեան, Գեորգ Էմին, եւ այլ դրագէտներ:

×

ԱԿԱԴ. ԾԱՏՈՒՐ ԱՂԱՅԵԱՆԻ ՅՕՐՈՒԱԾԸ ՊՈՒԼԿԱՐ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ՄԷՋ

Պուլկարիոյ Ակադեմիայի «Իստորի - չեսկի Պրեպլէդ» ամսագիրը լոյս ընծա - յած է Հայաստանի Ակադեմիայի անդամ Ծատուր Աղաբեկի «Հայկական Ընկառի մասնակցութիւնը պուլկար ժողովրդի ազատագրական պայքարին» յօդուածը: Հեղինակը իր դրուածքով անդրադարձած է Հայ եւ պուլկար ժողովուրդներու դա - րաւոր կապերուն, որոնք առաւել եւս ամրապնդուած են օսմանեան լուծին դէմ անոնց մղած ազատագրական պայքարի ընթացքին: Պուլկարիային Արեւմտեան Հայաստան, մասնաւորաբար Տիարպէ - լի, էրզրում եւ այլ վայրեր աքաղուած յեղափոխական գործիչներ հայ ժողովուրդին կողմէ արժանացած են ջերմ ընդունելութեան: Անոնք իրենց օրաշարհ - րուն եւ յուշագրութիւններուն, ինչպէս նաեւ մամուլի էջերուն մէջ այդ մասին հետաքրքրական տեղեկութիւններ ձգած են:

Աստուածամօր պատկերով պրոնդեայ մե - տալ մը եւ իր անդրանիկ քարոզի չքեղ հրատարակութեամբ դրօշկը:

Գրեպ. Մարթինիի պաշտօնակալու - թեան արարողութիւններուն ու հանդի - սութիւններուն Միլանոյի մամուլը, ձայ - նասիրուն ու հեռաւորները լայնօրէն ար - ձագանդեցին: Միլանո քաղաքի եւ Լոմ - պարտիա նահանգի թեմը Կաթողիկէ Եկե - ղեցւոյ աշխարհի ամէնէն մեծ թեմն է, աւելի քան հինգ միլիոն հաւատացեալ - ներով, հազար երկու հարիւր ծովաւերով, չորս հարիւր յիսուն բարձրագոյն, միջ - նակարգ եւ նախակրթական դպրոցներով, երեք հազար հոգեւորականներով եւ տար - րեր ուխտերու պատկանող տասը հազար քոյրերով ու մայրապետներով:

ԹՊԹԱԿԻՑ

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՊԱՆՏՈՒՄԻ մէջ, Փետր. 5ին, մեռած է Գալուստ Սիւրմէնեան: Ողբացեալը՝ 80ը անց, ծնած էր Երզնկա: Երիտասարդ տարիքէն զինուորագրուած էր Օսման - եանեան բանակին մէջ եւ հասած սպայի աստիճանին: Մեծ Եղեռնի շրջա - նին յաջողած է թրքական սպարաբնիկէն ձողողելու եւ անցնիլ Արեւելեան Հայաս - տան: Հայաստանի Հանրապետութեան շրջանին մաս կազմած է Հայկական ան - դրանիկ բանակին, սպայի պաշտօնով: Խորհրդայնացումէն ետք անցնելով իրաք տասնամեակներ ծառայած է Պաղտատի վարչութիւն, վարելով ուսուցչի եւ ապա Ողբ. Միացեալ վարժարանի տնօրէնի պաշտօնները: Եղած է նաեւ դաղուծի ազգային մարմիններու անդամ:

×

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Հ. Յ. Դ. Երիտասար - դաց Միութեան նախագահութեամբ հը - րապարակ ելած է Հայկական յեղափո - խական երգերու սալ մը (յունաբէն): Երգիչն է Վասիլիս Փափագոստանտինու: Դաշնաւորում՝ Խաչիկ Նազաշեանի: Սա - յին վրայ կան Արիւնտ Դրօշ, Զայն տուր ու Զէտա, Գինգալ Որոտոց, Աիս Զէտա - յիներ եւ այլ երգեր:

×

ԱԹԻՆՔԻ «Հիլթըն» պանդոկին մէջ, Փետր. 9ին, տեղի ունեցած է Հ. Կ. Խա - չի Շրջ. Վարչութեան տարեկան պարա - հանդէսը, խոսն բազմութեան ներկա - յութեամբ: Ներկայ եղած են նաեւ Խա - մատարական փոխ - նախարար Երասի - մոս Արիսթովաքոս եւ հելլէն Խորհրդա - րանի ընդհ. քարտուղար Անասթասիոս Ներանձիս, որոնք խօսք առնելով իրենց համակրանքը յայտնած են Հայութեան հանդէպ: Շրջ. Վարչութեան ատենա - պետուհին՝ Տիկին Տալիտա Մեքթուպ - ճեան, քանի մը խօսքով անդրադարձած է կանացի կազմակերպութեան առաքե - լութեան եւ նպատակներուն:

×

ԳՐԱԴԱՐԱՆ (Աթէնք) Ս. Յակոբ եկե - ղեցւոյ մէջ, Փետր. 14ին, պատարագած եւ քարոզած է թեմին առաջնորդը՝ Սա - հակ Արք. Ալվազեան: Յաւարտ պատա - րագի տեղի ունեցած է Վարդանանց հան - դիսութիւնը, մասնակցութեամբ վարժա - րանի աշակերտութեան:

×

ՖԻՔՍԻ Լ. եւ Ս. Յակոբեան վարժարանի սրահին մէջ, Փետր. 7ին, տեղի ունեցած է Ծնողական Միութեան կազմակերպած ճաշը, Բարեկենդանի առիթով: Լեցուն սրահին մէջ ստեղծուած է խանդավառ մթնոլորտ մը, շնորհիւ հայկական երգե - րու եւ նուազներու:

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

Աղը՝ Սննդառութեան մեջ

0

Գիտենք թէ աղը շատ օգտակար տարր մըն է բնախօսական գործողութիւններուն մէջ: Ծառ մարդիկ սեփական նախաձեռ - նութեամբ աղը կը գեղչեն կամ ամբող - ջութեամբ կը մերժեն հիւանդանալու պարագային, անկախ հիւանդութեան տե - սակէն, իսկ ուրիշներ, ըլլան առողջ թէ հիւանդ, կը շարունակեն շատ աղի կերակուրներ ճաշակել: Այս երկու տե - սակէաներն ալ անտրամաբանելի են: Ա - ռողջ մարդիկ աղը պէտք է սպառեն չա - փաւոր քանակութեամբ, գեղչեն կամ բոլորովին վտարեն անդառութեանէ դա - նազան հիւանդութիւններու պարագային: Աղի չափազանցումը իր կարգին տեղի կուտայ հեղուկներու չափազանց սպա - ռումին եւ, եթէ այս սովորութիւնը չա - րունակուի, կրնայ առիթ տալ օրկանա - կան լուրջ խանգարումներու:

Սրտանոթային կամ միզային գործիքի հիւանդութեանց պարագային, աղը պէտք է բոլորովին հեռացնել անդառութենէն, այս կերպով կը ստացուի երակներու պատերու մկաններուն պարունակած սո - ախմի քանակութեան նուազումը, իրեւ հետեւանք ունենալով երակային ճնշման զեղչումը, սրտի աշխատանքին թեթեա - ցումը:

Երեկամային հիւանդութեանց մէջ, ա - ռանց աղի կերակրականներ աղը կը հե - ռացնէ օրկանիցմէն, ինչպէս նաեւ ջուրի չափազանց քանակութիւնը, այս կերպով վերացնելով ջրուեղներու (էօտէմ) կազ - մութիւնը եւ երակային ճնշման բարձրա - ցումը: Անշուշտ, յիշեալ հիւանդութիւն - ներու պարագային, անդառութենէն ա - ղին բոլորովին ջնջումը կամ մասամբ զեղչը պէտք է կատարուի միայն բժշկի խորհրդակցութեամբ: Այս կերակրակա - նոնը բժշկիներու կողմէ կը յանձնարար - ուին նաեւ դիւրութեան եւ լեղային շի - կուցի դէմ: Բոլորովին առանց աղի կե - րակրականներ պարագային, յանձնարա - րելի է ունենալ առեւտուրի մէջ վաճառ - ուած պատրաստ անդեղները, ինչպէս՝ կարկանդակները, սովորական հացը, փոշի ապուրները, միսի եւ բանջարեղէն - ներու պահածոները, նաեւ կարգ մը դե - դեր եւ հանքային ջուրեր, որոնք, թէեւ առանց աղի կը թուին ըլլալ, այսուհան - դերձ աղ կը պարունակեն որոշ քանակու - թեամբ:

Առանց աղի կերակրականները պէտք է զեղափարուին, անհատականացուին խելամտօրէն բժշկին կողմէ, ըստ պա - րագայի, չհասնելու համար հակասու - թեան մը, երբ մարմինը, երկայն ներկա - նակ մնալով առանց աղի, կրնայ ներկա - յացնել աղի ստիպողական կարիքը եւ որու իրեւ հետեւանք ծանր խանգարում - ներ կը յառաջանան, որոնց կարգին բնա - մէջի (իւռէ) աճը արեւնի մէջ:

«Նար Կեանք»

Ա. Վ.

ՍՊԻՏԱԿ ԶԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻՆԻ ՈՒ ԶԵՆԱՊԸ

- Էդպէս է, էդպէս, - շարունակեց ե - րեւոյթը, - տղան, Հաճի Մուսան Սուլ - թանի ձեռքին տակ չապրելու համար ա - ւազակապետ դուրս եկաւ: Կար ժամա - նակ, որ երկնքի հաւքերն իսկ համար - ձակ էին կրնար անցնիլ այն տեղէն, ուր Մուսան իր աւազակախումբերով վրան կը զարնէր: Անոր համար սահման չկար. թրքաց հողէն կ'անցնէր Պարսկաստան, մինչեւ թաթարներու երկիրը: Տես, որ էդ շրջանին ինքը ու իր խումբը մէկ Հա - յով քիթ արեւմտած էին:

- Քեզի բան մը ըսեմ, - ըսաւ ջուլ - հակ Պետոն, - որ Հաճի Մուսան այս կող - մին է, Զէօթէլի Զատէն պէլքի իր սյո - չը էլի պէս կարճ պահէ:

- Որ կ'ուզես հասկնալ, Պետո, - ձայնը աւելի ցածցնելով, - Զէօթէլի Զատէն պո - չը վաղուց կարճեցր է: Ասեմ մը ի՞նչ էր, զեղին վրայ կրակ կը փսխէր: Անցեալ օ - րը տեսայ զինքը: Հետո փոխիթեցայով կը խօսէր: Էնոր պոչը հայ Ֆէտայիները կարճացրին, Պետո:

- Էդ ինչպէ՞ս, - հարցուց տիրացու Մարգար՝ բոլորովին անտեղեակ: Անտեղեակը միայն Մարգարը չէր: Բերդակը շատ քիչ բան գիտէր Զէօթէլի Զատէնի եւ Ֆէտայիներու միջեւ եղած դէպքին մասին: Տեղացիներէն ոմանք ի - մացեր էին, որ վերջին երկու տարուան ընթացքին, Ֆէտայիները իրենց քաղուկը մինչեւ Զէօթէլի Զատէի սահմանները եր - կայրցուցած էին: Անոնք լեռներէն քիչ անգամ վար կու գան: Երբեմն միայն լեռներու մօտի ճամբուն վրայ հանդիպած են հայ ընծայէրին ու ճամբորդին: Բէնձ -

պէրը տուն դառնալէ յետոյ միայն ան - դրադարձեր է, որ մինչեւ ակոսները զինուած, հակայ երեւոյթով, իր աշա - կերաներուն երեւցող Գրիգորի տեսիլքի մը պէս, իր հետ խօսողը հայ Ֆէտայի էր:

- Ֆէտայիները մի քանի անգամ կը ըս - պառնան Զէօթէլի Զատէն, որ իր հա - րըստահարութիւնը վերցնէ շրջանի հայ զիւղերէն, - շարունակեց երեւոյթը, - Էս մէկ ու կէս տարի առաջ կը պատահէ: Էն օրերուն էր, Զէօթէլի Զատէն կ'ու - ղէր Բերդակէն տարեկան հարկ վերցնել: Է՛հ, ի՞նչ կրնայի ընել: «Կամքը ձերն է» ըսի ու վերադարձայ զիւր: Ելէ չկար: Որոշեցի զիւղացիները կանչել ու խօ - սիլ: Տեսնեմ էդ օրերուն, էս մեր սու - սիկ - փուսիկ տէմիրճի Սաչերը իմ տու - նը եկաւ, ուզեց հասկնալ, թէ Զէօթէլի Զատէն զիս ինչո՞ւ իր մօտ կանչած է: Ի՞նչ ըսէի Սաչերին, մինչ այդ՝ ոչ ոքի ըսած էի: Զարմացայ որ մինչեւ Սաչերի ականջը հասեր է:

- Բան չկայ, Սաչեր, ի՞նչ պիտի ըլ - լայ, Զէօթէլի Զատէնի ես՝ աղն է պակ - սեր, ես՝ եղը: Ախր քեզի կէօրէ բան չէ: Մի՛ ըսեր որ մեր չհաւանած Սաչերին քով Բերդակէ կայ եղեր: Մինչեւ էդ օրը ես ալ չգիտէի: Ըսաւ, «որ զիւղացիները կանչել չէիրճես, Զէօթէլի Զատէն այս

շրջանի հայ զիւղերէն հարկ վերցնել չի համարձակիր»: Խենթեցա՞ր, Սաչեր, գլխէդ դուրս ի՞նչ է կը փչես: Էս քո վե - րցը չէ՞. կամաց խօսէ՛ ուրիշ մէկը չի - մանայ, ըսի: Զէօթէլի զատէն որ ուզէ, զիւղը ափին մէջ կը ճգմէ: Մի՛ ըսեր, որ Ֆէտայիներուն ու զիւղին մէջ կապ պահողը մեր տէմիրճի Սաչերն է: Քանի մը օր վերջ իմացայ, որ Ֆէտայիները մինակ կը դըտ - նեն Զէօթէլի Զատէն, ձիէն վար կ'առ - մը ծեծել, որը խարազանով, որը թը - ֆէնքի կոթով: Կը սպառնան զիւրիւր ու - սէն վար շրջել, եթէ շարունակէ իր հա - րըստահարութիւնը: Զէօթէլի Զատէն ամբողջ զիւրեր ծառին կապուած կը մը - նայ մինչեւ լուսադէմին: Անտառը փայտ հաւաքող զիւրտ կին մը կը քակէ կապե - րը: Էն օրէն ի վեր ինքզինքը Ֆէտայի - ներու խառ բարեկամ ըրած է, ճաշի հը - րաւիրած է, երբեմն ալ իր ձիերը տուած է անոնց: Ինքզինքը առեւերս Օսմանեան կառավարութեան թշնամի ցոյց կու տայ: Վախկոտ մարդ է: Վախկոտները կեղ - ծաւոր ու երկերեսանի կ'ըլլան: Էդ բո - լորը Սաչերն ալ գիտէ: Ինչ որ է, էս ըսածներս ձեր մէջ պահեցէ՛ք, - վրայ տը - ւաւ երեսփոխը:

Տէր Եւ Տիկին Յարութիւն Գարաջեան Եւ զաւակները, Տէր Եւ Տիկին Տէրվիշ - Եան Եւ զաւակները ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ-մօր, մօրաքրոջ՝

Տիկին ՍՈՖի ԳԱՐԱՋԵԱՆԻ (ծննդով Խնուսեան)

մահը, որ պատահեցաւ Փետր. 16ին:

Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Փետր. 21, ժամը 13.30ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին 15 Ռիւ ժան Կուստոն, ուրիշ մարմինը կը փոխադրուի Լա Կառէն - Բոլոմպի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը:

Որեւէ մահազգը զրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայ իրեն այդ նկատել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Տէր Եւ Տիկին Նշան Սամուէլեան, Օր. Անահիտ Նիկողոսեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Փետրուար 24, Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց հօր՝

ՅԱԿՈԲ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

Այս ախուր առթիւ Տէր Եւ Տիկին Նշան Սամուէլեան 200 Գ. կը նուիրեն Սեւրանի դպրոցին (ստանալ «Յառաջ» - Էն), Օրիորդ Անահիտ Նիկողոսեան՝ 200 Գ. «Յառաջ»ին, Տէր Եւ Տիկին Յովհաննէս Առաքելեան՝ 200 Գ. «Յառաջ»ին:

×

Պ. Զատիկ Խաչիկեան, զաւակները, թոռները եւ թոռան զաւակները, Հիւս - նընան եղբայրները, Այրի Տիկին Արաք - սի Աստուածատուրեան եւ զաւակները, եւ Մարկոսեան եղբայրները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց կնոջ, մօր, մեծ-մօր, նանիին, քրոջ եւ մօրաքրոջ՝

ԱՐՈՒՍԵԱԿ ԽԱՉԻԿԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ Իսի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին, Կի - րակի, Փետր. 24ին:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

Հ. Բ. Ը. Միւրթեան Վալանսի մասնաճիւղը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան յարգումը կը կատարուի Կիրակի, Փետր. 24, յաւաքով պատարագի, Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին մէջ, մասնաճիւղի բարերար՝

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԻՒՄԻՍԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարեկիցին առթիւ:

Հանգուցեալին յիշատակը յարգողն - րէն եւ Հ. Բ. Ը. Միւրթեան Վալանսի մասնաճիւղի անդամներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ԼԻՈՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԱԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

Լիոնի եւ Երվ. Հայ Առաք. եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը հրաւիրէ համայնքը ընդունելութեան մը, Զորքաբթի, Փետրուար 27, ժամը 20.30ին Ազգ. Տան մեծ սրահը ի պատիւ՝

ԴԱԻԹ ԵՊԻՍԿ. ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

իր մեկնումին առթիւ Հարաւային Ամերիկա իրեն Կաթող. Պատուիրակ:

ՅԱԿԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մարտի 1-ի Հայ Մշակոյթի Տան Յանձնախումբը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր Եւ Տիկին Ղազար Ղազարեանի եւ զաւակներուն, Տէր Եւ Տիկին Տիգրան Ղազարեանի եւ զաւակներուն, Տէր Եւ Տիկին Ժանո Ղազարեանի եւ զաւակներուն, Տիկին Ռոզ Ղազարեանի եւ զաւակին, իրենց մօր, մեծ-մօր եւ ազգականին՝ Լիւսի Ղազարեանի կսկծալի մահուան առթիւ:

×

Մարտի 1-ի Հայ Մշակոյթի Տան Յանձնախումբը իր սրտագին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Միսաք Միլլիճի եւ զաւակներուն, իրենց կնոջ եւ մօր՝ Արտեմիս Ղազարեանի մահուան առթիւ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՆԿԵՊԱԿԻ
Վրոյր Զիթունի մահուան առթիւ, Տէր Եւ Տիկին Հրանդ Մինասեան եւ զաւակները 200 Գ. կը նուիրեն «Յառաջ»ին:

GRANDE NUITEE à Marseille

La Croix Bleue Arménienne de Marseille (Section Ville)
Organise le Samedi 23 Février de 22 heures à l'aube, dans les salons de l'Alhambra, une Grande Nuitée costumée avec l'orchestre de PATRICE VALMONT (de Radio Monte-Carlo)
Réservations et renseignements à la Maison de la Jeunesse et de la Culture Arménienne 12-14 rue Saint Bazile, 13001 Marseille
Tél. : 50-19-15
Tenu sombre souhaitée

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ
ՕՊԸՆԱ. — Յր. Բիւզանդ ժամկոչեան 150 Գ. կը նուիրէ «Յառաջ»ին, ի յիշատակ նորոգ Հանգուցեալ Տիկին Ազապի ժամկոչեանի:

ԿՐԸՆՈՊ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆՈՒՄ

Տարեկան մեծ պարահանդէս, կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Կրնոպլի մասնաճիւղին կողմէ, Շաբաթ Փետր. 23, ժամը 21էն սկսեալ Ալի-Օթէլի շքեղ սրահներուն մէջ, առաջնորդութեամբ Ժաք Բոթաքեանի խանդավառ նուագախումբին:

Հայկական ջերմ մթնոլորտ:

ՆԱԿՏԻ ՈՒՆԵԱԼ

ԴՊՐՈՑԱՍԻՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ տարեկան չանդէսը՝ Կիրակի Յունիս 29ին:

UNION DES ANCIENS ELEVES
MOORAT - RAPHAEL

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱԳԱՅԵԼԵԱՆ
ՆԱԿՏԻ ՆԱԿԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

grande soirée dansante

Le Samedi 1er Mars de 20h. à l'aube
dans les salons de l'Hôtel MERIDIEN
(Boulevard Gouvion St-Cyr — Porte Maillot — Paris)

avec la participation des chanteurs.

bedik et puzant findikian

et du duo
haris et paraskevas

animé par :

bernard dededjian et son orchestre

Réservation des tables :
ANOUGHIAN . 246-54-17
KASBARIAN A. 236-48-19

KAPRIELIAN : 508-08-70
MAVIAN : 574-34-78
Entrée 50 F.

UGAB - JEUNE

vous convie, dans le cadre de son Ciné-Club, à assister et prendre part — à la projection de

Salut L'Artiste

film en version française réalisé en 1973 par YVES ROBERT et interprété par JEAN ROCHEFORT, MARCELLO MASTROIANNI, FRANÇOISE FABIAN.
— au débat sur la profession comédien qu'animera SERGE AVEDIKIAN
vedette du «Pull-over Rouge» (979)
le Vendredi 22 Février à 21 h.

×

organise
sa soirée

MARDI GRAS

le Samedi 23 Février à partir de 22 heures
— Animation non-stop
— Musique Disco
— Musique folklorique arménienne
— Election des plus beaux déguisements (avec de nombreux lots)
— Déguisement de rigueur
Participation aux frais : 40 et 55 F.
Tél. : 227-12-26

Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e

DINER DANSANT

Diner dansant organisé par les amis du Collège St. Grégoire de Nareg, au profit de cette fondation arménienne, à l'Abbaye de Collonges-Paul Bocuse, quai de la Jonchère 69660 Collonges au Mont d'Or, le Dimanche 2 Mars à partir de 20 h. Pour participer à ce repas de bienfaisance, se mettre en relation avec la Direction du Collège : 38, Route de Collonges, 69450 St. Cyr au Mont d'Or
Tél. (7) 847-28-65

Ս. ՊՕՂՈՍ - ՊԵՏՐՈՍ
ՀԱՅՈՒՄ

Այս Ուրբաթ, Փետր. 22ին, Երեկոյան ժամը 7ին, Ալֆրեդի Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ հսկում կը կատարուի բոլոր եկեղեցականներու մասնակցութեամբ:

ՓԻՆԿ - ՓՈՆԿԻ ՄՐՑԱՇԱՐՔ

Կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ. Ի. Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ:
Շաբաթ, Փետր. 23, Կ. Ե. ժամը 15էն սկսեալ Փարիզի Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ:

Արձանագրութեան համար դիմել փինկ-փոնկի յանձնախումբի անդամներուն մօտ ամէն օր ժամը 17էն 19 Մշակոյթի տունը:

ՇԱՐՈՂԱԿԱՆԻՑ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի Մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները Տոբթ. Եւ Տիկին Յով - սէփեանէ 200 Փր., ոմն 50 Փր. ի նպաստ դպրոցին: Պ. Վահագն Կարապետեանէ՝ 200 Գ.:

ՆՈՒԷՐ

ՕՐ. ՀՈՒՐԻԿ ԳՈՐԾՈՒՆԵԱՆԻ
Ե Լ

ՊՐ. ԱՐԱ. ԱԼԼԱՀԱԿՅԱՆԻ
ամուսնութեան ուրախ առթիւ, Տէր Եւ Տիկին Օշին Զորքաբեան 500 Գ. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՆԿԵՊԱԿԻ

ՏԻԿԻՆ ՄԻՍԱԿ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒՄԸ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՐՏԻՅԵԼԵ. — Նոյն ախուր առթիւ Տէր Եւ Տիկին Կարօ Յովսէփեան 100 Գ. կը նուիրեն «Յառաջ»ին:

ՏԻՍԻՆ. — Տիկին Թամամեան - Գրիգորեան Հովսիփէ, ողբացեալ Արտեմիս Ղազարեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ 100 Գ. «Յառաջ»ին եւ 100 Գ. Լիոնի Կապոյտ Խաչի:

×

Լիոն. — Նոյն ախուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Տիկ. Մարի Կէնճեան կը նուիրէ 50 Գ. «Յառաջ»ին եւ Տիկին Արմաւ Սէփեան փոխան ծաղկեպսակի 50 Գ. եւ 100 Գ. ալ իր ամուսնոյն՝ Գրիգոր Ասէփեանի յիշատակին «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

×

ՎԱԼԱՆՍԻՆ. — Պ. Խաչեան 50 Գ. կը նուիրէ «Յառաջ»ին, Տիկին Միսաք Ղազարեանի մահուան առթիւ:

×

ՏԻՍԻՆ. — Պր. Ալեքս Մանուկեան իր սրտագին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տիկին Միսաք Միլլիճի, զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն, իրենց կնոջ, մօր եւ ազգականին, ողբացեալ Արտեմիս Ղազարեանի կսկծալի մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի նուիրէ 200 Փր. «Յառաջ»ին եւ 100 Փր. Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին:

MASON DE LA CULTURE
ARMENIENNE

9, rue de Madrid, 94140 Alfortville

Conférence - Projection

Voyage à travers les miniatures arméniennes

par le Pasteur YERAMIAN

Le Vendredi 22 Février à 21 heures

×

soirée spécial Jeunes

SAMEDI 23 FEVRIER
à partir de 20 h. 30

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶ

Յուլիսի եւ Օգոստոսի կայաններուն համար ով որ կը փախաքի մանիքէօր կամ մոնիթրինս ըլլալ, անյայտ դրաւոր պէտք է դիմէ Կապոյտ Խաչի Շրջանային վարչութեան գրասենեակը՝ 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 75009, մինչեւ Փետրուար 29: Թեկնածուները պէտք է ըլլան 18էն 25 տարեկան:

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Անէլ - Պուս - Փօլոմպի Մասնաճիւղը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերակցները Փետրուար 26ին, ժամը 20.30ին, Centre Culturel, Rue Robert Laverne, Asnières.

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ Փարիզի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամակցները Շաբաթ, Փետր. 23, ժամը 16ին Մշակոյթի Տունը: Կարեւոր օրակարգ եւ վարչութեան ընտրութիւն: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն կը համարուի: **Fonds A.R.A.M**

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԱՀԱՐԵԿՈՒՄՆԵՐԸ ԵՒ ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼԸ

«ՀՈՌՈՄԻ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԻ ԵՏԻՆ՝

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՄԸ ԵՐԱԶԸ»

ԿԸ ԽՈՐԱԳՐԻՆ՝ «ԲՈՒԻԵՒԻՆ՝ ՏԵԼԼԱ ՍԵՌԱ»

Ինչպես զբաղվում էինք մեր երեկուսան թիւով, Չորեքշաբթի փետր. 20-ին ալ, Միւրախի ծանօթ օրաթերթը՝ Բոնիտե, տեղի Սեռա լայն տեղ կուտար Հայե - րուն, իր ինններորդ էջին վրայ, Կլաուքս Լիքաթայի ստորագրութեան տակ, հրա - տարակերպում նաեւ քարտեզ մը։ Վերադի - նալ խորագրին տակ կը գնէր երկրորդ լատինական ենթախորագրերը մը՝ «Սիբիւրի ժողովուրդի մը, որ Խաղաղա - տեն է իր գանգալ ցեղասպանութեան։ — ամենագործողութեան արարքները միշտ դատաւարաւ են փոքրամասնութեան կողմէ։ — Բայց կան նաեւ որ կ'ըսեն։ — «ԱՆԵԱՐԶ ՄԵՐ ՀԱՐՑԵՐՈՒՆ Կ'ԱՆԳՐԱ - Կ'ԱՆԱՑ ՄԻԱՅՆ ԵՐԲ ԲՈՒՄԲ ՄԸ ԿԸ ՊԵՏԻ»։

Խաղաղի լրագրողին յօդուածը բաւա - կան երկար է եւ շահեկան մէկէ աւելի երեսներով։ Անշատ գլուխի մը մէջ յայտ - նեկէ ետք թէ Հոռոմի վերջին եղեռնափոր - ձերն ալ զրուակներն են անհայտագործ - լութեան յեղափոխական խումբի մը, որ նաեւ Խաղաղի ընտրած է իրեն անուղ - դակի օրբան, հարց կուտայ բայց ո՞վ են Հայերը ու այդ հարցումին է որ եր - կարդին կը պատասխանէ, երթալով շատ հին օրերու, ոգեկոչելով Ուիլիսմ Սարգիսի մէկ վէպը, հաստատելու հա - մար թէ «միշտ երազուած հայերնիք մը կայ» եւ բազմապատկառ ընկելով Հրեաներու հետ, որոնք երբ դեռ Խորաշէլ լուսնին կը կրկնէին միշտ՝ Գալ տարի լիւրաւաղմ, կ'ըսէ թէ Հայերը համա - պատերազմի ընթացքին չուրին։ Կրկին պատերազմի ընթացքին չուրին։ Կրկին 1917-ը լիւրաւ իրեն թուական ցեղասպա - նութեան ուր «մէկուկէս միլիոն Հայեր չարգուցեան են երկուքուկէս միլիոն ալ պարտաւորուեցաւ թողուլ գիւղերը, որ իրենց նախնիքը կ'ապրէին 27 դարէ ի վեր ինչպէս նաեւ նուիրական լեռը՝ Արա - րատ, ուր իջած էր Նոյեան տապանը»։ Այսօր, կը շարունակէ Լիքաթի, հայկ. պիւրիտէ մեծ մասը Միացեալ Նահանգ - ներէ է (չուրջ 400 հազար կը գնահատէ) եւ 500 հազար ալ կը տեղաւորէ Միեմա - ւոր Արեւելք, 250 հազար՝ Եւրոպա (այս թիւը ըստ մեզի, իրականութենէն ցած է, բայց մեր շատ մը ողբերգութիւննե - րու կարգին, հարկ է նաեւ ըսել թէ որեւէ ձեռքով ի վիճակի չենք այսօր Սիբիւրիէն ալ կամ այն երկրի ոչ թէ ճշգրիտ ալ անուանելու մօտաւոր թիւ մը տալ) որու մէջ միայն 150 հազար կը հաշուէ Ֆրան - սայայութիւնը (250էն 300 հազար է, խաղաղարար) ու աւելի կը ծանրանայ Ի - տալիոյ Հայութեան վրայ, յիշելով թէ ռուսի եկեղեցի մը՝ Միլանո, Հայկ. Մի - յիւրի մը, մշակութային Կեդրոն մը՝ Վենետիկ, Միլիթարեան վանականներով Ս. Ղազար հաստատուած 1717-ին։ 50 հազար Հայեր կ'ապրին Պոլիս, կ'ըսէ Ի - տալիոյ լրագրողը, որոշ մտաւախու - թեամբ։ Կը յիշէ Պորտ. Հայաստանը իր - բեւ մէկ մասը միայն պատմական Հա - յաստանի եւ փոքրագոյնը խորհրդային Հանրապետութեանց, ուր ամբ բարձր է։

«Վերջնական լուծումէն» ետք, կ'ըսէ Բոնիտեի աշխատակիցը, գործուած ա - ռաջին աշխարհամարտին թուրքերու կողմէ, որոնց Բիւրստըրը ձեռք մը տուին, հայկական հողերու վրայ, որ այսօր թըր - քական հողամաս է, Հայերը չորս միլիո - նէն պիտի իջնէին գերոյի։ Լիքաթա, որ բաւական տեղեկութիւններ քաղած է, բայց չիօթութիւններէ գերծ չէ, կը յիշէ նաեւ աւստրիացի պարզէս մը՝ Ֆրանց Վերֆէլ, որ պատմած է այդ «վերջնա - կան լուծումին» մէկ դրուագը, 1933-ին լոյս տեսած հատորի մը մէջ՝ Մուսա Լե - բան 40 օրերը։

Լիքաթա, յետոյ, կը ծանրանայ Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ կատարած դե - րին վրայ, չեղելով թէ առաջին Պետու - թիւնը եղած ենք, որ Բիւրստըրը թիւնը հռչակած է պետական կրօնք։ Իրեն աւելի մերձաւոր պատմութիւն, ինք կ'ըսէ «նոր դէպք», Լիքաթա կ'անդրադառնայ 1920-ի եւրոպական խոստումներուն, Ուիլիսմեան սահմանները, հաստատելու համար թէ Հայաստանը զոհուեցաւ ինչ - պէս աւելի ուշ Չեխոսլովակիան Հիթլերի ատեն։

Յօդուածին վերջին մասին մէջ, լրա - գրողը կը փորձէ վերլուծել անարեկչա - կան դրոժողութիւնները։ Կը նկատէ թէ Հայերը ցաւ կը զգան որ հանրային մի - ջազային կարծիքը կ'անդիտանայ հայկ. հարցը, աւելցնելով սակայն թէ այդ չի նշանակեր որ Հայերը համաժողով են ծա - րայեղ հայրենասէրներու մեթոտներուն։ Իրականին մէջ, կը գրէ Լիքաթա, բոլորն ալ անխորհր կը դատաւարտեն անա - բեկութիւնը, ոչ թէ կոշտով միշտ ոչ - խարի դերը առնելով կամ յանուն խա - ղաղութեան այլ՝ շատ աւելի խելացի զրդապատճառով մը՝ ամուլ եւ հակա - պատմական կը նկատեն անարեկչութիւ - նը այսօր։ Նոյնիսկ եթէ հայկ. յեղա - փոխական առաջին գաղտնի կոմիտէները գործեցին 1890էն 1900-ի միջեւ։ Ուրեմն երբ կը հաստատուի արարք մը «Հայաս - տանի Ազատագրական Գաղտնի Բանակի» (Մարքսիստ հակումով, կոմիտէներ՝ Լոն - տոն, Փարիզ, Հոռոմ), ամբողջ աշխարհի Հայերը իրենց գլուխը կը շարժեն եւ կ'անապարեն դատաւարտելու այս անա - բեկութիւնը։ Քանիներ սակայն, կ'աւել - ցնեն քիչ թէ շատ ցած ծայրով՝ կը դա - տաւարտեն անարեկչութիւնը բայց հարկ է ընդունել, ակոսները սեղմած, թէ աշխարհ կ'անդրադառնայ Հայկ. Հարցին միայն այն ատեն երբ հայկ. ուսմը մը կը պայթի։ Եթէ ընդհանուր ձեռով, ա - հարեկչութիւնը հակապատմական է, Հա - յերու ներկայ հարցն է՝ պահպանել եւ փոխանցել հարազատ ինքնութիւնը այս - օրուան երիտասարդներուն։

Ապա, իր եղբայրացութեան մէջ, Բո - նիտեի աշխատակիցը կը խօսի հայ ար - ուեստի Միմադրիոններուն մասին, Պեր - կամօ եւ Երեւան եւ Իժմի հանդիպում - ներուն Հերման Վահրամեանի գլխաւո - րութեամբ, նախ՝ Միլանո, ապա Փարիզ

եւ երրորդը՝ Վենետիկ, ու կ'ըսէ. — Սպասելով Սիբիւրի երեք միլիոն եւ Հա - յաստանի երեք միլիոն Հայերը, կը շա - րունակեն երազել մեծ հայրենիքը, որ իր մէջ ունենայ նաեւ Թուրքիոյ հողերը։

×

ՊԵՐՆԵՆ ԵՏԻՆ՝

Թուրք թերթերը սուսն ու իրաւը, ա - ռաւարար սուսը իրար խառնելով կը շարունակեն «մասալ» ներ պատմել։ Ա - տոնցմէ նմոյշ մը՝ Փետր. 20-ի Հիւրիէ - քէն, որ իր առաջին էջին վրայ հրատա - րակած է նաեւ Գիլիմանեաներու քաղաքի նկարը, որու ներքեւ հետեւեալը կը գրէ. —

«ՄԱՐՍԻՅԱ. — Պերնի թուրք դեսպան Տօղան Թիւրքմէնի դէմ մահափորձ կա - տարելու արարքով ամբաստանուած Մաքս Գիլիմանեանը զուրկեցական իշխանու - թիւններու յանձնումը մերժող Ֆրանսա, միւս կողմէն Մարսիլիոյ մէջ ձերբա - կալուող մաքսանենք երեք Հայերը, հե - ռատեսիլէն իբրեւ Թուրքիոյ ծանօթա - ցուցած է։ Այս ծանօթացումը Մարսիլ զանուղ 800 թուրք զորքաւորի կողմէ բռն ընդունել ենթարկուած է։ Վերո - յիշեալ դէպքէն ետք թուրքերու վրայ զործուած ճնշումը աւելցած է եւ Մար - սիլիոյ պանդոկներու մէջ ընկող բոլոր թուրքերը ոստիկանութեան կողմէ զօ - րաւոր հսկողութեան մը տակ առնուած են։ Մինչ այդ, Մաքս Գիլիմանեանի հար - ցաքննութիւնը մեծ գաղտնապահութեամբ մը կը շարունակուի։ Ըստ Ֆրանսական կանոններու այդ մասին մամուլին ոչ մէկ յայտարարում կարելի է ընել, եւ Փը - րանսական իշխանութիւնները նմանապէս մերժած են զուրկեցական ոստիկանու - թեան ալ այդ հարցաքննութեան մասին որեւէ բացատրութիւն տալ»։

×

Յիշենք որ Փետր. 21-ի Մոնտը քանի մը տողով կը յիշէր Մ. Գիլիմանեանի ձեր - քակալութիւնը եւ ամբաստանութեան տակ առնուիլը։ Նոյն թուականը կրող Մարսիլի օրաթերթերէն՝ Լը Մոնիտը - ր, 80 հազար Հայեր Մարսիլի մէջ, ընդհանուր խորագրին տակ յօդուածա - շարքի մը ձեռնարկած է, Ժողէ տ'Առիկո - յի ստորագրութեան տակ եւ որու առա - ջինն է՝ «1915-ի ցեղասպանութեան յի - շատակը դեռ կը յաճախէ բոլորին յիշ - լութիւնները»։

ԵԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹԵՀՐԱՆ «պատրաստ» չըլլալով պատ - շած ձեռով ընդունելու հինգ հոգիները այն յանձնախումբը, որու կազմին հա - մաձայնութիւն տուած էր Պոմիլի, այս վերջինը կէս ճամբան էր։ Անշուշտ տրուած պատրուակը համոզիչ չէ եւ կ'ըսուի թէ Պանի Սաւր նոր պահանջներ զբաղ է այդ յանձնախումբին բուն գոր - ծունէութեան մասին։ Օրինակ՝ պիտի ընէ ոչ միայն Եւրոպայի ուրեմն ալ իր իրաւունքը իր հարազատ կո - միտէն։ Նոյն օրը, Չորեքշաբթի, զանա - զան միջադէպեր պատահեցան։ Պիւրի - արդիւնեցալներեկայ ըլլալ ստուրիսին մինչ Մառշէ կը հաստատէր «Աւելի լաւ է Հրեայ ըլլալ Պորտ. Միլիթիւն քան Սեւ. Ամերիկա» եւն. եւն.։ Նոյն իրի - կունը ձայնափոխուի մէկ վիճարանական հանդիպումին համայնապար Կրեմէն կը

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
Հ Ե Ռ Ե Տ Ի Պ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Փետր. 12-14)

ՆԱՀԱՊԵՏ ԳՈՒԶԱԿԻ ՀԱՅՐԵՆԵՐԸ
ԱՆԳԼԵՐԻՆ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՅ

«Սովետական դրող» հրատարակչա - կանը լոյս ընծայած է Նահապետ Գու - չակի բանաստեղծութիւններէն հաւաքա - ծոյ մը, անգլերէն։ Հաստորը որ կը կրէ «Հարիւր ու մէկ հայրեն» խորագրով, կազմած եւ յաղագրանքը գրած է Փրոֆ. Լեւոն Միլոսեան։ Այս առթիւ գիրքը կազմողը ըսած է, թէ բանաստեղծու - թիւններու միջին հայերէն բնագիրը տըր - ուած է անգլերէն թարգմանութեան զու - դահեռ, որուն հեղինակն է թարգմանիչ - ներու միջազգային դաշնակցութեան փոխ - նախագահ Իվալտ Օգերս։ Այս վերջինը, որ կ'ապրի Լոնտոն եւ ծանօթ է աւաղ - նական լեզուներէ կատարած իր թարգ - մանութիւններով, հայերէնները թարգմա - նած է ռուսերէն տող առ տող թարգմա - նութենէն, օգտուելով նաեւ հայերէն բնագրէն, նկատի առնելով յանգը եւ կը - ռոյթը։

Իվալտ Օգերս գիրքին հրատարակու - թեան առթիւ խօսելով իր տարած աշխա - տանքի շարժառիթին մասին, ըսած է, թէ Գուչակի հայրեններու թարգմանու - թեան մէջ գինք հրապուած է անոնց կիրքի, քնքաւքի եւ մեղմ հեղինակի հը - մայիչ միաձուլումը։ Ես կը կարծեմ, ը - սած է թարգմանիչը, որ Նահապետ Գու - չակի բանաստեղծութիւններուն մէջ անգլիացի ընթերցողը կը գրաւէ անոնց յոյզերու առատութիւնը, բան մը՝ որով Հայոց բանաստեղծութիւնը կը զանազան - ուի Արեւմուտքի միջնադարեան քնարեր - գութենէն։ Գուչակի բանաստեղծութիւն - ները ժամանակակից են։ Ուիլիսմ Սա - րոյեան Օգերսի տարած աշխատանքը բը - նութագրած է իրեն «հերոսական սըլ - րագործութիւն», զանալով որ ան կատա - րած է անկարելին։ Գիրքը պատկերազար - դած է Միհրան Սոսոյեան։

մերժէր պատասխանել Գաբիւրիէնի աշ - խատակցին՝ Ժամէի հարցումներուն։ Այս վերջինը երոյթով մը կը ձգէր կ'երթար, հաստատելով թէ համայնապահներուն հետ միակ կարելի քաղաքականութիւնը «պարապ աթոռ» քաղաքականութիւնն է։ Եւ ըսել թէ կարծիքներու զանազանու - թեան եւ ազատութեան մասին քարոզող այս ախոյեանները այսքան անհանդուր - Ժող են ընդգրկուած մէջ, կարելի է մտածել թէ ի՞նչ կ'ըլլար եթէ իշխանու - թեան գլուխ ըլլային (անցած ըլլայ...)։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ Թաւալութեան հար Ռոս - տրոպովիչ, երեքշաբթի իր տուած մամ - լոյ առուլիս ընթացքին յայտարարեց որ Փետր. 27-ին՝ Սալ Փիլիպի մէջ, ե - րաժշտական երեկոյթ մը պիտի տայ, ի պատիւ Անտրէյ Սախարովի, որ Յուն - ուար 22-ին արտոբուցաւ Կորթի։ Ռոս - տրոպովիչ, որ ինք ալ «աւստրիալ» մըն է Ֆրանսա, ըսաւ. «Երեկոյթը պիտի ըլ - լայ աղօթք մը՝ երաժշտութեան ընդմէ - ջէն, առողջութեան եւ ազատութեան հա - մար աշխարհի մեծագոյն դէմքերէն մէ - կուն»։

Մ. ՆԱՀԱՊԵՏ ԳՈՒԶԱԿԻ վերջնապէս յայտ - նեցին թէ չեն մասնակցիր Ողիմպիական - ներուն, Փետր. 20-ին, որ իրենց տուած պայմանաժամն էր Մոսկուայի, Աֆղա - նիստանէն քաշուելու։

Ե Ա Յ Ի Ն Ք ԱՅՍ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏՆ ԱԼ

Հայ ժողովուրդը պատերազմի մէջ է հարիւր տարիէ ի վեր: Բազմաթիւ ճա- կատամարտներ է մղած, փոքր ու մեծ, տարբեր արդիւնքներով, մերթ յադ- թած, մերթ պարտուած:

Մեր ժողովուրդի գոյութեան եւ ազա- տութեան ի խնդիր մղուած այդ պատե- րազմը դեռ չէ վերջացած: Դեռ չէ շահ- ուած:

Այդ հարիւրամեայ պատերազմը կը ըս- կըսի Պերլինի վեհաժողովէն ետք: Նախ տեղական բնոյթ եւ տարողութիւն ունե- ցող ինքնապաշտպանութեան կռիւներ են:

1890 թուականը կարեւոր անկիւնա- դարձ մը կը հանդիսանայ այդ ճամբուն վրայ: Կազմուած են արդէն Արմենա- կան, Հնչակեան կուսակցութիւնները: Այդ տարին ծնունդ կ'առնէ Հայ Յեղա- փոխական Դաշնակցութիւնը:

Վայրագ բռնակալութեան դէմ դիմա- դրութիւնը սկսած է ծաւալել ու զօ- րանալ: Կուկունեան խումբ, Սասնոյ Ա- պրտամբուրները, Զէյթունի, Վանայ ինքնապաշտպանութիւնները, Պանք 0 - թուման, Երլազի մահափորձը, Սանասո- րի պատժական արշաւանքը, եւայլն: Հայ երիտասարդութիւնը կը ստանայ իր գէն- քի մկրտութիւնը:

Հարկ չկայ մէկիւր - մէկիւր յիշելու այն բոլոր կայանները, որոնցմէ անցած է մեր ժողովուրդը այդ թուականներէն մին - չեւ մեր օրերը:

Ո՞ր կայանին մէջ կը գտնուինք այ - սօր, ո՞ր է հասած մեր հարիւրամեայ պատերազմը: Ի՞նչ անկախութիւններ եւ յոյսեր ունինք վաղուան համար:

Ես կը խորհիմ թէ կը գտնուինք մեր պատմութեան ամէնէն կարեւոր եւ ճա- կատագրական մէկ անկիւնադարձին: Մեծ ճակատամարտ մը սկսած է արդէն եւ մենք նետած ենք հոն մեր բոլոր ուժե- րը: Կը գտնուինք գրեթէ նոյն վիճակին մէջ, ինչպէս էինք 1918ին:

1918ին Հայրենիքի ճակատամարտն էր զոր պարտաւոր էինք շահել, ի դէմս ա- մէն գոհոգութեան, եթէ կ'ուզէինք դեռ մնալ իբր ժողովուրդ եւ ազգ:

Ու մենք չհանգստանալ այդ ճակատամար - տը: Մայիս 28ին հիմնեցինք ազատ ու անկախ պետութիւն:

Այսօր, Սփիւռքի ճակատամարտին մէ- ջն ենք եւ զոր նոյնպէս պէտք է շա - հինք, ի դէմս ամէն գոհոգութեան, եթէ կ'ուզենք փրկել Հայութեան կարեւոր մէկ մասը, մօտաւորապէս կէսը: Ո՛չ մի- այն փրկել այդ կէսը, այլեւ՝ շարունա -

կել մեր ազգային պատերազմը, միայն - ետ ուժերով, վերջնական յաղթանակին տիրանալու մեր յոյսերը ո՛չ միայն չը- փճացնելու, այլեւ ամրապնդելու հա - մար:

Պէտք է շահինք այս մէկն ալ: Կենսա- կան է: Մեր գոյութիւնն իսկ խնդրոյ ա - ռարկայ է, հո՛ս, Սփիւռքի մէջ: Զիշդ այնպէս՝ ինչպէս էր 1918ին, Հայրենի- Հողին ի խնդիր:

Արդ. ի՞նչ նախատեսութիւններ եւ յոյսեր ունինք այդ ճակատամարտի եւ - քի մասին, երբ կը պատրաստուինք բար- ձրանալ 1980ի սանդխամատերն ի վեր:

Ես լատենա եմ:

Ըսուած է յաճախ թէ լատենութիւ- նը առողջ վիճակ մըն է, յոռետեսու - թիւնը՝ հիւանդաւորն: Ու ըսուած է դար- ձեալ, որ յոռետեսը աւելի խելացի է, աւելի հեռատես ու իրապաշտ: Իսկ լա- տենը՝ թեթեւամտ, վերացական:

Ես վստահ չեմ թէ վերջնապէս ճշդ - դուած է այս «լատենանշուում»ը:

Յամենայն դէպս ես կ'ուզեմ խօսիլ լա- տենութեան մասին, այս նոր տար - ուան սեմին: Բայց նախքան այդ՝ կ'ու- ղեմ սահմանել, քանի մը տողով, այդ երկու վիճակները:

× Ո՞վ է լատենը:
- Ապագայ յոյսերով ապրող մարդ մը, ամէնէն մեծ դժբախտութեանց մէջ ան- դամ՝ երջանկութեան մը սպասող:

× Ո՞վ է յոռետեսը:
- Յուսահատ մը, կեանքէն ո՛չ մէկ լա- բան սպասող մէկը, լատենայն պայման - ներու տակ անգամ, դժբախտութեանց սպասող մարդ մը:

Ո՞ր մէկուն մտածելակերպը ճիշդ է, լատենային թէ յոռետեսին: Այստեղ ճշդութեան կամ ճշմարտութեան խնդիր չկայ նոյնիսկ: Կա՛յ օգտակարը վնասա - կարէն նախընտրելու պարագայ մը: Ա - մէն ճշմարտութիւն միշտ ճշմարիտ չէ: Ամէն ճշմարտութիւն օգտակար չէ միշտ, մանաւանդ:

Եթէ իսկապէս անյոյս է մեր ուղին, (ինչ որ շատ հեռու է ճիշդ ըլլալէ) ի՞նչ կը շահինք անյուսութեան անձնատուր ըլլալով, համակերպելով մեր «սեւ ֆա - կատագրին»: Ոչինչ կը շահինք, այլ ընդ- հակառակ՝ այդ վայրկեանէն սկսեալ արդէն կորսնցուցած ենք ամէն ինչ: Կոր- սնցուցած ենք ի յառաջագունէ:

Մենք, Հայերս ինչպէ՛ս կ'ընանք այդ - պէս մտածել: Վսեկ կ'ուզեմ թէ ի՞նչ ու- նինք կորսնցնելիք, ինչէ՞ կը վախնանք այլեւս: Կա՛յ զրկանք ու ցաւ, զորս տե-

սած չըլլանք, կա՛յ անարդարութիւն եւ յուսախաբուրիւն, զորս ճաշակած չըլ - լանք:

Գիտեմ որ անհեթեթ է տրամաբանելու այս եղանակը: Սակայն այն է որ մեզ կը բերէ ու կը մօտեցնէ լատենութեան: Մենք չենք կրնար լատենա չըլլալ:

Որովհետեւ մենք անցած ենք յոռետեսու- թեան գետէն անդին:

Մենք այսօր ունինք շատ աւելի լուրջ, շատ աւելի իրական պատճառներ լա- տեն ըլլալու:

Իբրեւ ազգ ի՞նչ կը ներկայացնէինք հարիւր տարի առաջ: Ի՞նչ կը ներկա - յացնէինք 62 տարի առաջ: Ի՞նչ ունէինք այդ ճակատագրական 1918 տարուան ըս- կիզրին եւ ի՞նչ ունինք այսօր, երբ կը պատրաստուինք բարձրանալ 1980ի սան- դխամատերն ի վեր:

Սոսկալի էր մեր վիճակը այդ օրերուն, ա՛լ ոչ մէկ յոյս ոչ մէկ ելք: Հայու - թեան կէսը խողովուրդած 1915 - 1918, Եփրատի երկայնքին. հսկայական անա - պատը վերածուած համայնական գերեզ - մանոցի մը: Միւս կէսը՝ սեղմուած ափ մը հողի վրայ, Երեւանի եւ Էջմիածնի շուրջ, անօթի, ծարաւ, հիւանդ, անգէն, լքուած բոլորէն, լքուած մարդոցմէ, լքուած Մատուժէ: Ահաւոր վիճակ մը «արեւելեան կողմն աշխարհի»: Իսկ Ա - րեւմուտքի մէջ՝ ընդհանուր պատերազմի ելքը տակաւին անյայտ:

Ու մեր դարաւոր թշնամին՝ կանգնած մեր դիմուն, այդ վերաւորուած դազանը, այն անյաղ բորենին: Կը լիզէր իր դուն- չին վրայ չորացած արիւնը, կը սրէր ժանիքները՝ յօշոտելու մեր ժողովուր - դին ողջ մնացած միւս կէսը:

Մեր ալեծուր պատմութեան մէջ չկայ աւելի մթին, աւելի յուսահատական չրջան քան 1918ի այդ սկիզբի երեք-չորս ամիսները: Վերջն էր այս անգամ: 3000 տարինեք ի վեր մարդկային պատմու- թեան մէջ ալեկոծուող բայց ընկղմող Հայութեան վախճանը:

Զկայ նաեւ աւելի ճակատագրական չրջան, «լինելու թէ չլինելու», աւելի ող- բերական պահ:

Փառք Հայ ժողովուրդին, կուռեցանք ու շահեցանք այդ անհղ ճակատամարտը: Կուռեցանք մեր ունեցած քիչ գէնքերով, կուռեցանք մեր բաճկերով ու բրդէն - քով, մեր եղունգներով կառնած մնալով Մայր Հողին: Կուռեցանք մեր երիտա - սարդներով, մեր ծերունիներով, մեր կիներով ու մեր պատանիներով: Ու շա - հեցանք Սարգստապետի, Պաշ - Ապա - րանի եւ Դարաքիլիսէի անհաւասար ու անհղ ճակատամարտը: Փրկեցինք մեր ժողովուրդը հաւաքական ստոյգ մահէ:

Իսկ այսօր, 62 տարիներ ետք ի՞նչ ու- նինք:

ԿԱՐՕ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(Մնացեալը Յաջորդով)

ՄԵՌՅ ԱՇԽԱՐՀ

Զ Մ Ե Ռ Ը

Մինչ, Ծագակազարդին, Մշոյ եկեղեցի- ներուն դռներուն առջեւ երախաներ, դա- ւար ճիւղեր բռնած կը կոչէին « Մառ - դարդա՛ր, ծագա՛կ » Զատիկ », Ս. Յարութեան տօնին հետ կը վերածնէր ծարձիկ Աշխարհը: Արաքելները, զարնան աւե - տիս, « Մարտայ ըննին, լակլակ ըննին », կը վերադառնային գիւղերուն տանիքնե- րուն վրայ շինելու իրենց բոցերը: Զննադիկն ու մանուշակը ցոյց կուտային իրենց նազելի գլուխները օրհնեալ հողին ընդերքէն, գութանին վարած աղօսնե - րէն դուրս կը նետուէին կոնցիւն ու զանախոտիւր: Հայրենի սարերուն ու ձո- րերուն մէջ, հետզհետէ կը սկսէին ծիլի ու ծաղիլի տեղական անհամար բոցերը: — Ճնճու պաշար, Ժախ, սըխտորակ կանկաւ, բազկիկ, փրնկա, ճութութիկ սիւրեղ, դմուկ, կաթնուկ, երնշնալ, թորթիկ, թիթրուկ, իշտրտուկ, սա- տուկ, փառփառ, սինձ, զազձ, բըթթ, պաւուճութիկ, եւն., եւն.:

Ուրիշ անգամ դրած եմ Մշոյ ամրան տօթերուն, արձակուրդներուն եւ ուխ - տապնացութիւններուն մասին: Աչնան, Մշոյ տուններուն պատուհաններէն եւ ցածրիկ պատերէն, հիւսուած ու շղթ - թայուած կը կախուէին չորնայու ալիւ - կունք, նըրկ եւ մանաւանդ ծխախոտ փունջեր, որոնց անոյշ հոտը կը բռնէ աշխարհ:

Իսկ տափարակ տանիքներուն վրայ լօլիկներու կողովներու շուրջ կը թա- փէին դուռ - դրացի իրար օշնելու, թար ու կարմիր լօլիկները կը մանրէին ու կը շարէին սպիտակ խորիւրներու վրայ, ուր, արեւուն շողերուն տակ կը մնային օրերով, պսպալով ու զարգարելով քա- ղաքը:

Սեպտեմբեր ամսուն, Մշոյ այգիներ- րուն մէջ տեղի կ'ունենար այգեկութիւն, որուն կը մասնակցէին տեղացիներ, մե- ծով - պզտիկով: Աւելի ուշ, հնձաներու շուքին տակ, այգեպանները կը սկսէին լուսալի եւ օղիի պատրաստութեան:

Համբաւուր ու զօրաւոր էր Մշոյ օ- ղին, որ խիտ ձմեռուան եղանակին, տօնական օրերուն եւ հարսանիքներուն կը տաքցնէր զլուխները, կենսութիւն Մշեցիներուն, որոնք սեղաններու շուրջ բոլորուած, ծափերով ու զափերով կ'ը- դէին ու կը գոռաբանային:

Հապա, ձմեռ... Ո՛հ, ձմեռը խիտ տաժանելի էր Մշոյ մէջ: Լման վեց ա- միս, սար ու ձոր, գիւղ ու քաղաք կը ծածկուէին ձիւնի կոյտերու տակ: Ըն- ձմարները կը դողուէին, գիւղացիները կը զարգէր աշխատանքէ, իրենց անասուննե- րուն հետ շունչ շունչի եւ կուշա կըլի կը փակուէին ախոռներուն մէջ, կա- իրենց տան թոնիքներու շուրջ հաւաք- ուած, ահանջ կը դնէին մամիկին հէք - եակիներուն, կարելով ու կարելով ի- րենց տրեխները, մինչեւ հասնէր բարձր դարուն:

Քաղցրի այրերը կ'երթային չուկա իրենց խանութները, իսկ կիները, շըր - շապատած իրենց կարմրած վառարան - ները, կամ կծկուած տաքուկ ու հասնիք քուսիներուն տակ, բուճ կը հիւսնէին զատապարտուելով նստելու եւ քամո - տելու:

Երբ թարմ ձիւնը դար ու ծածկէր տա- նիքները, տուններուն մշակները կամ տղա- մարդիկ, գրեթէ ամէն օր շաղկած վառար - խոշոր թիւերը, կ'ըլլէին վեր եւ աղմու- կով կը յորդէին ձիւնը ու կը թափէին փողոց, շատ անգամ անցորդներուն դը- խուն: Այդ պատճառաւ ալ, փողոցնե- րուն մէջ ձիւնը հետզհետէ զրգուելով եւ կարծրանալով, կը կաղմուէին բոլորիկ, յաճախ անցորդին աչքէն խափանելով ցածրիկ տունները:

Կը յիշեմ, ձմեռն մէջ օր մը, երեկո- րան դպրոցէն վերադարձին, հասնելով մեր փողոցին անկիւնը, կեցայ շուրաւ: Մեր տունը կորսուած էր ձիւնախոյտի ետին: Պայուսակս թեւիս տակ, փորձեցի քանի մը անգամ բըրակէն վեր բարձրա- նալ եւ հասնիք գաղաթը, անկարելի - դաւ: ամէն անգամուս, ես եւ պայու- սակս, սահնակ խաղալով, վար կ'ըն- նէինք կրկին Fonds A.R.A.M

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն 1979

ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԻՆ

Հետամուտ փախուստի յաջողու- թեան, Կիւլնազ՝ կարգադրած էր մինչեւ Պապ հասնելու կնճռոտ հարցն ալ: Պէտք էր՝ հեռու մասնիչ աչքերէ, ճամբորդէին գիշերով, ու, օրուան մէջ հանգստանա- յին ամառի տեղ մը, կամ, ծառի մը վը- րայ: Տեղ մ'ուր՝ մարդ չհետաքրքրուէր իրենց թափառական վիճակով, ու, շա- րիք հասցնելու միտումով հետապնդէր: Անուշա՛ գոհոգութիւններն ամէնէն կա- րեւորը անունդն էր. եւ այդ՝ պիտի ըս- կըսէր նոյն օրն իսկ, առանց ուռետա- ճամբայ ելլելով: Առջի օրը, անօթի՝ պէտք էր երկար հեռաւորութիւն մ'ընդ- ձըգել իրենց եւ քիւրտ տիրոջ միջեւ: Ընդերը բարդ էր: Կիւլնազ՝ մտածելով՝ կը դիտէր կէս կոտրած փարջը, որուն մէջ հազիւ երկու գաւաթ՝ ամէնքուն կաթը կրնար կիթիկ... Ատիկա՛ մեկնելէ առաջ իրենց առաջին հեղուկ - սնունդը պիտի ըլլար: Երկրորդ փարջ մը եւս ճամբու- երկայնքին: Յետո՛յ... Հոյ - Հօրոյ՝ կո-

րով տալու համար, կը մէջբերեր իր քա- րածիկի օգտակարութիւնը: Թոշուն մը, նապաստակ մը որսալու միջոցը: Սա - կայն՝ պիտի կարենային կենդանին հում հում ուտել: Անկարելի պիտի ըլլար տեղ մը կրակ վառել. մուխը, հոտը ապացոյց մը պիտի ըլլար իրենց ներկայութեան: Գիշերը՝ փոխանակ յառաջանալու, կըր - նային ժամավաճառ ըլլալ, շարունակ վտանգի տակ, խորոված մը ուտելու հա- մար... Միակ միջոց մը կար. չարքա- չութեամբ տոկալ, մեծ անօթութեան պարագային, օգտուիլ հանդիպած պտո- ղածառերու մթերքէն: Ուղեով՝ քանի մը օրուան ճամբայ էր, ձեռով մը մէջէն ել- լէին, գոհաբերութեամբ տանէին իրենց ողբիսականը: Հեռանային... Հեռանային որքան կրնային հեռու... ԱՅՍ՝ իրենց ինքնութեան իրաւունքը վայելէին... Ա - ՅՍ՝ կաթովին վայելէին իրենց գէշ ու ուրախ օրերու հարազատ կապը. հարա- զատութիւն... մարմնացած, դարբնուած

զերմարդկային ուժերէն վեր. ու՛ միա - ցած հնոցի՝ սուրբ կնունքով...

Քանի կը պատրաստուէր, Հոյ - Հօրոյի աչքերը չէին հեռանար Պուշոյէն: Ծան հետ բաժանումը իր ուժերէն վեր պիտի ըլլար: Կենդանին՝ կը զգար որ շուրջը իրարանցում մը կար. պոչը կը շարժէր, վստահ մասնակից այդ անհասկնալի պատրաստութեան: Կիւլնազէն Հոյ - Հօ- րոյին կը վազէր. անհամբեր ուրախ լա- ցը, մոլորալը, ու, վերջապէս հալիւնը կը խաթարէր ամէն բան: Կիւլնազ վա - խով կը նայէր Հոյ - Հօրոյին, չէին մտա- ծած Պուշոյի պարագան: Եթէ շունը հե- տերին չտանէին, ամէն ինչ պիտի ձա- խողէր, քիւրտ տէրը պիտի արթննար ու վերջ գտնէր իրենց փախուստը: Կարե - լութիւն չկար. պէտք էր շունն ալ հե- տերին տանէին: Հոյ - Հօրոյի ուրա - խութիւնը չափ չունէր, ամէն պարագայի դիտէր՝ շան օգտակարութիւնը ու հաւա- տարմութիւնը, մանաւանդ եթէ մէկը հա- մարձակէր մօտենալ: Գիտէր՝ անոր ներ- կայութիւնը, կրնար օժանդակել իրենց ուղեւորութեան, եւ, օրուան հանգիստի ժամերուն, անոր հակողութեամբ, հա - մարձակ պիտի կազդուրուէին:

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

(Շար. - 19)

ԼԻՈՆԻ «ՀԱՅ ԱՐԻ» ԽՈՒՄԲԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ

ու պատուհան դռնաձև, ներս քաղցած էին զորքերը եւ այդ պահուն մարդ էր անցնէր մեր փողոցէն: Առանձին, չէր անցնէր մեր փողոցէն: Սակայն կէս ժամ չարաշարունէ յետոյ, վերջապէս յաջողեցայ ելլել ձիւնակոյտին դադարէր յաջողեցայ մեր տունը, որուն դռան ու եւ տեսնել մեր տունը, որուն դռան ու պատուհանին կէսը ամբողջովին ծած – կռուած էին թարմ ձիւնով: Բանի մը ան – կռուած պոռակի մեր տնեցիներուն, սակայն ծայր լսող չեղաւ: Յուրտէն եւ յուսա – չատուածէն, նստեցայ բարձունքին վրայ եւ սկսայ բարձրաձայն լսել... Մեր դրա – ցիներէն քիւղէր Միսաք աղան, վերջա – պէս լսելով ծայրս, եկաւ ինծի օգնու – թեան: Բռնեց ձեռքէս եւ միասին սլալով ու գլորելով հասանք մեր դրան առջեւ:

Ձմրան գիշերները երկար, սակայն ձմրան միջերն ալ առատ էին Մշոյ մէջ: Երբ ու չամիշ, չոպակ ու պատուհ, ըն – լիւր ու նուշ, բլրիւնք ու պնտուկ, ինչ – պէս նաեւ աստուածային մանանան, դադար, զոր ծածմէնով կ'ելլէինք դա – րուն...:

Պետուկը յիշելով, միտքս ինկաւ Մշո – ցի աղոց մէկ խաղը: Երկու փոքրիկներ, կռակ կռակի եւ թեւանցուկ, կղերով ու պարզելով, զիրար չալկելով փոխի ի փոխ, կը կռչէին:

« Սնտուկ, պնտուկ, Սնտուկ, պնտուկ... »:

×

Շէկոն ՈՒ Բէկոն

Մշոյ ձմրան եւ ձիւնին առնչութեամբ յիշելի նաեւ տարաբախտ Շէկոն ու Բէ – կոն:

Շէկոն ու Բէկոն, ոչ մարդ էին, ոչ ձի, ոչ էլ եւ ոչ ալ գոմէշ. այլ՝ երկու չըբ – նա՛ղ կատուներ...:

Փոքր տարիքէս սկսեալ, սիրած եմ բո – յոր կենդանիները, սակայն մասնաւոր եւ զօրաւոր սէր մը ունեցած եմ դէպի կա – տուները եւ տառապած անոնց համար: Մանկութեանս չըջանին, Մշոյ մեր տան մէջ ունեցած ենք բազմաթիւ կատուներ, բայց անոնցմէ միայն երկուքը մնացած են յիշողութեանս մէջ, իրենց արտակարգ գիշերային խնայող եւ իրենց եղբորական վախ – ձանքին պատճառաւ:

Շէկոն երկար, դեղին, ապրիլմէ մա – դրով, խորունկ եւ դրախտ նայուածքով, փամփիլիկ ու խնայող ձագուկ մըն էր, հազիւ չորս ամսու: Սակայն մէկ թերու – թիւն ունէր ան. մուկերուն հետ խաղալ չատ կը սիրէր. վերջ ի վերջոյ, անոնք կերան իր գլուխը...: Մասանին մէջ իր – մէ խոշոր մուկ մը բռնած էր եւ չկրցաւ մարսել անոր ոսկորները: Ձմեռ, բուր – բորան գիշեր մը, մեր տան կարմրած վա – րարանին ճովիկը, աչքին առջեւ, ան – պատմելի շարժարաններով փչեց իր վեր –

ջին շունչը: Այնքա՛ն մեծ եղաւ վիշտս, որ մայրս սիրտ չունեցաւ զայն փողոց կամ աղբանոց նետելու, այլ՝ հօրաբորջս, Արեգնազի հետ, աղի արցունքով, զայն տարինք թաղեցինք Մուղսի Յոսոյենց տան բակին մէկ անկիւնը, ձիւնին տակ:

Երկրորդ կատուս, Բէկոն, վազրուհիի մը կը նմանէր, մոխրագոյն ու սեւ բի – ծերով, նախշուն ու կանաչ աչքերով հրաշալիք մըն էր...:

Այդ տարին, արձակուրդի պիտի եր – թայինք մօտակայ Ձափնա գիւղը, ուր կը բնակէր սիրական մեծ հօրաբորջս՝ Մարիամ: Զարեհնալով բաժնուիլ կա – տուէս եւ զայն չվստահելով դրացիներ – բու խնամքին, որոշեցինք Բէկոն մեզի հետ տանիլ գիւղ:

Յուլիսի տաք ու պայծառ օրերէն մէկն էր: Առաւօտուն կանուխ քարելով ճամ – բայ ելանք Մուշէն: Բէկոն, խոշոր եւ անզուսպ կատու մըն էր, կարելի չէր դրկել զայն ճանապարհի ընթացքին: Ուստի, անոր վզին երկար շուան մը ան – ցուցած, սկսայ քաշել ետեւէս: Ծամբուն վրայ ծառ ու շուք չկար, կ'անցնէինք բայց դաշտին մէջէն: Արեւը այնքան զօրաւոր էր, որ խեղճ կենդանին շնչահեղձ, լե – գուն դուրս նետած ու հեւալով կը վա – դէր մեր ետեւէն:

Կէսօրուան մօտ էր երբ սկսան երեւալ գիւղին բարձրները եւ ցորենի դէզերը: Գիւղին մօտերը, ճամբան լցուն էր խան – դակներով: Անընդհատ կ'ելլէինք ու կ'ըն – նէինք: Բէկոն, հոգին բերանը եկած, հլու – հնազանդ, կը հետեւէր մեզի: Քիչ վերջ, մտանք գիւղէն ներս. հազիւ մօ – տեցած էինք կալերուն, երբ գիւղին շու – ները նշմարելով կատուն, մեծ աղմուկով դիմաւորեցին մեզ: Ժամանակ չունեցայ զայն գրկելու. յանկարծիք եկած եւ սար – սափած, Բէկոն, ուժգին թափով մը քա – չեց գլուխը, կտրեց շուանը եւ փախաւ դէպի մօտակայ քաղամի արտերը...: Եւ, լեղապատառ ճիշ մը արձակեցի, կատ – դած շունքը ինկան կատուին ետեւէն: Ա – ւա՛ղ, կարելի չեղաւ փրկել զայն. քիչ վերջ գիւղացիները սիրական կատուին պոչէն բռնած կիսամեռ բերին ու դրին մեր աչքին առջեւ: Գիւղին շունքը խեղ – դած էին Բէկոն...:

Աւելորդ է ըսել որ արձակուրդը քի – թէս բերնէս եկաւ եւ չարաթ մը հիւանդ պառկեցայ հօրաբորջս տունը: Այդ օր – ուրնէ սկսեալ, մայրս երգում ըրաւ, այլ – եւս կատու չմտցնել մեր տունը:

Ո՛հ, պաշտելի Տարօնի Աշխարհ, ման – կութեան երջանի՛կ օրեր, որ կորաք յա – լէտ...:

Երկա՛ր տարիներ անցած են այդ օրէն ի վեր: Օտարութեան մէջ, սիրուն ու չէկ կատուներ շատ տեսայ, բայց ոչ մէկը սիրեցի այնպէս, ինչպէս, հայրենի հողին վրայ ծնած ու կորած Շէկոն ու Բէկոն...:

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆ

Լիոն « Հայ Արի » նշանակի տակ մենք կը տեսնենք « միշտ պատրաստ » երկու բառերը: Իր իմաստով խորհրդապատ ե – դելութիւն մը կը պարունակէ որ Հայ Ա – րին միշտ պատրաստ է, ոչ միայն տեղա – կան թէ միջազգային գետնի վրայ կազ – մակերպուած սկստուական խաղացանկին մասնակցել, այլ առաւելաբար կայ խոր – քին մէջ թաքնուած իրողութիւնը, որ հայապահպան դժով միշտ պատրաստ է պատնէշին վրայ մնալու իբրեւ հայկազ – նան ցեղի արժանաւոր հայորդի:

Ահա այս կոչումին պատկանող Լիոնի Հայ Արի խումբն էր որ տուաւ իր տա – րեկան հանդէսը Փետր. 11, Կիրակի կէս – օրէ վերջ Լիոնի ամէնէն չեղք սրահներէն « Սալ Մոլիէ »-ի մէջ:

Սկստական ճշդապահութեամբ սկը – սաւ հանդէսը որոշեալ ժամուն: Վարա – ղօյրը բացուելուն, մեր առջեւ պարզուե – ցաւ հողիներ յուզող տեսարան մը. — սկստական համազօրեցում երեք շարքի վրայ կանգնած 70է աւելի թեւիկներ, Գայլիկներ միաձայն երգեցին բացման խմբերը:

Ապա, չըջանային բաժնի՝ դեկավար Պ. Աւետ Տօնապետեան բեմ հրաւրեց Փա – րիզէն յատկապէս ժամանող Տոքթ. Գ. Մեծառնութեան, այս հանդէսին բացման խօսքը ըսելու: Միշտ սկստական տե – պարով բարձրացաւ բեմին վրայ եւ իր խօսքը եղաւ որքան շինիչ նոյնքան համո – ղիչ: Ըսաւ որ հայ սկստական խում – բին, 132 ազգերու միջազգային Ֆետերա – սիոնի տարեկան խաղացանկին մասնակ – ցութիւնը, ուրիշ բան չէ իթէ ոչ հայ ժո – ղովուրդի համար պատուաբեր անուա – նակոչում մը: Եղբայրական ողջպա – րուներով, հաւասար կենցաղային ապ – րումներով առաւել եւս կ'ամրապնդուի, հայ ժողովուրդի նկատմամբ կազմուած տեսութիւնները որ կը վերջանան միշտ լաւագոյն յիշատակութիւններով: Ահա, լաւագոյն միջոցն է, ըսաւ, մենք մեզի, աւելի ճիշդ հայ ժողովուրդը համազգա – յին իմաստով օտարներու ծանօթացնելու գործնական եղանակը եւ աւելցուց. — Ուս – տի հայ ծնողներ, ձեր զաւակները մաս – նակից դարձուցէ՛ք այս պատուաբեր մի – ջոցառումին, արձանագրել տալով Շը՛. բաժնի խումբին, որ կարճատեւ ժամա – նակամիջոցի մը մէջ, կըցեր է տիրանալ սկստական ասպարէզի մէջ կարեւոր դերքի մը, շնորհիւ զեկավար Աւետ Տօ – նապետեանի անխնշ ջանքերուն, եւ թե – ւիկներուն ու Գայլիկներուն կարգապահ օրէնքներուն հնազանդութեամբ:

Եթէ փորձենք հակիրճ ակնարկ մը նե – տել յայտադրի պատրաստութեան վրայ, երեւան կուգայ որ, երկար, եւ նոյնիսկ դժուարին պայմաններու տակ եղած աշ – խատանք մըն է որ կատարուած է, մա –

նուկներ վարժեցնել մայրենի լեզուով թատերական զաւեշտախաղեր ներկայա – ցնել տալը:

Հանդէսին մաս կը կազմէր Ֆրանսերէն բաժին մը: Փոքրիկ թեւիկներու կողմէ հայկական հեղաճկուն պարեր, « Երեք եղբայրները » Գայլիկներու կողմէ: Զինա – կան ստուերներ, Սկստականներու կողմէ « Անտառի պարը » թեւիկներու եւ Գայ – լիկներու կողմէ, որոնք իրենց խաղար – կութեամբ արժանացան բուռն ծափերու:

Միջնադարային շուտով սպառեցան պահարաններ, որոնք բոլորն ալ շահող թիւեր եղան եւ ամէն մէկը ստացաւ իր բաժինը: Լիոնի Տիկնանց Միւլթիւնը իր գործնական մասնակցութիւնը բերած էր այս կարգի գործերու յաջողութեան հա – մար:

Երկրորդ բաժինը կը բացուի «Արծի» նուագախումբի կողմէ՝ պատրաստուած գեղեցիկ յայտադրով մը՝ տիւտիւկ, քա – մանչա, տափ եւ ջութակ գործիքներով ստեղծեցին խաղաղաւառ մթնոլորտ մը, կրկնուեցաւ ներկաներու պահանջին վրայ:

Իսկ ինչ կը վերաբերի ներկայացուած զաւեշտախաղերուն, իրականին մէջ դրա – կան երեւոյթ է որ ի յայտ եկաւ դեռատի սերունդին մէջ իրենց հնարամատու – թեամբը: Հետաքրքրական մասը այն էր որ, վարագործին ետեւէն կը տեսնուէր վերաբուժական գործողութեան մը տե – սարանը: Բժիշկը յարմար տեսեր է գոր – ծածել ամենակերպին նրբին գործիքնե – րը, որպէսզի հիւանդը ոչ միայն շատ չշարժարուի այլեւ շուտ լրանայ գործո – ղութիւնը: Արդարեւ ժամեր տեւող գոր – ծողութիւնը լրացաւ հազիւ թէ մի քանի վայրկեանին, շնորհիւ վերջին նորաձեւ գործիքներու, խոշոր սրածայր կացին մը, խոշոր ակոսներով երկար սղոց մը եւ մեծ մուրճ մը: Հիւանդը արթնցաւ ողջ առողջ եւ տուն վերադարձաւ...:

Ուրիշ մը, աղքատի եւ հարուստի պատ – մութիւնը: Երկու խօսքով ըսենք որ, աղ – քատին կովը հարուստին պարտէզի ցան – կապատէն կանցնի պարտէզը, հարուստը վրայ կը հասնի եւ կովը կը սպաննէ: Աղ – քատը կը գիմէ դատարան: Դատը կը շա – հի, բայց հարուստը վերաքննութիւն կ'առաջարկէ եւ կաշառքով դատը կը աւը – ուի ի նպաստ հարուստին ժողովրդային ցատուով արդարութիւնը կը վերահաս – տատուի...:

Հանդէսի վերջաւորութեան կը կա – տարուի հսկումի բաժինը եւ ամբողջ խումբը բեմին վրայ միաձայն եւ յուզիչ եղանակով մը կ'երգեն « Յետաւորութիւն » խմբական երգը:

Եւ սակայն այս բոլորէն վերջ յատկա – նշանակալից պարագան այն է որ, եթէ ներ – կայ հասարակութեան զեղչները 70է աւե – լի սկստականներու ծնողները, հայր, մայր, ջոյր, եղբայր, անդին հարիւրէն մէկ հազիւ կը մնայ իբրեւ Լիոնի հայ հասարակութիւն, որ եկած կ'ըլլայ քա – ջալերելու այնքան նրբօրէն պատրաս – տուած հայորդիներու տարեկան հանդի – սութիւնը:

Ուր է մնացած ստուար մեծամասնու – թիւը պաղուծին, իբրեւ թէ հայապահ – պան հակիչներ ըլլան: Բայց ո՛ր է նաեւ այն հատուածը, որ ձեւացնել կը փորձէ ազգօգուտ ձեռնարկներուն նրկապէս, բարոյապէս, ֆիզիքապէս իր ակնկոյ – թիւնը բերելու յաւակնոտ կեցուածք...:

Ինչո՞ւ չխայտաց ոմանց հոգւոյն մէջ այն երեւոյթը, որ խումբ մը գեռատի հայ մանուկներ նետուած են «Հայ Արի»-ի գծով հայապահպանման ասպարէզին մէջ: Վերջ ի վերջոյ, Լիոնը Ֆրանսայի Հա – յութեան երրորդ քաղաքը կը նկատուի իր բնակչութեամբ եւ բարեկեցիկ կազմաւո – բումներով: Ինչի՞ կարելի է վերադրել ուրեմն այս անխնային անտարբերու – թիւնը, հայ գեղարուեստի, մշակոյթի եւ գրական անդամատանին հանդէպ: «Տա – վուլ-գուրնա՛յ է հարկաւոր»...:

Երանի թէ սխալած ըլլանք մեր խոր – հըրդածութեան մէջ, եւ մենք ամօթով մնանք յառաջիկայ ձեռնարկներուն զան – դուածային կերպով մասնակցելով, եւ ոչ թէ հաստատենք տարիներ առաջ «Յա – ռաջ»ի սրեւակներէն հանգուցեալ մեծն «Ե»-ին այն խօսքը որ կ'ըսէր «Լիոնի մէջ, ծառ չի բուսիր»...:

Մ Պ Ի Տ Ա Կ Զ Ի Ա Ի Ո Ր Ը

= Հ Ա Մ Ա Ս Տ Ե Ղ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻԿՆ ՈՒ ԶԵՆԱԳԸ

Ջուհակ Պետո, էս բոլորը լսելէ յե – տոյ, կ'ըսես քան տարով երիտասարդա – ցաւ: Միայն թէ կ'ուզէր, որ առուու շուտ դար, Խաչերի մօտ ամենէն ու բարեւ մը բռնէր: Իմացեր էր, որ Խաչեր գէնքեր չի – նելու: մէջ վարպետ է, սակայն չէր գի – տեր, որ լեռները թափառող Ֆիտայի – ներու հետ այդքա՛ն մօտիկ յարաբերու – թեան մէջ են:

— Բա՛, տակաւին ճաշ ըրած չեմ, հի – մա մեր կնիկը կը փրփրի, — խօսեց ե – րեսիմիսը ու տան ճամբան բռնեց:

Երեսիմիսը այդ իրիկուան չափ հաճե – լի ու մտերիմ երեւցած չէր ուրիշ որ – եւէ ատեն: Շէն եւ ուրախ տրամադրու – թիւն մը ունէր: Պատճառը ինքն ալ չը –

դիտէր: Միայն գիտէր, որ երբ Մարտիկի հասակը տեսած էր դայլը ուսին, գեղե – ցիկ երազ մը տեսնողի հաճելի տպա – ւորութիւնն ունեցած էր:

Երբ իրենց փողոցը մտաւ, մուծին մէջ տեսաւ մէկը, որ հաստ փայտին ձայնով վար կ'ընէր:

— Մարտիկ, դո՞ւն ես:

— Գու ետեւէդ կուգայի: Տնեցիները քեզի կը սպասեն:

— Հա, ուշացայ, խօսքի բռնուցանք: Կօշիկներդ ինչպէ՞ս են, Մարտիկ: Վաղը կօշիկաւարին գնա՛, որ չափովդ լաւ կօշիկ մը կարէ:

×

Յաջորդ օրը լերան քիւրտ չոպանները իմացեր էին, որ դայլը սպաննուած է, եւ սպաննողն է Բերդակցի չոպան մը: Անոր ուժին ու յանդգնութեան մասին

ՄԱՐՏԵՅԼԻ
ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE DE MARSEILLE
(12,14, Rue St. Bazile)

Վիճարանական Առույիս

Ինչպե՞ս Հայ եկեղեցւոյ եւ եկեղեցա-կաններու դերը նպաստաւոր թէ ան-նպաստ եղաւ մեր պատմութեան ազատագրական շարժումին մէջ :

Ուրախ Փետր. 29, Ժամը 21ին
Վասպուրական սրահին մէջ :

Կը մասնակցին՝
ՇԱՀԱՆ ԽԱՉԱԿՐԻ ԲՆԵՑ ՏԵՏԵԱՆ
եւ **ԱՍՍՏՈՒՐ ԲԵՏՈՒՆԵԱՆ**
Զրոյցը կը վարէ՝
ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

DEBAT PUBLIC

Thème. Le rôle de l'Eglise et des ecclésiastiques arméniens a été positif ou non au cours de notre histoire dans le mouvement de libération arménien ?

Vendredi 29 Février à 21 heures
ՄՈՒՏՓԸ ԱՋԱՏ Է
ENTREE LIBRE

Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ
ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՈՆ

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի բարեբար ԵՐՈՒԱՆԻ ՀԻՒՄԻՍՏԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարեկիցին առթիւ, խնդրանք Հ. Բ. Ը. Միութեան Իտալիոյ մասնաճիւղին, Միլանի Ս. 40 Մանկունք եկեղեցիին մէջ, Կիրակի, Մարտ 2 :
Սկիզբը պատարագի Ժամը 11ին
Հանդուցեալ բարեբարի բարի յիշատակը յարգելու համար բոլորը սիրով եկե-ղեցի կը հրաւիրուին :

UGAB - JEUNE
organise
sa soirée
MARDI GRAS

le Samedi 23 Février à partir de 22 heures

- Animation non-stop
- Musique Disco
- Musique folklorique arménienne
- Election des plus beaux déguisements (avec de nombreux lots)
- Déguisement de rigueur

Participation aux frais :
40 F. membres, 55 F. non-membres
Tél. : 227-12-26
Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e

ՅՈՒՇԱՏԵՐ
ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պանէօ-Բաշանի մաս-
նաճիւղին Ժողովը այս երեքշաբթի, Փե-
տրուար 26, Ժամը 21ին ընկերուհի Փա-
փազեանի բնակարանը : Կարեւոր օրա -
կարգ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵԱԼ
«Երկիր եւ Մշակոյթ» Կազմակերպու-թեան ձեռնարկը, Փարիզ, Մարտ 22ին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հայ Ազգատաննամ Ընկերակցութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւ - եալ նուէրները. — Տիկ. Աննա Մանուկ-եան 3000 Փր., իր մօրը՝ Տիկ. Մաննիկ Մանուկեանի մահուան առթիւ, Պ. Գրե-զոր Ուուլէսէր՝ 2500 Փր., Տէր եւ Տիկ. Գ. Գործունեան 500 Փ., Տիկ. Սիմա Պո-ղոսեանի մահուան առթիւ, Պ. Ճոն Եր-ուանդ (Ամերիկա) 300 տոլար, Տիկ. Թա-դուհի Փէշար 500 Փր., Տէր եւ Տիկ. Մա-շի 200, Տէր եւ Տիկ. Քլաւ Մանէսեան 150 Փր. Օր. Միշլըին Զպուքեանի մահ-ուան առթիւ, Պ. Ռէյմոն Առաքելեան 150 Փր. Տիկ. Սիւրբարդ Զոլաքեանի մահուան առթիւ, Պ. Զատիկ Մուրատեան 200 Փր. Տիկ. Սիւրբարդի մահուան առթիւ : Կու-սէնիլի Մուրիլիէ՝ 200, այլ Տիկ. Փա - փազեան 100 Փր. իր ամուսնոյն՝ Սաշիկ Փափազեանի մահուան Գ. տարեկիցին առթիւ :

49ԴԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ
ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզեան շրջանին կողմէ

մասնակցութեամբ Միութեան Փարիզի, Ալֆորվիլի, Լիոնի եւ Տէսինի շը-ջաններուն Սկաուտներուն, Արենոյներուն, Թեւիկներուն եւ Գայիկներուն

Տեղի կ'ունենայ Կիրակի, Մարտ 2, կէսօրէ վերջ Ժամը 14-30ին

SALLE DE LA CHIMIE
28 bis, Rue Saint Dominique Paris 7e — métro Invalides

Նախազանգեամբ՝ Կաթ. Պատուիրակ Արեւմտեան Եւրոպայի Հայոց եւ Փարիզի Առաջնորդ՝

ՍԵՐՈՎԵՅ ԱՐԲ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Հայկական պարեր եւ երգեր — սկաուտական ներկայացումներ եւ զանաւոր : Երջանային ներկայացումներ, հայերէն : Ամբողջովին նոր յայտագիր : Յայ-տազրին կը մասնակցին նաեւ Փրանսական եւ օտար սկաուտական խումբեր :

Մուտք 25 ֆրանկ **ՊԻՓԷ**

ԿՐԸՆՈՊԼ
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԻՍ

Տարեկան մեծ պարահանդէս, կազմա-կերպուած Կապոյտ Սաշի ԿրԸՆՈՊԼ մաս-նաճիւղին կողմէ, Երաթ Փետր. 23, Ժամը 21ին սկսեալ Արի-Օթէլի շքեղ սրահներուն մէջ, առաջնորդութեամբ Ժաք Գոթաքեանի խանդավառ նուագա - խումբին :

Հայկական ջերմ մթնոլորտ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵԱԼ

Փրանսահայ Կապոյտ Սաշի Անէիւ - Պուա - Քոլմարի Մասնաճիւղին տարե-կան Պարահանդէսը Հոկտեմբեր 11ին :

VOYAGES EN ARMENIE 1980
organisés à l'occasion de :

PAQUES du 3 au 14 avril (12 jours) prix 3090F

Commémoration du Génocide
du 15 Avril au 26 Avril (12 jours) prix 3290 F.

Départs également en JUIN - AOUT - SEPTEMBRE - OCTOBRE

Brochure détaillée à votre disposition.

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS OCIVEP

Spécialiste des Voyages sur l'Arménie depuis 15 ans
Elia PEHLIVANIAN
2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12

Permanence les Vendredis de 14 à 19 h.
tél. domicile : 384 31 28
Renseignements à Décines
M. ISKENDERIAN
CAFE DE LA PAIX
tél. (16-78) 49 25 37

Les places étant limitées, veuillez nous renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN
Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom
Prénom
Adresse
Tél.
Ville Code postal

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du au
ci-joint 25% d'acompte.

2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour :

Rayer les mentions inutiles

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Ս. Մեարոյ կրթարանը շը-նորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկ. Տարօն Պողոսեանէ 1000 Փր., Տէր եւ Տիկ. Սաշիկեանէ 800, Պր. Պէշաղ - եանէ (Իվրի) 300, Պր. Անդրանիկեանէ (Բաֆէ Ֆիլիպ) 250 Փ. : Փոխան ծաղիկ-պսակի Եղիկ Գալուստեանի մահուան առթիւ, Գէպէլեան ընտանիք 200 Փր., Տէր եւ Տիկ. Նոտարեան 100 Փր. :

Տիկ. Ուստուրիկեան իր ամուսնոյն հո-գեհանդատեան առթիւ 100, Պր. Հաճի Արթիւրեան, Պր. Զիճէրեան, Պր. Արմե-նակ Թալար, Պր. Վ. Մարեան եւ Տիկին Զոլաքեան 100ական Փր. :

DINER DANSANT

Dîner dansant organisé par les amis du Collège St. Grégoire de Nareg, au profit de cette fondation armé- nienne, à l'Abbaye de Collonges- Paul Bocuse, quai de la Jonchère 69660 Collonges au Mont d'Or, le Dimanche 2 Mars à partir de 20 h. Pour participer à ce repas de bien- faisance, se mettre en relation avec la Direction du Collège :
38, Route de Collonges,
69450 St. Cyr au Mont d'Or
Tél. (7) 847-28-65

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՖԻՐԱՆՍ. ՉԱՅՆԱՍՓԻԻԿԷՆ
Այս Կիրակի, Փետր. 24, Ժամը 8ին, Ֆրանս - Բիւլլիւր կայանէն՝ Գրիգոր Նարեկացի :

GRANDE NUITEE à Marseille
La Croix Bleue Arménienne de Marseille (Section Ville)
Organise le Samedi 23 Février de 22 heures à l'aube, dans les salons de l'Alhambra, une Grande Nuitée costumée avec l'orchestre de PATRICE VALMONT (de Radio Monte-Carlo)
Réservations et renseignements à la Maison de la Jeunesse et de la Culture Arménienne 12-14 rue Saint Bazile, 13001 Marseille
Tél. : 50-19-15
Tenu sombre souhaitée

Լիոն
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ Ի ՊՍՏԻ
ԴԱԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ
Լիոնի եւ Շըլ. Հայ Առաք. եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը հրաւիրէ համայնքը ընդունելութեան մը, Զորեքշաբթի, Փե-տրուար 27, Ժամը 20-30ին Ազգ. Տան մէծ սրահը ի պատիւ՝
ԴԱԻԹ ԵՊԻՍԿ. ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ
իր մեկնումին առթիւ Հարաւային Ամե-րիկա իբրեւ Կաթող, Պատուիրակ :

MASON DE LA CULTURE ARMENIENNE
9, rue de Madrid, 94140 Alfortville

Conférence - Projection

Voyage à travers les miniatures arméniennes
par le Pasteur YERAMIAN
Le Vendredi 22 Février à 21 heures

×

soirée spécial Jeunes
SAMEDI 23 FEVRIER
à partir de 20 h. 30

ՓՈԽԱՆ ԾԱՆԿԵՊԱՍԿԻ
Հայ Ուսանողաց Օղն. Միութիւնը շը-նորհակալութեամբ ստացաւ Պր. Ճ. Պա-հատուրեանէ (Լիոն) 500 Փր., ողբաց - եալ Նազար Ուզունեանի մահուան առ-թիւ եւ Տիկ. Մ. Մարտիկեանէ 100 Փր. հրամանատար Զատիկ խանդատեանի մահուան առթիւ :

ՅԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Կապ. Սաշի Մարտէյլ քաղաքի մանա-ճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Ղազար Ղազարեանի, Տէր եւ Տի-կին Տիգրան Ղազարեանի, Տէր եւ Տիկին Ժան Ղազարեանի, Ռոզ Ղազարեանի, Ի-րենց զաւակներուն եւ բոլոր ընտանեկան պարագաներուն իրենց մօր, մեծ-մօր եւ ազգականի Լիւսի Ղազարեանի մահ-ուան առթիւ :

×

Լիոն. — Կապոյտ Սաշի Լիոնի Մասնա-ճիւղը, իր սրտագին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Պ. Միսաք Միլիշէ, Պ. Արա-Ղազարեանի, Տէր եւ Տիկին Անթո - թա Ղազարեանի, Տէր եւ Տիկին Սոֆի - քէ Ղազարեանի, Տէր եւ Տիկին Սոֆի - քէ Գրիգորեանի եւ ընտանեկան պարագանե-րուն, իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօր եւ ջը-րոջ՝ ողբացեալ ընկերուհի Արտեմիա Ղա-զարեանի կսկծալի մահուան առթիւ :

Այս առթիւ կարգ մը ընկերուհիներ հա-ւաքաբար կը նուիրեն, փոխան ծաղիկ - պըսակի 220 **Fonds A.R.I.A.M** կայանին :

ները, թորոսեաններ եւ ուրիշներ ձեռնարկած են կրթական եւ մշակութային կեդրոններու արդիւնաբերական ձեռնարկութիւններու հիմնադրութեան:

Եկատերինա Բ. թագուհին հայ մեծահարուստներու տոհմերէն շատերու շնորհած է ազնուականի տիտղոսներ: Անոնք իրաւունք ունեցած են գնելու ամբողջ գիւղեր, առանձին հողամասեր: Ռուսական ազնուականութեան հայ ներկայապահները Լազարեանները իրենց կալուածներուն մէջ հիմնած են մետաքսի եւ թուղթի գործատուներ:

Մայր հողէն հեռու, պետականութիւնը վերահաստատելու անորոշ խոստումներէ յետո՛ւ Մոսկուայի եւ Պետերբուրգի հայ մտաւորականները, մեծահարուստ հայ ընտանեակներն ու վաճառականները սկսած են ռուսական հողին վրայ հայկական գաղութներ հիմնել: Մասնաւորապէս Յովհաննէս Լազարեանցի անմիջապէս նախաձեռնութեամբ 1828 – 1830 թուականներուն հազարաւոր հայ ընտանեակներ կը գաղթէին Պարսկաստանէն եւ թուրքիայէն բնակութիւն հաստատելով Գիւմրի, Ախալցխա, Ախալքալաք, Երեւանի նահանգ, Նախիջեան, Ղարաբաղ եւ Մոսկուա:

Ստեղծուած հայկական գաղութներու մէջ արագ կերպով կը ծաղկէին արհեստները, առեւտուրը, կը հիմնուէին եւ կը զարգանային մշակութային յարկերը, իրարու ետեւէ կը կառուցուէին եկեղեցիներ, որոնց շուրջ կը հաւաքուէին տարաբնուի հայերը:

Այսպէս, ԺԸ. դարուն Մոսկուայի մէջ հայութիւնը այնքան բազմացած է, որ հայկական եկեղեցի կառուցանելու անհրաժեշտութիւն զգացուած է: Մոսկուայի մէջ առաջին հայկ. եկեղեցին ռուսական կառավարութեան կողմէ արտօնուած է ԺԻ. դարուն:

1764ին իշխան Յովհաննէս Լազարեանց Մոսկուայի քաղաքապետ դորաւար Զիւլեյիսէնի հրաման ստացած է, որով եւ վերջապէս յաջողած է Հայոց եկեղեցւոյ կառուցումը: Երեսարարութիւնը վերջ գտած է 1781 – 1782 թուականներուն եւ եկեղեցին կոչուած է Ս. Աստուածածին: Բակին մէջ գտնուած հին գերեզմանաքարերը կը վկայեն, որ Հայերը իրենց ննջեցեալները թաղած են հոն, տակաւին եկեղեցւոյ կառուցումէն շատ առաջ:

1779ին Մոսկուայի մէջ կառուցուած է երկրորդ Ս. Սաղ եկեղեցին: 1782ին կառավարական հրամանով արդիւնուած է Մոսկուայի կեդրոնը մեռել թաղելը: Այդ արդիւնը տարածուած է նաեւ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ վրայ:

Մինչեւ 1813 գերմանական գերեզմանատան մէջ գտնուած հին դամբարաններու արձանագրութիւնները կը փաստեն, որ Հայերը այդ արդիւնէն ետք ստիպուած իրենց մեռելները կը թաղէին գերմանական գերեզմանատունը, որուն վար-

չութեան մեծ գումարներ կը վճարէին՝ թաղման արտօնութիւն ստանալու համար:

Այդ դժուարութենէն ելք մը գտնելու նպատակով Մինաս Լազարեանց Ռուսաց վազանկով գերեզմանատան մօտ ընդարձակ հողամաս մը գնած է, ուր 1813ին կառուցուած է երրորդ հայկ. եկեղեցին՝ Ս. Յարութիւն: Պէտք է նշել, որ մինչեւ եկեղեցւոյ կառուցումը գերեզմանատունը արդէն գոյութիւն ունեցած է: Այդ մասին կը վկայեն դամբարանաքարերը:

Մոսկուա ապրող հայ հասարակութեան համար եկեղեցիներուն զուգահեռ հիմնուած են դպրոցներ եւ հրատարակուած թերթեր ու պարբերականներ:

1801ին մեռած է Յովհաննէս Լազարեանց: Անժառանգ հարուստ իշխանը իր ունեցուածքին մեծ մասը կտակած է եղբորը՝ Յովակիմի՝ պատուիրելով բանալ ռուսամարան մը աղքատ հայ ընտանիքներու երախտներուն համար: Յովակիմ Լազարեանց գործադրած է կտակը 1814ին իր տան մէջ (Հայկական նրբանցք, թիւ 2) նման դպրոց մը բանալով: Նոյն տան սկսած է ռուսամարանի շէնքը (1814 – 1823) եւ մինչեւ այսօր կանգուն մնացած կողքի շէնքերու կառուցումը: 1834ին ռուսամարանը ստացած է գլխավորապէս իրաւունք, իսկ 1848ին դարձած է բարձրագոյն ռուսական հաստատութիւն կոչուելով Արեւելեան Լեզուներու Լազարեան ձեմարան:

Մոսկուայի հայ մշակոյթի կեդրոն Լազարեան ձեմարանը, իր գոյութեան 103 տարիներու ընթացքին (1814–1917) անփոխարինելի դեր խաղացած է հայ ժողովուրդի մշակութային կեանքին մէջ: Լազարեան ձեմարանի բակին մէջ բարձրացած է յուշատախտակ մը, որուն դրոյց գրուած է՝ « ձեմարանի հիմնադրին, հովանաւորին, Աստուծոյ կամքը կատարողին »:

Հոկտեմբերեան յեղափոխութենէն ետք համառուսական կեդրոնական գործադիր կոմիտէի 1921 Հոկտ. 1ի որոշումով, նախկին Լազարեան ձեմարանը վերակոչուած է « Սովետական Հայաստանի մշակոյթի տուն » եւ յանձնուած Հայաստանի կառավարութեան տնօրինութեան:

Լազարեանցիներու ամբողջ գործունէութիւնը Մոսկուայի եւ Լենինգրադի մէջ, ԺԸ. – ԺԹ. դարերուն, յատկապէս ԺԸ. դարուն հայ – ռուսական յարաբերութիւններու, Մոսկուայի հայկական գաղութի պատմութիւնն է. պատմութիւն մը, որուն կերտողներուն անուններու յատուկ սրբավայր – ամբողջականութիւնը կը կազմէ Մոսկուայի Հայոց գերեզմանատունը: Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ կողքի գերեզմանատունը թաղուած են Յովակիմ, Լազար եւ Մինաս Լազարեանները: Լազար Յովակիմի Լազարեանցի անմիջական նախաձեռնութեամբ ԺԹ. դարուն Պարսկաստանէն 40 հազար Հայեր գաղթած են Ռուսիա:

ՍԻՐԵԼԻԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ո՛հ, ինչ դառն է, յիշատակի մաքրական այս քանի մը տողերը գրել, երբ դեռ շատ թարմ է կորուստը, մեր սիրտը կը կսկծայ ու յուզումէն մեր գրիչը կը դողայ, Արտեմիս Ղազարեանի մահուն անթիւ:

Գիտէիք թէ, անակնկալօրէն հիւանդանոց փոխադրուած էր ողբացեալը, եւ մենք, գրեթէ, ամէն իրիկուն կը հեռախօսէինք Միսաքին, սրտատրոփ, բարի լուր մը առնելու մտահոգութեամբ, որոնք դժբախտաբար, շատ յուսադրիչ չէին:

Վերջին անգամ տեսնեք զինքը հիւանդանոցին մէջ, վատառողջ վիճակով եւ որքան լաւատես, իր վիճակին մասին, զո՛հ իր բժշկական յարատեւ քննութիւններէն ու խնամքէն, եւ հիւանդապահութիւնը անհրաժեշտ նուիրումէն: Խօսեցանք հին օրերէն եւ վերջիւնցինք անցեալը:

Փոթորի՛... Տէսինի մէջ երկարկանի չէնք մը, ուր ապաստան գտած են հայ աշխատաւոր ընտանիքներ, խլեակներ իզմիրէն, իզմիրէն ու չըջաններէն, քեմալական ջարդերէն մազապուրծ ազատած դաղթականներ, ու ես առաջին անգամ ըլլալով, պսակադրութեան մը համար, հոն կը դանդաղեցնէ լուսահոգի հօրս հետ, 1926 Փետրուարին եւ հոն է որ, ես պատանի աղեկ մը, երկու մանկաւոր աղջկաներու ծանօթացայ եւ գրկեցի զանոնք ծուկնեղուս վրայ, ան Արտեմիսն էր եւ իր քոյրը Վարդենին: Անցան օրեր եւ տարիներ եւ չըջանէ չըջան մեր ծանօթիւնը վերածուեցաւ մտերմութեան, եղբայրութեան, երբ ամուսնացաւ Միսաքին հետ:

Կը յիշեմ մեր անցեալի օրերը, մեր ընտանեկան մտերմիկ յարաբերութիւնները, կուսակցական ժողովները որ տեղի կ'ունենային, ու մանաւանդ գիշերային այն դժուարին դերձակի աշխատանքը, որպէս ա փիւստ, լրացնելու եւ յանձնելու համար պահանջուած գործը որոշուած օրուան:

Արտեմիս ոչ թէ միայն գուրգուրող մայր մը եղաւ իր երկու զաւակներուն,

ԿԱՐԴԱՅԵՔ

« Յ Ա Ռ Ա Ջ » Ը

ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ

Հաստ գաւազանը ձեռքին, միւս ձեռքով՝ Բոմոյի վզէն բռնած: Կարծես երկուքն ալ վարպետ արձանագործի մը համար զիրք կեցած ըլլային:

– Ծունդ աղուէսի չափ է: Ինչո՞ւ խոշոր չուն մը չես ունենար,– ըսաւ Մարտիկ: – Եթէ իմ չունը գոլէր, քեզի չափ հող պիտի չընէին:

– Աղուէսը դուն ես, քու չունդ է, հասկցա՞ր,– պոռայ հովուհին՝ Մարտիկի դէմ կուրծքը ցցած:

Հակառակ փոքր տարիքին ու սրինգի նման բարակ հասակին, անոր կլորցած ստինքները բարձր բռնած էին վայրի կաքաներու նման կուրծքը, մանաւանդ որ հազած էր երկար ու թոյլ էմբօքի՝ տորոնի կարմիրով ու լեզակի կապոյտով ներկուած:

– Աղուէսը դուն ես, դուն,– նորէն պոռայ հովուհին, երբ Մարտիկ՝ ապառաժի մը պէս լռած՝ կը դիտէր հովուհին այնպէս, ինչպէս ուզտ մը իր հանդարտ ու խորունկ աչքերով պիտի դիտէր ոսկեւ գոյն արալոյսը անապատին:

Հովուհին՝ Մարտիկի այդ հանդարտ նայուածքէն աւելի կը բարկանար, դէմքին աւելի կը կարմրէր:

– Այս իմ այծերուն տեղն է, հասկցա՞ր: Մարտիկ դիտեց անոր ալիւմբեի զալիւմով քաշուած յոնքերը, անոր բարկու-

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԼՐԱՏՈՒ

Ինքնաշարժի մրցումներու աշխարհին մէջ ծանօթ անուն մըն է Ալէն Փրոսթ, որ վերջին տարիները գրաւած է ձայնահետաքննի եւ մամուլի ուշադրութիւնը: Ալէն Փրոսթ, որուն մայրը Հայ է (ծնեալ Գարապեան), 25 տարեկան է եւ քաղաքակրթ. մէջ՝ 1773 – 1976 տարիներուն, երեք անգամ շահած է Ֆրանսայի արտօնութիւնը եւ մէկ անգամ ալ հանդիսացած է Եւրոպայի արտօնի: 1977ին Ֆրանսայի արտօնի (Փորմիւլ Ռընօ), 1978ին Ֆրանսայի եւ Եւրոպայի արտօնի (Փորմիւլ Ռընօ), իսկ 1979ին դարձեալ Փորմիւլ Ռընօյի Եւրոպայի արտօնի հանդիսացած է:

Յունուար 27ին, Պրագայի մէջ տեղի ունեցած ինքնաշարժի մրցումներուն Ալէն Փրոսթ գրաւած է 5րդ տեղը:

Նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք Ալէն Փրոսթի, յառաջիկայ մըր ցումներուն:

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԳԼԻԸՃԵԱՆ

այլեւ օգնական եւ նեցուկ իր ամուսնոյն հետ ի հեռավոր աշխատանքին, բարեկաւելու համար իրենց կեցութիւնը:

Ժողովրդական օգտակար կ'ըլլար նաեւ իր սիրած կանացի այդ կազմակերպութեան: Բախտաւորութեամբ էր երկու սիրտուն թոռնիկներով ու կը գուրգուրար անոնց վրայ: Աւագ, անգութ մահը եւ կաւ զայն խել մեզմէ:

Յուզարկաւորութեան տիրու՛ր արարօ՛ղութիւնը կապարուեցաւ Փետր. 11 երկուշաբթի առաւօտ բարեկամներու եւ ծանօթներու ներկայութեամբ, որոնք եկած էին լեցնել Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին ու բերելու իրենց վերջին յարգանքը, որովհետեւ հանգուցեալը սիրելի էր բոլորին իր հեղահամարող բնաւորութեամբ եւ հազորդականութեամբ:

Դադալը ծածկուած էր ծաղկեպտակներով, որոնց մէջ կը գտնուէր նաեւ վըշտակից «Յառաջ» ծաղկեպտակը:

Դաւիթ Եպիսկոպոս, իր դամբանական խօսքերով, զնահատեց ողբացեալին կնիշապական արժանիքները, որպէս նուիրեալ մայր եւ խանդավառ մեծ մայրիկ, խնդրելով որ Տէրը լուսաւորէ հանգուցեալի հոգին, արժանի ընէ երկնքի արքայութեան, եւ սպաւորներն ալ մխիթարէ ու զօրացնէ Սուրբ Հոգիով:

Արտեմիս կը հանգչի հիմա, Կիւսթիէնի գերեզմանատունը, իրենց ընտանեկան դամբարանին մէջ: Արցունքով ու յուզումով ափ մը հող նետեցինք որպէս ծաղիկի թերթիկներ, եւ տրամուլեմամբ մրմնջեցինք՝ հազար արտօն, Արտեմիս, այնքան շուտ բաժնուեցաւ մեզմէ, մենք քեզ չենք մոռնար սակայն, դուն պիտի ապրիս մեր սրտերուն մէջ, քու քաղցր իշխատակով:

ՊԱՐՏԻՉԱԿՑԻ

ՍՊԻՏԱԿ ԶԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻՆ ՈՒ ԶԵՆԱՊԸ

Արեւ միջօրէի հասնելու մօտ էր: Մարտիկի այծերը ինքնաբերաբար հովիտի ծառերուն տակ կը հաւաքուէին: Քիչ մը հեռուն, անտառը տեղ – տեղ արեւ – ալ կէտիկաւած, թաւաշային շուքով մը կը կոչուէր: Ինչպէս եղնիկի մը աչքերուն մէջ:

Մարտիկ լեռան կողմին, կոնակի վրայ, ալ ծունկը ցցած՝ պառկած էր ու կը դիտէր ամպի կտորին մօտ, արծուի մը թռիչքը, երբ լսեց Բոմոյի հաջող: Թեւ – թեւ ուրիշ դժու. մը: Մարտիկ գլուխը վեր առաւ եւ տեսաւ՝ անտառին մէջէն այծերու երամակ մը դէպի հովիտ կուգար: Լսեց օտար չունի հաջող: Երկու

չուններ իրարու մօտեցան, իրարու ալ – ուայ ցցեցին, խաւցին ու սկսան զգուրտուր: Այդ պահուն էր, որ կարծես անտառը իր մէջ պահած Նայադի մը ձայնը հանեց:

Աղվան մը ձայն էր, որ իր չունը կը կանչէր: Բոմոս փոքրիկ շանը վզէն բռնած էր, երբ Մարտիկ գաւազանը ձեռքը, վրայ հասաւ: Բոմոյի վզէն բռնած կանչաւոր կռուէն, երբ իր դէմ գտաւ մաքրեւ հովին պէս արձակ, աչքերը բարկութիւնով լեցուած քիւրտ հովուհի մը: Զխօսեցաւ, շնիկին մօտ դնաց, գրկեց՝ անոր գլուխը: Բարկութեան կարծես պիտի լար, լսելով շնիկին հանած ցաւոտ ձայնը:

Մարտիկ կ'ուզէր խօսիլ ներողութիւն ինդրելու զգացումով եւ, սակայն, բառերը չէր կրնար գտնել ու կեցած էր

թեան մէջ իսկ այնքան թաւաշային աչքեր, երկար թարթիչներ: Տեսաւ ուսին փոքրիկ մերկ կտորը պատուած էմբօքի ձեղքուածքէն, վզին կապոյտ յուլուքը ու սեփսեւ վարսերը ցրելու, անտառին վրային անցնող հովի մը պէս:

Մարտիկ տեսած էր իր գիւղի աղջիկները եւ սակայն աւելի մտածած էր եղնիկներու մասին: Քիւրտի աղջկան հայրը կ'ըսէս գեղեցիկ ցուլ մը ըլլար, իսկ մայրը՝ եղնիկ մը:

Մարտիկ ձեռքը դօտիին տարաւ ու ծաղիկն մէջէն հանեց իր գտած փոքրիկ հայելին ու ափին մէջ պահեց:

– Չէ, չէ, դուն աղուէս չես, դուն դայլ ես, ձիւր յափշտակող,– ըսաւ քիւրտի աղջիկը՝ այս անգամ ձայնը ցածր – նելով, սկսած էր բերնին մէջ պահած մատակը ծամել:

– Այս քու հայելիդ է, ծառերուն տակէն գտայ,– ըսաւ Մարտիկ՝ ափը բառաւ իր ցոյց տալով հայելիի կտորը, որուն արեւն իր ցոլքն էր զարկած:

Քիւրտի աղջիկը Մարտիկի ափէն խըլեց իր հայելի կտորը, մատակը ծամելով չունն իր ետեւէն կանչեց եւ հետեւեցաւ այծերու հօտին, որ վաղուց ջուր խմած ու ծառերուն տակ հանգիստ առած էր:

(Շար. – 21)
Fonds A.R.A.M

« ՅԱՌԱՋ »

ԲԱՐԳԱՆԱՅՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Վերադարձվելու շնորհիվ 500
ֆրանկ կը նուրբ « Յառաջ »-ին :

ՑԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

Պոլի-Պիլ-Է. — Տէր եւ Տիկին Վարդապետ Գամպերեան իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Պ. Միսաք Միրզէի, զաւակներուն եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն իրենց կնոջ, մօր եւ ազգականին՝ Տիկին Արտեմիս Միրզէ-Ղազարեանի կսկծալի մահուան առթիւ :

ԼԻՈՆ

ՀՈՎԱՆԱՌՈՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ

Իր 17րդ տարեդարձին առթիւ գեղարուեստական ցերեկոյթ մը կազմակերպած է Կիրակի, Մարտ 2, ժամը 16:30 սկսեալ : Թատերգութիւն, երգ, երաժշտութիւն եւ՝

ԽՆՁՈՅՔ ՄԸ

Սոյաթ — Նովա նուագախումբին հետ : Եկեղեցւոյ սրահը, 295 Ռիւ Պուալո Մուսքը ազատ է :

ՄԱՐՍԷԼԻ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE DE MARSEILLE
(12,14, Rue St. Bazile)

Վիճաբանական Ասուլիս

Նիւթ՝ Հայ եկեղեցւոյ եւ եկեղեցականացիներու դերը նպաստաւոր քէ ան-նպաստ եղաւ մեր պատմութեան ազատագրական շարժումին մէջ :

Ուրբաթ՝ Փետր. 29, ժամը 21:30

Վաստակական սրահին մէջ :

Կը մասնակցին՝

ՇԱՀԱՆ ԽԱՉԱԿԻՐ ԲՆՆՆ ՏԵՏԵԱՆ

եւ ԱՍՍՏՈՒՐ ԲԵՏԵԱՆ

Զրոյցը կը վարէ՝

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

DEBAT PUBLIC

Thème. Le rôle de l'Eglise et des ecclésiastiques arméniens a été positif ou non au cours de notre histoire dans le mouvement de libération arménien ?

Vendredi 29 Février à 21 heures
ՄՈՒՏԲԸ ԱԶԱՏ Է

ENTREE LIBRE

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱԽԵՐ

Արթուրի շայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները Ուրբաթ, Փետր. 29 ժամը 21:30

Կարեւոր օրակարգ : Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն կը համարուի :

ASSOCIATION DE LA MAISON
ARMENIENNE CULTURELLE ET
ARTISTIQUE D'ALFORTVILLE
ASSEMBLEE GENERALE

Le Vendredi 29 Février

Quelque soit le nombre des présents l'Assemblée Générale est habilitée, selon les statuts, à délibérer valablement.

ՆԱԽՆՈՒՆԵԱԼ

« Երկիր եւ Մշակոյթ » կազմակերպութեան ձեռնարկը, Փարիզ, Մարտ 22ին :

×

Կեսարիոյ եւ շրջանի շայր. Միութեան դասախօսութեան թուականը Մարտ 23, Կիրակի օրը՝ Արշակ Ալալոյանի մահին : Եւ տարեկան ճաշը Մայիս 18ին, « Ալեք Մանուկեան » սրահը :

×

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

Յրանաւոր Կապոյտ Խաչի Անիէն — Պուա — Բօլոմպի Մասնաճիւղը ընդհա-նուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր-ընկերուհիները Փետրուար 26ին, ժամը 20:30ին, Centre Culturel, Rue Robert Lavergne, Asnières.

×

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պանէօ-Քաշանի մասնաճիւղին ժողովը այս երեքշաբթի, Փետրուար 26, ժամը 21:30 ընկերուհի Փա-փաղանի քնակարանը : Կարեւոր օրա-կարգ :

office national de la culture
et des traditions
ARMENIENNES

(Président d'Honneur : Mr ALAIN POHER, Président du Sénat)

ORGANISE

UN PELERINAGE HISTORIQUE
DU SOUVENIR

à DEIR-EL-ZOR (Syrie) et à CHYPRE

à l'occasion du 65ème anniversaire de « 1915 »

DU 16 AU 26 AVRIL

Ce pèlerinage auquel prendront part des personnalités religieuses, culturelles et des parlementaires français, sera animé par Gérard STEPHANESCO. Des reportages de Télévisions étrangères seront effectués à cette occasion

Renseignements et inscriptions :

L'Office National de la Culture et des Traditions Arméniennes
LEVON BAGDASSARIAN, 3 Rue de l'Arrivée, 75749 Paris Cedex 15
Tél. : 538.67.47 — Lic. A 1037

ՇՆՈՐՀԱԿԱԽԲ

Լիոն. — Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը, շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկ. Պետրոս Պեկիրճեանէ 200 ֆր., Տիկ. Մելինէ Թադեւորեանէ 100, Տէր եւ Տիկ. Ռուբէն Գազազեանէ 100 ֆր., ողբացեալ Արտեմիս Ղազարեանի մահուան տխուր առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի :

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Արտասահմանէն գաղթող երիտասարդ-ներու թիւը օրէ օր մեծնալով, Մարի-Նուար Ուսանողական Ուսանը ստիպո-ղարար կը խնդրէ այն հայ ընտանեկան-րէն, որոնք տրամադրելի սենեակ ու-նին, անյապաղ հեռաձայնել տնօրէնու-թեան՝ 589 - 55 - 53 :

EREVAN restaurant

ՀԱՅԱՏՈՒՆ ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՔՈՒՐ ԽՈՂԱՆՈՅ - ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԶԵՐՄ ՄԹՆՈՂՈՐՏ
ՄԱՏՁԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ ԶԻԹԱՊՈՒՐ, ՄԱՆԹԸ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ ԼԱՀՄԱՃՈՒՆ ՈՒ ԶԻ - ԲԵՏԹԵ
(Պատուէրի վրայ)

ՈՒՐԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ ՍՈՒ - ՊԵՐԵԿ

ԵՒ ԱՄԷՆ ԿԻՐԱԿԻ ԱԹՏՈՒ՝ ՊԱՏՈՒԷՐԻ ՎՐԱԹ՝ ԽԱՇ

ՈՒՐԲԱԹ ԵՒ ՇԱԲԱԹ՝

Duo Hartar
ՅԱՐՈՒԹ ԵՒ ՎԻԴԵՆ

FERME LE MARDI ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՃԱՇ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅՈՒՆԻ ՆԱԵԻ ՏՈՒՆԵՐԸ, ԱՊՍՊՐԱՆՔԻ ՎՐԱՅ :

UNION DES ANCIENS ELEVES
MOORAT - RAPHAEL

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱԵԼԵԱՆ
ՆԱԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՅ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

grande soirée dansante

Le Samedi 1er Mars de 20h. à l'aube
dans les salons de l'Hôtel MERIDIEN
(Boulevard Gouvion St-Cyr — Porte Maillot — Paris)

avec la participation des chanteurs.

bedik et puzant findikian

et du duo

haris et paraskevas

animé par :

bernard dededjian et son orchestre

Réservation des tables :

ANOUCHIAN. 246-54-17

KASBARIAN A. 236-48-19

KAPRIELIAN : 508-08-70

MAVIAN : 574-34-78

Entrée 50 F.

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՄԱՐՍԷԼ. — Տիկին Օլիմպի Միլի-եան, ի յիշատակ իր ամուսնոյն՝ Հայկ Միլիքեանի մահուան երրորդ տարեկո-յին (1977 Փետր. 26) 150 ֆր. կը նուրբ « Յառաջ »-ին :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՏՏԱԳԻՐ

ՖԻՐԱՆ. ՉԱՅՆԱՍԹԻՒՆԻՆ

Այս Կիրակի, Փետր. 24, ժամը 8ին, Ֆրանս - Բիւթիւռ կայանէն՝ Գրիգոր Նարեկացի :

CATHEDRALE ST. SAUVEUR
AIX EN PROVENCE

CONCERT

Vendredi, 29 Février à 21 heures
La chorale SAHAK-MESROB

110 MEMBRES

sous la direction de

KH. YILMAZIAN

au piano : Juliette Yilmazian
au programme : Komitas, Yilmazian, Babadjanian, Bartevian, Altounian, Brahms, Schubert.

×

ՀԱՄԵՐԳ

Կազմակերպուած էֆա-ան-Փրովանսի Հայկ. Մշակութային Ընկերութեան կողմէ

ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

Երգչախումբը, ղեկավարութեամբ

ԽԱՉԻԿ ԵՐԼՄԱՅԵԱՆԻ

Ուրբաթ, Փետր. 29, ժամը 21ին

Ս. ՊԱՏԱՐԱԿ

ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՈՆ

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի բարերար ԵՐՈՒԱՆԻ ՀԻՄՆՍԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարեկոյն առթիւ, խնդրանք է. Բ. Ը. Միութեան Իտալիոյ մասնաճիւղին, Միլանոյի Ս. 40 Մանկանք եկեղեցիին մէջ, Կիրակի, Մարտ 2: Սկիզբ պատարագի ժամը 11ին
Հանդուցեալ բարերարի բարի յիշատա-կը յարգելու համար բոլորը սիրով եկե-ղեցի կը հրաւիրուին :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՍԷՆ-ՇԱՄՈՆ

Նախաձեռնութեամբ Հայ Կաթողիկէ Ժողովրդապետութեան, Շաբաթ, Մարտ 1, ժամը 20:30 սկսեալ եկեղեցւոյ չքեղ սրահին մէջ :

DINER DANSANT

Diner dansant organisé par les amis du Collège St. Grégoire de Nareg, au profit de cette fondation arménienne, à l'Abbaye de Collonges-Paul Bocuse, quai de la Jonchère 69660 Collonges au Mont d'Or, le Dimanche 2 Mars à partir de 20 h. Pour participer à ce repas de bien-faisance, se mettre en relation avec la Direction du Collège : 38, Route de Collonges, 69450 St. Cyr au Mont d'Or Tél. (7) 847-28-65

ԼԻՈՆ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ Ի ՊԱՏԻ

ԳԱԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը հրաւիրէ համայնք ընդունելութեան մը, Զորեքշաբթի, Փետրուար 27, ժամը 20:30ին Ազգ. Տան մէջ սրահը ի պատիւ՝

ԳԱԻԹ ԵՊԻՍԿ. ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ
իր մեկնումին առթիւ Հարաւային Ամե-րիկա իբրեւ Կաթող. Պատուիրակ :

Imprimé sur les Presses

du Journal « Haratch »

83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris

Commission Fondst.A.R.A.M 55935

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԵՂԵՌՆԱՓՈՎՁ՝ ՊԵՇԻՐ ԺԵՄԱՅԵԼԻ ԴԵՄ

ՌԹ ՄԵՌԵԱԼ, ՈՐՈՆՑ ՄԵՋ
ԻՐ ԱՂԵՆԱԿԸ ԵՒ ՔՍԱՆ ՎԻՐԱՒՈՐ
Միջուկում մը, որ երբեք բոլորովին
չէ հանդարտած, կրկին լարուած է ծայր
աստիճան: Ծարաթ առաւ է որ Պէշրու-
թի քրիստոնեայ դօտին մէջ, էշրէֆիէ,
Արաքսի նախարարութեան շէնքին մօտ
մեղսակէս մը կը պայթէր երբ կը հաս-
նէր Պէշր ձմեայէլի կառքը: Եղեռնա-
փորձը շատ ուժգին եղած է եւ բազմա-
թիւ ալ կառքեր ալ քարուքանդ եղած
են: Թիբախ եղած կառքին մէջ չկար
սակայն Պէշր ձմեայէլը եւ իր 20 ամսու
միակ աղջնակն է որ գլխաւոր զօժը կ'ը-
ղին եւ սանտուին հետ: Պէշր ձմեայէլ,
որ տունը մնացած էր անհանգիստ ըլլա-
լով, անմիջապէս տեղեակ կը պահուէր
եւ կ'որոշէր նոյն օրը թաղել աղջնակը,
որպէսզի գլուխները աւելի շտաքնային
եւ կող մը կ'ընէր հանդարտութեան, ուր
կը լիւտէր « Անոնք որ սպաննեցին աղ-
ջնակ կ'ուզեն քանդել Լիբանանը եւ պէտք
է որ թոյլ տանք »: Պիքֆայայի իր ծնըն-
դավայրին մէջ է, որ կատարուած է թա-
ղումը:

Ոչ ոք թէեւ տէր եղած է եղեռնափոր-
ձին բայց ամէն ոք կը յիշէ անշուշտ
ուրիշ սպանութիւն մը՝ 1978 Յունիսին,
կոր ձմեայէլի կուսակիցները Հիւսիսա-
լիւ Լիբանանի մէջ փոքրիկ գիւղը՝ Էս-
աֆին 33 հոգի կը «մաքրէին», որոնց մէջ
նախկին նախագահ Ֆրէնճիէի տղան,
հարսը, թոռը: Անկէ ի վեր մահափորձե-
րը կրկնուած են ձմեայէլի ընտանիքին
դէմ եւ կը կարծուի որ պիտի չզգալին
ցորայի « վրէժը չէ լուծուած »:

Պէշրութի Ֆրանսապիւր թերթերը լայն
տեղ կուտային պատահածին: Քաթայէպ-
նեու օրաթերթը՝ Լը Ռեվիլլ « Այս մա-
նակին արիւնը » խորագրով խմբագրա-
կանով մը վեր կ'առնէր սպանութեան
փաստը դպրոցի ընդթը: Պէշր ձմեա-
յի յայտարարած է թէ իր զաւակն ալ
մաս կը կազմէ 4000 մարտիրոսներուն,
ինչպէս Լիբանանի համար: Եղեռնափորձը
հետոյն ղեկավարուած էր, թակար -
դուած մերսէտէսը ճիշդ ժամուն օդը
հանելու համար:

Ամէն պարագայի մէջ, այլ միջադէպեր
ալ չեն պակսիր եւ Արեւմտեան Պէշրութի
մէջ ալ, ուր լիբանանեան կանտոնաւոր
բանակի անդամ մը տեղն ու տեղը կը
պանտուէր, վարչապետ Հըսի աշքին առ-
ջէ: Կիրակի առաւուս Ալ Հաւատէս պար-
բերաթերթին տէրն է Սելիմ-էլ-Լաուզի
որ կ'առեւանգուի օդակայանին ճամբուն
վրայ մինչ կ'ընէ, թիկնապահ կ'անհէ -
տանան նոյն առթիւ: Ծարաթավերջին
հարուկէլը 40 մեռեալ է, նկատի առ-
նելով նաեւ Քաթայէպներու եւ Սուրիա-
ցիներու միջեւ կռիւները:

Բնակչութիւնը կրկին անձկութեան պա-
հար կ'ապրի եւ նախընտրաբար տունը
կը մնայ:
Արաքսի արեւնալի եղեռնափորձին հին-
գերորդ տարեդարձին նախօրեակին, ո-
չինչ կարգադրուած է եւ կը թուի թէ
շատ են անոնք որոնց շահն է Լիբանանի
շխալալիւ:

ԼԻԲԱՆԱՆ

Սուրեն Խաւսամիրեանի Այցելեց Վարչապետին ԻՍԿ Մ. ԷՊԼԻՂԱԹԵԱՆ ԿԱՏԱՐԵՑ ՄԱՍԼՈՅ ՅԱՅԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Հայ երեսփոխաններու պլոքին կողմէ՝
Երեսփոխան Սուրեն Խաւսամիրեան Շա-
րաթ, Փետր. 9ին, այցելեց վարչապետ
Սելիմ Հըսի բնակարանը եւ մէկ ժամ
տեւողութեամբ տեսակցութիւն մը ունե-
ցաւ վարչապետին հետ:
Խորհրդակցութիւնները կեդրոնացան
երկրի քաղաքական ու ազատագրութեան
այժմու հրատապ հարցերուն, ինչպէս
նաեւ՝ դանդաղ դիմադրաւորութեան պետական
միջոցառումներուն վրայ:
Սուրեն Խաւսամիրեանը իր լիակշիւ
շարժումն ընթացքին, երեսփոխանական
պլոքի անդամներ եւ Հ. Յ. Դ. Լիբանանի
Կեդրոնական Կոմիտէի ներկայացուցիչ -
ները շարք մը այցելութիւններ տուին
պետական, քաղաքական եւ կուսակցա -
կան պատասխանատուներու, արծարծե -
լով վերոյիշեալ հարցերը:
Միւս կողմէ, Հայ երեսփոխաններու
պլոքին անունով, ընկ. Տոքթ. Մելքոն
Էպլիզաթեան երէկ կատարեց մամուլի հե-
տեւել յայտարարութիւնը. « Քանի Ա.
Զ. ուժերը պիտի փաշտին որոշ շրջան -
ներէ, բնական է որ լիբանանեան բանա-
կը եւ Ն. Ա. ուժերը ստանան երկրի ա-
պահովութեան հսկողութիւնը: Կը յու -
սանք որ ասիկա յարմարագոյն առիթը
կ'ըլլայ իրագործելու երկրին միաւորումը
եւ կը աւտարէ երկրին ու ժողովուրդին
միութեան, միասնականութեան եւ բոլոր
ուժերը կը համախմբէ օրինականութեան
շուրջ »:

«ԱԶԴԱԿ», Փետր. 11

տու՝ « Լը Շան տէ գ'առթիզան »:

ՇԱՆ ԶԵԼԻԶԵԻ Անորոշութի գրասեն-
եակին վրայ յարձակում գործած է մօտ
երեսուն հոգիներ խումբ մը, Կիրակի
կէսօրին: Դէմքերը քողարկած երիտա -
սարդները մտնելով դրասենեակի կոտորե-
ան ամէն բան եւ փախչելէ առաջ ալ քոք-
թէյլ մոլորեցան նետելով հրէհ հառա-
ջաւորեցան են, նիւթական կարեւոր վնաս-
ներ պատճառելով: Երկուշաբթի օր, դեռ
ոչ ոք տէր եղած էր այդ յարձակման:

Հիմնովի մէջ Շարաթ օր տեղի ունեցած
են բուռն բախումներ « Ինքնավար շար-
ժում »-ի կազմակերպած ցոյցի աւարտին,
իրեն բողբոջ օր մը առաջ շարժումի ան-
դամներէն մէկուն սպանութեան դէմ:
Բախումները սկսած են երբ ոստիկանու-
թիւնը փորձած է ցրուել հինգ հազար
ցոյցարարները, նոյն պահուն ծայրայեղ
աջ երիտասարդական կազմակերպու-
թեան կեդրոնատեղին յարձակման են -
թարկուած է քոքթէյլ մոլորեցան:

ԵԴՈՒՄՈՒՄԻ առաջին դեսպանը Իսրա -
յէլի մէջ, Կիրակի հասաւ Թէլ - Ավիվ,
եօթը գլխաւորէր անորոշութի: « Ժամանակ
փաստերէն մէկն է Եգիպտոսի եւ Իսրա -
յէլի յարաբերութիւններու բնականոն
դադնալուծ », ըսած է եգիպտացի դես -
պանը եւ աւելցուցած. « Յոյսով եմ որ
պիտի կարենանք վերցնել խորհրդոս -
ները եւ միասին քաղել համագործակցու-
թեան պտուղները »:

ՄԵԳՈՒՄԻ ոստիկանութիւնը ի վեր-
ջոյ պարպեց պեթիական եւ դանիական
դեսպանատուները Շարաթէն Կիրակի
յուսնալիք գիշերը: Ազգ. ժողովրդավա -
րական ճակատի անդամները, որ վեց օր
գրաւման տակ պահած էին զոյգ դեսպա -
նատուները պահանջելով 150 քաղաքական
բանտարկեալներու ազատ արձակումը,
ոչ մէկ դիմադրութիւն ցոյց տուած են:

ԵՐԵՎԱՆ ↔ ՓԱՐԻՋ
ՀԵՌԱՏԻԳ

ԵՐԵՎԱՆ (Արմէնփրէս, Փետր. 18)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԵՒՏՐԱՍ - ԱՐԴԻՒՆԱԲԵ-

ՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻՆ 20ԱՄԵԱԿԸ

Հայաստանի մէջ նշուած է Առեւտրա -
արդիւնաբերական պալատի քսանամեա -
կը: Ասիկա կազմակերպութիւն մըն է, որ
կ'օժանդակէ Հայաստանի տնտեսական ու
գիտական - թեքնիք կապերու զարգաց -
ման արտասահմանի երկիրներուն հետ:
Ներկայի տուեալներով յիշեալ պալատի
անդամներ են 175 արդիւնաբերական ձեռ-
նարկութիւններ, դիտա - հետազոտական
եւ առեւտրական հիմնարկութիւններ, ո-
րոնք կ'ընդլայնեն յարաբերութիւնները
տնտեսական փոխադարձ օգնութեան խոր-
հուրդի անդամ արեւելեան երկիրներու,
ինչպէս նաեւ դրամատիրական Պետու -
թիւններու հետ: Վերջին տարիները Հա-
յաստան այցելած են ծափոնի, Արեւմտե-
ան Գերմանիոյ, Միացեալ Նահանգնե-
րու, Ֆրանսայի, Աւստրիոյ, Պելժիոյ,
Քանադայի հռչակաւոր ձեռնարկութիւն-
ներու աւելի քան 600 ներկայացուցիչներ:
Երեւանի, Լենինականի, Կիրովականի,
Չարենցաւանի եւ Հայաստանի միւս ար-
դիւնաբերական կեդրոններու 80 ձեռ -
նարկութիւններ կը մատակարարեն տա -
րեկան 160 տեսակ արտադրութիւններ,
որոնք կ'արտածուին 75 երկիրներ:

ՄԵՐԱՄՈՐԻ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԷՆ
ՆՈՐ ՅԱՅՏՆԱԲԵՐՈՒՄՆԵՐ

Արարատեան դաշտին մէջ գտնուող Մե-
ծամօրի պեղումներէն յայտնաբերուած
նոր իրերը զարմանք պատճառած են մաս-
նագէտներուն: Հսկայ տապանաքարերու
տակ յայտնաբերուած քանի մը գերեզմ -
աններու մէջ գտնուած ծիսական խեցե-
ղէն զարդեր, որոնց մէջ մեծ հետա -
քերութիւն կը ներկայացնեն ոսկիէ եւ
սարդինէ ուլունքները: Տապանաքարերը
զարդարուած են դազաններ պատկերա -
ցնող բարձրաքանդակներով: Թէեւ գե-
րեզմանները ժամանակ մը կողոպտուած
են, սակայն անոնց ներկայի պարունա -
կութիւնն իսկ կը վկայէ, որ հոն թաղ-
ուած է երեւելիներու դասակարգը: Մե-
ծամօրի պեղումները շատոնց գրաւած են
գիտնականներու ուշադրութիւնը: Ն. Ք.
Յրդ հաղորամեակէն սկսեալ Մեծամօրը
զարձած է Արարատեան դաշտի վաղեմի
երկրագործներու եւ անասնապահներու
կեդրոնական բնակավայրերէն մէկը: Հին
երկաթի դարաշրջանին միջնաբերդը կա-
ռուցուած է աւազանիի՝ առաջնորդնե -
րու, քորմերու բնակարաններով, ձուլ -
ման արհեստանոցներով, տաճարի հա -
մադրոյթով եւ այլ շինութիւններով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼՈՒՍՍԻՈՐՈՒԹԵԱՆ
ՆԱՌԱՐԱՐԸ ՊԱՐԳԵԻԱՏՐՈՒՄԸ

Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի նա-
խագահութեան Փետրուար 15ի հրամա -
նագրով, Լուսաւորութեան նախարարը՝
Սիմոն Տիգրանի Հախումեան, պարգե -
ւատրուած է պատուոյ գիրով, իր ծնըն-
դեան 50ամեակին առթիւ եւ ի դնահա -
տութիւն իր ծառայութեանց:

« Ե Ա Ռ Ա Ջ »-ի ԸՆԴՄԵՋԷՆ

ՅԻՍՈՒՆ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎԱԿԻՄԻԱՆ

ՓԵՏՐՈՒՄ - 1930

Աշխարհ մը կը քանդուի Ռուսաստանի մէջ, նոր մը շինելու յաւակնութեամբ։ Կը քանդուի գիտական մեթոտով։ Կը քանդուի առանց երկրամասի, ցեղի, ժողովուրդի, կրօնի կամ սեռի խտրութեան։ Կը քանդուի « զեկրէտներով », « պլենումներով », բլիշներով եւ թոուցիկ խումբերով։ Եւ ամէնորեքայ մահաւ՝ վճիռներով, արշաւախումբերով, ուժաւ՝ նախով։ Ընդհանուր տեղահանութեամբ եւ արքայով։ Աշխարհաստանի դործողութիւն մը, որուն տապալը նոյնքան ուժգնութեամբ կ'ընդհանրուի որքան Մոսկուայի կամ Սարգիսի մէջ։ Բողոքի ձայնը կը բարձրանայ Հոռոմէն՝ Պապը, Լոնտոնէն՝ Քէմբըրջիի Արքեպիսկոպոսը, Պերլինէն՝ գերման կղերը։ Բայց դուրսը միշտ կեղծիք, սուտ եւ անպարտութիւն։ Իսկ ներսը բռնութիւն, հալածանք եւ սանձարձակ լրբութիւն։

Թուրքիան կը դաւարուի տնտեսական անկէի մը մէջ։ Օսմանեան կայսրութեան կողմէ պարտքերու վճարման յետաձգումը, չընկալուած համար անկարողութիւնը, ցարսուն փաստ մըն է։ Փաստ մը որ հետզհետէ երկիրը պիտի դառնայ շահատան՝ միջազգային դրամատիրութեան, երկիրը պիտի դառնայ գաղութ։ Պատիկ պատմութեան համար, աւելցնենք որ Սուլթան Ապտուլ Համիտ Բ-ի վերապրող արջին ու զաւակները, որոնց թիւը անստոյգ է, բայց հարիւրէն աւելի, կը պահանջեն հայրական ժառանգութիւնը, որ կը ներկայացնէ 3700 հա միւրստ։

Փետրուարը ցուրտ է Ֆրանսայի մէջ, ջերմաչափը շատ մը տեղեր դերձէն 10 աստիճան վար։ Հակառակ անոր քաղաքական կեանքը քաղաքացի, սառած է։ Այլէն ձայն եւ ձայնէն ալ, նախարարական տաղանայները իրարու կը յաջորդեն։ Երկու դահլիճ կը տապալին մէկ շարժում մէջ։ Թարսիէօ երեք ամիս կառավարելէ յետոյ, իսկ Քամիլ Շօթան՝ երկու օր։ Բայց Ֆրանսան աւելի կը հետաքրքրուի ցարական բանակներու նշանաւոր զօրավար Կուտակովի հրացով։ Խորհրդաւոր անհետացում, առեւտրում, սպանութիւն։ Գաղտնիքը ամբողջական է։ Չեկան կը գործէ ամենուրեք, Ռուսաստանէն դուրս եւս։

X

Հայաստանի մէջ, խտրութիւն, հալածանք, հակողութիւն եւ շարաշուք լռութիւն։ Չեկան կը շարունակէ աւելի հալածանքները քաղաքներն ու գիւղերը։ Կը ցուցակագրէ, կը բանտարկէ, կ'արքայութիւնը կ'ընդհանրուի իր կողմէն շարաշուքներու երեսները։ Կը կարելի չէ տալ, սակայն Զանգեզուրի շրջանէն՝ Ղափանի մէջ ձերբակալուած են 37 հոգի, Արեւիկի մէջ՝ 17, Բաղաբերդի մէջ՝ 15 հոգի։ Հակառակ մաքրագործումի այս քաղաքականութեան, յանուն « սոցիալիզմի » կառուցման, « խորհրդային Հայաստան » թերթը ցնծու թեման կ'աւելցնէ հաւաքական հողագործութեան ծաւալումը Հայաստանի նահապետական գիւղերուն մէջ, ինչպէս նաեւ հակակրօն պայքարը։

Կովկասի միւս կողմը, Թրքոսթանն ու Թուրանիզմը ձեռք ձեռքի տուած սանձարձակ կը շարունակեն այն նախնիները որ դարերէ ի վեր իրենց մասնագիտութիւնն է եղած։ Թուրքները կ'ուզեն ամէն գնով մաքրել փոքրամասնութեանց հաշիւը։ Օր չանցնիր առանց « նորութեան »։ Այսպէս « Յառաջ »-ի փետրուարի թիւերէն ի մէջ այլոց կը քաղենք։ Պոլսոյ Կրթական Տնօրէնութեան հրահանգով, Պոլսոյ ոչ - թուրք դպրոցներուն մէջ վերջ պէտք է տալ աղօթքի դրութեան, մարզանքի ատեն միայն թուրքերէն պիտի գործածուի եւ փոքրամասնութեան բոլոր վարժարաններուն մէջ հեռաձայնը պարտաւորիչ է որպէսզի կարելի ըլլայ ժամանակին յանձնարարութիւններ ընել եւ բացառութիւններ առնել։ Նաեւ Էնկիւրիի (Անգարա) կառավարութիւնը նոր ծրագիր մը կը պատրաստէ ոչ-իսլամ վարժարաններուն համար, տնօրէնները պէտք է ըլլան թուրք եւ փոխ - տնօրէնները վարժարանի թուրք ուսուցիչներէն մէկը։ Կարգ մը ձեւեր պէտք է աւանդուին թուրքերէն։ Հարկ է բաժնել դպրոցները եկեղեցիներէն։ Նոյնպէս, սուտ լուրեր տարածելով, Պոլսոյ թուրք թերթերը կը գրգռեն հանրային կարծիքը Հայերուն դէմ, դաւան կը պատրաստեն Պոլսոյ Պատրիարքարանին դէմ, բաժնելու համար համայնքին կրօնական եւ աշխարհադրական գործերը։ Իսկ այս տեսակի սեղմումներու հետ, նիւթական սեղմումները անպակաս են։ Այսպէս, Պոլսոյ թաղային հարկահաւաք մասնաճիւղ

դերը հայկական վարժարաններէն կը պահանջեն եղած նուիրատուութեանց եւ սեփական չենքերու ցանկը եւ իբր պայմանաժամ՝ երկու օր։

X

Քանի կ'երկարին անստուգութեան օրերը, այնքան ինքնամփոփ եւ տեւական աշխատանքներու կը նուիրուին հայկական գաղութները։ Այսպէս, 1930ի առաջին շաբաթներուն « Յառաջ »-ի եկած սեփական թղթակցութիւններէն, նամակներէն եւ այլ թերթերէ առնուած լուրերէն կը քաղենք լայն տեղեկութիւններ։ Ահաւասիկ մի քանի ձայներ հեռաւոր թէ մերձաւոր գաղութներէն։

Հայկական չեն ու կենսունակ շրջան մը՝ Քէսապ 9 գիւղերով, բոլորն ալ հայաբնակ։ Շրջանի Հայութեան թիւը՝ 3200 հոգի։ Չորս կրթական հաստատութիւններ Գէսապի կեդրոնին մէջ՝ Աղլ-Սահակեան վարժարան, Հայ Բողոքական վարժարան, Հայ Կաթողիկէ Լատին միացեալ վարժարան, Ուսումնասիրաց Ընդերունիներն երկրորդական վարժարան։ Իսկ իւրաքանչիւր գիւղ ունի նախնական դպրոցը կամ մանկապարտէզը։ Որպէս կազմակերպութիւն կը գործեն՝ Հ. Յ. Դ. ին իր ենթակումիւններով որ մօտ քառուրդ դարու կեանք ունի, Հ. Յ. Դ. Պատանկեան Միութիւնը հիմնուած 1925-ին, Ուսանողական Միութիւնը հիմնուած 1928 եւ Գէսապի Ուսումնասիրաց Միութիւնը հիմնուած քսան տարի առաջ եւ տիրական կրթական մարզին մէջ։

Հայկական բոյն մը ձգելու մէջ։ Սուրբ Զորային կողմը, անապատային այս շրջանին մէջ, Ֆրանսայի ցոյց տուած փութիւնութեամբ եւ ողջմիտ քաղաքականութեան եւ հայ աշխատաւոր ձեռքբերու շնորհիւ։

Տէր Զօրէն կուգան ձայներ, բայց դեռ առուն ջուր չէ ինկած եւ տունը կը փրկ։ Այս փոքր եւ աղքատիկ գաղութը անապատի փոշիին մէջ կը սպասէ « բախտաւոր դպրոցներուն » օժանդակութիւն որ պէտքի լոյսը չմարի։ Միշտ Սուրբային օգնութեան եւ օժանդակութեան ազգէլ-տուր կոչեր։ Անստուգութեան քննուած հայ բնակիչներու թիւը այժմ կը հասնի չորս հինգ հազարի։ Այսպէս թեման աշխատանքի կազմակերպութիւնը դանդաղ կ'ընթացայ ու զոհացում չի տար ամէնօրեայ կարիքներուն։ « Յառաջ »-ի բացած հանդիսակցութիւնը հասած է Փետրուարի աւարտին՝ 47.182 Քրանքի։

Միշտ Միջին Արեւելք։ Այս անգամ Լիբանան։ Ուսումնական Խորհուրդի վիճակացոյցին համաձայն գաղութը կը հաշուէ 16 դպրոց, մանկապարտէզ եւ նախակրթարան, 2323 աշակերտով։ Պէտք ունի մէջ, բացում համազգային Միութեան երկրորդական վարժարանին, ներկայութեամբ ի շարս այլոց՝ Լեւոն Շանթի եւ Նիկոլ Աղբալեանի։ Կիպրոս, Միլլետեան կրթական հաստատութիւնը կը զարգանայ եւ 1930ին կուտայ իր կրթական անդամակի հունձը։ Պարսկաստան - Թեհրանի մէջ նոր շաբաթակերթ մը՝

ցուցած էր իր հոգեբանական զգացումի իմաստը։ Ոսոխ հրճուանք մը կար Կիւլ-Նազի քաղաքում դէմքին վրայ... Ժաման էր սակայն պատասխարուելու անբերելիին դէմքը։ Ժաման էր պատկ մը կաթով խառնել իրենց սովը ու հանգչելու։ Կիւլ-Նազի վերաւոր բերնին դուրս - թեման մէջ հեղուկի պակասը միայն կը տանջէր։ Հոյ - Հօրոյ՝ առարկելով կուշտ ըլլալը, մերժած էր իր կաթի բաժինը... ու՝ կապիկի ձկունութեամբ բարձրացած եւ աղբորթախիտ ծառի մը վրայ, զընդերու շուրջը հորիզոնէն Կիւլ-Նազի՝ իր անկարողութեան, իր կիսատ փափաքներու իրականացման, առանց պաշարի մեկնելուն... Ինչ պիտի ըլլար վիճակին... Կիւլ-Նազի՝ քունը, աւելի աղբուր, իր կարգին եկած թմրեցուցած էր զոքերը։

Հոյ-Հօրոյ՝ ծառին վրայ, չէր դադարած հորիզոնը քննելէ։ Շուրջի ամայութիւնը, զերթէ անապատ, կապած էր ձգած իր մտքին մէջ։ Արեւո՞ք գիւղերուն մոտ - թին, շեղած էին իրենց ծածկէն, դէպի ո՞ր կողմն էին քալած... Ճիշդ էր սակայն, դէպի հարաւ - արեւմուտք, քանի արեւածագը կը վկայէր այդ ուղղութիւնը։ Սակայն՝ որքա՞ն հեռաւորութիւն։

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՔԱՐԷ ԷՋԵՐԸ

(Ի. Լ. Վերջ)

Յաջորդ պատմական անձը՝ Ղազար Մանուէլի Լազարեան, թաղուած է եկեղեցւոյ մօտ գտնուող երեք մասունքներու կողքին։ Յուշարձան - դամբարանը պատուած է եւ յղուած կրանիթէ խաչով։ Ներքին մարմարէ է, մակագրութիւնները երեք լեզուներով՝ հայերէն, ռուսերէն եւ լատինատառ։ Ղազար Լազարեան ծանօթ է իբրեւ մասնագէտ արեւելագէտ լեզուներու։ Ունի հրատարակուած կարգ մը արժէքաւոր աշխատութիւններ, որոց շարքին՝ թուրք - թաթար - կովկասեան դարձուածարանական բառարանը։

Հարկ է յիշատակել բանաստեղծ, Լազարեան ձեռնարանի սան, ապա նաեւ նոր տնօրէն Սմբատ Շահապիզը, որոնք դամբարանէն քիչ մը հեռու կը գտնուէր հրապարակագիր, մեծ մտածող, « Հիւսիսարեւել » ամսագրի խմբագիր Ստեփաննիստը։

« Վերածնունդ », թաւրիկ՝ Հ. Յ. Դ. « Վրէժ » աշակերտական միութիւնը կը տօնէ իր հիմնադրութեան տասնամակար հինգ հոգիով կազմուած խումբը կը հաշուէ այսօր 200 հոգի իր շարքերուն մէջ։

Դէպի արեւելեան Եւրոպա։ Պոլսոյ Կրթական Կոմիտէի կողմը, անապատային այս շրջանին մէջ, Ֆրանսայի ցոյց տուած փութիւնութեամբ եւ ողջմիտ քաղաքականութեան եւ հայ աշխատաւոր ձեռքբերու շնորհիւ։

Սուրբ Զօրէն կուգան ձայներ, բայց դեռ առուն ջուր չէ ինկած եւ տունը կը փրկ։ Այս փոքր եւ աղքատիկ գաղութը անապատի փոշիին մէջ կը սպասէ « բախտաւոր դպրոցներուն » օժանդակութիւն որ պէտքի լոյսը չմարի։ Միշտ Սուրբային օգնութեան եւ օժանդակութեան ազգէլ-տուր կոչեր։ Անստուգութեան քննուած հայ բնակիչներու թիւը այժմ կը հասնի չորս հինգ հազարի։ Այսպէս թեման աշխատանքի կազմակերպութիւնը դանդաղ կ'ընթացայ ու զոհացում չի տար ամէնօրեայ կարիքներուն։ « Յառաջ »-ի բացած հանդիսակցութիւնը հասած է Փետրուարի աւարտին՝ 47.182 Քրանքի։

Միշտ Միջին Արեւելք։ Այս անգամ Լիբանան։ Ուսումնական Խորհուրդի վիճակացոյցին համաձայն գաղութը կը հաշուէ 16 դպրոց, մանկապարտէզ եւ նախակրթարան, 2323 աշակերտով։ Պէտք ունի մէջ, բացում համազգային Միութեան երկրորդական վարժարանին, ներկայութեամբ ի շարս այլոց՝ Լեւոն Շանթի եւ Նիկոլ Աղբալեանի։ Կիպրոս, Միլլետեան կրթական հաստատութիւնը կը զարգանայ եւ 1930ին կուտայ իր կրթական անդամակի հունձը։ Պարսկաստան - Թեհրանի մէջ նոր շաբաթակերթ մը՝

(Մնացեալը Յաջորդում)

Ք Ա Ր Ո Ւ Ն 1979

ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԻՆ

Հեռուն՝ հորիզոնի միջամած ծալքեր - բուն, արշալոյսը վարանոտ, երկնակա - մարին կ'ընդլայնէ իր երկնաքանդի ա - ղօտ երկրը։ Փոփոխակի երեւելներով, դոյնները՝ քողը նետած, աւելի որոշ, հետքերէն պարզուին, կ'աւանդին օրունի ծնունդը։ Յանկարծ՝ կարմիրի մէջ թա - թախուած, իր արտասովոր ճնշումով, ակնթարթի արագութեամբ արեւը կը ժայթքէր, խորտա՝ բարձրանալու իր պահը։ Ծառապաշտները կը բոլորէին իր պալատը, ու՝ երկնակամարէն կը վանէ - ին հերթապահ գոյներու դէպը, տալով շինջ երկնքի կապոյտին, առտուն թե - թեւ շղարը։

Կիւլ-Նազի, Հոյ - Հօրոյի սքանչելի աշխարհուն, արեւի յայտնութիւնը, անոր հրաշագործ վայրկեանական ծախիւր, առաջին անգամ չէր։ Այդ մենաշնորհը ըստեպ պատահած էր, երբ գործի լծուէին արեւածագէն առաջ։ Սակայն՝ տխուր տարիներէ ետք՝ այդ օրուն արեւի յայտնութիւնը, իրենց առաջին սաղմն էր

ազատութեան։ Հեռուն՝ շարժարանքի դարպասէն, կը լուսաւորէին իրենց առաւել բարձրուն յանդգնութիւնը։

Այնքան ճամբայ կտրելէ ետք, թէպէտեւ յոգնած, քնած, քաղցած, առնօթի, յաղթական ժպիտը դէմքերուն, կազմ ու պատրաստ, կ'ուզէին կրկին ու կրկին յառաջանալ, անդունդ մը ձգել իրենց եւ անցեալին միջեւ... Հարկաւայել ժամուն։ Քիւրտը արթնցած, եղելութեան ծանօթ էր։ Դուռ - դրացի նոյն վիճակին մէջ, բարկութեան, բռնութեան ժանիքը սրտիկներուն, դեռ անհաստ պատահական, տառամասո՞ւ կը խորհրդակցէին առնելիք միջոցներու շուրջ, ուր՝ պատիժն ու կեղեքումը անկասկած թու - նաւոր կը հեղուր իրենց հարստահար - ուած սրտերուն մէջ։ Այսպէս՝ այդ կըռուի, վիճարանութեան մէջ, ո՞վ գիտէ՞ գուրկ տրամաբանութեան, ինչ իրարանցում, ինչ պոռոչուող կար երկու հա - րեւան բակերուն մէջ։ Զուրկ զղջումէ, իրենց վարունակներով խոհրդ կորսն -

թեմը հեռացած էին իսկական ուղիքի ծէն։ Ո՞ր կողմը կը գտնուէին։ Պատահական համար քանի՞ մղոն պիտի ըլլար իրենց ճամբան գտնելու համար... Հօր - Հօրոյ՝ անդադար աչքը հորիզոնին, մըռնակ, աշխարհագէտի պէս, խորա - սուզուած էր իր հաշիւներուն մէջ։ Առնօթի, կը փնտէր Կիւլ-Նազի խոստացած պտղածառերու դոյնները։ Շուրջի միայն դաւարաւեղ վայրի ծառեր կային։ Անոնք միայն կորսուած ճամբը գիւղ մը հովանին կրնային ըլլալ։ Քանի որ մը հոգիները դեռ չէր կատարած Հոյ - Հօրոյ կը մտածէր ծառի վայրէն, Պոլսոյն հետ երթալ, քննել աւելի հեռուն թէ ինչ էին պայմանները թերեւս ալ գտնէր պտղածառ մը... Եւ կայն՝ կարելի՞ էր Կիւլ-Նազի միջակ մը գիւղ... Հօրիզոնը սեւեռեւէն, խեղճ տղան աչքի յոգնած բերքը սկսած քաշիլ։ Քունը՝ կամայ - կամայ, արդար իրաւունքով իր ազգեցութիւնը կը դիմէր։

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

(Շար. - 21)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԴԵՐԱՍՏԱՆ ԿԱՐՊ ԽԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ
ԳԻՐԻՔ ՄԸ

—

ժամանակահատվածի մեծ կրճատումը յուր-
շարժանը՝ կառուցված հայ հասարակ-
կության կողմէ։ Պատմական արժէք կը
ներկայացնէ Միջնադարի ստեղծած
լին դարձարարները։ Ճարտ. Սուրենյանի
նախադիմով այդ գեղեցիկ մատուցող կա-
ռուցված է կրճատումը։ Դուռը պատ-
րաստուած է մեծադիմ զարդաքանդակ-
կական նախշերով եւ զարդաքանդակներ -
բով։

Միւս մատուցող, նոյնպէս Սուրենյանի
նախադիմով, կառուցված է Անանուի-
բու յիշատակին։ Անիկա ալ աչքի կը դար-
նէ ճարտարապետական հետաքրքրական
ոճերով եւ կառուցված է յիշուած մար-
մարէ։

Բոլորովին տարբեր է Գեորգ Քանան -
կանի մարմարեայ մատուցող - դարձարար-
ները։ Անոր պատերը եւ դուռը հիացում կը
պատճառեն իրենց հարուստ զարդանկար-
ներով եւ քանդակներով։ Հայկական ըն-
տիր զարդանկար - խաչքարի հրաշալի
նմուշ մըն է Դաւիթ Մելիք Բեկլարովի
յուշարձանը։

Պատմական այդ գերեզմանատան մէջ
թաղուած են ճեմարանի տնօրէն Կարա-
պետ Կոստանեան, Գեորգ Քանանեան,
Բայազետի հերոս զօրավար Արզան Տէր-
Ղուկասեանի եղբայրը, Ղարաբաղի զօ-
րավարներ Իսայի Կասպարեան եւ Պաւել
Մելիքով, որոնք մասնակցած են 1812ի
պատերազմին։ Կենթադրուի, որ զօրա-
վար Սուլթանովի մայրը՝ Ալիսէն Մանու-
կովա (Մանուկեան) եւս թաղուած է Հա-
յոց գերեզմանատունը։

Հայ ժողովուրդի մեծ երախտաւորնե-
րէ շատեր թաղուած են Մոսկուայի
պատմական այդ գերեզմանատունը։ Ա-
նոնց շրջաքանդակները ճարտարապե-
տական եւ նոյն ատեն պատմական մեծ
արժէք։ Անոնք մեր պատմութեան կարե-
ւոր մէկ հատուածի քարէ էջերն են, ո-
րոնք կամփոփեն մեր մեծ մտաւորական-
ներու, հանրային, քաղաքական եւ գի-
տական դէմքերու կեանքի պատմութիւ-
նը։ Տանք օրինակ մը եւս։ Իրարմէ ոչ
շատ հեռու կը գտնուին Գրիգոր Արքա-
նաթի Սալաթեանցի եւ Գրիգոր Աւետի
Ջանչեանի (Ջանչեան) շիրիմները։ Գ.
Սալաթեանց անուանի բանասէր - գիտ-
նական է, կազարեան ճեմարանի դասա-
խօսնէրն մէկը։ Ան դասաւանդած է հայ-
կական բանահիւսութիւն։ Փրոֆ. Գ. Սա-
լաթեանց 1902ին Վենետիկի Միջնադարեան
Միջնադարեան Ակադեմիայի անդամ
եղած է։ 1893ին իր խմբագրութեամբ
Մոսկուա լոյս տեսած է « Էմիլեան ազ-
գայրական ժողովածու »։ Ան բազմա-
թիւ զինակն աշխատութիւններու հե-
ղինակ է։ Արժէքաւոր են Սալաթեանցի
նոստամասիրութիւնները հայկական եւ
այլ ժողովուրդներու զինքնագիտութիւն-
ներու վերաբերեալ։ Հետաքրքրական են
իր հետազոտութիւնները պատմահայր
Սուրենյանի « Պատմութիւն Հայոց » աշ-
խատութեան աղբիւրներու մասին։ Իր
խմբագրութեամբ է, որ առաջին անգամ
հրատարակուած է 887 թուականի ձեռա-
գիր աւետարանը։

Գրիգոր Ջանչեան (1851-1900) Մոս -

Հայկական Թատերական Ընկերութիւնը
լոյս ընծայած է Սալաթեան Աւետեանի
մենագրութիւնը՝ « Կարպ Սալաթեան »
խորագրով։ Աշխատութեան մէջ ներ-
կայացուած է գերասան Կարպուշա Սալ-
աթեանի բեմական կեանքը, մարմնա-
ւորած 60է աւելի կերպարները։ Վերջին
տարիները ան փորձած է նաեւ բեմադ-
րութիւններ պատրաստել։ Ներկայացու-
ցած է « Իմ չքնաղ Լէյլէի », « Մեր աստ-
ղերի տակ », « Սիւլա », « Լամանչեցի
մարդը » եւ այլ թատերախաղեր։ Հատու-
րին մէջ անց դատած են ծանօթ արուես-
տարաններ Ռուսիոյ Չարեանի, Հրաչեայ
Ղափլանեանի եւ Լեւոն Հախվերդեանի
գնահատանքի խօսքերը՝ Կարպ Սալաթե-
անի մասին։

Կուսակի կայսերական համալսարանի իրա-
ւարանական ճիւղի 1874ի շրջանաւարտ -
ներէն է։ Ծանօթ է իր բեմ հրապարակա-
գիր։ Իր գրելին կը պատկանի « Մեծ բա-
րեփոխումների դարաշրջան » ընդհանուր
խորագրի տակ հրատարակուած դատա-
կան նոր կանոնադրութիւններու շարքը։
Ջանչեանի « Եղբայրական օգնութիւն
Թուրքիայում տուած Հայերին » աշխա-
տասիրութիւնը համարձակ մեղադրանք
մըն է բռնակալութեան հասցէին։ Երկու
հրատարակութիւն ունեցած այս աշխա-
տութեան սպառումէն դուրսացած 60 հա-
զար ուրբի յատկացուած է « Եղբայրա-
կան օգնութիւն » շարժումին եւ, մաս-
նաւորաբար, քանի մը որբանոցներու
հիմնադրութեան։ Գրիգոր Ջանչեան ա-
ւելի քան քսան տարի « Ռուսիկէ Վեդո-
մոստ » ի խմբագրութեան անդամ եղած
է եւ իր բեղուն գրելով նպաստած ռու-
սական հրապարակագրութեան զարգաց-
ման։

Կարելի է տակաւին տասնեակ օրինակ-
ներ տալ, սակայն յիշուածները արդէն կը
բաւեն ցոյց տալու համար, որ Մոսկուա-
յի Հայոց գերեզմանատունը գտնուող հո-
յակապ եկեղեցին, գոյություն ունեցող
ընդհանուր յուշարձանները, իւրա-
քան չի շրջաքանդակները եւ դարձարար, խաչ-
քար ու զարդաքանդակ իրենց ստեղծման
պատմութիւնը ունին։ Գերեզմանատունը
պատմական մեծ արժէք եւ ճարտարապե-
տական ուշադրաւ հետաքրքրութիւն կը
ներկայացնէ։

ՎԱՐԴԳԻՍ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆ

ՇԱՒԱՐՇ ՄՈՒՂՆԵՅԵԱՆ

« ՀԱՅ ԱՐԻ » ՆԵՐՈՒ ՄԱՐՏ 2-Ի ՀԱՆԴԵՍԸ

—

Այս, Կիրակի, Մարտ 2ին կէսօրէ վերջ
Սալ տը լա Շիրմի մէջ տեղի կ'ունենայ
Հայ Արիներու Միութեան Կարգ տարեկան
հանգէսը, կազմակերպուած Միութեան
փարիզեան շրջանին կողմէ։ Միութեան
բոլոր շրջանները իրենց ներկայութեամբ
եւ մասնակցութեամբ կուզան աւելի մեծ
փայլ մը տալ հանգէսին։

Տարիներու ընթացքին, Հայ Արիներու
Միութեան հանգէսը, Մարտ ամսուան
առաջին Կիրակին, Փարիզի հայ պաշու-
թին համար սպասուած ցերեկոյթ մըն է,
եւ մեր բոլոր համակիրները, բարեկամ-
ները եւ ծնողները կուզան քաջալերել
Միութեան յարատեւ գործունէութիւնը։

Սերունդները կը յանդիման իրարու, եւ
սակայն հանգէսը կը կազմակերպեն ա-
մէն տարի Տէն 16 տարեկան արեւոյշ -
ներ եւ սկաւտներ, չմոռարով դայիկի-
ներն ու թեւեկները։

Դիմաւոր է ամէն տարի նոր յայտագիր
պատրաստել առանց կրկնութիւններու եւ
ինքնատիպ։ Բայց, այս տարի ալ մեր
Արեւոյշներն ու Արիները, փարիզեան
շրջանէն, Ալֆորվիլ շրջանէն, Լիոնէն
եւ Տէսինէն կուզան մեզ ներկայացնել
իրենց ամիսներու աշխատանքին ար-
դիւնքը։

Հայկական պարեր, երգախառններ -
կայացումներ, խնամքով պատրաստուած
հայերէն կատակերգութիւն մը, արտա-
սանութիւններ, նուագ եւ սկաւտական
ներկայացումներ պիտի կազմեն շատ զը-
բաւիչ յայտագիր մը։

Առաջին անգամ ըլլալով, եւ մեր մաս-
նաւոր հրաւերով Ֆրանսայի Թուրա քա-
ղաքէն քսան անդամներով Փրանսական
սկաւտական խումբ մը կուգայ մաս -
նակցել յայտագրին խամաճիկներու ներ-
կայացումով մը։ Այս ներկայացումը մեծ
յաջողութիւն ունեցաւ անցեալ ամառ,
Զուլիցերիոյ ճէմարանին, 3000 սկաւտ-
ներու առջեւ, եւ վստահ ենք թէ ներկա-
յացման արժէքը պիտի գնահատուի մեր
հարաւորութեան կողմէ։

Եւրոպայի Կաթողիկոսական Պատուի -
րակ՝ Սերովը Արք. Մանուկեան պիտի
նախագահէ հանգէսին եւ իր ներկայու-
թեամբ պիտի քաջալերէ հայ սոցոց եւ
աղջկանց ձեռնարկը։

Հայ Արիներու Միութեան Կարգ տարե-
կան հանգէսը, իր բեղնաւոր գործունէու-
թեան եւ յարատեւութեան լաւագոյն ա-
յացոյցներէն մին է։

Կը մաղթենք եւ կը յուսանք որ ինչպէս
նախորդ տարիները, այս անգամ ալ մեր
հայերնակիցները մեծ թիւով ներկայ պի-
տի ըլլան քաջալերելու Հայ Արիները նոյն
ատեն վայելելու հայկական գեղեցիկ
յայտագիր մը պատրաստուած մեր սկա-
ւտներու եւ արեւոյշներու կողմէ։

ԳՈՒՐԳԵՆ ՄԱՐՏԱՆՈՒԵԱՆ

ԳՈՒՐԳԵՆ ԳՈՒՐԳԵՆ

ՖԻԼԵՏՈՅԻ « Քոնվէնշն Սենթր » ի
մէջ, Յունուար 20ին, տեղի ունեցած է
Լոս Անճելլոսի Համազգային երգչա -
խումբին համերգը, զեկամարութեամբ
Արա Մանաշի։ Մեկնարանուած են հայ -
րենի եւ սփռաքի հայ երաժիշտներու
գործերը, որոնք ջերմ ընդունելութեան
արժանացած են ներկայ հասա -
րակութեան կողմէ։ Համերգի վերջա -
ւորութեան, Հայ Գիր մշակութային մի-
ութեան ատենապետը՝ Նշան Յովսէփ -
եան, շնորհակալութեան խօսք արտասա -
նելէ ետք յայտարարած է, որ այդ օր
Միութիւնը կը դառնայ Համազգայինի
Ֆիլեշոյի մասնաճիւղ։

×

Համերգէն ետք, Հայ Կեդրոնին մէջ
տեղի ունեցած է ճաշ մը, ի պատիւ երգ-
չախումբին։ Սեզանը վարած են Մհեր
Շիրազեան եւ Նշան Յովսէփեան։ Ծնոր-
հակալութեան խօսք արտասանած է երգ-
չախումբին ղեկավարը։

×

Օգտուելով Ֆիլեշոյ գտնուած առիթէն,
երգչախումբը այցելած է Սոդոմոն Թէհ-
լիբեանի յուշարձանը եւ ծաղկեպսակ մը
դրած։ Այցելած է նաեւ Սասունցի Դա-
ւիթի յուշարձանը։

×

ՊՈՍԹԸՆԻ Համազգային Հայ Մշակու-
թային Միութեան նախաձեռնութեամբ,
Փետր. 1ին, Հ. Յ. Դ. Բարեգէն Սիւնի
ակումբին մէջ տեղի ունեցած է գրական
երեկոյթ մը, նուիրուած Սալաթ Նովա-
յի։ Տիկին Գոհար Թէօդօսեան ներկայա-
ցուցած է Սալաթ Նովայի կեանքն ու
գործը, լուրջ վերլուծումի ենթարկելով
անոր վաստակը։ Հնչած է Սալաթ Նո -
վայական երաժշտութիւնը, որուն առըն-
թեր հայկական տարազներ հաղած ներ-
կաներուն բաշխած են Սալաթ Նովայի
սպագրուած երգերու փունջ մը, որպէս-
զի հաւաքաբար ընկերակցին երգերուն։
Բանաստեղծական եւ աշուղական մըթ -
նոյրաթի մը մէջ ներկաները հիւրասիր-
ուած են գինիով, հացով եւ պանիրով։

×

ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԼՈՍԻ Ֆերահեան վարժարա-
նի սրահին մէջ, Յունուար 22ին, տեղի
ունեցած է դասախօսական երեկոյթ մը,
նախաձեռնութեամբ վարժարանի Ծնողա-
Ուսուցչական Միութեան։ Դասախօսու-
թեան նիւթը եղած է դասախօսակութիւ-
նը։ Խօսք տուած են Տոքթ. Յակոբ Տէր-
Կարապետեան, Վարդգէս Ղազարեան եւ
Տոքթ. Աւետիս Փանահեան, որոնցմէ իւ-
րաքանչիւրը ներկայացուցած է տարիքի
տարբեր շրջանները։

×

ՍՊԻՏԱԿ ԶԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ
ՄԱՐՏԻՆԻ ՈՒ ԶԵՆԱԿԸ

Մարտի դիտեց անոր հասակը, որ
թեթեւ էր հովին ու եղնիկին պէս։

Քիւրտ աղջիկը երկու շարաթուան ըն-
թացքին առաջին անգամն էր, որ օտար
հովի մը կը տեսնէր հովիտին մէջ։ Ին-
քն ալ Հազարան լեռան չոպանի ձեռքէն
փախած՝ իր այծերով այդ հովիտին մէջ
էր ապաստանած։

Հազարան լեռան չոպանը առատ նը -
ւերելով Զէյնապի հօրեղբոր մօտ էր
գտնուել։ Տարբեր էր տիկնոջ պանիր, բուրդ,
այլ մազէ շինուած նոր վրան մը ու
Զէյնապը կնութեան էր ուզեր։ Առանձ -
նապէս հօրեղբոր կինը, տարուած չոպա-
նի նուէրներէն եւ ունեցած հարստու -
թեան տալ, երբ աշունը անցնի ու այ -
ծերը վար դան լեռներէն։ Զէյնապ այ -

լեւ չոպանին չէր ուզած հանդիպել։ Հօ-
րեղբոր կինը նոյնիսկ ծեծած էր զինքը։
Զէյնապ այս անգամ փախած էր Հազար-
ան լեռան մօտերէն ու ապաստանած
այդ հովիտին մէջ։

Հազարան լեռան չոպանը հարուստ էր։
Ունէր հազար կիթան այծ, 300 նոխազ,
50 ուշխար, քանի մը էջ ու լաւ ցեղէ ձի
մը։ Ամէն գարունին՝ ան Հազարան լեռը
կ'ըլլէր իր երկու վրաններով։ Այն ա -
տեն միայն վար կ'ըլլէր, երբ կը սկսէր
ձիւնը եւ վայելերու ժանիքը բուքին հե-
տեւէն մտանդաւոր կը դառնային։ Կը
պատրաստէր մածուն, սեր, պանիր, խլի,
թուրք ու հայ գիւղերու համար։ Հա -
զարան լեռան մէջ, չոպանը տեսած էր
փոքրիկ Զէյնապը իր այծերով։ Անոր
համար մատակ ու շաքար բերած էր,
բերած էր կլորակ հայելի, յուրուք, մըս-
կէ մատանի։

Զէյնապը լեռներու ազատ կաքան էր։
Կ'երգէր ու կը խնդար, մանաւանդ շատ
սիրեց այն կապոյտ յուրուքը, որ չոպա-
նը բերած էր իրեն։ Զէյնապ շատ բան
չէր հասկնար, երբ չոպանը իր նոխազի
հոտ ունեցող մարմնին կը սեղմէր իր
նուրը հասակը ու նոյնիսկ կը համբու -
րէր։

Զէյնապ անոր մազոտ ու քրտնած թե-
ւեղէն խոյս կու տար յաճախ եւ իր աշ-
տեղուն կը վազէր ճալուռի նման՝ երգն ու
մատաղի բերանին։

Զէյնապի հասակը կը բարձրանար, ըս-
տինքներուն փոքրիկ կլորը հետզհետէ կը
կազմուէր, աչքերը աւելի խառ գոյն
կ'առնէին։ Սկսած էր ինչպէս հեղեակի -
րուն մէջ։ Սորոված էր անոնց երգը եր-
գել, եւ մարմինը հետզհետէ արթունքի
բոյր կ'առնէր։

Չոպանի շարժումները իրեն մտածել
կու տային։ Ան անդադարաբար այն բո-
լորի մասին, որ չոպանը զգացեր էր։
Զէյնապ կարծես այդ շրջանին միայն
վերջ ունէր, անոր մարմնին նոխազի
հոտ կու դար եւ մարմինը արեւին տակ
մնացած մսի գոյն առած էր։ Զէյնապ
տանեհէինք տարեկան էր, երբ զգաց
այդ բոլորը, երբ իր հեղեակի հերոսը
ստեղծեց։ Այն օրերուն չոպանը զինք կը -

նութեան ուղեց առատ նուէրներով։ Զէյ-
նապ այլեւս այն ճպուղը չէր, կրնար մը-
տածել, զգալ. մանաւանդ անոր աչքերը
խորունկ ու աղնական գոյն մը առած
էին։ Վայրի աղանիւններու նման թեւ առ-
նող հողի մը, Զէյնապն ալ բոլոր նորա-
հաս աղջիկներու պէս կը զգար, որ իր
ստիքները հեղեակի հերոսի մը համար
կը հասունային։

Օր մըն ալ Զէյնապ հեռացաւ Հազարան
լեռներու շրջաններէն ու ապաստանեցաւ
այդ հովիտը։

×

Զէյնապ չլիտես ինչո՞ւ կ'ուզէր, որ
օտար հովիւը չհեռանար հովիտէն։ Հան-
դարեցաւ երբ իր փոքրիկ շնիկը շատ -
կեց իր պոչը ու նոյնիսկ սկսաւ վայրի
աղանիւններու հանած ձայնին ականջ չար-
ժել։ Զէյնապի աչքերը նորէն մեռաբոյ
աղնուտի են առին, այդ պահուն մի -
այն, լեռան մը գեղեցիկ գոյներուն պէս,
ան յիշեց օտար հովիւի դէմքին ման -
րամանութիւնները, անոր լուռ ու բա-
րի արտայայտութիւնը, անոր ականջին
կապոյտ յուրուքը, անոր բարձր հա -
սակը, երկաթի նման թիւ ուսերն ու
բազուկները եւ անոր Հայու աչքերը։
Անտարակոյս հայ հովիւ մըն էր, թերեւս
գորջ պայն սպաննող Բերդակցի հովի -
ւը։

(Շար. - 22)

ՆՈՒԷՐ

Տէր եւ Տիկին Յակոբ Ալլահիերեան իրենց զաւակին՝ Արա Ալլահիերեանի աժողովարանի մասնակցութեան առթիւ Օր. Հուրիկ Գոյր - ծուկեանի հետ 300 ֆր. կը նուիրեն Կապ. Սաչի Իսիկ մասնաճիւղին (ստանալ «Յառաջ»-ին) եւ 300 ֆր. «Յառաջ»-ին:

ՀԱՅՈՒՄ

ՎԱՐԱՊԱՅ Ս. ԽԱՉ

Այս Ուրբաթ, Փետր. 29, Երեկոյեան ժամը 7ին, Առնոլդի 15 Կոնէսի Վարապայ Ս. Սաչ եկեղեցւոյ մէջ ՀԱՅՈՒՄ կը կատարուի բոլոր եկեղեցականներու մասնակցութեամբ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՆԿԵՊԱՍԿԻ

Կրնոպլէն Տիկին Ա. Սիսեան եւ աղջիկը Սեդա, խորապէս ազդուած Արտեմիս Ղազարեանի կսկծալի մահէն, ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկեր Միաբ Միրզէի եւ իր զաւակներուն:

Եւ հանգուցեալին ձգած անոյշ յիշատակը յարգելով, 200 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»-ի բարգաւաճման:

×

Ընկ. Յարութիւն Շիրվանեան խոր ցաւակցութիւններ կը յայտնէ ընկեր Միաբ Միրզէի իր կնոջ՝ Արտեմիս Ղազարեանի կսկծալի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղիկի 100 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»-ին:

JACQUES CHELELEKIAN

vous propose

du 29 mars au 8 avril

RAMEAUX et PAQUES

à CORFOU avec circuit vers DELPHES

prix : 3 620 F.F.

prix établi ie 1. 1. 80 - TOUT COMPRIS

renseignements et inscriptions

Jacques

CHELELEKIAN

VOYAGES WASTEELS

87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12

Org. Lic. A 568

VOYAGES ARMÉNIE 80

calendrier à votre disposition
sur demande

Org. Lic. A 97

ՄԱՐՏԵՅԼԻ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE DE MARSEILLE
(12,14, Rue St. Bazile)

Վիճարականական Աստղի

Նիւթ՝ Հայ եկեղեցւոյ եւ եկեղեցականներու գերը նպաստաւոր թէ աննպաստ եղաւ մեր պատմութեան ազատագրական շարժումին մէջ:

Ուրբաթ, Փետր. 29, ժամը 21ին
Վասպուրական սրահին մէջ:

Կը մասնակցին՝
ՀԱՆԱՆ ԽԱՉԱԿԻՐ ԳԶՆՅ ՏԵՏԵԵԱՆ
եւ ԱՍՏՏՈՒՐ ԳԵՏՏԵԵԱՆ

Զրոյցը կը վարէ՝
ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

DEBAT PUBLIC

Thème. Le rôle de l'Eglise et des ecclésiastiques arméniens a été positif ou non au cours de notre histoire dans le mouvement de libération arménien?

Vendredi 29 Février à 21 heures
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ENTREE LIBRE

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

Ձրանսահայ Կապոյտ Սաչի Անիէն - Պուա - Բոլոմպի Մասնաճիւղը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերակցութիւնները Փետրուար 26ին, ժամը 20-30ին, Centre Culturel, Rue Robert Lavergne, Axières.

×

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պանէօ-Քաշանի մասնաճիւղին ժողովը այս երեքշաբթի, Փետրուար 26, ժամը 21ին ընկերակցութեան փառեանի բնակարանը: Կարելոր օրա-կարգ:

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Արտասահմանէն վաղժող Երիտասարդներու թիւը օրէ օր մեծնալով, Մարի - Նուար Ուսանողական Ուսանը ստիպողաբար կը խնդրէ այն հայ ընտանիքներէն, որոնք տրամադրելի սենեակ ունին, անյապաղ հեռաձայնել տնօրէնու-թեան՝ 589 - 55 - 53:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՍԷՆ-ՇԱՄՈՆ

Նախաձեռնութեամբ Հայ Կաթողիկէ Ժողովրդապետութեան, Շաբաթ, Մարտ 1, ժամը 20էն սկսեալ եկեղեցւոյ շքեղ սրահին մէջ:

DINER DANSANT

Dîner dansant organisé par les amis du Collège St. Grégoire de Nareg, au profit de cette fondation arménienne, à l'Abbaye de Collonges-Paul Bocuse, quai de la Jonchère 69660 Collonges au Mont d'Or, le Dimanche 2 Mars à partir de 20 h. Pour participer à ce repas de bienfaisance, se mettre en relation avec la Direction du Collège: 38, Route de Collonges, 69450 St. Cyr au Mont d'Or
Tél. (7) 847-28-65

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պանէօ-Քաշանի մասնաճիւղը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերակցութիւնները Երեկոյեան Մարտ 3, ժամը 15ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ: Շատ կարեւոր օրակարգ, նաեւ պատգամաւորական ժողովներու զեկուցում:

49ԴԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզեան շրջանին կողմէ

մասնակցութեամբ Միութեան Փարիզի, Ալֆրիդի, Լիոնի եւ Տէսիի շրջաններուն Սկաուտներուն, Արենոյներուն, Թեւիկներուն եւ Գայիկներուն Տեղի Կունենայ Կիրակի, Մարտ 2, կէսօրէ վերջ ժամը 14-30ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 bis, Rue Saint Dominique Paris 7e — métro Invalides

Նախագահութեամբ՝ Կաթ. Պատուիրակ Արեւմտեան Եւրոպայի Հայոց եւ Փարիզի Առաջնորդ՝

ՍԵՐՈՎԵԷ ԱՐԳ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Հայկական պարեր եւ երգեր — սկաուտական ներկայացումներ եւ զանաւ. Շրջանային ներկայացումներ, հայերէն: Ամբողջովին նոր յայտագիր: Յայտագրին կը մասնակցին նաեւ ֆրանսական եւ օտար սկաուտական խումբեր:

Մուտք 25 ֆրանկ

Պիւֆէ

Բարեկեցականի Խրախմբի

Կապ. Սաչի Փարիզի մասնաճիւղի Բարեկեցականի Խրախմբը մասնակցութեամբ երբեք հայ արուեստագէտներու: Կիրակի, Մարտ 9 ժամը 13ին:

×

Trio Arménien

Երգ Այտա Յարութիւնեան
Գանոն Էլիա Փեիլիվանեան
Կիթառ եւ տալուր Արթ. Փեիլիվանեան
HOTEL ARCADE
2, Rue Cambonne — Paris 15e
Սեղանները ապահովելու համար՝
հեռաձայնել 533-06-31 եւ 206-42-50
Մուտք եւ ճաշակին 100 ֆ.

Liberation Arménienne

PRESENTE

« LE TRIANGLE »

en langue arménienne, version originale sous-titrée en français

Une exposition importante traitera principalement de l'extermination arménienne, du problème arménien et de la dissidence.

St. Etienne, Dimanche 2 Mars à 15 h.

à Clairvivre, 14 bis, Rue Roubaix,

proximité Place Fourneyron

ՀԱՅԿ. ԱԶԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

կը ներկայացնէ

ԵՌԱՆԿԻՆԸ

Հայերէն ֆիլմ մը,

ֆրանսերէն ենթագրուած

Կիրակի, Մարտ 2, ժամը 15ին

Սէնթ-Էթէն

UNION DES ANCIENS ELEVES
MOORAT - RAPHAEL

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱԵԼԻԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

grande soirée dansante

Le Samedi 1er Mars de 20h. à l'aube
dans les salons de l'Hôtel MERIDIEN
(Boulevard Gouvion St-Cyr — Porte Maillot — Paris)

avec la participation des chanteurs.

bedik et puzant findikian

et du duo

haris et paraskevas

animé par :

bernard dededjian et son orchestre

Réservation des tables :

ANOUCHIAN. 246-54-17

KASBARIAN A. 236-48-19

KAPRIELIAN : 508-08-70

MAVIAN : 574-34-78

Entrée 50 F.

ԼԻՈՆ

ՀՈՎԱՆԱՌՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԿՈՍԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ

Իր 17րդ տարեկարծին առթիւ զեղար - ունեական ցերեկոյթ մը կազմակերպած է Կիրակի, Մարտ 2, ժամը 16էն սկսեալ: Թատերգութիւն, երգ, երաժշտութիւն եւ՝
ԽՆՁՈՅՔ ՄԸ

Սայաթ - Նովա նուագախումբին հետ: Եկեղեցւոյ սրահը, 295 Ռիւ Պուալո Մուտքը ազատ է:

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱԽԵՐ

Ալֆրիդիի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները Ուրբաթ, Փետր. 29 ժամը 21ին

Կարելոր օրակարգ: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն կը համարուի:

ASSOCIATION DE LA MAISON
ARMENIENNE CULTURELLE ET
ARTISTIQUE D'ALFORTVILLE
ASSEMBLEE GENERALE

Le Vendredi 29 Février

Quelque soit le nombre des présents l'Assemblée Générale est habilitée, selon les statuts, à délibérer valablement.

CATHEDRALE ST. SAUVEUR
AIX EN PROVENCE

CONCERT

Vendredi, 29 Février à 21 heures
La chorale SAHAK-MESROB

110 MEMBRES

sous la direction de

KH. YILMAZIAN

au piano : Juliette Yilmazian

au programme : Komitas, Yilmazian, Babadjanian, Bartevian, Altounian, Brahms, Schubert.

×

ՀԱՄԵՐԳ

Կազմակերպուած Էֆա-ան-Փրովանսի Հայկ. Մշակութային Ընկերութեան կողմէ

ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

երգչախումբը, ղեկավարութեամբ

ԽԱՉԻ ԵՐԼՄԱՅԵԱՆԻ

Ուրբաթ, Փետր. 29, ժամը 21ին:

ՕՐՈՒԱՆ
ԴԵՊՓԵՐԸ

ԻՐԱՆ

ՄԻՇՏ՝
ՇՓՈԹ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Օ

Պարսկաստանի մէջ տիրող քաղաքական շփոթ կացութեան մը մէջ է, որ Շահին վարչակարգի օրով տեղի ունեցած դէպքերու միջադէպային քննիչ յանձնախումբը սկսած է իր աշխատանքները: Երկուշաբթի օր մեծ ցոյց մը տեղի ունեցած է Թեհրանի ամերիկեան դեսպանատան առջև, առաջնորդութեամբ նախագահ Պահլավի Սատրի, շրջապատուած Յեղափոխութեան խորհուրդի անդամներով: Մինչ Մարտ 14ին տեղի կ'ունենան երեսփոխանական ընտրութիւններ, կառավարութեան շրջանակին մէջ ծայր տուած է հրաժարականներու շարք մը: Այսպէս, Ներքին նախարարը, քիչ ետք Պաշտպանութեան փոխ - նախարարը (որ նոյն ատեն յեղափոխութեան պահապաններու պետն է) եւ Թեհրանի քաղաքապետը հրաժարած են իրենց պաշտօններէն, կարենալ ներկայանալու համար յառաջիկայ ընտրութիւններուն: Միւս կողմէ Թեհրանի համալսարանին վերատեսուէչն ալ իր հրաժարականը տուած է բողոքելու համար համալսարանին մէջ տեղի ունեցող բախումներուն դէմ զանազան խմբաւորումներու միջև, իսկ ծովային ուժի հրամանատար Մահմուտ Ալավի պաշտօնակէ եղած է եւ անմիջապէս ձերբակալուած: Ամերիկեան դեսպանատան մէջ իրաւ ուսանողները փաստաթուղթեր յայտարարած են եղբիւր իրեն վերաբերեալ: Այս պայմաններուն մէջ միջադէպային քննիչ յանձնախումբը ցայժմ միայն կրցած է հանդիպում ունենալ Պարսկաստանի մարդու իրաւանց յանձնախումբի ներկայացուցիչ Մէթր Քարիմ Լահիճիին հետ: Շահին օրով գործադրուած չարչարաններու եւ օտար աշխարհակարութեան գործելակերպին շուրջ իրանի մէջ: Նախագահ Պահլավ Սատր Հոնկ Գոնկի օրակերթ «Սթար»-ի տուած հարցազրույցի մը ընթացքին յայտարարած է. «Ինչու մահադատականները պէտք է միանան պահանջելու համար խորհրդային ուժերու քաշուիլը Աֆղանիստանէն եւ եթէ չքաշուին, աշխարհի մահադատականները պէտք է շարժին եւ ետ մղեն Ռուսերը»: Ապա նախագահը աւելցուցած է, թէ Ռուսերը այդ քայլին դիմած են վախճանով իսլամական յեղափոխութեան: «Որհն. Միութեան մահադատականները շատ տառապած են ամբողջապէս վարչակարգէն եւ պէտք է կարելիութիւն ունենան հաստատելու իրենց ուղած վարչաձեւը», ըսած է Պահլավ Սատր:

ԱՆԻ ՄԵ ՏՈՂՈՎ

Միշտի ՌՈՒՔԱՐ նախագահական ընտրապայքարի նախաձեռնող մըն է զոր ատեն առջի իրիկուն հեռատեսիլէն: Մահմուտն ալ արդէն աւելի կը հետաքրքրուի իր թեկնածութեամբ քան յայտարարութեան քաղաքականութեամբ: Ռոքար ըստ միայն որ Ընկերակարական կուսակցութիւնը կարելիութիւնն ունի երկու թեկնածու ունենալու բայց կողմնակից է կուսակցութեան մէջ նախնական ըն-

ԵՐԵՒԱՆ <=> ՓԱՐԻՋ <=> ՀԵՌԱՏՈՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնիքէս, Փետր. 19-21)

ՀԱՍՏԱՎՈՐՈՒՄ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՐՈՐԴԱՆԻՆԵՐԸ

Սկսած են հատարակի Հայաստանի 40րդ արտոնութեան մրցումները, մասնակցութեամբ 16 լատգոյն խաղացողներու: Յաղթականը իրաւունք պիտի ունենայ մասնակցելու Յունիսի տեղի ունենալիք միջազգային մրցումներուն եւ խորհրդային արտոնութեան ընտրական մրցաշարին: Առաջին շրջանին եղաւորը Միւսայանեան յաղթած է Ալեք Յարութիւնով, իսկ Արշակ Պետրոսեան եւ Սմբատ Լաւրտեան համաձայնած են իրենց խաղը վերջացնել ոչ ոքի արդիւնքով: Մրցաշարը մասնակցողներուն մէջ են Գագիկ Յակոբեան, Յովիկ Սարգսեան եւ Հրաչիկ Թաւադեան:

×

Ա.Ա. ԱՃԷՄԵԱՆԻ ՆՈՐ ԳՈՐԾԵՐԸ

Արեւստեղ Աճէմեան աւարտած է իր նոր գործը Դիլիշանի երաժիշտներու համալսարանի նախնական ստեղծագործական տան մէջ: «Հայաստան» կոչուած նոր գործը, որ քանթաթ մըն է, գրուած է երգչախումբի եւ սենֆոնիք նուագախումբի համար: Երաժիշտը աւարտած է նաեւ ուրիշ գործ մը՝ ամսուներօղի, երկու սրինգի, երգչուհի եւ հարուղական նուագարաններու համար: Այս գործը, որով հեղինակը յարգանքի տուրք մը կուտայ 1915ի եղեռնի նահատակներուն, գրած է Վահագն Դաւթեանի «Բեքուէ» պոէմի մոթիֆներով:

×

«ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՍԵՔԵՆՍԻ»-Ի
ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Հայ պատմիչներու գրած երկերու շարքին յատուկ տեղ կը գրաւէ «Սեքէնսի պատմութիւն»-ը: Աշխատութեան հեղի-

տրութիւններու: Այս ելոյթին առթիւ Ռոքար յայտնեց թէ հարկ եղածին չափ վճռական չէ դառնալ Հանրապետութեան նախագահը Աֆղանիստանի դէպքերուն նկատմամբ:

ԲԱՊՈՒԼԻ մէջ խառնութիւններ միշտ փակ կը մնան եւ կը թուի թէ հանգարտութիւնը բոլորովին չէ հաստատուած: Ըստ Ռուսերուն ամէն ինչ խաղաղ կ'ըլլար եթէ չըլլային «հակայեղափոխական»-ները:...

ԿԻՊՐՈՍԻ նախագահը եւրոպական շրջապատի մը ձեռնարկած է դատը պաշտպանելու համար Կիպրոսի: Երեք շաբթի օր, Փարիզ հասաւ եւ ընդունուեցաւ Նախագահ Ժիւքարի կողմէ:

ՇԱՆ Զ'ԵԼԻԶԵԻ Այերօֆոնի դէմ կառուարուած արարքին առթիւ, Այերօֆոնի գարմանը յայտնած է որ հարկ եղած ոստիկանական պաշտպանութիւնը չկայ իր դրասենեակին առջև:

«ԹԱՍ» գործակալութիւնը նոյն կարծիքը յայտնած է, լուրը հաղորդելով:

ՄԻՍՅԵԱԼ ՆԱԶԱՆԳՆԵՐՈՒ Գիտութիւններու Ակադեմիան որոշած է պօյ քոթի ենթարկել յառաջիկայ վեց ամիսներու ընթացքին բոլոր այն սեմինարները, որոնց կը մասնակցին խորհրդային գիտնականներ, բողոքելու համար Սախարովի արարքին դէմ: Ֆրանսայի մէջ ալ, 15 ակադեմիականներ եւ հազար բնագետներ կոչ ըրած են խորհրդային իրենց պաշտօնակիցներուն ի նպաստ Սախարովի:

նակը ներկայացուցած է այնպիսի ժամանակաշրջանի մը, որուն մասին մինչեւ այս երկին ի յայտ դալը հայ իրականութեան մէջ չէ եղած կամ մեզի չէ հասած քիչ թէ շատ արժէքաւոր որեւէ աշխատութիւն: Այս դերքին հեղինակին կը պարտինք շուրջ 200 տարուան պատմական ժամանակաշրջանի մը մէջ, 2-է-4-րդեր, տեղի ունեցած կարեւոր դէպքերու արձանագրութիւնը, ինչպէս՝ 614ին Պարսիկներու կողմէ Երուսաղէմի գրաւումը, պարսկա-բիւզանդական պատերազմները, Սասանեան հարստութեան անկումը իրանի մէջ եւայլն: Յիշեալ դէպքերուն վերաբերող յունական, արաբական, պարսկական, լատինական եւ այլ աղբիւրներու շարքին հայկական աղբիւրը յատուկ տեղ կը գրաւէ, որովհետեւ «Պատմութիւն»-ի հեղինակը ժամանակակից է աշխատութեան մէջ շարադրուած դէպքերուն. ան ապրած է է. դարուն եւ անձամբ հանդիպած եւ լսած է իր դերքին մէջ արտացոլած կարգ մը դէպքերու ականատեսներուն եւ մասնակցողներուն: Երկը օգտագործած եւ գնահատած են ոչ միայն հայաբնակները, այլ եւ կողմնադէմները, արեւելագետները, բիւզանդագետները՝ «Պատմութիւն»-ը լայն շրջանառութեան մէջ դնելով ուսման, ֆրանսերէն եւ գերմաներէն թարգմանութիւններու միջոցով:

Գիրքը չէ կորսնցուցած իր նշանակութիւնը նաեւ այսօր, գրաւելով մասնադէմներու ուշադրութիւնը՝ մէկ կողմէ իրեն հայ-բիւզանդական, հայ-արաբական, հայ-պարսկական, իսկ միւս կողմէ՝ իրեն պարսկա-բիւզանդական եւ արաբա-բիւզանդական յարաբերութիւններուն վերաբերող հաւաստի աղբիւրներէն մէկը:

Ահա, այս պատճառով է որ «Սեքէնսի պատմութիւն»-ը վերջերս նորէն հրատարակուած է, այս անգամ բանաէր Գիւրգ Արզաբեանի աշխատաթիւթեամբ (երկը առաջին անգամ հրատարակուած է 1851-ին եւ վերահրատարակուած 1879ին, 1913-ին, 1939ին): Գ. Արզաբեան այս աշխատութեան եւ յարակից ուսումնասիրութեամբ զբաղած է տարիներ: Ան ոչ թէ մեքենաբար վերահրատարակութեան պատրաստած է երկը՝ յենով նախնին հրատարակութիւններու վրայ, այլ, ընդունելով եւ իր գիրքին մէջ առնելով միւս հրատարակութիւններու եւ թարգմանութիւններու մէջ տեղ դառնալ կարեւոր վերածանութիւններն ու ծանօթագրութիւնները, ստեղծած է «Սեքէնսի պատմութիւն»-ի փաստօրէն նոր քննական բնաղբիւր: Գիրքին մէջ «Պատմութիւն Սեքէնսի» քննական բնաղբիւրն զատ Գ. Արզաբեան «Յաւելուածներ» խորագրին տակ զետեղած է նաեւ այս երկի ու անոր հեղինակի հետ կապուած իր ուսումնասիրութիւններէն երկուքը՝ «Սեքէնսի պատմութիւն»-ի հեղինակի հարցը եւ «Անանուի 1-6րդ գլուխները», ինչպէս նաեւ Յովհաննէս Դրասխանակերտցիի, Թովմա Արծրունիի, Ստեփանոս Առդիլիի եւ Վարդան Արեւելցիի երկերուն մէջ պահպանուած «Սեքէնսի պատմութիւն»-էն քաղուած հատուածները: Գիրքը ունի հարուստ ծանօթագրութիւններ եւ յատուկ անուններու ցանկ: Լոյս տեսած է Հայաստանի Ակադեմիայի հրատարակչական:

ԼԻԲԱՆԱՆ

Գործադուր՝
Գրիսոնիայի քաղաքում մեջ

Օ

ՊԵՇԻՐ ԶԵՄԱՅԵԼԻ
ՅԱԽԱԿՑԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՏՈՒՐՆ
ԼԻԲԱՆԱԶԱՅՈՑ
ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ
ԵՒ ՀԱՅ ԵՐԵՍՓՈՆԱՆԵՐ

Օ

ՊԵՇԻՐԻ (հեռագրով) — Երեւանի քաղաքում մեր ստացած լուրերու համաձայն, միջոցառում բաւական հանգարտ է եւ Երեւանի օրուան ընդհանուր գործադուրէ մը ետք քրիստոնէայ թաղերուն մէջ (զոյց էին նաեւ դպրոցները) բնականոն կեանքը վերստին վերականգնուած է: Արեւմտեան դատին մէջ ալ, Երեւանի օրն է, որ երկու ժամուան խորհրդանշական դործադուր մը կ'ըլլար նախաձեռնութեամբ Ազգ. Շարժումին, այս անգամ իրեն բողոք Բարայէլի եւ Եզիպ-տոսի միջեւ դեսպաններու փոխանակութեան:

Կիրակի օր բազմաթիւ ցաւակցական այցելութիւններ տեղի ունեցած են Պէշիւր ձեմայէլի եւ իր ընտանիքին զանազան անձնաւորութիւններու կողմէ: Կիրակի օրուան այցելուներու կարգին յիշեմք հայ երեք երեսփոխաններ՝ Մէթր Սահակ Պապիկեան, Տոքթ. Անդրանիկ Մանուկեան եւ Տոքթ. Մեղրիս Եպիփանիան եւ Հ. Յ. Դաւանակցութեան պատուիրակութիւն մը: Երեւանի քաղաքում ցաւակցական այցելութիւն մը կուտար Լիբանահայոց նորընտիր առաջնորդ Արամ Վրդ. Բէշիւրեան, որ յանուն երկու Կաթողիկոսներու եւ հայ համայնքին խոր ցաւակցութիւն յայտնած է եւ դատապարտած է արարքը, զոր դէմ նկատած է Լիբանանի շահերուն: Այս առթիւ յիշեմք, որ Շարժում, Փետր. 23ին է, որ Լիբանահայոց առաջնորդաւորական տեղապահը՝ Արամ Վրդ. Բէշիւրեան Լիբանահայոց առաջնորդ կ'ընտրուէր Դաւանակցական ժողովին կողմէ:

×

Փարիզեան մամուլը լայն տեղ կուտայ Պէշիւրի վերջին դէպքերուն եւ արձագանքը կը հանդիսանայ Ամին ձեմայէլի ալ մէկ յայտարարութեան, որ Գաթաթէպներու պարագլուխը (եւ զոհ աղջիկն է) հօրեղբայրը) Լիբանանը որակած է «բաց յիմարանոց մը»:

ՇՆՈՐՀՔ ՊԱՏՐԻԱՐԿ
ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆ
ԵՆԹԱՐԿՈՒԱԾ

Հինգշաբթի, Փետր. 21ին, Պոլսոյ Ս. Փրկիչ հիւանդանոցին մէջ աղէթափութեան (Էնթի) գործողութեան ենթարկուած է Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքը: Վերաբուժական գործողութիւնը կատարած է Բժ. Արման Չաքըրօղլու: Շնորհ Արք. մնալուն կերպով երեք բժշկական հակողութեան տակ է եւ Երեւանի քաղաքում, Փետր. 25ին սկսած էր այցելութիւններ ալ ընդունիլ:

«ՅԱՌԱՋ»-Ի ԸՆԴՄԷՋԷՆ

ՅԻՍՈՒՆ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԵՓԵԱՆ

ՓԵՏՐՈՒՄ - 1930

(Բ. և Վերջ)

Անխիդն « սմար » ներ, խորագիրն է Կ. Սեւեանի թղթակցութեան, Մարտէյ-լէն, որուն մէջ կը խարանէ անոնց անպարկեշտ եւ զեղծարար կեցումներն ու գործունէութիւնը։ Երկրին, լեզուին, օրէնքներուն եւ բարքերուն անծանօթ, դեռ նոր ժամանած եւ հաստատուած Հայութիւնը կը դիմէ այդ թարգմաններուն, այսինքն « սմար » ներուն, ամուսնու - թեան, հպատակութեան, առուծարի, բնակութեան եւ այլ թուղթերու հայ - թայթման։ Ամբողջ շրջան մը, ամբողջ պատմութիւն մը։ Հակառակ այս դեմ - ուարին պայմաններուն ազդ. ինքնա - պաշտպանութեան բնազդը արթնում է։ Ամէն ինչ որ կը կատարուի, հայրենիքէն լքուած բազմութիւններուն կողմէ արժէք ունի։ Ծիւղեր ու ձեռնարկներ հանրային կեանքի բոլոր մարզերուն մէջ։ Ահաւասիկ Փետրուար ամսուան ընթացքին հաւաքական կարեւոր արտայայտութիւնները Փրանսահայ կեանքին ներս։

Դասախօսական ժողովներ, դրաստական երեկոներ, դպրոցական հանդէսներ, թատերական ներկայացումներ շատ յա - ճախ աւելի կամ պակաս տանելի սրճա - րաններու մէջ։ Զեռնարկներ, Մարտէյ-լէնի ցերեկներու Հայր. Միութիւնը, Վա - լանս, իրարեզրկներու Հայր. Միութիւնը, Լիոնի Չարսանճաքիներու Հայ - րենակցական Միութիւնը, Տէսին՝ Սե - բաստիոյ նահանգային Ուսումնասիրաց Միութիւնը, ի նպաստ Անտոնովնի քըշ - ուած բեկորներուն։ Փետր. 18ի տօնա - կատարութիւն՝ Մարտէյ, Անիէն - Պուա - րիովս, Լիոն, Վիէն, Տէսին, Փոն տ'Օպլան, Կրենոպլը, Վալանս, Սէն-Լու, Պիլանքուր, բանախօսներ ընկերներ Ծ. Միասնեան, Մ. Ծահպազեան, Պ. Հիւս - եան, Հ. Սէրէնիլիւս, Վ. Համբար - ձումեան, Թ. Մեծատուրեան, Ա. Արոյ - եան, Բ. Միլոնեան։

Մեծ ոգեւորութիւն Տէսինի մէջ։ Փե - տրուար 9ին հիմնարկէք Հ. Յ. Դ. Տան։ Առաջին բրիչը կուտայ՝ ընկ. Հ. Նազար - եան նուիրելով 505 Փր. (ամերիկեան ա - ճուրդ)։ Գնուած հողը 231 քառ. մետր։

Տէսինի գաղութը արդէն իսկ կենսու - նակ է։ Վարդ - Պատրիկի մէկ թղթակ - ցութեանէն կը հաստատենք որ հոն կը գործեն՝ վեց Հայր. Միութիւն, Կապոյտ ինչ, Հ. Մ. Բ. Մ., Եկեղեցասէր Տիւ -

նանց Միութիւն եւ երկու քաղաքական կազմակերպութիւն։

Փարիզի Սէն-Վրասիէնի արուարձանը Անարատ Յզութեան քոյրերը դպրոց կը բանան։

Այֆորվիլի նորակառոյց հայ մատուռի օծման արարողութիւն Փետրուար 23ին ձեռամբ Փարիզի հոգեւոր հովիւ՝ Վաւա - շապուհ եպիսկոպոս Քիլարեանի։

Մարայրի դիւցազնամարտը կ'ողկու - ուի քիչ մը ամէն տեղ։ Յիշենք Մարտէյ-լէնի ներկայացումը Պ. Օտտոյի մէջ՝ 120 Շրմէն տը լա Մատրանի եւ Սալոն Շափի մէջ դերասանութեամբ Մ. Մարութեանի։ Լիոնի մէջ, կազմութիւն Հիւսէյնիկի Վերաշինաց Միութեան։

Վալանսի մէջ, իրարեզրկներու ընդհ. - ժողովը ինքզինք անկախ կը հռչակէ Հա - մախարբերդիական Միութեան Ամերի - կայի կեդրոնէն։

Մարզական կեանքին ներս, Մարտէյ-լէն. Մ. Բ. Մ. կը բոլորէ փայլուն շրջան մը։ Միշտ եռանդուն են Վիէնի եւ Փա - րիզի ախտերները։

Փոն տ'Օպլանի շրջանը, Օպլան եւ Լա - պէկիւս գեղերով, կը հաշուէ 800 Հայ։ Հոն կը գործեն՝ Հ. Յ. Դ. Ն, Ազգ. Միութիւն մը, Հայ մարմամարզական « Կա - ծակ » խումբը, Զ. Ե. Ո. Մ. Ի մասնա - ճիւղ մը եւ Հնչակեան մասնաճիւղ մը։

« Ձայներ դաւանել » սրենակէն կը քա - ղենք հետեւել յատկանշական երեւոյթ - ները։ « Թուրք որքեք » խորագրին տակ կը կարդանք ի մէջ այլոց՝ « Երբ ամէն կողմ, Ֆրանսայի մէջ, զանազան միու - րիւններ կը կազմուին ամէն օր, մեք ալ չափաւաս որքեքս ուզեցինք կազմել մեր միութիւնը, օգտակար ըլլալու համար ի - րարու »։ « Յիւրոցան Հայեր » խորա - գրին տակ կը կարդանք յատկանշական - « Պիլանի մէջ 9 երիտասարդ Հայեր եմք, կ'աշխատինք մոյն զոգեակին մէջ, մեզի հետ առնելով երկու Ֆրանսացիներ կազ - մեցինք փութովի հայկական խումբ մը որ կը մրցենք տեղական խումբերուն դէմ։ Կը խնդրենք որ « Յաւաք » մեզ քաջա - լերէ »։ Թղթակցութիւնները կ'արտայայ - տեն առօրեայ հոգեր, ինչպէս նաեւ տե - ղական գործի տարնապէսներ, այս կա - պակցութեամբ ամէնէն մտահոգ շրջանն է՝ Փոն տը Շերին։

Այս բոլորին հետ, ըսենք, Հայերը կը

ԱԶԳԱՆՈՒԻՏ ՀԱՅՈՒՆԵԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ (ՀԱՐԻԻՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

ԽՄԲ. — « Պատմա-քաղաքական հաւ - գէս »-ի 1979 թիւ 4ին մէջ, Մեապիւն Ազանալեան շահեկան ուսումնասիրու - քիւն մը ստորագրած է « Ազգանուէր Հա - յուհեաց Ընկերութեան » մասին, անոր հիմնադրութեան 100ամեակին առթիւ։ Կուտանք յօդուածին գլխաւոր մասերը, արեւմտահայերէն։

Ժ. Դարու կէսերուն եւ աւելի ետք Արեւմտեան Հայաստանի մէջ կային հայ - կական ազգային, հանրային, բարեգոր - ծական, կրթական - լուսաւորական եւ մշակութային կարգ մը ընկերութիւններ։ Այսպէս, 1860ին գրաւման Յարութիւն Մարգարեանի նախաձեռնութեամբ հիմ - նուած է « Անճուէր Ընկերութիւն »-ը, որ - ռուն նպատակը եղած է գրել - կարգաւ սորվեցնել դաւաններէ Թուրքիոյ մայ - րաքաղաքը եկած հայ պանդուխտներուն։ « Անճուէր Ընկերութիւն »-ը նոյն նպա - տակով իր մասնաճիւղերը ստեղծած է Բաղէշ, Տիարպէքեր, Եւզոկիս, Կիւրին, Սեբրդ։ 1870ին կը գործէր « Դպրոցասի - րաց Ընկերութիւն »-ը, որ դաւաններու մէջ վարժարաններ հիմնելէ զատ կազ - մականպատ է նաեւ կիրանիորեայ դա - սախօսութիւններ չափահանելու հա - մար։ « Դպրոցասիրաց »-ի, « Անճուէր » Ընկերութեան » եւ « Արարատեան Ընկե - րութեան » օրինակով 1879ին Պոլսոյ մէջ հիմնադրուած է « Ազգանուէր Հայուհ - եաց Ընկերութիւն »-ը, որ ձեռնարկած է արեւմտահայ դաւաններու մէջ հայ կա - նանց եւ աղջիկներու կրթութեան եւ լու - սաւորութեան գործին։ Ընկերութեան հիմնադրութիւնը կապուած է Սիպիլի (Զապէլ իմանեան) անունին։

Սիպիլի կանուիւն սկսած է իր գրական կեանքը։ 11 տարեկանին արդէն լոյս տե -

հաստատուին։ Որպէս նմոյշ մը այդ օ - րերէն, « Յաւաք »-ի 4րդ էջի Փետրուարի թիւերէն քաղեցինք հետեւեալը. — Հայ - կական բուժարան, Փարիզ - Պիլիլ, տէր եւ անորին Տոքթ. Գրգորեան։ Բժիշկներ եւ դարմանատուներ զանազան մասնա - գիտութիւններով՝ Տոքթ. Ասլան (Փա - րիզ), Տոքթ. Յ. Քիւրթեան (Շաբիլ), Տոքթ. Մ. Տ. Նորայր (Փարիզ), Տոքթ. Ե. Միսաեան (Փարիզ)։ Ծաղարաններ՝ « Սթառ », « Կովկաս » Փարիզի մէջ, « Եփրատ », « Փիէն Գորնէյ » Լիոնի մէջ։ Փաստարաններ՝ Գ. Շէքէրեան եւ Գր. Թէլլալեան Փարիզ։

Փետրուարի վերջին լուրը։ Փետրուար 28. « Այսօրուքն » Տոքթ. Ուրի իր մատ - նաւոր հետախօսք. NORD 67-23)։

սած են իր գրուածքները Պոլսոյ պարբե - րականներուն մէջ։ Տարիներ ետք էնի - մահալլէի ճեմարանի աշակերտուէին, ձեռագործի իր ուսուցչուէի Սրբուհի Ա. ճեմարի զեկավարութեամբ, մտած է հան - րային կեանքին մէջ՝ « Նպաստամատոյց » ընկերութեան շրջանակներուն մէջ գոր - ծօն մասնակցութիւն բերելով ազգա - աշակերտուէիններու համար գրեական պիտոյներ հայթայթելու գործին։ Գա - լաւներու մէջ ժողովուրդի ընկերային - տնտեսական անմիջական վիճակը կը մը - տահոգէր նաեւ Սիպիլը։

Ժ. Դարու 70ական թուականներուն Սիպիլ արժարժած է Հայաստանի դա - լաւներուն մէջ հայ կանանց եւ աղջիկ - ներու համար կրթութեան օժանդակը լու - տեղծելու զապաւարը։ Իր այս միտքը ոգեւորած է նաեւ գրեք շրջապատողները, որոնց կարգին՝ մայրը, հօրաքոյրը, Սրբուհի Ա. ճեմարը եւ ուրիշներ։ 1879 Սիպիլի 11ին Զապէլ իմանեան իր տունը հրաւիրած է ճեմարանի աւարական դասարանի իր դասընկերուհիները։ Այս առաջին հաւաքոյթին մասնակցած են 12 հայեր։ Բացառելով հաւաքոյթին նպա - տակը՝ Զապէլ իմանեան, ներկայացու - ցած է դատուի Հայութեան եւ յատկապէս հայ կանանց դատն վիճակը. աշխատու - նակ գրեթէ բոլոր այրերը պանդխտու - թեան մէջ են. երախտներու եւ ծներու հոգը ինչպէս է կանանց ուսերուն։ Անոնք են, որ պիտի դաստիարակեն երախտն - րը, պահպանեն հայրենի աւանդութիւն - ներն ու լեզուն։

« Ազգանուէր Հայուհեաց Ընկերութեան » երկրորդ նիստին, որ դուրսարուած է ճե - մարանի ուսուցչուէի Սրբուհի Մեքեն - եանի տունը, մասնակցած են Ընկերու - թեան անդամագրուած 150 հոգի։ Նոյն 1879 թուականին, Ընկերութեան անդա - ներու թիւը հասած է 1500ի։ Պոլսոյ « Փունը » եւ « Թեմուստան Էֆէնք » պարբերականներուն մէջ հրապարակու - թ է Ընկերութեան կանոնադրութիւնը։

1880 - 1885 թուականներուն « Ազգա - նուէր Հայուհեաց Ընկերութիւն »-ը իր առաջին դպրոցները բացած է Քիլի քա - սապա գիւղաքաղաքին մէջ, Հաճը, Մուշ, Սեբրդ, Չարսանճաքի Բերքի գի - ղը եւ այլուր։

Ընկերութիւնը դաւառի հայ կանանց լուսաւորութեան գործին մէջ զօրաւոր - թի ենթարկած էր արեւմտահայ կարող բազմաթիւ ուժեր։ Տարիներ Ընկերու - թեան ընդհանուր ժողովի առաջին ատե - նապետը եղած է Եղիշապէթ Սեղուսեան։ Գործադիր ժողովի ատենապետներ եղած են Սիպիլ, Զարուհի Գալիէքեան եւ ուրիշներ։ « Ազգանուէր »-ի մասնաճիւղ - րացուած են Կարին, Երզնկա, Ռուստու - իքմիր, Ալեքիանապոլիս, Ռոստոմ, Ա - տարադար։ Ընկերութեան գործունէու - թեան առաջին շրջանին (1879 - 1894)՝ Հայաստանի զանազան կողմերը, իր մի - ջոցներով բացուած են աղջկանց 12 դպ - րոցներ։ Ծաւալած կրթական - լուսաւոր - ական շարժման դժուարութիւններէ մէկն ալ ժողովուրդի չբաւորութիւնն էր։

Կ Ա Ր Ո Ւ Ն 1979

ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԻՆ

Հոյ - Հօրոյ՝ չէր ուզեր տեղի տալ, կակիծի աստիճան կը պայքարէր։ Մար - մինը թուլցած, հաստ ծառի ճիւղին վը - րան, նստուածքը նեղացուցիչ, բարկու - թեան ճիւղ արձակել կու տար։ Ստոյիկ տղան իր պարտականութեան կառչած կը գիմարէր. սակայն մինչեւ երբ... Զայն չկար. ամայի տեղ մը կը դառնէին. շատ - շատ ծառին մայր ճիւղին փաթթուած պիտի քնանար... Կիւլանգը՝ վարը ինչ կ'ընէր... Աչքերը ազօտած, այլեւս հո - րիցորդ ուշի ուշով չէին քններ։ Անդին՝ կէտ մ'երթալով կը տարածուէր, կ'ընդ - լայնէր... Ցնցուելու աստիճան՝ Հոյ - Հօրոյ կը պրկէր ինքզինքը, հետզհետէ, ճիւղով վերադառնելու իր զգաստ թափը... Այո՛, կէտը կը յառաջանար իր ուշ - գուլեմար. երբեմն - երբեմն բոլորուող հովին օգնութեամբ, մեղմ կուգային ա - կանջին զանգակներու հնչիւնը, այծե - թու մայիւնը, շան մը հաչիւնը... չէր ե - րազեր... Վարէն՝ Պուշոն իր շան բը - նազըով, կանխած ու պատասխանած էր

իր հաջիւնով։ Պահպանողական՝ երկիւ - ղը սիրտը, Հոյ - Հօրոյ լարուած կը հե - տեւէր մօտեցող խումբին։ Վերէն՝ հրա - մայած էր Պուշոյին տեղէն չշարժել։ Կենդանին շարունակ անցուղաճի դար - մանքին տակ, անորոշ, պաշտպան կեցած Կիւլանգը քով, տեղէն չէր հեռացած։ Անդին՝ խաշնարածք իր խումբին հետ կը ստուգուէր։ Կարծես՝ հովիւը եւ շու - նը, նոյն քնազողով, կուսած էին անհատ - կրնալի ներկայութիւն մը։ Նոյն զգուշու - թեամբ, հովիւը հրահանգած էր իր շա - նը չհեռանալ։ Հոյ - Հօրոյ այլեւս կը զանազանէր հօտին կարեւորութիւնը. ուր այծեր խառնուած դառնուկներու, ան - վարան կ'ողորմէին զէպի սաղարթախիտ ծառերը։ Հօրը բաւական կարեւոր, ան - կասկած տեղւոյն դիւզապետին կամ հա - լուստի մը կը պատկանէր։ Խաշնարածք՝ Քիւրտ ըլլալու չէր. հագուստին ձեւը, մանաւանդ գլխի փաթթոցը չէին նմաներ Քիւրտերու հանդերձին։ Մարդը ծերի կերպարանք մ'ունէր, ցուպին յենած

զանգազ կը յառաջանար։ Հրաման մը տալու պարագային՝ ձայնը չէր բարձ - րացներ։ Հօրը եւ շունը կարծես վարժ - հաւատարմութեամբ, խօսքին կը հետե - լէին։ Շունը փոքր էր, բայց արագա - շարժ, աշխուշ իր գործին, տիրոջը չու - ղէն չէր հեռանալ։ Հոյ - Հօրոյ ուշա - գրութեամբ զննած էր մանրամասնու - թիւնները։ Նոյնիսկ եթէ միջոցը ունե - նային փախչելու, ուշ էր, յանկարծ վազ - քով տեղափոխութիւնը պիտի տեսնուէր ու կասկածի հետեւանք մը բանար։ Ա - աւելի լաւ էր չշարժել. տղայական անմե - ղութիւն մը իրենց զերբին մէջ պահել։ Կասկած չկար՝ հովիւը պիտի կուսէր ի - րենց անկանոն վիճակը։ Մանաւանդ՝ երբ տեսնէր Կիւլանգը կիսամերկ մարմնի քորշերը, ու, վերաւոր դէմքին այլան - զակութիւնը։ Փաստը՝ որոնք կրնային զանազան եղրակացութիւններու դուռ բա - նալ. խառնարել իրենց փախուստի շա - րունակութիւնը։ Ինչ ալ ըլլար, Հոյ - Հօրոյ արամազներ էր մարդկային չըր - ման բանաձեւին հակել։ Ուրիշ կերպ չը - կար։ Եթէ հովիւը բարոյական դատում մ'ունէր, պիտի օգնուէին իր ազնու - թեան, ու, իբր կորսուած հարցնէին Պապ տանող ճամբան ու հեռաւորու - թիւնը։ Հոյ - Հօրոյ հանգարտ, ծառէն վար էր իջած, Կիւլանգին տեղեկացնելու

անուկնալ այցելուները մօտենալը։ Պու - շոն կապած էր ծառին, յարմար միջո - ցը, որ երկու շուները իրարու վրայ չը - յարձակէին ու այդ պատրուակով ինչիկ չծաղէր խաշնարածին հետ։ Հոյ - Հօրոյ վարժ իր հովիւի կարողութեան, պիտի գիտնար սիրաշահել իր արհեստակցը։ սակայն կարեւոր էր գիտնալ մարդուն ազգութիւնը. ու, Հայերուն հանդէպ իր համակրանքի չափը... Այդ էր սոսկ, որ կը պրկէր խեղճ աղուն սիրտը...

ԱԶԳՈՒԹԻՒՆ... անհատի մը դերը - մը. ինչ եղերային դիպուած. երբ երա - խաները իրը դատաւարտեալին կիկը, կը կրնն անոր ճնշիչ ազդեցութիւնը...

Կիւլանգը՝ չէր արթնացած. հանգարտ շնչառութիւնը կամաց - կամաց կը վա - նէր ցաւերն ու յոգնութիւնը։ Զորքու - արցունքները տարածուած դէմքին վը - րայ, վիշտ էին փորած...

Հոյ - Հօրոյ՝ կարեկից, պատուած բաճկոնը աղջկան մերկ ուսերուն վրայ էր ծածկած։ Հարկաւ՝ Պապ հասնել - նուն այդ մերկութեան դէմն ալ միջոց մը պիտի դառնէին...

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

(22 - Շար.)

Fonds A.R.A.M

« Ե Ա Ռ Ա Ջ »

ԲԱՐԳՈՒՄԱՆ ԶԱՄԱՆ

ՄԱՐՏԻՅԱՆ ՏԵՐ ԵՆ ՏԻԿԻՆ ԵՐՈՒՆԴ
Միջադեպ 240 Փր. Կը նուիրեն:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱՆԿԻ

ՏԻԿԻՆ ԱՐՏԵՄԻՍ-ՄԻՐՁԷ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒՄՆ ԱՌԹԻԻ

ՏԵՐ ԵՆ ՏԻԿԻՆ ՄԻՐՁԷ ՍԱՐԴԵԱՆԻ Ի-
րենց խոր ցաւակցութիւնները կը յայտ-
ենն խորհրդի պատանեկան դասընկե-
րով՝ Միսաք - Միքէլ Ղազարեանի եւ զա-
ւակներուն ու ընտանեկան պարագան-
քուն իրենց կնոջ եւ մօր Տիկին Արտեմիս
Ղազարեանի կողմէ մահուան առթիւ եւ
փոխան ծաղկեկոնջի 100 Փր. Կը նուիր-
են «Յառաջ»-ին եւ 100 Փր. Դպրոցատե-
րին (ստանալ «Յառաջ»-էն):

×

Վալանտին ՏԵՐ ԵՆ ՏԻԿԻՆ ՅԱԿՈՐ ԿՕ-
կալարեան խորին ցաւակցութիւններ կը
յայտեն Միսաք (Միքէլ) Ղազարեանի,
զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագա-
ներուն իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօր եւ ազ-
գականին՝ Արտեմիս Ղազարեանի մահ-
ուն առթիւ եւ փոխան ծաղկեկոնջի 150
Փրանք կը նուիրեն «Յառաջ»-ի բարգաւա-
ման համար:

Liberation
Arménienne

PRESENTE

« LE TRIANGLE »

en langue arménienne, version originale
sous-titrée en français

Une exposition importante traitera prin-
cipalement de l'extermination armé-
nienne, du problème arménien et de la
dissidence.

St. Etienne, Dimanche 2 Mars à 15 h.
à Clairvivre, 14 bis, Rue Roubaix,
proximité Place Fourneyron
ՀԱՅԿ. ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կը ներկայացնէ

ԵՌԱՆԿԻՒՆԸ

Հայերէն ֆիլմ մը,

փրանսերէն ենթագրումով

Կիրակի, Մարտ 2, ժամը 15ին

Սէնթ-Էթէն

CATHEDRALE ST. SAUVEUR
AIX EN PROVENCE

CONCERT

Vendredi, 29 Février à 21 heures
La chorale SAHAK-MESROB

110 MEMBRES

sous la direction de
KH. YILMAZIAN
au piano: Juliette Yilmazian
au programme: Komitas, Egnalian.
Babadjanian, Bartevian, Altounian,
Brahms, Schubert.

×

Հ Ա Մ Ե Ր Գ

Կազմակերպում է ԲԻՄ-ԱՆ-Փրովանսի
Հայկ. Մշակութային Ընկերութեան
կողմէ

ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

Երգչախումբը, ղեկավարութեամբ

ԽԱՅԻԿ ԵՐԼՄԱՋԵԱՆԻ

Ուրբաթ, Փետր. 29, ժամը 21ին:

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՅԻ ԳՈՐԻՆԻ մասնաճիւղը
ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկե-
րուհիները Երկուշաբթի, Մարտ 3, ժամը
15ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ:
Շատ կարեւոր օրակարգ, նաեւ պատգա-
մաւորական ժողովներու զեկուցում:

DINER DANSANT

Diner dansant organisé par les amis
du Collège St. Grégoire de Nareg,
au profit de cette fondation armé-
nienne, à l'Abbaye de Collonges-
Paul Bocuse, quai de la Jonchère
69660 Collonges au Mont d'Or, le
Dimanche 2 Mars à partir de 20 h.
Pour participer à ce repas de bien-
faisance, se mettre en relation avec
la Direction du Collège:
38, Route de Collonges,
69450 St. Cyr au Mont d'Or
Tél. (7) 847-28-65

ՇՆՈՐՀԱՎԱԽԻ

Տիկին Սաթենիկ Գալուստեան եւ զա-
ւակները, ՏԵՐ ԵՆ ՏԻԿԻՆ խաչիկ Գալուստե-
ան, զաւակներն ու թոռները եւ ընտա-
նեկան համայն պարագաները իրենց խո-
րին շնորհակալութիւնները կը յայտեն
բոլոր անոնց որոնք ծաղկեկոնջով, փո-
խան ծաղկեկոնջով նուիրեն, անձամբ,
մամուլով թէ զբաւոր ցաւակցութիւն
յայտնեցին իրենց մօր եւ մեծ-մօր՝
Տիկին ՇՈՐՀԻԿ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆԻ

(Մշեցի)

մահուան առթիւ եւ իր յիշատակին 2000
Փրանք կը նուիրեն «Յառաջ»-ի բարգա-
ւաճման:

×

Նոյն տխուր առթիւ, իր մեծ-մօր յի-
շատակին, փոխան ծաղկեկոնջով, Պ. ՓՈԼ
Գալուստեան 5000 Փր. նուիրած է Սէն-
Լուի Հայոց եկեղեցւոյ եւ 5000 Ա.Փոր-
վիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցւոյ պայ-
ծառութեան:

ՀԱՅՈՒՄ

ՎԱՐԳԱՅ Ս. ԽԱՅ

Այս Ուրբաթ, Փետր. 29, Երեկոյեան
ժամը 7ին, Առնուվիլ լէ Կոնէսի Վարա-
զայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ ՀԱՅՈՒՄ կը
կատարուի բոլոր եկեղեցականներու մաս-
նակցութեամբ:

LA CAPPADOCE

soirée spéciale paëlla

avec

NINO DE MURCIA

et

danses espagnoles

le dimanche 23 mars

Réservations: 375-05-30 — 67 bis, Quai Blanqui — Alfortville 94

ԼԻՈՆ

ՀՈՎԱՆԱՌՈՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՁԱԽՈՒՄԲԸ

Իր 17րդ տարեկարծին առթիւ զեղար -
ուեստական ցերեկոյթ մը կազմակերպած
է Կիրակի, Մարտ 2, ժամը 16ին սկսեալ:
Թատերգութիւն, երգ, երաժշտութիւն եւ՝
ԽՆՁՈՅԲ ՄԸ

Սայաթ - Նովա նուագախումբին հետ:
Եկեղեցւոյ սրահը, 295 Ռիւ Պուալ
Մուսքը ազատ է:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՍԷՆ-ՇԱՄՈՆ

Նախաձեռնութեամբ Հայ Կաթողիկէ
Ժողովրդապետութեան, Շարաթ, Մարտ
1, ժամը 20ին սկսեալ եկեղեցւոյ շքեղ
սրահին մէջ:

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱԽԻՐ

Այժմովի Հայ Մշակութի Տան վար-
չութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բո-
լոր անդամները Ուրբաթ, Փետր. 29
ժամը 21ին

Կարեւոր օրակարգ: Ներկաներու թիւը
մեծամասնութիւն կը համարուի:

ASSOCIATION DE LA MAISON
ARMENIENNE CULTURELLE ET
ARTISTIQUE D'ALFORTVILLE
ASSEMBLEE GENERALE

Le Vendredi 29 Février

Quelque soit le nombre des présents
l'Assemblée Générale est habilitée, selon
les statuts, à délibérer valablement.

ՇՆՈՐՀԱՎԱԽԻ

ԼԻՈՆ. Կապ. Խաչի Լիոնի մասնա-
ճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է
Պր. Միսաք Միքէլ Ղազարեանի 100 Փր.
իր սիրելի կնոջ՝ Արտեմիս Ղազարեանի
մահուան առթիւ: Նոյն առթիւ ՏԵՐ ԵՆ
ՏԻԿ. Ղազար Ղազարեան Կապ. Խաչին կը
նուիրեն 100 Փր. փոխան ծաղկեկոնջով:

A L'OCCASION DE LA PARUTION

" D'ARMENIE 1900 "

d'YVES TERNON

et

J. C. KEBABDJIAN

aux Editions ASTRID

LA LIBRAIRIE H. SAMUELIAN

ORGANISE DU 25 FEVRIER AU 10 MARS

une quinzaine promotionnelle
pour cet ouvrage

Librairie Orientale H. Samuelian
51, Rue Monsieur-le-Prince

75006 Paris — Tél. 326-88-65

Fermé le Samedi après-midi

×

En vente également:

Librairie Palouyan

Lyon: Librairie-Expérience, 6 Rue Petit-David

Décines: Maison de la Presse

Grenoble: Librairie Massis, 70 Cours Berriat

et dans les librairies de:

Valence, Romans, Vienne, Aix-en-Provence, Marseille, Reims, etc.

ՄԱՐՏԵՅԻ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE

ARMENIENNE DE MARSEILLE

(12,14, Rue St. Bazile)

Վիճարանական Ասուլիս

Նիւթ՝ Հայ եկեղեցւոյ եւ եկեղեցա-
կաններու դերը նպաստաւոր թէ ան-
նպաստ եղաւ մեր պատմութեան
ազատագրական շարժումին մէջ:

Ուրբաթ, Փետր. 29, ժամը 21ին

Վասպուրական սրահին մէջ:

Կը մասնակցեն՝

ՀԱՀԱՆ ԽԱՅԱԿԻՐ ՔՀՆՅ ՏԷՏԷԱՆ

Եւ ԱՍՍՏՈՒՐ ՔԷՍՏԷԱՆ

Զրոյցը կը վարէ՝

ԺԻՐԱՅԻ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

DEBAT PUBLIC

Thème. Le rôle de l'Eglise et des
ecclésiastiques arméniens a été positif
ou non au cours de notre histoire
dans le mouvement de libération
arménien?

Vendredi 29 Février à 21 heures

ՄՈՒՏԲԸ ԱԶԱՏ Է

ENTREE LIBRE

TRANSTOURS

organise plusieurs voyages à Erévan avec divers programmes

14 jours à Erévan - 2 jours à Moscou

TOUS LES VOYAGES PAR AVION — HOTEL 1re CLASSE — PENSION COMPLETE

prix du premier voyage: 3.300 F

départ:	retour:
1 ^{er} voyage — 18 AVRIL	3 MAI
2 ^e voyage — 11 JUIN	26 JUIN
3 ^e voyage — 28 JUIN	12 Juillet
3 jours à Léningrad, 1 jour à Moscou, 12 jours à Erévan	
4 ^e voyage — 6 AOUT	21 AOUT
5 ^e voyage — 13 SEPTEMBRE	28 SEPTEMBRE
6 ^e voyage — 1 ^{er} OCTOBRE	16 OCTOBRE

DIRECT DE MARSEILLE

1 ^{er} voyage —	du 11 au 25 AOUT
2 ^e voyage —	du 8 au 22 SEPTEMBRE
3 ^e voyage —	du 6 au 20 OCTOBRE

du 18 avril au 10 mai

DEPART DE TOULON

à bord du « Chota Roustavelli »

Croisière en mer Noire - 1er Mai à Erévan

23 JOURS DONT UNE SEMAINE A EREVAN

en cabine 4 personnes

3.900 F

(pension complète et séjour à Erévan compris)

TRANSTOURS, 25 Rue d'Argenteuil, 75001 Paris — Tél.: 261-58-28
ուր կարելի է ներկայանալ ամէն Զորեքշաբթի եւ Ուրբաթ կէսօրէ ետք ժամը 15ին 18
Մարտի՝ Ղիմի 2. ԱԼԻԲԱՆԵԱՆԻ
11, Rue du Bassin — SAINT-JULIEN. Tél.: 93-04-90 et (42) 83-31-55
Վալանտին Ղիմի Ե. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ — Ալֆոնսին՝ Ղիմի 3. ՊՈՅԱՆԵԱՆԻ
Fonds A.R.A.M

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԺԱՄԳԱՐ —
Փրակաւ անկախ է,
բայց իւրաքանչիւր՝
Ազգայնական Ուխտիւն

Հետաքննելու Ա. կայանէն է, որ Նախագահ Ժամգար տէքսթէն, պատասխանելով երկու լրագրողներու՝ Փաթրիս Տրիստէլ եւ Քրիսթին Օքսթոնի, պարզեց Ֆրանսայի քաղաքականութիւնը, զխաւարար արտաքին ճակատի վրայ: Ի պղծանէ ճշդեց որ մասնագէտներու չուղղել իր խօսքը այլ այն Փրանսացի քաղաքական, որ ամբողջ օրը աշխատելէ ետք, իրիկունը տուն եկած է ու կ'ուզէ որ Նախագահը իրեն բացատրէ պարզօրէն քաղաքականութիւն մը որ այնքան ալ պարզ ու յստակ չի թուիր:

Իր այս ելոյթին կարեւորագոյն կէտը կը նկատուի այն հաստատումը զոր Նախագահը տուաւ, ինչ կը վերաբերի Ֆրանսայի դերին Ատլանտեան զինակցութեան հանդէպ, շեշտելով հանգերձ թէ Ֆրանսա անկախ կը մնայ եւ պէտք չէ վերածուի գերպետութեան մը զաւանդին: Հարկ է որ Ֆրանսա նախ պաշտպանէ իր շահերը բայց 32 տարի է անդամ է Ատլանտեան կազմակերպութեան, որու Ալան Ժիրը յօդուածը շատ յստակ է — « Կողմը, այսինքն Պետութիւնները, որոնք կը ստորագրեն, համաձայնած են որ զինքն յարձակում մը, իրենցմէ մէկուն կամ միւրին դէմ, Եւրոպա պառտի թէ Հիւսիսային Ամերիկա, պիտի նկատուի յարձակում մը ուղղուած բոլոր կողմերուն դէմ եւ ուրեմն կը համաձայնին, որ եթէ նման յարձակում մը պատահի, իրենցմէ իւրաքանչիւրը կ'օրհնէ անոր որ յարձակման ենթարկուած է, ձեռք առնելով բոլոր անհրաժեշտ միջոցները, մէջն ըլլալով զինեալ ուժին զործածութիւնը »:

Արիւ, ուրեմն կրնայ ապահովութիւն տալ Ֆրանսայի Ատլանտեան զինակցութեան, որ Ֆրանսա հաւատարմ է իր յանձնառութեան: Այս ամբողջութեամբ է որ Քոքսթոնը տը Փաթրիս խմբագրապետը՝ Թեոֆիլ Գէրմէն « Եթէ խորհրդային ուժերուն Աֆղանիստան մուտքին յաջորդող օրերուն, Հանրապետութեան Նախագահը խօսքի ալ լեզուն, զոր խօսեցաւ երէկ իրիկուն, բազմաթիւ թիրեմագութիւններու առաջն առնուած կ'ըլլային »:

Ըսել է թէ ամէն մարդ գոհ է ժամգարի յայտարարութիւններէն եւ այդ ամբողջութեամբ կը բաւէ կարգաւ իւմաւորութիւն խորագրել « Անկախութիւնը... Ատլանտեանակցութիւնն է »:

Նախագահը կրկնեց արդէն ծանօթ կէտը: Խորհրդային միջամտութիւնը Աֆղանիստան անընդունելի է, կատարուած իրողութիւնը չընդունելու համար ամֆոն տագնապը, երեք տարիներ (1978-1979) Օտար ուժերու հետեցում: Աֆղանիստան իրաւունքը իրենք արգելու իրենց գործերը: Գ) Այնպէս ինչ որ Աֆղանիստան սպառնալիք մը չէլայ իր զբաղմունքներուն համար եւ գերազանցութեան միջեւ ալ մրցակցութեան լայնութիւնը չըլլայ:

Մոսկուայի հետ հաղորդակցութեան միջոցները պէտք է պահել, ինչ կը վերաբերի որդեգրական խաղերուն, կազմակերպութիւններուն կը մնայ որոշում տալ:

Ոչ մէկ տարակարծութիւն կայ Միացեալ Նահանգներուն հետ, Աֆղանիստանի զէպերուն վերլուծման մէջ: Արեւմտեան Պետութեանց շարքին մէջ, Ֆրանսա միակն է, որ հինգ տարի է կը զեղչէ իր զինուորական ծախքերը: Ֆրանսա, նաեւ այն երկիրն է որ ամէնէն աւելի ըրած է մարդկային իրաւանց ի նպաստ:

Իր կողմնակիցներուն համար Նախագահ Ժամգարի արտաքին քաղաքականութիւնը յստակ է եւ մասնաւոր կը պահէ « Կօլտան » հով մը բայց ոչ-կողմնակիցներու եւ նոյնիսկ « փողոցի մարդուն » կարծիքն այն է որ արտաքին քաղաքականութիւնը ոչ թէ զէչ է այլ բացառիկ, այլ խօսքով Նախագահը արտաքին քաղաքականութիւն չունի: Գրեթէ նման կարծիք մը ունի նաեւ գերման մամուլը եւ պահպանողական օրաթերթը՝ Ֆրանկֆուրթըր Ալլեմանց Ցայթունկ երկար խմբագրականով մը կը քննադատէ ժամգարի արտաքին քաղաքականութիւնը զոր զիկ — զակ կ'որակէ եւ յատկանշական կը դնէ Փրանսական դերին անիրականութեան:

Ի Ր Ա Ն

ՍԱԽԱՔԻ ԶՈՀԵՐԸ
ՔՆՆԻԶ ՅԱՆԶՆԱԽՈՒՄԻՆ ԱՌՁԵԻ

ՄԱԿԻ նշանակած հինգ հոգիները յանձնարարութեամբ տեսնուելէ ետք Արտաքին նախարար Դոթպապետեան հետ, առջի օր ընդունեցաւ Սաւաքի զոհերը կամ անոնց ընտանիքները: 200 հոգի տողանցած են խոր տպաւորութիւն թողնող յանձնարարութիւն անդամներուն վրայ: Վերաւոր, հաշմանդամ, կոյր, կաղ, փորուած աչքերով երիտասարդներ, անդամահատուած կիներ ներկայացած են ցոյց տալու համար Շահին դադունի ոստիկանութեան չարաքանքներու տարողութիւնը: Այս դժուար հանդուրժելի տեսարաններ, որոնք կողքին նաեւ նկարագրութիւնները, որոնք աներեւակայելի կը նկատուին: Այս ամբողջին եզրակացութիւնն այն եղած է որ նախապայման կը մնայ Շահին յանձնումը: Ինչ կը վերաբերի պատանդներուն, ուսանողները կը կրկնեն թէ կ'ենթարկուին իմամին կամքին եւ խորհրդարանին որոշումին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԱՐԹԸՐ հաւանաբար շահած է այլեւս իր կուսակից — մրցակից Քենըտիի դէմ, տրուած ըլլալով որ Նիւ-Հըմպթրի շըրջանը տեսակ մը ջերմաչափ կը նկատուի, եւ հոն է որ առջի օր Գարթըր ճգմեց Քենըտին, նախնական ընտրութեանց հանրաժողովին:

ԹիթՕՆ գրեթէ մեռած կարելի է նկատել քանի թիւիչները չեն կրցած դարձանել թոքատապը եւ սիրտն ալ վարկեանէ վայրկեան կը տկարանայ բայց եւ այնպէս իր կազմը այնպիսի հանելուկ մըն է, որ ոչ ոք կրնայ ճշդել թէ որքա՞ն կրնայ տոկալ: Կասկած չկայ սակայն թէ դատաւարտուած է եւ հրաշք չի կըրնար պատահիլ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ եկամուտի տուրքերու յայտարարութեան վերջին պայմանաժամն է Մարտ 3, փոխանակ Փետր. 29ի:

ԵՐԵՒԱՆ — ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՅԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Փետր. 22-25)

ՍԵՐՈ ԽԱՆԶԱԴԵԱՆԻ ԳՈՐԾԸ
ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՎ ՄՈՍԿՈՒՍԻ ՄԷՋ

Մոսկուայի մէջ, 150 հազար տպաքա — նակով լոյս տեսած է Սերո Խանզադեանի « Երեք տարի 291 օր » խորագրով հաւաքածոն, (ռուսերէն), ուր տեղ գտած են, բացի պատերազմական յուշագրու — թէնէն, « Ծարաւ եմ ջուր տուէք », « Վեց դիւր » վիպակները, « Լալ Համալը », « Քարի լոյս », Նուարդ », « 1971, ամառ » եւ այլ պատմութեան: Ռեզինա Կարրիէլեանցի թարգմանութեամբ հրատարակուած գիրքի ծանօթագրութեան մէջ նշուած է, որ հայ արձակագիրը ծանօթ է իբրեւ « Միլիթար Սպարապետ » պատմական վէպի եւ « Քաջարան » վէպի հեղինակ: « Երեք տարի 291 օր » պատերազմական յուշագրութիւնը Մոսկուայի մէջ չորս անգամ հրատարակուած է:

ՄԱՆՐԱԲԱՐՁ ՍԵՐԳՈ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ
ԵԱՆԻ ԴՈՒՄԵԱԿԸ ՆՇՈՒԱՅ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի մարզադէր հասարակու — թիւնը նշած է ծանրաբարձ Սերգօ Համբարձումեանի ծննդեան 70ամեակը: Հայ մարզիկը 1930ական թուականներուն մեծ անուն ունեցած է մարզանքի աշխարհին մէջ: Բազմաթիւ անգամներ շահած է աշխարհի եւ խորհ. Միութեան ախոյեանի տիտղոսը: Մասնակցած է Ֆրանսա եւ Պեժիկա տեղի ունեցած մրցումներուն եւ համաշխարհային բանուորական ողիմպիականներուն:

ԵՐԱԺԻՇՏ ԵՐՈՒԱՆԻ ԵՐԿԱՆԵԱՆԻ
ՆՈՐ ԳՈՐԾԵՐԸ

Երաթիշտ Երուանդ Երկանեան Դանիէլ Վարուժանի « Նաւասարդեան » խորա — գրով բանաստեղծութեան թեմայով նոր գործ մը յօրինած է, զոր կոչած է « Խըմբեղաչին հիմնողի »:

Երաթիշտը աւարտած է նաեւ դաշնակի շրջ սոնաթը եւ ներկայիս կը պատրաստէ — Գիրք ծննդոց » խորագրով գործը, Վահագն Դաւթեանի պոէմի մոթիֆներով, սենեկային նուագախումբի, երգչախումբի, երգչոնի եւ ամբուսքողի համար:

ԳՐԻԳՈՐ ԶԱՆԻԿԵԱՆԻ ԳԻՐԳԸ
ՌՈՒՍԵՐԻՆ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՎ

Մոսկուայի « Դեմոկրատիկ լիտերատուրա » (« Մանկական գրականութիւն ») հրատարակչականը 100 հազար տպաքա — նակով լոյս ընծայած է Գրիգոր Զանիկեանի (Երեւանէն) « Այսպէս են ծնում լեզնեղները » գիրքը, զոր ռուսերէնի թարգմանած է Գուրգէն Հայ-Արտեան, իսկ Ռեզինա Կարրիէլեանց զայն խմբագրած է: Գիրքը, որ կը ներկայացնէ Արփի — Սեւան ջրատարի շինարարութեան պատմութիւնը, պատկերազարդ է:

ԳՈՐԳԱԳՈՐԾՈՒՀԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱՅ
ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ԵՐԵՎԱՆԻ

Մեծաւանի գորգի գործատան ակումբին մէջ տեղի ունեցած է Հայաստանի

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՑ
ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ

Ինչպէս զրած էինք մեր երէկուան թիւով, Շաբաթ, Փետր. 23ին, Գաւառական Ժողովը Լիբանանայոց առաջնորդ ընտրած էր Արամ Վրդ. Գէշիշեան, որ տեղապահի պաշտօնը կը վարէր Տաճատ Արք. Ուրֆալեանի վախճանումէն (1978) ի վեր:

Այս առթիւ, Երեւանի Փետր. 26ի Պէյրութի Փրանսագիր օրաթերթերը՝ Օռիան — Լը Ժուռ եւ Լը Ռեվիլ, տալով լուրը, հրատարակած են նաեւ նորընտիր առաջնորդին նկարը ու տուած հետեւեալ մանրամասնութիւնները. — Ծնած 1947ին, Արամ Վրդ. Գէշիշեան իր ուսումը կատարած է յաջորդաբար Անթիլիասի Դպրեվանքը, Պէյրութի Ամե — ռիկեան համալսարանի Աստուածաբանութեան Նիւ — Իսթ դպրոցը, Ժընեւի էքզի — մէնիք Հիմնարկութիւնը եւ Նիւ Եորքի Ֆորահամ համալսարանը: Էքզիմէնիք շարժումին մէջ իր գործունէութեամբ, Արամ Վրդ. մեծ դեր ունեցած եւ աշխատանք տարած է մասնակցելով Ժողովներու թէ՛ տեղական թէ՛ միջազգային գետնի վրայ եւ վարած, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան էքզիմէնիք յարաբերութեանց ընդհանուր քարտուղարի պաշտօնը: Հեղինակ է բազմաթիւ յօդուածներու եւ խմբագրականներու, հայերէն եւ անգլի — բէն, զանազան պարբերաթերթերու մէջ եւ նաեւ գիրքերու հայագիւրութեան եւ աստուածաբանութեան մասին:

Պէյրութի օրաթերթերը կ'աւելցնեն թէ երկրին ցաւոտ պայմաններուն պատճառով (Պէշիւր ձեմայէլի գաւիլին եղերական մահը, հօրը դէմ կատարուած եղեռնա — նախործին ատեն) Լիբանանայոց Առաջ — նորդարանը կը յայտնէ որ շնորհաւորութիւններ չընդունիր հիմա եւ անոնց թր — ականը կը յայտնուի յետագային:

Ծանօթ գորգագործուհի Ալ — բերտեանի նուիրուած մեծարանքի երեկոյթ մը: Ներկայիս ան կ'աշխատի գորգի մը վրայ, որ կը վերջանայ 1984ին: Իր գործած գորգերը աչքի կը զարնեն բարձր որակով: Մեծարանքի երեկոյթը տեղի ունեցած է Հայաստանի առաջնութիւնը շահելուն առթիւ՝ գորգագործութեան մէջ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՊԱՐԳԵԻԱՏՐՈՒԱՅ

Հայաստան չորրորդ անգամ ըլլալով պարզեւատրուած է խորհ. Միութեան Համայնալար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի, Նախարարաց Խորհուրդի, Ար — հետապնդական Միութիւններու Կեդր. Խորհուրդի եւ Կոմերիտմիութեան հա — մամիւրթեանական Կեդր. Կոմիտէի կար — միր զրօշով, ի գնահատութիւն 1979ին արձանագրած յաջողութեան ազգային եկամուտի մրցանիչին մէջ:

ԱՂԱՍԻ ԱՅՎԱԶԵԱՆ
ԲԵՄԱԴԻՐԻ ԴԵՐԻՆ ՄԷՋ

Աղասի Այվազեան, որ բազմաթիւ չար — ժանկարներու սենարիոներու հեղինակն է, առաջին անգամ ըլլալով հանդէս եկած է իբրեւ բեմադիր: Ան բեմադիր Լեւոն Իսահակեանի հետ ձեռնարկած է « Աւազ » ժապաւէնի պատրաստութեան՝ « Հայ — Փիլմ » արուեստանոցին մէջ: Աղասի Այվազեան զրած է « Եռանկիւնի », « Հայ — րիկ », « Խաթաբալա » ժապաւէններու սե — նարիոները:

ԱԶԳԱՆՈՒԷՐ ՀԱՅՈՒՆՆԵՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ (ՀԱՐԻՐԱՄԵՆԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒՆ)

(Բ. և Վերջ)

1908ին, Ալյուսի Համալսարանի դասընկերու-
թեան հետ, Պոլսոյ մէջ, դարձեալ Սի-
ւիլի Բանքերով, « Ազգանուէր Հայուհի-
նաց Ընկերութիւն »ը վերսկսած է իր
գործունէութիւնը: « Ազգանուէր »ի գոր-
ծիւնքը ըմբռնելով դատարանակ Հա-
յուստանի վիճակին ծանրութիւնը, որո-
շուառ ինքնուրուի անոր բարոյական
լիարժեք էր քաղաքացիական հայ ժո-
ղին, ոչնչել կենդանի պահելու հայ ժո-
ղին: Հայոց հողին վրայ: Անոնք
զոհուած են որ յանցանք է համակեր-
պել կատարուած ողբերգութեան հետե-
ւանքներուն հետ: Ամէն մարդ կը խու-
սալէր ազգային գործերու մասնակցելէ:
« Միջոցաւ ամէն մարդ իր տան անկիւն-
ները կը պահուէր կամ ասորին - անդին
կը փախչէր յարձակումի, կոտորածի
պարագայի տակ՝ մեր օրիորդները ան-
վերջ կը շարունակէն իրենց յանձն ա-
ռած պաշտօնը » — կը գրէր Սիւլի այլ
օրերուն:

Միւս փորձութիւններ կը սպասէին
« Ազգանուէր Հայուհիաց Ընկերութեան »
նաեւ անոր գործունէութեան երկրորդ
շրջանին: Իրենք զիրենք ազատամարտ եւ
յարազակութեան ձեռնարկող երիտասարդ
յոթնական իշխանութեան երկրորդ տա-
րին իսկ՝ 1909ին, սկսաւ Կիլիկիոյ Հա-
յոց զանգուածային կոտորածը: Հրաշ-
քով ազատածներու մէջ հազարաւոր որբ
երախներ կային: « Ազգանուէր »ի գոր-
ծիւնքը կը մտածէն որեւէ կերպով ա-
նոնց օգնութեան հասնիլ: 1909ի աշնան
այլ օրերուն Կիլիկիոյ մեծերը հերոս-
ութեան հաւատարմ էր: Սակայն այլ
գործը յանձն առաւ « Ազգանուէր »ի ա-
ռեւակաւոր Արշակունի Թէոֆիլ: Մէկ
ամիս մնալով Կիլիկիոյ, ան ոչ միայն
զաւրոյցներ եւ որբանոցներ կազմակեր-
պեց, այլեւ զանազան միջոցներով կըր-
ցաւ օտար անունի մը տակ այցելել Կի-
լիկիոյ բանտերու խուցերը, ուր տարիներ
շարունակ կը խոչտանգուէին հայկական
ազատագրական պայքարի խումբ մը հե-
րոսներ: Արշակունի Թէոֆիլ յաջողեցաւ
զաւրոյցներ ստեղծել յետագային զանոնք
ազատելու համար: Կիլիկիոյ վերա-
դարձին իր առաքելութեան հաշուետու-
թիւնը ներկայացուց փաստերով եւ լու-
սանկարներով համեմատած զբոյժով մը,
որ լոյս տեսաւ 1910ին՝ « Ամիս մը ի Կիլի-
կի » խորագրով: Այս գիրքը, որ նուիր-
ուած էր Սիւլիին, իսկ հասոյթը՝ « Ազ-
գանուէր »ին, բարձր գնահատականի ար-
ժանացաւ Թուրքիոյ եւ արտասահմանի
մէջ: Սիւլի այս գիրքին յառաջարանը
գրեց, ուր գլխաւորաբար կը ներկայաց-
ուէր « Ազգանուէր Հայուհիաց Ընկերու-
թեան » պատմութիւնը:

— ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ —

ԼՈՍ ԱՆՃԵԼՍԻ Սրբոց Նահատակաց
Ազգ. վարժարանի « Տիգրանեան » սրա-
հին մէջ, Փետր. 2ին, տեղի ունեցած է
Հալէպի Քարէն Եփիէ ճեմարանի շրջ-
ընկերակցութեան Միութեան հաւաքովը,
որուն ներկայ եղած են Քալիֆօրնիոյ
դանազան շրջաններէն եկած ճեմարանա-
կաններ: Ստեղծուած խանդավառ մթնո-
լորտի մը մէջ կատարուած հանգանակու-
թեան զոյացած է 4500 տղարի դուժար
մը ի նպաստ սաներու ֆոնտին: Միութե-
անը որ կազմուած է երեք տարի առաջ,
ներկայիս արդէն 24 սաներու կը թափ-
ուէր կը յատկացնէ Հալէպի ճեմարանին
մէջ:

Թեւորման « Նայիր » սրահին մէջ,
Փետր. 10ին տեղի ունեցած է վաստակա-
ւոր ուսուցիչներու նուիրուած մեծարան-
քի երեկոյթ մը, կազմակերպութեամբ

1908 - 1914 թուականներուն « Ազգա-
նուէր »ի Պոլսոյ անդամներու թիւը կը
հասնէր 390ի, որոնց անդամագրութեան
կը դոյանար 200 ոսկիի դուժար մը: Սա-
կայն վկայութիւններ կան, որ նոյն տա-
րիներուն Ընկերութիւնը 2000 ոսկի ծախ-
քով 39 դպրոցներ կը պահէր Մուշ, Սա-
սուն, Կարին, Ատանա, Չէքմեշ, Հաճըն,
Տարսոն, Մարաշ, Տէօրթ - Եւր, Հասան-
Պէյլի, Այնթապ, Ալաիսան, Եփեսոս,
Թալաս եւ այլուր: Այլ դպրոցներէն 23ը
բաց եղած են 1910 - 1912 թուականնե-
րուն:

1915ին Արեւմտահայութեան հանդէպ
թրքական իշխանութիւններուն սանձա-
ղիծած կոտորածն ու բռնազաւթը, Մեծ
եղեռնը վերջնապէս իրաւանց հայ ազ-
գային մշակութային եւ բարեգործական
կազմակերպութիւններու, այլ կարգին
նաեւ « Ազգանուէր Հայուհիաց Ընկերու-
թեան » գործունէութիւնը: Սիւլի յու-
շերուն մէջ այլ առթիւ կը կարդանք.
« Առաջ, մարդասիրտը պատերազմին ար-
հաւիրքը վրայ հասաւ, Ընկերութիւնը
քայքայուեցաւ, ցրուեցաւ, կործանեցաւ:
Ամէնուն եռանդը մարեցաւ արեան ար-
ցունքի հեղեղներու մէջ »:

Այսօր, « Ազգանուէր Հայուհիաց Ըն-
կերութեան » հիմնադրութեան 100ամ -
եակին առթիւ, անդադառնալով անոր
դժուար, բայց գնահատելի գործունէու-
թեան, կարելի չէ չհշտել Արեւմտահա-
յութեան ազգային յառաջդիմութեան,
հայ կանանց կրթութեան եւ լուսաւորու-
թեան ուղղութեամբ Ընկերութեան գրե-
թէ 40ամեայ գործունէութեան գերն ու
նշանակութիւնը: Մեծ է նաեւ դերը ման-
կավարժ գրադէտ Սիւլիի՝ Չապլի Սան-
ճեան - Ասատուրի, Ընկերութեան հիմ-
նադրութեան, զոյատեւման եւ հայրե-
նանուէր գործունէութեան մէջ:

Մ. Լ. ԱՌԱՆԱԼԵԱՆ

ազգային դպրոցներու կեդրոնական Հո-
գարարձութեան: Բացման խօսքը արտա-
սանած է Նորայր Ելսայեան: Աշակեր -
տուհիներ եւ ուսուցիչներ գնահատանքի
խօսքեր ուղղած են մեծարեալներուն:
Թեմակալ առաջնորդը՝ Արտակ Արք. Մա-
նուկեան, անդադառնալով դաստիարա-
կութեան անհրաժեշտութեան, չեղած է
ուսուցիչներուն, մասնաւորաբար հայ
ուսուցիչներուն դերը այդ գործին մէջ:

Թեւորման Զարմահայի Հայ Ուսում.
Միութեան ակումբին մէջ, Փետր. 13ին,
տօնուած է վարդանանցը: Ներկայ եղած
է Արտակ Արք. Մանուկեան, թեմին ա-
ռաջնորդը: Բացումը կատարած է Միութե-
անի նախագահը՝ Անդրանիկ Բարսե-
ւեան: Բանախօսած է Յովհաննէս Աբրա-
համեան: Գեղարուեստական յայտագրի
աւարտին Արտակ Արք. գնահատական
խօսքեր արտասանած է հանդէսը կազմա-
կերպողներուն հանդէպ եւ անդրադար -
ձած վարդանանց խորհուրդին:

ԹԱԻՐԻՉԻ մէջ, Փետր. 11ին, նշուած
է վարդանանց տօնը: Առաւօտեան Ս.
Սարգիս եկեղեցւոյ մէջ պատարագած եւ
քարոզած է թեմին առաջնորդական տե-
ղապահ Բագրատ Աւագ Քահնայ. Մեղքոն-
եան: Երեկոյեան, Հայ Ակումբին մէջ,
հովանաւորութեամբ Թեմական Խոր -
հուրդին եւ կազմակերպութեամբ դրոյ -
րոցներու ուսուցչական կազմին ողբ -
կոչուած է վարդանանց յիշատակը: Բաց-
ման խօսքը արտասանած է ազգային
վարժարանի տնօրէն Նորիկ Վարդանեան:
Բանախօսած է Ժիրայր Խոսրովեան: Ա-
շակերտական երգչախումբին մասնակ -
ցութեամբ գեղարուեստական յայտագրի
գործադրութեան հետք, հանդիսութիւնը
վերջ գտած է Բագրատ Ա. Քահնայի փախ-
ման խօսքով:

ՊՈԻՐՏ ՀԱՄԻՆԻՍԻ « Յակոբ Տէր-Մե-
րոնեան » թատերասրահին մէջ, Փետր.
14 - 17, տեղի ունեցած են Համազգային
Անթիլիասի մասնաճիւղին մանկապատա-
նեկան « Նանոր » երգչախումբին հա -
մերգները: 40 հոգինոց երգչախումբը
գեղավարութեամբ Արեւսան Մանկեանի
եւ ընկերակցութեամբ սենեկային նուա-
զախումբի մեկնարանած է 16 երգեր՝
մանկական, ազգային, յեղափոխական եւ
արարեղէն ժողովրդական:

Թեւորման Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ մէջ,
Փետր. 11ին, պատարագ մատուցուած է,
վարդանանցի առթիւ: Առաջնորդը՝ Ար-
տակ Արք. Մանուկեան, քարոզով մը ան-
դրադարձած է վարդանանց ոգիին եւ
համաժողովրդական շարժումին՝ ընդդէմ
բռնակալութեան: Յաւաքտ պատարագի,
բազմութիւնը բարձրացած է Առաջնոր -
դարան եւ շնորհաւորած Արտակ Արք.ի
անուան տօնը:

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

Շ Ա Ք Ա Ր Ը բարեկամ կամ թշնամի մարդկային մարմնիկ

Շաքարը եւ շաքարեղէն արտադրանք -
ները կը հանդիսանան ջերմութային եւ
անուցիչ բացառիկ արժէքով սննդեղէն -
ներ, կարող՝ մարդու մարմնին հայթա-
թելու ուժի կարեւոր քանակութիւններ,
նպաստաւորելու մարտողութիւնը, դիւ-
րացնելու փրկութիւններու եւ բնակիչի
(քալիսիւմ) իւրացումը:

Ընդհանրապէս, կը գնահատուի թէ ա-
ռողջ չափահաս մը, որ սովորական աշ-
խատանք կը տանի, կարիքը ունի օրա-
կան մօտաւորապէս 100 կրամ շաքարի,
իսկ երախները, տարիքի համեմատ, 0
եւ 50 կրամ շաքարի:

Շաքարի երկարատեւ, անբաւարար քա-
նակութեամբ օրապահիկները, կրնան
յառաջանել ծանրաշիւթ յոգնութիւն եւ
աշխատանքի կարողութեան նուազում:
Շաքարեղէններով մարմինը դժուարեւոր
անհրաժեշտութիւնը, սակայն, պէտք չէ
չփութելու թիւններ ստեղծել, կարծելով թէ
չափ քաղցրեղէններ սպառելով ալ աւելի
առողջ կ'ըլլանք: Ընդհանրապէս, քաղց-
րեղէններու չափազանց սպառումը կրնայ
պատճառել ի մէջ այլոց նաեւ ծանր խան-
դարումներ: Այսպէս, շաքարեղէններու
մեծաքանակ սպառումով կ'անհետանան
սննդեղէններու միջոցով մարմնին ներ-
մուծուած կենսանիւթներու (վիթամին)
կարեւոր պահեստներ, նախ քան անոնց
օգտագործումով, եւ մասնաւորապէս պէ-
տուածի կենսանիւթները:

Պէտք չէ զանց առնել նաեւ այն իրո-
ղութիւնը որ մեծ քանակութեամբ տուրմ
(չոքոլա) սպառողները անոր պարունա-
կած օքսալիք թթուին (ապիտ օքսալիք)
պատճառով ենթակայ են երկկամային
քարահարումի. նոյնպէս, սնունդէն քալ-
սիումի տկար իւրացումի իրերէ հետե -
ւանք, երախները ենթակայ են ոսկրա-
թեւութեան:

Գաղցրեղէններու չափազանց սպառու-
մի անպատեհութիւններու շարքին, նշե-
լի է նաեւ անոնց դերը ստամոքսագեղձի
(փանքրէաս) արտահոսումի խանգարում-
ներուն եւ շաքարախտի տարբեր ձեւե -
րուն մէջ, ինչպէս նաեւ անոնց նպաս -
տը՝ երակապնութեան եւ գերութեան
յառաջանք, դիտնալով որ չափէն ա-
ւելի շաքարը լեարդէն մէջ կը վերափոխ-
ուի ճարպային նիւթերու, որոնք կը տե-
ղաւորուին հիւսուածքներու մէջ, գոր -
ծարաններու շուրջ եւ երակներու պատե-
րուն վրայ:

«Նոր կեանք»

Ա. Վ.

Ս Պ Ի Տ Ա Կ Ձ Ի Ա Ի Ո Ր Ը

= Հ Ա Մ Ա Ս Տ Ե Ղ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻՆՈՒ ՈՒ ԶԷՅՆԱԳԸ

բայ, մինչ Զէյնապ կը խօսէր: Կը պատ-
մէր, թէ իր հօրեղորդի կինը չէր սիրեր,
կ'ուզէր որ զինք էջ Բէլ գլուխով չո -
պանին հետ ամուսնացնէ. թէ ինք փա-
խած՝ այս հովիտը եկած էր, թէ չո-
պանը գտած էր իր հետքը:

Զէյնապ ցաւ յայտնեց, որ բարկացած
էր չունեցող զգուշացումին համար:

— Ըսեմ, — շարունակեց Զէյնապ կարճ
լուրթեմէ մը յետոյ, թեմին ծայրը իս -
ծած ու երկար թափթիւններով աչքերը,
չիկնոտ ժպիտով մը Մարտիկի դէմքին
վրայ ձգած, — էն կատարած գայլն սպա-
նող Բերդակցի հովիւն ես, հա՞:

Մարտիկ ծայր չէր տար՝ յուրանքին
հատերը ափին մէջ բռնած: Կը սպասէր,
որ Զէյնապ վերցնէր իր մատներով:

— Այդ գայլն էր, որ իմ այծերէս եր-
կու հատ կերաւ: Կերաւ եւ էջ Բէլ չո-

Մարտիկ եւ Զէյնապ կորսուած յու -
րանքները կը փնտռէին, քարերու եւ
տեղերու մէջ ցնաւուած: Մարտիկ,
Զէյնապի մօտ նստած, հատ - հատ յու-
րանքները կու տար, որ շարքի թեմին վը-
րայ: Քիւրտ աղջկան դէմքը արեւ տե -
սած վարդի պէս կը բացուէր հետզհետէ
ու ժպտուն էր: Անոր համար, Մարտիկը
այն բարձր լեռն էր, ուր մշուշը կու
գայ ու կը ծածկէ զինքը, Հազարան լե -
ռան չուպանէն ու հօրեղորդի կնոջմէն:
Մարտիկ չէր խօսեր, կու տար յու -
րանքները հատ - հատ ու կը զգար ա-
նոր մատներուն հպանքը իր ձեռքին վը-

Զէյնապ առաջին անգամ ըլլալով ա-
րու մատներու հպանքին սարսուռն ըզ-
գաց իր փափուկ ծոծրակին վրայ, որ -
թափուկին մէջ շրջան ընող աւելին պէս:
Մարտիկն չուզէր սկսած էին երկա -
րիլ: Մարտիկ ու Զէյնապ, իրենց այ -
ծերը իրար խառնած, հովիտն ի վեր
չտկուեցան:

— Մարտիկ...

— Զէյնապ...

Անոնք իրարու անուն տուին, կար -
ծեա վաղուցուն բարեկամներ ըլլային:
Անձրեւէն յետոյ ինչպէս արեւն էր կա -
նաններու վրայ, այդպէս էր Մարտիկը
Զէյնապին համար: Ան ուրախ էր ու
թեմէ՝ ճպտուին ու հովին պէս: Զէյ-
նապ նոյնիսկ կամայ մը քաշեց սրինգը
Մարտիկի դատիկէն ու փախաւ՝ քարե -
րուն վրայէն վաղող եղնիկի մը պէս շը-
նորհալի: Զէյնապ չվերադարձուց անոր
սրինգը, մինչեւ որ Մարտիկ խոստա -
ցաւ նուազել Մեծօն:

(Շար. 24)

Այլի Տիկին Յովսէփ Ուզունեան, այլի Տիկին Սիմոն Ուզունեան, Տէր եւ Տիկին Արմէն Ուզունեան եւ զաւակները, Պ. Էտ-ուար Ուզունեան, Տէր եւ Տիկին Ժան - Ժաք Վարուժան - Ուզունեան եւ զաւակ-ները ինչպէս նաեւ Անտոնեան, Ուզուն - եան, Ետիքարտաշեան, Անդրէասեան ըն-տանիքները խոր կակիծով կը ծանուցա-նեն իրենց զաւակին, ամուսնոյն, հօր, մեծ-հօր, եղբոր, հօրեղբոր, փեսային եւ ազգականին՝

ՍԻՄՈՆ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆԻ
յանկարծական մահը, որ պատահեցաւ փետր. 24ին, 55 տարեկանին սրտի տագ-նապի հետեւանքով:

Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի, փետր. 28, ժամը 10-30-ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին ուրիշ մարմինը կը փոխադրուի Սէնթ - Ուէնի գերեզմանատունը:

Մահազոյ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իրեն այլ նկատել:

ՅԱՌԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները Տիկին Յովսէփ Ուզունեանի ինչպէս նաեւ ողբացեալին այրիին եւ եղբոր՝ Ժան - Ժաք Վարուժանի:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Այլի Տիկին Նուարէ Տէր - Կարապետ-եան, Տէր եւ Տիկին Կիյառ եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Ունանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Տէր - Կարապետ-եան եւ զաւակները, Պ. Դանիէլ Տէր-Կարապետեան ինչպէս նաեւ Ծառուկ - եան ընտանիքը կը ծանուցանեն թէ հո-գեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, այս Կիրակի, Մարտ 2, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին՝

ԱՔԳԱՐ ՏԵՐ - ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ
մահուան քառասունօրին առթիւ:
Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՅ ՄԱՐՄԵՆԻ
կազմակերպութեամբ

ԴԵՂԱՐՈՒԵՍԵՆԿԱՆ ԲԱՅԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՍՄՈՒՆՔ
Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
Կիրակի, Մարտ 9, ժամը 17ին
հիւրաբար ֆաղաֆա գտնուող՝
ԺԻՐԱՅՐ ԲԱՐԱՋԵԱՆ
վկայուած երեսանի Գեղարուեստ-տաքատեղական հիմնարկին եւ ՆՐԱ ԷՔՍԵՐՅԱՆ-ԲԱՐԱՋԵԱՆ
կը ներկայացնեն հատուածներ Պեռնար Եոյի, Վահան Թէքէեանի, Սաշա Կիթրիի, Շահան Շահնուրի, Յովհ. Թումանեանի, Երուանդ Օտ-եանի, Շէքսպիրի եւ Էմիլ Լայպիշի գործերէն
Ծախսերու մասնակցութիւն՝ 25 ֆր.

ՆՈՒԷՐ

ՊԱՆԷՕՅԷՆ Տիկին Անոյշ Այվազեան իր տղուն արկածէ ողջ - առողջ ազատելուն առթիւ 100 ֆր. կը նուիրէ Պանէօ - Բա-շանի Կապ. Խաչի մասնաճիւղին (ստա - նալ «Յառաջ»էն) եւ 50 ֆր. «Յառաջ»ին:

ԽՈՒՌՆԵՐԱՄ ՓՈՒԹԱՅԷՔ ՎԱՅԵԼԵԼ
ՀԱՅ ԵՐԳԸ

Palais des Congrès L Y O N

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ

Կիրակի, Մարտ 9, ժամը 15-30ին
Կազմակերպութեամբ
Լիոնի Հայ Տիկնանց Միութեան

ՍԱՀԱԿ - ՄԵՍՐՈՊ ԵՐԳՉԱՆՈՒՄԲԵՅ

(Մարսէյէն, 110 անդամներով)
Ղեկավարութեամբ՝
ԽԱՉԻԿ ԵԼԼՄԱՋԵԱՆԻ
Դաշնակի ընկերակցութեամբ՝
Ժիլիէթ Երմագեանի
ՅԱՅՏԱԳԻՐ՝ Կոմիտաս, Եկմայեան,
Բարաշեան, Պաւս, Շուպէթ,
Պարթեւեան, Ալանեանց
Տոմարու համար դիմել՝
Maison Arménienne
40, Rue d'Arménie, Tél. 860-47-18
Restaurant TAMAR
5, Rue Ferrandière, Tél. 842-20-24
PATEGAB
152 bis, Rue Moncey, Tél. 860-10-38

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՄԷՆ-ՇԱՄՈՆ

Նախաձեռնութեամբ Հայ Կաթողիկէ
Ժողովրդապետութեան, Շաբաթ, Մարտ
1, ժամը 20ին սկսեալ եկեղեցւոյ չքեղ
սրահին մէջ:

UGAB - JEUNE

organise à l'intention de ses mem-
bres et de tous ceux qui souhaite-
raient le devenir

UN COCKTAIL

le Vendredi 29 Février à 19 h. 30
Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊՈՒՆԻ մասնաճիւղը
ընդհ. Ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկե-
րուհիները երկուշաբթի, Մարտ 3, ժամը
15ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ:
Շատ կարեւոր օրակարգ, նաեւ պատգա-
մաւորական ժողովներու զեկուցում:

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Խաչի Բէօշկէրեան խոր
ցաւակցութիւններ կը յայտնեն ընդ. Մի-
սաք Միքէլի, իր կնոջ՝ Արտեմիս Ղազար-
եանի կսկծալի մահուան առթիւ եւ փո-
խան ծաղիկի 100 ֆր. կը նուիրեն «Յա -
ռաջ»ին:

FOOT-BALL
VOTRE RENDEZ-VOUS
Dimanche 2 Mars

ALFORTVILLE

STADE MUNICIPAL
Quai Blanqui

Championnat de Paris
Match-Retour :
ALFORTVILLE UJA -

CESSON

à 15 heures 30

Match Réserve à 13 h. 30

Buvette

CHARLY - PARIS

Diffusion France - Etranger
boutiques style-jeune

ՕՐ. ԱՂԱԽՆԻ ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆ

ԵՒ

Պ. ԲԵՆԻԱՄԻՆ - ՌՈԹԷ
ՍԻՒՄՊԻԻԼԵԱՆ

Ամուսնացած

Փետրուար 16ին, Նիս, ձեռամբ

Տարօք Ծ. Վրդ. ձերբեմանի

ՊՕՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՌՈՐԻՑ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի, Մարտ 2, Անտոնիին կի-
րակի առթիւ կը պատարագէ
ԳԱՐԵԳՐԵՆ ՎՐԴ. ՊԷՔՃԵԱՆ
կը քարոզէ՝
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

OFFRE D'EMPLOI
INDUSTRIE ALIMENTAIRE
CONSERVERIE

ԿՈՒԶՈՒԻ

քարտուղարուհի մը, պոլսոնայ,
տաքթիլօ, քաղաքային ֆրանսերէնի
եւ ի հարկին (անհրաժեշտ է)
անգլերէնի: Լաւ աշխատակարճը:
Հեռաձայնի՝ Պ. Ասլանեանի

STE. SNAIL

594-23-92

49ԳԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզեան շրջանին կողմէ

մասնակցութեամբ Միութեան Փարիզի, Ալֆորվիլի, Լիոնի եւ Տէսին շր-
ջաններուն Սկառուներուն, Արեւոյններուն, Թեւիկներուն եւ Դայիկներուն
Տեղի կ'ունենայ Կիրակի, Մարտ 2, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 14-30ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 bis, Rue Saint Dominique Paris 7e — métro Invalides

Նախազանութեամբ՝ Կաթ. Պատուիրակ Արեւմտեան Եւրոպայի Հայոց
եւ Փարիզի Առաջնորդ՝

ՍԵՐՈՎԷԻ ԱՐԴ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Հայկական պարեր եւ երգեր — սկառուական ներկայացումներ եւ զուեստ:
Շրջանային ներկայացումներ, հայերէն: Ամբողջովին նոր յայտագիր: Յա-
տադրին կը մասնակցին նաեւ Ֆրանսական եւ օտար սկառուական խումբեր:
Մուտք 25 ֆրանք Պիւֆէ

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԿԻ

Տիկ. Գոհարիկ Յովհաննէսեան (Լիոն)
կը նուիրէ 500 ֆր. ի նպաստ Հայ Կար-
միր Խաչի Նորմանտիի Մանկանց Բոյնին,
Նազար Ուզունեանի մահուան առթիւ:
Տէր եւ Տիկ. Անրի Կարապետեան (Վիլ-
ֆրանշ) նոյն նպատակին կը նուիրեն 200
ֆր. իրենց մօր Ռեյիկա Կարապետեանի
յիշատակին:

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԿԻ

Իսիկ Ս. Մարիամ Աստուածածին եկե-
ղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը փոխան ծաղ-
կեպակի Հորհրակալութեամբ ստացած է
հետեւեալ նուէրները Պետրոս Քէչէճեանի
մահուան առթիւ. — Պ. Պ. Միհրան Է-
մանեան եւ Կոմիտաս Գեորգեան 50ական
ֆր.:

Imprimé sur les presses du Journal «Ha ratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

Marseille - Montpellier - Bordeaux

L'Organisation Terre et Culture présente, au cours d'une série de réunions
tenues dans le Sud de la France, le bilan de ses trois premières années
d'activité en Iran du Nord — exploration des monuments et sites, contacts
avec la population arménienne, travaux collectifs de mise en valeur des do-
maines arméniens — ainsi que les principales perspectives envisagées pour
les années à venir.

Հարաւային Ֆրանսայի մէջ դամարուած շարք մը հաւաքոյթներու ընթաց-
քին, երկիր եւ Մշակոյթ կազմակերպութիւնը կը ներկայացնեն Ատրպատ-
կանի մէջ առաջին երեք տարիներու իր գործունէութիւնը. — ճանաչում
պատմական վայրերու եւ յուշարձաններու, չփութներ հայկական բնակչու-
թեան հետ, հայ ազգային կալուածներու վրայ տարուած հաւաքական աշ-
խատանքներ — ինչպէս նաեւ եկող տարիներու համար նկատի առնուած
գլխաւոր հեռանկարները:

Conférence - Débat - Diapositives - Film ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ - ԼՈՒՍԱՐՁԱԿՈՒՄ - ԶԱՐԺԱՆԿԱՐ

MARSEILLE : Samedi 1er Mars, 20 h. 30, Centre Culturel Saints Sahag-
Mesrob — 339, Avenue du Prado.

MONTPELLIER : Vendredi 7 Mars, 20 h. 45, Centre Régional de documenta-
tion pédagogique, Allée de la Citadelle (près du lycée Foch, centre-ville)
Programme ne comprennent pas le film

BORDEAUX : Samedi, 8 Mars 21 h. Foyer Municipal de Cenon, Avenue
Carnot (côté des Quatre Pavillons) à CENON.

VENDREDI
ՓԵՏՐՈՒՄ
29
ՈՒՐԱՄ
29 FEVRIER
1980

HARATCH
LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

LE NUMERO 2 F.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 14.591

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.591

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՐԳԻԱ

ՄՐՑԱՆԻՇ ԱՀԱՐԵԿԶՈՒԹԵԱՆ

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԵՏ ՍԸ ԿԸ ՍՊԱՆՆՈՒԻ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Արեւմտեան մամուլը չի վարանիր գրել թէ ճարտարապետական համաշխարհային մրցանիշը կը կոտորէ Թուրքիա։ Արեւմտեան մամուլը չի վարանիր գրել թէ 24 ժամուան մէջ քաղաքական 14 սպանութիւն կը պատահէ։ 1975էն ի վեր մեծահայրութիւնը հասած է 3200ի եւ Տէմիքիլի իշխանութեան գլուխ գալէն ի վեր ալ ճարտարապետական արարքները աւելի սաստկացած են։ Վերջինը Պոլսոյ մէջ պատահած է առջի օր երբ ձախեր ոստիկանութեան պետ մը սպաննած են հանրապետիկ կայանին առջեւ։ Ոստիկանութեան արդիւններուն համաձայն ՄԷՏՄԵՅՈՒ Փաթիլ լրաց կրակ բացած են բանուկ երթուկի ժամուն Պոլսոյ Օքմէյաւանի թաղը։ Սպանուիքներն ալ չեն պակսիր, ոչ ալ ռախքը եւ խանութպանները, վաճառականները սարսափի տակ կը հնազանդին իրենց տունը « հրահանգներ — րուն »։ Այս առնչութեամբ Նուվիլ Օպտիլքաթօրի վերջին թիւը մանրամասն նկարագրութիւն մը հրատարակած է « Իսթանպուլ կրակի մէջ » խորագրին տակ։ Յօդուածագիրը կը գրէ. — « Երկիր մը ուժաւորում է եւ թշուառութենէ կրնայ մեղմիլ »։ Դիմելը բարձրացած են 50էն 500 առ հարիւր համեմատութեամբ։

Այս ամբողջը կը մտահոգէ անշուշտ Արեւմտեան Կազմակերպութիւնը, որ իրանի դէպքերէն ետք, աւելի քան երեք վարած է Թուրքիոյ։ ՕՐՈՒԱՆԻ Եւրոպայի գերագոյն պետն ալ Զօր. Ռոնքըս կարճ այցելութիւն մը կատարած է Անգլիոյ, գլխաւորաբար ելք մը գտնելու համար յոյն — թրքական տարակարծութեան նկէականի շուրջ։ Եւրոպայի մէջ ալ, Կիպրոսի նախապետ Կոստաս Կիպրոսի կը փնտռէ, որ պէտք է Անգլիայէն քիչ մը դուրս ծռէ բայց նոյնիսկ երկրին խառնակ եւ անիշխանական վիճակը պատճառ չեն որ Թուրքերը քիչ մը դիմում ընեն։ Կիպրոսի Արտաքին նախարարը յայտարարած է Քոթիտիէնի թղթակցին. « Եթէ Կիպրոսի հարցը չկարգադրուի ՕՐՈՒԱՆԻ Իտալիայ կը կեանայ »։ Նախարարը կ'ըսէ թէ Ֆրանսան Արեւմտեան երկիրներուն մէջ ամէնէն ծանր է իրենց սրտին եւ այդ իսկ պատճառով մեծ յոյսեր ունի անոր կատարելով ընդհանր շուրջ։

ՅԱՆԱՍ

ՄՐՑԱՆԻՇ ՅԱՆԱՍԻՄԻ

ԲԱՅՑ ՊԱՌ ՄԻՅՏ ԻՆՔՆԱԳՈՂ Է

Յունուարը կոտորած է յաւելումներու բոլոր մրցանիշները հասնելով 1,9 առ հարիւր, ինչ որ չէր պատահած 21 տարեկէ ի վեր։ Նախարարապետը սակայն ոչ մէկ բարդոյթ ունի տնտեսական իր

ՄԱՐՍԷՑԻ

ԽԱՂԱՂ ՅՈՅՑ Ի ՆՊԱՍՏ Մ. ԿԻԼԻՆՃԵԱՆԻ

Օ

Զորքը շարժի իրիկուն ժամը 18ի շուրջ, 150էն 200 հայեր խաղաղ ցոյց մը կա — տարած են Մարաշլի Արդարութեան Պալատին առջեւ, ի նպատակ Մաքս Գիլին — ճեանի։ Ինչպէս զբաւ էինք ատենին, Մ. Գիլինճեան ձերբակալուած, ապա ամբաստանութեան տակ առնուած էր Պէրնի թուրք ղեկավարին դէմ կատարուած մահափորձին առթիւ։ Զուրկերա — կան ոստիկանութիւնը իր հետքը դրած էր իր անունով վարձուած կառքի մը պատճառով։ Հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ, Մաքս Գիլինճեան, ինչպէս կը դրէին տեղական թերթերը, բուն կերպով ուրացած էր որեւէ մասնակցութիւն այդ արարքին (ղեկավարը թերթերէն վերաւորուած էր)։ Զորքը շարժի իրիկուն, ցուցատարախաղերով, երիտա — սարդները Մաքս Գիլինճեան ի նպատակ արձակումը եւ արդարութիւն կը պահանջէին։ Տեղական մամուլի թղթակցները հետեւած են ցոյցին, որ ոչ մէկ միջադէպի տուն տուած է։ Մամուլի արձակագրներուն կ'անդրադառնանք մեր վաղուան թիւով։

Քաղաքականութեան արդիւնքին մասին։ Համոզուած է (զոնէ այդպէս կը թուի) որ լուսադոյն եւ միակ քաղաքականութիւնն է, հակառակ անոր որ նոյնիսկ կողմնակից մամուլը չի վարանիր հակառակը ըսելու։ Այս առնչութեամբ յատկանշական է Հինգաթիլի առաջին Մարքեթիլի քրոնիքը Ֆիկաթօրի մէջ, որու եզրակացութիւնն է, կացութեան առարկայական վերաբերման հետք, « ղեկավարը, հիմա վրէժ կը լուծեն տեսութիւններէն, յարաճուն բացերը, արտաքին թէ ներքին, շեշտուած անգործութիւնը, դժբախտութիւնը մեր առջեւն են »։

Ազգ. Ժողովին առջեւ անգամ մը եւս ընդդիմութիւնը արգելքի բանաձեւ մը դրած էր, որ անշուշտ չստացաւ անհրաժեշտ 246 ձայները միայն 198)։

Հինգաթիլի օրուան մամուլին մէջ, ղեկավար է Պառի ի նպատակ տող մը գտնել եւ աւելորդ է ըսել նաեւ թէ այլեւս ոչ ոք կը համոզուի երբ տեսական մեղաւորը կը նկատուի՝ քարեղը։

ՔԱՆԻ ՄԵ ՏՈՒՆԻ

ՊՈԿՈՒՍՅԻ (Քոլմալիա) Դոմինիկեան ղեկավարատան մէջ է այս անգամ որ պատանդի նոր դրուակ մը ծագած է։ 14 ղեկավար (ի շարքս որոնց՝ պապական Նուրբակը, Միացեալ Նահանգներու, Զուրկերիոյ եւս, եւս) պատանդ ընտելած են կեռիլներուսներու կողմէ, ընդունելութեան մը առեւ։ Ֆրանսայի ղեկավարը մէջը չէ, որովհետեւ բախտն ունեցած է ուշ մնալու։ Հինգաթիլի առաջին, գրաւորները կը պահանջէին 50 միլիոն տոլար եւ քաղաքական բոլոր բանտարկեալներուն ազատ արձակումը։

ՄԱՐՍԷՑԻԱ Արքեպիսկոպոսը որ նաեւ նախագահն է Եպիսկոպոսական Ժողովին՝ Գերայ. Էջէկառայ Փեքին հասաւ։ Երկու շաբաթ պիտի ըլլի Զինաստան։ Առաջին այցելութիւնն է 1951էն ի վեր երբ պապական Նուրբակը կ'արտաքսուէր, որ բարձրաստիճան կաթողիկէ կրօնաւոր մը Զինաստան կ'երթայ։

ԳԱՐԵԿԻՆ Բ.

ԱՌՈՒԱԿԻՑ — ԿԱՌՈՂԻԿՈՍԻ ԱՅՑՆԵՐԻ
ԹԻՒՆԸ ԺԸՆԵԻ ԵՒ ՍԹՐԱԶՊՈՒՐԿ

Օ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը — թեան Աթոռակից Հայրապետը ամսոյս 1էն 14ի միջոցին այցելութիւն մը կատարեց ղեկավար ժընեւ եւ Սթրազպուրգ, Եկեղեցիներու Համաշխարհային խորհուրդի Իւրանի եւ Գործադիր Մարմնի Ժողով — ներուն մասնակցելու համար, փոխ — առնակալութիւն իր հանգամանքով։

Փետր. 1ին երեկոյեան ժամանեց ժընեւ, ուր օգնականի պատուոյ սրահին մէջ ընդունուեցաւ Զուրկերիոյ մօտ լիբանանեան ղեկավար մեծարգոյ Պ. Սախալ — Ասատի, Եկեղեցիներու Համաշխարհային խորհուրդի Միջին Արեւելքի Բաժանմունքի վարիչ՝ Հայր Ժորժ Յեյրիս, Ժընեւի հայ դպրութիւնի հոգեւոր հովիւ՝ Վազգէն Մ. Վրդ. Թադեւոսեանի եւ հայ դպրութիւնի անդամներուն կողմէ։

Նոյն երեկոյ դեպքանք հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Հայրապետին։ Ներկայ եղան 30 Լիբանանցի անձնաւորութիւն — ներ եւ հայ դպրութիւնի անդամներ։ Բաժանմունքի առաջարկուեցան Լիբանանի նախագահ Նորին Վաթնութիւնն էլիաս Սարգիսի արեւելատեղեան եւ Լիբանանի խաղաղութեան եւ բարգաւաճման համար։ Հայրապետը մասնաւոր շնորհակալութիւն յայտնեց մեծարգոյ ղեկավարին իր ցոյց տուած այս յարգալից վերաբերումին համար։ Իր ճառին մէջ մասնաւոր կերպով շեշտեց կարեւորութիւնը Լիբանանցի Ժողովուրդին ներքին միութեան ամրապնդումին եւ փոխադարձ հասկա — ցողութեան վրայ։ Բացառեց թէ հայ համայնքի կեցուածքը եղած է միշտ զօրավիշ կանգնել երկրի օրինական իշխանութեան՝ եւ ամէն կերպով սատարել երկրի միութեան եւ ամբողջականութեան ամրապնդումին։

Յաջորդ առաւօտ Հայրապետը ներկայ գտնուեցաւ Եկեղեցիներու Համաշխարհային խորհուրդի առաջ պաշտօնէութեան նիստին եւ անձամբ ծանօթացաւ այն հարցերուն եւ դրոշմներին ներքին, որոնք վերջին ամիսներուն զբաղման առարկայ դարձած էին Ե. Հ. Ս. ին։

Փետր. 6ին կէսօրէ ետք Հայրապետը պանդուխտ իր հիւրասենեակին մէջ ընդունեցաւ պաշտօնական այցելութիւնը Զուրկերացի Հայաստաններու Միութեան նախագահին՝ Վերապատուելի Հանս Մունտհենցէին եւ Դիւանի ալ երկու ներկայացուցիչներուն, որոնք ընթերցի հիւրերը եղան Հայրապետին։

Այս առիթով Աթոռակից Կաթողիկոսը իր մասնաւոր գնահատանքը յայտնեց այս մեծ կազմակերպութեան, որ անցնող տասնամեակներու ընթացքին անհամար բարիքներ մատուցած է յատկապէս հայ ծերերուն, կոյրերուն եւ այլ մարմնական զրկանքներու ենթարկուած հայ կարօտեալներուն թէ՛ Լիբանանի եւ թէ Յունաստանի մէջ։

Նոյն օրը Հայրապետին այցելեց նաեւ նաեւ այցելութիւնը Զուրկերիոյ Բողոքական Եկեղեցիներու Ընկերակցութեան նախագահին՝ Վերապատուելի Ժուլիանի։ Պատկերասրահի առարկայ դարձան Մի — ջին Արեւելքի կացութիւնը ընդհանրապէս եւ հայ Ժողովուրդի կացութիւնը, կեցուածքը եւ կարիքները, մասնաւորապէս։

Նոյն օրը Իսլամապետ այցելեց նաեւ Ժընեւի Միջազգային Կազմակերպութեան մօտ Լիբանանի ղեկավար Պր. Իպրահիմ Սախալ, ընկերակցութեամբ իր օգնականին՝ Պր. Ասաիլ։

Փետր. 8ի առաւօտեան Ե. Հ. Ս. ի առնակալութեան Բանաստայի Անկիլքան Եկեղեցւոյ պետ՝ Գերշ. Խուրդա Սըրթի եւ Ե. Հ. Ս. ի ընդհանուր քարտուղար Տոքթ. Ֆիլիպ Գոթթիլի հետ մեկնեցաւ Սթրազ — պուրգ, ուր կէսօրէ հաստատութեան մէջ գումարուեցաւ Ե. Հ. Ս. ի Դիւանի Ժո —

ղովը Ուրբաթ եւ Շաբաթ օրերուն Փե — տրուար Տին եւ 9ին։

Կիրակի օր Հայրապետը քարոզեց Սա — վերն քաղաքի Լուսերական եկեղեցւոյ մէջ որպէս հիւր — քարոզիչ։ Իր քարոզին մէջ, « Մտէք ընդ մեզ դուռն » բնաբանով, անդրադարձաւ քրիստոնէական կեանքի այն զոհողութեան ոգին, որ ամէնէն աւելի շեշտուած երեւոյթներէն մէկն է քրիստոնէայի կեանքին, խաչով խորհրդանշուած եւ արտայայտուած։ Ապա խօսեցաւ Միջին Արեւելքի մէջ ներկայիս տիրող կեանքի դժուարին պայ — մաններուն եւ ըսաւ թէ զոհողութեամբ եւ հաւատքով տառապանքին ընդառաջելու հրամայականները կեանքի ամէնօր — եայ երեւոյթներն են, որոնց մէջ քրիստոնէաներ պէտք է որ ամէնէն բարձր աստիճանով յայտնաբերեն իրենց սիրոյ սկզբունքը, որպէս դարմանիչ ամենամեծ ուժը։ Երկարօրէն ծանրացաւ հայ Ժողովուրդի դարաւոր խաչելութեան, մահաւանդ 1915ի եղեռնին եւ ներկայ վերաբերմութեան եւ վերակենդանութեան յուսադրել երեւոյթին։

Կէսօրին Սափերի Կաթողիկէ եկեղեցւոյ վանքի սեղանատան մէջ հացկերոյթ մը տրուեցաւ ի պատիւ Հայրապետին, որուն մասնակցեցան աւելի քան 40 ան — ձեր, կաթողիկէ եւ բողոքական հոգեւորականներ, որոնց հետ Հայրապետը երկար զրոյց ունեցաւ այժմեական հարցերու շուրջ։ Նոյն օրը կէսօրէ ետք ժամը 2-30ին Սափերի եկեղեցւոյ մեծ սրահին մէջ հաւաքոյթ մը տեղի ունեցաւ, որուն ներկայ գտնուեցան 250 անձեր։ Բացման խօսքը կատարեց լուսերական վերա — պատուելին, ներկայացնելով Աթոռակից Կաթողիկոսը եւ իր խօսելիք նիւթը՝ « Արեւելեան Քրիստոնէութիւնը եւ Եկեղեցիներու Միութեան Շարժումը »։ Հայրապետին խօսքին ետք կատարուեցան բազմաթիւ հարցումներ, որոնց հանգամանքով հարցադրուեցաւ ան։ Մէկուկէս ժամ տեւող այս հաւաքոյթին փակումը կատարեց շրջանի Հոռոմեական Կաթողիկէ վարդապետը իր խոր շնորհակալութիւնները յայտնելով յանուն բոլոր ունկնդիրներուն՝ Հայրապետի այս լուսարանիչ խօսքին համար։

Յաջորդ առաւօտ Լիպֆրատնայէրկ քաղաքի լուսերական եկեղեցին մէջ տեղի ունեցաւ Ե. Հ. Ս. ի Գործադիր Մարմնի Ժողովականներուն, ընդունելութիւն մը սարքուած էր Լուսերական Եկեղեցւոյ Կեդր. Մարմնին կողմէ։ Այս հաւաքոյ — թին համար յատկապէս Փաթիլքէն եկած էր Ֆրանսայի Բարեկարգեալ Եկեղեցի — ներու Ընկերակցութեան նախագահը՝ Վերապատուելի Ժաք Մորի։ Ներկայ էին նաեւ Սթրազպուրգի Հոռոմեական Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ պետը՝ Գերշ. Էլիշէկէր եւ այլ անձնաւորութիւններ Սթրազ — պուրգի շրջանէն։ Հիւրերիկներուն կողմէ մէ արտասանուեցան ողջոյնի եւ բարեմաղթութեան երկու ճառեր, որոնց պատասխանեց Հայրապետը յանուն Ե. Հ. Ս. ի Գործադիր Մարմնին։

Փետր. 14ի վերջեր Հայրապետը վերադարձաւ Ժընեւ, ուր յաջորդ օրը երեկոյեան հիւրը եղաւ Ժընեւի Միջազգային Կազմակերպութեան մօտ Լիբանանի ղեկավար մեծարգոյ Իպրահիմ Սարգիս, այս վերջինին բնակարանին մէջ։ Անդամ մը եւս ան իր շնորհակալութիւնները յայտնեց Լիբանանի ներկայացուցիչին իր ցոյց տուած հոգածու եւ յարգալից վերաբերմունքին համար։

Յաջորդ առաւօտ, Փետր. 14ին, Պր. Սախալ Հայրապետը անձամբ առաջնորդեց օգնականի եւ պատուոյ սրահին մէջ բարի երթ մաղթեց անոր։ Աթոռակից Կաթողիկոսը Պէյրութ ժամանեց երեկոյեան ժամը 5ին, ուր դիմաւորուեցաւ Արտա — ազգ Արքեպիսկոպոսին եւ Միաբան Հայրերուն կողմէ եւ առաջնորդուեցաւ Ան — թիլիաս։

ԴԻՒԱՆ ԿԱՌՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԻ
1980 Փետր. 18, Անթիպոս
Fonds A.R.A.M

ARMENIA

" la patria negata "

Գրքի՝ ՎԻՆՉԵՆՑՈ ՄԱՏՏԱՆՈՒՆԻ

Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն

« ԺԻՏՈՒԱԾ ԶԱՅՐԵՆԻՔԸ »

Բ.

Որքան են այսօր Հայերը. ճշգրիտ տուեալներ կը պահանջուին առ հասարակ. ընդամենը վեց միլիոն կը սեն. երեքը խորհ. Հայաստանի մէջ, մէկ միլիոն Վրաստանի եւ Ազրբեյջանի, կէս միլիոն մըն ալ ցրուած խորհ. Միութեան տարածքին վրայ: Սփռուելի Հայերը մէկուկէս միլիոն են, բաժնուած Ամերիկաներու, Միջին Արեւելքի եւ Եւրոպայի մէջ (երկու հարիւր հազար Փրանսա եւ երկու հազար Իտալիա):

Համայնքաբար ապրող Միջին Արեւելքի մէջ, վերջը պիտի տեսնենք ինչու, լաւ ընդունուած եւ լաւ խմորուած քաղաքացիներ Արեւմտեան երկիրներու մէջ, փաստաբան, ճարտարագէտ, ճարտարապետ, արուեստագէտ, վաճառական, դիւանական, արհեստավար, մշակութաբան, մարդակազմական կրօնական հասարակութեան մեջ. ամբողջովին քրիստոնեայ, նոյնիսկ միւս կողմ՝ դանուալները. Հայ Առաքելական Եկեղեցին թէեւ ինքնավար երկու հազարամեակներէ ի վեր, միշտ մօտ եղած է Արեւմտեան Եկեղեցիին. կրօնքը, լեզուին եւ մշակոյթին հետ, միշտ եղած է եւ է՝ ազգայնական խթանը եւ ոչ վերջին պատճառը այնքան դժբախտութիւններու եւ աղէտներու:

Գործունեայ եւ աշխատասէր ժողովուրդը, թրքական ջարդերէն վերջ առաջին հասնողները Արեւմուտք, փոքր արհեստավարներ, մասնագէտ գործաւորներ եւ խանութպաններ են: Ոչ ոքի նկատմամբ իրենց կուտան, աշխատելու փափաք ունին միայն: Անոնց « աննշմարելիութիւնը », եւ խառն ամուսնութիւններու հանդէպ գորաւոր դերք չընենք — ինչպէս չեն Հրեաները — կը խնայէ ցեղապաշտական արտայայտութիւններէ:

Երկրորդը արդէն արուեստավարժներու, արուեստագէտներու եւ վաճառականներու սերունդն է. կը պարտադրեն ինքզինքնին. յաջողութիւնը բացառութիւն չի կազմեր. միջին դասակարգը անշուշտ դեռ ցած է, բայց թշուառներ չկան այլեւս:

Թէեւ ընդհանրացնել ուզենք, կարելի է ըսել որ Հայերու մեծամասնութիւնը,

Եւրոպայի եւ Ամերիկաներու մէջ, համեմատաբար բարեկեցութեամբ կ'ապրի, թէ ինչպէս հասած են առօր, տեսանք արդէն. լուրջ աշխատանքով: Սակայն բարեկեցութեան մարմալը, շատ հասկնալի առաջին տասնամեակներուն, դուրսէ հարկ եղածէն անդին անցած է, ըստ թորան — ետին: Առաջին սերունդը, տարուած աւորականի մտահոգութիւններէ, պահանջել տեսակէտէն բոլորովին « թուլացած » էր. միայն 1965ին, ջարդերու յիսնամեակին առթիւ, զարթոնքի առաջին նշանները կը յայտնուին. փաստաթուղթի կը հրատարակուին, նահատակաց յուշարձաններ կը կանգնեն, ցոյցեր կը կազմակերպուին: « Կարօտի մեծ շարժում » (գործողութիւն) մը, ներքին, մեր սպառումին համար » կ'ըսէ թորանեան: « Խորհ. Միութեան մէջ ճնշումը գորաւոր եղաւ, նոյնքան գորաւոր եղաւ արեւմտեան հանրային կարծիքի անտարբերութիւնը:

Տասնեակեց տարեկան էի, անդամ Եւրոպայի Հայ Ուսանողական Միութեան: Խմբագրատունէ խմբագրատուն կը չըլէի սղաչելով որ մի քանի տող գրուի յիսնամեակի առթիւ, մինչ երեսիս կը փակուէին դռները »:

Այսօր, այլեւ համերկելու փափաք չունին: Անոնք, զաւակներուն զաւակները, ընտանիքի, հայրենիքի, քրիստոնէական համակերպութեան եւ միջազգային հասարակութիւններու հանդէպ վստահութեան հոգիով եւ պաշտամունքով կը թուած էին: Հիմա որ աճած են, ամէնէն աւելի անտարբեր կերպով կը հակադրեն՝ բողոքելով:

Այնու որ յաւիտենական զոհեր նկատուելու սովորութեամբ կը թուած են, զիրենք կը մղէ, որպէս յարձակողական հակադրեցութիւն, արգարութիւնը պահանջել փութով եւ անմիջապէս, եւ այն որ այսօր, Հայոց մէջ, ահաբեկչութիւնները չի դատապարտեր, կը հետեւի երկտարաբարութեան մը ազգայնական մղումներուն, որ ինքզինքը պարտուած կը զգայ միջազգային ռազմավարութիւններու չոր իրականութեան: Առաջին անգամ չէ որ անոնք պատմու-

թեան զոհերն են: 1915ի կոտորածը որբերդական վախճանն էր եղելութեան մը որ շատ դարեր առաջ սկսած էր, երբ Հայաստան, կորսնցուցած իր անկախութիւնը, բաժնուած էր Օսմանեան կայսրութեան եւ Պարսկաստանի եւ ապա Ռուսաստանի միջեւ: Պերլինի վեհաժողովին (1879) « մեծերու » ուժի քաղաքականութեան զոհը եղաւ: « Հայկական Հարցին » առջեւ Պիսմարք պատասխանեց « Ամենեւին հոգս չէ թէ Հայերը ճնշուած են »: Անոնց կրած անհամար նշանաւորութիւններն էին:

Վերջինը — իրենց համաձայն — տարուած մը պատմութիւն ունի, Պերլինի վեհաժողովէն ճիշդ դար մը վերջ, երբ ՄԱԿի մարդկային իրաւունքներու յանձնարարութեամբ, Թուրքերու միջամտութեան վրայ, մերժեց « ցեղասպանութիւն » սահմանել 1915ի կոտորածը: Երկու շարժում առաջ վեներտիկի մէջ, յիշեցուցած էին ինքի, Արթին Բամպուքճեան, Սուրբաբի եւ Սրա Սարգիսեան, Լիբանանցի, Փատովայի համալսարանի ուսանողները:

Բամպուքճեան կ'ըսէր. « Ինչ կը նշանակեն մեզի համար արգարութիւն եւ ազատութիւն: Ժողովուրդ մըն ենք եւ իրաւունք չունինք ներկայացուած ըլլալու ՄԱԿի մէջ: Երեւան, մեր մայրաքաղաքը, հինգ անգամ հիմնադրուած կըրժանած են պարզապէս որովհետեւ քրիստոնեաներ կ'ապրէին հոն: Սուրբայի մէջ, որ երկիրս է, միայն թուրքի վրայ, առաջին կարգի քաղաքացիներ նկատուած ենք. իրաւունք չունինք բանակի բարձրագոյն աստիճաններն ստանալու, ոչ ալ հանրային պաշտօններ վարել եւ տալու: Կախարդական կը նկատուի ինքզինքնիս ընդհանուր թուրքի մէջ ապրող հայրենակիցներուն, որոնց համար կեանքը նման է երեսունական թուականներուն Գերմանիոյ մէջ ապրող Հրեաներու վիճակին »:

Սարգիսեան կ'ըսէր. « Պաղ պատերազմը մեր դատին վնասեց. Թուրքիա որպէս Օթմանի անդամ պաշտպանուած եւ զինուած էր Միացեալ Նահանգներէն, կոտորածի վայրերուն վրայ հայադուկային պատերազմ ընելը յուսահատական արարք մը պիտի ըլլար: Այսօր դոյուլթիւն ունի ահաբեկչութիւնը, որ Արեւմտեան ընկերութիւններու արտադրանք մըն է. չեմ գիտեր թէ որքանով կ'ընայ մեզի օգտակար ըլլալ, բայց կարելի չէ շարունակել « տարբեր » նկատուել միայն անոր համար որ հայրենիք մը չունինք »:

X

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՍՈՐՈՒՄ ՄԻԱՅՆ

Հայ գաղթականին միաձուլումը Միջին Արեւելեան երկիրներու մէջ, անտեսանալի է միայն, քան ընկերային. եւ տարբեր չէր կրնար ըլլալ, նկատի առած կրօնական դաւանանքը: Բազմաթիւ « աշխարհներով » լի երկիրներու մէջ յատուկ աշխարհ մը. ուստի « Կէթթօ » մը աւելի: Հին սերունդը չէր կրնար այլ կերպ ընել. սկզբնական թշուառութեան մը արդիւնքն էր: Բայց այսօր, վերջիններէն եւ

պարտականութիւնը: Հոգեկոն՝ վերջապէս քակելով պարանք, ճկուն՝ կը խոյանար մօտեցող խումբին ընդառաջ: Անպակաս հաջիւնը փոքրած բերին, ըստ պատմութիւնը ցցած անդամներուն, կը մօտենար ձիւ մը ոտքը խածնելու: Տարուած վազքէն, կը դառնար ձիւրջաւին շուրջ, կարծես՝ իր զիտցած այծերու հօտը ըլլար:

Յանկարծ՝ ճիշդ մը գիլի ուժգնութեամբ կը տարածուէր դաշտի երկայնքին: Կարծես՝ փայլակ մը խափանէր իրենց արշաւը. ձիւները մազնիսացած, կը քաշէին սանձեր... Բարակ ձայնը, աղերսարկու, աւելի յստակ կը կանչէր Պուլոյի անունը, ու, խումբի մարտերան կը կրկնէր նոյն կանչը: Ծունը անունը լսած, չիփթ խումբին յանկարծակի կենալէն, կը զսպէր իր յարձակողի ետնքը. դեռ չլսած՝ կը վազէր դէպի ձիւն վար իջած տղեկի կողմը... Թեւեղ բաց կրպօ կը գիրկընդխառնէր կենդանիին գլուխը... Ծունը՝ սթափած, շարունակ պոչը շարժելով, կը ձայնէր իր ուրախութեան լսելով:

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

(Շաբ. 24)

ԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

ՀԵՐԻՍԱՅ

Աւանդական կերակուր մը, պատուական եւ ցանկալի, — ծանօթ Հայաստանի մէկ ծայրէն միւսը, ինչպէս կը վկայէ Չիթունի, որ կ'աւելցնէ թէ կը պատրաստուի կալ ու կուլէն (հոնձձէ) ետքը, աչնան ու ձմրան մէջ, Ս. Գեորգի եւ Ս. Սարգիսի սօներուն, Բարեկին դանին, մասնաւորաբար հոգեճաշի, ցամառ ժամերու, նոյնիսկ ընտանեկան մէջ հաւաքոյթներու առթիւ: (Պատրաստութիւնը երկար եւ յուշեցուցիչ ըլլալով հերիսան կ'իյնէ հոկայ պղինձներու մէջ թաղման համար միայն):

Իրեւ հոմանիշ ունիք հիտապուր կամ հոտապուր բառերը (Չիթունի, Արեւմուտք 1945 Մարտ 18): 'Նոյնպէս՝ կալի կորկոտութիւնը (տես նոյն տեղը), որովհետեւ դիւզական չըլաններու մէջ հերիսան կը պատրաստուի « նոր բերքի ցորենով » Սերաստիոյ մէջ եւս կորկոտ կը կրկնէ հերիսան՝ երբ միտով ու կորկոտով էլ իսկ հատորիկ՝ երբ առանց միտի է (Գերիկեան): Գալայի հոմանիշ կուտայ կասկ բառը, որու մասին՝ քիչ ետքը: Կիրճեանի Պաւլոսի Ստեփանի հոմանիշը (Հրատ. Ն. Գ. Բ. Ընկերացութեան, էջ 80) դատայ աւելի յստակ նշանակալի եւ ընտիր հոմանիշ մը, արդիւնք — տրորել = ծեծել, ճգնել բայն տեսնուած:

Հերիսայ, որ մեր մատենագրութեան մէջ ծանօթ է նաեւ հարիսայ, հարիս հերիս, հերսէ, հէրիս ձեւերով, բառ է՝ որուն ստուգաբանութիւնը վերջին դարձած է: Ըստ ոմանց արարեթիկ որովհետեւ Արաբները ունին հարիս, որ կը նշանակէ ճգմած, — ալ լսեմ մախրու = ծեծած միւս: Ըստ րոյ՝ ստորերէն է, եւ Պրէօն կը թարգմանէ aqua hordei decocti (Բառարան Ասորերէն — Լատիներէն): Երբայերէն է, արդարեւ Աստուած չունի կը դործածէ (Գիրք Թուրք, էջ 20 եւ 21) արիսան ձեւին տակ, որ թեմփեսթիկ կը թարգմանէ « հաստակ ալիւր, որով Հայոց կը պատրաստեն իսկ Գեսնիլուս նոյն բառին դէմ կը գիտէ polenta ex hordeo parata, hordeum decortum (Բառարան Եբրայերէն եւ Բաղդադէրէն):

Կալարտ եւս հետաքրքրուած է արաբին արմատական ընկերութեամբ, ինչպէս կուտայ Համիդ Ամուրթայ (Գ. Գ. Բ. էջ 158), — դժբախտաբար ձեռք

դատապարտութիւններէն անդին, ինչպէս զոհողութեան, փոխ — վերջին փափաք մը կայ, նկատի առած որ երջանիւն « խաղաղ համակեցութեան » քաղաքականութիւնը, անարդիւնք եղաւ եւ ցոյց կուտան քեզի Սուրբայի, Երվանդի, Իրանի մէջ խտրականութիւնը իրենց կրած) եւ լիբանանեան կացութիւնը որ իրենց որդեգրած դրական չէր ըլլալ: Երբեք չպահեց զիրենք արաբութիւններէ եւ սուլթանէ: Զանց ընելէ անտէր, որ խորքին մէջ, կրնայ թուրքին մօտը ըլլալ, բայց կ'ընդունին որ դէպքերու բերումով համախմբումը, կը պեր եւ հին արժէքներ կանգուն պահեցին, ամէն օր սակայն քիչ մը աւելի փոսեր փորելով մնացեալ աշխարհէն: Եւ այս համատարած դժգոհութիւնը համակեց նաեւ միւս Հայերը Արեւմուտք կ'ապրէին:

« Բազմաթիւ են այն երիտասարդներ որ ալ չեն ուզեր ազաբանութեամբ զգիլ եւ կը համարին որ հոգեկոն վերադարձի աշխատանքը պէտք է ստանալու » կ'ըսէ ինքի Տիգրան ձիւնը: Ե. Բ. Գ. Կեդրոնատեղիին մէջ, Հ. Գ. Սփիւռքի երեք կուսակցութիւններէն « Ազատութեան » խմբակըն է, կուսակցութեան շարժաթիւթը, « խումբեր կան, կ'ընեն, ինչպէս Հայ Պայքարի շուրջ ընտանիքներ որ կ'աճապարեն արմատական լուծումի մը համար: Անոնց ազգայնական ընտրութիւնը յստակ է. իրենք զիրենք կը հռչակեն թշնամի խորհ. Միութեան եւ աշխարհականութեան: Բայց այս օր հանձնեք դուրս յատուկ ծրագիր մը չունին. ահաբեկչութեամբ միայն՝ մեր հոգեկոնները չեն լուծուիր »:

(Շաբ. 2)

ԳԱՐՈՒՆ 1979

ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԻՆ

Պատէն հասնող ձիւներու սմբակները թմբուկի շաշիւնով կ'որդէին իրենց թմբուկները: Սլացիկ արշաւը՝ կարծես ռազմի բոլ, կը ճգնէին հողը, ետին մշուշապատ փոշի մը ձգելով: Մարմին կազմած ձիւները, ցնցումներու տակ կորսնցուցած էին իրենց ինքնութիւնը: Երկար վազքը տփփոյն դէմքերուն, նետած էր անխախտ դրոշի վճռականութիւնը: Տասը ձիւներ, որոնցմէ մին նոյնպէս ետին կը տանէր տղեկ մը իրանին փաթ — թուած: Մէկն ու միւսը, անհանգիստ նստածէն՝ հեռապառ, դժուարաւ կը հետեւէին խոյանքին: Կարծես պարագըլուխը խմբակին, շարունակ՝ անհամբեր ձիւները, կը կասեցնէին յառաջիկա — դաջման ընթացքը, դիտնալու ճամբու մը ուղեգիրը: Արեւը դէնիթին, անհոգ՝ կը կիզէր համարձակ խումբը: Ծառապաշտները՝ զննեցին փայլին վրայ ցատկատու արծաթի ցոլերը կ'արձակէին: Ծապիկ — ներքը քրտնաթոր մարմիններուն փակած,

կը ցցէին երիտասարդ կազմուածքներու ձեւաւոր յատկութիւնները: Երբեմն՝ կանչ մը, մետաղի պէս ժայթքած, թրուիքի վրիժառու աղաղակ, կու դարձաւ որդիւն: Զայնը ընդլայնած՝ նոր կենցաղի, պայքարի դէմ տոկալու ուժը կ'արձակէր: Ուսմը նոյն հրահրիչ ու գեղարուցական արձագանք կու տար իր սաստը կենդանի: Զայնը յորդոր ձիւնը թափին, կը զորէին վազքը աւելի խորիստ զղրելուով...

Անդին՝ շունքը կատաղած դալարուող խումբի աղմուկէն, դաշտին միւս ծայրը, առանց կենալու, հաջիւնով կը լեցնէին իրենց պաշտպանութեան բողոքը: Պուլոյն՝ աւելի գրգռուած, ցաւելու սաստիկան, օստումներով կը քաշէր պարանք: Կիւնով՝ արտաբերած անցուղարձին, շունք հանդարտեցնելու միջոց չունէր: Ծունը՝ գիտակից պաշտպանութեան դեմ, իր հոգեբանութեամբ կ'արձարծէր

ԱՊՐԻԼԵԱՆ

65 - ԱՄԵՆԱԿԸ

ՓԱՐԻՋԻ ՄԷՋ

ՄԻՒԹԻԻԱԼԻԹԵՒԻ ՍՐԱՀԸ

Ապրիլ 24, Հինգշաբթի

Համազգային նախաձեռնություններ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՆԿԵՊԱԿԻ

Տիկին Արտեմիա Միրզե - Վաղարշապատի հսկայական մահուան առթիվ, Տէր եւ Տիկին Զուլալ Գալանճեան 100 ֆր. կը նուիրեն Մարտի 22-ի Տան (ստանալ «Յառա - Զէն»):

X

Շաբաթի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը ստացած է Տիկին Թէ-Փար Պողոսեանէ 100 ֆր. փոխան ծաղ - կեպտակի, Վարդուհի Մեծօրեանի մահ - ուան առթիւ եւ 50 ֆր. Տիկ. Պերճուհի Պարոնեանէ նոյն առթիւ:

ՆՈՒԵՐՆԵՐ

Լիւնի Հայ Առաք. եկեղեցւոյ Ազգ. Միութեան վարչութիւնը շնորհակալու - թեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրումները. Ծննդեան տօներու առթիւ՝ Ազգային - խնամի զանապաղանէի Տիկ. Շնորհիկ Օհաննէսեան 10.000 ֆր., Պ. Պ. Նափո - լէոն Պիւլլիքեան, Յակոբ Թէրզեան 5000 - ական, Մանուկեան եղբարք - Աստրիտ 3000, Ճիւղաւորեան եղբարք եւ Պ. Մե - րուպեան 2000ական, Ճ. Պահապարեան, Ա. Պամէն, Ա. Օպոլեան, Մ. Մանիկ - եան, Ա. Օհաննէսեան, Արման Պահա - պարեան, Լիւնաճայ Տիկին. Միութիւն եւ բարեպաշտ մը 1000ական, Պր. Թունեան 600, Դաւիթ Եպիս. Սահակեան, Ժ. Ա - զըլեան, Ժ. Դաւիթեան, Ե. Պարպար - եան, Ա. Վանէսեան, Յ. Գաղոյեան, Կ. Բէլլէքեան, Ռ. Յարութիւնեան, Ս. Նի - կոյոսեան, Ռ. Թէրզեան, Մ. Մարգար - եան, Յ. Մկրտիչեան, Տիկ. Ա. Տօրմա - ճեան եւ Տէպիլէն Պր. Ա. Մանուկեան 500ական: Տիկիններ Գ. Ֆէլլահեան, Բ. Ժէօֆրէ, Մ. Պամաճեան եւ Պ.Ա. Արմէն 300ական, Տիկ. Տ. Ծառուկեան 250, Տ. Չէքիեան, Վ. Միսքեան, Է. Զա - քեան եւ Յ. Կարապետեան 200ական:

ՇՆՈՐՀԱՎԱԿԻ

Կապ. Սալի Շրլ. Վարչութիւնը շնոր - հակալութեամբ ստացած է, ձեռամբ Դա - լիթ Եպիս. Սահակեանի 500 ֆր. և նպատակ իր կայանին, լիւնաբնակ այրի Տիկ. Գ. Օհաննէսեանի եւ զաւակներուն կողմէ, փոխան ծաղկեպսակի ողբացեալ Նազար Ուլունեանի մահուան առթիւ:

ՊՕՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի, Մարտ 2, Անառակին Կի - րակիի առթիւ կը պատարագէ ԳԱՐԵԳԻՆ ՎՐԻ. ՊԵՔՃԵԱՆ

Կը քարոզէ՝ ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

UGAB - JEUNE

organise à l'intention de ses mem - bres et de tous ceux qui souhaite - raient le devenir

UN COCKTAIL

le Vendredi 29 Février à 19 h. 30
Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՋԻ Պօմոնի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկե - րուհիները երկուշաբթի, Մարտ 3, ժամը 15ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ: Շատ կարեւոր օրակարգ, նաեւ պատգա - մաւորական ժողովներու զեկուցում:

ouverture

lundi 3 mars

TRAITEUR - SANDWICHES - EPICERIE

avec spécialités libanaises

CHEZ HAROUT

18, RUE DE CHABROL, 75010 PARIS TEL. 246 30 18

ՇՆՈՐՀԱՎԱԿԻ

Փարիզայ Տիկնայ Միութեան Որբե - րու Օգն. Մարմինը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրումները. Օր - Փափագեան 1000 ֆր., Տիկին Եփրեմ Եփրեմեանի յիշատակին, Տէր եւ Տիկին Ֆէյսի, Տիկին Զաքարեան 100ական ֆր. Վրոյր Զիթունիի կսկծալի մահուան առ - թիւ փոխան ծաղկեպսակի, Տէր եւ Տիկ. Տիք Կիւլպէնիկեան 150, Տիկին Զաքար - եան 100 ֆր.:

office national de la culture et des traditions ARMENIENNES

(Président d'Honneur: Mr ALAIN POHER, Président du Sénat)

ORGANISE

UN PELERINAGE HISTORIQUE DU SOUVENIR

à DEIR-EL-ZOR (Syrie) et à CHYPRE

à l'occasion du 65ème anniversaire de « 1915 »

DU 16 AU 25 AVRIL

Ce pèlerinage auquel prendront part des personnalités religieuses, cultu - relles et des parlementaires français, sera animé par Gérard STEPHANESCO, Des reportages de Télévisions étrangères seront effectués à cette occasion

Renseignements et inscriptions:

L'Office National de la Culture et des Traditions Arméniennes
LEVON BAGDASSARIAN, 3 Rue de l'Arrivée, 75749 Paris Cedex 15

Tél.: 538.67.47 — Lic. A 1037

Sur LYON. — V. SARKISSIAN 50, Cours de la Liberté

Tél.: (7) 860-13-66

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՋ

Կապ. Սալի Շրլ. Վարչութեան գրա - սենակը՝ Փարիզի Մշակույթի Տունը՝ 17, Ռիւ Պիէ, Փարիզ 9րդ րայ է ամէն Զորեքշաբթի ժամը 15ին 18:

ՇՆՈՐՀԱՎԱԿԻ

Մարտի 3-ի Կապ. Սալի յիշատակին առթիւ եղած նուիրումները. Լիւնի Հա - րենասէր ընտանիք մը 1000 ֆր., Վ. Պա - տարեան (Կ. Ս. Զիթունիի յիշատակին) 1000 ֆր., Տ. Սերէնիկիւլեան (Կ. Ս. Զի - նաղիւնիկեան), Փրատոյի Մայր եկեղե - ցիէն, Կապարեան Փիէն, Մարտի 3-ին Հա - րենասէր մը 500ական ֆր., Տէր եւ Տիկ. Հայրապետեան, Սէն Ժեռմի Թաղական - թիւն 300ական, Դպրոցատէրի Տիկ. Մի - ութիւն, Բարեգործական Միութիւն, Ան - արէ փրեան, Տէր եւ Տիկ. Պ. Արզու - մանեան, Բարիկ Տէրտէրեան 200ական, Վահագն Տէրտէրեան, Աղլաղանեան Վար - դան, Մուրադեան Վարդան, Յաղթա - նակ, Մէթր Յովիկ Եղիազարեան 100ա - կան ֆր.:

UNION DES ANCIENS ELEVES
MOORAT - RAPHAEL

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱԵԼԵԱՆ
ՆԱԽԻՆ ԱՇՏԱԿԵՐՏԱՏ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

grande soirée dansante

Le Samedi 1er Mars de 20h. à l'aube
dans les salons de l'Hôtel MERIDIEN
(Boulevard Gouvion St-Cyr — Porte Maillot — Paris)

avec la participation des chanteurs.

bedik et puzant findikian

et du duo

haris et paraskevas

animé par:

bernard dededjian et son orchestre

Réservation des tables:

ANOUGHIAN. 246-54-17

KASBARIAN A. 236-48-19

KAPRIELIAN: 508-08-70

MAVIAN: 574-34-78

Entrée 50 F.

VOYAGES EN ARMENIE 1980

organisés à l'occasion de:

PAQUES du 3 au 14 avril (12 jours) prix 3090F

Commémoration du Génocide

du 15 Avril au 26 Avril (12 jours) prix 3290 F.

Départs également en JUIN - AOUT - SEPTEMBRE - OCTOBRE

Brochure détaillée à votre disposition.

Renseignement - inscriptions

Spécialiste des Voyages
sur l'Arménie depuis 15 ans
Elia PEHLIVANIAN
2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12
Permanence les Vendredis
de 14 à 19 h.
tél. domicile: 384 31 28
Renseignements à Décines
M. ISKENDERIAN
CAFE DE LA PAIX
tél. (16-78) 49 25 37

Les places étant limitées, veuillez nous
renvoyer le coupon-réponse le plus tôt
possible. Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN

Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom
Prénom
Adresse
Tél.
Ville Code postal.....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie
du au
ci-joint 25% d'acompte.

2) Désire recevoir une documentation
sans engagement de ma part pour:

Rayer les mentions inutiles

49ԴԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզեան շրջանին կողմէ

մասնակցութեամբ Միութեան Փարիզի, Ալֆրովիլի, Լիւնի եւ Տէպիլի շր - շաներուն Սկառուներուն, Արենոյններուն, Թեւիկներուն եւ Գայլիկներուն Տեղի կ'ունենայ Կիրակի, Մարտ 2, կէսօրէ վերջ ժամը 14-30ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 bis, Rue Saint Dominique Paris 7e — métro Invalides

Նախազանգութեամբ՝ Կաթ. Պատուիրակ Արեւմտեան Եւրոպայի Հայոց
եւ Փարիզի Առաջնորդ՝

ՍԵՐՈՎԱԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Հայկական պարեր եւ երգեր — սկառուական ներկայացումներ եւ զուար - ճանային ներկայացումներ, հայերէն: Ամբողջովին նոր յայտագիր: Յայ - տադրին կը մասնակցին նաեւ ֆրանսական եւ օտար սկառուական խումբեր:

Մուտք 25 ֆրանք

Պիւֆէ